

Kur'ân-ı Kerim'in Türkçe Meâli

NESİL

Kur’an-ı Kerim Meali

(Açıklamalı)

Hazırlayanlar: İhsan Atasoy, Ümit Şimşek, Mehmed Paksu, Cemal Uşşak



Jenerik

ISBN: 975-6401-09-5



Sanayi Cad., Bilge Sk., No: 2 Yenibosna

34196 Bahçelievler / İstanbul

Tel: (0212) 551 32 25

Faks: (0212) 551 26 59

www.nesilyayinlari.com

nesil@nesilyayinlari.com© Fikir ve Sanat Eserleri Yasası gereğince bu eserin yayın hakkı anlaşmalı olarak **Nesil Basım Yayın Gıda Tic. ve San. A.Ş.**’ye aittir. İzinsiz, kısmen ya da tamamen çoğaltılıp yayınlanamaz.



Dijital Yayın Tarihi: Mart 2012

Bu eserin e-kitap çevrimi **Nesil Digital** tarafından yapılmıştır.

www.nesildigital.com

Takdim

Bu dünyaya gözünü açan her insanın, durup düşünmek fırsatını bulduğu an zihnine hücum eden bazı esaslı sorular vardır: Ben kimim? Bu dünyada ne arıyorum? Niçin buraya geldim? Bundan sonra nereye gideceğim? Benimle beraber bu dünyayı paylaşan bu kadar insanlar ve canlı cansız varlıklar nereden gelip nereye gidiyorlar? Neden gelen durmuyor, giden dönmüyor?

Kâinatın neresine baksak, yersiz yaratılmış hiçbir şeyin olmadığını görürüz. Kanat verilmişse uçmak için, ayak verilmişse yürümek için, göz verilmişse görmek için, kulak verilmişse işitmek içindir. Her şey yerli yerince yaratılmış, her şey sonsuz bir hikmetle takdir edilmiştir. İnsanın zihninde dolaşan bu sorular da maksatsız ve mânâsız olamaz. Muhakkak bunların da bir cevabı bulunmalı ve münâsip bir şekilde insana bildirilmelidir.

Âlemlerin Rabbi, bu şirin gezegende aziz bir misafir olarak ağırladığı insana, zihnini meşgul eden bütün bu soruların cevabını, ilk insandan başlamak üzere gönderdiği peygamberler vasıtasıyla bildirmiştir. Bu peygamberlerden kimini sadece bulundukları kavme göndermiş, kimine ise kitap ve sayfalar vererek mesajlarını bulundukları yer ve zamanın ötelerine iletme imkânını bahşetmiştir. Nihâyet, insanlığın gelişmesi belli bir seviyeye ulaşıp da bütün dünya tek bir peygamberin ve tek bir kitabın mesajına muhâtap olabilecek duruma gelince, Âhirzaman Peygamberi Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâmı, Kur'ân-ı Kerim ile bu dünyaya göndermiştir.

Kur'ân, Rabbimizi bize tanıtan üç büyük kitaptan biridir. Diğerleri ise son peygamber Hazret-i Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm ile içinde yaşadığımız kâinat kitabıdır. Kâinat kitabını okumayı Kur'ân'dan öğrenir, Kur'ân'ı yaşamayı da Peygamberimizden öğreniriz. Bunların üçüne birden yönelmek suretiyle doğru yolu bulur, Rabbimizi tanır ve Onun rızâsına erişebiliriz. İşte, Kur'ân'ın indirilişinden bu yana geçen on dört asır, bilhassa Kur'ân'ın indiği Saâdet Asrı bu hakikatin şâhididir. Dünyayı Kur'ân'ın inişinden önceki ve sonraki haliyle göz önüne getirmek, onun insanlık için, hattâ kâinat için ne mânâ ifade ettiğini açıkça gösterir.

Bundan on dört asır önce Kur'ân yeryüzüne indiğinde, dünya inkâr ve cehâlet karanlıklarına bürünmüş, insanlık vahşet ve dehşete boğulmuş halde idi. Her gece dünya semâsını bir şehrâyin gibi donatan yıldızlar, her sabah dünyaya ışık ve hayat saçan güneş, her bahar yeniden dirilen yeryüzü, üzerlerinde yazılı

mânâları okuyacak bir çift göz bulamadan geçip gidiyordu. Kuşlar, kuzular, dağlar, ırmaklar, kelebekler, çiçekler, denizler, bulutlar bir başıboşluk içinde yuvarlanıyor; ne anlattıkları, neye hizmet ettikleri, hangi sanatkârın nakışlarıyla süslendikleri anlaşılamadan yokluk perdesi altında kayboluyordu.

Sonra Kur'ân indi yeryüzüne. Kâinat kitabını okumaya başladı. Yüzyılları örten karanlıkları âyetleriyle birer şimşek gibi deldi, geçti. Ülfet perdesini yırttı, gözümüzün önündeki varlıkların ve hâdiselerin mânâlarını açığa çıkardı.

Güneşi gösterdi insanlığa. Bu Rabbinizin bir âyetidir, dedi. Onun emriyle size ışık ve hayat verir. Onun emriyle yanar, Onun emriyle döner. Onu övüp Onu tesbih eder.

Ayı gösterdi. Bu sizin kandiliniz ve takviminizdir, dedi. Rabbinizin emriyle gecenize nur saçar, size vaktinizi bildirir. Onun emriyle aydınlanır. Onun emriyle aydınlatır. Onun emriyle şekilden şekle gire. Onu övüp Onu tesbih eder.

Yıldızları gösterdi. Hem gecenin karanlığında, hem inkâr ve cehâlet karanlıklarında yolunuzu onlarla bulursunuz, dedi. Onlar Rabbinizin emriyle yanar, Onun emriyle geçer, Onun emriyle semânızı süsler, size tebessüm edip dururlar. Onu överler, Onu tesbih ederler, sayısız dillerle size Onu anlatırlar. Bakın, okuyun ve anlayın.

Gökyüzünü gösterdi. Bulutlara bakın, dedi. Rahmetimizi müjdelemek için koşarak size gelen rüzgâra bakın. Korku ve ümit içinde size gösterdiğimiz şimşeğe, gök gürültüsüne bakın. Gökyüzünü Biz böyle konuşturur, böyle tesbih ettiririz—tıpkı kuşların cıvıldaşmalarıyla, denizlerin dalgalanmalarıyla, yaprakların hışırtılarıyla Rablerini övüp tesbih ettikleri gibi.

Göklerde ve yerde ne varsa hepsini tek tek gözler önüne serdi. Rahmân'ın yarattığında nizamsızlıktan eser göremezsin, dedi. Gözü şâhit yaptı, akla yol gösterdi. Hükmünü akıllara tasdik ettirip vicdanlara seslendi:

Göklerde ve yerde gözünüzü gezdirin. Bakın, her şey nasıl yerli yerine konmuş. Demek ki bunları yapan, adâletle iş görür. Öyleyse siz de âdil olun. Yoksa zulmünüz cezâsız kalmaz.

Bir bakın: Güneşin ışığı nerelerden gelip sizin yardımınıza yetişiyor. Bulutları taşıyan rüzgârlar nasıl imdadınıza koşuyor. Toprak ağaçları, ağaçlar hayvanları, hayvanlar sizi nasıl besliyor. Bunları veren, ancak bütün âlemlere hükmü geçen bir Yaratıcı olabilir. Demek ki sizin âcizliğiniz ve zayıflığınız, Onun rahmetine bir vesiledir. Öyleyse siz de aranızda zayıf olanların yardımına koşun. Yoksa

kendinizi rahmetten mahrum edersiniz.

Kendi yaratılışınıza bir bakın. Sonra her bahar yeryüzünün dirilişine dikkat edin. Sonra göklerin ve yerin nasıl yaratıldığını düşünün. Bütün bunları yapan, elbette sizi tekrar diriltmeye de kàdirdir. Sizi bu dünyada hesapsız nimetleriyle aziz bir misafir gibi ağırlayan, ebedî Cennetlerinde sonsuz nimetleriyle mesut etmeye de kàdirdir. En küçük bir böceğin en küçük ihtiyacını görüp yetiştiren, sizin gizli ve açık bütün dileklerinizi de işitir ve yerine getirir. Öyleyse Ona yönelin, isteyeceğinizi Ondan isteyin ve Onun rızâsını kazanmaya bakın. Dünyada güzelce yaşayın, Âhirette güzellik bulun.

Kâinata bakın. Zerreden yıldızlara kadar her şeye göz gezdirin. Yersiz yaratılmış bir şey gösterebilir misiniz? Siz de öylece hikmetle yaratıldınız ve bütün duygu ve kabiliyetleriniz hikmetle tanzim edildi. Size verilen ölümsüzlük iştiyâkı da elbette bir hikmetle verilmiştir—bu dünyaya râzı olmayın, ebediyeti isteyin, ebediyeti kazanmak için çalışın diye. Haydi, çalışın ve isteyin. Güzel işlerde birbirinizle yarışın. Rahmetim ve Cennetim sizi bekliyor; lâyık olmaya bakın!

İşte, vahşete ve dehşete bürünmüş bir dünyaya, bunlar gibi daha nice hakikatlerle nurlar saçan bir Kur'ân indi. Gökler ve yer, akıllar ve kalpler onunla birden aydınlanıverdi. Kendi evlâtlarını diri diri toprağa gömenler, o nûr ile ahlâkın en yüce mertebelerine erişti, dünyaya insanlık ve medeniyette rehber olacak hâle geldi. Kadınların insandan sayılmadığı ve bir mal gibi miras olarak devredildiği bir cemiyette kadın miras sahibi oldu. Hür insanların köle gibi muamele gördüğü bir zamanda köleler hür insan seviyesine erişti. Kendi menfaati için başkalarının hakkını çiğnemekten çekinmeyen insanlar, en sevdikleri malları yoksullara bağışlamak için birbirleriyle yarışmaya koşar oldu. Düşman kavimler, nesep kardeşliğinden daha sıcak duygularla kucaklaştılar. Ve cehâlet asrı, birkaç sene gibi kısa bir zaman içinde, bir saâdet asrı olup çıktı.

Kur'ân, Âlemlerin Rabbi tarafından, bütün insanlara ve bütün zamanlara gönderilmiş ezelî bir hitap olarak yeryüzüne indirildi. Arayan herkes, dünya ve âhiret saâdetini onda buldu. Hükümdarlar adâletle hükmetmeyi ondan öğrendi. Filozoflar akıllarını onunla nurlandırdı. İçtimâiyatçılar bir cemiyetin hayatını tanzim eden en sağlam prensipleri ondan aldı. Âlimler ilmi, idareciler idareciliği, tüccarlar dürüstlüğü ondan öğrendi. Anneler, babalar, evlâtlar, akrabalar, çalışanlar, çalıştıranlar, köylüler, şehirliler, evvel geçenler, sonra gelenler, evliyâlar, asfiyâlar, âlimler ve sıradan insanlar yan yana diz çöküp ondan derslerini aldılar, dünyalarını aydınlatıp âhiretlerini kazandılar. Milyonlarca

evliyâ ve asfiyâ onun vasıtasıyla Allah'ın rızâsına erişip insanlık âleminin semâsında birer yıldız gibi parlamaya başladı. Zaman geçti, o gençleşti. Üzerinde binlerce cilt tefsirler yazıldı. Her âyetinde, her kelimesinde, her harfinde yeni yeni hazineler keşfedildi. Her asır, evvelkilere nisbetle, onun mânâsından biraz daha fazla anlama bahtiyarlığına erişti.

Kur'ân'ın inişi de mûcizedir, bugünlere kadar gelişi de. Kur'ân Âhirzaman Peygamberinin mûcizesi olduğu gibi, Âhirzaman Peygamberi de onun mûcizesidir; çünkü Kur'ân ahlâkı bütünüyle onda toplamıştır. Kur'ân'ın Muhammed-i Arabî Aleyhissalâtü Vesselâm gibi okuma yazma bilmeyen bir zâtın elinde gelmiş olması bir mûcizedir. Bugüne kadar tek bir âyetinin olsun benzerinin yapılmaması bir mûcizedir. Dünya ve âhiret saâdetinin bütün esaslarını birden içine alması bir mûcizedir. Altı binden fazla âyetinin arasında tek bir çelişkinin bulunmaması bir mûcizedir. Mânâ, rakam ve yazılış itibârıyla sûreleri, sayfaları, kelimeleri ve harfleri arasındaki münâsebetler bir mûcizedir. Geçmişe ve geleceğe dâir verdiği haberler bir mûcizedir. Asr-ı Saâdet onun bir mûcizesidir. Sahâbîlerin her biri onun bir mûcizesidir. İslâm âleminin on dört asırdır yetiştirdiği evliyâların, asfiyâların, âlimlerin, şehitlerin, gazilerin, İslâm kahramanlarının her biri onun bir mûcizesidir. Bilgi ve anlayış bakımından farklı insanların, en alt tabaka ile en üst tabakadaki kimselerin birden ondan dersini alması bir mûcizedir. On dört asır sonra bugün insanlığa aynı tazelikle hitap edebilmesi ve bir milyar insanın dilinde gezmesi bir mûcizedir. Bugüne kadar tek bir harfinin bile değişmemiş olması bir mûcizedir. Tekrarlamakla usandırmaması bir mûcizedir. Kolaylıkla ezberlenmesi bir mûcizedir. Mânâsını anlamasa bile onu dinleyen kimse üzerinde meydana getirdiği tesir bir mûcizedir: Sıkıntıdan bunalmış, yeisten dünyası kararmış insanlar bir Kur'ân sesiyle huzura erişir. En küçük bir gürültüye tahammül edemeyen hastalar bir Kur'ân sesiyle sükûn bulur. Ölüm döşeğindeki hastanın başında okunabilecek başka hangi kitap vardır?

Kur'ân Allah kelâmı olduğu için, ifadesi de, tertibi de farklıdır. O, beşer eliyle yazılmış kitaplara benzemez. O bize kâinat kitabını okur, Rabbimizin emirlerini bildirir, dinimizin esaslarını gösterir, hayatımızı tanzim eder, ibâdetimizi ve dualarımızı öğretir, öğüt verir, tefekkür ettirir, zikir ettirir, ibretler sunar, dünya ve âhiret saâdetimizin yollarını açar. Bütün bu maksatları birden kendisinde topladığı için, ifadesi de, tek bir maksada göre yazılmış beşer kitaplarından elbette farklıdır. Yine bu sebeptendir ki, mühim esaslar ve kıssalar, değişik münâsebetlerle yer yer tekrarlanmış ve bazı sûreler, âdetâ Kur'ân'ın bir hülâsası haline gelmiştir—tâ ki, her zaman Kur'ân'ın bütününü okumaya fırsat

bulamayanlar, bu esaslardan mahrum kalmasın. Bununla birlikte, tekrarlanan hususların her birinde de gerek mânâ, gerekse makam itibârıyla mühim farklılıklar vardır. Ehil olanlar bu farklılıkları tek tek ayırt eder, her birinden gerekli dersi bulup alır ve bir kıssanın en cüz'î ayrıntısından bile hükümler çıkarırlar.

Kur'ân'ın bütününde tâkip ettiği dört ana gaye vardır ki, bu gayeler onun bütün sûrelerine ve bütün âyetlerine kadar nüfuz etmiştir. Bunlardan birincisi tevhid esasıdır ki, zâtında, sıfatlarında, fiillerinde, eserlerinde ve mülkünde hiçbir ortağı, benzeri, dengi bulunmayan bir yaratıcıya îmân etmek mânâsına gelir. (Bu arada, birçok âyette Allah'ın Kendisinden Biz zamiriyle bahsetmesi de Onun büyüklüğünü dile getirmektedir; yoksa Onun ne zâtında, ne sıfatlarında, ne fiillerinde bir benzeri olduğu mânâsına kat'iyen gelmez.) İkincisi nübüvvet esasıdır ki, Âlemlerin Rabbinin emirlerini bize ulaştıran peygamberlik müessesesini ifade etmektedir. Üçüncüsü haşir, yani öldükten sonra yeniden diriltilerek ebedî bir hayata kavuşmamız demektir. Dördüncü esas ise adâlettir ki, Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın adâletinin bütün kâinatı kuşattığını ve haşirde tam olarak tecellî ederek herkese işlediği iyilik ve kötülüğün karşılığını vereceğini bildirir.

İşte, Kur'ân'ın bütün beyanlarına bu dört maksat açısından bakmak gerekir. Kur'ân, bahsettiği her şeye bu maksatlarla olan ilgisi nispetinde ehemmiyet vermiştir. Meselâ peygamber mûcizelerini zikrederken yüzyıllar sonra keşfedilecek medeniyet hârikalarına da işarette bulunmuş, ancak bunu çok açık şekilde belirtmemiştir. Çünkü âlemlerin Rabbinin ezelî bir hitâbı olan ve ebedî âlemlerin haritasını çizen bir kitapta ve Allah'ın birbirinden muhteşem sanat eserleri arasında medeniyet hârikalarının ancak bu kadarlık bir söz hakkı bulunabilir. Ayrıca, Kur'ân'ın bütün insanlara ve cinlere ve bütün çağlara birden hitap ettiğini de gözden uzak tutmamak gerekir. Eğer Kur'ân bizi bir damla su içindeki milyonlarca küçük yaratığı ibretle seyretmeye açıkça davet etseydi, bizim hayretimizi çekmesine karşılık, evvelki asırların hissesini ihmâl etmiş, belki de onları inkâra sevk etmiş olurdu. Bununla birlikte, ilimlerin bugün bile kısmen ancak keşfedebildiği mânâlara, Kur'ân-ı Kerim birçok âyetinde işarette bulunmuş, ancak bunu yaparken daha birçok mânâları da bir arada topladığı için, bundan önceki asırların anlayışını hiçbir şekilde rencide etmemiştir. Meselâ Nur Sûresinin 35'inci âyetinde bir elektrik ampulünün ışık verişi aynen böyle bir üslûp içinde tasvir edilmekte, bu arada birçok mânâlar da birlikte ders verilmektedir.

Kur'ân-ı Kerimin meâlini okumaya başlamadan önce bir hususu dikkate

almakta zaruret vardır. Allah kelâmı olan ve Onun ezelî bir hitâbı olan bir kitabın tercümesi mümkün olamaz. Beşer eliyle yazılan kitaplar bile, üstelik bazen orijinal dilinden daha mükemmel bir dile tercüme edildiği zaman aslını aynen koruyamazken, Kur'ân'ı Arapça gibi mükemmel ve zengin bir dilden Türkçe'nin bugünkü şekline çevirebilmeye elbette ki imkân yoktur. Bu yüzdendir ki, Kur'ân meâllerinde "tercüme" değil de, "mânâ" demek olan "meâl" kelimesini yahut "yorum" mânâsına gelen "tefsir" kelimesini kullanmak bir âdet halinde yerleşmiştir.

Kur'ân-ı Kerimin meâlini okumak, elbette ki faydadan hâlî değildir. Dinimizin temel kitabı Kur'ân olduğuna göre, onun neden bahsettiğini öğrenmek her Müslümanın başta gelen vazifesidir ve Arapça bilmeyen ve ihtisas sahibi olmayan kimseler için, bunun başlıca yolu da meâlleri tetkik etmektir. Ancak bu, Kur'ân'ı aslından okumanın yerini hiçbir zaman tutmaz. Çünkü Kur'ân'ın aslı, Allah'ın bizzat Kendi sözüdür. O insanın sadece aklına değil, aynı zamanda kalbine, ruhuna ve sâir duygularına da birden hitap eder. Her harfinde ise en az on sevap vardır. Bazı sûrelerde bu daha da yükselir; meselâ Yâsin Sûresinin her harfinde beş yüze, İhlâs Sûresinin her harfinde bin beş yüz sevâba kadar çıkar. Mübârek gün ve gecelerde ise bu sevap kat kat artar. Onu, Âlemlerin Rabbinden geldiği şekilde okumak ve dinlemek, hangi milletten olursa olsun bütün Müslümanların esaslı ve pek güzel bir âdet ve ibâdeti olarak ebediyete kadar devam edecektir. Meâller ve tefsirler ise, Rabbimizin bize olan hitâbını anlamak ve bizi Onun rızâsına ulaştıracak vesileleri öğrenmek bakımından ehemmiyet taşır. Çünkü Kur'ân hayatımızın her safhasında bize ışık tutacak birbirinden değerli prensipleri, ders ve ikazları içine almaktadır. Nitekim Kur'ân'ı bize getiren Peygamber Efendimiz bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır:

"O kitapta sizden öncekilerin ve sonrakilerin haberi vardır. Aranızdaki meselelerle ilgili hükümler vardır. O hak ile bâtılı, doğru ile yanlışı ayıran bir hakemdir. Onda boş söz yoktur. Kim onun hükümlerine karşı gelerek onu terk ederse, Allah onun boynunu kırar, perişan eder. Kim ondan başka bir kurtuluş yolu ararsa, Allah onu saptırır. O Allah'ın sapasağlam bir ipidir. O hikmet dolu bir öğüttür. O dosdoğru bir yoldur. Hevâ ve hevesler onu saptıramaz, diller onu karıştıramaz. Âlimler ona doymaz; tekrarlamakla usandırmaz; insanı hayran bırakan yönleri bitip tükenmek bilmez. O öyle bir kitaptır ki, cinler onu dinledikleri zaman 'Biz doğru yolu gösteren hârikulâde bir Kur'ân dinledik ve îmân ettik' derler. Kim ona dayanarak konuşursa doğru yolu bulur. Kim onunla amel ederse mükâfâtını görür. Kim onunla hükmederse adâlet etmiş olur. Kim ona çağırılırsa dosdoğru bir yol kendisine gösderilmiş olur."

Türkçemizde bugüne kadar birçok değerli meâl ve tefsirler kaleme alınmıştır. Bunlar arasında Merhum Elmalılı'nın Hak Dini Kur'ân Dili adlı tefsiri ile, belli başlı tefsirlerin tefsirlerin hülâsasını kendisinde toplayan Merhum Mehmed Vehbi'nin Hülâsatü'l-Beyân'ını, Merhum Ömer Nasuhi Bilmen'in Kur'ân-ı Kerimin Türkçe Meâl-i Âlîsî ve Tefsiri'ni bilhassa zikretmek gerekir. Meâl dünyasında ise, Merhum Hasan Basri Çantay'ın büyük bir ehliyet ve vukuf ile gerçekleştirdiği Kur'ân-ı Hakîm ve Meâl-i Kerim adlı eseri, güvenilir kaynaklar olarak ortada durmaktadır. Kur'ân-ı Kerimin bilhassa îmân esasları ile ilgili yönlerinde ise, Bediüzzaman Said Nursî'nin Risale-i Nur Külliyatı adındaki altı bin sayfalık eseri, müstesnâ bir tefsir olarak durmakta ve bu sahada yapılacak pek çok değerli araştırmalara kaynak teşkil edecek büyük bir potansiyel arz etmektedir. Bunlar, İslâm âlimlerinin ve ümmetin tasvip ve takdirlerine mazhar olmuş, kıyâmete kadar istifade edilmeye devam edecek ve sahiplerine Allah'ın sınırsız rahmetiyle daha pek çok sevaplar kazandıracak olan eserlerdir.

Elinizdeki meâl ise, hem dil, hem de kültür itibârıyla ihtisas sahibi olmayan ve Allah'ın kitabında nelerin bulunduğunu öğrenmek isteyen bugünün insanı dikkate alınarak hazırlanmıştır. Bu çalışma, doğrudan doğruya ilim ve ihtisas ehline hitap etmediği için, mecburî olarak yapılan tefsirler parantezle ayrılmamış ve böylece ifadedeki akışın bozulmamasına dikkat gösterilmiştir. Bu tür yorumlar, mutlaka mûteber tefsirlerden alınmış; yine de asgarî seviyede bırakılmış ve baştan sona doğru ilerledikçe mümkün mertebe azaltılmıştır.

Bu meâlin hazırlanmasında Arapça ve Türkçe mûteber tefsirlerin hepsi göz önünde tutulmuştur. Bununla birlikte, muâsır bir müfessir olarak Merhum Elmalılı'nın tevcihleri yer yer tercih edilmiş; bilhassa îman hakikatleri ile ilgili olan veya zamanımızın münâkaşalı mevzularını teşkil eden hususlarda ise, Risale-i Nur Külliyatı esas tutulmuştur.

İnsan elinin mahsulü her eserde olduğu gibi bu meâlde de görülebilecek kusurların hepsi bize, iyilik ve güzelliklerin hepsi de Kur'ân'ın kendisine âittir. Allah bizi onunla yaşatsın, onunla öldürsün ve onunla diriltsin. Âmin.

Nesil Basım Yayın

Kur’ân Nedir, Târifi Nasıldır?

• Kur’ân, şu kitab-ı kebir-i kâinatın bir tercüme-i ezeliyesi,

• ve âyât-ı tekvîniyeyi okuyan mütenevvi dillerinin tercüman-ı ebedîsi,

• ve şu âlem-i gayb ve şehadet kitabının müfessiri,

• ve zeminde ve gökte gizli esmâ-i İlâhiyenin mânevî hazinelerinin keşşafı,

• ve sutûr-u hâdisâtın altında muzmer hakaikin miftahı,

• ve âlem-i şehadette âlem-i gaybın lisanı,

• ve şu âlem-i şehadet perdesi arkasında olan âlem-i gayb cihetinden gelen iltifâtât-ı ebediye-i Rahmâniye ve hitâbât-ı ezeliye-i Sübhâniyenin hazinesi,

• ve şu İslâmiyet âlem-i mânevîsinin güneşi, temeli, hendesesi,

• ve avâlim-i uhreviyenin mukaddes haritası,

• ve Zât ve sıfât ve esmâ ve şuûn-u İlâhiyenin kavl-i şârihi, tefsir-i vâzıhı, burhan-ı kàtıı, tercüman-ı sâtıı,

• ve şu âlem-i insaniyetin mürebbîsi,

• ve insaniyet-i kübrâ olan İslâmiyetin mâ ve ziyası,

• ve nev-i beşerin hikmet-i hakikiyesi,

• ve insaniyeti saadete sevk eden hakikî mürşidi ve hâdîsi,

• ve insana hem bir kitab-ı şeriat, hem bir kitab-ı dua, hem bir kitab-ı hikmet, hem bir kitab-ı ubûdiyet, hem bir kitab-ı emir ve davet, hem bir kitab-ı zikir, hem bir kitab-ı fikir, hem bütün insanın bütün hâcât-ı mâneviyesine merci olacak çok kitapları tazammun eden tek, câmi’ bir kitab-ı mukaddestir.

• Hem bütün evliya ve sıddıkîn ve urefâ ve muhakkıkînin muhtelif meşreplerine ve ayrı ayrı mesleklerine, her birindeki meşrebin mezâkına lâyık ve o meşrebi tenvir edecek ve herbir mesleğin mesâkına muvafık ve onu tasvir edecek birer risale ibraz eden mukaddes bir kütüphane hükmünde bir kitab-ı semâvîdir.

İkinci cüz ve tetimme-i târif:

• Kur'ân Arş-ı Âzamdan, İsm-i Âzamdan, her ismin metrebe-i âzamından geldiği için, On İkinci Sözde beyan ve ispat edildiği gibi, Kur'ân bütün âlemlerin Rabbi itibarıyla Allah'ın kelâmıdır;

• hem bütün mevcudatın İlâhı ünvanıyla Allah'ın fermanıdır;

• hem bütün semâvât ve arzın Hâlıkı namına bir hitaptır;

• hem rububiyet-i mutlaka cihetinde bir mükâlemedir;

• hem saltanat-ı âmme-i Sübhâniye hesabına bir hutbe-i ezeliyedir;

• hem rahmet-i vâsia-i muhîta nokta-i nazarında bir defter-i iltifâtât-ı Rahmâniyedir;

• hem Ulûhiyetin azamet-i haşmeti haysiyetiyle, başlarında bazan şifre bulunan bir muhabere mecmuasıdır;

• hem İsm-i Âzamın muhitinden nüzul ile Arş-ı Âzamın bütün muhâtına bakan ve teftiş eden hikmetfeşan bir kitab-ı mukaddestir.

Ve şu sırdandır ki, "Kelâmullah" ünvanı, kemâl-i liyakatle Kur'ân'a verilmiş ve daima da veriliyor. Kur'ân'dan sonra sair enbiyanın kütüp ve suhufları derecesi gelir. Sair nihayetsiz kelimât-ı İlâhiyenin ise, bir kısmı dahi has bir itibarla, cüz'î bir ünvanla, hususî bir tecelliyle, cüz'î bir isimle ve has bir rububiyetle ve mahsus bir saltanatla ve hususî bir rahmetle zahir olan ilhâmât suretinde bir mükâlemedir. Melek ve beşer ve hayvânâtın ilhamları, külliyet ve hususiyet itibarıyla çok muhteliftir.

Üçüncü cüz:

• Kur'ân, asırları muhtelif bütün enbiyanın kütüplerini ve meşrepleri muhtelif bütün evliyanın risalelerini ve meslekleri muhtelif bütün asfiyanın eserlerini icmâlen tazammun eden,

• ve cihât-ı sittesi parlak ve evham ve şübehâtın zulümâtından musaffâ,

• ve nokta-i istinadı, bilyakîn, vahy-i semâvî ve kelâm-ı ezelî,

• ve hedefi ve gayesi, bilmüşahede, saadet-i ebediye,

• içi, bilbedâhe, hâlis hidayet,

• üstü, bizzarure, envâr-ı iman,

• altı, biilmilyakîn, delil ve burhan,

• sağı, bittecrübe, teslim-i kalb ve vicdan,

• solu, biaynilyakîn, teshir-i akıl ve iz’an,

• meyvesi, bihakkılyakîn, rahmet-i Rahmân ve dâr-ı cinân,

• makamı ve revacı, bilhads-i sâdık, makbul-ü melek ve ins ü cân bir kitab-ı semâvîdir.

Sözler, s. 339-341

Fâtiha Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 7 âyettir. Kur'ân-ı Kerim bu sûreyle başladığı için Fâtiha ismi verilmiştir. Îmân ve ibâdet esaslarını içinde toplayan ve Kur'ân-ı Kerimin mânâlarından süzülmüş bir hülâsadır.

İçinde yaşadığımız kâinat, birbirinden muhteşem, sayısız âlemleri barındıran bir büyük âlemdir. Atomlar dünyasından gezegenlere, yıldızlara ve galaksiler âlemine, bir canlı hücresinden canlı vücudundaki sistem ve organlara, mâdenler dünyasından denizlerin altına, bitki ve hayvan türlerinden toprak ve hava âlemlerine, insanın maddî ve mânevî âlemlerinden melek ve cin âlemlerine kadar sayısız âlemlerin hepsi de bu kâinatta mükemmel bir âhenk içinde yaşayıp gider. Bunların hepsi kusursuz bir idare ve terbiye altında hayatına devam eder. Hepsinin her an birbirinden farklı nimetlere ve rızıklara ihtiyacı vardır. Bu ihtiyaçların hepsi de en mükemmel şekilde karşılanır. Bilhassa hayvan ve insan yavrularının ihtimamla ve son derece merhametli bir şekilde beslenmeleri ve annelerinin onlara hizmetkâr edilmeleri, bu hakikatin en parlak şâhididir. İşte bütün bu âlemlerde hükmünü icrâ eden bu yaratma, rızık verme, besleme, büyütme, tedbir ve idare hakikatleri ile her şeyin yardımına koşan bir şefkat ve merhamet apaçık görülmektedir. Demek ki bütün bu âlemleri terbiyesi altında tutan ve rahmetiyle bütünâlemleri kuşatan bir Zât, her türlü hamd ve övgüye, şükür ve minnete lâyık olan yegâne Zâttır. Bu âlemlerin her birinde her şeyin yerli yerince yaratılması, her şeye lâyık olduğu cihaz ve âzâlarının, rızık ve ihtiyaçlarının eksiksiz verilmesi gösterir ki, Âlemlerin Rabbi olan o Zât, mutlak adâlet sahibidir. O, adâletini tam olarak hesap gününde tecellî ettirecektir. Bu kâinatı ve içindekileri yoktan yaratan o sınırsız kudret sahibine, insanları öldükten sonra tekrar diriltmek ağır gelmez. Madem peygamberleri ve kitapları vasıtasıyla bunu vaad etmiştir; elbette vaadini yerine getirecek ve o gün herkesin iyilik ve kötülüklerine tam olarak karşılık verecektir.

Her namazın bütün rekâtlarında okuduğumuz bu mübârek sûre, ilk âyetlerinde bu mânâları ifade ettikten sonra, insanı Âlemlerin Rabbinin huzuruna çıkarır ve Ona hitâben şu niyazı yaptırır: "Ancak Sana kulluk eder, ancak Senden yardım isteriz." Bu, kâinat mescidinde el bağlayarak Rabbinin huzurunda duran insanın, Âlemlerin Rabbine âdetâ bir tekmil verişidir. Böylece, kendi vücudumuz içindeki âlemlerin, bizimle omuz omuza verip Kâbe etrafında saf tutmuş milyonlarca mü'minin ve kâinat içindeki sayısız âlemlerin, canlı ve cansız varlıkların her türlü ibâdet ve tesbihlerini, hamd ve duâlarını Âlemlerin Rabbine

sunarız. Sonra Ondan, bizi doğru yola eriştirmesini isteriz. Bize verdiği nimet ve kabiliyetlerde aşırılığa kaçmadan, sapıklığa düşmeden, onları yerli yerince kullanmaya bizi muvaffak etmesini niyaz ederiz.

Bu niyazdan sonra, doğru yolda devam ettikleri için Allah'ın nimetine ve iki cihan saâdetine erişen peygamberlerin ve onlara tâbi olan sâlih kullarının yoluna bizi iletmesi için duâda bulunuruz. Sonra da, doğru yolu bıraktıkları için, kendilerine verilmiş olan akıl nimetini bir azap âleti hâline getiren, her şeye inkâr gözlüğüyle bakarak kâinatı bir matemhane suretinde gören, kendilerini daha dünyada iken mânevî bir Cehennem azâbına düşüren, zulümleriyle Allah'ın gazabına müstehak olan sapıtmış kimseler gibi olmaktan Allah'a sığınırız. (Bu hususlarda tafsilât için Bediüzzaman'ın İşârâtü'l-İ'câz adlı tefsirine ve Şuâlar adlı eserinde On Beşinci Şuânın "Fâtiha-i Şerifenin Bir Muhtasar Hülâsası" başlıklı bölüme bakınız.)

Bu sûrenin fazileti hakkında birçok hadis-i şerif rivâyet edilmiştir. Bu hadis-i şeriflerden birinde Peygamber Efendimiz (a.s.m.), "Nefsim kudret elinde bulunan Allah'a yemin ederim ki, Allah ne Tevrât'ta, ne İncil'de, ne Zebur'da, ne de Kur'ân'da benzeri olmayan bir sûreyi bana indirmiştir" buyurarak, bu sûrenin Fâtiha Sûresi olduğunu bildirmiştir.

* * *

1. Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

2. Ezelden ebede her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

3. O Rahmândır; rahmeti bütün varlıkları kuşatır ve bütün yaratıklarının her türlü rızkını merhametle yetiştirir. O Rahîmdir; yaratıklarına karşı pek şefkatli ve merhametlidir.

4. O hesap gününün sahibidir.

5. Ancak Sana kulluk eder, ancak Senden yardım isteriz.

6. Bizi doğru yola ilet.

7. Kendilerine nimet ve ihsanda bulunduğun peygamberlerinin ve onlara tâbi olan sâlih kullarının yoluna-gazabına uğrayanların ve sapıtmış olanların yoluna değil. Âmin.

Bakara Sûresi

Medine’de nâzil olmuştur. Kur’ân’ın en uzun sûresidir. 286 âyettir. Cemiyet ve âile hayatına, ibâdet ve muâmelelere dâir pek mühim esasları içine alır.

Baş taraflarında îmân ve inkâr ehlinin ve münâfıkların durumlarını mukayese eder; sonra Hazret-i Âdem’in yaratılışını ve insanın yeryüzünde Allah’ın emirlerini yerine getirip varlıklar üzerinde tasarrufta bulunacak bir hâlife olarak gönderilişini anlatır; son kısımlarında da cemiyet hayatının en üstün prensiplerini teşkil eden fâiz yasağı ve zekât üzerinde ehemmiyetle durur. Sûrenin mühim bir kısmı, İsrailoğullarının isyan ve nankörlüklerinden bahsederek insanlığa pek çok ibret nümunelerini sunar. Bu arada, 67-71’inci âyetlerinde, bir ineğin kesilmesi hâdisesi zikredilir. Hazret-i Mûsâ’nın peygamber olduğu devirde inek, insanların gözünde mukaddes bir yer işgal ediyordu. Hazret-i Mûsâ, İsrailoğullarının mizâcına yer etmiş bulunan bu bâtıl inancı söküp atmak için pek büyük gayret sarf etmişti. Kur’ân-ı Kerim, ineğin kesilmesi hâdisesini zikrederken, bu sembolün mânâsı altında bâtıl inançların kesilip ortadan kaldırılmasını da dikkate sunmuş ve sûre bu münâsebetle “inek” mânâsına gelen Bakara ismiyle anılmıştır. Bu sûrenin başındaki Elif lâm mim harfleri gibi 29 sûrenin başında geçen harfler, hakikî mânâlarını ancak Allah’ın ve Resulünün bildiği İlâhî birer şifre olarak târif edilmişlerdir. Bununla birlikte, huruf-u mukattaa adı verilen bu harflerin taşıdığı sırlardan bir kısmı tefsirlerde beyan edilmiştir.

Bu sûrenin 255’inci âyeti, Âyetü’l-Kürsî adıyla anılan pek faziletli bir âyettir. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır: “Her şeyin bir zirvesi vardır. Kur’ân-ı Kerimin zirvesi de Bakara Sûresidir. Çünkü bu sûrede öyle bir âyet vardır ki, o Kur’ân âyetlerinin efendisidir. Bu, Âyetü’l-Kürsîdir.” Bu sûrenin, “Âmenerrasûlü” diye başlayan ve yatsı namazlarından sonra okunması sünnet olan son iki âyetinin fazileti hakkında da Peygamber Efendimiz (a.s.m.), “Kim Bakara Sûresinin son iki âyetini okursa, o gece şeytandan ve musibetlerden korunmasına kâfi gelir” buyurmuştur.

Bakara ve Âl-i İmrân Sûresinin faziletine dâir bir hadis-i şerifte de Peygamber Efendimiz (a.s.m.) şöyle buyurmuşlardır: “Kur’ân okumaya devam ediniz. Çünkü o kıyâmet gününde, kendisini okuyan ve gereğini yapanlara şefaatçi olacaktır. İki parlak sûreyi, Bakara ile Âl-i İmrân sûrelerini sık sık okuyun. Çünkü bu iki sûre de kıyâmet gününde iki bulut, iki gölgelik yahut kanatlarını açmış iki kuş tâifesi gibi gelip, onları okuyan ve hükümleriyle amel edenlerin

Cehennem ateşinden korunmaları için şefaat edeceklerdir. Bakara Sûresini devamlı okuyunuz. Çünkü onu alıp öğrenmek büyük bir bereket, terk etmek ise büyük bir kayıptır. Onu okuyanlara sihirbazların bile gücü yetmez.”

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Elif lâm mim.

2. Şu yüce kitap ki, onda asla şüphe yoktur. O, Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlar için bir yol göstericidir.

3. O takvâ sahipleri ki, görmedikleri halde Allah’a ve Onun bildirdiklerine îmân ederler, namazı dosdoğru kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiklerimizden Allah yolunda bağışta bulunurlar.

4. Onlar sana indirilen Kur’ân’a da, senden önceki peygamberlere indirilen kitaplara da inanırlar. Onlar, âhirete de kesin olarak îmân etmiş kimselerdir.

5. İşte, Rablerinin gösterdiği doğru yol üzerinde olanlar onlardır.

6. İnkâr edenlere gelince, sen onları inkârlarının âkıbetinden sakındırsan da birdir, sakındırmasan da. Onlar inanmazlar.

7. İnkârlarında ısrar ettikleri için Allah, onların kalblerini de, kulaklarını da mühürlemiştir. Gözlerinin üzerinde de, hakkı görmelerine mâni bir perde vardır. Âhirette ise onların hakkı pek büyük bir azaptır.

8. İnsanlardan bir kısmı da, mü’min olmadıkları halde, “Allah’a ve âhiret gününe inandık” derler.

9. Allah’ı ve mü’minleri gûyâ aldatmaktadırlar. Halbuki onlar yalnız kendilerini aldatırlar da farkında bile olmazlar.

10. Onların kalblerinde nifak hastalığı vardır. Âyetler peş peşe inip İslâm inkişaf ettikçe Allah da onların o hastalıklarını artırmıştır. Âyetlerimizi yalanlayıp durmaları yüzünden onlara pek acı bir azap vardır.

11. Onlara “Yeryüzünde fesat çıkarmayın” dendiği zaman, “Biz ancak ıslah ediciyiz” derler.

12. Dikkat edin, asıl bozguncular onlardır; fakat farkında değildirler.

13. Onlara “Şu îmân eden insanlar gibi siz de îmân edin” dendiği zaman, “O beyinsizler gibi mi îmân edelim?” derler. İyi bilin ki, asıl beyinsizler kendileridir, fakat bunu da bilmezler.

14. Îmân edenlere rastladıklarında “İnandık” derler. Şeytanlaşmış reisleri ve arkadaşlarıyla başbaşa kalınca da, “Aslında biz sizinle beraberiz; onlarla sadece alay ediyoruz” derler.

15. Alaylarına karşılık Allah onları maskaraya çeviririr. Ve onlara mühlet verip azgınlıkları içinde bırakır da, şaşkın şaşkın bocalayıp dururlar.

16. İşte onlar hidâyete karşılık sapıklığı tercih etmiş kimselerdir. Fakat bu alışverişleri onlara bir kâr getirmemiş ve bir daha da doğru yolu bulamamışlardır.

17. O münâfıkların hâli, karanlık bir gecede ateş yakan kimsenin durumu gibidir ki, ateş tam onların çevresini aydınlatmışken, Allah birden nurlarını alıp götürmüş ve onları karanlıklar içinde bırakmış; onlar da artık hiçbir şeyi göremez olmuşlardır.

18. Sağır, dilsiz ve kördürler; gece karanlığında bir ses işitmez, kimseye bir şey işittiremez, bağırsalar da yardıma gelen olmaz, yollarını bulamazlar. Çabaladıkça batar, o musibetten kurtulup geri dönemezler.

19. Yahut onların hâli, şiddetle boşanan karanlıklı, gök gürültülü ve şimşekli bir yağmura tutulmuş yolcuların misâline benzer. Yıldırımdan ölme korkusuyla parmaklarını kulaklarına tıkarlar. Halbuki Allah o kâfirleri kudretiyle çepeçevre kuşatmıştır.

20. Şimşeğin çakması neredeyse gözlerini alır. Etraflarını aydınlatınca birkaç adım yürürler. Fakat üzerlerine karanlık çökünce oldukları yerde kalırlar. Eğer Allah dileseydi onlara verdiği işitme ve görme nimetlerini de alıverirdi. Muhakkak ki Allah her şeye hakkıyla kàdirdir.

21. Ey insanlar! Sizi ve sizden öncekileri yaratan Rabbinize kulluk edin ki takvâya erişesiniz.

22. O Rabbiniz ki, yeryüzünü size bir döşek, gökyüzünü bir kubbe yaptı. Gökten de size bir su indirip onunla türlü meyvelerden ve mahsullerden size rızık çıkardı. Öyleyse bile bile Allah’a eş ve ortak koşmayın.

23. Eğer kulumuz Muhammed’e indirdiğimiz Kur’ân’dan bir şüpheniz varsa, haydi, onun benzeri bir sûre getirin. Allah’tan başka bütün yardımcılarınızı da

çağırın—eğer iddiânızda doğru iseniz.

24. Eğer bunu yapamazsanız —ki asla yapamayacaksınız— yakıtı insanlar ve taşlar olan, kâfirler için hazırlanmış Cehennem ateşinden sakının.[1]

25. Îmân eden ve güzel işler yapanları müjdele: Altlarından ırmaklar akan Cennetler onlarındır. O Cennetlerden rızık olarak bir meyve yediklerinde, “Bu daha önce yediğimiz rızıktandır” derler. Rızıkları dünyadakine benzer şekilde kendilerine sunulur. Orada onlar için tertemiz kadınlar vardır. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır.[2]

26. Şüphesiz ki Allah, sivrisinekle veya ondan daha küçüğüyle misâl vermekten çekinmez. Îmân edenler, onun Rablerinden gelen hak olduğunu bilirler. İnkâr edenler ise, “Allah, bu misâlle ne demek istedi?” derler. Allah, bu misâlle birçoğunu saptırır; birçoğunu da onunla doğru yola iletir. Aslında Allah, bu misâlle sadece fâsıkları saptırır.[3]

27. O fâsıklar ki, Allah’a verdikleri sözü bozar, Allah’ın—akrabâlar ve mü’minler arasında—riâyet edilmesini emrettiği bağları keser ve yeryüzünde fesat çıkarırlar. İşte onlar hüsrâna düşmüş olanların tâ kendileridir.

28. Nasıl Allah’ı inkâr edersiniz ki, siz birtakım cansız maddelerden ibaret iken, O, sizi yaratıp hayata kavuşturdu. Sonra O, sizi öldürecek, sonra tekrar diriltecektir. Sonunda Onun huzuruna döndürüleceksiniz.

29. Yeryüzünde ne varsa sizin için O yarattı. Bundan başka semâya da iradesini yöneltti ve gökleri yedi tabaka olarak tanzim etti. O her şeyi hakkıyla bilendir.

30. Hani Rabbin meleklere, “Yeryüzünde emirlerimi yerine getirip varlıklar üzerinde tasarrufta bulunacak bir hâlife yaratacağım” buyurduğunda, melekler şöyle demişlerdi: “Yeryüzünde fesat çıkarıp kan dökecek birisini mi yaratacaksın? Halbuki biz, Sana hamd ile tesbih eder, Seni her türlü noksandan yüce tutarız.” Allah ise, “Ben sizin bilmediğinizi bilirim” buyurmuştu.

31. Ve Âdem’e bütün isimleri öğrettikten sonra eşyayı meleklere gösterdi. “Eğer halifeliğe daha lâyık olduğunuz iddiâsında doğru iseniz, bunların isimlerini Bana söyleyin” buyurdu.

32. Melekler, “Seni her türlü noksandan tenzih ederiz,” dediler. “Senin bize öğrettiğinden başka bilgimiz yoktur. Sen her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yaparsın.”

33. Allah, Âdem’e “Ey Âdem, onlara bu varlıkların isimlerini bildir” buyurdu. Âdem onların isimlerini meleklere bildirince, Allah “Size demedim mi?” buyurdu, “Ben göklerin ve yerin gizliliklerini de bilirim, sizin açığa vurduklarınızı ve gizlediklerinizi de bilirim diye?”

34. Meleklere, “Âdem’e secde edin” dediğimizde,—İblis hâriç— hepsi secde etti. İblis ise bundan kaçındı ve secde etmeyi gururuna yediremeyerek kâfirlerden oldu.[4]

35. Âdem’e dedik ki: “Ey Âdem, sen ve hanımın Cennete yerleşin. Orada dilediğiniz yerden bol bol yiyin. Yalnız şu ağaca yaklaşmayın; yoksa kendinize yazık etmiş olursunuz.”

36. Sonra şeytan onların ayaklarını kaydırıp Cennet nimetlerinden mahrum kalmalarına sebep oldu. Biz de “Birbirinize düşman olarak yeryüzüne inin,” dedik. “Orada belirlenmiş bir vakte kadar sizin için bir karar yeri ve bir nasip vardır.”

37. Âdem, Rabbinden öğrendiği sözlerle tevbe etti; Rabbi de onun tevbesini kabul etti. Şüphesiz ki O, tevbeleri çok kabul edici ve çok merhamet edicidir.

38. Onlara dedik ki: Hepiniz oradan inin. Size Benim tarafımdan bir hidâyet rehberi geldiğinde, kim Benim gösterdiğim yola uyarsa, onlar için hiçbir korku yoktur; onlar mahzun da olmayacaklardır.

39. İnkâr eden ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar da Cehennem ateşinin ehlidir. Orada ebedî olarak kalacaklardır.

40. Ey İsrailoğulları! Size ihsân ettiğim nimetlerimi hatırlayın ve son peygambere îmân edeceğinize dâir Bana verdiğiniz sözü yerine getirin ki, Ben de size verdiğim sözü yerine getirip, mükâfatınızı vereyim. Ve sadece Benden korkun.

41. Beraberinizdeki Tevrât’ı doğrulayıcı olarak indirdiğim Kur’ân’a da îmân edin. Onu ilk inkâr edenler siz olmayın. Benim âyetlerimi, az bir dünya menfaatiyle değiştirmeyin. Ve yalnız Benden korkun, yasaklarıma karşı gelmekten sakının.

42. Hakkı bâtılla karıştırmayın ve bildiğiniz halde hakkı gizlemeyin.

43. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Allah huzurunda eğilenlerle beraber siz de rükûa varın.

44. İnsanlara iyiliği emreder de kendinizi unutur musunuz? Halbuki siz Tevrât'ı okuyan kimselersiniz. Hiç akıl etmez misiniz?

45. Sabır ve namazla Allah'tan yardım isteyin. Fakat bu, Allah'tan korkanlardan başkasına pek ağır gelir.[5]

46. Onlar, Rablerine kavuşacaklarına ve Onun huzuruna döneceklerine inanan kimselerdir.

47. Ey İsrailoğulları! Size ihsân ettiğim nimetleri ve sizi vaktiyle bütün milletlere üstün kılmış olduğumu hatırlayın.

48. Ve öyle bir günün azâbından korkun ki, o gün hiç kimse kimsenin cezâsını hiçbir şekilde kaldıramaz, kimseden şefaat kabul olunmaz, kimseden bir fidye alınmaz; onlar hiç kimseden yardım da görmezler.

49. "Sizi, Firavun kavminin zulmünden kurtardığımızı da hatırlayın ki, onlar, sizi azâbın en kötüsüne uğratıyor, kızlarınızı sağ bırakıp yeni doğan erkek çocuklarınızı kesiyorlardı. Bunda ise, Rabbiniz tarafından sizin için büyük bir imtihan vardı.

50. Yine hatırlayın ki, denizi yarıp sizi kurtarmış ve Firavun kavmini de gözlerinizin önünde boğmuştuk.

51. Yine hatırlayın ki, Biz, Mûsâ'ya kırk gece Tûr'da kalmasını emredip ona Tevrât'ı vaad etmiştik. Sonra da siz, Mûsâ'nın arkasından buzağıyı ilâh edinerek zâlimlerden oldunuz.[6]

52. Bundan sonra tevbe edince sizi tekrar affettik ki şükredenlerden olasınız.

53. Yine hatırlayın ki, doğru yolu bulasınız diye, Mûsâ'ya Tevrât'ı ve hak ile bâtılı ayıran delilleri vermiştik.

54. O vakit Mûsâ kavmine: "Ey kavmim!" demişti. "Buzağıyı ilâh edinmekle muhakkak ki kendinize zulmettiniz. Rabbinize tevbe edip nefislerinizi öldürün. Böyle yapmanız, Yaratıcınız katında sizin için daha hayırlıdır." Onlar tevbe edince, Mûsâ da "Allah tevbenizi kabul buyurdu," dedi. "Çünkü O, tevbeleri çok kabul edici, çok merhamet edicidir."

55. Yine hatırlayın ki, siz "Ey Mûsâ! biz Allah'ı açıkça görmedikçe sana îmân etmeyiz" demiştiniz de, gözünüz göre göre sizi yıldırım çarpmıştı.

56. Ardından da, bir müddet ölü kaldıktan sonra, şükredesiniz diye sizi tekrar

dirilttik.

57. Bulutları size gölge yaptık; üzerinize bıldırcın eti ile kudret helvası indirdik. “Size verdiğimiz temiz ve helâl rızıktan yiyin” dedik. Onlar nankörlükleriyle Bize değil, kendilerine zulmettiler.

58. Yine hatırlayın ki, size: “Şu beldede yerleşin ve dilediğiniz yerden bol bol yiyin,” demiştik.“Kapısından da secde ederek girin ve ‘Günahlarımızı bağışla’ diye duâ edin ki, Biz de sizin kusurlarınızı bağışlayalım. Biz, iyilik eden ve güzelce kullukta bulunanlara fazlasıyla mükâfat vereceğiz.”

59. Fakat o zâlimler, kendilerine söylenen sözü başka bir söze çevirdiler. Biz de o zâlimlerin üzerine, yoldan çıkmakta ısrar etmeleri yüzünden, gökten korkunç bir azap indirdik.[7]

60. Yine hatırlayın ki, Mûsâ, kavmi için su aradığında, Biz de ona “Asânı taşa vur” demiştik. Asâsını vurduğu yerden on iki pınar fışkırdı. Böylece her kabile kendi su alacağı yeri bilmiş oldu. “Allah’ın verdiği rızıktan yiyin ve için; fakat bozgunculuk yaparak yeryüzünü fesada vermeyin” dedik.

61. Yine hatırlayın ki, “Ey Mûsâ,” demiştiniz. “Tek çeşit yemeğe dayanamayacağız. Rabbine duâ et de, bize toprağın yetiştirdiklerinden sebze, hıyar, buğday, mercimek ve soğan cinsinden yiyecekler çıkarsın.” Mûsâ ise, “Kıymetli olanı, ondan daha kıymetsizi ile değiştirmek mi istiyorsunuz?” dedi. “Öyleyse şehre inin; orada istediklerinizin hepsi var.” Böylece onların üzerine bir zillet ve yoksulluk damgası vuruldu ve Allah tarafından bir gazaba uğradılar. Bu, Allah’ın âyetlerini inkâr etmeleri ve peygamberleri haksız yere öldürmeleri sebebiyledir. Çünkü isyan etmişler ve hadlerini aşarak zulmetmişlerdir.

62. Îmân edenler ile Yahudilerden, Hıristiyanlardan ve Sâbiîlerden (diğer din mensuplarından) kim Allah’a ve âhiret gününe gerçekten îmân ederek güzel işler yaparsa, onların, Rableri katında mükâfatları vardır. Onlar için hiçbir korku yoktur; onlar mahzun da olmayacaklardır.

63. Yine hatırlayın ki, sizden kesin bir söz almış ve Tûr Dağı’nı üzerinize kaldırmıştık. “Size verdiğimiz kitaba kuvvetle sarılın ve ondaki hükümleri hatırdan çıkarmayın. Böylece Allah’ın yasaklarından sakınmış, dünya ve âhiret azâbından korunmuş olursunuz” demiştik.[8]

64. Sonra siz bunun ardından yine sözünüzden döndünüz. Eğer üzerinizde Allah’ın lûtuf ve merhameti olmasaydı, muhakkak hüsrâna düşenlerden olurdunuz.

65. And olsun ki, içinizden Cumartesi yasağına uymayanları bilirsiniz. Biz onlara “Aşağılık maymunlar olun” dedik.

66. Bunu, o zamankilere ve daha sonra geleceklere ibret alınacak bir cezâ ve takvâ sahipleri için bir öğüt olsun diye yaptık.[9]

67. Yine hatırlayın ki, Mûsâ, kavmine: “Allah size bir inek kesmenizi emrediyor” demişti. Onlar: “Sen bizimle alay mı ediyorsun?” dediler. Mûsâ ise: “Câhillerden olmaktan Allah’a sığınırım” dedi.

68. “Rabbine bizim için duâ et de onun, nasıl bir inek olduğunu bize açıklasın” dediler. Mûsâ, “Allah buyuruyor ki,” dedi, “o ne çok yaşlı, ne de çok genç, orta yaşlı bir inektir. Artık size emredileni yapın.”

69. “Rabbine bizim için duâ et de rengini bize açıklasın” dediler. Mûsâ, “Allah buyuruyor ki,” dedi, “o, rengi sapsarı, görenlerin pek hoşuna giden bir inektir.”

70. Onlar yine: “Rabbine bizim için duâ et de bize onun mâhiyetini iyice açıklasın,” dediler. “Çünkü buna benzeyen pek çok inek vardır; hangisini keseceğimizi bilemiyoruz. İnşaallah bundan sonra onu bulmaya muvaffak oluruz.”

71. Mûsâ, “Allah buyuruyor ki,” dedi, “o boyunduruğa koşulup toprak sürmemiş, ekin sulamamış, kusursuz, hiçbir karışık rengi olmayan bir inektir.” Onlar “Şimdi bize tam bir açıklık getirdin” dediler. Onu bulup kestiler; fakat az kalsın bunu yapamayacaklardı.

72. Yine hatırlayın ki, siz suçsuz bir kişiyi öldürmüş, sonra da suçu birbirinizin üzerine atmıştınız; bu yüzden aranızda fesat çıkmıştı. Halbuki sizin gizlediğiniz şeyi Allah açığa çıkaracaktı.

73. “Kesilen ineğin bir parçasıyla ölüye vurun” dedik. İşte Allah ölüleri böylece diriltir ve âyetlerini size gösterir ki, aklınızı kullanıp îmân edesiniz.[10]

74. Sonra, bütün bunların ardından kalbiniz yine katılaştı. Sanki taş kesildi, hattâ taştan da katılaştı. Çünkü öyle taşlar vardır, bağrından nehirler çağlar. Öyleleri var ki, yarılır da aralarından sular akar. Allah ise sizin yaptıklarınızdan asla habersiz değildir.

75. Şimdi, ey mü’minler, onların size inanacaklarını mı umuyorsunuz? Halbuki onlardan bir topluluk var ki, Allah’ın kelâmını dinler, onun doğruluğunu iyice anladıktan sonra bile bile onu değiştirirler.

76. Îmân edenlerle karşılaştıkları zaman “Biz de îmân ettik” derler. Başbaşa kalınca da birbirlerine, “Yoksa,” derler, “Muhammed’in hak peygamber olduğuna dâir Allah’ın Tevrât’ta size açıkladığı sırları onlara mı anlatıyorsunuz ki, bunu Rabbinizin katında size karşı delil olarak kullansınlar? Hiç akıl edemiyor musunuz?”

77. Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah onların gizlediklerini de bilir, açığa vurduklarını da?

78. Onların bir kısmı da okuma yazma bilmeyen ümmîlerdir ki, ancak ileri gelenlerinin uydurdukları birtakım yalanları bilirler ve işleri sadece zan ve taklitten ibarettir.

79. Yazıklar olsun o kimselere ki, az bir dünya menfaati uğruna kendi elleriyle âyetler yazıp, sonra da “Bu Allah katındandır” derler. O elleriyle yazdıkları yüzünden onlara yazıklar olsun! O kazandıkları yüzünden onlara yazıklar olsun!

80. Bir de, “Sayılı günler dışında Cehennem ateşi bize dokunmaz” dediler. Sen de ki: Allah’tan bir teminat mı aldınız? Eğer öyleyse Allah vaadinden dönmez. Yoksa Allah hakkında bilmediğiniz bir şeyi mi söylüyorsunuz?

81. Hayır! Kim kötülük işler de inkâr ve isyanı kendisini çepeçevre kuşatırsa, işte onlar Cehennem ateşinin ehlidir; orada ebedî olarak kalacaklardır.

82. Îmân eden ve güzel işler yapanlara gelince; onlar da Cennet ehlidir; orada ebedî olarak kalacaklardır.

83. Yine hatırlayın ki, Biz İsrailoğullarından “Allah’tan başkasına kulluk etmeyin; anneye, babaya, akrabâya, yetimlere ve yoksullara iyilik yapın; insanlara güzel söz söyleyin; namazı dosdoğru kılın; zekâtı da verin” diye kesin söz almıştık. Sonra pek azınız hariç, verdiğiniz sözden döndünüz. Hâlâ da yüz çevirmeye devam ediyorsunuz.

84. Yine hatırlayın ki, “Haksız yere birbirinizi öldürüp kanınızı dökmeyin; birbirinizi yerinden yurdundan zorla sürüp çıkarmayın” diye de sizden kesin söz almıştık ve siz de şâhitsiniz ki, bu ahdi kabul etmiştiniz.

85. Sonra siz, yine birbirini öldürmeye ve içinizden bir kısmını yurtlarından zorla sürüp çıkarmaya devam eden kimseler oldunuz. Sürülenlerin aleyhinde, onları sürenlerle birlik olup günahta ve zulümde yardımlaştınız. Fakat o sürülenler düşman eline düşmüş esirler olarak size döndüklerinde fidyelerini verip onları kurtarıyordunuz. Halbuki onları yurtlarından çıkarmanız da size

haram kılınmıştı. Yoksa siz kitabın bir kısmına inanıp, bir kısmını inkâr mı ediyorsunuz? Sizden kim bunu yaparsa, onun cezâsı dünya hayatında bir rezilliktir. Kıyâmet gününde de onlar azâbın en şiddetlisine sürülürler. Allah ise yaptıklarınızdan asla habersiz değildir.

86. İşte onlar, dünya hayatını âhirete tercih edenlerdir. Azapları hiç hafifletilmez; onlar kimseden yardım da görmezler.

87. And olsun ki Biz Mûsâ'ya Tevrât'ı verdik. Onun ardından da peş peşe peygamberler gönderdik. Meryem oğlu Îsâ'ya ise apaçık mûcizeler verdik ve onu Cebrâil ile takviye ettik. Demek size ne zaman nefislerinizin hoşlanmadığı şeyleri getiren bir peygamber gelse, ona karşı büyüklük taslayacak ve bir kısmını yalanlayıp bir kısmını da öldüreceksiniz, öyle mi?

88. Onlar "Senin dâvetine karşı kalblerimiz perdelidir" dediler. Doğrusu, inkârları yüzünden Allah onlara lânet etmiştir; artık pek azı îmân eder.

89. Ellerindeki Tevrât'ı tasdik eden bir kitap Allah katından gelince onu inkâr ettiler. Halbuki daha önce o kitapla müşriklere üstün gelmek için duâ ediyorlardı. Tanıdıkları ve bekledikleri o kitap kendilerine gelince bu defa da onu inkâr ediverdiler. Allah'ın lâneti işte böyle kâfirler üzerinedir.

90. Allah'ın, kullarından dilediğine lûtuf ve ihsânıyla kitap indirmesini çekemeyerek Allah'ın indirdiğini inkâr etmekle kendilerine satın aldıkları ne kötü bir şeydir! Onlar gazap üstüne gazaba uğramışlardır. Hor ve hakir edici bir azap da o kâfirlerin hakkıdır.

91. Onlara "Allah'ın indirdiğine îmân edin" dendiğinde, "Biz sadece bize indirilene inanırız" derler ve ondan başkasını inkâr ederler. Halbuki o Kur'ân, kendi ellerindeki kitabı doğrulayan hakkın tâ kendisidir. De ki: Gerçekten inanıyorsanız, niçin daha önce Allah'ın peygambelerini öldürdünüz?

92. And olsun ki, Mûsâ size apaçık mûcizeler getirmişti. Sonra siz onun Tûr Dağı'na çıkmasının ardından buzağıyı ilâh edindiniz. İşte siz böyle zâlimlersiniz.

93. Yine hatırlayın ki, sizden kesin bir söz almış ve Tûr Dağı'nı üzerinize kaldırmıştık. "Size verdiğimiz kitaba sımsıkı sarılın ve ona kulak verin" demiştik. Onların ise dilleri "İşittik" derken, kalbleri "İsyan ettik" diyordu. İnkârları yüzünden buzağı sevgisi kalblerine işlemişti. De ki: Eğer siz mü'min iseniz, inancınız sizi ne kötü bir şeye teşvik ediyor!

94. De ki: "Eğer âhiret yurdu Allah katında diğer insanlara değil de sadece size

âit ise, haydi, ölümü isteyin—eğer iddiânızda doğru iseniz.”

95. Fakat onlar, elleriyle işledikleri günahlar yüzünden ölümü asla istemezler. Allah ise zâlimleri hakkıyla bilir.

96. Sen o Yahudileri, hayata karşı insanların en hırslısı olarak bulursun. Hattâ müşriklerden de daha hırslıdırlar. Onlardan her biri, bin sene yaşamak ister. Halbuki yaşayacak olsa da bu hayat, onu azaptan kurtaracak değildir. Allah, onların yaptıklarını hakkıyla görür.

97. De ki: Her kim, sana Kur’ân’ı indirdiği için Cebrâil’e düşman olursa, bilsin ki, o, senin kalbine Kur’ân’ı Allah’ın izniyle, daha önceki kitapları doğrulayıcı, yol gösterici ve mü’minler için bir müjde olarak indirmiştir.

98. Kim Allah’a, meleklerine, peygamberlerine, Cebrâil’e ve Mikâil’e düşman olursa, şüphesiz ki Allah da o kâfirlerin düşmanıdır.[11]

99. And olsun ki; Biz sana apaçık âyetler indirdik. Yoldan çıkmış olanlardan başkası onları inkâr etmez.

100. Onlar ne zaman bir söz vermişler de, içlerinden bir topluluk o ahdi bozmamıştır? Doğrusu onların çoğu îmân etmez.

101. Onlara Allah katından kendi kitaplarını doğrulayan bir peygamber gelince, kendilerine kitap verilenlerden bir topluluk, sanki Allah’ın kitabını hiç bilmiyorlarmış gibi onu arkalarına atıverdiler.

102. Onlar, Süleyman’ın mülkü hakkında, şeytanların uydurdukları yalanlara uydular. Halbuki Süleyman hiçbir zaman kâfir olmadı. Asıl kâfir olanlar, insanlara sihir öğreten şeytanlardı. Onlar, Bâbil’deki Hârut ve Mârut isimli iki meleğe indirilen sihir ilmini elde edip öğretiyorlardı. O iki melek ise, “Biz bir imtihan sebebiyiz; sakın sihir yaparak inkâra sapmayın” demeden kimseye bir şey öğretmezlerdi. Onlar ise, o iki melekten, karı ile kocanın arasını açacak şeyler öğreniyorlardı. Halbuki o sihir yapanlar, Allah’ın izni olmadıkça hiç kimseye bir zarar verebilecek değillerdi. Böylece, kendilerine fayda değil, zarar verecek şeyleri öğrendiler. Yemin olsun ki, onlar, Allah’ın kitabı yerine, sihri tercih eden kimsenin âhirette hiçbir nasibi olmadığını biliyorlardı. Kendilerini ne kötü bir şey karşılığında satmış olduklarını keşke bilselerdi!

103. Eğer onlar Allah’a îmân edip O’nun emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınsalardı, elbette Allah katından onlara verilecek sevap kendileri için daha hayırlı olurdu. Keşke bunu bilmiş olsalardı![12]

104. Ey îmân edenler! “Râinâ” demeyin; “Unzurnâ” deyin ve Peygambere kulak verin. Kâfirler için pek acı bir azap vardır.[13]

105. Ne kitap ehlinden olan kâfirler ve ne de müşrikler, size Rabbinizden bir hayır inmesini istemezler. Allah ise rahmetini dilediğine tahsis eder. Allah pek büyük lûtuf ve ihsan sahibidir.

106. Biz, bir âyeti nesheder veya unutturursak, onun yerine ya daha iyisini veya benzerini getiririz. Allah’ın her şeye kàdir olduğunu bilmez misin?[14]

107. Bilmez misin ki, göklerin ve yerin mülkü Allah’ındır? Sizin Allah’tan başka ne bir dostunuz vardır, ne de bir yardımcınız.

108. Yoksa daha önce Mûsâ’nın kavmi tarafından sorguya çekildiği gibi siz de peygamberinizi sorguya çekmek mi istersiniz? Kim inkârı îmâna tercih ederse, dümdüz yolun ortasında sapıtmış olur.

109. Kitap ehlinden çoğu, îmânınızdan sonra sizi tekrar inkâra döndürmek isterler. Bu, kendilerine hak iyice belli olduktan sonra nefislerinde duydukları kıskançlık yüzündendir. Allah’ın emri gelinceye kadar onlara aldırış etmeyin ve onları kınamayın. Muhakkak ki Allah her şeye hakkıyla kàdirdir.

110. Namazı dosdoğru kılın ve zekâtı verin. Kendiniz için ne hayır işlerseniz, Allah katında onu bulursunuz. Şüphesiz ki Allah yaptıklarınızı hakkıyla görür.

111. Yahudiler: “Cennete Yahudilerden başkası girmeyecek,” Hıristiyanlar da: “Hıristiyanlardan başkası Cennete girmeyecek” dediler. Bu onların kuruntusudur. De ki: Eğer doğru söylüyorsanız, haydi, getirin delilinizi!

112. Hayır! Kim ihlâs ile Allah’a yönelir ve güzelce kullukta bulunursa, işte onun mükâfatı Rabbinin katındadır. Onlar için hiçbir korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır.

113. Yahudiler dedi ki: “Hıristiyanlar hiçbir hakikate dayanmaz.” Hıristiyanlar da dedi ki: “Yahudiler hiçbir hakikate dayanmaz.” Halbuki onlar kendilerine indirilen kitabı okuyup duruyorlar. Câhil müşrikler de onlarınkine benzer sözler söylediler. Allah ise, onların ihtilâf edip durdukları şeyler hakkında kıyâmet günü hükmünü verecektir.

114. Allah’ın mescidlerinde Allah’ın adının anılmasına mâni olan ve mescidleri tahribe çalışan kimseden daha zâlim kim vardır? Onlar, mescidlere ancak korku içinde gireceklerdir. Dünyada onlar için bir rezillik, âhirette ise pek

büyük bir azap vardır.

115. Doğu da, batı da Allah’ındır; bütün yeryüzü sizin için bir mesciddir. Her nerede kıbleye yönelirseniz Allah’ın rızâsı oradadır.

116. “Allah evlât edindi” dediler. O ise evlât edinmekten münezzehtir. Doğrusu, göklerde ve yerde ne varsa O’nundur; hepsi O’na boyun eğer.

117. Gökleri ve yeri, hiçbir benzeri olmaksızın yaratan O’dur. Bir şeyin yaratılışını murad ettiğinde O’nun işi sadece “Ol!” demektir; o da oluverir.

118. O câhiller, “Allah bizimle konuşsa yahut bize bir mûcize gelse ya!” dediler. Kendilerinden öncekiler de onların sözüne benzer şeyler söylemişlerdi. Kalbleri ne kadar da birbirine benziyor! Halbuki Biz, hakkı anlayan bir topluluk için âyetleri açıklamışızdır.

119. Muhakkak ki Biz, seni Allah’ın rahmetiyle müjdeleyici ve O’nun azâbından sakındırıcı olarak hak ile gönderdik. Sen, Cehennem ehlinden mes’ul değilsin.

120. Dinlerine tâbi olmadıkça ne Yahudiler, ne de Hıristiyanlar senden hoşnut olmazlar. De ki: “Allah’ın gösterdiği yol, doğru yolun tâ kendisidir.” Sana gelen ilimden sonra eğer onların heveslerine uyacak olursan, seni Allah’ın azâbından kurtaracak ne bir dostun olur, ne de bir yardımcın.

121. Kendilerine verdiğimiz kitabı, hakkını vererek okuyan ve onun hükümlerine uyanlar, ona gerçekten îmân etmişlerdir. Onu inkâr eden kimseye gelince, işte onlar da hüsrâna düşenlerin tâ kendisidir.

122. Ey İsrailoğulları! Size ihsân ettiğim nimetleri ve sizi vaktiyle bütün milletlere üstün kılmış olduğumu hatırlayın.

123. Ve öyle bir günün azâbından korkun ki, o gün hiç kimse kimsenin cezâsını hiçbir şekilde kaldıramaz, kimseden fidye kabul edilmez, Allah’ın izni olmadıkça kimseye şefaat fayda vermez; onlar hiç kimseden yardım da görmezler.

124. Hani İbrahim’i, Rabbi birtakım emir ve yasaklarla imtihan etmiş, o da bu imtihanları tamamlamıştı. Allah, “Seni insanlara rehber yapacağım” buyurdu. İbrahim “Neslimden de rehberler yap” diye duâ etti. Allah buyurdu ki: “Neslinden olsa bile zâlimlere Benim peygamberlik ahdim asla erişmez.”

125. Biz, Kâbe’yi de insanların bir araya gelecekleri bir yer ve bir emniyet

mahalli kılmıştık. Mü’minlere, “İbrahim’in makamını namazgâh edinin” dedik. İbrahim’e ve İsmail’e ise, “Tavaf edenler, orada ikamet edenler ve rükû ve secde edenler için Beytimi her türlü kirden ve putlardan temiz tutun” diye emrettik.

126. İbrahim de “Ey Rabbim,” dedi. “Burayı emniyetli bir belde yap. Buranın halkından Allah’a ve âhiret gününe îmân edenleri de çeşitli mahsullerle rızıklandır.” Allah buyurdu ki: “Ben kâfir olanı da az bir müddet dünyadaki nimetlerimden nasiplendirir, sonra da onu Cehennem ateşinin azâbına çarptırırım. Gidilecek ne kötü bir yerdir orası!”

127. Hani, İbrahim ve İsmail Kâbe’nin temelini yükseltirken, “Ey Rabbimiz,” diye duâ ediyorlardı. “Bu hizmetimizi kabul buyur. Her şeyi hakkıyla işiten de, her şeyi hakkıyla bilen de ancak Sensin.

128. “Rabbimiz! Bizi her şeyiyle Sana teslim olmuş kullar eyle. Neslimizden de Sana itaatkâr bir ümmet yarat. Hac ve kurbana âit ibâdetlerimizin yolunu bize göster; tevbemizi kabul et. Muhakkak ki tevbeleri çok kabul eden ve çok merhamet eden ancak Sensin.

129. “Rabbimiz! Neslimizden, onlara Senin âyetlerini okuyacak, kitabını öğretecek, kâinatın yaratılış sırlarını ve gayesini bildirecek ve onları inkâr ve isyan kirlerinden temizleyecek bir peygamber gönder. Kudreti her şeye galip olan da, hikmeti her şeyi kuşatan da muhakkak ki Sensin.”

130. Kendini alçaltıp sefâhete atan kimseden başka kim İbrahim’in dininden yüz çevirir? And olsun ki Biz onu dünyada peygamber olarak seçtik; âhirette ise o elbette sâlihlerdendir.

131. Rabbi ona: “İhlâs ile Rabbine teslim ol” dediğinde, o da “Ben Âlemlerin Rabbine teslim oldum” demişti.

132. İbrahim ve Yâkub, kendi oğullarına: “Ey evlâtlarım,” diye tavsiyede bulunmuşlardı. “Allah sizin için bu dini seçti. Siz de sebat edin ve ancak Müslüman olarak ruhunuzu teslim edin.”

133. Yâkub’a ölüm gelip çattığında siz orada mıydınız? Hani o oğullarına: “Benden sonra neye ibâdet edeceksiniz?” diye sormuş, onlar da şöyle cevap vermişlerdi: “Biz, Senin ilâhın ve ecdadın İbrahim’in, İsmail’in ve İshâk’ın ilâhı olan birtek Allah’a ibâdet edeceğiz. Biz yalnız O’na teslim oluruz.”

134. Onlar bir ümmetti ki, gelip geçtiler. Onların kazandığı onlara, sizin kazandıklarınız size âittir. Siz, onların yaptıklarından mes’ul tutulacak da

değilsiniz.

135. Kitap ehli olanlar: “Yahudi veya Hıristiyan olun ki doğru yolu bulasınız” dediler. De ki: “Doğrusu biz bütün bâtıl dinlerden uzaklaşmış olarak İbrahim’in dinine uyarız. Çünkü o müşriklerden değildi.”

136. Siz deyin ki: “Biz Allah’a da, bize indirilene de, İbrahim’e, İsmail’e, İshâk’a, Yâkub’a ve onun torunlarına indirilene de, Mûsâ’ya ve Îsâ’ya verilene de, bütün peygamberlere Rableri tarafından verilene de îmân ettik. Onlar arasında bir fark gözetmeyiz; birine inandığımız gibi hepsine birden inanırız. Çünkü biz Allah’a teslim olmuş Müslümanlarız.”

137. Eğer onlar da sizin inandığınız şeylere sizin gibi îmân ederlerse doğru yolu bulurlar. Yüz çevirirlerse ayrılığa düşmüş olurlar. Fakat Allah sana kâfidir. O, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.

138. Deyin ki: Biz Allah’a îmân boyasıyla boyandık ve onun rengine büründük. Allah’tan daha güzel boyası olan, O’ndan daha güzel bir din ile akılları ve kalbleri terbiye eden kim vardır? Biz ancak O’na ibâdet ederiz.

139. De ki: Allah hakkında bizimle mücâdele mi ediyorsunuz? Halbuki O, sizin de, bizim de Rabbimizdir. Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız size âittir. Biz ancak O’na ihlâs ile yöneliriz.

140. Yoksa siz, İbrahim, İsmail, İshâk, Yâkub ve torunlarının Yahudi veya Hıristiyan olduğunu mu söylüyorsunuz? Onlara de ki: Siz mi daha iyi bilirsiniz, yoksa Allah mı? Kendisine Allah tarafından gelmiş bir hakikati gizleyenden daha zâlim kim vardır? Allah sizin yaptıklarınızdan habersiz değildir.

141. Onlar bir ümmetti ki, gelip geçtiler. Onların kazandığı onlara, sizin kazandıklarınız size âittir. Siz onların yaptıklarından mes’ul tutulacak da değilsiniz.

142. İnsanlardan birtakım beyinsizler, “Müslümanları şimdiye kadar yöneldikleri kıbleden çeviren nedir?” diyecekler. Sen onlara de ki: “Doğu da, batı da Allah’ındır. O dilediğini dosdoğru bir yola iletir”[15]

143. Biz sizi böylece aşırılıktan uzak, adâlet ve doğruluk üzerinde olan bir ümmet yaptık—tâ ki kıyâmet gününde siz, peygamberlerin İlâhî hükümleri tebliğ etmiş olduklarına dâir insanlar üzerine bir şâhit olun, Peygamber de sizin doğru yolda olduğunuza şâhit olsun. Senin yöneldiğin Kâbe’yi, Peygambere uyanlarla gerisin geri dönenleri ayırd etmek için kıble yaptık. Yoksa Allah,

kıbleyi değiştirmekle îmânınızı zaafa uğratacak ve evvelki kıbleye yönelerek kıldığınız namazları zâyi edecek değildir. Şüphesiz ki Allah insanlara pek şefkatli, pek merhametlidir.

144. Yüzünün sık sık semâya çevrildiğini muhakkak ki Biz görüyoruz. Seni, hoşnut olacağın kıbleye çevireceğiz. Artık yüzünü Mescid-i Haram yönüne çevir. Nerede olursanız olun, yüzünüzü o tarafa çevirin. Kendilerine kitap verilen Hıristiyan ve Yahudiler de bilirler ki, bu emir Rablerinden gelen hakkın tâ kendisidir. Allah onların yaptıklarından habersiz değildir.

145. Kendilerine kitap verilmiş olanlara her türlü delili getirsen, yine de senin kıblene uymazlar. Sen de onların kıblesine uyacak değilsin. Onlar birbirlerinin kıblesine de uymazlar. Eğer sana gelmiş olan ilimden sonra sen onların heveslerine uyacak olursan, o zaman elbette zâlimlerden olursun.

146. Kendilerine kitap verdiklerimiz; Peygamberi, oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Yine de onlardan bir topluluk, bile bile hakkı gizliyorlar.

147. Hak, Rabbinden gelendir; sakın şüphe edenlerden olma.

148. Müslüman topluluklardan her birinin, kıbleye yönelecekleri bir cihet vardır; oraya dönerek Kâbe’ye yönelmiş olurlar. Birbirinizle hayırda yarışın. Nerede olursanız olun, Allah hepinizi huzurunda toplayacaktır. Muhakkak ki Allah, her şeye hakkıyla kàdirdir.

149. Nereden yola çıkarsan çık, namazda yüzünü Mescid-i Haram yönüne çevir. O, Rabbinden gelen hakkın tâ kendisidir. Allah, sizin yaptıklarınızdan habersiz değildir.

150. Nereye gidersen git, namazda, yüzünü Mescid-i Haram yönüne çevir. Siz de, ey mü’minler, nerede olursanız olun, o tarafa yönelin—tâ ki insanların size karşı ileri sürecekleri bir delil kalmasın. Ancak onlardan zulmedenler kıblenize itiraz etmeye devam ederler. Siz onlardan korkmayın; Benden korkun ki, size olan nimetimi tamamlayayım ve böylece doğru yola erişmiş olasınız.

151. Nitekim kendi içinizden bir peygamber gönderdik ki, size âyetlerimizi okur, sizi inkâr ve günah kirlerinden temizler, size Kur’ân’ı, kâinatın gayesini ve sırlarını ve daha bilmediğiniz nice şeyleri öğretir.

152. Beni zikredin ki, Ben de sizi rahmetimle anayım. Ve Bana şükredin; sakın nankörlük etmeyin.

153. Ey îmân edenler! Sabır ve namazla Allah’ın yardımını isteyin. Şüphesiz

ki Allah, sabredenlerle beraberdir.[16]

154. Allah yolunda öldürülenlere ölü demeyin. Doğrusu onlar diridirler; lâkin siz farkına varmazsınız.

155. And olsun ki Biz, sizi birtakım korkular ve açlıklarla ve mal, can ve mahsul eksikliğiyle imtihan edeceğiz. Sabredenleri müjdele.

156. O sabredenler ki, başlarına bir musibet geldiğinde “Biz Allah’ın kullarıyız; sonunda yine Ona döneceğiz” derler.

157. İşte Rablerinin mağfiret ve rahmeti onların üzerinedir. Doğru yola ermiş olanlar da onlardır.

158. Muhakkak ki Safâ ve Merve Allah’ın hac için tâyin ettiği alâmetlerdendir. Hac veya umre niyetiyle Kâbe’yi ziyaret eden kimsenin, bu iki mevki arasında sa’y yapmasında bir mahzur yoktur. Kim gönülden isteyerek fazladan bir hayır yaparsa, şüphesiz ki Allah şükreden kullarını hakkıyla bilir ve mükâfatlarını verir.[17]

159. Biz kitapta insanlara iyice açıkladıktan sonra, indirmiş olduğumuz açık delilleri ve doğru yolu gizleyenlere gelince: Onlar, Allah’ın rahmetinden uzaklaştırdığı kimselerdir; lânet edebileceklerin hepsi onlara lânet eder.

160. Ancak tevbe ederek kendisini ıslah eden ve gizlediği hakikati açıklayanlar başkadır. Ben onların Tevbesini kabul ederim. Çünkü Ben tevbeleri çok kabul edici ve çok merhamet ediciyim.

161. İnkâr eden ve kâfir olarak ölenlere gelince; Allah’ın, meleklerin ve bütün insanların lâneti onların üzerinedir.

162. Onlar ebediyen lânet içinde kalacaklardır. Azapları hiç hafifletilmeyecek ve onlara hiç göz açtırılmayacaktır.

163. İlâhınız tek bir ilâhtır. Ondan başka hiçbir ilâh yoktur. O, Rahmândır, Rahîmdir.

164. Göklerin ve yerin yaratılmasında, gecenin ve gündüzün değişmesinde, insanlara faydalı şeylerle; denizde akıp giden gemilerde, Allah’ın gökten su indirip onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltmesinde, her türlü canlıyı yeryüzüne yaymasında, rüzgârları sevk etmesinde ve gökle yer arasında Allah’ın emrine boyun eğmiş bulutlarda, aklını kullanan bir topluluk için Allah’ın varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine işaret eden nice deliller vardır.

165. İnsanlardan öyleleri vardır ki, Allah'tan başkalarını Ona denk tutarlar ve onları, tıpkı Allah'ı sever gibi severler. Mü'minlerin Allah'a olan sevgileri ise, çok daha kuvvetlidir. Keşke o zâlimler, azâbı gördükleri zaman anlayacakları gibi, bütün kuvvetin Allah'a âit olduğunu ve Allah'ın azâbının pek şiddetli olduğunu şimdiden anlayabilselerdi!

166. Dünyada iken kendilerine uyulmuş olan büyükler, o zaman, peşlerine takılmış olanlardan uzaklaşmış ve onları reddetmişlerdir. Artık hepsi birden azâbı görmüş ve aralarındaki bütün bağlar kesilmiştir.

167. Büyüklerinin peşlerine takılanlar, o zaman derler ki: "Keşke bir kere daha dünyaya dönsek de, şimdi onların bizi reddettiği gibi biz de onları reddetsek!" İşte Allah onlara, yaptıklarının neticesini böylece pişmanlık üstüne pişmanlık olarak gösterir. Onlar ateşten asla çıkacak değillerdir.

168. Ey insanlar! Yeryüzündeki helâl ve temiz nimetlerden yiyin. Şeytanın izini takip etmeyin. Şüphesiz ki o sizin için apaçık bir düşmandır.

169. O, sizi ancak kötülüğe, fuhşa ve hayasızlığa Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemeye teşvik eder.

170. Onlara: "Allah'ın indirdiğine uyun" dendiğinde, "Biz atalarımızdan görüp alıştığımız şeye uyarız" derler. Ya onların ataları hiçbir şeyden anlamaz ve doğru yolu bulamamış kimselerse?

171. O inkârcıların hâli, çobanlarının bağırıp çağırmasından başka bir şey anlamayan hayvanlara benzer. Onlar sağırdırlar, hakkı işitmezler; dilsizdirler, hakkı söylemezler; kördürler, hakikati görmezler. Peygamberin tebliğ ettiklerini düşünüp anlamazlar.

172. Ey îmân edenler! Size rızık olarak verdiğimiz şeylerin helâl ve temiz olanlarından yiyin, ve gerçekten Allah'a kulluk ediyorsanız, sayısız nimetlerine karşı O'na şükredin.

173. O, size leşi, kanı, domuz etini ve Allah'tan başkası için kesilen hayvanların etini haram kıldı. Her kim çâresiz kalır da bunlardan yemeye mecbur olursa, kendisi gibi zorda kalmış birisinin hakkına tecâvüz etmeden ve zaruret miktarını aşmaksızın yemesinde günah yoktur. Muhakkak ki Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

174. Allah'ın indirdiği kitaplardaki hakikatleri değiştirip gizleyerek karşılığında az bir dünya menfaati elde edenler, karınlarına ancak ateş

dolduruyorlar. Kıyâmet gününde Allah onlarla konuşmaz, rahmetiyle iltifat etmez, günahlarını bağışlayıp temize de çıkarmaz. Onlar için pek acı bir azap vardır.

175. İşte onlar bu alışverişleriyle doğru yolu bırakıp karşılığında sapıklığı, Allah’ın affını bırakıp karşılığında azâbı tercih etmişlerdir. Ateşe karşı ne kadar dayanıklı şeyler bunlar!

176. Bu azâbın sebebi, Allah’ın hak ile indirmiş olduğu kitabı onların saklamaları ve inkâr etmeleridir. Kitapta ihtilâfa düşerek bir kısmına inanıp bir kısmına inanmayanlar, muhakkak ki, haktan pek uzak bir ayrılık içindedirler.

177. Hayır ve iyilik, namazda yüzünüzü doğuya ve batıya çevirmekte değildir. Asıl iyilik o kimsenin iyiliğidir ki, Allah’a, âhiret gününe, meleklere, kitaba ve peygamberlere îmân eder; Allah rızâsı için malından seve seve akrabâlara, yetimlere, fakirlere, yolda kalanlara, ihtiyaç sebebiyle isteyen kimselere, hürriyetine kavuşmak isteyen esir ve kölelere bağışta bulunur; namazını dosdoğru kılar; zekâtını verir; sözleştiği zaman sözünde durur; fakirlik, sıkıntı ve hastalık hallerinde ve cihadın şiddetli zamanında sabır ve sebat gösterir. İşte îmânlarında sâdık olanlar onlardır. Ve onlar takvâ sahiplerinin tâ kendileridir.[18]

178. Ey îmân edenler! Kasten öldürülenler hakkında sizin üzerinize kısas farz olmuştur. Kàtil olan hür, öldürülen hür yerine; kàtil köle, öldürülen köle yerine; kàtil kadın da öldürdüğü kadın yerine kısas olunur. Kàtil, maktulün velisi olan din kardeşi tarafından bir bedel mukabilinde affa uğrayacak olursa, o zaman kısas düşer. O takdirde affedenin, akıl ve dinin uygün gördüğü miktarı kabul etmesi, kàtilin de bu diyeti güzelce ödemesi gerekir. Bu, Rabbiniz tarafından bir hafifletmedir ve bir rahmettir. Artık kim haddi aşar da affettikten sonra tecâvüzde bulunursa, onun için pek acı bir azap vardır.

179. Kısasta sizin için hayat vardır, ey akıl sahipleri! Umulur ki haksız yere kan dökmekten böylece sakınırsınız.

180. Sizden birisine ölüm yaklaştığı vakit, eğer ardında mal bırakacaksa, vasiyet etmek farz kılınmıştır. O kimse, anne ve babasına ve akrabâsına uygun şekilde vasiyetini yapsın. Bu, Allah’tan sakınanlar üzerine bir borçtur.[19]

181. Her kim vasiyeti işittikten sonra onu değiştirirse, günahı onu değiştirenlere âittir. Muhakkak ki Allah her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.

182. Her kim de vasiyet edenin bir haksızlığa meyletmesinden veya günaha

girmesinden endişe eder de alâkalı tarafların arasını düzeltirse, bu şekilde vasiyet değiştirmesinde ona günah yoktur. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

183. Ey îmân edenler! Oruç, sizden evvelki ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı—tâ ki günahtan sakınıp takvâya eresiniz.

184. Oruç günleri sayılıdır. Sizden biri hasta yahut yolcu olursa, tutamadığı günler kadar, başka günlerde oruç tutar. Düşkünlüğünden yahut iyileşme ümidi olmayan bir hastalıktan dolayı oruca dayanamayanlar için ise, bir fakiri doyuracak kadar fidye gerekir. Her kim kendiliğinden bir iyilik yapar da fazlasını verirse onun için daha hayırlıdır. Eğer bilseniz, oruç tutmanız sizin için daha hayırlıdır.

185. O Ramazan ayı ki, insanlara doğru yolu gösteren, apaçık hidâyet delillerini taşıyan ve hak ile bâtılın arasını ayıran Kur'ân, o ayda indirilmiştir. Kim bu aya erişirse orucunu tutsun. Bu ayda hasta olan veya yolda bulunan, tutamadığı günler kadar, başka günlerde oruç tutsun. Allah sizin için kolaylık ister, zorluk istemez. Tâ ki güçlük çekmeden oruç günlerinizi tamamlayın, sizi doğru yola iletmesinden dolayı Allah'ı tekbir ve tâzim edin—böylece Onun nimetlerine şükretmiş olursunuz.

186. Kullarım, senden Beni sordukları vakit de ki, muhakkak Ben çok yakınım. Bana duâ ettiği zaman, duâ edenin duâsına cevap veririm. Öyleyse onlar da Benim dâvetime uysunlar, Bana îmân etsinler ki, doğru yolu bulmuş olsunlar.

187. Oruç gecesi, kadınlarınızla münâsebette bulunmanız size helâl kılındı. Onlar sizin için günahtan koruyan bir elbise, siz de onlar için bir elbise hükmündesiniz. Allah, nefislerinize emniyet edemeyeceğinizi bildiği için tevbenizi kabul etti ve günahlarınızı bağışladı. Artık onlarla temasta bulunun ve Allah'ın sizin için yazmış olduğu nesli bu suretle isteyin. Fecir vakti, tanyerinin beyaz iplik gibi aydınlığı gecenin siyah ipliğinden ayrılıncaya kadar yiyin, için. Sonra ertesi geceye kadar orucu tamamlayın. Mescitlerde itikâfa çekildiğiniz zaman da kadınlarınızla münâsebette bulunmayın. Bunlar Allah'ın çizdiği sınırlardır; sakın bu sınırlara yaklaşmayın. İşte Allah, âyetlerini insanlara böylece açıklar ki, sakınıp korunsunlar.

188. Birbirinizin malını aranızda haksız sebeplerle yemeyin. İnsanların mallarından bir kısmını bile bile yalancı şâhitlik ve rüşvet gibi günahlarla yemek için hâkimlere intikal ettirmeyin.

189. Sana yeni doğan aylardan soruyorlar. De ki: Onlar insanlar için ve hac vakitleri için birer zaman ölçüsüdür. İyilik, evlere arkadan girmekte değildir. Asıl iyilik, nefsini günahlardan sakınan takvâ sahibinin iyiliğidir. Evlerinize kapılarından girin ve Allah'tan korkun—tâ ki kurtuluşa eresiniz.[20]

190. Sizinle savaşanlara karşı siz de Allah yolunda cihad edin. Fakat savaşa katılmayanları öldürmek ve işkence yapmakla haddi aşmayın. Muhakkak ki Allah haddi aşanları sevmez.

191. Onları (size savaş açanları), nerede bulursanız öldürün. Onlar sizi Mekke'den nasıl çıkardılarsa siz de onları oradan çıkarın. Fitne, katilden daha şiddetlidir. Onlar sizinle çarpışmadıkça, siz de Mescid-i Haram yanında onlarla çarpışmayın. Eğer çarpışacak olurlarsa siz de onları öldürün. Kâfirlerin cezâsı işte böyledir.

192. Eğer onlar şirkten ve muharebeden vazgeçecek olurlarsa siz de bırakın. Muhakkak ki Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

193. Onlarla, fitneden eser kalmayıp Allah'tan başkasına îmân ve ibâdet edilmez oluncaya kadar cihada devam edin. Eğer şirk ve isyanı bırakırlarsa, artık zâlimlerden başkasına düşmanlık yoktur.

194. Haram ay, haram aya karşıdır ve hürmetler karşılıklıdır. O halde, savaşılması haram olan ayda kim size tecâvüz ettiyse, siz de o tecâvüzün misliyle ona karşılık verin. Allah'tan korkun ve bilin ki Allah takvâ sahipleriyle beraberdir.[21]

195. Allah yolunda bağışta bulunun. Allah yolunda cihad etmekten veya bağışta bulunmaktan kaçınarak kendinizi ellerinizle tehlikeye atmayın. İyilik yapın, yaptığınızı güzel yapın. Muhakkak ki Allah iyilik yapan ve iyi kullukta bulunanları sever.

196. Haccı da, umreyi de Allah için tamamlayın. Eğer bunlardan alıkonacak olursanız, deve, sığır veya davardan kolayınıza gelen bir kurban size vâcip olur. Bu kurban Minâ'ya varıp da kesilinceye kadar başınızı tıraş etmeyin. İçinizden hasta olan veya başında eziyet veren bir şey bulunup da bu yüzden tıraş olan kimseye ise, fidye olarak oruç veya sadaka veya kurban vâcip olur. Hastalık ve düşman tehlikesinden emin bulunduğunuz zaman, kim umresini bitirip de ardından, ondan faydalanarak haccını yapmak isterse, ona da kolayına gelen bir kurban vâciptir. Bunu bulamayan ise, üç gün hacda, yedi gün de memleketine döndükten sonra oruç tutar ki, böylece tam on gün eder. Bu, Mescid-i Haram

yakınında oturmayanlar içindir. Allah’tan korkun. Ve bilin ki Allah’ın azâbı pek şiddetlidir.

197. Hac ayları, bilinen aylardır. Kim bu aylarda hacca niyet ederek ihrâma girer de haccı kendisine farz yaparsa, artık ihram müddetince onun için hanımıyla cinsî yakınlıkta bulunmak, günah işlemek, münâkaşa ve mücâdele etmek yoktur. Siz, hayır olarak ne işlerseniz, Allah onu bilir. Azık edinin, ey mü’minler; azığın en hayırlısı ise takvâdır, günahlardan sakınmaktır. Ey akıl sahipleri, sadece Benden korkun ve emirlerime karşı gelmekten kaçının.

198. Hac mevsiminde alışveriş yaparak Rabbinizin lûtfundan dilekte bulunmanızda bir günah yoktur. Arafat’tan dönüşünüzde, Müzdelife’deki Meş’ar-ı Haramda Allah’ı zikredin. O sizi nasıl doğru yola ilettiyse, siz de O’nu zikredin. Yoksa, O’nun hidâyeti size erişmeden önce, siz sapıklıkta kalmış kimseler arasındaydınız.

199. Sonra, insanların döndüğü Arafat’tan siz de hemen dönün ve kusurlarınızdan dolayı Allah’tan bağışlanmanızı isteyin. Muhakkak ki Allah çok bağışlayıcı, çok merhametlidir.

200. Hac ibâdetlerinizi yerine getirdikten sonra da, Allah’ı, tıpkı câhiliyet devrinde atalarınızı anıp övündüğünüz gibi, hattâ ondan daha kuvvetli şekilde zikredin. İnsanlardan öylesi vardır ki, “Ey Rabbimiz, bize nasibimizi dünyada ver” der. O kimse için âhirette bir nasip yoktur.

201. Yine insanlardan öylesi vardır ki, “Ey Rabbimiz,” der: “Bize dünyada da güzellik ver, âhirette de güzellik ver. Ve bizi Cehennem ateşinin azâbından koru.”

202. İşte onların hepsinin, kazandıklarından bir nasibi vardır. Allah bütün bunların hesabını pek çabuk görüverir.

203. Bir de, Kurban Bayramının sayılı teşrik günlerinde tekbir getirip Allah’ı zikredin. Bu günlerden kim iki gün içinde hac farizasını bitirip dönmek hususunda acele ederse, onun için günah yoktur. Acele etmeyip Minâ’dan hareketini üçüncü güne tehir edene de günah yoktur. Ancak günah yazılmama hâli, haccını Allah rızâsı için yapıp da kötülükten sakınanlar içindir. Öyleyse Allah’tan korkun ve bilin ki hepiniz O’nun huzurunda toplanacaksınız.

204. İnsanlardan öylesi vardır ki, dünya hayatına dâir parlak sözleri senin hoşuna gider. Bir de o kimse Allah’ı şâhit tutarak kalbindeki îmân ve muhabbetten söz eder. Halbuki o düşmanlıkta pek yamandır.

205. Senden ayrıldığında veya bir iş başına geçtiğinde, yeryüzünde fesat çıkarmaya, ekinleri ve zürriyetleri helâk etmeye koşar. Allah ise fesadı sevmez.

206. Ona: “Allah’tan kork!” dendiği zaman da gururu onu daha fazla günaha sürükler. Artık ona Cehennem yeter. Ne kötü bir yerdir o![22]

207. Yine insanlardan öylesi vardır ki, karşılığında Allah’ın rızâsını kazanmak için kendisini fedâ eder. Allah ise kullarına pek şefkatlidir.[23]

208. Ey îmân edenler! Hepiniz, tam bir teslimiyetle, İslâmiyetin sulh ve selâmetine girin. Şeytanın izinden gitmeyin. Şüphesiz o, sizin apaçık düşmanınızdır.

209. Şimdi, size bu kadar deliller gelmişken ayağınız kayar ve haktan ayrılırsanız, iyi bilin ki Allah’ın kudreti her şeye galiptir ve hikmeti her şeyi kuşatır.

210. Onlar istiyorlar ki, Allah ve melekler, beyaz buluttan gölgeler içinde gelsin de, helâklerine dâir emir tamam olsun. Halbuki bütün işlerin dönüşü Allah’adır.

211. İsrailoğullarına sor, Biz onlara ne kadar açık mûcizeler verdik. Her kim, Allah’ın hidâyet nimeti kendisine eriştikten sonra onu inkârla değiştirirse, şüphesiz Allah’ın azâbı pek şiddetlidir.

212. İnkâr edenlere dünya hayatı süslü gösterildi; o yüzden fakir mü’minlerle alay ederler. Halbuki o takvâ sahipleri, kıyâmet gününde onların üzerinde olacaklar. Allah bu dünyada da, âhirette de dilediğine hesapsız rızık verir.

213. İnsanlar tek bir ümmet idi. Sonra ihtilâfa düşüp haktan ayrılınca, Allah onlara, rahmetiyle müjdeleyip azâbından sakındıran peygamberler gönderdi. Bir de, insanlar arasında, ihtilâfa düştükleri hususlarda onunla hükmetsin diye, o peygamberlerle beraber hak kitap indirdi. Halbuki kendilerine apaçık âyetler geldikten sonra, aralarındaki haset ve ihtiras yüzünden ayrılığa düşenler, kendilerine kitap verilenlerden başkası değildir. Sonra Allah îmân edenleri, Kendi izin ve iradesiyle, onların ihtilâf ettikleri hakka ulaştırdı. Allah dilediğini doğru yola iletir.

214. Yoksa, sizden evvelkilerin başlarına gelenler sizin de başınıza gelmeden Cennete girivereceğinizi mi sandınız? Onlara öyle sıkıntılar ve musibetler erişti, öyle sarsıntılara uğradılar ki, onlara gönderilen peygamber ve yanındaki mü’minler “Allah’ın yardımı ne zaman?” diyecek hâle geldiler. Haberiniz olsun,

Allah’ın yardımı yakındır.

215. Sana, Allah yolunda ne harcayacaklarını soruyorlar. De ki: Malınızdan yapacağınız bağışlar ana, baba, akrabâ, yetimler, fakirler ve yolda kalmışlar içindir. Ve siz hayır olarak ne yaparsanız şüphesiz Allah onu bilir.

216. Hoşunuza gitmese de, size zor da gelse, cihad üzerinize farz kılındı. Belki sevmediğiniz şey hakkınızda hayırlıdır. Bazen de sevdiğiniz bir şey sizin için şer olur. Allah her şeyi bilir, siz bilmezsiniz.

217. Sana, haram ayda savaşmanın hükmünü soruyorlar. De ki: O ayda savaşmak büyük günahtır. Fakat insanları Allah yolundan çevirmek, Onu inkâr etmek, Mescid-i Harâmı ziyaretten men etmek, oranın ahâlisini Mescid-i Haramdan çıkarmak, Allah katında daha da büyük günahtır. Fitne ise, katilden daha büyük bir cinâyettir. Onların elinden gelse, dininizden döndürünceye kadar sizinle savaşmaktan geri durmazlar. Sizden ise her kim dininden döner de kâfir olarak ölürse, öylelerinin dünyada da, âhirette de bütün amelleri boşa gitmiştir. Onlar ateş ehlidir; Cehennemde ebediyen kalırlar.

218. Îmân edenler ve Allah yolunda hicret edip cihad edenlere gelince: İşte onlar Allah’ın rahmetini umarlar. Allah ise çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

219. Sana, içkiyi ve kumarı soruyorlar. De ki: Bunlarda büyük bir günah ve insanlar için bazı faydalar vardır. Fakat günahları, faydalarından daha büyüktür. Bir de sana, neyi bağışlayacaklarını soruyorlar. Sen, “İhtiyacınızdan fazlasını bağışlayın” de. İşte Allah âyetlerini ve hükümlerini size böyle açıklıyor ki, düşünesiniz.[24]

220. Dünya ve âhiret işlerinizin her ikisinde de O’nun âyetlerini düşünüp ibret alasınız diye Allah size hükümlerini açıklıyor. Sana bir de yetimlerden soruyorlar. De ki: Onların durumunu düzeltmek, himâye altına alıp mallarını korumak hayırlıdır. Eğer onlarla karışır, bir arada yaşarsanız, zâten onlar sizin kardeşlerinizdir. Allah ıslah edenle ifsâd edeni birbirinden ayırır; kimin hangi niyetle yetim malına yaklaştığını bilir. Eğer Allah dileseydi sizi zorluklara uğratırdı. Şüphesiz Allah bütün işlerinde mutlak galiptir ve hikmet sahibidir.

221. Müşrik kadınlarla, îmân etmedikleri müddetçe evlenmeyin. Onlar hoşunuza gidecek olsa bile, mü’min bir câriye onlardan daha hayırlıdır. Kadınlarınızı da, îmân etmedikleri müddetçe, müşrik erkeklerle evlendirmeyin. O müşrik hoşunuza gidecek olsa bile, mü’min bir köle ondan daha hayırlıdır.

Onlar sizi ateşe çağırırlar. Allah ise, Kendi izniyle, Cennete ve bağışlanmaya dâvet eder. Ve, hatırlayıp ona göre hareket etsinler diye, âyetlerini insanlara açıkça bildirir.

222. Sana kadınların âdet hâlinden soruyorlar. De ki: O bir ezâdır. Âdet zamanında kadınlarınızdan çekilin ve temizleninceye kadar onlarla cinsî münâsebette bulunmayın. Temizlendikleri zaman ise, Allah'ın size emrettiği meşrû yerden onlara yaklaşın. Muhakkak ki Allah çok tevbe edenleri ve temiz olanları sever.

223. Kadınlarınız, sizin için evlât yetiştiren tarlanızdır. Tarlanıza dilediğiniz gibi varın. Ve kendiniz için ileriye hazırlık yapın, güzel ameller gönderin. Allah'tan da korkun. Bilin ki, muhakkak O'nun huzuruna çıkacaksınız. Mü'minleri müjdele!

224. Allah adına ettiğiniz yeminleri iyilik yapmaya, günahtan sakınmaya ve insanların arasını düzeltmeye mâni kılmayın. Allah her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.[25]

225. Allah, sizi yanlışlıkla veya yanılarak ettiğiniz yeminlerden dolayı mes'ul tutmaz; fakat kalbinizle kazandıklarınızdan, yalan yere ettiğiniz yeminle ve yeminlerinizi yerine getirmemekle kazandığınız günahtan mes'ul tutar. Allah Gafûrdur, günahları çok bağışlar; Halîmdir, hemen cezâ vermeyip tevbe etmeniz için size fırsat tanır.

226. Hanımlarıyla cinsî temasta bulunmamak üzere yemin edenler için dört aylık bir bekleyiş vardır. Bu müddet içinde yeminlerini bozup kefâretini verirlerse, şüphesiz Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

227. Eğer yeminlerinden dönmeyip de boşanmaya azmederlerse, muhakkak ki Allah her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.

228. Boşanmış kadınlar üç hayız müddeti beklerler; bu müddet içinde başkasıyla evlenemezler. Eğer Allah'a ve âhiret gününe îmânları varsa, onların rahimlerinde Allah'ın yaratmış olduğu şeyi gizlemek kendilerine helâl olmaz. Bu müddet içinde kocaları barışmak isterlerse, hanımlarını tekrar nikâhları altına almaya onlar daha lâyıktır. Erkeklerin kadınlar üzerinde hakkı olduğu gibi, kadınların da erkekler üzerinde hakkı vardır. Ancak erkekler kadınlara göre bir derece daha fazla hak sahibidir. Allah'ın kudreti her şeye galiptir ve O'nun her işi hikmet iledir.

229. Ric'î boşama iki keredir. Ondan sonra kadınlarınızı ya iyilikle,

hukuklarını gözeterek tutmak, ya da güzellikle bırakmak vardır. Kadınlarınıza verdiğiniz mehirlerden ve sâir şeylerden bir kısmını geri almanız size helâl olmaz. Ancak, karı koca, aralarında Allah'ın hükümlerini muhâfaza edemeyeceklerinden korkarlarsa bu müstesnâdır. Siz de onların İlâhî hükümleri yerine getiremeyeceğinden korkarsanız, o takdirde, kadının boşanma bedelinde bir miktar mal vermesinde ve erkeğin de bunu kabul edip karşılığında talâk vermesinde ikisi üzerine de günah yoktur. İşte bunlar Allah'ın çizdiği sınırlardır; sakın onu aşmayın. Kim Allah'ın çizdiği sınırları aşarsa, işte onlar zâlimlerin tâ kendisidir.

230. İki boşamadan sonra eğer erkek üçüncü talâkı da verirse, kadın bir başkasıyla evlenip tekrar ayrılmadıkça onu yeniden nikâhlamak kendisine helâl olmaz. İkinci kocası da onu boşadıktan sonra ise, evvelki kocası ile tekrar birleşmelerinde, eğer Allah'ın hükümlerine riâyet edeceklerine dâir kanaatleri varsa, onlar üzerine bir günah olmaz. İşte bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır ki, ilim ve idrâk sahibi olanlara böylece açıklar.

231. Kadınlarınızı boşadığınız zaman, onlar iddetlerini bitirmeye yaklaştıklarında ya talâkınızdan vazgeçip onları iyilikle tutun veya güzellikle salıverin. Yoksa, zarar vermek için onları tutup da haklarına tecâvüz etmeyin. Kim bunu yaparsa azâba müstehak hâle gelir ve kendi nefsine zulmetmiş olur. Allah'ın âyetlerini de sakın eğlence hâline getirmeyin. Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini ve size indirip onunla öğüt verdiği kitabı ve hikmeti hatırlayın. Allah'tan korkun ve iyi bilin ki Allah her şeyi hakkıyla bilir.

232. Kadınlarınızı boşayıp onlar da iddetlerini tamamladıklarında, eğer aralarında iyilikle anlaşırlarsa, kocalarına tekrar dönmelerine mâni olmayın. Sizden Allah'a ve âhiret gününe inanmış olanlara işte bununla öğüt verilir. Bunlar sizin için daha hayırlı ve daha temiz hükümlerdir. Allah her şeyi bilir, siz bilmezsiniz.

233. Anneler, çocuklarını iki tam yıl boyunca emzirirler; bu hüküm, emzirmeyi tamamlamak isteyenler içindir. Annelerin yiyeceği ve giyeceği, babanın gücüne göre ve örf ve âdete uygun şekilde baba üzerine bir borçtur. Kimse gücünden fazlasıyla mükellef tutulmaz. Ne bir anne çocuğu sebebiyle, ne de bir baba çocuğu sebebiyle üzerine düşenden fazlasıyla mükellef tutulup da zarara sokulmasın. Babanın ölümü ile, ona vâris olan kimse de, babanın bu husustaki vazifesiyle mükelleftir. Eğer anne ile baba aralarında istişare ederek karşılıklı rızâ ile çocuğu iki seneden önce sütten kesmek isterlerse, onlara bir günah yoktur. Eğer çocuğunuzu süt anneye emzirtmek isterseniz, emzirme ücretini örfe

uygun şekilde verdiğiniz takdirde, üzerinize bir günah yoktur. Allah'tan korkun ve bilin ki, Allah bütün yaptıklarınızı hakkıyla görür.

234. Sizden vefat eden kimselerin arkalarında bıraktıkları hanımlar dört ay on gün iddet beklerler. İddetleri sona erince, onların evlenmek hususunda meşrû şekilde yapacakları şeyden dolayı üzerinize bir günah yoktur. Allah sizin yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

235. Kocaları ölen kadınları iddetleri bittikten sonra nikâhlamayı arzu ettiğinizi, daha onların iddeti sona ermeden belli etmenizde veya gönlünüzde saklamanızda bir günah yoktur. Onların nikâhına tâlip olacağınızı Allah biliyor. Ancak, meşrû bir söz dışında, onlarla gizlice sözleşmeyin. İddetleri dolmadıkça da nikâh bağını bağlamaya azmetmeyin. Şunu da bilin ki, Allah gönlünüzdekini hakkıyla bilir; onun için, yasaklarına karşı gelmekten kaçının. Ve yine bilin ki, Allah çok bağışlayıcıdır ve günahlarınızdan dolayı sizi hemen cezâlandırmaz, tevbe etmeniz için fırsat verir.

236. Kadınlarınızı, daha kendilerine temas etmeden ve bir mehir takdir etmeden boşamanızda bir günah yoktur. Ancak onları, gönüllerini alacak bir şeyle faydalandırın. Zengin olanın gücü yettiğince, fakir olanın da hâline göre, iyilikle bir şeyler vermesi gerekir. Bu, başkalarının hukukuna riâyet edip iyilik yapmak isteyenler üzerine bir haktır.

237. Eğer onları daha temas etmeden boşar da onlar için bir mehir takdir etmiş bulunursanız, o halde mehrin yarısını vermek gerekir. Eğer kadın kendi hakkından vazgeçer ve mehri bağışlarsa veya nikâhı elinde bulunduran erkek tamamını verirse, o başkadır. Sizin, mehrin tamamını vermeniz ise takvâya daha yakındır. Aranızda fazileti ihmâl etmeyin. Muhakkak ki Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görür.

238. Namazlara ve bilhassa orta namaz olan ikindi namazına devam edin. Ve Allah için namaza durup kıyamda bulunun.

239. Bir tehlikeden dolayı korkuya düşerseniz, yaya veya binekli olarak namazı nasıl kılabiliyorsanız öylece kılın, tehir etmeyin. Tehlikeden emin olduğunuzda ise, Allah'ı, O size bilmediklerinizi nasıl öğrettiyse öyle zikredin, ibâdetlerinizi de size öğrettiği gibi yerine getirin.

240. Sizden, vefat edip de arkalarında hanımlarını bırakanlar, hanımlarının evlerinden çıkarılmamasını ve bir yıllık ihtiyaçlarını vasiyet etsinler. Eğer bir seneyi tamamlamadan evlerinden ayrılmak isterlerse, o kadınların kendileri

hakkında meşrû şekilde yapacakları şeyde sizin için bir günah yoktur. Allah'ın kudreti her şeye galiptir ve hikmeti her şeyi kuşatır.[26]

241. Boşanmış kadınlar için de, meşrû ve örfe uygun şekilde bir nafaka vardır. Bu, takvâ sahipleri üzerine bir haktır.

242. İşte Allah, düşünüp anlayasınız diye, hükümlerini ve delillerini size böyle açıklar.

243. Görmedin mi o kimseleri ki, onlar binlerce kişi oldukları halde, ölümden sakınarak yurtlarını terk ettiler. Allah da onlara "Ölün" dedi ve öldürdü, sonra tekrar diriltti. Muhakkak ki Allah, insanlar üzerinde lûtuf ve kerem sahibidir; lâkin insanların çoğu şükretmezler.[27]

244. Allah yolunda cihad edin ve bilin ki, Allah her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.

245. Malını Allah rızâsı için harcayıp da Allah'a güzel bir borç verecek kim var? İşte onun karşılığını Allah kat kat verecektir. Rızkı kısan da, bollaştıran da Allah'tır. Hepinizin dönüşü Onadır.

246. Mûsâ zamanından sonra İsrailoğullarının ileri gelenlerini görmedin mi? Onlar, kendilerine gönderilen peygambere, "Bize bir kumandan tâyin et de Allah yolunda savaşalım" dediler. Peygamber de onlara, "Sakın, üzerinize savaş farz kılındıktan sonra harp etmekten kaçınmayasınız?" dedi. Onlar ise, "Bize ne oluyor ki Allah yolunda savaşmayalım?" dediler. "Biz ki yurdumuzdan çıkarılmış, evlâdımızdan ayrı düşürülmüşüz." Fakat onlara savaş farz kılındığında, az bir kısmı müstesnâ hepsi sözlerinden döndüler. Allah ise o zâlimleri hakkıyla bilir.

247. Peygamberleri onlara, "Allah size Tâlût'u kumandan olarak tâyin etti" dedi. Onlar ise, "O bizim üzerimize nasıl mülk sahibi olabilir? Biz mülk ve saltanata ondan daha lâyıkız. Üstelik ona malca bir bolluk da verilmiş değildir" diye karşılık verdiler. Peygamberleri de, "Muhakkak ki Allah onu sizin üzerinize seçti ve onu ilim ve kuvvet bakımından sizden güçlü kıldı. Allah mülkü dilediğine verir. Allah, lûtfu bol olan ve her şeyi bilendir" dedi.

248. Peygamberleri ayrıca onlara şunu da söyledi: "Tâlût'un kumandanlığına alâmet, kaybettiğiniz sandığı size getirmesidir ki, o sandıkta Rabbinizden size bir mânevî kuvvet ile Mûsâ ve Hârun âilelerinden arta kalan bakıyeler vardır ve o sandığı melekler taşıyacaklardır. Eğer inanıyorsanız, şüphesiz ki bunda sizin için bir delil vardır."

249. Tâlût, ordusuyla birlikte hareket ettiğinde onlara dedi ki: “Allah sizi bir nehirle imtihan edecek. Kim o nehrin suyundan içerse benden değildir. Kim ondan içmezse şüphesiz o bendendir. Ancak bir avuç içmenin zararı yoktur.” Onlardan pek azı müstesnâ, geri kalanı o nehrin suyundan içtiler. Tâlût ve beraberindeki mü’minler nehri geçince, kalanlar, “Bugün bizim Câlût ve askerine karşı koyacak gücümüz yok” dediler. Âhirete inanıp Allah’ın huzuruna çıkacaklarını bilenler ise onlara şöyle cevap verdiler: “Nice az topluluklar, nice kalabalık topluluklara Allah’ın izniyle galip gelmişlerdir. Allah sabredenlerle beraberdir.”

250. Onlar Câlût ve ordusuna karşı meydana çıktıklarında ise, “Ey Rabbimiz,” dediler. “Üzerimize sabır yağdır. Ayaklarımızı sâbit kıl. Ve kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.”

251. Sonra Allah’ın izniyle düşmanı hezimete uğrattılar. Dâvûd da Câlût’u öldürdü ve Allah ona mülk ve hikmet verdi ve dilediği şeyleri öğretti. Eğer Allah, insanlardan bir kısmının kötülüğünü diğer bir kısım insanlar vasıtasıyla ortadan kaldırmasaydı, yeryüzü fesada uğrardı. Halbuki Allah, âlemler üzerine lûtuf ve ihsan sahibidir.

252. İşte bunlar Allah’ın âyetleridir ki, senin üzerine hak ile okuruz. Sen de muhakkak ki insanlara Allah tarafından gönderilmiş elçilerdensin.

253. Biz, kıssalarını zikrettiğimiz bu peygamberlerden bir kısmını diğerlerine üstün kıldık. Onlardan bazıları var ki, Allah onlara bizzat hitap buyurdu; bazılarının da derecelerini yükseltti. Meryem oğlu Îsâ’ya ise apaçık deliller ve mûcizeler verdi, onu Cebrâil ile teyid ve takviye etti. Eğer Allah dileseydi, o peygamberlerden sonra gelenler, kendilerine apaçık deliller gelmiş olduğu halde birbirleriyle savaşıp durmazlardı. Fakat onlar ihtilâfa düştüler ve aralarından kimi îmân etti, kimi inkâra saptı. Eğer Allah dileseydi onlar birbirinin kanını dökmezlerdi; lâkin Allah neyi murad ederse onu yapar—kullarını cüz’î iradelerinde serbest bırakarak onları doğru yola zorlamaması da Onun iradesindendir.

254. Ey îmân edenler! Size rızık olarak verdiğimiz şeylerden bağışta bulunun. Bunu da öyle bir günün gelmesinden önce yapın ki, o günde ne bir alım satımla kendinizi azaptan kurtarabilirsiniz, ne kimsenin dostluğuyla, ne de bir şefaatle. O güne inanmayanlar ise zâlimlerin tâ kendisidir.

255. Allah Teâlâ ki, Ondan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. O Hayy’dır, ezelî ve ebedî hayat sahibidir; O, Kayyûm’dur, varlığı için hiçbir sebebe ihtiyacı

olmadığı gibi, bütün eşya O'nun yaratmasıyla ve tedbiriyle devam eder ve vücutta kalır, bekà bulur. O'nu ne uyuklama ve ne de uyku tutmaz, gafletin hiçbir çeşidi hiçbir zaman O'na ârız olamaz. Göklerde ne var, yerde ne varsa O'nundur. O'nun katında, O'nun izni olmaksızın kim şefaat edebilir? O, bütün yaratıklarının geçmiş ve gelecekteki bütün hallerini bilir. O'nun yaratıkları ise, O'nun dilediği kadarından başka, İlâhî ilminden hiçbir şeyi kavrayamazlar. O'nun hâkimiyet ve saltanatı gökleri ve yeri kuşatmıştır. Gökleri ve yeri tasarrufu altında tutmak O'nun kudretine ağır gelmez. En yüce ve en büyük olan da ancak O'dur.[28]

256. Dinde zorlama yoktur; doğruluk, sapıklıktan; îmân, küfürden; iyice ayrılmıştır. Kim insanları Allah'ın yolundan saptırıp isyana sürükleyen ve birer mâbud gibi kıymet verilen tâğutları reddeder ve Allah'a îmân ederse, işte o kopmaz ve kırılmaz, sapasağlam bir kulpa yapışmıştır. Allah ise her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.[29]

257. Allah, îmân edenlerin dostu ve yardımcısıdır; onları inkâr karanlıklarından kurtarıp hidâyet nûruna kavuşturur. İnkâr edenlerin dostu ise tâğutlarıdır; onları îmân nûrundan mahrum bırakıp inkâr karanlıklarına sürükler. İşte onlar Cehennem ateşinin ehlidir, orada ebediyen kalacaklardır.

258. Allah'ın, kendisine mülk vermesinden dolayı gurura kapılıp da İbrahim ile Rabbi hakkında mücâdeleye girişen Nemrud'u görmedin mi? İbrahim "Rabbim hayat veren ve öldürendir" dediği zaman, o "Ben de diriltir ve öldürürüm" demişti. İbrahim ise "Benim Rabbim güneşi doğudan çıkarır. Haydi sen de onu batıdan çıkar" dedi ve o kâfir öylece şaşıp kaldı. Allah zâlimler gürûhuna yol göstermez.[30]

259. O kimseyi görmedin mi ki, yıkılıp harâbe hâline gelmiş bir beldeye uğramıştı. O zât, "Acaba Allah bu beldeyi ölümünden sonra nasıl diriltecek?" dedi. Allah da onu öldürüverdi ve yüz sene öylece bıraktı. Sonra tekrar diriltip "Bu halde ne kadar kaldın?" diye sordu. O da "Bir gün veya bir günden daha az" cevabını verdi. Allah ise, "Yüz sene ölü kaldın" buyurdu. "İşte, yiyecek ve içeceğine bak ki, hiçbiri bozulmamış. Bir de merkebine bak, kemikleri nasıl birbirinden ayrılmış, senin yüz sene ölü kaldığını gösterir. Seni ise, insanlara bir delil olsun diye öldürüp dirilttik. Şimdi de kemiklere bak, onu nasıl yerli yerine koyup üzerine et giydiriyoruz." O da, bu delilleri böylece apaçık görünce "Allah'ın her şeye kadir olduğunu bildim" dedi.[31]

260. Bir de İbrahim'i hatırla ki, "Ey Rabbim," demişti. "Ölüleri nasıl

dirilttiğini bana göster.” Rabbin de “Yoksa inanmadın mı?” buyurdu. İbrahim, “Elbette îmân ettim. Lâkin isterim ki gözüm de görsün ve kalbim tatmin olsun” dedi. Allah ona buyurdu ki: “Dört tane kuş al. Onları tanı ve kendine iyice alıştır. Sonra onları kesip etlerini birbirine iyice karıştır. Sonra da her bir dağın tepesine o karışmış etlerden bir parça koy. Ondan sonra onları çağır, bak, hepsi nasıl koşarak sana gelecekler. Şunu da bil ki, Allah her dilediğini yapmaya kàdirdir ve Onun her işi hikmet iledir.”

261. Mallarını Allah yolunda harcayanların hâli bir daneye benzer ki, ondan yedi başak sünbüllenir; her bir başakta da yüz dane bulunur. Allah, dilediği kimseye, yaptığı iyiliğin karşılığını böyle kat kat verir. Allah’ın lûtfu geniştir ve ilmi her şeyi kaplar.

262. Mallarını Allah yolunda bağışladıktan sonra yaptığı iyiliği başa kakıp eziyet vermeyen kimselerin, Rableri katında mükâfatları vardır. Onlar için ne kıyâmet gününde bir korku vardır, ne de dünyada kaybettiklerinden dolayı bir üzüntü.

263. Gönül alıcı hoş bir söz, bir kusur örtme, bir affediş, ardından eziyet gelen bir sadakadan daha hayırlıdır. Allah ise Ganîdir, sizin bağışlarınıza ihtiyacı yoktur; ve Halîmdir, tevbekâr olasınız diye günahınıza karşı yumuşaklıkla muâmele eder.

264. Ey îmân edenler! Allah’a ve âhiret gününe inanmadığı halde insanlara gösteriş olsun diye malını bağışlayan kimse gibi, siz de sadakalarınızı başa kakmak ve eziyet vermekle boşa çıkarmayın. O kimsenin hâli, üzerinde bir parça toprak bulunan kaygan bir taşa benzer ki, şiddetli bir yağmur vurduğunda toprağı götürüp taşı çıplak bırakıverir. Öylelerinin Allah rızâsını gözetmeksizin gösteriş için yaptıkları iyiliklerin hepsi ellerinden uçar gider; kazandıklarından dolayı hiçbir sevâba erişemezler. Allah o kâfirler gürûhunu hayra ve doğru yola iletmez.

265. Allah’ın rızâsını isteyerek ve amellerinin karşılığını Allah’ın vereceğini gönülden tasdik ederek mallarını bağışlayanların hâli ise, yüksek bir tepe üzerine kurulu güzel bir bahçeye benzer ki, ona bolca yağmur düşer de, meyvelerini iki kat verir. Hattâ çok yağmur düşmese de, az bir nem bile ona yeter, mahsulünü yine verir. Allah sizin yaptıklarınızı hakkıyla görür; O’nun rızâsını gözeterek yaptığınız iyilikleri karşılıksız bırakmaz.

266. Sizden biriniz ister mi ki, onun hurma ve üzüm ağaçlarıyla dolu, altından ırmaklar akan bir bahçesi bulunsun, o bahçede her çeşitten meyveler olsun da,

sonra, evlâtları da âciz ve zayıf oldukları halde o kimsenin kendisine ihtiyarlık çöksün, o bahçeye de içinde ateş bulunan bir kasırga isabet etsin ve onu bir anda yakıp kül ediversin? İşte, Allah rızâsını maksat yapmak yerine insanlara gösteriş olsun diye yapılan ve başa kakıp eziyet vermekle boşa çıkan iyiliklerin âkıbeti de bunun gibidir. Allah size âyetlerini böylece açıklar ki, düşünüp ibret alasınız.

267. Ey îmân edenler! Kazandıklarınızın helâl ve iyi olanlarından ve sizin için yerden rızık olarak çıkardığımız şeylerden bağışta bulunun. Kendinizin ancak göz yumarak alabileceğiniz kötü ve haram şeylerle bağışta bulunmaya kalkışmayın. Bilin ki Allah Ganîdir, sizin bağışlarınıza ihtiyacı yoktur, hamd edilmeye lâyıktır ve iyilik yapanın mükâfatını da daha güzeliyle verir.

268. Şeytan sizi fakir düşmekle korkutur da cimriliğe ve kötülüğe teşvik eder. Allah ise Kendi hazinesinden size mağfiret ve bolluk vaad ediyor. Allah'ın ihsânı geniştir ve O, her şeyi hakkıyla bilir.

269. Allah, hikmeti dilediğine verir de ona hakkı hak, bâtılı bâtıl olarak gösterir. Kime hikmet verilmişse işte ona pek çok hayır verilmiştir. Bunu ancak akıl sahipleri düşünüp anlar.

270. Harcadığınız her şeyi ve adadığınız her adağı muhakkak Allah bilir. Zâlimlerin ise hiçbir yardımcısı yoktur.

271. Sadakalarınızı açıktan verirseniz ne güzeldir o! Eğer onu gizler de fakirlere öylece verirseniz, işte bu sizin için daha da hayırlıdır. Böyle yapmanız günahlarınızın bir kısmına kefâret olur. Allah, yaptığınız her şeyden hakkıyla haberdardır.[32]

272. İnsanları doğru yola erdirmek senin vazifen değildir; sen Allah'ın emir ve yasaklarını bildirmekle vazifelisin. Ancak Allah dilediğini doğru yola iletir. Ve sizin bağışladığınız her şey kendiniz içindir. Zâten siz bağışlarınızı ancak Allah'ın rızâsını gözeterek yaparsınız. Yaptığınız bağışların ise karşılığı size fazlasıyla ödenir, haksızlığa uğratılmazsınız.

273. Sadakalar, kendilerini Allah yolunda hizmete adamış fakirler içindir ki, onlar yeryüzünde dolaşıp hayatlarını kazanmaya fırsat bulamazlar. Onların hallerini bilmeyen kimse, istemekten çekindikleri için, onları zengin sanır. Ey Habibim, sen onları yüzlerinden tanırsın. Yoksa onlar insanlardan ısrarla bir şey istemezler. Ve siz her ne bağışta bulunursanız şüphesiz Allah onu hakkıyla bilir.

274. Mallarını gece ve gündüz, gizli ve açık, her zaman ve herhalde Allah yolunda bağışlayan kimselere gelince, işte onların Rableri katında mükâfatları

vardır. Onlar için hiçbir korku yoktur; onlar mahzun da olmazlar.

275. Fâiz yiyen kimseler ise, kıyâmet gününde kabirlerinden, şeytan çarpmış kimsenin kalkışı gibi kalkarlar. Bunun sebebi, onların “Alışveriş de fâiz gibidir” demeleridir. Halbuki Allah alışverişi helâl, fâizi ise haram kıldı. Her kime Rabbinden bir öğüt gelir ve o da bu öğüde uyarak fâizi terk ederse, bu yasaktan evvel almış olduğu fâizler kendisine âittir, iâde etmesi gerekmez. Onun hakkındaki hüküm Allah’a kalmıştır. Her kim de eskiye dönüp tekrar fâiz yemeye başlarsa, işte öyleleri Cehennem ateşinin ehlidir; onlar orada ebedî olarak kalıcıdırlar.

276. Allah, fâizin bereketini giderip onu mahveder; sadakası verilen malı ise ziyadeleştirir. Allah, fâizi helâl sayan o kâfirlerden ve haram işleyen o günahkârlardan hiçbirini sevmez.

277. Îmân edip güzel işler yapan, namazlarını dosdoğru kılıp zekâtlarını hakkıyla veren kimselerin ise, muhakkak Rableri katında mükâfatları vardır. Onlar için hiçbir korku yoktur; onlar mahzun da olmayacaklardır.

278. Ey îmân edenler! Allah’tan korkun ve, eğer gerçek mü’minlerseniz, fâiz olarak kalmış alacaklarınızı terk edin.

279. Eğer böyle yapmazsanız, Allah ve Resulüne karşı isyan edip harbe girmiş olduğunuzu bilin. Ama tevbe ederek fâiz almaktan vazgeçecek olursanız, borç olarak vermiş olduğunuz ana malınız sizindir. Böylece ne zulmetmiş, ne de zulme uğramış olmazsınız.

280. Eğer borçlu kimse darlık içinde ise, ona, borcunu ödeyebilecek duruma gelinceye kadar mühlet verin. Onun borcunu hiç almayıp bağışlamak ise, eğer bunun Allah katındaki mükâfatını bilseniz, sizin için daha da hayırlıdır.

281. Bir de, öyle bir hesap gününden korkun ki, o günde hepiniz Allah’a döndürülürsünüz; sonra herkese kazandığı iyilik ve kötülüğün karşılığı tamamen verilir ve hiç kimse haksızlığa uğratılmaz.

282. Ey îmân edenler! Birbirinize karşı belli bir vâde ile borçlandığınız zaman onu kaydedin. Bunu aranızda bir kâtip adâletle ve hiçbir tarafa meyletmeyip bir şeyi eksik bırakmadan yazsın. Ve o kâtip, Allah’ın ona öğrettiği gibi adâletle yazmaktan kaçınmaksızın yazsın. Onu borçlu olan yazdırsın. Ve o borçlu kimse, Rabbi olan Allah’tan korksun da, hiçbir şeyi eksik bırakmasın. Eğer borçlu olan kimse akılca noksan veya çocuk veya ihtiyarlıktan dolayı zaafa düşmüş veya herhangi bir sebeple doğrudan yazdırmaya gücü yetmeyen birisi ise, onun velîsi

adâlet üzere yazdırsın. Bir de, sizden iki mü’min erkeği şâhit tutun. Eğer iki erkek şâhit bulunmazsa, o zaman şâhitliğine güvendiğiniz kimselerden bir erkek ve iki kadını şâhit tutun—tâ ki o iki kadından biri unutacak veya şaşıracak olursa diğeri ona hatırlatsın. Şâhitler de şâhitliğe çağırıldıkları zaman bundan kaçınmasınlar. Az veya çok olsun, borcunuzu, vâdesine varıncaya kadar bütün şartlarıyla yazmaktan üşenmeyin. Böyle yapmanız Allah katında adâlete daha uygundur, şâhitlik için daha sağlam bir delildir ve şüpheye düşmemeniz için daha yakın bir yoldur. Ancak aranızda bedeli peşin olarak ödenen bir alışveriş cereyan ederse, bunu yazdırmamaktan dolayı size bir günah yoktur. Bir de, peşin bile olsa, yaptığınız alışverişleri gizlice değil, şâhitler huzurunda yapın. Ayrıca kâtip de, şâhit de, ücretini vermemek, lüzumsuz yere işinden alıkonmak gibi herhangi bir sebeple zarara uğratılmasın. Kâtip ve şâhit ise, çağrıldığında gitmemek veya hakikati saklamak gibi sebeplerle kimseye zarar vermesin. Eğer bunları işleyip birbirinize zarar verirseniz, bu sizin için bir günahtır, Allah’ın emrine isyandır. Allah’tan korkun. Allah size böylece ilim öğretiyor, dünyada ve âhirette sizi saâdete ulaştıracak hükümlerini ders veriyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.

283. Eğer borç alıp verdiğiniz sırada seferde olup da kâtip bulamayacak olursanız, o zaman borç karşılığında rehin alırsınız. Birbirinize itimadınız varsa rehin almayabilirsiniz; o takdirde kendisine güvenilen kimse, Rabbi olan Allah’tan korksun ve üzerindeki borcu ödesin. Şâhitliği de sakın gizlemeyin. Kim şâhitlikten kaçınır veya bildiği halde hakikati açıklamayıp gizlerse, kalbini büyük bir günahla kirletmiş olur. Allah ise yaptığınız her şeyi hakkıyla bilir.

284. Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allah’ındır. Siz, içinizde olanı açıklasanızda, saklasanız da, Allah onu bilir ve onunla sizi hesaba çeker. Sonra da, ameline ve niyetine göre, dilediğinin günahını bağışlar, dilediğine azap verir. Allah’ın kudreti her şeye yeter.

285. Peygamber, kendisine Rabbinden indirilen Kur’ân’ı tasdik edip ona îmân etti. Mü’minler de onunla beraber îmân ettiler. Onların hepsi Allah’a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine îmân etti. Onlar: “Biz Allah’ın peygamberlerinden hiçbirini ayırmayız; birine inandığımız gibi hepsine de inanırız” diyerek îmân getirdiler. Ve dediler ki: İşittik ve emrine uyduk. Affını ve mağfiretini dileriz, ey Rabbimiz! Varılacak yer Senin huzurundur.

286. Allah kimseyi gücünün yettiğinden fazlasıyla mükellef tutmaz. Herkesin kazandığı hayır kendi lehine, işlediği günah da kendi aleyhinedir. Ey Rabbimiz! Unutur veya hatâya düşer de bir kusur işlersek, bizi onunla hesaba çekme. Ey

Rabbimiz! Bizden evvelkilere yüklediğin gibi bize de ağır vazifeler ve musibetler verme. Ey Rabbimiz! Bize güç yetiremeyeceğimiz şeyi de yükleme. Günahlarımızı affet. Bizi bağışla. Bize merhamet et. Bizim dostumuz ve yardımcımız Sensin. Kâfirler gürûhuna karşı Sen bize yardım et.

Âl-i İmrân Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 200 âyettir. Sûre, Hıristiyanların Hazret-i Îsâ hakkındaki inançlarını tashih ederek ve Allah'ın birliğini beyan ederek başlar; bu arada Hazret-i Meryem'in dünyaya gelişini, Hazret-i Îsâ'nın peygamberliğini ve mûcizelerini anlatır. Sûreye Hazret-i Meryem'in babası İmrân'ın ismine izâfeten, "İmrân Âilesi" mânâsında Âl-i İmrân adı verilmiştir. Sûrenin ehemmiyetli bir kısmı Uhud Harbinden sonra nâzil olmuştur ve İslâm hizmeti ve cihad mevzularında mühim dersleri içine almaktadır. Bakara Sûresiyle beraber bu sûrenin faziletine dâir Peygamber Efendimizin (a.s.m.) bir hadis-i şerifi Bakara Sûresinin başında geçmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Elif lâm mîm.

2. Allah Teâlâ ki, Ondan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. O Hayy'dır, ezelî ve ebedî hayat sahibidir. O Kayyûm'dur, varlığı ve bekàsı için hiçbir sebebe ihtiyacı olmadığı gibi, bütün eşya Onun yaratmasıyla ve tedbiriyle devam eder ve vücutta kalır, bekà bulur.

3-4. O, senin üzerine Kur'ân'ı hak ile ve daha önceki kitapları tasdik edici olarak indirdiği gibi, bundan önce insanlara doğru yolu göstermek üzere Tevrât'ı, İncil'i ve hak ile bâtılı ayıran kitapları da indirdi. Buna rağmen Allah'ın âyetlerini inkâr edenlere gelince, onlar için şiddetli bir azap vardır. Allah'ın kudreti her şeye galiptir ve O hak ile indirdiği kitaplarına inkâr ve isyan ile karşılık verenleri cezâsız bırakmaz.

5. Ne yerde ve ne de gökte hiçbir şey Allah'tan gizli kalmaz.

6. Annelerinizin rahimlerinde size dilediği gibi bir suret veren O'dur. O'ndan başka ilâh yoktur. O'nun kudreti her şeye galiptir ve hikmeti her şeyi kuşatır.

7. Sana Kur'ân'ı indiren de O'dur. O Kur'ân'ın âyetlerinden bir kısmı, hüküm ve mânâsı açıkça ve kolayca anlaşılan muhkem âyetlerdir ki, kitabın aslı ve anası bunlardır; bütün hükümler bu âyetlere göre verilir. Diğer bir kısım âyetler ise değişik şekillerde anlaşılması mümkün olan müteşâbih âyetlerdir ki, bunların asıl mânâsını herkes kolayca anlayamaz. İşte, kalblerinde sapıklığa meyil bulunan

kimseler muhkem âyetleri bırakır da, fitne aramak ve yalan yanlış yorumlayıp halkı şüpheye düşürmek için müteşâbih âyetlere yönelirler. Halbuki o âyetlerin tefsirini Allah’tan başkası bilemez. İlimde derinlik ve istikamet sahibi olanlar ise, “Biz buna inandık. Muhkem âyetler de, müteşâbih âyetler de, hepsi Rabbimizin katından indirilmiştir” derler. Bunları ancak akıl sahibi olanlar düşünüp anlar.

8. Onlar: “Ey Rabbimiz,” diye niyazda bulunurlar. “Bizi doğru yola eriştirdikten sonra kalblerimizi sapıklığa meylettirme. Yüce katından bize bir rahmet bağışla. Muhakkak ki veren Sensin, duâ edip istediklerimizi bize bağışlayan Sensin.

9. Ey Rabbimiz! Geleceğinde şüphe olmayan hesap gününde insanları huzuruna toplayacak olan da muhakkak ki Sensin. Hiç şüphe yok ki Allah vaadinden dönmez.”

10. İnkâr edenlerin güvendikleri malları da, evlâtları da, Allah’ın azâbından onları kurtaramaz. Öyleleri Cehennem ateşinin çırasıdırlar.

11. Onların hal ve hareketleri, tıpkı Firavuna uyanların ve ondan evvel gelip geçen âsî toplulukların hal ve hareketleri gibidir. Onlar da âyetlerimizi yalanlamışlardı. Allah ise, onları günahlarıyla yakalayıverdi. Allah’ın azâbı ise çok şiddetlidir.

12. İnkâr edenlere de ki: Siz dünyada mağlûp olacak, âhirette de Cehenneme toplanacaksınız. Orası kalınacak ne kötü bir yerdir.

13. Bedir gününde birbiriyle karşılaşan o iki toplulukta sizin için bir delil vardır ki, onlardan biri Allah yolunda savaşıyordu, diğeri ise kâfirler topluluğuydu. Mü’minler, kâfirlerin kendilerinden iki misli kuvvetli olduğunu gözleriyle görüyorlardı. Allah ise dilediğine yardımıyla kuvvet verir. Muhakkak ki bunda hakkı görebilen basiret sahipleri için bir ibret vardır.

14. Kadınlara, evlâtlara, hesapsız şekilde biriktirilip istif edilmiş altın ve gümüş yığınlarına, binmek için nişanlanmış atlara, davarlara ve ekinlere karşı nefsin isteklerine muhabbet, insanlara güzel gösterildi. Bütün bunlar dünya hayatının gelip geçici nimetleridir. Sonunda varılacak yerin güzeli ise Allah katındadır.

15. “Size bunlardan daha hayırlısını haber vereyim mi?” de. Takvâ sahipleri için Rableri katında altından ırmaklar akan Cennetler vardır. Onlar orada ebedî kalacaklar. Ve orada onlar için tertemiz hanımlar ve bir de Rablerinin büyük bir

rızâsı vardır. Allah kullarını hakkıyla görür.

16. O takvâ sahipleri, “Ey Rabbimiz! Biz hiç şüphesiz îmân ettik. Sen de bizim günahlarımızı bağışla ve bizi Cehennem ateşinin azâbından koru” diye niyaz ederler.

17. Onlar sabredenlerdir, îmânlarında sâdık olan ve her hallerinde doğruluğu muhâfaza edenlerdir, her türlü şart altında Allah’ın emrine uyanlardır, mallarından Allah rızâsı için bağışta bulunanlardır, seher vaktinde istiğfar edip Allah’tan af ve mağfiret dileyenlerdir.

18. Bütün kâinatı adâletle tedbir ve idare etmekte olan Allah, O’ndan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh bulunmadığını apaçık delillerle bildirdi. Buna melekler ve ilim sahipleri de şâhitlik ettiler. O’ndan başka ilâh yoktur; O’nun kudreti her şeye galiptir ve O’nun her işi hikmet iledir.

19. Şüphesiz ki, Allah katında makbul olan din İslâm dinidir. Kendilerine kitap verilmiş olan Yahudi ve Hıristiyanlar ise, onlara ilim ulaşmış olduğu halde, sırf aralarındaki kıskançlıktan ve başa geçme hırsından dolayı anlaşmazlığa düştüler. Her kim Allah’ın âyetlerini inkâr ederse, şüphesiz Allah onların hesabını çok çabuk görür.

20. Eğer onlar İslâmın hak din olduğu hususunda seninle mücâdele edecek olurlarsa, onlara de ki: “Ben kendimi Allah’a teslim edip O’na yöneldim. Bana uyanlar da böyle yaptılar.” Ve kitap verilenlere de, müşriklere de, “İslâmı kabul ettiniz mi?” diye sor. İslâma girerlerse doğru yolu bulmuşlardır. Eğer yüz çevirirlerse, senin üzerine düşen tebliğ etmektir. Allah ise kullarının her hâlini hakkıyla görür.

21. Allah’ın âyetlerini inkâr edip, peygamberleri haksız yere öldüren ve insanlardan da adâletle emredenleri katleden kimseleri pek acı bir azapla müjdele.

22. Öylelerinin sevap umdukları amelleri dünyada da, âhirette de boşa gitmiştir. Onları Allah’ın azâbından kurtaracak hiçbir yardımcıları da yoktur.[33]

23. Kendilerine Tevrât’tan bir nasip verilip Âhirzaman Peygamberinin vasıfları öğretilen kimseleri görmedin mi? Onlar, aralarında hüküm vermek için Allah’ın kitabına çağrılırlar da, sonra içlerinden bir kısmı yüz çevirir. Onlar haktan yüz çevirip duran kimselerdir.[34]

24. Onların haktan kaçınmaları, “Sayılı günlerden başka Cehennem ateşi bize

dokunmaz” demeleri yüzündendir. Onları, dinlerinde, kendi uydurdukları şeyler aldatmıştır.

25. Geleceğinde şüphe olmayan o hesap gününde onları huzurumuza topladığımız zaman halleri nice olacak? Öyle bir gün ki, o günde herkese kazandığı şey eksiksiz verilir ve onlar haksızlığa uğratılmaz, ancak hak ettikleri cezâyı bulurlar.

26. De ki: Ey mülkün hakikî sahibi olan, âlemlerde dilediği gibi tasarruf eden Allah’ım! Sen mülkü dilediğine verir, dilediğinden de mülkü çeker alırsın. Sen dilediğini aziz eder, yükseltir, dilediğini zelil kılar, alçaltırsın. Bütün hayır ve iyilik yalnız Senin kudretindedir. Sen her şeye kàdirsin.

27. Geceyi gündüze, gündüzü de geceye sokarsın. Ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkarırsın. Dilediğini de hesapsız şekilde rızıklandırırsın.[35]

28. Mü’minler, mü’minleri bırakıp da kâfirleri samimî dost edinmesin. Kim bunu yaparsa Allah’ın dostluğundan ve yardımından bir nasibi kalmamış olur. Ancak onlardan gelecek bir tehlikeden çekinerek onlarla iyi geçinmeniz müstesnâdır. Allah sizi, Kendisinden gelecek bir azaptan sakındırıyor. Herkesin gidişi de Allah’ın huzurunadır.[36]

29. De ki: İçinizde olanı gizleseniz de, açıklasanız da, Allah onu bilir. O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini bilir. Allah’ın kudreti her şeye yeter.

30. Herkes hayır olarak ne işlemiş, kötülük olarak ne işlemişse, kıyâmet gününde hepsini önünde hazır bulur. O zaman ister ki, işlediği kötülüklerle kendisi arasında büyük bir mesafe bulunsun ve onu görmesin. Allah sizi Kendisinden gelecek bir azaptan sakındırıyor. Çünkü Allah kullarına çok şefkatlidir.

31. De ki: Eğer Allah’ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın. Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.[37]

32. De ki: Allah’a ve Peygambere itaat edin. Eğer yüz çevirirlerse, muhakkak ki Allah kâfirleri sevmez.

33. Doğrusu Allah, Âdem’i, Nûh’u, İbrahim’in soyunu ve İmrân’ın soyunu, âlemler üzerine seçkin ve üstün kıldı.

34. Onların nesilleri birbirindendir; hepsi de din ve takvâda tek bir topluluktur. Allah her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.

35. Hani, İmrân'ın hanımı, "Ey Rabbim," demişti. "Ben karnımdaki çocuğu dünya meşguliyetlerinden uzak bir kul olarak Senin ibâdetine adadım. Bunu benden kabul buyur. Muhakkak ki Sen her şeyi işiten, her şeyi bilensin."

36. Sonra onu doğurup kız olduğunu görünce, "Rabbim, ben kız doğurdum" dedi. Allah ise onun ne doğurduğunu biliyordu. "Benim istediğim erkek çocuk, kız gibi değildir. Ben ona Meryem adını verdim. Onun ve neslinin, kovulmuş şeytanın şerrinden korunması için Sana sığındım."[38]

37. Rabbi, onun adağını güzel bir surette kabul etti, Meryem'i güzel bir çiçek gibi yetiştirdi ve Zekeriyâ'nın himâyesine verdi. Zekeriyâ ne zaman Meryem'in bulunduğu mihrâba girse, onun yanında yiyecek ve içecek bulurdu. O, "Meryem! bunlar sana nereden geldi?" diye sorar, Meryem de: "O, Allah katındandır" derdi. Muhakkak ki Allah dilediğini hesapsız şekilde rızıklandırır.

38. Orada, Zekeriyâ Rabbine duâ edip dedi ki: "Ey Rabbim! Bana yüce katından temiz bir nesil bağışla. Muhakkak ki Sen duâları işiticisin."

39. Sonra, Zekeriyâ mihrapta namaz kılmakta iken melekler ona seslenerek dedi ki: "Allah seni Yahyâ ile müjdeliyor. O, Allah'ın bir 'Ol' emriyle yaratacağı Îsâ'yı tasdik edici olacak, kavminin efendisi olacak, nefsine hâkim, iffet sahibi ve sâlihler zümresinden bir peygamber olacaktır."

40. Zekeriyâ, "Ey Rabbim, benim nasıl oğlum olabilir? Bana ihtiyarlık gelip çattı; hanımım ise kısırdır" dedi. Cenâb-ı Hak buyurdu ki: "Öyledir, fakat Allah dilediğini yapar."

41. Zekeriyâ, "Yâ Rabbi, bana bir alâmet ver ki, hanımımın hâmileliğini onunla bileyim" dedi. Allah buyurdu ki: "Senin için alâmet, insanlarla üç gün işaretten başka bir şekilde konuşamamandır. Rabbini ise çokça zikret ve akşam ve sabah(namaz kılarak) O'nu tesbih et."

42. Hani melekler Meryem'e şöyle demişlerdi: "Ey Meryem! muhakkak ki Allah seni seçkin kıldı, tertemiz yaptı ve dünya kadınlarına üstün tuttu.

43. "Ey Meryem! Rabbine ibâdete devam et, secdeye kapan ve Allah huzurunda eğilenlerle beraber sen de rükûa var."

44. İşte bu kıssalar sana gaybdan vahyettiğimiz haberlerdir. Yoksa, onlar hangisi Meryem'i himâyesine alacak diye kalemlerini atarak kur'â çektikleri zaman sen onların yanında değildin. Onlar birbiriyle çekişip dururken de yanlarında değildin.

45. Hani melekler Meryem’e şöyle demişlerdi: “Ey Meryem! Allah seni, bir ‘Ol’ emriyle yaratacağı bir oğul ile müjdeliyor. O’nun adı, Meryem oğlu Mesih Îsâ’dır. O, dünyada ve âhirette büyük bir şerefe ve Allah katında yüksek bir dereceye sahiptir.

46. “O hem beşikte iken, hem de yetişkin iken, insanlarla aynı şekilde konuşur ve Allah’ın sâlih kullarındandır.”

47. Meryem, “Yâ Rabbi, benim nasıl çocuğum olabilir? Bana hiçbir insan el sürmemiştir” dedi. Allah Teâlâ buyurdu ki: Evet, öyledir. Lâkin Allah dilediğini yaratır. Bir şeyi murad ettiği zaman O’nun işi sadece “Ol” demektir; o da oluverir.

48. Allah ona, yazmayı öğretecek, ilim ve hikmet verecek, Tevrât’ı ve İncil’i öğretecektir.

49. Ve onu İsrailoğullarına peygamber olarak gönderecek, o da onlara şöyle diyecektir: Ben size Rabbinizden, peygamberliğimi ispat eden bir mûcize ile geldim. İşte, size çamurdan bir kuş sureti yaparım, sonra ona üflerim de, o suret Allah’ın izniyle bir kuş oluverir. Allah’ın izniyle anadan doğma körleri ve alaca hastalığına tutulanları iyileştirir ve ölüleri diriltirim. Evlerinizde ne yiyip neyi biriktirdiğinizi size haber veririm. Elbette bunlarda sizin için bir delil vardır—eğer gerçek mü’minler iseniz.[39]

50. Benden evvel gönderilen Tevrât’ı tasdik edici olarak ve size haram kılınan şeylerden bir kısmını helâl kılmak üzere ve Rabbinizden bir delil ile size geldim. Siz de Allah’tan korkun ve bana uyun.

51. Muhakkak ki Allah sizin de, benim de Rabbimizdir. Öyleyse O’na ibâdet edin. İşte doğru yol budur.

52. Îsâ, Yahudilerin inkârda, ısrarlarını ve ihânetlerini hissedince, “Allah yoluna dâvette benim yardımcılarım kimdir?” dedi. Havâriler de “Allah’ın dinine yardımcılar biziz,” dediler. “Biz Allah’a îmân ettik. Sen de şâhit ol ki biz gerçekten Müslümanlarız.

53. “Ey Rabbimiz! Biz, indirdiğin kitaba inandık ve peygambere uyduk. Sen de bizi, Senin birliğine ve peygamberinin doğruluğuna şâhitlik edenlerle beraber yaz.”

54. (Yahudiler Îsâ’yı öldürmek için) hile yaptılar. Allah da onları kurdukları tuzağa düşürdü ve Îsâ diye kendilerinden birini öldürttü. Allah, hileyi hile ile

cezâlandıranların en hayırlısıdır.

55. O vakit Allah buyurdu ki: “Ey Îsâ! Seni, ecelin geldiğinde öldürecek olan Benim. Seni Ben semâya yükselteceğim, (Yahudilerin sûikastinden) tertemiz kurtaracağım ve sana uyanları kıyâmete kadar seni inkâr edenlere üstün kılacağım. Sonra dönüşünüz Bana olacak ve ihtilâfa düştüğünüz meselede hükmü Ben vereceğim.[40]

56. “İnkâr edenlere gelince, onları dünyada ve âhirette şiddetli bir azapla cezâlandıracağım. Onları bu âkıbetten kurtaracak hiçbir yardımcıları yoktur.

57. “Îmân edip güzel işler yapanların ise mükâfatını Allah eksiksiz verir. Ve Allah zâlimleri sevmez.”

58. Sana okuduğumuz bu kıssalar, peygamberliğini ispat eden delillerdendir ve hikmet dolu Kur’ân’dandır.

59. Allah katında Îsâ’nın hâli Âdem’in yaratılışı gibidir. Allah onu topraktan yarattı, sonra ona “Ol” dedi, o da oluverdi.

60. Bu hakikatler sana Rabbinden vahyedilmiştir. Öyleyse şüphe edenlerden olma.

61. Sana bu ilim geldikten sonra kim seninle bu hususta mücâdele edecek olursa, de ki: Gelin, çocuklarımızı ve çocuklarınızı, kadınlarımızı ve kadınlarınızı, kendimizi ve kendinizi çağırıp toplanalım, sonra niyaz edelim ki, Allah’ın lâneti yalancılar üzerine olsun! [41]

62. Muhakkak ki bunlar hak olan kıssalardır. Allah’tan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Şüphesiz Allah’ın kudreti her şeye galiptir ve O her işinde hikmet sahibidir.

63. Yine de onlar hakkı kabulden yüz çevirecek olurlarsa, hiç şüphesiz Allah, halkın îmânını ifsâd eden o bozguncuları iyi bilir.

64. De ki: “Ey kitap ehli olan Hıristiyanlar ve Yahudiler! Sizinle bizim aramızda müşterek olan bir söze gelin: Allah’tan başkasına ibâdet etmeyelim, O’na hiçbir şeyi ortak koşmayalım, Allah’ı bırakıp da birbirimizi rab edinmeyelim.” Eğer onlar yüz çevirirlerse, siz deyin ki: “Şâhit olun, biz Müslümanlarız.”

65. Ey kitap ehli! Niçin İbrahim hakkında mücâdelede bulunup da onun Hıristiyan veya Yahudi olduğunu iddiâ ediyorsunuz? Halbuki Tevrât da, İncil de

İbrahim’den sonra indirilmiştir. Hiç akıl edemiyor musunuz?

66. Siz, hakkında bir parça bilgi sahibi olduğunuz Tevrât ve İncil üzerinde münâkaşaya tutuşan kimselersiniz. Peki, hiç bilginiz olmayan İbrahim hakkında niye mücâdele ediyorsunuz? Halbuki Allah her şeyi bilir, siz bilmezsiniz.

67. İbrahim ne Yahudi idi, ne de Hıristiyan. O hak dine yönelmiş bir Müslüman idi. O, Allah’a ortak koşanlardan da değildi.

68. Doğrusu insanlardan İbrahim’e en yakın olanlar, zamanında ona uyanlarla şu Peygamber ve ona îmân edenlerdir. Allah ise mü’minlerin dostu ve yardımcısıdır.

69. Kitap ehlinden bir topluluk, sizi şaşırtıp da dininizden çevirmek istedi. Onlar ancak kendilerini şaşırtıp saptırırlar, lâkin farkında değillerdir.

70. Ey kitap ehli! Kitaplarınızda Âhirzaman Peygamberinin vasıflarını görüp durduğunuz halde niçin Allah’ın âyetlerini inkâr ediyorsunuz?

71. Ey kitap ehli! Niçin hakkı bâtıla karıştırıp da bildiğiniz halde hakikati gizliyorsunuz?

72. Kitap ehli olan Yahudilerden bir topluluk da, kendi arkadaşlarına dedi ki: “Siz mü’minlere indirilen Kur’ân’a sabah îmân edip akşam da onu inkâr edin; olur ki onlar da size uyup dinlerinden dönerler.”

73. Bir de, “Sizin dininize uyanlardan başkasına îmân etmeyin” derler. Sen, “Doğru yol Allah’ın gösterdiği yoldur” de. Onlar yine birbirlerine derler ki: “Size verilenlere benzer mûcizelerin başkasına da verildiğine veya onların kıyâmet günü Rabbinizin huzurunda sizin aleyhinizde delil getireceklerine inanmayın.” Sen, de ki: Lûtuf ve ihsan Allah’ın elindedir; onu dilediğine verir. Allah’ın lûtfu boldur ve O her şeyi hakkıyla bilir.

74. O, rahmetini dilediğine tahsis eder. O, pek büyük lûtuf ve ihsan sahibidir.

75. Kitap ehlinden öylesi vardır ki, ona yükler dolusu mal emânet etsen hıyânet etmez, onu sana geri verir. Yine onlardan öylesi vardır ki, ona bir dinar emânet etsen, sen ısrarla üzerinde durup diretmedikçe onu sana geri vermez. Bunun sebebi de şudur ki, onlar, “Kitap ehli olmayan Arapların ve sâir kimselerin hakkını yemekten dolayı, üzerimize mes’uliyet yoktur” derler ve Allah adına bile bile yalan söylerler.[42]

76. Hayır! Kim ahdini yerine getirir ve haramdan sakınırsa, muhakkak Allah o

takvâ sahiplerini sever.

77. Âhirzaman Peygamberine îmân hususunda Allah’a verdikleri ahdi ve ettikleri yemini az bir dünya malı karşılığında değiştirenlere gelince, onların âhirette hiçbir nasibi yoktur. Kıyâmet gününde Allah onlara ne bir hitapta bulunur, ne rahmetiyle nazar eder ve ne de onları temize çıkarır. Onların hakkı pek acı bir azaptır.

78. Yine onlardan bir kısım vardır ki, Tevrât’ı okurken değiştirip mânâsını bozmak için dillerini eğip bükerler—tâ ki o uydurduklarını da kitaptan sanasınız. Halbuki o kitaptan değildir. Onlar “Bu Allah katındandır” derler; halbuki o Allah katından değildir. Böylece, Allah adına bile bile yalan söyleyip dururlar.

79. Hiçbir beşere yakışmaz ki, Allah ona kitap versin, ilim ve hikmet versin, peygamberlik versin de, sonra o, insanlara “Allah’ı bırakıp bana kul olun” desin! Bir peygamber asla bunu söylemez. O der ki: “Siz halka öğrettiğiniz ve okuyup okuttuğunuz kitaba uyun da Rabbinizi tanıyan ve O’na ibâdet eden âlimler olun.”

80. Kendisine peygamberlik verilen zât, size melekleri ve peygamberleri ilâh edinmeyi de emretmez. Siz Müslüman olduktan sonra O, sizi tekrar inkâra sevk eder mi?

81. Hani Allah peygamberlerine, “Ben size kitaptan ve hikmetten nasip verdim. Sizden sonra, size verdiklerimi tasdik edici bir peygamber gelecek. Siz de muhakkak ona îmân edip ona yardım edeceksiniz” buyurarak onlardan ahid almış ve sormuştu: “İkrâr edip ahdimi kabul ettiniz mi?” Onlar “İkrâr ettik” dediler. Allah buyurdu ki: Öyle ise şâhitlerden olun ve ümmetlerinize bunu böylece bildirin. Ben de sizinle beraber bu ahdin şâhidiyim.

82. Bundan sonra kim bu ahidden yüz çevirirse, işte onlar Allah’ın emrinden çıkmış fâsıkların tâ kendisidir.

83. Yoksa onlar Allah’ın dininden başka bir din mi arıyorlar? Halbuki göklerde ve yerde olanların hepsi, ister istemez O’na teslim olmuştur ve sonunda herkes O’nun huzuruna döndürülecektir.

84. De ki : Biz Allah’a îmân ettik. Bize indirilene inandığımız gibi İbrahim’e, İsmail’e, İshâk’a, Yâkub’a ve Yâkub’un nesline verilmiş olanlara da inandık. Mûsâ’ya, Îsâ’ya ve peygamberlere Rableri katından verilmiş olanlara da îmân ettik. Biz, onlardan hiçbirisinin arasında fark gözetmeyiz; birine inandığımız gibi hepsine de inanırız. Ve biz, Allah’a teslim olmuş Müslümanlarız.

85. Her kim İslâmdan başka bir din ararsa, o din ondan kabul olunmaz. Âhirette ise o hüsrâna uğrayanlardandır.

86. Îmân edip peygamberin hak olduğuna şâhitlik ettikten ve kendilerine apaçık deliller geldikten sonra inkâra sapan topluluğu, Allah nasıl hidâyete erdirir? Allah zâlimler gürûhunu doğru yola iletmez.

87. Öylelerinin cezâsı, Allah'ın, meleklerin ve bütün insanların lânetine müstehak olmaktır.

88. Onlar ebediyen bu lânet ve azap içinde kalırlar. Azapları hafifletilmez ve onlara mühlet de verilmez.

89. Ancak inkârlarından sonra tevbe edip hâl ve hareketlerini düzeltenler bundan müstesnâdır. Çünkü Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

90. Îmânlarından sonra tekrar kâfir olup sonra da küfürlerini arttıranların ise, azâbı gördükten sonra yapacakları tevbeleri kabul olunmaz. İşte onlar doğru yoldan sapmışların tâ kendileridir.

91. İnkâr edip de kâfir olarak ölenler, azaptan kurtulmak için dünya dolusu altın verecek olsalar, hiçbirinden kabul edilmez. Öyleleri için pek acı bir azap vardır. Onların hiçbir yardımcısı da bulunmaz.

92. Sevdiğiniz şeylerden bağışta bulunmadıkça tam mânâsıyla hayra ermiş olmazsınız. Ve siz her ne bağışta bulunursanız muhakkak Allah onu bilir.[43]

93. Tevrât indirilmeden önce İsrail'in kendisine haram ettiği şeyler dışında bütün yiyecekler İsrailoğullarına helâl idi. De ki: Eğer sözünüzde doğru iseniz getirin Tevrât'ı da okuyun.[44]

94. Hakikat böylece ortaya çıktıktan sonra kim Allah adına yalan uydurursa, işte onlar zâlimlerin tâ kendisidir.

95. De ki: Allah doğruyu söylemiş, size hakikati göstermiştir. Siz de bâtıl dinleri bırakıp İbrahim'in dini olan hak dine uyun. O, Allah'a ortak koşanlardan değildi.

96. Muhakkak ki, insanların ibâdeti için kurulan ilk mâbed, Mekke'deki o çok mübârek ve insanların kıblesi olup âlemlere doğru yolu gösteren Kâbe'dir.

97. Onda, Allah katındaki şeref ve hürmetini gösteren apaçık deliller ve İbrahim'in makamı vardır. O na giren, her türlü tecâvüzden emin olur. Ona

varmaya gücü yeten kimsenin Kâbe'yi tavaf etmesi ise, Allah'ın insanlar üzerindeki bir hakkıdır. Her kim bu hakkı tanımaz ve haccı inkâr ederse, doğrusu Allah bütün âlemlerden müstağnîdir, kimsenin ibâdetine ihtiyacı yoktur.

98. De ki: Ey kitap ehli, niçin Allah'ın âyetlerini inkâr ediyorsunuz? Halbuki Allah yaptıklarınıza şâhittir.

99. De ki: Ey kitap ehli! Îmân eden kimseleri niçin Allah yolundan alıkoyuyorsunuz? Ve bu dinin hak olduğunu görüp bildiğiniz halde, niçin insanlara o doğru yolu çarpıtarak eğri göstermek istiyorsunuz? Halbuki Allah sizin yaptıklarınızdan habersiz değildir.

100. Ey îmân edenler! Eğer kendilerine daha önce kitap verilenlerden bir zümreye uyarsanız, onlar sizi îmânınızdan çevirip yeniden kâfir yaparlar.

101. Üzerinize Allah'ın âyetleri okunduğu ve aranızda Onun Resulü bulunduğu halde, nasıl küfre dönersiniz? Her kim Allah'a sığınır ve O'nun dinine yapışırsa, işte o küfre düşmekten korunup doğru yola ulaştırılmıştır.

102. Ey îmân edenler! Allah'tan nasıl korkmak gerekiyorsa öylece korkun. Ve son nefesinize kadar hakta sebat edin de, Müslümanlar olarak ölün.

103. Allah'ın dinine ve Kur'ân'a hep birlikte sımsıkı sarılın; ayrılığa düşüp dağılmayın. Bir de, Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın ki, siz birbirinize düşman iken, O sizin kalblerinizi kaynaştırdı da, O'nun nimeti sayesinde kardeş oluverdiniz. Siz ateşten bir çukurun kenarındaydınız; Allah sizi oraya düşmekten kurtardı. Doğru yola erişesiniz diye, Allah size âyetlerini işte böyle açıklıyor.

104. Allah'ın dinine sarılıp birlik olduğunuz gibi, içinizden bir de öyle bir topluluk bulunsun ki, onlar insanları hayra çağırsın, iyiliği tavsiye edip kötülükten sakındırsın. İşte onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendisidir.[45]

105. Kendilerine apaçık deliller geldikten sonra parçalanıp ihtilâfa düşenler gibi olmayın. İşte onlar için pek büyük bir azap vardır.

106. O gün yüzler vardır ağarır, yüzler vardır kararır. Yüzleri kararanlara gelince: Siz îmânınızdan sonra tekrar küfre mi döndünüz? Öyleyse, inkârınızdan dolayı tadın azâbı!

107. Yüzleri ağaranlar ise, Allah'ın rahmeti içindedirler. Ve onlar ebediyen Cennette kalacaklardır.

108. Bunlar Allah'ın âyetleridir ki, sana hak ile bildiririz. Yoksa Allah,

âlemlere zulüm murad etmez.

109. Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah'ındır. Ve her iş O'na döndürülür.

110. Siz insanlar için çıkarılmış en hayırlı ümmetsiniz. İyiliği tavsiye eder, kötülükten sakındırırsınız ve Allah'a hakkıyla îmân edersiniz. Eğer kitap ehli de böylece îmân etseydi onlar için daha hayırlı olurdu. Onlardan mü'minler de vardır; çoğu ise doğru yoldan sapmış kimselerdir.

111. Onlar size sıkıntıdan başka bir zarar veremezler. Sizinle savaşacak olsalar arkalarını dönüp kaçarlar; sonra kimseden yardım da görmezler.[46]

112. O Yahudilerin üzerine, nerede bulunurlarsa bulunsunlar, bir zillet ve hakaret damgası vurulmuştur. Ancak Allah'a îmân edip O'nun dinine yapışmak veya insanlardan bir ahde sarılıp onlara tâbi olmayı kabul etmekle bu damgadan kurtulabilirler. Onlar Allah'tan bir gazaba uğramışlar, sefâletle ve aşağılanmakla damgalanmışlardır. Bu da onların, Allah'ın âyetlerini inkâr etmeleri ve peygamberleri haksız yere öldürmeleri yüzündendir. Çünkü isyan etmişler ve hadlerini aşmışlardır.

113. Ancak onların hepsi bir değildir. Kitap ehlinden dosdoğru bir topluluk vardır ki, geceler boyu Allah'ın âyetlerini okurlar ve namaz kılıp secde ederler.

114. Onlar Allah'a ve âhiret gününe îmân ederler, iyiliği tavsiye edip kötülükten sakındırırlar ve hayırlı işlere koşuşurlar. İşte onlar Allah'ın sâlih kullarındandır.

115. Onlar hayır olarak ne işlemişlerse asla karşılıksız bırakılmayacaktır. Çünkü Allah, takvâ sahiplerini hakkıyla bilir.

116. İnkâr edenlerin ise, ne malları ve ne de evlâtları, Allah'ın azâbının bir parçasından bile onları kurtaramayacaktır. Onlar, Cehennem ateşinin ehlidir; orada ebedî olarak kalıcıdırlar.

117. Onların, bu dünya hayatında yaptıkları bağışların misâli, kendilerine zulmeden bir topluluğun ekinlerine isabet edip de onu mahveden kavurucu bir rüzgâr gibidir. Allah, inkâr ve isyanla amellerini neticesiz bırakan o topluluğa zulmetmemiştir; onlar, ancak kendi kendilerine zulmedip duruyorlar.

118. Ey îmân edenler! Sizden olmayan kimseleri içli dışlı dost edinip sırlarınıza ortak etmeyin. Onlar, sizi zarara sokmakta kusur etmezler. Size sıkıntı verecek şeyden hoşlanırlar. Size düşmanlıkları sözlerinden belli olmuştur; açığa

vurmayıp da kalblerinde gizledikleri düşmanlık ise daha büyüktür. Biz size dostunuzu ve düşmanınızı böylece gösterip âyetlerimizi açıkladık—eğer akıl ederseniz.

119. İşte siz öyle kimselersiniz ki onları seversiniz, halbuki onlar sizi sevmezler. Siz Allah'ın kitaplarının hepsine îmân edersiniz. Halbuki onlar sizinle karşılaştıklarında "İmân ettik" derler; baş başa kaldıklarında ise, size duydukları kinden parmaklarını ısırırlar. Onlara "Kininizle birlikte ölün" de. Doğrusu Allah gönüllerde saklı olanı hakkıyla bilir.

120. Size bir iyilik dokunsa, bu onları üzer. Başınıza bir kötülük geldiğinde ise onunla sevinirler. Fakat siz sabreder ve Allah'tan korkup O'nun emir ve yasaklarına uyarsanız, onların hileleri size hiçbir zarar vermez. Muhakkak ki Allah'ın ilmi onların bütün yaptıklarını kuşatır.[47]

121. Hani, bir sabah sen harp için mü'minlerin mevzilerini hazırlamak üzere evinden ayrılmıştın. Allah ise her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.

122. Allah, sizden iki birliğin hâlini de işitip görüyordu ki, onlar, dostları ve yardımcıları Allah olduğu halde, bir an bundan gaflet ederek dağılmaya yüz tutmuşlardı. Halbuki mü'minler ancak Allah'a güvenip O'na tevekkül etmelidirler.[48]

123. Muhakkak ki, siz Bedir'de zayıf durumda iken Allah size yardım etmişti de muzaffer olmuştunuz. Öyleyse Allah'tan korkun ki, Onun yardımına şükretmiş olasınız.

124. O zaman sen mü'minlere, "Rabbinizin gökten indirdiği üç bin melekle yardım etmesi size yetmez mi?" diyordun.

125. Evet, eğer siz sabrederseniz ve Allah'ın emirlerine karşı gelmekten kaçınırsanız, düşmanlarınız şu anda üzerinize gelecek olsalar bile Rabbiniz size nişanlı ve alâmetli beş bin melekle imdad edecektir.

126. Allah size bu yardımı, ancak sizin için bir müjde olsun ve kalbiniz tatmin olup rahat etsin diye yapmıştır. Nusret ve zafer ise, ancak izzet ve hikmet sahibi olan Allah katındandır.

127. Allah, o kâfirleri öldürüp esir almak suretiyle onların mühim bir kuvvetini yok etmek veya hezimete uğratıp perişan ederek umduklarını bulamadan geri döndürmek için size yardım etmiştir.

128. Kullarımın tedbir ve idaresinden senin elinde bir şey yoktur ve sen onların inkârlarından mes'ul değilsin. Allah dilerse onlara tevbe nasip eder, dilerse zâlim oldukları için onlara azap verir.[49]

129. Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi Allah'ındır. O, dilediğini doğru yola eriştirip bağışlar, dilediğine de hak ettiği şekilde azap verir. Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

130. Ey îmân edenler, fâizi kat kat yemeyin. Ve Allah'tan korkun ki kurtuluşa eresiniz.[50]

131. Bir de, kâfirler için hazırlanan Cehennem ateşinden korkun.[51]

132. Ve ey Müslümanlar, Allah'a ve Resulüne itaat edin ki, Allah'ın rahmetine erişesiniz.

133. Rabbinizden size erişecek bir bağışlanmayı ve Cenneti kazanmak için yarışın ki, o Cennetin genişliği gökler ve yer kadardır ve takvâ sahipleri için hazırlanmıştır.

134. O takvâ sahipleri, bollukta ve darlıkta bağışta bulunanlar, öfkelerini yutanlar ve insanların kusurlarını affedenlerdir. Allah da iyilik yapanları sever.

135. Onlar çirkin bir günah işledikleri veya herhangi bir günaha girerek kendilerine zulmettikleri zaman Allah'ı hatırlarlar ve günahlarını bağışlaması için O'na, niyazda bulunurlar. Günahları ise Allah'tan başka affedecek kim vardır? Ve onlar, işledikleri günahta, bile bile ısrar etmezler.

136. İşte onların mükâfatı, Rablerinden bağışlanma ve altından ırmaklar akan Cennetlerdir. Onlar orada ebediyen kalacaklardır. Güzel ameller işleyenlerin mükâfatı ne güzeldir!

137. Ey mü'minler! (Uhud'da sizin başınıza gelenler gibi), sizden evvel de nice hâdiseler gelip geçti. Yeryüzünde dolaşın da, Allah'ın âyetlerini yalanlayanların âkıbetlerinin ne olduğuna bir bakın.

138. İşte bu âyetler, insanlara hakikati apaçık gösteren bir beyan ve takvâ sahipleri için bir hidâyet rehberi ve bir öğüttür.

139. Gevşemeyin ve üzülmeyin. İnanıyorsanız üstün olan sizsiniz.

140. Eğer (Uhud'da) size bir yara dokunmuşsa, (Bedir'de de) o topluluğa bunun benzeri bir yara dokunmuştur. Biz o günleri insanlar arasında döndürür,

bazen onun bazen de bunun lehine çeviririz. Bu, Allah’ın, hakkıyla îmân edenleri ayırd etmesi ve içinizden bazılarına şehidlik mertebesini ikram etmesi içindir. Yoksa Allah zâlimleri sevmez.

141. Bunun bir hikmeti de, Allah’ın îmân edenleri günahlarından temizleyip münâfıkları ayıklaması ve kâfirleri böylece azalta azalta mahvetmesidir.

142. Yoksa siz, aranızdan Allah yolunda cihad edenleri ve bu yolda her türlü sıkıntıya göğüs geren ve sabredenleri Allah böylece ayırd etmeden Cennete girivereceğinizi mi sandınız?

143. Yemin olsun ki, siz ölümle karşı karşıya gelmeden evvel onu istiyordunuz. Ve onu bekler olduğunuz halde, karşınızda görüverdiniz.[52]

144. Muhammed ancak bir peygamberdir. Ondan önce de nice peygamberler gelip geçti. O ölür veya öldürülürse gerisin geri mi döneceksiniz? Kim gerisin geri dönerse Allah’a en küçük bir zarar vermiş olmaz. Fakat şükredenlere Allah mükâfatını verecektir.

145. Hiç kimse Allah’ın izni olmadıkça ölmez. Ölüm vakti, tâyin edilip yazılmış bir eceldir. Kim dünya menfaatini isterse, kendisine ondan veririz. Kim âhiret sevâbını isterse, ona da ondan veririz. Şükredenleri elbette mükâfatlandıracağız.

146. Nice peygamberler geçti ki, Rabbine ihlâsla kulluk eden birçok kimseler onlarla birlikte savaştılar. Onlar Allah yolunda başlarına gelen zorluklardan yılmadılar, zaaf göstermediler, düşmana da boyun eğmediler. Allah ise sabredenleri sever.

147. Onların duâları da şu sözlerden başkası değildi: “Ey Rabbimiz! Günahlarımızı ve işlerimizdeki her türlü aşırılık ve taşkınlıklarımızı bağışla. Bize sebat ver ve kâfirler topluluğuna karşı bize yardım et.”

148. Allah da onlara hem dünya nimetini, hem âhiret mükâfatının güzelliğini birlikte verdi. Allah iyilik yapan ve iyi kullukta bulunanları sever.

149. Ey îmân edenler! Eğer kâfirlere itaat edecek olursanız sizi gerisin geriye çevirirler de hüsrân içinde küfre dönersiniz.

150. Halbuki sizin dostunuz Allah’tır. Ve O, yardım edicilerin en hayırlısıdır.

151. Onların şirkine Allah hiçbir delil indirmediği halde Allah’a ortak koştukları için, Biz o kâfirlerin kalblerine yakında korku salacağız. Onların

gidecekleri yer de Cehennem ateşidir. Zâlimler için ne kötü bir yerdir orası![53]

152. And olsun ki, Allah size olan yardım vaadini yerine getirmişti. Siz o zaman kâfirleri O'nun izniyle öldürüyordunuz. Tâ ki, Allah size sevdiğiniz zafer ve ganimeti gösterince siz yılgınlığa düştünüz, Resulullahın emri hakkında birbirinizle çekiştiniz ve ona karşı geldiniz. Sizden kimi vardır dünyayı ister, kimi vardır âhireti ister. Sonra Allah sizi imtihan etmek için mağlûbiyetle yüzünüzü düşmandan çevirdi. Ve, yemin olsun ki, bu musibet sebebiyle sizi affetti. Allah mü'minler üzerinde ihsan ve kerem sahibidir.[54]

153. O vakit siz kimseye dönüp bakmadan dağlara doğru çekiliyordunuz; Resulullah ise sizi arkanızdan çağırıyordu. Allah da sizi gam üstüne gamla cezâlandırdı. Allah, size verdiği bu musibet sebebiyle günahlarınızı bağışladı ki, kaybettiğiniz şeylere de, başınıza gelenlere de üzülmeyesiniz; bunların Allah'ın rahmetine bir vesile olduğunu bilerek tesellî bulasınız. Allah sizin yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

154. Sonra Allah, bu kederin ardından size bir emniyet, bir uyku verdi de, içinizden ihlâs ile îmân etmiş olanları o uyku sarıverdi. Münâfık topluluk ise kendi canlarının kaygısına düşmüş, Allah hakkında câhiliyet kafasıyla birtakım zanlarda bulunuyorlar, Allah'ın, Resulüne artık yardım etmeyeceğini sanıyorlardı. Onlar "Emir ve idarede bizim de hissemiz olacak mı?"diyorlar. Sen de ki: "Emir bütünüyle Allah'ındır; her türlü tedbir ve idare O'na âittir." Onlar sana açıkça söyleyemediklerini gönüllerinde gizliyorlar. Aralarında diyorlar ki: "Eğer emirde bizim de payımız olsaydı buralara gelip öldürülmezdik." Sen de ki: "Siz harbe çıkmayıp da evlerinizde otursaydınız, üzerlerine ölüm yazılmış olanlar yine evlerinden çıkacak ve düşüp kaldıkları yere varacaklardı." Allah gönüllerinizdekini imtihan etmek ve kalbinizdeki îmân ve ihlâsı şüphe ve günahlardan temizlemek için size bu musibeti verdi. Allah gönüllerde saklı olanı hakkıyla bilir.

155. Muhakkak ki, iki ordunun karşılaştığı günde içinizden geri dönen kimseleri, Resulullahın emrine muhâlefet gibi hareketleriyle kazandıkları bazı günahlar yüzünden, şeytan kaydırmak istedi. Fakat gerçekten Allah onların günahlarını bağışladı. Şüphesiz Allah çok bağışlayıcıdır ve tevbe etmeleri için kullarına yumuşaklıkla muâmele eder, cezâlandırmakta acele etmez.[55]

156. Ey îmân edenler! İnkâr eden o kimseler gibi olmayın ki, onlar, kardeşleri herhangi bir sebeple yeryüzünde sefere çıkıp öldükleri veya Allah yolunda bir savaşa katılıp öldürüldükleri zaman, "Eğer onlar bizimle beraber kalsaydılar

ölmez ve öldürülmezlerdi” derler. Onlar böyle der; Allah da bu sözlerini onların kalbinde bir hasret olarak bırakır. Halbuki yaşatan da, öldüren de Allah’tır. Ve Allah sizin yaptıklarınızı hakkıyla görür.

157. Yemin olsun ki, siz Allah yolunda öldürülür veya ölürseniz, Allah’tan size erişecek rahmet ve mağfiret, öylelerinin dünyada toplayıp biriktirecekleri şeylerin hepsinden daha hayırlıdır.

158. Yemin olsun ki, siz ölseniz de, öldürülseniz de, muhakkak Allah’ın huzurunda toplanacaksınız.

159. Allah’tan bir rahmet eseridir ki, sen onlara yumuşak davrandın. Eğer sen huysuz ve katı kalbli birisi olsaydın muhakkak onlar senin etrafından dağılıp giderlerdi. Artık onları affet, Allah’ın da onları bağışlaması için duâ et ve işlerinde onlarla istişâre et. İstişâre ile karar verip azmettiğinde ise Allah’a güven ve O’na tevekkül et. Şüphesiz Allah Kendisine tevekkül edenleri sever.[56]

160. Allah size yardım ederse kimse size galip gelemez. Eğer O, sizi yardımsız bırakacak olsa, O’ndan başka size yardım edecek olan kimdir? Öyleyse mü’minler ancak Allah’a tevekkül etsinler.

161. Emânete hıyânet bir peygambere yakışmaz. Kim emânete hıyânet ederse, kıyâmet gününde hıyânetinin günahıyla birlikte Allah’ın huzuruna gelir. Sonra herkese kazandıklarının karşılığı eksiksiz verilir ve onlara haksızlık da edilmez, ancak hıyânetlerinin cezâsını görürler.[57]

162. Allah’ın rızâsını arayan kimse; hiç, Allah’ın huzurundan şiddetli bir gazapla dönüp de varacağı yer Cehennem olan kimse gibi olur mu? Ne kötü bir dönüş yeridir o!

163. Allah’ın rızâsını arayanlar, Allah katında yüksek derecelerdedirler. Allah, onların yaptıklarını hakkıyla görür.

164. Gerçekten Allah, mü’minlere içlerinden bir peygamber göndermekle bir nimet bağışladı ki, onlara Allah’ın âyetlerini okur, onları günahlardan temizleyip hayra sevk eder ve onlara Allah’ın kitabını, hikmeti ve sünneti öğretir. Yoksa onlar daha önce açık bir sapıklık içindeydi.

165. (Uhud’da) sizin başınıza gelen musibetin iki misli zararı (Bedir’de) siz onlara verdiğiniz halde, “Bu da nereden başımıza geldi?” diyorsunuz. De ki: O, sizin kendi kusurunuzdandır. Muhakkak ki Allah’ın kudreti her şeye yeter.

166. İki ordunun karşılaştığı gün başınıza gelen, Allah'ın izniyle idi ve gerçek mü'minleri ayırd etmek içindi.

167. Münâfıkları da mü'minlerden ayırıp ortaya çıkarmak içindi. Onlara; "Gelin, Allah yolunda savaşın veya müdâfaada bulunun" denildi. Onlar ise; "Eğer gerçekten bir savaş olacağını bilsek elbette sizin peşinizden gelirdik" dediler. Onlar, o gün küfre îmândan daha yakın idiler. Onlar, kalblerinde olmayan şeyi dilleriyle söylerler. Allah ise onların gizlediklerini hakkıyla bilir.

168. Savaşa katılmayıp yerlerinde oturan ve şehid kardeşleri için "Bizim sözümüzü dinleselerdi öldürülmezlerdi" diyenlere sen de ki: "Eğer doğru söylüyorsanız, haydi, ölümü kendinizden uzaklaştırın!"

169. Allah yolunda şehid edilenleri ölü sanma. Onlar Rablerinin katında hayat sahibidirler ve Onun nimetleriyle rızıklanırlar.

170. Onlar, Allah'ın kereminden bağışladığı nimetlerle sevinç içindedirler. Arkada kalan ve henüz kendilerine katılmamış olan kardeşlerinin âhiretteki hallerini görüp sevinirler ve bilirler ki, onlar üzerine hiçbir korku olmayacak ve onlar hiçbir üzüntüye uğramayacaklardır.

171. O şehidler, Allah'tan kendilerine erişen büyük bir nimetle, pek ziyade bir mükâfatla ve mü'minlerin mükâfatını Allah'ın zâyi etmediğini görmekle sevinirler.

172. Yaralandıktan sonra yine Allah'ın ve Resulünün dâvetine uyanların mükâfatını Allah elbette zâyi etmez. Onlardan iyilik edip de vazifelerini hakkıyla yerine getiren ve kötülükten sakınanlar için pek büyük bir mükâfat vardır.[58]

173. Onlar öyle kimselerdir ki, insanlar onlara "Düşman size karşı büyük bir kuvvet topladı; onlardan korkun" dedikleri zaman onların îmânı ziyadeleşti ve "Allah bize yeter; O, ne güzel vekildir" dediler.

174. Sonra da, gittikleri yerden, kendilerine hiçbir kötülük dokunmadan, Allah'ın nimeti ve lûtfuyla döndüler ve Allah'ın rızâsına eriştiler. Allah, pek büyük lûtuf ve ihsan sahibidir.[59]

175. İşte o şeytan, ancak kendi dostlarını korkutur. Şu halde eğer îmân etmiş kimseler iseniz onlardan korkmayın, Benden korkun.

176. Küfre koşuşanlar seni üzmesin. İnkârlarının zararı kendilerinedir; yoksa onlar Allah'a hiçbir zarar veremezler. Allah, onları âhirette nasipsiz kılmak

istiyor. Onlar için pek büyük bir azap da vardır.

177. İmânlarını küfürle değiştirenler, inkârlarıyla Allah'a en küçük bir zarar vermiş olmazlar. Onlar için pek acı bir azap vardır.

178. İnkâr edenler, onlara mühlet verişimizi kendileri için hayır sanmasınlar. Biz onlara, günahlarını daha da arttırsınlar diye mühlet veriyoruz. Âhirette ise onlar için hor ve hakir edici bir azap vardır.

179. Allah, mü'minleri, şimdiki hâliniz gibi münâfıklarla karışık bir şekilde bırakacak değildir. O, habîsi temizden ve münâfığı mü'minden ayırıncaya kadar sizi imtihana uğratacaktır. Yoksa Allah sizi gaybdan haberdar kılarak herkesin kalbindekini size bildirecek değildi. Ancak Allah, peygamberlerinden dilediğini seçer de, gaybdan bazı haberleri ona bildirir. Siz de Allah'a ve peygamberlerine îmân edin. Eğer îmân eder ve kötülükten sakınırsanız, sizin için pek büyük bir mükâfat vardır.

180. Allah'ın— lûtuf ve ihsânıyla onlara verdiği şeyde cimrilik edenler, bu cimrilikleri kendileri için bir hayırdır sanmasınlar. Bu, onlar için şerdir. Cimrilik ettikleri şey, kıyâmet gününde ateşten halka olarak onların boyunlarına dolanacaktır. Göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır ve sonunda O'na döner. Allah sizin yaptıklarınızdan da hakkıyla haberdardır.

181. Elbette Allah, (o Yahudilerin) "Allah fakirdir, biz zenginiz" dediklerini işitti. Biz, onların o sözlerini de, peygamberleri haksız yere öldürmelerini de yazacak ve "Tadın bakalım o yakıcı azâbı!" diyeceğiz.

182. Bu, sizin kendi ellerinizle hazırladığınız azaptır. Yoksa Allah kullarına zulmedecek değildir.

183. "Bize bir kurban getirip de ateş onu yemedikçe bir peygambere îmân etmememizi Allah bize emretti" diyenlere sen de ki: "Benden evvel size apaçık delillerle ve o söylediğiniz şeyle beraber peygamberler geldi. Eğer sözünüzde doğru iseniz neden onları öldürdünüz?"

184. Eğer seni yalanlayacak olurlarsa üzülme. Senden önce açık mûcizeler, hikmet ve öğüt dolu sahifeler ve nurlu kitaplarla gelen peygamberler de tekzip edilmişlerdi.

185. Her nefis ölümü tadıcıdır. Amellerinizin karşılığı ise kıyâmet gününde size eksiksiz verilecektir. Her kim Cehennem ateşinden uzaklaştırılıp Cennete konulmuşsa, işte o kurtuluşa ermiştir. Dünya hayatı ise aldatıcı bir menfaatten

başka bir şey değildir.

186. Muhakkak siz malınızda ve canınızda musibetlerle imtihan olunacaksınız. Ve sizden önce kendilerine kitap verilmiş olanlardan ve Allah'a ortak koşanlardan pek çok incitici sözler işiteceksiniz. Eğer sabreder ve takvâya sarılırsanız, işte bu, uğrunda azim ve sebat edilmeye değer işlerdendir.

187. Hatırla o zamanı ki, Allah, kendilerine kitap verilenlerden, "Onu insanlara açıkça bildireceksiniz ve gizlemeyeceksiniz" diye söz almıştı. Onlar ise bu sözü arkalarına atıp onu az bir menfaatle değiştiler. Ne kötü şeydir o satın aldıkları!

188. Yaptıkları kötülüklerle sevinen ve yapmadıkları hayırla övümekten hoşlanan kimseleri, sakın azaptan kurtulurlar zannetme. Onlar için pek acı bir azap vardır.

189. Göklerin ve yerin mülkü Allah'a âittir. Ve Allah her şeye hakkıyla kàdirdir.

190. Muhakkak ki, göklerin ve yerin yaratılışında ve gece ile gündüzün değişmesinde akıl sahipleri için Allah'ın varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine işaret eden pek çok deliller vardır.

191. Onlar ki, ayakta iken de, otururken de, yatarken de, dâimâ Allah'ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışını tefekkür ederler. "Bunları boş yere yaratmadın, ey Rabbimiz" derler. "Seni bütün noksanlardan tenzih ederiz. Sen de bizi Cehennem ateşinin azâbından koru.

192. "Rabbimiz! Sen kimi Cehennem ateşine koyarsan onu muhakkak rezil etmişsindir. O zâlimlerin hiçbir yardımcısı da yoktur.

193. "Rabbimiz! Bizi, 'Rabbinize îmân edin' diye çağıran dâvetçiyi işittik ve inandık. Rabbimiz, Sen de bizim günahlarımızı bağışla, kusurlarımızı ört ve bize iyiler zümresinden olarak ölmeyi nasip eyle.

194. "Rabbimiz! Peygamberlerin vasıtasıyla vaad ettiğin Cenneti ve ebedî saâdeti bize ver. Kıyâmet gününde bizi rezil etme. Muhakkak ki Sen vaadinden dönmezsin."

195. Rableri de onların duâlarına şöyle karşılık verdi: Muhakkak ki Ben, içinizden erkek olsun, kadın olsun, güzel bir iş yapan kimsenin amelini zâyi etmem. Siz hep birbirinizdensiniz; aslınız bir olduğu gibi, amelinizin karşılığını da eşit şekilde alırsınız. Dinlerini korumak için hicret edenlerin, yurtlarından çıkarılanların, Benim yolumda eziyete uğrayanların, cihad edenlerin ve

öldürülenlerin elbette günahlarını örteceğim ve elbette onları altından ırmaklar akan Cennetlere koyacağım. Bu, Allah katından bir mükâfattır. Mükâfatın güzeli de Allah katındadır.

196. İnkâr edenlerin diyar diyar dolaşmaları seni aldatmasın.

197. Onlar az bir nimetle faydalanırlar; sonra da varacakları yer Cehennemdir. O ne kötü bir varış yeridir!

198. Fakat Rablerinden korkan kimseler için, altlarından ırmaklar akan Cennetler vardır. Onlar orada ebediyen kalırlar ve Allah katından ziyafetlerle ağırlanırlar. Allah katındaki mükâfat ise, sâlih kullar için dünya menfaatinden daha hayırlıdır.

199. Şüphesiz kitap ehlinden öyleleri var ki, Allah'a da, size indirilmiş olana da, kendilerine indirilmiş olana da îmân ederler. Onlar, Allah huzurunda tevâzu ve teslimiyet içindedirler. Allah'ın âyetlerini az bir menfaatle değiştirmezler. İşte onların Rableri katında mükâfatları vardır. Muhakkak ki Allah pek çabuk hesap görür.

200. Ey îmân edenler! İbâdette, musibette ve günahtan kaçınmakta sabırlı olun; sabır yarışında düşmanlarınızı geride bırakın; her an cihada hazırlıklı bulunun ve Allah'tan korkun ki kurtuluşa eresiniz.

Nisâ Sûresi

Medine’de nâzil olmuştur. 176 âyettir. Müslümanların âile ve cemiyet hayatına dâir prensipleri, bilhassa miras ve kadın hakları gibi hususları içine alır; birçok ferdî ve içtimâî vazifeleri beyan eder ve Müslümanlar arasında hâkim olması gereken hak, hukuk ve kardeşlik esaslarını ders verir. Sûrenin adı, “kadınlar” mânâsına gelir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Ey insanlar! Sizi tek bir insandan yaratan Rabbinizden korkun ki, o tek kişiden eşini de yarattı ve o ikisinden de pek çok erkekleri ve kadınları türetip yeryüzüne yaydı. O’nun adını vererek birbirinizden istekte bulunduğunuz Allah’tan korkun ve akrabâlık bağlarını kesmekten sakının. Muhakkak ki Allah sizin üzerinizde gözeticidir ve her hâlinizi görür.

2. Yetişkin çağa geldiklerinde yetimlere mallarını verin. Kendi helâl malınızı, size haram olan yetim malıyla değiştirmeyin. Onların malını kendi malınıza katmak suretiyle de yemeyin. Şüphesiz o çok büyük bir günahtır.

3. Eğer himâyenizde bulunan yetim kızlarla evlenmek istediğiniz halde onların hukukunu gözetmek ve hakları olan mehirlerini vermek gibi hususlarda adâlet edemeyeceğinizden korkarsanız, o zaman size helâl olan başka kadınlardan hâlinize göre iki, üç ve dörde kadar nikâh edebilirsiniz. Eğer hanımlarınız arasında adâleti yerine getiremeyeceğinizden korkarsanız, sadece bir tane ile veya sahip olduğunuz câriyelerle iktifâ edin. Bu, adâletten ayrılmamanız için daha uygundur.[60]

4. Evlendiğiniz kadınlara mehirlerini gönül hoşluğu ile verin. Eğer onlar kendi rızâlarıyla mehirlerinden bir şeyi size bağışlarlarsa, onu da âfiyetle yiyin.

5. Malı saçıp savuran ve kendini idare edemeyen sefihlere, Allah’ın size geçim vasıtası kıldığı mallarınızı veya onların sizin idarenizde bulunan mallarını teslim etmeyin. Fakat o maldan onları yedirip içirin, giydirin ve onlara güzel söz söyleyin.

6. Yetimleri, evlenme çağına gelinceye kadar tecrübe edin. Rüşd ve akıl sahibi olduklarını görürseniz mallarını derhal kendilerine teslim edin. Onların malını,

büyüyüp de elinizden alacaklar diye aceleye getirip israf ederek yemeyin. Yetimin velisi eğer zenginse, kendi malıyla yetinsin ve yetimin malından sakınsın. Eğer fakirse, hizmetine bir ücret olarak, zarurî ihtiyaçlarına yetecek kadar yesin. Yetimlere mallarını teslim ederken bunu şâhitler huzurunda yapın. Hesap edici olarak Allah kâfidir.

7. Erkekler için anne ile babanın ve yakın akrabânın bıraktığı mirastan bir pay vardır. Kadınlar için de anne ile babanın ve yakın akrabânın bıraktığı mirastan bir pay vardır. Miras olarak kalan mal az olsun çok olsun, onlar için takdir edilmiş birer pay vardır; hiçbiri bundan mahrum bırakılamaz.[61]

8. Eğer mirasın taksimi sırasında, vâris olmayan akrabâlar, yetimler ve fakirler de orada bulunursa, onlara da terekeden bir miktar verin ve gönül alıcı sözler söyleyin.

9. Bir de, o kimseler, arkalarında zayıf ve küçük evlâtlar bıraktıkları takdirde onların âkıbetleri hakkında nasıl endişelenirlerse, başkalarının arkada bıraktıkları çocuklar ve kendi himâyeleri altındaki yetimler hakkında da aynı endişeyi taşısınlar. Onlar Allah'tan korksunlar ve dosdoğru söz söylesinler; miras bırakacak olanlara, onların vârislerini zarara uğratacak telkinlerde bulunmasınlar, o vârisleri de kendi evlâtları yerine koyup öyle konuşsunlar.

10. Yetimlerin mallarını haksız olarak yiyenler ise, muhakkak ki karınlarına ateş dolduruyorlar. Onlar yakında Cehennemin alevli ateşine girecekler.

11. Allah, miras taksimini size şöyle emrediyor: Size vâris olan çocuklarınızdan erkeğe, iki kız hissesi vardır. Çocuklar, hepsi kız olmak üzere ikiden fazla iseler, o zaman mirasın üçte ikisi onlarındır. Eğer çocuk sadece bir kızdan ibaretse ona mirasın yarısı verilir. Eğer ölenin çocuğu varsa, ölenin anne ve babasından her birine altıda bir hisse vardır. Ölenin çocuğu olmayıp da sadece anne ve babası onun mirasçısı ise, o zaman annenin hakkı üçte birdir. Eğer ölenin kardeşleri de varsa, annenin hakkı yine altıda birdir. Bu hükümler, ölünün borçları ödendikten ve usulü dâiresinde vasiyeti getirildikten sonra kalan mal içindir. Babalarınız ve oğullarınızdan hangisinin size menfaatçe daha yakın olduğunu siz bilemezsiniz; bu yüzden de onlar arasındaki miras taksimini size bıraktığımız takdirde adâletsizlik edersiniz. Bu hisseler ise, Allah katından birer hak olarak size emrolunmuştur. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla bilir ve her işini hikmetle yerine getirir.[62]

12. Ölen hanımlarınızın çocukları yoksa, bıraktıkları mirasın yarısı sizindir. Eğer çocukları varsa, hanımlarınızın bıraktıklarından size dörtte bir düşer. Bu

hisseler, onların borçları ödendikten ve vasiyetleri yerine getirildikten sonradır. Sizin bıraktığınız mirasın ise, eğer çocuğunuz yoksa, dörtte biri hanımlarınızındır. Çocuğunuz varsa, hanımlarınız mirasınızdan sekizde bir alırlar. Bu hisseler de borcunuz ödenip vasiyetiniz yerine getirildikten sonradır. Eğer ölen erkeğin veya kadının çocuğu ve anne ve babası olmayıp da mirasına amca ve kardeşler gibi kelâle cihetinden konuluyorsa ve bir erkek veya kız kardeşi varsa, onlardan her biri için altıda bir hisse vardır. Eğer o kardeşlerin sayısı bundan fazla ise hepsi mirasın üçte birine ortak olurlar. Bu hisseler de ölenin borcu ödenip vasiyeti yerine getirildikten sonradır ki, bu borç ve vasiyette, ölen kimsenin, vârislere herhangi bir zarar verme kastıyla hareket etmemesi gerekir. Bu hükümler Allah'tan bir öğüttür. Ve Allah her şeyi hakkıyla bilir ve kullarına hilimle muâmelede bulunur, cezâ vermekte acele etmez.

13. İşte bunlar Allah'ın koyduğu sınırlardır. Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, Allah onu ebediyen kalmak üzere altından ırmaklar akan Cennetlere koyar. Bu ise pek büyük bir kurtuluştur.

14. Kim Allah'a ve Resulüne isyan ederek O'nun koyduğu sınırları inkâr edip aşarsa, Allah onu da, ebediyen kalmak üzere, Cehennem ateşine sokar. Onun için hor ve hakir edici bir azap vardır.

15. Kadınlarınızdan zinâ etmiş olanların aleyhine sizden dört şâhit getirin. Şâhitlik ederlerse, ölüm onlara erişinceye veya Allah onlar hakkında bir hüküm indirinceye kadar onları evlerinde hapsedin.

16. Sizden zinâyı işleyen erkek ve kadının ikisini de sözle veya fiille ezâ vererek cezâlandırın. Eğer tevbe edip ıslah olurlarsa, artık onlara eziyet etmeyin. Muhakkak ki Allah tevbeleri çok kabul edici, kullarına çok merhamet edicidir. [63]

17. Allah katında makbul olan tevbe o kimsenin tevbesidir ki, onlar câhillik edip kötülük işlerler de, çok geçmeden pişman olup tevbe ederler. İşte onların tevbesini Allah kabul eder. Allah, her şeyi hakkıyla bilir ve her işini hikmetle yapar.

18. Yoksa Allah katında makbul olan tevbe, ömürleri boyunca günahları işleyip de, nihâyet her birine ölüm gelip çattığında "Ben şimdi tevbe ettim" diyenlerin veya kâfir olarak ölenlerin tevbesi değildir. Öyleleri için, Biz acı bir azap hazırladık.

19. Ey îmân edenler! Kadınları, ölen kocalarının mirası gibi görüp onlara zorla vâris olmanız size helâl değildir. Boşamak istediğiniz kadınları da, onlara

verdiğiniz mehirden birazını kurtarabilmek için sıkıntıya sokmayın. Ancak onlar apaçık bir fuhuş işlemişlerse bu müstesnâdır. Onlarla haklarını gözeterek ve güzellikle geçinin. Eğer siz onlardan hoşlanmayacak olsanız bile, olur ki sizin hoşunuza gitmeyen bir şeyde Allah pek çok hayır yaratır.[64]

20. Yine de hanımınızı boşayıp başka biriyle evlenmek isterseniz, evvelki hanımınıza yükler dolusu mehir vermiş olsanız bile ondan hiçbir şeyi geri almayın. Onu, hanımınıza iftirâ ederek ve apaçık bir günahı yüklenerek alır mısınız?

21. Verdiğiniz mehri hanımlarınızdan nasıl alırsınız ki, siz birbirinize o kadar yakın oldunuz, karı koca olarak o kadar hukukunuz geçti ve onlar nikâh sırasında sizden, haklarını koruyup gözetmeniz hususunda kuvvetli bir ahid almışlardı?

22. Babalarınızın nikâhlamış olduğu kadınlarla da evlenmeyin. Ancak geçen geçmiş, câhiliyet devrinde kalmıştır. Şüphesiz o çok büyük bir hayâsızlık, iğrenç bir âdet ve pek kötü bir yoldu.

23. Size şu kadınları nikâhlamak haram kılındı: Anneleriniz, kızlarınız, kızkardeşleriniz, halalarınız, teyzeleriniz, erkek kardeşlerinizin kızları, kızkardeşlerinizin kızları, sizi emzirmiş olan süt anneleriniz, süt kardeşleriniz, hanımlarınızın anneleri, aranızdan zifaf geçmiş olan kadınlarınızdan doğan üvey kızlarınız. Eğer zifaf geçmemişse onların kızlarını nikâhlamakta size günah yoktur. Öz oğullarınızın hanımlarını nikâhlamanız ve iki kızkardeşi birden nikâhınız altına almanız da size haram kılındı. Ancak geçmiş olan müstesnâdır. Muhakkak ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

24. Harp esiri olarak sahip olduğunuz câriyeler müstesnâ, evli kadınları nikâh etmek de size haram kılındı. Bütün bu sayılanlar size haram olarak yazılmıştır. İffetle ve zinâdan kaçınmak suretiyle, bunların dışında kalan kadınların nikâhına, hâlinize uygun bir mehir karşılığında talip olmanız ise size helâl kılındı. Aranızda zifaf vuku bulursa, üzerinize borç olan mehirlerini kendilerine verin. Mehir kararlaştırıldıktan sonra aranızda anlaşarak miktarını arttırıp eksiltmenizde ise, size bir günah yoktur. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla bilir ve hükümlerini hikmetle tanzim eder.

25. Sizden hür ve mü’mine kadınları nikâhlamaya gücü yetmeyen olursa, sizin ellerinizde bulunan genç mü’mine câriyelerle evlensin. Allah, sizin îmânınızı hakkıyla bilir; siz ise bilemeyeceğinizden bir kimsenin görünürdeki hâlinin mü’min olması size ölçü olarak yeter. Siz hür de olsanız, köle de olsanız bir

Âdem'in neslindensiniz ve bir dinin mensubusunuz. Öyleyse onları, namuslu, fuhuştan uzak ve gizlice dostlar da edinmeyen kadınlar olmak şartıyla, sahiplerinin izniyle ve mehirlerini güzelce vererek nikâhlayın. Eğer onlar evlendikten sonra zinâ edecek olurlarsa, onların üzerine, hür kadınlara verilen cezânın yarısı vardır. Câriye nikâhlama, sizden, mehir ve nafakaya gücü yetmeyip de büyük bir meşakkat altına girmekten ve evlenmemekle de zinâya meyletmekten korkanlar içindir. Yoksa sabretmeniz sizin için daha hayırlıdır. Allah ise çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

26. Allah, haram ve helâli size açıkça bildirmek, sizden evvel doğru yolu bulup saâdete erenlerin yoluna sizi de ulaştırmak ve size kötülüklerinizden tevbe nasip etmek istiyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilir ve her işi hikmetle görür.

27. Allah, size tevbe nasib ederek günahlardan temizlenmenizi ister. Nefislerinin arzularına uyanlar ise, sizin de kendileri gibi haramı helâl bilerek hak yolundan iyice ayrılmanızı isterler.

28. Allah size yolun doğrusunu ve kolayını göstererek yükünüzü hafifletmek ister. Çünkü insan zayıf olarak yaratılmıştır.

29. Ey îmân edenler! Birbirinizin malını haram şekilde yemeyin; ancak karşılıklı rızâ ile yaptığınız ticaret başkadır. Ve kendinizi öldürmeyin. Muhakkak ki Allah, size çok merhamet edicidir.

30. Kim haddini aşarak ve zulmederek kasten bu günahları işlerse, onu Cehennem ateşine atarız. Bu da Allah'a pek kolay gelir.

31. Eğer size yasaklanmış şeylerin büyüklerinden kaçınırsanız, geri kalan günahlarınızı örter ve sizi nimet ve ikramlarımızla dolu olan Cennete koyarız.[65]

32. Sizin bir kısmınıza Allah'ın diğerlerinden fazla olarak bahşettiği nimetlere göz dikmeyin. Erkeklerin kazandıklarından bir nasibi vardır. Kadınların da kazandıklarından bir nasibi vardır. Siz de isteyeceğinizi Allah'ın lûtuf ve ihsânından isteyin. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla bilir.

33. Anne ve babanın, yakın akrabâların ve nikâh akdiyle birbirine bağlananların miraslarından pay almak üzere herkes için vârisler tâyin ettik. O hak sahiplerine nasiplerini veriniz. Muhakkak ki Allah, her şey üzerine hakkıyla şâhittir.

34. Erkekler, kadınlar üzerinde idareci ve gözeticidirler. Çünkü Allah, insanların bir kısmını diğerlerinden üstün kılmıştır ve erkekler, mallarından

kadınları ve çocukları için harcarlar. Sâlih kadınlara gelince, onlar Allah’ın emirlerine itaat edip kocalarının hakkına riâyet ederler ve Allah onların hukukunu nasıl koruduysa onlar da kocalarının malını, namusunu ve sırlarını kocalarının gıyâbında korurlar. İsyankârlıklarından korktuğunuz kadınlara ise güzelce öğüt verin. Eğer bu fayda vermezse onları yataklarında yalnız bırakın. Bu da fayda vermezse onları hafifçe dövün. Eğer itaat edecek olurlarsa, siz de artık onları incitmek için bahâne aramayın. Muhakkak ki Allah, çok yüce ve çok büyüktür.[66]

35. Eğer karı koca arasında ayrılıktan endişe ederseniz, bir hakem erkeğin akrabâsından, bir hakem de kadının akrabâsından tâyin edin. Eğer bu hakemler karı koca arasını düzeltmek hususunda samimî niyet sahibi iseler, Allah, karı kocanın arasına muhabbet ve geçim verir. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla bilir ve her şeyden hakkıyla haberdardır.

36. Allah’a ibâdet edin ve hiçbir şeyi O’na ortak koşmayın. Anne ve babaya iyilik edin. Akrabâya, yetimlere, fakirlere, akrabâ komşuya ve yabancı komşuya, yanınızdaki arkadaşa, yolcuya ve elinizdeki köle ve câriyelere de iyilik edin. Muhakkak ki Allah, kibirli olanı ve böbürleneni sevmez.

37. Onlar ki, kendileri cimrilik ettikleri gibi başkalarını da cimriliğe sevk ederler ve Allah’ın lûtuf ve ihsânıyla onlara verdiği şeyi saklarlar. Biz ise Allah’ın nimetini inkâr eden o nankörlere hor ve hakir edici bir azap hazırladık.

38. O kimseler ki, Allah’a ve âhiret gününe îmân etmedikleri halde mallarını insanlara gösteriş için harcarlar. Şeytan kime arkadaş olursa, ne kötü bir arkadaştır o!

39. Ne olurdu, eğer onlar Allah’a ve âhiret gününe îmân edip de Allah’ın kendilerine ihsân ettiği rızıktan Allah için bağışta bulunsalardı! Halbuki Allah, onların her hâlini hakkıyla bilir.

40. Şüphesiz Allah, zerre kadar olsun bir haksızlık etmez. Eğer o zerre kadar amel bir iyilik olursa, onu kat kat arttırır ve Kendi katından pek büyük bir mükâfat verir.

41. Kıyâmet gününde her ümmetten peygamberleri, o ümmet üzerine bir şâhit ve seni de, bunlar ve bütün insanlar üzerine bir şâhit olarak getirdiğimiz zaman onların hâli nasıl olacak?

42. O gün, inkâra saparak peygambere isyan edenler isteyecekler ki, keşke yerle bir olsalardı! Onlar Allah’tan hiçbir sözü saklayamayacaklardır.

43. Ey îmân edenler! Sarhoş olduğunuz zaman ne söylediğinizi bilinceye kadar, cünüp olduğunuz zaman da; eğer yolcu değilseniz, gusledinceye kadar namaza yaklaşmayın. Eğer hasta veya yolcu olursanız, bir de abdest bozduğunuz veya hanımlarınızla münâsebette bulunduğunuz halde su bulamayacak olursanız, temiz bir toprakla teyemmüm edin, yüzünüzü ve ellerinizi onunla meshedin. Muhakkak ki Allah, çok affedici ve çok bağışlayıcıdır.[67]

44. Görmedin mi kendilerine Tevrât'tan ilim verilen o kimseleri? Onlar, doğru yolu bırakıp sapıklığı tercih ediyorlar ve sizi de hak yolundan saptırmak istiyorlar.

45. Allah ise düşmanlarınızı en iyi bilendir. Dost olarak Allah yeter. Yardımcı olarak yine Allah yeter.

46. Yahudilerden bir kısım vardır ki, Tevrât'ın âyetlerini değiştirip yerlerine başka sözler koyarlar ve dillerini eğip bükerek dini tahkir kastıyla, sana, "İşittik ve isyan ettik. Dinle, işitmez olasıca, bize hürmet et ki bizden istifade edesin" derler. Eğer onlar "İşittik ve itaat ettik. Dinle ve bizi gözet" demiş olsalardı, elbette onlar için daha hayırlı ve daha doğru olurdu. Fakat Allah, onları inkârları yüzünden lânetlemiştir; pek azı müstesnâ olmak üzere artık îmân etmezler.

47. Ey kendilerine kitap verilmiş olan Yahudiler! Biz bir kısım yüzleri dümdüz edip tersine çevirmeden ve Cumartesi yasağına uymayanları lânetlediğimiz gibi onları da lânetlemeden evvel, sizde olan Tevrât'ı doğrulayıcı olarak indirdiğimiz Kur'ân'a îmân edin. Yoksa Allah, bir şeyi emrettiğinde o emir mutlaka yerine gelir.[68]

48. Muhakkak ki Allah, Kendisine ortak koşulmasını affetmez; bundan başka günahları dilediği kimse için bağışlar. Allah'a ortak koşan ise, pek büyük bir günah ile iftirâda bulunmuştur.[69]

49. Görmedin mi kendilerini temize çıkarıp günahsız gösteren o kimseleri? Halbuki Allah, dilediğini temize çıkarır ve onlar kıl kadar bir haksızlığa uğratılmazlar.

50. Bak, Allah'a karşı nasıl da yalan uyduruyorlar? Bu da onlara apaçık bir günah olarak yeter.

51. Görmedin mi kendilerine Tevrât'tan ilim verilen o kimseleri ki, Allah'tan başka ibâdet olunan bâtıl ilâhlara ve tâğûta îmân ederler ve kâfirler için "Bunların yolu mü'minlerin yolundan daha doğrudur" derler.

52. Onlar Allah’ın lânetlediği kimselerdir. Allah’ın lânet ettiği kimseye ise artık hiçbir yardımcı bulamazsın.[70]

53. Yoksa onlar için Allah’ın mülkünden bir nasip mi var da mağrur oluyorlar? Eğer öyle olsaydı, insanlara çekirdek üzerindeki nokta kadar olsun bir şey vermezlerdi.

54. Yoksa Allah, insanlara lûtuf ve ihsânıyla bağışta bulundu da peygamberliği ve kitabı kendilerinden başkasına verdi diye onlar haset mi ediyorlar? Doğrusu Biz, İbrahim’in soyuna kitap ve hikmet verdik ve onları büyük bir mülk ve saltanata mazhar ettik.

55. Sonra onlardan bir kısmı îmân etti, bir kısmı da yüz çevirdi. O yüz çevirenlere, alevli bir azap olarak Cehennem yeter.

56. Muhakkak ki, âyetlerimizi inkâr eden o kâfirleri biz Cehennem ateşine sokacağız. Orada derileri piştikçe, azâbı tatmaya devam etsinler diye Biz onların derilerini yenileriz. Şüphesiz Allah, bütün işlerinde herkese galiptir ve O’nun her işi hikmet iledir.

57. Îmân edip güzel işler yapanları ise, ebediyen kalmak üzere, altlarından ırmaklar akan Cennetlere koyacağız. Onlar için orada tertemiz hanımlar vardır. Ve onları dâimî bir gölgelik altına yerleştiririz.

58. Muhakkak ki Allah, size emânetleri ehline vermenizi ve insanlar arasında hükmettiğiniz zaman adâletle hükmetmenizi emreder. Gerçekten Allah, bu emriyle size ne güzel öğüt veriyor. Şüphesiz Allah, her şeyi hakkıyla işitir ve her şeyi hakkıyla görür.

59. Ey îmân edenler! Allah’a itaat edin; Peygambere ve sizden olan idarecilere de itaat edin. Bir şeyde anlaşmazlığa düşerseniz, onu Allah’a ve Resulüne havale ederek çâresini Kur’ân’da ve Resulullahın sünnetinde arayın—eğer Allah’a ve âhiret gününe gerçekten inanıyorsanız. Böylesi daha hayırlıdır ve neticesi de daha güzeldir.

60. Sana indirilen kitaba ve senden önce indirilen kitaplara îmân ettiklerini iddiâ eden o kimseleri görmedin mi ki, onlar, tâğûtu reddetmekle emrolundukları halde, tâğûtun hükmüne müracaat etmek isterler. Şeytan da onları, haktan pek uzak bir sapıklıkla saptırmak ister.[71]

61. Onlara “Allah’ın indirdiği kitabın ve Peygamberin hükmüne gelin” dendiği zaman, o münâfıkların yüz çevirip senden uzaklaştıklarını görürsün.

62. Ya onlar kendi elleriyle bir musibete uğradıkları zaman nasıl oluyor da sana gelip Allah'a yemin ediyorlar ve "Senden başkasına müracaatımızın sebebi iyilik edip tarafların arasını bulmaktan başka bir şey değildi" diyorlar?

63. Allah öylelerinin kalblerinde olanı bilir. Sen onların bu gibi sözlerine aldırma; onlara öğüt ver ve kendilerini ıslah etmeleri hususunda tesirli bir söz söyle.

64. Biz istisnâsız bütün peygamberleri, Allah'ın izniyle kendilerine itaat edilsin diye gönderdik. Eğer onlar bir günah işleyip de kendilerine zulmettikleri vakit sana gelip Allah'ın affını isteselerdi ve Peygamber de onlar için Allah'tan bağışlanma talebinde bulunsaydı, hiç şüphesiz onlar Allah'ı, tevbeleri çok kabul edici ve çok merhamet edici bulacaklardı.

65. Hayır! Rabbine and olsun ki, onlar, aralarındaki anlaşmazlıklar için senin hükmüne müracaat edip, sonra da verdiğin hükme gönüllerinde hiçbir şüphe ve sıkıntı duymaksızın tam bir teslimiyetle râzı olup uymadıkça, hakkıyla îmân etmiş olmazlar.

66. Eğer Biz o münâfıklara: "Kendinizi öldürün" veya "Yurtlarınızdan çıkın" diye emretmiş olsaydık, pek azı müstesnâ, onlar bu emri yerine getirmezlerdi. Halbuki onlar kendilerine öğüt verilen şeyi yerine getirselerdi, elbette onlar için daha hayırlı olur ve îmânlarında sebatları daha da kuvvet bulurdu.

67. Elbette o zaman Biz onlara Kendi katımızdan pek büyük bir mükâfat verirdik.

68. Ve muhakkak onları doğru yola iletirdik.

69. Her kim Allah'a ve Peygambere itaat ederse, işte onlar, Allah'ın kendilerine pek büyük nimetler bağışladığı peygamberler, sıddıklar, şehidler ve sâlih kimselerle beraberdirler. Onlar ise ne güzel arkadaşlardır!

70. İşte bu, Allah katından bir bağıştır. Allah ise, her şeyi bilici olarak yeter.[72]

71. Ey îmân edenler! Düşmanlarınıza karşı hazırlıklı bulunun ve topluluklar hâlinde yahut gerekirse hep birlikte düşmana karşı çıkın.

72. Muhakkak sizden bazıları var ki, işi ağırdan alır. Siz harbe çıkıp da bir musibete uğradığınız zaman, "Allah bana lûtfetti de onlarla beraber harpte bulunmadım."

73. Eğer size zafer ve ganimet gibi Allah katından bir lûtuf erişirse, o zaman

da, sanki o münâfıklarla sizin aranızda hiçbir tanışıklık yokmuş gibi, “Ne olurdu, ben de onlarla beraber bulunsaydım da büyük bir nimete erişseydim!”

74. Dünya hayatını fedâ edip karşılığında âhireti tercih edenler Allah yolunda cihad etsin. Kim Allah yolunda cihad ederse, ister öldürülsün, ister galip gelsin, Biz yakında ona pek büyük bir mükâfat vereceğiz.

75. Hicrete gücü yetmeyip Mekke’de mahsur kalan çâresiz erkekler, kadınlar ve çocuklar: “Ey Rabbimiz, ahâlisi zâlim olan bu beldeden bizi çıkar. Bize yüce katından bir dost gönder. Bize yüce katından bir yardımcı gönder!” diye duâ edip dururken, size ne oluyor ki Allah yolunda cihad etmiyorsunuz?

76. Îmân edenler, Allah yolunda cihad ederler. İnkâr edenler ise tâğutun uğrunda savaşırlar. Siz de şeytanın dostlarına karşı savaşın. Muhakkak ki şeytanın hilesi pek zayıftır.

77. Görmedin mi o kimseleri ki, savaşmak için izin istediklerinde, onlara: “Siz henüz zamanı gelmemiş olan savaştan elinizi çekin de namazınızı dosdoğru kılıp zekâtınızı verin” denmişti. Halbuki onlara savaş farz olarak yazıldığında, içlerinden bir kısmı, âdetâ Allah’tan korkar gibi, hattâ daha da büyük bir korkuyla insanlardan korkarlar ve derler ki: “Ey Rabbimiz, niçin bize savaşı farz kıldın? Ne olurdu bize yakın bir zamana kadar mühlet verseydin de kendi ecelimizle ölseydik!” Sen de ki: Dünya menfaati pek azdır. Âhiret ise takvâ sahipleri için daha hayırlıdır. Siz de kıl kadar haksızlığa uğratılmadan amellerinizin karşılığını eksiksiz alırsınız.

78. Nerede olsanız ölüm size yetişir—isterseniz tahkim edilmiş kalelere veya gökteki yıldızlara sığınmış olun. Onlara bir iyilik eriştiği zaman “Bu Allah katındandır” derler. Başlarına bir kötülük geldiğinde ise “Bu senin yüzündendir” derler. Sen “Hepsi Allah katındandır” de. O topluluğa ne oluyor ki söz anlamaya yanaşmıyorlar?[73]

79. Sana her ne iyilik erişirse Allah’tandır. Sana her ne kötülük gelirse, o da kendi kusurun sebebiyledir. Biz, seni insanlara bir peygamber olarak gönderdik. Buna şâhit olarak da Allah yeter.

80. Peygambere itaat eden Allah’a itaat etmiş olur. Kim bundan yüz çevirirse, seni öylelerinin üzerine muhâfız olarak göndermedik. (Sen ancak doğru yolu gösterip tebliğ etmekle mükellefsin.)

81. Onlar sana “Emrin başımız üstüne” derler. Senin yanından çıktıklarında ise, onlardan bir topluluk, söyledikleri sözün tersini yapar, tuzaklar kurar. Allah

da onların kurdukları tuzakları onların amel defterine yazar. Artık sen onlara aldırma ve Allah'a tevekkül et. Allah, vekil olarak yeter.

82. Onlar hiç Kur'ân'ı okuyup düşünmezler mi? Eğer o Kur'ân Allah'tan başkası tarafından gönderilmiş olsaydı, elbette onda pek çok tezatlar bulacaklardı.

83. Bir de onlara, emniyet veya korku verici, iyi veya kötü bir haber ulaştığı zaman, hemen onu yayıverirler. Halbuki bu haberi yayacak yerde Peygambere ve mü'minlerden ihtisas ve salâhiyet sahibi kimselere müracaat etselerdi, elbette o kimselerden hüküm çıkarmaya ehliyetli olanlar işin doğrusunu bilirlerdi. Eğer üzerinizde Allah'ın lûtuf ve rahmeti olmasaydı, pek azınız müstesnâ, muhakkak şeytana uyup gitmiştiniz.

84. Allah yolunda cihad et. Sen ancak kendi işlediklerinden mes'ulsün; onun için yalnız başına da kalsan cihaddan geri durma. Mü'minleri de cihada teşvik et. Olur ki Allah, sizin ihlâsınıza mükâfat olarak kâfirlerin kuvvet ve şiddetini akîm bırakır. Allah'ın kuvveti ise daha yüksek, cezâsı da daha şiddetlidir.

85. Kim bir iyiliğe vasıta olursa onun sevâbından bir nasibi vardır. Kim bir kötülüğe vasıta olursa onun da o günahtan bir payı vardır. Allah ise, her şeyin karşılığını lâyıkıyla vermeye muktedirdir.

86. Size bir selâm ile selâm verildiği zaman, ona ya daha güzel bir selâm ile veya aynısıyla karşılık verin. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla hesap eder ve karşılığını verir.[74]

87. Allah Teâlâ ki, O'ndan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. And olsun ki, geleceğinde şüphe olmayan kıyâmet gününde O, sizi kabirlerinizden toplayıp diriltecektir. Allah'tan daha doğru sözlü kim olabilir?

88. Ey mü'minler, niçin münâfıklar hakkında ikiye ayrılıyorsunuz da onların kâfir olduklarında ittifak etmiyorsunuz? Halbuki Allah, işledikleri günahlar sebebiyle onları küfre düşürmüştür. Yoksa siz Allah'ın saptırdığını doğru yola iletmek mi istiyorsunuz? Allah kimi saptırırsa, artık onu hidâyete ulaştıracak bir yol bulamazsın.[75]

89. Onlar arzu ederler ki, kendileri kâfir oldukları gibi siz de kâfir olun da eşit hâle gelin. Artık onlar Allah yolunda hicret edinceye kadar, onlardan kendinize dostlar edinmeyin. Eğer İslâmdan ve Allah yolunda hicretten yüz çevirirlerse, onları yakalayın ve bulduğunuz yerde öldürün. Onlardan ne bir dost, ne de bir yardımcı edinmeyin.

90. Ancak, aranızda antlaşma bulunan bir kavme sığınanlar veya ne size, ne de kendi kavimlerine karşı savaşmayı gönüllerine sığdıramayıp tarafsız olarak size gelenler bundan müstesnâdır. Eğer Allah dileseydi, onları size musallat ederdi de sizinle savaşırlardı. O halde, onlar sizden çekinip sizinle savaşmazlar ve size boyun eğip antlaşma teklif ederlerse, Allah, onlara tecâvüz için size bir müsaade vermemiştir.

91. Bir de münâfıklardan diğer bir topluluğu bulacaksınız ki, onlar hem îmân eder görünüp sizden emin olmak, hem de kâfir görünüp kendi kavimlerinden emin olmak isterler. Ama ne zaman bir fitneye çağırılsalar baş aşağı içine dalarlar. Eğer onlar sizden çekinmez, antlaşmaya yanaşmaz ve size tecâvüzden ellerini çekmezlerse, siz de onları yakaladığınız yerde esir alın veya öldürün. Öylelerine karşı size apaçık bir salâhiyet verdik.

92. Hatâ dışında bir mü'min, diğer bir mü'mini asla öldüremez. Kim bir mü'mini yanlışlıkla öldürürse, mü'min bir köle veya câriyeyi hürriyetine kavuşturması ve ölenin âilesine teslim edilecek bir diyet vermesi gerekir. Ancak, ölenin âilesi diyeti bağışlarsa bu müstesnâdır. Eğer yanlışlıkla öldürülen kimse, size düşman olan kâfir bir kavme mensup olup mü'min bulunursa, o halde mü'min bir köle veya câriyeyi hürriyetine kavuşturmak gerekir. Eğer yanlışlıkla öldürülen mü'min, aranızda antlaşma bulunan bir kavme mensupsa, o takdirde ölenin âilesine teslim edilecek bir diyet vermek ve ayrıca mü'min bir köle veya câriyeyi hürriyetine kavuşturmak gerekir. Köle âzâd etmeye gücü yetmeyen ise, Allah tarafından tevbesinin kabulüne vesile olmak üzere arka arkaya iki ay oruç tutar. Allah, her şeyi hakkıyla bilir ve bütün hükümlerini hikmetle tanzim eder.

93. Kim bir mü'mini kasten öldürürse, onun cezâsı, içinde ebedî kalacağı, Cehennemdir. Allah, onu gazabına uğratmış, ona lânet etmiş ve onun için pek büyük bir azap hazırlamıştır.[76]

94. Ey îmân edenler! Allah yolunda cihada çıktığınız zaman iyice araştırın ve mü'mini kâfirden ayırd edin. Size İslâm selâmı veren kimseye, dünya hayatının gelip geçici nimet ve ganimetini arzu ederek, "Sen mü'min değilsin" demeyin. Allah katında nice ganimetler ve mükâfatlar var. Siz de evvelce böyle idiniz; ağzınızdan çıkan bir kelime-i şehâdetle İslâma girdiniz. Sonra Allah, size lûtfetti de canınızı ve malınızı emin kıldı, îmânınızı kalbinizde kökleştirdi. O halde, îmânını açıklayan kimseleri reddetmeyin, araştırın. Muhakkak ki Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.[77]

95. Mü'minlerden mâzeretleri olmaksızın cihaddan geri kalanlar, mallarıyla ve

canlarıyla Allah yolunda cihad edenlerle bir olmazlar. Allah, mallarıyla ve canlarıyla cihad edenleri, cihaddan geri kalanlardan daha yüksek bir derece ile üstün kıldı. Allah cihad edenlere de, mâzeretleri yüzünden cihada katılamayanlara da en güzel mükâfat olan Cenneti vaad etmiştir. Ancak mücâhidleri, pek büyük bir mükâfatla, cihaddan geri kalanların üzerine yükseltti.

96. Onlar için, Allah katından dereceler ve büyük bir mağfiret ve rahmet vardır. Allah ise çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

97. Mekke'den hicret farz kılındığında, hicrete gücü yettiği halde bu emre uymayıp kâfirlerle birlikte kalarak nefislerine zulmeden kimselerin melekler canlarını alırken, onlara, "Siz ne halde idiniz, dininize dâir hangi işle meşguldünüz?" diye sorarlar. Onlar, "Biz bulunduğumuz yerde, elinden bir şey gelmeyen zayıf kimselerdik" derler. Melekler "Allah'ın arzı geniş değil miydi? Siz de hicret ediverseydiniz" derler. İşte onların varacakları yer Cehennemdir. Gidilecek ne kötü bir yerdir o!

98. Ancak erkeklerden olsun, kadınlardan olsun, çocuklardan olsun, âciz ve zayıf durumda olup da hicret için hiçbir çâreye gücü yetmeyen ve bir yol bulamayanlar bundan müstesnâdır.

99. Öylelerini Allah'ın affetmesi umulur. Çünkü Allah çok affedici, çok bağışlayıcıdır.

100. Her kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde barınacak çok yer de bulur, rızkında genişlik de bulur. Kim Allah ve Resulüne hicret edici olarak evinden çıkar da sonra kendisine yolda ölüm erişirse, onun mükâfatını vermek Allah'a âittir. Allah ise çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

101. Yeryüzünde sefere çıktığınız zaman kâfirlerin size bir kötülük etmesinden korkacak olursanız, namazdan kısaltmanızda size bir günah yoktur. Muhakkak ki kâfirler sizin için apaçık bir düşmandır.

102. Savaşta mü'minler arasında bulunup da onlara namaz kıldırdığın zaman, onlardan bir kısmı seninle beraber namaza dursunlar ve silâhlarını da yanlarına alsınlar. Onlar secde ettikten sonra geri çekilip düşmana karşı dursunlar ve yerlerine, henüz namaz kılmamış olan diğer topluluk gelsin. Onlar da tedbirli şekilde ve silâhlarını yanlarına alarak seninle beraber namaz kılsınlar. Kâfirler arzu ederler ki, siz silâhlarınızdan ve eşyanızdan gafil bulunsanız da, sizin üzerinize ânî bir baskınla saldırıverseler... Fakat yağmur sebebiyle bir güçlüğe uğradığınız veya hasta olduğunuz takdirde silâhlarınızı uygun bir yere

koymanızdan dolayı size bir günah yoktur. Bununla beraber tedbirinizi alın. Muhakkak ki Allah, kâfirler için hor ve hakir edici bir azap hazırlamıştır.[78]

103. Namazınızı bitirdiğiniz zaman da ayakta iken, otururken veya yanınız üzerinde yatarken, hangi halde bulunursanız bulunun, Allah'ı anmaya devam edin. Tehlikeden emin olduğunuzda ise namazı gereği gibi kılın. Şüphesiz namaz, mü'minler üzerine belli vakitler için farz olarak yazılmıştır.

104. Düşman topluluğunun peşini takip etmekte gevşek davranmayın. Eğer siz acı çekiyorsanız, onlar da sizin acı çektiğiniz gibi acı çekiyorlar. Üstelik siz onların ümit etmediği şeyi Allah'tan ümit ediyorsunuz. Allah ise her şeyi hakkıyla bilen, her işini hikmetle yapandır.

105. Muhakkak ki Biz, Allah'ın sana gösterdiği şekilde insanlar arasında hükmedesin diye Kur'ân'ı sana hak ile indirdik. Sen de hâinlerin savunucusu olma.

106. Allah'tan mağfiret iste. Muhakkak ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.[79]

107. İşledikleri günahlarla kendi nefislerine hıyânet etmiş olanları müdâfaa etme. Muhakkak ki Allah, hıyânete düşkün ve günahtan çekinmeyen kimseyi sevmez.

108. Onlar yaptıklarını insanlardan gizlemeye çalışırlar da Allah'tan gizlemezler. Halbuki Allah, asla rızâ göstermediği yalan ve iftirâları sinsice kurarlarken onları görüp işitiyordu. Allah, onların bütün işlediklerini ilmiyle kuşatıcıdır.

109. Siz öyle kimselersiniz ki, bu dünya hayatında o hâinleri savundunuz. Ya kıyâmet gününde onları Allah'a karşı kim savunacak? Veya onların vekâletini kim üzerine alıp da Allah'ın azâbından onları kurtaracak?

110. Kim bir kötülük işler veya bir günahla kendi kendine zulmeder de sonra Allah'tan mağfiret dilerse, Allah'ı çok bağışlayıcı ve çok merhamet edici bulur.

111. Kim bir günah işlerse, kendi aleyhine işlemiş olur. Allah ise her şeyi hakkıyla bilen, her işini hikmetle yapandır.

112. Kim de bir kusur veya günah işler ve sonra onu suçsuz birisinin üzerine atarsa, işte o bir iftirâyı ve apaçık bir günahı yüklenmiş olur.

113. Eğer senin üzerinde Allah'ın lûtfu ve rahmeti olmasaydı, onlardan bir

topluluk elbette seni şaşırtmaya çalışacaktı. Onlar kendilerinden başkasını saptıramazlar ve sana da hiçbir zarar veremezler. Çünkü Allah, senin üzerine Kur'ân'ı, hikmet ve sünneti indirdi ve sana bilmediğin şeyleri öğretti. Allah'ın senin üzerinde lûtuf ve ihsânı pek büyüktür.[80]

114. İnsanların birbirleri arasında gizlice konuşmalarının çoğunda hayır yoktur. Ancak sadaka vermeyi, bir iyilik yapmayı veya insanların arasını düzeltmeyi teşvik eden kimselerin bu maksatla yaptıkları gizlice konuşmalar bundan müstesnâdır. Kim bunu Allah'ın rızâsını arayarak yaparsa, elbette Biz ona pek büyük bir mükâfat vereceğiz.

115. Doğru yol kendisine apaçık belli olduktan sonra kim Peygambere muhâlefet edip mü'minlerin yolundan başka bir yol tutarsa, Biz de onu kendi seçtiği yola sevk eder ve Cehenneme sokarız. Gidilecek ne kötü bir yerdir orası!

116. Allah, Kendisine ortak koşulmasını asla affetmez. Bundan başka günahları ise dilediği kimse için bağışlar. Allah'a ortak koşana gelince, artık o haktan pek uzak bir sapıklıkla sapmış gitmiştir.[81]

117. Onların Allah'ı bırakıp da taptıkları, birtakım dişilerden başkası değildir. Aslında onlar bununla inatçı ve isyankâr şeytandan başkasına tapmış olmazlar.[82]

118. Şeytana ise Allah lânet etti ve onu rahmetinden kovdu. O da şöyle dedi: "Madem ki onların yüzünden beni lânetledin. Ben de o kullarından bir kısmını elde edip onları peşime takarım.

119. "Onları doğru yoldan saptırırım. Onları boş heveslerle, fânî dünya ile avutup âhiretten yüzlerini çeviririm. Ben onlara emrederim, onlar da hayvanlarının kulaklarını keserler ve bunu ibâdet sanırlar. Ben onlara emrederim, onlar da Allah'ın yarattığını bozup değiştirirler, helâli haram sayıp dini tersine çevirirler." Artık kim Allah'ın yerine şeytanı kendisine dost edinirse, apaçık bir hüsrân ile ziyana düşmüş olur.

120. Şeytan, onlara vaadlerde bulunur ve onları boş hayallerle avutur. Gerçekte ise şeytanın onlara vaad ettiği, aldatmadan başka bir şey değildir.

121. Onların varacakları yer Cehennemdir; oradan kaçıp sığınacak bir yer de bulamazlar.

122. Îmân edip güzel işler yapanları ise, altlarından ırmaklar akan Cennetlere koyacağız. Onlar orada ebedî olarak kalacaklar. Allah, bunu hak olarak vaad

etmiştir. Allah'tan daha doğru sözlü kim vardır?

123. Allah'ın vaadi ne sizin kendi kuruntularınıza tâbidir, ne de kitap ehlinin kuruntularına. Kim bir kötülük işlerse onun cezâsını görür ve kendisini kurtaracak Allah'tan başka bir dost da bulamaz, yardımcı da.

124. Erkek olsun, kadın olsun, her kim mü'min olarak güzel işler yaparsa, işte onlar Cennete girerler ve çekirdek üzerindeki bir nokta kadar bile haksızlığa uğratılmazlar.

125. Tam bir teslimiyetle Allah'a yönelen, Allah'a ihlâsla itaat ve ibâdet ederek bâtıl dinleri bırakıp İbrahim'in dini olan İslâma uyan kimseden din yönüyle daha güzel kim vardır? İbrahim'i ise Allah dost edinmiştir.[83]

126. Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah'ındır. Allah, ilim ve kudretiyle her şeyi kuşatıcıdır.

127. Sana kadınlar hakkında dinin hükmünü soruyorlar. De ki: Size onlar hakkında hükmü Allah veriyor. Sizin, onlar için bir hak olarak yazılmış mehirlerini, miraslarını ve sâir haklarını vermediğiniz veya başkasıyla evlendirmeyip kendi nikâhınız altına almak istediğiniz yetim kızlar hakkındaki ve mallarını yiyip mirastan mahrum bıraktığınız hukukunu savunmaktan âciz çocuklar hakkındaki hükümler ile yetimlere adâletle muâmele etmeniz, Allah'ın kitabından size okunan âyetlerde bildirildi. Siz hayır olarak ne işlerseniz şüphesiz Allah onu hakkıyla bilir.[84]

128. Eğer bir kadın, kocasının geçimsizliğinden veya kendisinden yüz çevirmesinden korkarsa, bazı fedâkârlıklarla sulh olup aralarını düzeltmelerinde onlar için bir günah yoktur. Sulh ise daha hayırlıdır. Nefisler harama ve cimriliğe yatkındır. Fakat siz iyilikte bulunur ve birbirinizin hakkını çiğnemekten sakınırsanız, Allah sizin işlediklerinizin hepsinden hakkıyla haberdardır.

129. Ne kadar isteseniz, kadınlar arasında adâletli davranmaya güç yetiremezsiniz. Fakat bütün ilginizi birine verip de diğerini ortada bırakmayın. Eğer geçmiş hatâlarınızı düzeltir ve adâletsizlikten de sakınırsanız, şüphesiz Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

130. Eğer karı kocanın arasını düzeltmek mümkün olmaz da ayrılırlarsa, Allah onların ikisini de lûtuf ve ihsânıyla diğerine muhtaç etmez. Allah'ın lûtuf ve rahmeti pek geniştir ve O'nun her işi hikmet iledir.

131. Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah'ındır. And olsun ki, sizden evvel

kendilerine kitap verilmiş olanlara da, size de, Allah’tan korkun diye tavsiyede bulunduk. İnkâra kalkışacak olursanız, şüphesiz göklerdeki ve yerdeki her şey Allah’ındır. Allah ise Ganîdir, kimsenin ibâdetine ihtiyacı yoktur; ve Hamîddir, her türlü övgüye lâyık olan O’dur.

132. Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah’ındır. O’na tevekkül edenlere Allah vekil olarak yeter.

133. Eğer O dilerse, ey insanlar, sizi yok eder de yerinize başkalarını getirir. Allah, buna hakkıyla kàdirdir.

134. Kim dünya nimetini isterse, şüphesiz dünyanın da, âhiretin de nimet ve mükâfatı yalnız Allah katındadır. Allah her şeyi hakkıyla işiten ve görendir.

135. Ey îmân edenler! Adâlet üzere olun ve Allah için şâhitlik edin kendi aleyhinize veya anne ve babanızla akrabâlarınızın aleyhine olsa bile. Hakkında şâhitlik ettiğiniz kişi zengin de olsa, fakir de olsa doğruluktan ayrılmayın; çünkü ikisini de Allah, sizden daha iyi gözetir. O halde heveslerinize uyup da adâletten ayrılmayın. Eğer hakikati değiştirir ve şâhitlikten veya adâletten yüz çevirirseniz, şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızın hepsinden haberdardır.

136. Ey îmân edenler! Allah’a, Resulüne, Resulü üzerine indirdiği kitaba ve daha önce indirdiği kitaplara hakkıyla îmân edin. Kim Allah’ı, meleklerini, kitaplarını, peygamberlerini ve âhiret gününü inkâr ederse, işte o haktan pek uzak bir sapıklıkla yoldan çıkmıştır.

137. Îmân edip sonra inkâr eden, sonra tekrar îmân eden, sonra tekrar inkâr eden, sonra da inkârlarında azıtan kimseleri, Allah, ne bağışlayacak, ne de doğru yola iletecek değildir.

138. Münâfıkları, kendileri için hazırlanan acı bir azapla müjdele.

139. O münâfıklar ki, mü’minleri bırakıp da kâfirleri dost edinirler. Yoksa onlar, kâfirlerin yanında izzet ve kuvvet mi arıyorlar? Halbuki bütün izzet ve kuvvet yalnız Allah’ındır.

140. Allah, kitabında size şunu da indirmişti: Allah’ın âyetlerinin inkâr edildiğini yahut onlarla alay edildiğini işittiğiniz zaman, onlar başka bir söze dalıncaya kadar onlarla beraber oturmayın. Yoksa siz de onlar gibi olursunuz. Muhakkak ki Allah, münâfıkların ve kâfirlerin hepsini Cehennemde toplayacaktır.[85]

141. O münâfıklar sizi gözetleyip dururlar: Eğer size Allah katından bir zafer erişirse, “Biz sizinle beraber değil miydik?” derler. Eğer kâfirlere bir zafer nasip olursa, onlara derler ki: “Biz mü’minlerle beraber savaşa katılsaydık size üstün gelmez miydik? Mü’minlerden geri kalıp da sizi onlardan korumadık mı?” Kıyâmet gününde sizinle o münâfıklar arasındaki hükmü, Allah verecektir. Allah, elbette kâfirlere mü’minler aleyhinde bir yol vermez.

142. Doğrusu münâfıklar, Allah’ı aldatmaya çalışıyorlar; halbuki onları kendi hileleri ile aldatan, Allah’tır. Namaza kalktıklarında ise tenbel tenbel ve insanlara gösteriş olsun diye kalkarlar, Allah’ı da pek az zikrederler.

143. Onlar îmân ve küfür arasında bocalayıp dururlar ve ne onlara yâr olurlar, ne de bunlara. Allah’ın böyle saptırdığı kimseyi sen hidâyete eriştirecek bir yol bulamazsın.

144. Ey îmân edenler! Mü’minleri bırakıp da kâfirleri dost edinmeyin. Yoksa, kendi aleyhinizde Allah’a apaçık bir delil vermek mi istiyorsunuz?

145. Şüphesiz münâfıklar Cehennem ateşinin en aşağı tabakasındadırlar. Sen onlar için hiçbir yardımcı da bulamazsın.

146. Ancak tevbe ederek niyet ve hareketlerini düzeltenler, Allah’ın dinine sarılanlar, ibâdetlerini ihlâs ile Allah’ın rızâsına yöneltenler bundan müstesnâdır. İşte onlar mü’minlerle beraberdir. Mü’minlere ise Allah pek büyük bir mükâfat verecektir.

147. Siz şükredip îmân ederseniz Allah size niçin azap etsin? Allah, şükredenlerin en küçük bir iyiliğine kat kat mükâfat verir; ve O, her şeyi hakkıyla bilir.

148. Allah, çirkin sözün açıkça söylenmesini ve kötülüğün açıklanıp yayılmasını sevmez; ancak zulme uğrayan kimsenin durumu başkadır. Allah, her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.

149. Siz bir iyiliği açıkça veya gizlice yapsanız yahut bir kötülüğü affedecek olsanız, Allah, onu bilir ve karşılığını verir. Muhakkak ki Allah, her şeye gücü yettiği halde çok bağışlayıcıdır.

150-151. Muhakkak ki, Allah’ı ve peygamberlerini inkâr edenlerin, Allah ile peygamberlerinin arasını ayırıp peygamberleri inkâr edenlerin ve “Onların bir kısmına inanır, bir kısmını inkâr ederiz” diyerek îmân ile küfür arasında bir yol tutmak isteyenlerin hepsi de gerçek kâfirlerin tâ kendisidir. Kâfirlere ise hor ve

hakir edici bir azap hazırladık.

152. Allah'a ve peygamberlerine, hiçbirisinin arasını ayırmadan îmân edenlere ise Allah, mükâfatlarını elbette verecektir. Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

153. Kitap ehli; senden, kendilerine gökten bir kitap indirmeni istiyorlar. Onlar, bundan daha büyüğünü Mûsâ'dan istemişler ve "Bize Allah'ı apaçık göster" demişlerdi. Zulümleri sebebiyle onları yıldırım çarptı. Ardından, kendilerine apaçık mûcizeler geldikten sonra buzağıya taptılar. Biz, onların bu günahını da affettik ve Mûsâ'ya da açık deliller verdik.

154. Tevrât'a hakkıyla îmân edeceklerine dâir onlardan söz almak için, üzerlerine Tûr Dağını kaldırdık ve başlarına indirmekle korkuttuk; onlara, "Kapıdan secde ederek girin" dedik; onlara, "Cumartesi günleri için size konmuş olan yasakları çiğnemeyin" dedik; ve onlardan kuvvetli bir ahid aldık.

155. Ahidlerini bozmaları, Allah'ın âyetlerini inkâr etmeleri, peygamberleri haksız yere öldürmeleri ve "Kalbimiz senin sözüne kapalıdır" demeleri sebebiyle onlar lânetlenmişlerdir. İnkârları yüzünden Allah onların kalblerini mühürlemiştir; pek azı müstesnâ, artık îmân etmezler.

156-157. Onlar, Îsâ'yı inkâr etmeleri, Meryem'e pek büyük bir iftirâda bulunmaları ve "Allah'ın Resulü Meryem oğlu Mesih Îsâ'yı biz öldürdük" demeleri sebebiyle de lânete uğramışlardır. Onu ne öldürdüler, ne de astılar; fakat başkası ona benzetildi de onu öldürdüler. Muhakkak ki bu hususta ihtilâfa düşenler, Îsâ'yı öldürüp öldürmedikleri hakkında şüphe içindedirler. Onların bu hususta hiçbir bilgileri yoktur; kapıldıkları şey ancak bir zan ve tahminden ibarettir.

158. Hakikatte ise Allah, onu Kendi huzuruna yükseltti. Allah'ın kudreti herkese galiptir ve Onun her işi hikmet iledir.

159. Kitap ehlinden hiçbir kimse yoktur ki, ölümünden önce Îsâ'nın hak peygamber olduğuna îmân etmesin. Kıyâmet gününde ise Îsâ, onlar üzerine şâhitlik edecektir.[86]

160-161. Yahudilerin zulümleri, pek çok kimseyi Allah'ın yolundan alıkoymaları, kendilerine yasaklanmış olduğu halde fâiz almaları ve halkın malını haksız yere yemeleri sebebiyle, daha önce kendilerine helâl kılınan temiz ve iyi şeyleri, Biz onlara haram kıldık. Onlardan kâfir olanlara da pek acı bir azap hazırladık.

162. Fakat onlardan ilimde derinlik ve istikamet sahibi olanlar ve mü'minler, sana indirilene de, senden evvel indirilmiş olan kitaplara da inanırlar. Onlardan namazlarını dosdoğru kılanlara, zekâtlarını verenlere ve Allah'a ve âhiret gününe inananlara, Biz elbette pek büyük bir mükâfat vereceğiz.

163. Biz, Nûh'a ve ondan sonra gelen peygamberlere nasıl vahiy indirdiysek, sana da öylece vahiy indirdik—İbrahim'e, İsmail'e, İshâk'a, Yâkub'a, Yâkub'un nesline, Îsâ'ya, Eyyûb'a, Yûnus'a, Hârûn'a ve Süleyman'a vahyettiğimiz ve Dâvûd'a da Zebûr'u verdiğimiz gibi.

164. Bundan önce kıssalarını sana bildirdiğimiz peygamberleri ve kıssalarını sana bildirmediğimiz peygamberleri de gönderdik. Mûsâ'ya ise Allah bizzat kelâmıyla hitap buyurdu.

165. Biz, insanlara Cennetle müjdeleyip Cehennemden sakındıran peygamberler gönderdik—tâ ki kendilerine peygamberler geldikten sonra, insanların, Allah karşısında bir bahâneleri kalmasın. Allah'ın kudreti her şeye galiptir ve O'nun her işi hikmet iledir.

166. Allah, apaçık delillerle size bildirip şâhitlik ediyor ki, senin üzerine indirdiği kitabı, Kendi ezelî ilmiyle indirmiştir. Melekler de buna şâhitlik ediyorlar. Şâhit olarak ise Allah yeter.

167. İnkâr eden ve insanları Allah yolundan alıkoyan kimseler, muhakkak ki, haktan pek uzak bir sapıklıkla doğru yoldan ayrılmışlardır.

168-169. Doğrusu, inkâr edip zulmedenleri, Allah ne bağışlayacak, ne de onları Cehennemden başka bir yola iletecek değildir. Onlar orada ebedî olarak kalıcıdırlar. Bu ise, Allah için pek kolaydır.

170. Ey insanlar! Peygamber, Rabbinizden size hakkı getirdi. Ona inanın; hakkınızda hayırlı olan budur. Eğer inkâr ederseniz, göklerde ve yerde olan her şey Allah'ındır. Allah ise her şeyi hakkıyla bilir, her işini hikmetle yapar.

171. Ey kitap ehli, dininizde haddi aşmayın; Allah hakkında ancak doğru olanı söyleyin. Muhakkak ki Meryem oğlu Mesih Îsâ, Allah'ın peygamberidir ve O'nun bir "Ol" emriyle var edilip Allah tarafından Cebrâil vasıtasıyla Meryem'e ulaştırılmış bir ruhtur. Artık Allah'a ve peygamberlerine hakkıyla îmân edin. "Allah üçtür" demeyin; bundan vazgeçin ki, sizin için hayırlı olan budur. Allah ancak bir tek ilâhtır. O, evlât edinmekten münezzehtir. Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi O'nundur. Bütün yaratıklarının tedbir ve idaresine vekil olarak Allah yeter.

172. Ne Mesih Îsâ, ne de meleklerin en büyükleri, Allah’a kul olmaktan çekinmezler. Kim Allah’a kulluk etmekten çekinir ve bunu kibrine yediremezse, elbette Allah, onların hepsini kıyâmet gününde huzuruna toplayacaktır.[87]

173. Îmân edip güzel işler yapanların karşılığını, Allah onlara eksiksiz verecek ve lûtuf ve ihsânıyla onların mükâfatlarını daha da arttıracaktır. O’na kulluk etmekten çekinen ve bunu kibirlerine yediremeyenlere gelince, onları da pek acı bir azapla cezâlandıracaktır. Ve onlar, kendilerine Allah’tan başka ne bir dost, ne de bir yardımcı bulamayacaklardır.

174. Ey insanlar! Size, Rabbinizden apaçık bir delil olan bir peygamber geldi ve size, dünyanızı ve âhiretinizi aydınlatıcı apaçık bir nûr olarak Kur’ân’ı indirdik.

175. Allah’a îmân edip O’nun kitâbına sımsıkı sarılanları, Allah elbette Kendi katından bir rahmet ve lûtfa eriştirecek ve onları Kendi rızâsına ulaştıran dosdoğru bir yola iletecektir.

176. Senden fetvâ istiyorlar. De ki: Vâris olarak babası ve çocuğu bulunmayan kimsenin mirâsı hakkında Allah size hükmünü bildiriyor. Eğer bir kimse ölür ve kendisinin çocuğu olmayıp da bir kızkardeşi bulunursa, mirâsın yarısı onundur. Eğer kadın ölür de çocuğu olmayıp geride sadece erkek kardeşi vâris olarak bulunursa, mirasın tamamını alır. Vârisler iki kızkardeş ise, mirâsın üçte ikisi onlara âittir. Eğer vârisler hem erkek, hem de kız kardeşler ise; erkeğe, iki kız hissesi vardır. Allah, şaşırırsınız diye hükümlerini size böylece bildiriyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilir.

Mâide Sûresi

Medine’de nâzil olmuştur. 120 âyettir. Kur’ân’ın en son nâzil olan sûrelerindendir. Bu sûrede de çeşitli dinî vazife ve mükellefiyetler açıklanmaktadır. Mâide, sofra demektir. Havârilerin Îsâ Aleyhisselâmdan, peygamberliğine delil olan ve kendileri için de bir bayram teşkil eden bir sofranın gökten indirilmesini istemeleri bu sûrede anlatılan kıssalar arasındadır. Mâide Sûresi de, Medine’de nâzil olan diğer sûreler gibi, daha ziyade dinî hükümleri açıklamaktadır. İslâm terbiyesinin kemâle erdiği bir zamanda nâzil olmuştur ve dolayısıyla insanlık ve medeniyet prensiplerinin en üstünlerini içine almaktadır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Ey îmân edenler, ahidlerinizi yerine getirin. İhramda iken avlanmayı helâl saymamak şartıyla ve size haram oldukları bildirilenler dışındaki hayvanların etleri size helâl kılındı. Şüphesiz Allah, dilediği gibi hükmeder.

2. Ey îmân edenler! Allah’ın, dinin alâmetleri olarak koyduğu hükümlere hürmetsizlik etmeyin; haram olan ayda size tecâvüz edilmedikçe savaşmayın; hacıların kurban olarak gönderdikleri hayvanlara ve onların kurbanlık olduğunu göstermek üzere boyunlarına takılan gerdanlıklara dokunmayın; Rablerinden rızık istemek ve O’nun rızâsını aramak için Kâbe’yi ziyaret etmek isteyenlere tecâvüz etmeyin. İhramdan çıktığınızda avlanabilirsiniz. Sizi Mescid-i Harâmı ziyaretten men ettikleri için bir kavme duyduğunuz kızgınlık, sizi tecâvüze sevk etmesin. Birbirinizle iyilik ve takvâda yardımlaşın; günahta ve düşmanlıkta yardımlaşmayın. Allah’tan korkun. Muhakkak ki Allah’ın azâbı pek şiddetlidir.

3. Leş, kan, domuz eti, Allah’tan başkasının adına kesilen hayvanlar size haram kılındı. Boğulmuş, bir darbe ile vurulup öldürülmüş, bir yerden yuvarlanıp düşerek ölmüş, başka bir hayvanla dövüşerek ölmüş, bir yırtıcı hayvan tarafından kısmen yenmiş hayvanlar da, ölmeden yetişip kestikleriniz müstesnâ olmak üzere, size haram kılındı. Müşriklerin taptıkları dikili taşlar üzerinde kesilen hayvanların etinden yemek ve zarlarla kısmet aramak da size haram kılındı. Bunlar fısktır, Allah’ın yolundan çıkmaktır. Bugün kâfirler sizin dininize üstün gelmekten ümitlerini kesmişlerdir; artık onlardan korkmayın, Benden korkun. Bugün sizin dininizi kemâle erdirdim, üzerinizdeki nimetimi

tamamladım ve size din olarak İslâmı seçtim. Kim çâresiz kalır da size haram kılınanlardan, zaruret miktarını geçmemek ve kendisi gibi çâresiz başka bir kimsenin elinden almamak şartıyla yerse, şüphesiz Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

4. Senden, kendilerine nelerin helâl kılındığını soruyorlar. Sen, "İyi ve temiz olan şeyler size helâl kılındı" de. Allah'ın size ihsân ettiği ilimle öğretip yetiştirdiğiniz tâlimli av hayvanlarının sizin için tuttuklarını da yiyin; onları av üzerine salarken de besmele çekin. Allah'tan korkun. Muhakkak ki Allah, pek çabuk hesap görücüdür.

5. Bütün iyi ve temiz nimetler bugün size helâl kılındı. Kendilerine kitap verilmiş olan Hıristiyan ve Yahudilerin yiyecekleri size helâldir; sizin yiyecekleriniz de onlara helâldir. Mü'minlerden hür ve iffetli kadınları ve kendilerine sizden önce kitap verilmiş olanlardan hür ve iffetli kadınları nikâhlamak da, mehirlerini verdiğiniz, iffet üzere olup zinâdan kaçındığınız ve gizlice gayr-ı meşrû şekilde dostları da edinmediğiniz takdirde, size helâl kılındı. Kim İslâmı ve onun hükümlerini inkâr edip kâfir olursa, artık onun bütün ameli boşa gitmiştir. Âhirette ise o hüsrâna uğrayanlardandır.

6. Ey îmân edenler! Namaz kılacağınız zaman yüzünüzü ve dirseklere kadar ellerinizi yıkayın, başınızı meshedin ve ayaklarınızı da topuklara kadar yıkayın. Cünüp iseniz guslederek temizlenin. Eğer hasta olup suyu kullanamayacak halde bulunursanız veya yolculukta olursanız veya sizden biri abdest bozmaktan gelirse yahut kadınlarınızla cinsî temasta bulunmuş olursanız ve bu hallerde su bulamazsanız, o zaman temiz bir toprakla teyemmüm edin ve yüzünüzü ve ellerinizi onunla meshedin. Allah, size güçlük çıkarmak istemez; O, sizi tertemiz kılmak ve üzerinizdeki nimetini tamamlamak istiyor—umulur ki böylece şükretmiş olursunuz.

7. Allah'ın, üzerinize indirdiği İslâm nimetini ve siz "İşittik ve itaat ettik" dediğiniz zaman Allah'a verdiğiniz ve Allah'ın da sizi onunla bağladığı sözünüzü hatırlayın ve Allah'tan korkun. Muhakkak ki Allah, gönüllerde saklı olanı hakkıyla bilir.

8. Ey îmân edenler! Allah için hakkı ayakta tutan ve adâletle şâhitlik eden kimseler olun. Bir topluluğa olan kininiz, sizi adâletsizliğe sevk etmesin. Adâletli olun; bu, takvâya daha yakındır. Allah'tan da korkun. Şüphesiz Allah, yaptıklarınızın hepsinden hakkıyla haberdardır.

9. Allah, îmân edip güzel işler yapanlara vaadde bulunmuştur: Onlar için

günahlardan bağışlanma ve pek büyük bir mükâfat vardır.

10. İnkâr edip âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar Cehennem ehlidirler.

11. Ey îmân edenler! Allah'ın, üzerinizdeki nimetini hatırlayın ki, bir topluluk size tecâvüz etmeye niyetlendiğinde, onların ellerini sizden çekmişti. Allah'tan da korkun. Mü'minler, yalnız Allah'a tevekkül etsinler.[88]

12. Yemin olsun ki, Allah, İsrailoğullarından bir ahid almıştı. Biz onlardan on iki temsilci seçmesini Mûsâ'ya emrettik—tâ ki, onların her biri, kendi kabilelerinin ahidlerine birer kefil olsunlar. Allah, onlara buyurdu ki: "Ben sizinle beraberim. Eğer namazı dosdoğru kılar, zekâtı verir, peygamberlerime îmân edip onlara yardım eder ve mükâfatını Allah'tan almak üzere O'nun yolunda bağışta bulunarak Allah'a güzel bir borç verirseniz, elbette sizin günahlarınızı örterim ve sizi, altından ırmaklar akan Cennetlere sokarım. Bu ahidden sonra sizden kim inkâra girerse, dümdüz yolun ortasında sapmış olur."

13. Biz, onları, ahidlerini bozmaları yüzünden lânetledik ve kalblerini kaskatı yaptık. Onlar kelimeleri kitaptaki yerlerinden değiştirip Tevrât'ı tahrif ederler. Onlar, kendilerine ihtar edilen hakikatlerden bir pay çıkarmayı da unuttular. Pek azı müstesnâ, onlardan hep hâinlik görürsün. Sen, onları affet ve iyilikle davran. Muhakkak ki Allah, iyilik yapanları sever.

14. "Biz Hıristiyanız" diyenlerden de ahid almıştık; onlar da kendilerine ihtar edilen hakikatlerden nasiplerini unuttular. Bu yüzden aralarına, kıyâmete kadar devam edecek bir düşmanlık ve kin saldık. İşleyip durdukları kötülükleri yakında Allah, onlara bildirecektir.

15. Ey kitap ehli! Size Resulümüz geldi ki, kitaptan gizlediğiniz birçok şeyi size açıklar, birçoğunu da yüzünüze vurmaz. Gerçekten size bir nûr ve hakkı apaçık bildiren bir kitap gelmiştir.

16. Allah, Kendi rızâsına uyan kimseleri o kitap vasıtasıyla selâmet yollarına eriştirir, İlâhî izin ve iradesiyle onları inkâr karanlıklarından çıkarıp îmân nûruna kavuşturur ve dosdoğru bir yola iletir.

17. "Meryem oğlu Mesih, Allah'tır" diyenler, and olsun ki, kâfir oldular. De ki: Eğer Allah, Meryem'in oğlu Mesih'i ve onun annesini ve yeryüzündekilerin hepsini birden helâk etmeyi dilese, Allah'ın kudretinden kim bir şey kurtarabilir? Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin hâkimiyeti Allah'a âittir. O ne dilerse yaratır, dilediği gibi yaratır. Allah'ın her şeye gücü yeter.

18. Yahudiler ve Hıristiyanlar, “Biz Allah’ın oğulları ve dostlarıyız” dediler. Onlara de ki: Öyleyse Allah niçin günahlarınız yüzünden size azâp edip musibetler veriyor? Siz ancak O’nun yarattıklarından bir beşersiniz. O, dilediğini bağışlar, dilediğine de lâyık olduğu cezâyı verir. Göklerin ve yerin ve ikisi arasındakilerin hâkimiyeti Allah’ındır. Herkesin dönüşü de O’nun huzurunadır.

19. Ey kitap ehli! Peygamberlerin arası kesilmiş olduğu bir zamanda, size hakkı apaçık bildiren resulümüz geldi—tâ ki “Ne Cennetle müjdeleyen, ne de Cehennemden sakındıran birisi bize gelmedi” demeyesiniz. İşte size müjdeleyici ve sakındırıcı gelmiştir. Ve Allah her şeye kàdirdir.

20. Hani Mûsâ kavmine demişti ki: “Ey kavmim! Allah’ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın ki, içinizden peygamberler çıkardı, sizi hürriyete kavuşturup mülk ve hâkimiyet sahibi yaptı ve geçmiş devirlerde hiçbir millete vermediği nimetleri size verdi.

21. “Ey kavmim! Allah’ın size mesken olarak takdir ettiği Arz-ı Mukaddese girin, düşmandan korkup da geri dönmeyin; sonra dünyada ve âhirette hüsrâna düşersiniz.”

22. Onlar, “Ey Mûsâ,” dediler. “Orada bir zorbalar topluluğu var; onlar oradan çıkmadıkça biz Arz-ı Mukaddese giremeyiz. Eğer çıkarlarsa biz de gireriz.”

23. Kendilerine Allah’ın nimeti erişen ve Allah’tan korkanlardan olan iki kişi ise dedi ki: “Onların üzerine şehir kapısından girin. Oradan girdiğinizde galip gelen siz olursunuz. Bir de, eğer gerçek mü’minlerseniz, ancak Allah’a tevekkül edin.”

24. Onlar ise, “Ey Mûsâ! Onlar orada oldukça biz ebediyen oraya girmeyiz. Sen ve Rabbin gidin, onlarla savaşın; biz burada oturacağız” dediler.

25. Mûsâ, “Ey Rabbim,” dedi. “Ben kendimden ve kardeşim Hârun’dan başkasına söz geçiremiyorum. Sen bizimle o yoldan çıkmış kavmin arasını ayır.”

26. Allah buyurdu ki: “Arz-ı Mukaddes onlara kırk sene müddetle haram kılınmıştır. Onlar bulundukları yerde şaşkın şaşkın dolaşıp duracaklar. Artık sen o yoldan çıkmış topluluğun hâline acıma.”

27. Onlara Âdem’in iki oğluna dâir haberi hak ile oku. Onlar birer kurban takdim ettiklerinde birisinin kurbanı kabul olunmuş, diğeri kabul olunmamıştı. Kurbanı kabul olunmayan, diğerine, “Ben seni öldüreceğim” dedi. O da, “Allah ancak takvâ sahiplerinin ibâdetini kabul eder” diye cevap verdi.[89]

28. Hâbil şöyle devam etti: “Eğer sen öldürmek için elini bana uzatırsan, ben seni öldürmek için elimi kaldıracak değilim. Çünkü ben Âlemlerin Rabbi olan Allah’tan korkarım.

29. “Dilerim ki, sen benim günahımı ve kendi günahını yüklenesin de Cehennem ateşinin ehlinden olasın. Bu da zâlimlerin cezâsıdır.”

30. Sonunda nefsi, kardeşini öldürmeyi ona kolay ve hoş gösterdi; o da kardeşini öldürüp hüsrâna uğrayanlardan oldu.

31. Sonra Allah, kardeşinin cesedini nasıl örteceğini göstermek için, ona, yeri eşeleyen bir kargayı gönderdi. Kàbil, “Yazıklar olsun bana!” dedi. “Şu karga kadar olup da kardeşimin cesedini örtemedim!” Artık o yaptığına pişmanlık duyanlardan olmuştu.

32. İşte bundan dolayı, İsrailoğullarına bildirdik ki, kim bir cana kıymamış veya yeryüzünde fesat çıkarmamış birisini öldürürse, bütün insanları öldürmüş gibidir. Kim de birisinin hayatını kurtarırsa, bütün insanların hayatını kurtarmış gibi olur. Yemin olsun ki, peygamberlerimiz, onlara apaçık deliller getirdi. Bütün bu delillerden sonra, onların çoğu yine de yeryüzünde kan döküp fesat çıkararak hadlerini aşmaya devam eden kimselerdir.[90]

33. Allah’a ve Resulüne karşı savaş açan ve yeryüzünde fesat çıkarmak için çalışanların cezâsı öldürülmek veya asılmak veya el ve ayakları çaprazlamasına kesilmek veya bulundukları yerden sürülmektir. Onlar için dünyada bir rezillik ve âhirette de pek büyük bir azap vardır.

34. Ancak siz onları ele geçirmeden önce tevbe edenler müstesnâdır. Şunu da bilin ki, Allah elbette çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.[91]

35. Ey îmân edenler! Allah’tan korkun, sizi O’nun rızâsına ulaştıracak vesileleri arayın ve O’nun yolunda cihad edin ki kurtuluşa eresiniz.

36. İnkâr edenlere gelince, yeryüzünde olan şeylerin hepsi ve onların bir misli daha onların olsa ve kıyâmet gününün azâbından kurtulmak için hepsini fedâ edecek olsalar, bu fidye onlardan kabul olunmaz. Onlar için pek acı bir azap vardır.

37. Onlar Cehennem ateşinden çıkmak isterler; fakat oradan çıkacak değillerdir. Onlar için dâimî bir azap vardır.

38. Hırsız erkeğin ve hırsız kadının da, işlediklerinin karşılığı ve Allah

tarafından ibret verici bir cezâ olmak üzere, elini kesin. Allah azizdir, dilediğini yapmakta herkese galiptir ve hakîmdir, Onun her işi hikmet iledir.[92]

39. Fakat kim işlediği zulümden sonra tevbe eder ve ıslah olursa, elbette Allah onun tevbesini kabul eder. Muhakkak ki Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

40. Bilmiyor musun ki göklerin de, yerin de hâkimiyeti Allah'a âittir; O dilediğine lâyık olduğu cezâyı verir, dilediğini de bağışlar. Allah her şeye hakkıyla kàdirdir.

41. Ey Resul! Kalbleri inanmadığı halde dilleriyle "İnandık" diyen kimselerden inkâra koşuşanlar seni üzmesin. Yalan sözlere çokça kulak veren ve senin huzuruna gelmemiş başka bir topluluk hesabına seni dinleyen kimselerden inkâra koşuşanlar da seni üzmesin. Onlar, Allah'ın âyetleri indirilip Tevrât'taki yerlerine yerleştirildikten sonra onları değiştirirler. "Şöyle hüküm verilirse kabul edin, verilmezse ondan kaçının" derler. Allah kimi inkâra ve sapıklığa düşürmeyi murad ederse, senin Allah'a karşı onun lehinde yapacak hiçbir şeyin yoktur. Onlar öyle kimselerdir ki, Allah kalblerini kazandıkları günahlardan temizlemek istemez. Dünyada onlar için bir rezillik, âhirette de onlar için büyük bir azap vardır.

42. Onlar yalanı can kulağıyla dinleyici ve harâmı da çok yiyicidirler. Eğer muhâkeme olmak için sana gelirlerse, ister onlar hakkında hüküm ver, ister yüz çevir. Yüz çevirdiğin takdirde sana hiçbir zarar veremezler. Hükmedecek olursan aralarında adâletle hükmet. Muhakkak ki Allah adâletle hükmedenleri sever.

43. Yanlarında Tevrât, Tevrât'ta da Allah'ın hükmü varken seni nasıl hakem yapıyorlar, ondan sonra da nasıl dönüveriyorlar? Onlar ne Tevrât'a, ne de senin hükmüne îmân etmiş değillerdir.

44. Şüphesiz Biz, Tevrât'ı indirdik ki, onda doğru yola ulaştıran hükümler ve bir nûr vardır. Allah'a tam bir teslimiyetle uyan peygamberler, Yahudiler hakkında onunla hükmederlerdi. Rablerine ihlâs ile kulluk eden kimseler de, Allah'ın kitabını korumakla mükellef oldukları için onunla hükmederdi. Hepsi de onun hak kitap olduğuna şâhitlik eder ve tahrif edilip değiştirilmemesi için onu gözetirlerdi. Siz de insanlardan korkmayın; Benden korkun ve âyetlerimi az bir menfaat karşılığında değişmeyin. Her kim Allah'ın âyetlerini inkâr ederek onunla hükmetmezse, işte onlar kâfirlerin tâ kendisidir.[93]

45. Biz onlara Tevrât'ta, "Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak,

dişe diş kısas olunur; yaralar da kısas edilir" diye yazdık. Fakat kim kendi hakkını bağışlarsa, bu onun günahlarına bir kefâret olur ve suçlunun cezâsı düşer. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar zâlimlerin tâ kendisidir.

46. Sonra biz o peygamberlerin izleri üzerinde, kendisinden evvel indirilen Tevrât'ı tasdik edici olarak Meryem'in oğlu Îsâ'yı gönderdik. Ve ona İncil'i verdik ki, onda hakka ulaştıran doğru yol ve şüpheleri giderip hakikati gösteren bir nur vardır; o Tevrât'ın da Allah katından geldiğini tasdik eder ve takvâ sahipleri için bir hidâyet rehberi ve bir öğüttür.

47. O halde, İncil'e tâbi olanlar da, Allah'ın o kitapta indirdiğiyle hükmetsin. Kim Allah'ın indirdiğiyle hükmetmezse, işte onlar yoldan çıkmışların tâ kendisidir.

48. Sana da, daha önce indirilen kitapları tasdik edici ve onlar üzerine bir koruyucu olarak Kur'ân'ı indirdik. O halde aralarında Allah'ın indirdiğiyle hükmet ve sana gelen haktan ayrılarak onların heveslerine uyma. Sizin her biriniz için Biz bir şeriat ve açık bir yol tâyin ettik. Allah dileseydi sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat verdikleriyle sizi imtihan etmek için farklı ümmetlere ayırdı. Siz de hayırlı işlerde yarışın. Hepinizin dönüşü Allah'adır; hakkında ihtilâfa düştüğünüz şeyleri O size bildirecektir.

49. Biz sana kitâbı, onların heveslerine tâbi olmayıp Allah'ın indirdiğiyle hükmedesin diye indirdik. Onlardan sakın ki, Allah'ın sana indirdiklerinin bir kısmından seni saptırmasınlar. Eğer onlar yüz çevirecek olursa, bil ki Allah onları bazı günahları yüzünden musibete uğratmak istiyordur. Gerçekten de insanlardan birçoğu Allah'a itaatten çıkmış kimselerdir.

50. Yoksa onlar câhiliyet devrinin hükmünü mü arıyorlar? Halbuki Allah'ın varlık ve birliğine kesin bir kanaatle îmân eden bir topluluk için, Allah'tan daha güzel hüküm veren kim vardır?[94]

51. Ey îmân edenler, Yahudileri ve Hıristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostudur. Sizden kim onları dost edinirse, şüphesiz onlardan olur. Muhakkak ki Allah, zâlimler gürûhunu doğru yola iletmez.[95]

52. Kalblerinde nifak hastalığı bulunanları görürsün ki, "Devir onların lehine döner de bize bir musibet erişir diye korkuyoruz" diyerek, onların dostluğuna koşarlar. Allah'ın rahmetinden umulur ki, size bir fetih veya yüce katından bir zafer nasip eder de, onlar gönüllerinde gizledikleri nifak yüzünden pişman

olurlar.[96]

53. Îmân edenler de, onların Yahudi dostlarına, “Sizinle beraber olduklarına dâir var güçleriyle Allah’a yemin edenler bunlar mıydı?” derler. Onların bütün amelleri boşa gitmiş ve dünya ve âhirette hüsrâna düşmüşlerdir.

54. Ey îmân edenler! Sizden kim dininden dönerse, Allah onların yerine öyle bir topluluk getirir ki, Allah onları sever, onlar da Allah’ı sever. Onlar mü’minlere karşı alçak gönüllü, kâfirlere karşı izzet sahibidirler; Allah yolunda cihad ederler ve dil uzatanların kınamasından da korkmazlar. Bu, Allah’ın bir lûtfudur ki dilediğine verir. Allah’ın ihsânı geniştir ve O ihsânına lâyık olanı hakkıyla bilir.

55. Sizin dostunuz ancak Allah ve Resulü ile, namazlarını dosdoğru kılan, zekâtlarını veren ve Allah huzurunda rükûa varan mü’minlerdir.

56. Kim Allah’ı, Resulünü ve îmân edenleri dost edinirse, şüphesiz Allah’a tâbi olan topluluk gerçek galiplerin tâ kendisidir.

57. Ey îmân edenler! Kâfirleri ve sizden önce kendilerine kitap verilmiş olanlardan dininizi eğlence ve alaya alanları dost edinmeyin. Eğer gerçek mü’minlerseniz Allah’tan korkun.

58. Siz ezan okuyarak namaza çağırdığınız da onu alay ve eğlence vesilesi yaparlar; çünkü onlar bir akılsızlar gürûhudur.[97]

59. De ki: Ey kitap ehli! Bizden hoşlanmayışınızın sebebi, bizim Allah’a, bize indirilene ve bizden önce indirilene îmân etmemiz ve sizin çoğunuzun doğru yoldan çıkmış kimseler oluşu mudur?

60. “Sizin şer dediğinizden, Allah katında bir cezâ olarak daha kötüsünü haber vereyim mi?” de. “Allah’ın lânet edip gazabına uğrattığı ve içlerinden bir kısmını maymun ve domuz yaptığı, tâğûta kulluk eden kimselerin âhiretteki yeri pek kötü bir mekândır ve onlar dosdoğru yoldan ayrılmakta herkesten ziyade sapkın kimselerdir.”[98]

61. (O Yahudilerin münâfıkları) size geldiklerinde “Îmân ettik” derler. Halbuki yanınıza kâfir girip kâfir çıkmışlardır. Allah ise onların gizlemekte olduklarını en iyi bilendir.

62. Onların çoğunun günaha, zulme ve haram yemeye koşuştuklarını görürsün. Ne kötü bir şeydir o yaptıkları!

63. İleri gelenlerinin ve âlimlerinin onları günah söz söylemekten ve haram yemekten sakındırmaları gerekmez miydi? Onların sanat hâline getirdikleri ne kötü bir şeydir![99]

64. Yahudiler “Allah’ın eli sıkıdır” dediler. Onların kendi elleri bağlansın ve bu sözleri yüzünden onlara lânet olsun. Hayır, O’nun kudret ve rahmeti geniştir; O dilediği gibi ihsan eder. And olsun ki, Rabbinden sana indirilen âyetler, onların çoğunun azgınlığını ve inkârını arttırır. Biz ise onların aralarına, kıyâmete kadar devam edecek bir düşmanlık ve kin bıraktık. Onlar ne zaman harp ateşini körüklemeye kalktılarsa, Allah onu söndürdü. Onlar yeryüzünde hep bozgunculuğa koşarlar. Allah ise bozguncuları sevmez.

65. Eğer kitap ehli hakkıyla îmân edip Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınsalardı, elbette Biz onların günahlarını örterdik ve elbette Biz onları nimetlerle dolu Cennetlere koyardık.

66. Eğer onlar Tevrât’a, İncil’e ve Rablerinden kendilerine indirilen Kur’ân’a hakkıyla uysalardı, üstlerinden ve ayaklarının altından nimetlere gark olunup besleneceklerdi. Onlardan aşırılığa kaçmayan, orta yol üzere bir topluluk vardır. Çoğunun işleyip durdukları ise ne kötü bir şeydir!

67. Ey Resul, Rabbinden sana indirileni insanlara bildir. Bunu yapmazsan elçiliğini yerine getirmemiş olursun. Allah seni insanlardan korur. Muhakkak ki Allah kâfirler gürûhunu maksatlarına ulaştırmaz.

68. De ki: Ey kitap ehli! Tevrât’a, İncil’e ve Rabbinizden size indirilenlerin hepsine birden hakkıyla uymadıkça, siz hiçbir hakka dayanmış olmazsınız. Yemin olsun ki, Rabbinden sana indirilen âyetler, onlardan çoğunun azgınlığını ve inkârını arttıracaktır. Artık sen, o kâfirler gürûhu için tasalanma.

69. Muhakkak ki mü’minlerden, Yahudilerden, Sâbiîlerden (diğer din mensuplarından) ve Hıristiyanlardan kim Allah’a ve âhiret gününe hakkıyla inanıp güzel işler yaparsa, onlar için hiçbir korku yoktur ve onlar mahzun da olmayacaklardır.

70. Yemin olsun ki, Biz İsrailoğullarından bir ahid aldık ve onlara peygamberler gönderdik. Ne zaman bir peygamber onlara nefislerinin hoşlanmadığı bir hüküm getirdiyse, o peygamberlerden bir kısmını yalanlayıp bir kısmını da öldürürlerdi.

71. Onlar başlarına bir belâ gelmeyecek sandılar. Onlar kör ve sağır oldular, hakkı görüp işitmez hâle geldiler. Sonra Allah onlara tevbe nasip edip tevbelerini

kabul etti. Sonra yine onlardan çoğu kör ve sağır oldular. Allah ise onların işleyip durduklarını hakkıyla görür.

72. “Meryem oğlu Mesih Allah’tır” diyenler, and olsun ki, kâfir oldular. Halbuki Mesih “Ey İsrailoğulları,” demişti. “Yalnız Allah’a ibâdet edin; O benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir. Allah’a ortak koşan kimseye, muhakkak ki Allah Cenneti haram etmiştir; onun varacağı yer Cehennemdir. Zâlimlerin hiçbir yardımcısı da yoktur.”

73. “Allah üçün üçüncüsüdür” diyenler, and olsun ki, kâfir oldular. Oysa tek bir ilâhtan başka hiçbir ilâh yoktur. Eğer bu sözlerinden vazgeçmezlerse, onlardan kâfir olan kimselere elbette pek acı bir azap dokunacaktır.

74. Hâlâ Allah’a tevbe edip de bağışlanmalarını istemeyecekler mi? Halbuki Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

75. Meryem oğlu Mesih ancak bir peygamberdir. Ondan önce de nice peygamberler geçti. Onun annesi de doğruluktan ayrılmayan bir kadındı. İkisi de bütün insanlar gibi yiyip içerdi. Bak, onlara âyetlerimizi nasıl apaçık bildiriyoruz. Sonra da bak, nasıl haktan yüzleri çevriliyor?

76. De ki: Allah’ı bırakıp da size ne zararı, ne de faydası dokunmayan şeylere mi kulluk ediyorsunuz? Halbuki her şeyi hakkıyla işiten ve her şeyi hakkıyla bilen Allah’tır.

77. De ki: Ey kitap ehli! Haktan ayrılıp dininizde aşırılığa kaçmayın. Daha önce sapmış, birçoklarını da saptırmış ve dümdüz yolun ortasında şaşırmış bir topluluğun heveslerine uymayın.

78. İsrailoğullarından inkâr edenler, Dâvûd’un ve Meryem oğlu Îsâ’nın diliyle lânetlendiler. Çünkü onlar isyan etmiş ve hadlerini aşmışlardır.

79. Onlar, işledikleri kötülükten birbirlerini vazgeçirmeye çalışmazlardı. And olsun, o yaptıkları pek kötü bir şeydi!

80. Sen o Yahudilerden birçoğunun müşriklerle dostluk kurduğunu görürsün. Nefisleri onlara ne kötü bir âkıbet hazırlamıştır; onunla Allah’ın azâbına müstehak olurlar ve Cehennem azâbında dâimî kalırlar.

81. Eğer onlar Allah’a, Peygambere ve ona indirilene inanmış olsalardı, o kâfirleri dost edinmezlerdi. Fakat onların çoğu hak yoldan çıkmış fâsıklardır.[100]

82. Îmân edenlere düşmanlıkta insanların en şiddetlisi olarak, sen de

Yahudileri ve Allah’a ortak koşanları bulacaksın. Îmân edenlere muhabbette en yakın kimseler olarak da, elbette “Biz Hıristiyanız” diyenleri bulacaksın. Çünkü onların içinde ilim sahibi keşişler ve kendilerini ibâdete vermiş râhipler vardır; onlar büyüklük de taslamazlar.

83. Peygambere indirileni dinledikleri zaman, âşinâ oldukları hakikatlerden duygulanarak gözlerinin yaşla dolup taştığını görürsün. Onlar, “Ey Rabbimiz, îmân ettik,” derler ki: “Sen de bizi, hakka şâhitlik eden mü’minlerle beraber yaz!”

84. “Biz, Rabbimizin bizi sâlih kimselerle beraber Cennetine koymasına can atarken, Allah’a ve hak olarak bize gelmiş olana niçin îmân etmeyelim?”

85. Bu sözlerinden dolayı Allah onları, altlarından ırmaklar akan Cennetlerle mükâfatlandırdı. Onlar orada ebedî olarak kalıcıdırlar. İyilik yapanların karşılığı işte budur.[101]

86. İnkâr eden ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar Cehennem ehlidirler.

87. Ey îmân edenler! Allah’ın size helâl kıldığı temiz ve güzel şeyleri kendinize haram edip de haddinizi aşmayın. Haddini aşanları, Allah elbette sevmez.

88. Allah’ın size rızık olarak verdiklerinden helâl ve temiz olarak yiyin. Kendisine îmân ettiğiniz Allah’tan da korkun, emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakının.[102]

89. Allah, yeminlerinizde kasıtsız olarak yanılmanızdan dolayı sizi mes’ul tutmaz; fakat ettiğiniz yeminleri bozmanızdan dolayı sizi mes’ul tutar. Bozulan bir yeminin kefâreti ise, kendi âilenize yedirdiğinizin orta hallisinden on fakiri doyurmak veya on fakiri giydirmek yahut bir köle veya câriyeyi hürriyetine kavuşturmaktır. Buna imkân bulamayan üç gün oruç tutar. Edip de bozduğunuz yeminlerin kefâreti budur. Her şeye yemin etmemek, ettiğiniz yemini unutmamak ve bozmamak, bozduğunuz yeminin de kefâretini vermek suretiyle yeminlerinizi muhâfaza edin. Şükredesiniz diye, Allah size âyetlerini işte böyle açıklıyor.[103]

90. Ey îmân edenler! İçki, kumar, putlar ve kısmet çekilen zarlar hep şeytanın işinden birer pisliktir; ondan kaçının ki kurtuluşa eresiniz.

91. Şüphesiz şeytan içki ve kumarla aranıza düşmanlık ve kin sokmak, sizi

Allah’ı anmaktan ve namazdan alıkoymak ister. Artık bunlardan vazgeçtiniz, değil mi?

92. Allah’a da itaat edin, Peygambere de itaat edin; emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakının. Yüz çevirecek olursanız bilin ki, Resulümüzün üzerine düşen, ancak size açıkça bildirmekten ibarettir.

93. Îmân edip güzel işler yapanlar, haramdan sakınıp îmân ederek güzel işler yaptıkları, sonra yine haramdan kaçınmaya devam edip îmânlarında sebat ettikleri, sonra da takvâyı kalblerinde iyice kökleştirip iyilikte bulundukları takdirde, onların haram şeyleri henüz haram kılınmadan önce tatmış olmalarından dolayı üzerlerine bir günah yoktur. Zira Allah iyilik yapanları ve iyi kullukta bulunanları sever.

94. Ey îmân edenler! İhramda bulunup da avlanmanız yasak olduğu bir sırada, ellerinizin ve mızraklarınızın yetişebileceği bir av bolluğu ile muhakkak Allah sizi imtihan edecektir—tâ ki görmediği halde Allah’tan korkanları, Allah böylece meydana çıkarsın. Bundan sonra kim bu hükümleri çiğnerse, onun için pek acı bir azap vardır.

95. Ey îmân edenler! İhramda iken avlanmayın. Sizden kim ihramlı iken kasten bir av hayvanını öldürürse, onun için, öldürdüğü hayvanın muâdili olarak, sizden iki âdil kişi tarafından kıymeti takdir edilmek ve Harem-i Şerife gönderilmek üzere bir kurban cezâsı vardır. Yahut fakirleri doyurmak veya ona denk gelecek şekilde oruç tutmak suretiyle bir kefâret gerekir—tâ ki işlediği günahın vebâlini tatmış olsun. Allah geçmiş kusurlarınızı affetti. Bundan sonra kim eskiye dönerse, Allah ona lâyık olduğu cezâyı verir. Allah izzet sahibidir, dilediğini yapmaya kàdirdir ve intikam sahibidir, hükmüne inkâr ve isyanla karşılık verenleri cezâsız bırakmaz.[104]

96. Deniz avı ve yiyeceği, istifadeniz için size ve yolcu olanlara helâl kılındı. Kara avı ise, ihramda bulunduğunuz müddetçe size haram kılınmıştır. Kıyâmet günü huzurunda toplanacağınız Allah’tan korkun ve yasaklarını çiğnemekten sakının.

97. Beyt-i Harâm olan Kâbe’yi, savaşılması haram olan ayları, gerdanlıklı ve gerdanlıksız kurbanları, Allah, insanların din ve dünyalarını ayakta tutan bir vesile yaptı. Bu, Allah’ın göklerde olanı da, yerde olanı da bildiğini ve Allah’ın her şeyi hakkıyla bildiğini sizin bilmeniz içindir.

98. Bilin ki Allah’ın cezâsı çok şiddetlidir ve Allah çok bağışlayıcı, çok

merhamet edicidir.

99. Peygambere düşen, ancak tebliğ etmektir. Açığa vurduklarınızı da, gizlediklerinizi de Allah hakkıyla bilir.

100. De ki: Habisle temiz bir olmaz—habisin çokluğu hoşunuza gitse bile. Artık Allah'tan korkun, ey akıl sahipleri, tâ ki kurtuluşa eresiniz.[105]

101. Ey îmân edenler! Açıklandığı takdirde sizi üzecek olan şeyleri sormayın. Eğer Kur'ân'ın vahyolunduğu sırada soracak olursanız o da size açıklanıverir. Bir şey size açıklanmamışsa Allah onu sizden affetmiş, sizi onunla mes'ul tutmamıştır. Allah Gafûrdur, günahları çok bağışlar; Halîmdir, kullarına yumuşaklıkla muâmele eder ve tevbe edip ıslah olsunlar diye onları cezâlandırmakta acele etmez.

102. Sizden evvel de bir topluluk böyle şeyler sormuşlar, sonra da kendilerine açıklanan şeyi inkâr edip kâfir olmuşlardı.[106]

103. Câhiliyet devrinin âdetiyle kulağı yarılan, adak olarak salıverilen, dişiyle beraber ikiz doğduğu için kurban edilmeyen, yük vurulması yasaklanan hayvanlara böyle yapmanızı Allah emretmiş değildir; ancak kâfirler, Allah adına yalan uyduruyorlar. Onların ise çoğunun akılları ermez.[107]

104. Onlara "Allah'ın indirdiği kitaba ve peygambere gelin" dendiği zaman, onlar "Atalarımızdan gördüğümüz şey bize yeter" derler. Ya onların ataları hiçbir şey bilmeyen câhiller ve doğru yolu bulamamış sapıklarsa?

105. Ey îmân edenler, siz kendinize bakın. Siz doğru yolda oldukça, sapıtmış olanlar size zarar veremez. Hepinizin dönüp varacağı yer Allah'ın huzurudur; yaptıklarınızı O size bildirecektir.

106. Ey îmân edenler! Sizden biri öleceği sırada vasiyet ederken, sizden adâlet sahibi iki kişi aranızda şâhitlik etsin. Eğer siz yolculukta olduğunuz sırada ölüm musibeti size erişir ve sizden iki şâhit bulamazsanız, yabancılardan veya gayr-ı müslimlerden iki kişi şâhitlik etsin. Eğer bu şâhitlerden şüphelenirseniz, onları cemaatle namaz kılındıktan sonra alıkoyar ve halkın önünde şu şekilde yemin ettirirsiniz: "Allah'a yemin ederiz ki, hakkında şâhitlik edeceğimiz kimse kendi akrabâmızdan olsa bile, biz hiçbir menfaat karşılığında doğruluktan ayrılmayız ve Allah'ın emrettiği şâhitliği gizlemeyiz. Gizlersek günahkârların tâ kendisi olalım."

107. Sonradan bu şâhitlerin yalan söyleyerek günah işledikleri anlaşılırsa, o iki

şâhit yerine, haksızlığa uğrayan vârislerden şâhitliğe lâyık iki kişi kalkıp şu şekilde yemin etsin: “Allah’a yemin ederiz ki, bizim şâhitliğimiz, onların şâhitliğinden daha doğrudur. Biz şâhitliğimizle kimseye hıyânet etmedik. Edersek zâlimlerin tâ kendisi olalım.”

108. Bu şekilde şâhitlik ve yemin, şâhitlerin lâyıkıyla şâhitlik etmeleri ve yemin ettikten sonra yeminlerinin kabul edilmeyip halk arasında kötü bir nam kazanmaktan korkmaları için daha yakın bir yoldur. Allah’tan korkun ve O’nun emirlerini dinleyin. Allah, Kendi yolundan çıkan fâsıklar gürûhunu doğru yola iletmez.

109. Kıyâmet gününde Allah, peygamberleri toplayıp “Dâvetinize ne cevap aldınız?” diye sorar. Onlar “Bizim hiçbir bilgimiz yoktur; görünmeyeni ve gizli olanları hakkıyla bilen ancak Sensin” derler.

110. O gün Allah buyurur ki: Ey Meryem oğlu Îsâ! Senin ve annenin üzerindeki nimetimi hatırla. Hani, seni Cebrâil ile teyid ve takviye etmiştim; beşikte iken ve yetişkin yaşta iken sen insanlarla aynı şekilde konuşmuştun. Hani, sana okuyup yazmayı, ilim ve hikmeti, Tevrât’ı ve İncil’i öğretmiştim. Hani, sen Benim iznimle çamurdan kuş sureti yapıp ona üflerdin de, iznimle o suret bir kuş oluverirdi; anadan doğma körleri ve alaca hastalığına tutulanları Benim iznimle iyileştirirdin. Hani, ölüleri Benim iznimle diriltirdin. Hani, sen İsrailoğullarına mûcizelerle geldiğinde onlardan inkâr edenler “Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değildir” demişlerdi de, Ben seni onların elinden kurtarmıştım.

111. Hani, Havârilere Bana ve Benim Resulüme îmân etmelerini bildirmiştim; onlar da “Îmân ettik, şâhit ol ki biz Müslümanlarız” demişlerdi.

112. Hani, Havâriler “Ey Meryem oğlu Îsâ! Rabbin bize gökten bir sofra indirebilir mi?” demişlerdi. Îsâ ise, “Eğer gerçek mü’minlerseniz Allah’tan korkun” diye cevap verdi.

113. Onlar, “Biz o sofradan yemek istiyoruz,” dediler. “Tâ ki kalblerimiz tatmin olsun; senin hak peygamber olarak bize doğruyu söylediğini bilelim ve buna şâhitler olalım.”

114. Meryem oğlu Îsâ, “Ey Rabbimiz olan Allah! Bize gökten bir sofra indir” diye duâ etti. “O bize, şimdikiler ve sonrakiler için bir bayram ve Senden bir mûcize olsun. Bizi rızıklandır. Rızık vericilerin en hayırlısı Sensin.”

115. Allah buyurdu ki: “Muhakkak Ben onu size indiririm. Fakat ondan sonra

sizden kim inkâra saparsa, âlemlerde kimseye vermediğim bir azapla onu cezâlandırırım.”[108]

116. Kıyâmet günü peygamberleri huzuruna topladığında, Allah sorar: “Ey Meryem oğlu Îsâ! İnsanlara ‘Beni ve annemi, Allah’tan başka ilâhlar edinin’ diyen sen misin?” Îsâ der ki: “Seni her türlü noksandan tenzih ederim. Hak olmayan bir şeyi ben söyleyemem. Eğer söylemişsem Sen zâten onu bilirsin. Sen benim gönlümde olanı bilirsin; ben ise Senin açıklamadığın şeyi bilemem. Muhakkak ki görünmeyenleri ve gizli olan şeyleri hakkıyla bilen ancak Sensin.

117. “Bana emrettiklerinden başkasını ben onlara söylemedim. ‘Yalnız Allah’a ibâdet edin; O, benim de Rabbim, sizin de Rabbinizdir’ dedim. Ben onlar arasında bulunduğum müddetçe onların hâline şâhit idim. Sen beni huzuruna aldıktan sonra ise onların hâlini gözetip bilen Sensin. Ve Sen her şeye hakkıyla şâhitsin.

118. “Eğer onlara azap edersen onlar Senin kullarındır. Eğer onları bağışlarsan, elbette Sen dilediğini yapmaya kàdirsin ve Sen her şeyi hikmetle yaparsın.”

119. Allah buyurur ki: Doğru olanlara doğruluklarının fayda verdiği gün bugündür. Onlar için altlarından ırmaklar akan Cennetler vardır. Onlar orada ebedî olarak kalıcıdırlar. Allah onlardan râzıdır, onlar da Allah’tan. İşte bu pek büyük bir kurtuluştur.

120. Göklerin ve yerin ve onlardaki her şeyin hâkimiyeti Allah’ındır. O, her şeye hakkıyla kàdirdir.

En’âm Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 165 âyettir. Îmân esasları, bilhassa Allah’ın varlık ve birliği, peygamberlik müessesesi, öldükten sonra diriliş konuları, kesin ve parlak delillerle, veciz bir üslûpla beyan buyurulmaktadır. Allah’ın nimetleri zikredilirken, insanlar için yarattığı ehlî hayvanlara da bilhassa dikkat çekilmiş ve bu nimetin ehemmiyet ve büyüklüğüne bir işaret olarak sûreye de “ehlî hayvanlar” mânâsına gelen En’âm ismi verilmiştir. Bir defada nâzil olan tek uzun sûre budur. Bu sûrenin indirildiği gece Cebrâil Aleyhisselâma yetmiş bin melek refâkat etmiş ve Allah’ı tesbih ederek bu sûreyi teşyi etmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Ezelden ebede her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet O Allah’a mahsustur ki, gökleri ve yeri yarattı, karanlıkları ve aydınlığı var etti. Sonra da inkâr edenler, O’nun yarattıklarını Rablerine denk tutuyorlar.

2. Sizi çamurdan yaratan, sonra da size bir ecel takdir eden O’dur. Kıyâmet gününün vakti de O’nun ilmindedir. Hâlâ siz şüphe ediyorsunuz.

3. Göklerde ve yerde Allah O’dur. O, sizin gizli ve açık her hâlinizi bilir; kazandığınız iyilik ve kötülükleri de bilir.

4. Onlara Rablerinin âyetlerinden hiçbir âyet gelmedi ki, ondan yüz çevirmiş olmasınlar.

5. İşte, hak kendilerine geldiğinde onu da yalanladılar. Fakat alay edip durdukları şeyin haberi onlara gelecektir.

6. Kendilerinden evvel nice nesiller helâk ettiğimizi onlar görmezler mi? Onları yeryüzünde size vermediğimiz imkânlarla yerleştirmiş, üzerlerine gökten bol yağmurlar indirmiş, altlarından ırmaklar akıtmıştık. Sonra günahları yüzünden onları helâk ettik ve arkalarından başka nesiller getirdik.

7. Biz, sana kâğıt üzerine yazılı bir kitap indirsek ve ona elleriyle dokunacak olsalar, yine de o inkâr edenler, “Bu apaçık bir sihirdir” derdi.

8. Yine onlar dediler ki: “Onun peygamber olduğunu bize bildirecek bir melek indirilmeli değil miydi?” Eğer Biz, bir melek indirmiş olsaydık, elbette onların

işi bitirilir ve kendilerine göz açtırılmazdı.

9. Eğer Biz, peygamber olarak bir melek gönderseydik, ona da insan sureti verirdik ve onları, şimdi düştükleri şüpheye yine düşürür ve onu ayırd edemez hâle getirirdik.[109]

10. And olsun, senden önceki peygamberlerle de alay edilmişti. Sonra onlarla eğlenenleri, alay ettikleri şeyin cezâsı kuşatıverdi.

11. De ki: Yeryüzünde dolaşın, sonra bakın, peygamberleri yalanlayanların âkıbetleri ne oldu?

12. De ki: "Göklerde ve yerde olanlar kimindir?" De ki: Allah'ındır. O, kullarına rahmetini vaad etti. Geleceğinde şüphe olmayan kıyâmet gününde, and olsun ki, O, sizi huzuruna toplayacaktır. Zulüm ve inkârla kendilerini zarara sokanlar işte buna inanmazlar.

13. Gecede ve gündüzde barınan ne varsa O'nundur. Her şeyi hakkıyla işiten de, her şeyi hakkıyla bilen de O'dur.

14. De ki: Gökleri ve yeri yaratan, rızık veren ve rızka muhtaç olmayan Allah'tan başkasını mı rab edineyim? De ki: Bana Müslümanların ilki olmam emredildi ve "Sakın Allah'a ortak koşanlardan olma" buyuruldu.[110]

15. De ki: Rabbime isyan edersem, o büyük günün azâbından korkarım.

16. O gün kimden azap uzaklaştırılırsa, ona Allah rahmet etmiştir. İşte apaçık kurtuluş budur.

17. Allah, sana bir zarar dokunduracak olsa, o zararı O'ndan başka giderecek yoktur. Eğer sana bir hayır eriştirirse buna kimse mâni olamaz; O, her şeye kàdirdir.

18. Kullarının üzerinde kudret ve tasarruf sahibi O'dur; her işi hikmetle yapan ve her şeyden haberdar olan da O'dur.

19. De ki: Peygamberliğime şâhitlik yönünden kim daha büyüktür? De ki: Benimle sizin aramızda en büyük şâhit Allah'tır. Bu Kur'ân, sizi ve kıyâmete kadar onun ulaşacağı bütün insanları Allah'ın azâbından sakındırmam için bana vahyolundu. Allah ile beraber başka ilâhların da bulunduğuna siz şâhitlik edebilir misiniz? De ki: Ben buna şâhitlik etmem. De ki: O, ancak bir tek ilâhtır; ben ise sizin O'na ortak koştuklarınızdan uzağım.

20. Kendilerine kitap verdiklerimiz, o peygamberi, kendi oğullarını tanıdıkları gibi tanırlar. Zulüm ve inkârla kendilerini zarara sokanlar ise îmân etmezler.

21. Allah adına yalan uyduran veya O'nun âyetlerini yalanlayan kimseden daha zâlim kim vardır? Hiç şüphe yok ki, o zâlimler kurtuluşa ermezler.

22. O gün onların hepsini birden huzurumuzda toplar, sonra da şirk koşanlara, "Hani," deriz, "mâbud sandığınız şerikleriniz nerede?"

23. Sonra onların, "Rabbimiz Allah'a yemin olsun ki biz müşriklerden değildik" demekten başka bir kaçamakları olmaz.

24. Bak, kendi kendilerini nasıl da yalanladılar ve uydurdukları şerikler onları nasıl da kendi hallerine bıraktı?

25. Onlardan seni işitenler vardır. Fakat onların kalblerine, Kur'ân'ı hakkıyla anlamalarına mâni perdeler koyduk, kulaklarına da ağırlık verdik. Her türlü mûcizeyi görseler, yine ona inanmazlar. Hattâ sana geldiklerinde, o kâfirler seninle mücâdele ederek, "Bu eskilerin masallarından başka bir şey değildir" derler.[111]

26. Onlar hem başkalarını Kur'ân'a inanmaktan alıkoyar, hem de kendileri ondan uzaklaşırlar. Böylece ancak kendilerini helâke atarlar da farkına varmazlar.

27. Ateşin karşısında durdurulup da, "Eyvah bize! Ne olurdu, dünyaya geri gönderilseydik de Rabbimizin âyetlerini yalanlamayıp mü'minlerden olsaydık!" dedikleri zaman onları bir görsen!

28. Hayır, daha önce gizledikleri kötülükleri açıkça karşılarına çıktığı için onlar böyle der. Dünyaya geri gönderilseler, yine kendilerine yasak edilen şeyi yapmaya devam ederlerdi. Onlar gerçekten yalancılardır.

29. Halbuki onlar, "Bizim hayatımız dünyadan ibarettir; bir daha diriltilecek değiliz" demişlerdi.

30. Rablerinin huzurunda durduruldukları zaman onları bir görsen! O gün Allah, "Yeniden diriltilmeniz hak değil miymiş?" buyurur. Onlar "Evet," derler. "Rabbimize yemin olsun ki hak imiş." Allah buyurur ki: "Öyleyse inkârınızdan dolayı şimdi tadın azâbı!"

31. Allah'ın huzuruna varacaklarını inkâr edenler hüsrâna uğramışlardır. Kıyâmet vakti ansızın geliverdiğinde, onlar, günahlarını sırtlarına yüklenmiş

olarak, “Dünyada îmândan mahrum kalışımız yüzünden eyvah bize!” derler. Bakın, yüklendikleri ne kötü bir şeydir!

32. Dünya hayatı ancak bir oyun ve bir oyalanmadır. Âhiret yurdu ise günahtan sakınanlar için daha hayırlıdır. Hiç akıl etmez misiniz?

33. Onların söyledikleri şeyin seni üzdüğünü Biz biliyoruz. Aslında onlar seni yalanlamış olmuyorlar; o zâlimler Allah’ın âyetlerini bile bile inkâr ediyorlar.

34. And olsun ki, senden evvel de peygamberler yalanlanmıştı; fakat onlar, kendilerine yardımımız erişinceye kadar, tekzip edilmelerine ve eziyete uğramalarına karşı sabrettiler. Allah’ın vaadini değiştirecek hiçbir kuvvet yoktur. Şüphesiz, evvelki peygamberlerin haberlerinden bir kısmı sana ulaşmıştır.

35. Mâdem onların yüz çevirmesi sana ağır geliyor; eğer gücün yetiyorsa, yerde bir menfez veya gökte bir merdiven araştır da onlara bir mûcize getir! Allah isteseydi onların hepsini doğru yolda toplardı; onun için Allah’ın hikmetinden habersiz câhillerden olma.[112]

36. Ancak hakka kulak verenler senin dâvetine uyarlar. Ölüleri de Allah diriltir; sonra O’nun huzuruna döndürülürler.

37. Bir de, “Peygambere, Rabbinden bir mûcize indirilmeli değil mi?” dediler. Sen de ki: Mûcize indirmeye Allah elbette kàdirdir; lâkin onların çoğu bilmezler.

38. Yerde hareket eden hiçbir hayvan, havada kanat çırpan hiçbir kuş yoktur ki, sizin gibi birer topluluk olmasın. Biz kitapta hiçbir şeyi eksik bırakmadık. Sonra onların hepsi Rablerinin huzurunda toplanırlar.

39. Âyetlerimizi yalanlayanlar, inkâr karanlıklarındaki sağırlar ve dilsizlerdir. Allah, kimi dilerse saptırır; dilediğini de dosdoğru bir yola iletir.

40. De ki: Söyleyin bana, eğer size Allah’ın azâbı erişse veya kıyâmet vakti geliverse, Allah’tan başkasına mı yalvaracaksınız? Haydi, doğru iseniz cevap verin!

41. Hayır, o zaman yalnız Allah’a duâ edersiniz; O da dilerse duânızı kabul edip sıkıntınızı giderir ve siz O’na ortak koştuğunuz şeyleri o an unutuverirsiniz.

42. And olsun ki, senden evvelki ümmetlere de Biz peygamberler gönderdik ve onları, olur ki tevbe edip bağışlanmaları için yalvarırlar diye, sıkıntılara ve musibetlere uğrattık.

43. Onlara böyle bir sıkıntı verdiğimiz zaman Allah'a yalvarmaları gerekmez miydi? Fakat daldıkları günahlar yüzünden onların kalbleri katılaşmış, şeytan da işleyip durduklarını onlara hoş göstermişti.

44. Kendilerine hatırlatılanları unuttuklarında, Biz de onlara her türlü nimet kapılarını açıp bu defa bollukla imtihan ettik. Kendilerine verilenlerle şımardıkları zaman da onları ansızın yakalayıverdik de bütün umduklarından mahrum kaldılar.

45. Böylece, zulmeden kavmin arkası kesilmiş oldu. Âlemlerin Rabbi olan Allah'a hamd olsun.

46. De ki: Söyleyin bana, Allah kulağınızı ve gözlerinizi alıp kalblerinizi mühürlese, Allah'tan başka onu size geri getirecek olan ilâh kimdir? Bak, âyetlerimizi çeşitli şekillerde nasıl açıklıyoruz, sonra onlar yüz çeviriyorlar.

47. De ki: Söyleyin bana, Allah'ın azâbı size ansızın yahut göz göre göre gelecek olsa, zâlimler gürûhundan başkası mı helâk edilmiş olur?

48. Biz peygamberleri ancak Allah'ın rahmetiyle müjdeleyici ve O'nun azâbından sakındırıcı olarak göndeririz. Kim onlara îmân eder ve güzel işler yaparak hâlini düzeltirse, işte onlara ne bir korku vardır, ne de mahzun olacaklardır.

49. Âyetlerimizi yalanlayanlara ise, Allah'a itaatten ayrılmakta ısrar ettikleri için azap dokunacaktır.

50. De ki: Ben size "Allah'ın hazineleri benim yanımdadır" demiyorum. Size "Ben gaybı bilirim" de demiyorum. Size "Ben meleğim" de demiyorum. Ben ancak bana vahyedilene uyarım. De ki: Kör ile gören bir olur mu? Hiç düşünmez misiniz?[113]

51. Rablerinin huzurunda toplanmaktan korkan ve kendileri için Ondan başka bir dost ve şefaatçi bulunmadığına inanan kimseleri, o Kur'ân ile Allah'ın azâbından sakındır—olur ki böylece takvâ sahibi olurlar.

52. Sabah akşam O'nun rızâsını dileyerek Rablerine duâ edenleri de yanından kovma. Onların kalbinde Allah'ın rızâsına aykırı bir şey varsa onun hesabı Allah'a âittir; onların hesabından sen mes'ul değilsin, onlar da senin hesabından mes'ul değildirler. Sakın onları kovup da zâlimlerden olmayasın.[114]

53. Onları birbirleriyle böylece imtihana uğrattık ki, "Allah, bizim aramızdan

lûtfuna bunları mı lâyık gördü?” deyiversinler. Şükredenleri en iyi bilen Allah değil midir?

54. Âyetlerimize îmân edenler sana geldiklerinde sen onlara de ki: Selâm üzerinize olsun. Rabbiniz size rahmetini vaad etti. Sizden kim câhillik edip bir kötülük işler de sonra o günahın ardından tevbe ederek ıslah olursa, muhakkak ki Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

55. Âyetlerimizi işte böylece açıklıyoruz ki, mücrimlerin yolu açık seçik belli olsun.

56. De ki: Ben sizin Allah’ı bırakıp da taptığınız şeylere ibâdet etmekten men edildim. De ki: Ben sizin heveslerinize uymam. Eğer uyarsam sapıtmış olurum ve hidâyet nasip edilenlerden olmam.

57. De ki: Ben Rabbimden açık bir delil üzerineyim. Siz ise, onu yalanladınız. Çabuklaştırılmasını istediğiniz azâbı getirmek benim elimde değildir; hüküm ancak Allah’ındır. Hak olanı O bildirir; hakkı bâtıldan ayıranların en hayırlısı da O’dur.

58. De ki: Eğer çabuklaştırılmasını istediğiniz şey benim elimde olsaydı, sizinle benim aramızdaki iş çoktan bitirilmişti. Allah ise, zâlimleri ve onlara ne yapacağını herkesten iyi bilir.

59. Gaybın anahtarları da Allah’ın ilmindedir; onları O’ndan başkası bilemez. Karada ve denizde olanı da O bilir. O’nun ilmi olmadan ne bir yaprak düşer, ne de yeryüzünün karanlıklarında bir dane saklı kalır. Yaş ve kuru ne varsa apaçık bir kitapta yazılmıştır.

60. Gece sizi öldüren, gündüz ne yaptığınızı bilen ve sonra takdir edilmiş ecelinizi dolduruncaya kadar gündüzleri sizi dirilten de O’dur. Sonunda dönüşünüz O’nadır; sonra yaptıklarınızı O size bildirir.

61. Kullarının üzerinde kudret ve tasarruf sahibi olan ve üzerinize, yaptıklarınızı kaydeden melekler gönderen de O’dur. Sizden birine ölüm geldiğinde, onun canını gönderdiğimiz melekler alırlar ve onlar vazifelerinde kusur etmezler.

62. Sonra onlar, hak ve adâletle hükmedici Mevlâları olan Allah’ın huzuruna gönderilirler. Bilin ki hüküm O’na âittir ve en çabuk hesap gören de O’dur.

63. De ki: Karanın ve denizin karanlıklarından sizi kurtaran kimdir? Siz açıkça ve gizlice O’na yalvarıp “Bizi bundan kurtarırsan muhakkak biz şükredenlerden

oluruz” dersiniz.

64. De ki: Sizi ondan ve her sıkıntıdan Allah kurtarır; sonra siz yine O’na ortak koşarsınız.

65. De ki: Üstünüzden veya ayaklarınızın altından size bir azap göndermeye, yahut sizi fırkalara ayırıp karıştırarak birbirinizin kötülüğünü size tattırmaya kàdir olan da O’dur. Bak, iyice anlasınlar diye âyetlerimizi nasıl çeşitli şekillerde açıklıyoruz?

66. Hakkın tâ kendisi olduğu halde, kavmin, Kur’ân’ı da yalanladı. Onlara, “Ben sizin üzerinizde hüküm ve tasarruf sahibi bir vekil değilim” de.

67. Size verilen her haberin bir vakti vardır. Siz de yakında bileceksiniz.

68. Âyetlerimizle eğlenenleri gördüğün zaman onlardan yüz çevir ki, başka bir söze dalsınlar. Eğer şeytan bunu sana unutturacak olursa, hatırladıktan sonra artık o zâlimler gürûhuyla beraber oturma.[115]

69. Onların günahından dolayı takvâ sahipleri için bir mes’uliyet yoktur; lâkin onlara öğütte bulunmaları gerekir—olur ki o zâlimler de günahtan sakınırlar.

70. Dinlerini oyun ve eğlence edinen, dünya hayatına aldanmış kimseleri bırak. Onlara Kur’ân ile öğüt ver ki, hiç kimse kendi kazandığıyla nefsini helâke düşürmesin. Onun için Allah’tan başka ne bir dost, ne de bir şefaatçi olmaz. Azaptan kurtulmak için her türlü fidyeyi verse de yine kabul edilmez. Onlar kendi kazandıklarıyla kendilerini helâke atanlardır. İnkârda ısrar etmeleri yüzünden onlar için kaynar sudan bir içecek ve pek acı bir de azap vardır.

71. De ki: Allah’ı bırakıp da bize ne faydası, ne de zararı dokunmayan şeylere mi ibâdet edelim? Allah, bizi doğru yola eriştirdikten sonra gerisin geri mi dönelim?—o kimse gibi ki, yeryüzünde şaşkın halde dolaşırken, arkadaşları da “Bize gel” diye onu doğru yola çağırdığı halde şeytan onu kuruntuya düşürüp saptırmıştır. De ki: Allah’ın hidâyeti doğru yolun tâ kendisidir. Bize, Âlemlerin Rabbine teslim olup ihlâs ile Ona kulluk etmemiz emrolundu.

72. Bir de namazı dosdoğru kılıp O’nun emir ve yasaklarından sakınmamız emredildi; “Huzurunda toplanacağınız da O’dur” buyuruldu.

73. Gökleri ve yeri hak ile yaratan O’dur. O, “Ol” dediği gün her şey olur. O’nun sözü haktır. “Sûr”a üflendiği gün de hâkimiyet O’nundur. O, görünmeyeni de bilir, görüneni de. O, her şeyi hikmetle yapar, O, her şeyden

hakkıyla haberdardır.

74. Hani, İbrahim babası Âzer'e, "Sen putlardan bir sürü ilâh mı ediniyorsun?" demişti. "Ben seni ve kavmini apaçık bir sapıklık içinde görüyorum."

75. Allah'ın varlık ve birliğini kesin delillerle bilip îmân edenlerden olsun diye, İbrahim'e göklerin ve yerin içyüzünü Biz böylece gösterdik.

76. Gece bastırdığında, İbrahim bir yıldız gördü; "İşte rabbim" dedi. Yıldız battığında ise, "Ben, batıp gidenleri sevmem" dedi.

77. Ayı, doğarken görünce de "İşte rabbim" dedi. O da batıp gidince dedi ki: "Rabbim beni doğru yola eriştirmese, muhakkak ben sapıklar gürûhundan olurdum."

78. Güneşi, doğarken gördüğünde ise, "İşte rabbim; bu daha büyüktür" dedi. O da batıp gidince, "Ey kavmim," dedi. "Ben sizin Allah'a ortak koştuğunuz şeylerden uzağım.

79. "Ben, bütün bâtıl dinlerden uzak ve Allah'ı bir tanıyıcı olarak, gökleri ve yeri Yaratana yüzümü çevirdim; ben Allah'a ortak koşanlardan değilim."[116]

80. Kavmi ise onunla münâkaşaya tutuştu. O da, "Allah beni doğru yola eriştirmişken, siz benimle Allah hakkında mücâdele mi ediyorsunuz?" dedi. "Ben, O'na ortak koştuklarınızdan korkmam. Rabbim dilemedikçe de siz bana hiçbir zarar veremezsiniz. Rabbim, ilmiyle her şeyi kuşatmıştır. Hâlâ düşünmez misiniz?

81. "Siz, hakkında Allah'ın hiçbir delil indirmediği şeyleri Allah'a ortak koşmaktan korkmazken, ben mi sizin ortak koştuklarınızdan korkacağım? Korkudan emin olmaya, müşrikler ve mü'minlerden hangisi daha lâyıktır? Biliyorsanız cevap verin.

82. "Îmân eden ve îmânlarına şirkin zulmünü bulaştırmamış olanlar var ya korkudan emin olmak işte onların hakkıdır ve doğru yola eriştirilenler de onlardır."

83. İşte bu, kavmine karşı İbrahim'e verdiğimiz delilimizdir. Biz, dilediğimizin derecelerini yükseltiriz. Muhakkak ki Rabbin her işi hikmetle yapan, her şeyi hakkıyla bilendir.

84. Biz ona İshâk'ı ve Yâkub'u ihsân ettik ve hepsini de doğru yolda muvaffak ettik. Daha önce de Nûh'a ve onun neslinden Dâvûd'a, Süleyman'a, Eyyûb'a,

Yusuf'a, Mûsâ'ya ve Hârun'a da hidâyet ve muvaffakiyet vermiştik. İyilik yapan ve iyi kullukta bulunanları, Biz böyle mükâfatlandırırız.

85. Zekeriyâ, Yahyâ, Îsâ ve İlyas'a da öylece ihsanda bulunduk. Onların hepsi de sâlih kullardandı.

86. İsmail'e, Elyesa'a, Yûnus'a ve Lût'a da öylece ihsanda bulunduk. Hepsini de âlemlere üstün kıldık.

87. Onların atalarından, nesillerinden ve kardeşlerinden birçoklarına da öylece ihsanda bulunduk; onları seçtik ve dosdoğru bir yola kavuşturduk.

88. İşte bu, Allah'ın hidâyetidir ki, kullarından dilediğine onunla yol gösterir. Eğer onlar, Allah'a ortak koşmuş olsalardı, elbette işledikleri bütün hayırlar boşa çıkardı.

89. Onlar, kendilerine kitap, hüküm ve peygamberlik verdiğimiz kimselerdir. Eğer o müşrikler Bizim bu delillerimizi inkâr ederse, bunu inkâr etmeyen bir topluluğu Biz zâten onların yerine getirmişizdir.

90. O peygamberler, Allah'ın yol gösterdiği kimselerdir; sen de onların yolundan yürü. "Hizmetime karşılık sizden bir ücret istemiyorum; size tebliğ ettiğim Kur'ân, bütün insanlara ve bütün çağlara bir öğüttür" de.[117]

91. Onlar (Yahudiler) "Allah insanlara hiçbir şey indirmemiştir" derken, Allah'ı lâyıkıyla bilemediler. De ki: "Mûsâ'nın insanlara bir nur ve yol gösterici olarak getirdiği kitabı indiren kimdir? Siz onu ayrı ayrı kâğıtlara yazar ve bir kısmını açıklar, çoğunu da gizlersiniz. Sizin ve atalarınızın bilmediği şeyler ise bu Kur'ân'la size öğretildi." De ki: "Kitabı indiren Allah'tır." Sonra da onları daldıkları batakta bırak, oyalanadursunlar.[118]

92. Bu Kur'ân, beldelerin en şereflisi Mekke ile, onu çevreleyen bütün yeryüzü ahâlisini azaptan sakındırasın diye indirdiğimiz, kendisinden önce indirilen kitapları doğrulayıcı, çok mübârek bir kitaptır. Âhiret gününe inananlar bu kitaba da inanırlar; onlar namazlarına da dikkatle devam ederler.

93. Allah adına yalan uyduran yahut kendisine hiçbir şey vahyedilmediği halde "Bana vahiy geldi" diyen kimseden, bir de "Allah'ın indirdiği şeyin benzerini ben de indireceğim" diyen kimseden daha zâlim kim vardır? Sen, o zâlimleri can çekişirken bir görsen! Melekler ellerini uzatıp "Haydi, çıkarın canınızı bedenlerinizden!" derler. "Bugün, Allah adına haksız yere söyledikleriniz ve O'nun âyetlerine karşı büyüklük tasladığınız için hor ve hakir edici azapla

cezâlandırılacağınız gündür.”

94. And olsun ki, kıyâmet gününde, sizi ilk olarak yarattığımız şekilde teker teker huzurumuza gelirsiniz. O gün, dünyada size verdiklerimizi arkanızda bırakmışsınızdır. İçinizde Allah’ın ortakları sandığınız şefaatçilerinizi ise o gün yanınızda görmeyiz. Onlarla aranızdaki bütün bağlar kopmuş ve kuruntularınız sizi terk edip gitmiştir.

95. Daneleri ve çekirdekleri çatlatan şüphesiz Allah’tır. O, ölüden diriyi çıkarır; diriden ölüyü çıkaran da O’dur. İşte Allah budur. O halde nasıl haktan yüzünüz çevrilir?[119]

96. Gecenin karanlığını yarıp sabahı çıkaran da O’dur. O, Geceyi bir dinlenme zamanı, Güneşi ve Ayı da bir takvim yaptı. İşte bu, dilediğini yapmaya kàdir olan ve her şeyi hakkıyla bilen Allah’ın takdiridir.

97. Karanın ve denizin karanlıklarında yolunuzu bulasınız diye yıldızları sizin için var eden de O’dur. Bilen bir topluluk için Biz delillerimizi böylece açıkladık.

98. Sizi tek bir insandan inşâ edip yaratan da O’dur. Annelerinizin rahminde size bir karar yeri, yeryüzünde de bir emânet yeri vardır. İyice düşünüp anlayan bir topluluk için âyetlerimizi böylece açıkladık.

99. Gökten yağmur indiren de O’dur. Her şeyi Biz o suyla bitirdik de, sonra ondan yeşillikler çıkardık. O yeşilliklerden de daneleri üst üste dizilmiş başaklar çıkarırız. Hurma ağacının tomurcuğundan, birbirine bitişik, bol salkımlar olur. Üzümlerden bağlar çıkarır, zeytin ve nar bitiririz ki, onlardan bir kısmının ağaçları birbirine benzer, meyveleri ise farklıdır. Her birinin, bir meyve verdiği zamanki ham meyvesine bakın, bir de olgun hâline. Îmân eden bir topluluk için şüphesiz bunda Allah’ın varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine deliller vardır.

100. Onlar ise, hiçbir şey bilmedikleri halde, Allah’ın yarattığı cinleri Allah’a ortak koştular, O’na oğullar ve kızlar uydurdular. Allah onların yakıştırdıklarından çok uzak ve çok yücedir.

101. O, gökleri ve yeri yoktan yaratandır. O’nun eşi olamazken oğlu nasıl olur? Her şeyi O yaratmıştır; her şeyi hakkıyla bilen de O’dur.[120]

102. İşte Rabbiniz olan Allah budur. O’ndan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Her şeyin yaratıcısı O’dur; siz de ancak O’na ibâdet edin. Her şeyi gözetip idare eden de Odur.

103. Gözler O’nu göremez; O ise bütün gözleri görür. O’nun ilmi her şeyin inceliklerine nüfuz eder ve O, her şeyden hakkıyla haberdardır.[121]

104. Size Rabbinizden hakkı gösteren deliller gelmiştir. Artık görenin faydası kendisine, körlük edenin zararı da kendi aleyhinedir. Ben ise size bildirmekle vazifeli bir peygamberim; yoksa üzerinizde bir gözetici değilim.

105. Delillerimizi Biz böyle muhtelif şekillerde anlatırız—tâ ki onlar “Başkalarından ders alıp öğrenmişsin” diyerek Kur’ân’ın sana vahyolunduğunu inkâr etsinler, Biz de bilen bir topluluğa onu açıklayalım.

106. Sen, Rabbinden sana vahyolunana uy. O’ndan başka ilâh yoktur. Allah’a ortak koşanlardan da yüz çevir.

107. Eğer Allah dileseydi onlar müşrik olmazdı. Biz seni onların üzerine gözetici yapmadık. Sen, onların, idaresinden mes’ul de değilsin.

108. Onların, Allah’ı bırakıp da taptıkları şeriklere sövmeyin ki, onlar da câhillikle hadlerini aşıp Allah’a sövmesinler. Her millete kendi işlediğini Biz böylece hoş gösterdik. Sonra, hepsinin döneceği yer Rablerinin huzurudur; yapmakta olduklarını kendilerine O haber verecektir.

109. Kendilerine bir mûcize geldiğinde ona îmân edeceklerine dâir var güçleriyle Allah’a yemin ettiler. De ki: Mûcizeler Allah katındadır. İstedikleri mûcize kendilerine geldiğinde yine îmân etmeyeceklerinin ise siz farkında değil misiniz?

110. Daha önce nasıl îmân etmedilerse, Biz onların kalblerini ve gözlerini yine öylece haktan çevirir ve taşkınlıkları içinde bırakırız da şaşkın şaşkın yuvarlanıp giderler.

111. Onlara melekleri indirsek, ölüler onlarla konuşsa, şâhit olarak karşılarında bütün varlıkları bölük bölük toplasak, yine de, Allah dilemedikçe onlar îmân edecek değillerdir. Lâkin onların çoğu bunu bilmezler.

112. Böylece Biz, insanların ve cinlerin şeytanlarını her peygambere düşman kıldık. Onlar, aldatmak için birbirlerine yaldızlı sözler telkin ederler. Eğer Rabbin dileseydi, onlar bunu yapamazdı. Sen de onları ve uydurduklarını kendi hâline bırak.

113. İns ve cin şeytanları bu yaldızlı sözleri, âhirete inanmayanların gönülleri ona meyletsin, ondan hoşlansınlar ve işlemekte oldukları kötülükleri işlemeye

devam etsinler diye telkin ederler.

114. “Hak ile bâtılı açıkça ayıran kitabı size indiren O olduğu halde, Allah’tan başka hakem mi arayacağım?” Kendilerine kitap verdiklerimiz, onun Rabbinden hak ile indirilmiş olduğunu bilirler; onun için şüphe edenlerden olma.

115. Rabbinin sözü, doğrulukça ve adâletçe kemâl mertebesindedir. O’nun sözlerini değiştirebilecek kimse yoktur; hiç kimse O’ndan daha doğru söz söyleyemez ve O’ndan daha âdil hüküm koyamaz. O, her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.

116. Yeryüzündekilerin çoğunluğuna itaat edecek olursan onlar seni Allah’ın yolundan saptırırlar. Onlar, bir zan ve tahminden başka bir şeyin peşinden gitmezler ve yalancılardan başka bir şey de değildirler.

117. Kendi yolundan sapanları en iyi bilen, şüphesiz ki senin Rabbindir. Doğru yolda olanları da en iyi bilen O’dur.

118. Siz de, eğer O’nun âyetlerine gerçekten inanan mü’minlerseniz, Allah’ın adı anılarak kesilmiş olan hayvanların etinden yiyin.

119. Zaruret hâli müstesnâ olmak üzere size haram edilenler ayrı ayrı bildirilmişken, Allah’ın adı anılarak kesilmiş olanı niye yemeyeceksiniz? Çokları ise, bir şey bilmedikleri halde, kendi kuruntuları ile halkı sapıklığa düşürürler. Muhakkak ki Rabbin, helâli haram ve harâmı helâl sayarak haddini aşanları en iyi bilir.

120. Günahın açığını da, gizlisini de bırakın. Şüphesiz ki günah işleyip duranlar, hak ettikleriyle cezâlandırılacaklardır.

121. Allah’ın adı anılmadan kesilen hayvanın etini yemeyin; bu Allah’a itaatten çıkmak olur. Şeytanlar ise, dostlarına sizinle mücâdele etmeyi telkin eder. Eğer onlara uyup helâli haram ve harâmı helâl sayarsanız muhakkak siz de müşrik olursunuz.

122. Ölü iken, îmân ile diriltip nûra kavuşturduğumuz ve halk içinde o nûr ile doğru yolda yürüyen kimse, inkâr karanlıkları içinde kalıp da ondan hiçbir zaman çıkamayacak olan kimse gibi olur mu? Kâfirlere yaptıkları böylece hoş gösterilmiştir.

123. Mekke’de olduğu gibi, her beldede oranın günahkârlarını büyük mevkilere getirip, halkı aldatmaya çalışmaları için onlara fırsat tanıdık. Halbuki

onlar ancak kendilerini aldatırlar da farkına varmazlar.[122]

124. Onlara bir âyet geldiğinde, “Allah’ın peygamberlerine verilenin benzeri bize de verilmedikçe îmân etmeyiz” derler. Allah, peygamberliği nereye ve kime vereceğini herkesten iyi bilir. Yapmakta oldukları hilelerden dolayı o günahkârlara, Allah katında bir zillet ve şiddetli bir azap isabet edecektir.

125. Allah, kimin hidâyetini murad ederse onun gönlünü İslâma açar, göğsüne genişlik verir. Kimi saptırmayı murad ederse, onun da, sanki gökyüzünde yükseliyormuş gibi göğsünü daraltıp sıkıştırır. Îmân etmeyenlerin üzerine, Allah böylece lânet ve azap çökertir.[123]

126. İşte bu İslâm dini, Rabbinin dosdoğru yoludur. Düşünüp öğüt alan bir topluluk için âyetlerimizi açıklamışızdır.

127. Onlar için Rablerinin katında bir selâmet yurdu vardır; işledikleri hayırlar sebebiyle onların dostu ve gözeticisi de O’dur.

128. İnsanların ve cinlerin hepsini huzurunda topladığı gün, Allah buyurur: “Ey cinler topluluğu, siz insanlardan pek çok kimseyi baştan çıkardınız.” Onların insanlar arasındaki dostları ise, “Ey Rabbimiz,” derler. “Kötülük işlemekte biz birbirimizden faydalanarak bize verdiğin mühleti doldurup ecelimize erdik.” Allah da “Sizin yeriniz Cehennem ateşidir; Allah’ın dilediği zamanlar müstesnâ, hepiniz orada ebediyen kalacaksınız” buyurur. Muhakkak ki Rabbin her işi hikmetle yapar, O her şeyi hakkıyla bilir.[124]

129. İşte, kazandıkları günahlar yüzünden zâlimleri birbirine böyle dost yaparız.

130. O gün Allah sorar: “Ey cinler ve insanlar topluluğu! Size âyetlerimi anlatan ve bugüne erişeceğinizi bildirip sakındıran peygamberler gelmedi mi?” Onlar da “Biz kendi aleyhimize şâhitlik ederiz” derler. Onları dünya hayatı aldatmıştır; onlar kendi aleyhlerine şâhitlik edip, kâfir olduklarını itiraf ederler.

131. Size böylece peygamberler gönderilmiştir; çünkü kendilerine peygamber gelmediği için ahâlisi gaflette bulunan bir beldeyi Rabbin helâk etmez.

132. Herkes için, işlediklerinden dolayı derece derece karşılıklar vardır ve Rabbin, onların işlediklerinden habersiz değildir.

133. Rabbin ganîdir, hiçbir şeye muhtaç değildir; O rahmet sahibidir. O dilerse sizi yok eder ve nasıl sizi başka bir kavmin soyundan yarattıysa, sizin yerinize de

öylece başkalarını getirir.

134. Size ne vaad olunmuşsa muhakkak gelecektir; siz onun önüne geçemezsiniz.

135. De ki: Ey kavmim! Siz elinizden geleni yapın. Ben de vazifemi yapmaya devam edeceğim. Bu dünyadan sonra âkıbet kimin lehinde imiş, bileceksiniz. Muhakkak ki zâlimler kurtuluşa ermeyeceklerdir.

136. Bir de onlar, Allah'ın yarattığı ekinlerden ve hayvanlardan bir pay ayırıp, akıllarınca "Bu Allah için, bu da şeriklerimiz için" dediler. Halbuki putları için ayırdıklarını Allah için ayırdıklarına katmazlar; Allah için ayırdıklarını ise putlarının payına geçirirler. Onların hükmetmekte oldukları ne kötü bir şeydir![125]

137. Bunun gibi, onların insan ve cin şeytanlarından olan ortakları, onları helâk edip dinlerini karıştırmak için, kendi evlâtlarını öldürmeyi de müşriklerin çoğuna güzel göstermiştir. Eğer Allah dileseydi onlar bunu yapamazdı; sen de artık onları uydurduklarıyla baş başa bırak.

138. Müşrikler kendi akıllarınca,"Şu hayvanlar ve şu ekinler haramdır; dilediğimiz kimselerden başkası yiyemez. Bir kısım hayvanların da sırtı yüke haram kılınmıştır" derler. Kestikleri hayvanların üzerine de Allah'ın adını zikretmezler. Bütün bunlar, Allah adına uydurdukları iftirâlardır. Allah da onları uydurdukları şey sebebiyle cezâlandıracaktır.

139. Bir de, "Şu hayvanların karnındaki yavrular erkeklerimize helâl, kadınlarımıza haramdır" derler. Eğer yavru ölü doğarsa erkek ve kadın hepsi ondan yerler. Allah'a yakıştırdıkları bu iftirâların cezâsını Allah onlara verecektir. O her işi hikmetle yapan, her şeyi hakkıyla bilendir.

140. Hiçbir bilgiye dayanmaksızın ve beyinsizcesine evlâtlarını katledenler ve Allah'ın onlara rızık olarak verdiği şeyleri, Allah adına iftirâ ederek haram sayanlar, muhakkak ki, hüsrâna düşmüşlerdir. Onlar elbette sapıtmışlar ve bir daha da doğru yolu bulamamışlardır.

141. Yerden yükselmiş ağaçlar ve yerde yayılmış bitkilerle dolu bağları; şekli, rengi, tadı, kokusu farklı hurma ve ekinleri; birbirine benzeyen ve benzemeyen zeytin ve nar ağaçlarını yaratan da O'dur. Onlardan her biri meyve verdiğinde meyvesinden yiyin, hasat zamanında fakirin hakkını verin. İsraf etmeyin. Muhakkak ki Allah, müsrifleri sevmez.[126]

142. Hayvanlardan yük taşıyan ve etinden, sütünden, derisinden ve kılından istifade edilenleri de O yarattı. Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden yiyin ve şeytanın izinden gitmeyin. Muhakkak ki o sizin apaçık düşmanınızdır.

143. Sekiz çift (Dişi ve erkek olarak) hayvanı da O, sizin için yarattı. Koyundan iki, keçiden de iki çift vardır. Müşriklere sor: Koyunla keçinin erkekleri mi haram, yoksa dişileri mi? Veya dişilerinin karnında olanlar mı? İddiânızda doğru iseniz, bir ilme ve delile dayanarak bana haber verin.

144. O, deveden iki, sığırdan da iki çift yarattı. Müşriklere sor: Onların erkekleri mi haram, yoksa dişileri mi? Veya dişilerinin karnında olanlar mı? Yoksa Allah size "Bunları yemeyin" diye emretti de siz buna şâhit mi oldunuz? Hiçbir bilgiye dayanmaksızın halkı saptırmak için Allah adına yalan uydurandan daha zâlim kim vardır? Muhakkak ki Allah, zâlimler gürûhuna yol göstermez. [127]

145. De ki: Bana vahyolunanlar arasında, yiyecek bir kimseye, sizin dediğiniz gibi yemesi haram edilmiş bir şey bulmuyorum. Ancak murdar oldukları için leş, akmış kan ve domuz eti ile, Allah'a itaatten çıkarak Allah'tan başkasının adına kesilen hayvanlar haramdır. Fakat kim çâresiz kalırsa, kendisi gibi zaruret hâlindeki bir kimsenin hakkına tecâvüz etmemek ve zaruret sınırını aşmamak şartıyla, bunlardan yiyebilir. Muhakkak ki Rabbin çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

146. Yahudilere de Biz bütün tırnaklı hayvanları haram kıldık. Onlara sığır ve koyunların sırtlarına veya bağırsaklarına yapışan veya kemiğe karışan yağlar dışındaki içyağlarını da haram kıldık. Bunu, zulümleri yüzünden onlara bir cezâ olarak verdik. Muhakkak ki doğruyu bildiren Biziz.

147. Eğer seni yalanlayacak olurlarsa de ki: Rabbiniz geniş rahmet sahibidir; tevbeleri kabul edip günahları bağışlar. Ama O'nun azâbını da mücrimler gürûhundan kimse geri çeviremez.

148. Müşrikler, "Eğer Allah dileseydi ne biz, ne de atalarımız O'na ortak koşmazdık; hiçbir şeyi de haram saymazdık" derler. Onlardan önce gelenler de, azâbımızı tadıncaya kadar böyle demişlerdi. Onlara, "Bir bilginiz mi var?" de. "Varsa ortaya koyun. Siz ancak bir kuruntuya kapılmış gidiyorsunuz ve yalandan başka bir şey de söylemiyorsunuz."

149. De ki: Tam ve kesin delil Allah'ındır. Eğer O dileseydi hepinizi birden doğru yola eriştirirdi.

150. De ki: Haydi, “Allah bunu haram kıldı” diye şâhitlik edecek şâhitlerinizi getirin. Eğer onlar yalan yere şâhitlik edecek olursa, sakın sen de onlarla beraber şâhitlik etme. Âyetlerimizi yalanlayanların ve âhirete inanmayıp Rablerine O’ndan başkasını denk tutanların heveslerine uyma.

151. De ki: Gelin, Rabbinizin size neyi haram ettiğini okuyayım: Hiçbir şeyi O’na ortak koşmayın. Anne ve babaya iyilikte bulunun. Fakirlik endişesiyle evlâdınızı öldürmeyin; sizi de, onları da rızıklandıran Biziz. Fuhşun açığına da, gizlisine de yaklaşmayın. Allah’ın haram ettiği bir cana haksız yere kıymayın. İşte, akıl edip düşünesiniz diye, Rabbiniz size bunları emretmiştir.

152. Rüştüne erinceye kadar yetimin malına yaklaşmayın—onu korumak ve arttırmak gibi daha güzel bir şekilde olursa başkadır. Ölçüyü ve tartıyı adâletle yerine getirin. Biz kimseye gücünden fazlasını yüklemeyiz. Kendi akrabânız hakkında bile olsa, söz söylediğiniz zaman âdil olun. Allah’ın emirlerini ve Allah adına yaptığınız ahidleri yerine getirin. Düşünüp öğüt alasınız diye Rabbiniz size bunları emretti.

153. İşte, Benim dosdoğru yolum budur; siz de ona uyun. Başka yollara sapmayın ki sizi fırkalara bölüp Allah’ın yolundan ayırmasın. Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınasınız diye, Rabbiniz size bunları emretti.[128]

154. Sonra biz Mûsâ’ya, hükümlerine güzelce uyanlar üzerindeki nimetimizi tamamlayıp her şeyi açıkça bildirmek üzere, bir hidâyet ve rahmet olarak Tevrât’ı verdik—tâ ki Rablerinin huzuruna varacaklarına îmân etsinler.

155. İndirdiğimiz bu Kur’ân, dünya ve âhirette faydası pek çok bir kitaptır. O’na uyun ve hükümlerine karşı gelmekten sakının ki, Allah’ın rahmetine erişesiniz.

156. O’nu size indirdik ki, “Kitap ancak bizden evvelki Yahudi ve Hıristiyanlara indirildi; biz ise onların ders verdiği hakikatlerden habersizdik” demeyesiniz.

157. Yahut “Bize de kitap indirilseydi elbette onlardan daha doğru bir yolda olurduk” da demeyesiniz. İşte size Rabbinizden delil de geldi, hidâyet ve rahmet de. Artık Allah’ın âyetlerini yalanlayıp ondan yüz çeviren ve halkı da ondan alıkoyan kimseden daha zâlim kim vardır? Âyetlerimizden yüz çevirerek halkı onlardan alıkoyanları, yaptıklarına karşılık azâbın en kötüsüyle cezâlandıracağız.

158. Onlar ancak kendilerine azap melekleri gelsin, yahut mekândan ve zamandan münezzeh olan Rabbin bizzat gelsin, yahut Rabbinin bir kısım âyetleri

geliversin diye bekliyorlar. Rabbinin bir kısım âyetlerinin geldiği gün ise, daha önce îmân etmemiş kimsenin o gün îmân etmesi veya îmânının gereği olarak bir hayır işlememiş kimsenin o gün işleyeceği hayır, ona bir fayda vermeyecektir. De ki: Siz bekleyedurun; muhakkak biz de bekliyoruz.

159. Dinlerinde ayrılığa düşerek fırkalara bölünenlere gelince, sen hiçbir hususta onlardan değilsin. Onların işi Allah’a âittir; işleyip durduklarını sonra kendilerine O bildirecektir.

160. Kim Allah’ın huzuruna bir iyilikle gelirse, kendisine on kat sevap vardır. Kim bir kötülükle gelirse, o da ancak o kötülüğün misliyle cezâlandırılır; onlar haksızlığa uğratılmazlar.[129]

161. De ki: Elbette Rabbim beni dosdoğru bir yola eriştirdi—bütün bâtıl dinlerden yüzünü çevirip Allah’a yönelmiş İbrahim’in milliyeti olan dosdoğru ve sağlam bir dine ki, o hiçbir zaman müşriklerden olmadı.

162. De ki: Namazım da, ibâdetim de, hayatım da, ölümüm de, Âlemlerin Rabbi olan Allah içindir.

163. O’nun hiçbir şeriki yoktur. Ben bununla emrolundum ve ben Müslümanların ilkiyim.

164. De ki: O her şeyin Rabbi olduğu halde, ben Allah’tan başka bir rab mi arayacağım? Günah işleyen ancak kendi aleyhine işler. Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez. Sonunda dönüşünüz Rabbinizin huzurunadır; ihtilâfa düştüğünüz şeyin hakikatini O size bildirecektir.

165. Yeryüzünde sizi geçmiş milletlerin yerine getiren, ihsân ettiği nimetlerde sizi imtihan etmek için size birbirinizden yüksek dereceler veren de O’dur. Muhakkak ki Rabbinin azâbı pek sür’atlidir. Ve muhakkak ki O çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

A’râf Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 206 âyettir. Bu sûre Kur’ân ile başlayıp Kur’ân ile bitmekte, En’âm Sûresinde zikredilen îmân hakikatleri, daha tafsilâtlı şekilde ele alınmaktadır. Kıyâmet gününün hâdiseleri ile Cennet ve Cehennem ehlinin hâli tasvir edilirken, ikisi arasında bulunan A’râftan da bahsedilmektedir ki, sûre adını buradan almıştır. Daha önce Bakara Sûresinde kısaca temas edilen Hazret-i Âdem’in kıssası bu sûrede daha tafsilâtlı şekilde anlatılmakta ve Âdemoğulları, babalarının Cennetten ihracına sebep olan en büyük düşmanları şeytana karşı ikaz edilmektedir. Hazret-i Nûh, Hûd, Sâlih, Lût, Şuayb ve Mûsâ Aleyhimüsselâmın kıssaları da yine bu sûrede yer almıştır. Dünya menfaatine hırs göstererek ilmini hakka karşı kullanan âlimler hakkında şiddetli tasvirler ve tehditler de bulunmaktadır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Elif lâm mîm sâd.

2. Bu, insanları Allah’ın azâbından sakındırasın diye ve mü’minler için bir öğüt olmak üzere sana indirilen bir kitaptır. O’nu tebliğ ederken, kavminin yalanlamasından dolayı gönlüne bir darlık gelmesin.

3. Siz de, ey insanlar, Rabbinizden size indirilene uyun, O’ndan başka dostlar edinip de onlara uymayın. Ne kadar az öğüt tutuyorsunuz.

4. Biz nice beldeler helâk ettik ki, azâbımız onlara gece yatarlarken veya gündüz uykusunda iken ansızın geliverdi.

5. Onlara azâbımız geldiğinde, “Gerçekten biz zâlimler idik” demekten başka bir sözleri olmadı.

6. Kendilerine peygamber gönderilmiş olanlara onları nasıl karşıladıklarını muhakkak soracağız; peygamberlere de ümmetlerinden ne cevap aldıklarını muhakkak soracağız.

7. Sonra yaptıklarını, İlâhî ilmimizle onlara anlatacağız; çünkü Biz onlardan hiçbir zaman uzak değildik.

8. O gün amellerin tartılması haktır. Kimin sevâbı günahından fazla olup da

mizanı ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendisidir.

9. Kimin de mîzânı hafif gelirse, işte onlar, âyetlerimizi inkâr ederek zulmettikleri için kendilerini hüsrâna atmış olanlardır.

10. Biz sizi yeryüzünde yerleştirip orada sizin için geçim vasıtaları yarattık. Siz ise pek az şükrediyorsunuz.

11. Biz sizi yarattık, sonra size bir suret verdik, sonra da meleklere, "Âdem'e secde edin" dedik. Onlar da secde ettiler—İblis müstesnâ. O secde edenlerden olmadı.

12. Allah buyurdu ki: "Ben emrettiğimde secde etmekten seni alıkoyan nedir?" İblis, "Ben ondan daha hayırlıyım," dedi. "Beni ateşten, onu ise çamurdan yarattın."

13. Allah buyurdu ki: "Öyleyse Cennetten in. Çünkü orada senin büyüklük taslamaya hakkın yoktur. Oradan çık; muhakkak sen alçalmışlardansın."

14. İblis "O zaman, onları dirilteceğin güne kadar bana mühlet ver" dedi.

15. Allah "Sen mühlet verilenlerdensin" buyurdu.

16. İblis dedi ki: "Mâdem ki Sen beni rahmetinden uzaklaştırdın; ben de Senin doğru yolunda onların önüne oturup yollarını keseceğim.

17. "Sonra önlerinden ve arkalarından, sağlarından ve sollarından onların üzerine varacağım. Sen de onların çoğunu şükredici bulmayacaksın."

18. Allah buyurdu ki: "Hakir ve kovulmuş olarak çık Cennetten! Onlardan kim sana uyarsa, muhakkak ki, Cehennemi sizinle doldururum."[130]

19. Allah, Âdem'e buyurdu ki: "Ey Âdem! Sen ve zevcen Cennette kalın, dilediğiniz nimetlerinden yiyin. Fakat şu ağaca yaklaşmayın; yoksa kendine zulmedenlerden olursunuz."

20. Şeytan ise, avret yerlerini ortaya çıkarmak için onlara vesvese verdi ve dedi ki: "Rabbiniz, ya melek olur veya ebedî olarak Cennette kalırsınız diye bu ağaçtan yemenizi yasakladı."

21. Ve "Sizin iyiliğiniz için öğüt veriyorum" diye yemin etti.

22. Onları böylece hile ile aldattı. Onlar da ağaçtan tadınca avret yerleri kendilerine görünüverdi ve Cennet yapraklarıyla örtünmeye çalıştılar. Rableri ise

onlara, “Ben size bu ağacı yasaklamadım mı?” diye seslendi. “Ben size ‘Şeytan apaçık düşmanınızdır’ demedim mi?”

23. Onlar da “Ey Rabbimiz, biz kendimize zulmettik” dediler. “Eğer Sen bizi bağışlamaz ve bize merhamet etmezsen, biz elbette hüsrâna düşenlerden oluruz.”

24. Allah buyurdu ki: “Birbirinize düşman olarak yeryüzüne inin. Orada size bir vakte kadar kalacak yer ve istifade edeceğiniz nimetler vardır.”

25. Buyurdu ki: “Orada yaşar, orada ölür ve kıyâmet gününde oradan çıkarılırsınız.”

26. Ey Âdemoğulları! Size, avret yerlerinizi örtecek bir örtü ve ziynet olarak giyinip kuşanacağınız elbise verdik. Takvâ elbisesi ise daha hayırlıdır. Size böylece maddî ve mânevî elbiselerin nasip edilmesi de Allah’ın âyetlerindendir—umulur ki düşünüp öğüt alırlar.[131]

27. Ey Âdemoğulları! Anne ve babanızın avret yerlerini kendilerine göstermek için örtülerini çekip alarak onları Cennetten çıkardığı gibi, sakın şeytan sizi de fitneye düşürmesin. Şüphesiz şeytan ve onun gürûhu, sizin onları göremediğiniz taraflardan sizi görürler. Muhakkak ki Biz şeytanları îmân etmeyenlere dost kıldık.

28. Onlar bir kötülük işlediklerinde “Atalarımızdan böyle gördük; Allah da bize bunu emretti” derler. De ki: Allah asla kötülüğü emretmez. Allah hakkında bilmediğiniz şeyi nasıl söylersiniz?

29. “Rabbim bana aşırılıklardan uzak kalıp adâlet üzere olmayı emretti” de. Secde ettiğiniz her yerde yüzünüzü dosdoğru kıbleye çevirin ve dininizde ihlâs sahibi kimseler olarak O’na duâ edin. Sizi ilk önce O yarattığı gibi, sonunda O’na döneceksiniz.

30. O, sizin bir kısmınıza hidâyet nasip etti; bir kısmınız da sapıklığı hak etti. Çünkü onlar Allah’ı bırakıp şeytanları dost edindiler; hâlâ da kendilerini doğru yolda sanırlar.

31. Ey Âdemoğulları! Her mescidde güzel ve temiz elbiselerinizi giyin. Yiyin, için, fakat israf etmeyin. Muhakkak ki O, müsrifleri sevmez.[132]

32. De ki: Allah’ın kulları için yarattığı giyecekler ile hoş ve temiz rızıkları kim haram etti? De ki: Bu nimetler dünya hayatında îmân edenler içindir; kâfirler de o arada istifade ederler. Kıyâmet gününde ise onlar sadece

mü’minlere mahsustur. Bilgi sahibi bir topluluk için âyetlerimizi işte böyle açıklarız.

33. De ki: Rabbim ancak gizlisi ve açığıyla her türlü fuhşu, günahı, haksız yere tecâvüzde bulunmayı, bu hususta hiçbir delil indirmediği halde Allah’a ortak koşmanızı ve Allah hakkında bilmediğiniz şeyleri söylemenizi haram kılmıştır.

34. Her milletin bir eceli vardır. Ecelleri geldiğinde onu ne bir an geri bırakabilir, ne de öne alabilirler.

35. Ey Âdemoğulları! Size içinizden peygamberler gelip Benim âyetlerimi açıkladığında, kim onlara karşı gelmekten sakınır ve kendisini düzeltirse, işte onlar için ne bir korku vardır, ne de mahzun olurlar.

36. Âyetlerimizi yalanlayan ve onlara îmân etmeyi gururlarına yediremeyenler ise, Cehennem ateşinin ehlidirler. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır.

37. Allah hakkında yalan uyduran veya O’nun âyetlerini yalanlayan kimseden daha zâlim kim vardır? Ecellerini dolduruncaya kadar onlara dünya nimetlerinden yazılmış olan nasipleri erişir. Nihâyet kendilerine meleklerimiz gelip canlarını alırlarken, “Allah’ı bırakıp da taptıklarınız nerede?” diye sorarlar. Onlar da, “Bizi bırakıp kayboldular” der ve kendilerinin kâfir olduklarına dâir kendi aleyhlerinde şâhitlik ederler.

38. Allah onlara, “Sizden önce gelip geçmiş cin ve insan toplulukları arasında siz de Cehennem ateşine girin” buyurur. Her bir topluluk oraya girdiğinde, kendi kardeşine lânet eder. Nihâyet hepsi birden Cehenneme doluşunca, sonra gelenler, evvelce gelenler için derler ki: “Ey Rabbimiz, bizi bunlar saptırdı. Sen de onlara ateşten kat kat azap ver.” Allah buyurur ki: “Hepiniz için kat kat azap vardır; lâkin siz bilmezsiniz.”

39. Öncekiler de, sonrakilere, “Sizin bize hiçbir üstünlüğünüz yoktur,” derler. “Kendi kazandıklarınızdan dolayı şimdi tadın azâbı!”

40. Âyetlerimizi yalanlayan ve onlara îmân etmeyi gururlarına yediremeyenlere, elbette semâ kapıları açılmaz ve duâları kabul edilmez; deve iğne deliğinden geçmedikçe onlar Cennete giremezler. Mücrimleri, Biz işte böyle cezâlandırırız.

41. Onlar için Cehennemden bir döşek ve üzerlerine ateşten örtüler vardır. Zâlimleri, Biz işte böyle cezâlandırırız.

42. Îmân edip güzel işler yapanlara gelince, Biz hiç kimseyi gücünden

fazlasıyla mes’ul tutmayız. Onlar Cennet ehlidir; orada ebedî olarak kalacaklardır.

43. Onların gönüllerinden, kin ve düşmanlık kabilinden ne varsa çıkarırız. Onların altlarından ırmaklar akar. “Bizi bu saâdete eriştiren Allah’a hamd olsun,” derler. “Yoksa Allah hidâyet etmeseydi biz kendiliğimizden buna erişemezdik. Gerçekten Rabbimizin peygamberleri bize hakkı getirdiler.” Onlara, “Bu Cennet, işledikleriniz sebebiyle size ihsân edildi” diye nidâ olunur.

44. Cennet ehli, Cehennem ehline seslenir: “Rabbimizin bize vaad ettiğini biz hak olarak bulduk. Siz de Rabbinizin size vaad ettiğini hak olarak buldunuz mu?” Onlar “Evet” derler. Sonra, Cennet ile Cehennem arasında bir melek nidâ eder: “Allah’ın lâneti zâlimlerin üzerine olsun.

45. “O zâlimler ki, halkı Allah yolundan alıkoyarlar ve doğru yolu eğri göstermeye çalışırlardı. Onlar âhireti de inkâr eden kimselerdi.”

46. Cennet ile Cehennemin arasında bir sur vardır. Orada bulunan A’râf ehli kimseler, Cennet ve Cehennem ehlinin hepsini yüzlerinden tanırlar. Onlar Cennet ehline, “Size selâm olsun” diye seslenirler. Kendileri Cennete girmemiş, fakat girme iştiyâkı içindedirler.

47. Gözleri Cehennem ehline çevrildiğinde ise, “Ey Rabbimiz,” derler. “Bizi zâlimler topluluğu ile beraber bulundurma.”

48. A’râf ehli, yüzlerinden tanıdıkları Cehennemliklere seslenirler ve derler ki: “Ne dünyadaki taraftarlarınızın çokluğu, ne servetiniz, ne de büyüklük taslamanız size bir fayda vermedi.

49. “Allah onları rahmetine eriştirmez diye yemin ederek küçümsediğiniz kimseler, şu Cennet ehli olan zayıf ve fakir mü’minler miydi? Siz de, ey mü’minler, girin Cennete. Size ne bir korku vardır, ne de mahzun olursunuz.”[133]

50. Cehennem ehli ise, Cennet ehline, “Suyunuzdan veya Allah’ın sizi rızıklandırdığı şeylerden biraz da bize verin” diye seslenirler. Onlar da “Allah bunları kâfirlere haram etmiştir” diye cevap verirler.

51. O kâfirler ki, dinlerini oyun ve eğlence edinmişler ve dünya hayatı onları aldatmıştır. Âyetlerimizi inkâr etmekteki ısrarları ve bugüne kavuşacaklarını unutmaları sebebiyle bugün de Biz onları unutur, duâlarına cevap vermeyip ebedî olarak azapta bırakırız.

52. Muhakkak ki Biz onlara bir kitap getirdik; onu, îmân eden bir topluluk için bir hidâyet ve rahmet olarak, İlâhî ilmimizle açıkladık.

53. Onlar, ancak kitabın kendilerine haber verdiği âkıbeti beklerler. O âkıbetin geldiği gün ise, dünyada iken buna aldırış etmeyenler derler ki: "Gerçekten Rabbimizin peygamberleri bize hakkı getirmiş. Şefaatçilerden bize şefaat edecek kimse yok mu? Veya dünyaya geri gönderilsek de, evvelce işlediklerimizin yerine güzel işler yapsak!" Onlar kendilerini hüsrâna atmışlardır ve uydurdukları ilâhlar da onları bırakıp gitmiştir.

54. Şüphesiz ki sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra da Arş üzerinde hükmünü icrâ eden Allah'tır. O, gündüzü, peşi sıra kovalayan gece ile örter. O, Güneşi, Ayı ve yıldızları da emrine boyun eğmiş olarak yarattı. İyi bilin ki, yaratmak da O'na âittir, yarattıklarının tedbir ve idaresi de. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın şânı ne yücedir![134]

55. Rabbinize yalvararak ve gizlice duâ edin. Şüphesiz ki O, haddini aşanları sevmez.

56. Dünya sizin için güzelce yaratılıp düzene konduktan ve peygamberler gönderilip hayatınızı düzenleyen hükümler size bildirildikten sonra yeryüzünde fesat çıkarmayın. Allah'a da, azâbından korkarak ve rahmetini ümit ederek duâ edin. Allah'ın rahmeti, iyilik yapan ve iyi kullukta bulunanlara muhakkak ki pek yakındır.

57. Rüzgârları rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen O'dur. Nihâyet o rüzgârlar ağır bulutları yüklendiklerinde, Biz onu ölmüş bir beldeye sevk eder, suyu oraya indirip onunla her cinsten meyveler çıkarırız. İşte ölüleri de kabirlerinden Biz böyle çıkaracağız—umulur ki bunu güzelce düşünürsünüz.[135]

58. Toprağı verimli olan beldenin bitkisi, Rabbinin izniyle çıkar. Toprağı kötü olan beldeden ise bir şey çıkmaz, çıksa da zorlukla çıkar ve ondan da hayır gelmez. Şükreden bir topluluk için âyetlerimizi böyle çeşitli şekillerde açıklarız.[136]

59. And olsun ki, Nûh'u Biz kavmine peygamber olarak gönderdik. O, "Ey kavmim, Allah'a kulluk edin" dedi. "O'ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur. Doğrusu ben üzerinize büyük bir günün azâbının gelmesinden korkuyorum."

60. Kavminin ileri gelenleri, "Biz, seni apaçık bir sapıklıkta görüyoruz" dediler.

61. O ise “Bende hiçbir sapıklık yoktur,” dedi. “Ben Âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim.

62. “Ben size Rabbimin gönderdiklerini tebliğ ediyor ve size nasihat ediyorum. Ben, Allah’ın verdiği ilimle, sizin bilmediğinizi biliyorum.

63. “Yoksa, takvâ sahibi olup rahmete erişesiniz diye sizi azaptan sakındırması için sizden bir kimseye Rabbinizden bir öğüt gelmiş olmasına mı şaştınız?”

64. Onlar Nûh’u yalanladılar; Biz de onu ve onunla beraber gemide bulunanları kurtarıp, âyetlerimizi inkâr edenleri boğduk. Çünkü onlar hakkı görmemekte ısrar eden bir körler gürûhu olup çıkmışlardı.

65. Âd kavmine de kardeşleri Hûd’u peygamber gönderdik. O, “Ey kavmim, Allah’a kulluk edin,” dedi. “O’ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur. Hâlâ Allah’tan korkmaz mısınız?”

66. Kavminden ileri gelen kâfirler dediler ki: “Biz seni akılsız bir halde görüyoruz ve seni yalancılardan biri sanıyoruz.”

67. O ise “Ey kavmim, bende bir akıl eksikliği yoktur,” dedi. “Ben Âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim.

68. “Rabbimin gönderdiklerini size tebliğ ediyorum ve ben sizin için güvenilir bir nasihatçiyim.

69. “Sizi, Allah’ın azâbından sakındırması için sizden bir kimseye Rabbinizden bir öğüt gelmiş olmasına mı şaştınız? Düşünün ki, O, Nûh kavminin arkasından sizi getirdi ve sizi boylu boslu ve kuvvetli şekilde yarattı. Allah’ın nimetlerini hatırlayın ki kurtuluşa eresiniz.”

70. Onlar, “Atalarımızın taptıklarını bırakıp da yalnız Allah’a ibâdet edelim diye mi sen bize geldin?” dediler. “Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi, bize vaad ettiğin şeyi getir de görelim.”

71. Hûd ise kavmine, “Artık Rabbinizden gelecek bir azap ve gazap size hak olmuştur,” dedi. “Sizin ve atalarınızın ilâh adını taktığınız şeyler hakkında mı benimle mücâdele ediyorsunuz? Allah ise onların ibâdete lâyık olduklarına dâir hiçbir delil indirmemiştir. Artık size vaad olunan azâbı bekleyin; ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim.”

72. Biz de, Hûd’u ve onunla beraber olan mü’minleri rahmetimizle kurtardık; âyetlerimizi yalanlayan ve îmân etmemiş olanların ise kökünü kestik.[137]

73. Semûd kavmine de kardeşleri Sâlih'i peygamber gönderdik. O, "Ey kavmim, Allah'a kulluk edin," dedi. "Ondan başka hiçbir ilâhınız yoktur. Size Rabbinizden apaçık bir mûcize gelmiştir. İşte, Allah'ın yoktan yarattığı şu deve size bir delildir. Onu kendi hâlinde bırakın ki Allah'ın mülkü olan yeryüzünde otlasın. Sakın ona kötü bir niyetle dokunmayın; yoksa acı bir azâba çarpılırsınız. [138]

74. "Düşünün ki, Âd kavminden sonra Allah sizi hâlifeler kılıp yeryüzünde yerleştirdi; ovalarda köşkler edinir, dağları oyup evler yaparsınız. Allah'ın nimetlerini hatırlayın ve yeryüzünde fesat çıkararak taşkınlık yapmayın."

75. Sâlih'in kavminden ileri gelen ve büyüklük taslayan bir topluluk, içlerinden küçümsedikleri mü'minlere dediler ki: "Siz Sâlih'in gerçekten Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğunu biliyor musunuz?" Onlar da "Biz onunla gönderilmiş olan her şeye îmân ediyoruz" dediler.

76. Büyüklük taslayanlar ise, "Sizin inandıklarınızı biz inkâr ediyoruz" dediler.

77. Sonra o deveyi keserek Rablerinin emrinden çıktılar ve "Ey Sâlih, eğer sen peygamberlerden isen bize vaad ettiğin azâbı getir de görelim" dediler.

78. Sonra şiddetli bir sarsıntı onları yakalayıverdi de oldukları yerde yüz üstü kapanıp kaldılar.

79. Azâbın alâmetleri belirince Sâlih onlardan yüz çevirdi ve dedi ki: "Ey kavmim, ben size Rabbimin emirlerini tebliğ ettim ve size nasihatte bulundum. Ama siz nasihatçileri sevmezsiniz."[139]

80. Lût'u da Biz peygamber olarak gönderdik. O da kavmine dedi ki: "Sizden önceki devirlerde gelmiş geçmiş hiç kimsenin işlemediği bir fuhşu nasıl işlersiniz?

81. "Siz kadınları bırakıp erkeklere şehvetle yaklaşıyorsunuz. Doğrusu siz haddini aşmış bir topluluksunuz."

82. Kavminin ona verdiği cevap ise, şu sözlerden başkası değildi: "Bunları memleketinizden çıkarın. Çünkü bunlar temizliğe fazla düşkün kimselerdir."

83. Biz de Lût'u ve onunla beraber îmân edenleri kurtardık—karısı müstesnâ. O da geride kalıp helâk edilenlerden oldu.

84. Onların üzerine de bir azap yağmuru indirdik. İşte bak, mücrimlerin âkıbeti nice oldu.[140]

85. Medyen halkına da kardeşleri Şuayb'ı peygamber gönderdik. O, “Ey kavmim, Allah'a kulluk edin,” dedi. “O'ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur. Size Rabbinizden apaçık bir mûcize gelmiştir. Ölçünün ve tartının hakkını verin. Halkın malından eksiltip de kimsenin hakkını yemeyin. Yeryüzü ıslah edildikten sonra siz tekrar fesat çıkarmayın. Sizin için hayırlı olan budur—eğer gerçek mü'minlerseniz.

86. “Her bir sokağın başını tutup da îmân edenleri tehdit ederek ve doğru yolu eğri göstererek onları Allah'ın yolundan alıkoymayın. Siz pek az iken Allah'ın sizi nasıl çoğalttığını hatırlayın. Fesat çıkaranların âkıbetlerinin ne olduğuna da bir bakın.

87. “Eğer sizden bir topluluk benimle gönderilmiş olana îmân eder ve diğer bir topluluk da îmân etmezse, o zaman bizim aramızda Allah hüküm verinceye kadar sabredin. Hükmedenlerin en hayırlısı O'dur.”

88. Kavminden ileri gelen ve büyüklük taslayan bir topluluk, “Ey Şuayb, ya biz seni ve îmân edenleri yurdumuzdan çıkarırız veya sen bizim dinimize gelirsin” dedi. O ise şöyle dedi: “İstemediğimiz halde mi bizi buna zorlayacaksınız?

89. “Allah bizi ondan kurtarmışken biz sizin dininize girersek, elbette Allah adına yalan uydurmuş oluruz. Rabbimiz Allah dilemedikçe sizin dininize girmemiz olacak şey değildir. Rabbimiz ilmiyle her şeyi kuşatmıştır. Biz de Allah'a tevekkül ettik. Ey Rabbimiz, kavmimizle bizim aramızda hak ile Sen hüküm ver. Hakkı açığa çıkaranların en hayırlısı Sensin.”

90. Kavminden ileri gelen kâfirler, “Eğer Şuayb'a uyarsanız o taktirde siz mutlaka hüsrâna düşmüş olursunuz” dediler.

91. Sonra şiddetli bir sarsıntı onları yakalayıverdi de oldukları yerde yüz üstü kapanıp kaldılar.

92. Sanki Şuayb'ı yalanlayanlar orada hiç yaşamamışlardı. Asıl hüsrâna düşenler, Şuayb'ı yalanlayanların kendisi oldu.

93. Şuayb ise onlardan yüz çevirip “Ey kavmim,” demişti. “Ben Rabbimin emirlerini size tebliğ ettim ve size nasihat ettim. İnkâr eden bir topluluğun hâline nasıl acıyayım?”[141]

94. Biz hangi beldeye bir peygamber gönderdiysek, oranın ahâlisini, bağışlanmaları için yalvarsınlar diye sıkıntılara ve musibetlere düşürdük.

95. Sonra da bu sıkıntılarının yerine onlara iyilik ve güzellik verdik. Nihâyet onlar, sayıları ve servetleri artınca, “Atalarımızın başına da böyle darlık ve bolluklar gelmişti” dediler ve Biz de onları, hiç farkında olmadıkları bir sırada, ansızın yakalayıp helâk ediverdik.

96. Eğer o beldelerin ahâlisi îmân edip Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınmış olsalardı, Biz elbette onların üzerine gökten ve yerden bereket kapılarını açardık. Fakat onlar, peygamberlerini yalanladılar; Biz de işleyip durdukları günahlar yüzünden onları azâbımızla yakaladık.

97. O beldelerin ahâlisi, geceleyin onlar uykuda iken azâbımızın kendilerine gelmeyeceğinden emin mi olmuşlardı?

98. Veya o beldelerin ahâlisi, gündüz vakti oyalanıp dururken azâbımızın kendilerine gelmeyeceğinden mi emin oldular?

99. Yoksa onlar, nimetler içinde yüzerken Allah’ın azâbının ansızın gelmeyeceğinden mi emin oldular? Hüsrâna düşmüş bir topluluktan başkası ise, Allah’ın azâbından emin olmaz.

100. O beldelere helâk edilen ahâlisinden sonra vâris kılınan kimselere de Allah şunu bildirmedi mi ki, dilersek onları da günahları yüzünden musibete uğratır ve kalblerini mühürleriz de artık hakkı işitemez olurlar?

101. İşte o beldelere dâir haberlerden bir kısmını sana böylece anlatıyoruz. Yemin olsun ki peygamberleri onlara apaçık deliller getirmişti. Onlar ise evvelce yalanlamakta oldukları şeye, bu deliller geldikten sonra da îmân etmeye yanaşmadılar. İşte Allah, kâfirlerin kalblerini böyle mühürler.

102. Biz, onların çoğunda ahidlerine vefâdan eser görmedik. Ekserîsini de Allah’a itaatten çıkmış bir halde bulduk.

103. Sonra Biz, o kavimlerin arkasından Mûsâ’yı mûcizelerimizle birlikte Firavun’a ve kavminin ileri gelenlerine gönderdik. Onlar ise delillerimizi inkâr ettiler. Sonra bak, o fesatçıların âkıbeti nasıl oldu?

104. Mûsâ dedi ki: “Ey Firavun, muhakkak ki ben, Âlemlerin Rabbi tarafından gönderilmiş bir peygamberim.

105. “Allah’a karşı gerçekten başkasını söylememek benim üzerime borçdur. Ben size Rabbinizden bir mûcize ile geldim; sen de İsrailoğullarını, (Arz-ı Mukaddese dönmek üzere) benimle beraber gönder.”

106. Firavun dedi ki: “Bir mûcize ile geldiysen onu göster—eğer doğru söyleyenlerden isen.”

107. Mûsâ asâsını yere bıraktı; o da apaçık bir şekilde koca bir yılan oluverdi.

108. Elini koynundan çıkarınca da, bakanların gözlerini alan bembeyaz bir nur kesildi.

109. Firavunun kavminden ileri gelenler dediler ki:”Bu çok bilgili bir sihirbazdır.

110. “O sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor.” Firavun da “Ne tavsiye edersiniz?” diye sordu.

111. Onlar, “Mûsâ ile kardeşi Hârun’u bir müddet alıkoy,” dediler. “Şehirlere de sihirbazları toplamak üzere adamlar gönder.

112. “Bütün usta sihirbazları sana getirsinler.”

113. Sihirbazlar Firavunun huzuruna geldiklerinde, “Eğer galip gelirsek bize bir mükâfat var mı?” diye sordular.

114. Firavun “Evet,” dedi. “Üstelik benim yakınlarımdan olursunuz.”

115. Sihirbazlar Mûsâ’ya da “Ey Mûsâ, önce sen mi asânı atacaksın, yoksa biz mi atalım?” dediler.

116. Mûsâ “Siz atın” dedi. Onlar ellerindekini yere atınca, halkın gözünü büyüleyip ortalığı yılanlarla dolu göstererek onları dehşet içinde bıraktılar ve büyük bir sihir göstermiş oldular.

117. Biz ise Mûsâ’ya “Asânı yere at” diye vahyettik. O anda Mûsâ’nın asâsı, sihirbazların uydurmalarını yutmaya başladı.

118. Böylece hak ortaya çıktı, onların yaptıkları ise bir hiç olup gitti.

119. Firavunun adamları oracıkta mağlûp olup küçük düştüler.

120. Sihirbazlar secdeye kapandılar.

121-122. “Âlemlerin Rabbi olan Mûsâ ve Hârun’un Rabbine îmân ettik” dediler.

123. Firavun, “Ben izin vermeden siz O’na îmân ettiniz, öyle mi?” dedi. “Bu, Mısır ahâlisini yurdundan çıkarmak için şehirde kurduğunuz bir hiledir. Başınıza

gelecekleri yakında bileceksiniz.

124. “Ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlamasına kestirip sonra da hepinizi astıracağım.”

125. Onlar şöyle dediler: “Biz elbette Rabbimizin huzuruna döneceğiz.

126. “Rabbimizin âyetleri bize geldiğinde îmân ettik diye sen bizden intikam almak istiyorsun. Ey Rabbimiz, bize bol sabır ver ve bizi Müslümanlar olarak öldür!”

127. Firavun’un kavminden ileri gelenler ise, ona, “Seni ve ilâhlarını terk edip de yeryüzünde fesat çıkarsınlar diye Mûsâ ile kavmini bırakacak mısın?” dediler. O da “Biz onların erkeklerini öldürüp kadınlarını sağ bırakacağız. Elbette biz onlar üzerinde kahredici bir güce sahibiz” dedi.

128. Mûsâ, kavmine dedi ki: “Allah’tan yardım dileyin ve sabredin. Şüphesiz ki yeryüzü Allah’ındır; kullarından dilediğini ona vâris kılar. Âkıbet ise, Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlarındır.”

129. İsrailoğulları Mûsâ’ya, “Sen bize gelmeden önce de eziyete uğramıştık, geldikten sonra da” dediler. Mûsâ ise, “Umulur ki Rabbiniz düşmanınızı helâk eder de yeryüzünde onların yerine sizi hâkim kılar,” dedi. “Tâ ki sizin nasıl ameller yapacağınızı böylece ortaya çıkarsın.”

130. And olsun ki Biz, düşünüp ibret alsınlar diye, Firavun’un kavmini yıllarca kuraklık ve kıtlığa uğrattık.

131. Onlar ise, kendilerine ne zaman bir iyilik erişse “Bu bizim hakkımızdır” derler; başlarına bir kötülük geldiğinde ise Mûsâ ile beraberindekilerin uğursuzluğuna yorarlardı. İyi bilin ki, kendi uğursuzlukları ancak Allah’tan bir cezâdır; fakat çoğu bunu bilmez.

132. Onlar, “Bizi büyülemek için ne mûcize getirirsen getir, biz îmân edecek değiliz” dediler.

133. Biz de onların üzerine ayrı ayrı mûcizeler olarak tufan, çekirgeler, böcekler ve kurbağalar gönderdik; sularını da kana çevirdik. Yine de onlar îmân etmeyi kibirlerine yediremediler ve günahkâr bir kavim olup çıktılar.[142]

134. Üzerlerine azap çökünce, “Ey Mûsâ, sana verdiği peygamberlik hürmetine bizim için Rabbine duâ et,” derlerdi. “Eğer üzerimizden azâbı kaldırırsan elbette biz sana îmân eder ve İsrailoğullarını seninle beraber

göndeririz.”

135. Helâkleri için tâyin ettiğimiz vakte kadar onlardan azâbı kaldırdığımızda ise, sözlerinden dönüverirlerdi.

136. Biz de, âyetlerimizi yalanlayıp onlara aldırış etmemekte ısrar ettikleri için onları denizde boğarak cezâlarını verdik.

137. Onların işkencesi altında horlanıp ezilenleri de, o toprakların pek çok bereketler ihsân ettiğimiz doğusuna ve batısına sahip kıldık. Sabretmelerine karşılık, Rabbinin İsrailoğullarına verdiği güzel vaad böylece yerine gelmiş oldu. Firavun ile kavminin yaptıkları binâları, köşkleri, sarayları ve yetiştirdikleri bağları ve bahçeleri ise harâp ettik.

138. İsrailoğullarını sağ salim denizden geçirdik. Sonra onlar, kendilerine mahsus birtakım putlara tapan bir kavme rastgeldiler. Mûsâ’ya, “Onların ilâhları olduğu gibi bize de bir ilâh yap” dediler. Mûsâ, “Ne kadar da câhil bir kavimsiniz” dedi.

139. “Muhakkak ki bunların dini yok olmaya mahkûmdur ve yaptıkları boşa çıkacaktır.”

140. “Ben size Allah’tan başka ilâh mı arayacağım?” dedi. “Halbuki O, başkalarına vermediği nimetleri size vermiş, sizi devrinizdeki milletlere üstün kılmıştır.”

141. Size azâbın en kötüsünü tattıran Firavun kavminden sizi kurtardığımız zamanı hatırlayın ki, kadınlarınızı sağ bırakıp erkeklerinizi öldürüyorlardı. Bunda ise sizin için Rabbinizden büyük bir imtihan vardı.

142. Mûsâ’ya da otuz gece vaad ettik, sonra buna on daha ilâve ettik ve Rabbinin emrettiği geceler kırka tamamlandı. Mûsâ ise kardeşi Hârun’a, “Sen benim yerime kavmimin başına geç,” dedi. “Islaha çalış ve fesatçıların yoluna sakın tâbi olma.”[143]

143. Mûsâ tâyin ettiğimiz vakitte gelip de Rabbi ona bizzat hitap buyurduğunda, o, “Ey Rabbim, cemâlini bana göster” dedi. Allah ise, “Sen beni göremezsin,” buyurdu. “Fakat dağa bak. Eğer o yerinde durabilirse sen de Beni görürsün.” Rabbi dağa tecellî edince onu parça parça etti ve Mûsâ bayılıp kaldı. Ayılınca, “Seni her türlü noksandan tenzih ederim. Sana tevbe ettim ve ben Senin dünya gözüyle görülemeyeceğine îmân edenlerin ilkiyim” dedi.[144]

144. Allah buyurdu ki: Ey Mûsâ, sana vahyettiklerimle ve sana bizzat hitap buyurmakla, seni insanlar üzerine seçkin kıldım. Sana verdiğimi al, emirlerimi tut ve şükredenlerden ol.

145. Biz Mûsâ'ya verdiğimiz Tevrât levhalarında, öğüt olarak her şeyi yazdık ve her hükmü tafsilâtıyla açıkladık. Ona sımsıkı sarıl ve kavmine de onun emirlerini en güzel şekliyle tutmalarını emret. Doğru yoldan çıkmış olanların yurtlarını ne hâle getirdiğimizi size göstereceğim.[145]

146. Yeryüzünde haksız yere büyüklük taslayanları da âyetlerimi anlama nimetinden mahrum edeceğim. Onlar bütün delilleri görseler yine îmân etmezler. Doğru yolu görseler onu yol edinmezler. Sapıklık ve fesat yolunu gördüklerinde ise o yolu tutarlar. Bu, onların âyetlerimizi yalanlamakta ve ondan gafil bulunmakta ısrar etmeleri yüzündendir.

147. Âyetlerimizi ve âhiret gününe kavuşmayı inkâr edenlerin bütün yaptıkları boşa çıkmıştır. Onlar kendi işlediklerinden başka bir şeyin karşılığını mı bekliyorlar?

148. Mûsâ Tevrât'ı almak üzere kavminden ayrıldıktan sonra onlar, ziynet eşyalarından böğüren bir buzağı heykeli yapıp put edindiler. Halbuki görmediler mi, o ne kendileriyle konuşur, ne de onlara bir yol gösterirdi. Onu ilâh edindiler ve kendilerine zulmeden kimseler oldular.[146]

149. Nihâyet sapıklığa düşmüş olduklarını görüp de yaptıklarından pişman olunca, "Ey Rabbimiz," dediler. "Sen bize merhamet etmez ve bizi bağışlamazsan, biz elbette hüsrâna düşenlerden oluruz."

150. Mûsâ öfkeli ve üzgün bir halde kavmine dönünce, "Arkamdan ne kötü işler yapmışsınız! Rabbinizin emrini beklemeyip de acele mi ettiniz?" dedi. Tevrât levhalarını yere bıraktı, kardeşinin başından tutup kendine çekti. Hârun ise "Ey anamın oğlu," dedi. "Kavmim beni zayıf bulup sözümü dinlemedi. Az kalsın beni öldüreceklerdi. Bana kızıp düşmanları sevindirme ve beni zâlimler gürûhuyla bir tutma."

151. Mûsâ "Ey Rabbim," diye duâ etti. "Beni ve kardeşimi bağışla, bizi rahmetine eriştir. Merhametlilerin en merhametlisi Sensin."

152. Buzağıyı mâbud edinenlere ise Rablerinden bir gazap ve dünya hayatında bir zillet erişecektir. Allah'a ortak uyduranları işte böyle cezâlandırırız.

153. Kötülük işleyip de arkasından tevbe edip îmân edenlere gelince,

muhakkak ki Rabbin onların tevbe ve îmânlarından sonra çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

154. Mûsâ, öfkesi dindikten sonra Tevrât levhalarını yerden aldı. Onların bir nüshasında, Rablerinden korkanlar için bir hidâyet ve rahmet vaadi vardı.

155. Mûsâ, tâyin ettiğimiz vakitte beraberinde getirmek üzere kavminden yetmiş kişi seçti. Onları şiddetli bir sarsıntı tutunca, “Ey Rabbim,” dedi. “Eğer dileseydin onları da, beni de daha önce helâk ederdin. İçimizden bazı beyinsizlerin işledikleri yüzünden bizi helâk eder misin? Bu ancak Senin bir imtihanındır; onunla dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola iletirsin. Bizim yardımcımız ve gözeticimiz Sensin. Bizi bağışla ve bize merhamet et. Bağışlayanların en hayırlısı Sensin.[147]

156. “Hem bu dünyada, hem âhirette bize iyilik ver. Biz, tevbe edip Sana yöneldik.” Allah buyurdu ki: “Ben, azâbımı dilediğime veririm. Rahmetim ise her şeyi kaplamıştır; onu, emir ve yasaklarımıza karşı gelmekten sakınan, zekâtlarını veren ve âyetlerimize îmân edenlere nasip edeceğim.”

157. O kimseler ki, yanlarındaki Tevrât ve İncil’de vasıflarını yazılı buldukları ümmî peygamber olan Resulullaha uyarlar. O peygamber ise kendilerini iyiliğe sevk edip kötülükten sakındırır; temiz ve güzel nimetleri onlara helâl, habis olanları ise haram kılar; daha önce kendilerine yüklediğimiz ağır yükleri ve üzerlerindeki bağları onlardan kaldırır. İşte ona îmân eden, ona hürmet eden, düşmanlarına karşı ona yardımda bulunan ve onunla indirilmiş olan nûra uyanlar, kurtuluşa erenlerin tâ kendisidir.[148]

158. De ki: Ey insanlar! Ben sizin hepinize, göklerin ve yerin sahibi olan Allah’ın gönderdiği peygamberim. O’ndan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Dirilten de O’dur, öldüren de. Siz de Allah’a ve Resulüne îmân edin ki, o ümmî peygamber de Allah’a ve O’nun sözlerine îmân etmiştir. Ve ona uyun—tâ ki doğru yolu bulmuş olasınız.

159. Mûsâ’nın kavminden de bir topluluk vardır ki, insanları hakka sevk ederler ve hak ile hükmederek adâleti yerine getirirler.

160. Biz İsrailoğullarını on iki kabileye ayırdık. Kavmi ondan su istediğinde de Mûsâ’ya “Asânı taşa vur” diye vahyettik. Asâsını vurduğu yerden on iki pınar fışkırdı; böylece her kabile kendi su içeceği yeri bilmiş oldu. Sonra bulutla üzerlerine gölge yaptık ve onlara kudret helvası ile bıldırcın indirdik. “Size verdiğimiz helâl ve temiz rızıktan yiyin” dedik. Onlar ise nankörlük etmekle

Bize zulmetmiş olmadılar, ancak kendilerine zulmettiler.

161. Hani onlara şöyle denmişti: “Şu beldede yerleşin ve dilediğiniz yerde yiyin. ‘Günahlarımızı bağışla’ diye duâ edin ve kapısından secde ederek girin ki, suçlarınızı bağışlayalım. Biz iyilik edenlere ve iyi kullukta bulunanlara fazlasıyla mükâfat vereceğiz.”

162. Fakat onlardan zulmedenler, kendilerine söylenen sözü başka bir söze çevirdiler. Biz de onların üzerine, zulümde ısrar etmeleri yüzünden, gökten bir azap indirdik.[149]

163. Onlara deniz kenarındaki beldenin başına gelenleri sor. O beldenin ahâlisi, Cumartesi günleri balık avlayarak kendilerine konan yasağa karşı gelmişti. O zaman onlara Cumartesi günleri balıkları çokça geliyor, diğer günlerde ise gemliyordu. Yoldan çıktıkları için Biz onları böylece imtihana uğratmıştık.

164. Onların içinden bir topluluk, onları kötülükten sakındırmak için çalışanlara, “Allah’ın helâk etmeyi veya şiddetli bir azap vermeyi murad ettiği bir kavme niçin öğüt verip duruyorsunuz?” dedi. Onlar ise, “Vazifemizi yerine getirip Rabbimiz huzurunda özür beyan etmeye yüzümüz olur; onlar da bakarsınız Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınırlar” diye cevap verdiler.[150]

165. Onlar kendilerine verilen öğütü unuttuklarında, Biz de kötülükten sakındıranları kurtarıp, zulmedenleri ise, Allah’a itaatten çıkmaktan ısrar etmeleri yüzünden şiddetli bir azapla yakaladık.[151]

166. Kendilerine yasaklanan şeylerde ısrar gösterince, onlara, “Aşağılık maymunlar olun” dedik.

167. Hani Rabbin İsrailoğullarına, kıyâmet gününe kadar azâbın en kötüsüyle onlara eziyet edecek kimseleri musallat edeceğini yeminle bildirmişti. Muhakkak ki Rabbinin azâbı pek sür’atlidir. Ve muhakkak ki O çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

168. Biz onları parça parça yeryüzünde dağıttık. Onlardan sâlih kimseler de vardır, kâfirler de. İnkâr ve isyanlarından dönsünler diye de, Biz onları iyiliklerle ve kötülüklerle, bollukla ve darlıkla imtihanlara uğrattık.

169. Sonra onların arkasından birtakım hayırsız kimseler geldi de Tevrât onların eline geçti. Onlar bu dünyanın geçici ve aşağılık menfaatini alıp onun

karşılığında Tevrât'ı değiştirirler ve "Biz nasıl olsa bağışlanacağız" derlerdi. Sonra o menfaatin bir o kadarı daha gelse onu da alır, yine çekinmezlerdi. Allah hakkında ancak hak olanı söyleyeceklerine dâir, o kitap gereğince kendilerinden ahid alınmamış ve onlar kitapta olanı okuyup öğrenmemişler miydi? Âhiret yurdu ise, Allah'ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınan takvâ sahipleri için daha hayırlıdır. Hâlâ akıl etmez misiniz?

170. Kitaba sımsıkı sarılan ve namazı dosdoğru kılanlara gelince: Muhakkak ki Biz, iyiliğe çalışanların mükâfatını asla zâyi etmeyiz.

171. Hani Biz dağı onların üzerine, sanki bir gölgelikmiş gibi kaldırmıştık da, onlar üzerlerine düşüverecek sanmışlardı. Onlara, "Size verilen Tevrât'a kuvvetle yapışın ve onda bulunan emir ve yasakları hatırınızdan çıkarmayın—tâ ki takvâya erişesiniz" dedik.[152]

172. Hani Rabbin, Âdemoğullarının bellerinden onların soylarını çıkarıp kendi haklarında şâhitlik ettirmişti. Onlara "Ben sizin Rabbiniz değil miyim?" buyurdu. Onlar da "Evet, Rabbimizsin. Buna şâhitlik ederiz" dediler. Onlara böylece şâhitlik ettirdik ki, kıyâmet gününde "Biz Rabbimiz olan Allah'ın varlık ve birliğinden ve O'nun hükümlerinden habersizdik" demeyin.

173. Yahut "Atalarımız bizden önce Allah'a ortak koşmuşlardı; biz de onların arkasından gelen nesilleriz. Atalarımızın bâtıl işleri yüzünden bizi helâk eder misin?"de demeyin.[153]

174. İşte Biz âyetleri böylece açıklarız; umulur ki onlar da inkâr ve isyanlarından dönerler.

175. Onlara şu kimsenin haberini de oku ki, Biz ona âyetlerimizi anlama nimetini vermiştik; o ise bundan sıyrılıp çıktı ve şeytana uyup sapıklardan oldu.[154]

176. Dileseydik, elbette âyetlerimizle onu yüceltirdik. Fakat o dünyaya saplandı ve nefsinin arzularına uydu. Onun hâli köpeğe benzer: Üstüne varırsan dilini çıkarıp solur; kendi hâline bıraktığında yine dilini çıkarıp solur. Âyetlerimizi yalanlayan toplulukların misâli işte budur. Bu kıssayı onlara anlat ki, belki düşünüp ibret alırlar.

177. Âyetlerimizi yalanlayan topluluğun misâli ne kötüdür! Onlar ancak kendilerine zulmetmişlerdir.

178. Allah kime hidâyet etmişse, işte doğru yolu bulan odur. Allah'ın

saptırdıkları ise, hüsrâna düşenlerin tâ kendileridir.

179. And olsun ki cinlerden ve insanlardan pek çoğunu, Biz Cehennem için yarattık. Onların kalbleri vardır, onunla anlamazlar. Gözleri vardır, onunla görmezler. Kulakları vardır, onunla işitmezler. Onlar hayvan gibi, hattâ hayvandan da aşağıdırlar. Onlar gafillerin tâ kendisidir.

180. En güzel isimler Allah'ındır; o isimlerle O'na duâ edin. O'nun isimleri hakkında haktan ayrılanları ise bırakın. Onlar işlediklerinin cezâsını göreceklerdir.[155]

181. Yarattıklarımız arasından bir topluluk da vardır ki, insanlara hakkı gösterirler ve hak olan hükümlerle adâlet ederler.

182. Âyetlerimizi yalanlayanları ise, bilmedikleri bir yönden, yavaş yavaş helâke yaklaştıracağız.

183. Onlara Ben mühlet veririm. Fakat onları ummadıkları bir anda yakalayışım da pek şiddetlidir.

184. Onlar, kendilerini ikaz eden dostlarında bir delilik eseri bulunmadığını hiç düşünmezler mi? O, Allah'ın azâbından apaçık bir sakındırıcıdır.[156]

185. Onlar, göklerin ve yerin ifade ettiği mânâlara bakmazlar mı? Onlar Allah'ın yarattıklarından hiçbir şeye de mi bakmazlar? Onlar ecellerinin yaklaşmış olabileceğine de mi bakmazlar? Bu Kur'ân'dan sonra onlar artık hangi söze inanacaklar?

186. Allah'ın saptırdığını kimse yola getiremez. Allah onları azgınlıkları içinde bırakır da, şaşkın şaşkın bocalayıp dururlar.

187. Sana, kıyâmetin ne zaman kopacağını soruyorlar. De ki: Ona dâir bilgi ancak Rabbimin katındadır; O'ndan başkası onun vaktini açıklayamaz. O, gökler ve yer için çok büyük bir hâdisedir; size de ansızın geliverir. Sanki onun vaktini biliyormuşsun gibi sana soruyorlar. De ki: Ona dâir bilgi ancak Allah katındadır; lâkin insanların çoğu bunu bilmezler.

188. De ki: Allah'ın dilediğinden başka, benim kendime ne bir faydam dokunur, ne de bir zararım. Eğer ben gaybı bilseydim pek çok menfaatim olurdu; hiçbir kötülük de bana dokunmazdı. Ben ancak îmân eden bir topluluk için Allah'ın azâbından sakındırıcı ve O'nun rahmetiyle müjdeleyiciyim.[157]

189. Sizi tek bir insandan yaratan, o insandan da, ülfet edeceği eşini yaratan

O’dur. Eşine yaklaştığında, o hafif bir yük yüklendi ve onunla gezer oldu. Nihâyet yükü ağırlaşınca, Rableri olan Allah’a, “Eğer bize kusursuz bir evlât verirsen elbette biz şükredenlerden oluruz” diye duâ ettiler.

190. Sonra Allah insanlara kusursuz evlâtlar verince, onlar, kendilerine verilen nimetlerde Allah’a ortaklar koştular. Allah ise onların ortak koştukları şeylerden münezzeh ve yücedir.

191. Onlar, hiçbir şey yaratamayan ve kendileri yaratılmış olan şeyleri mi Allah’a ortak koşuyorlar?

192. Ortak koştukları şeylerin ise, ne onlara bir yardımda bulunmaya gücü yeter, ne de kendi kendilerine bir yardımı dokunur.

193. Siz o şerikleri doğru yola çağıracak olsanız size uymazlar. Onlara duâ etseniz de, etmeyip sussanız da sizin için birdir.

194. Sizin Allah’tan başka kulluk ettiğiniz şeyler de sizin gibi birer kuldur. Eğer sözünüzde doğruysanız, haydi, onlara duâ edin de size cevap versinler!

195. Onların ayakları mı var yürüsünler? Elleri mi var tutsunlar? Gözleri mi var görsünler? Kulakları mı var işitsinler? De ki: Haydi, şeriklerinize duâ edin de bana yapacağınızı yapın; üstelik mühlet de tanımayın.

196. Muhakkak ki benim dostum ve yardımcım, kitabı indiren Allah’tır. Sâlih kulları koruyup gözeten O’dur.

197. Allah’tan başka taptıklarınızın ise, ne size bir yardımda bulunmaya gücü yeter, ne de kendilerine bir faydası dokunur.

198. Onları doğru yola çağıracak olsanız işitmezler. Sen onları bakıyor görürsün; halbuki onlar görmezler.

199. (Ey Muhammed!) Sen affı (kolaylık yolunu) tut, iyiliği emret, câhillerden de yüz çevir.

200. Şeytandan sana bir vesvese geldiğinde ise Allah’a sığın. Muhakkak ki O, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.

201. Takvâ sahipleri, kendilerine şeytandan bir vesvese iliştiğinde güzelce düşünürler ve derhal hakkı görüverirler.

202. Şeytanlar ise, kardeşleri olan kâfirleri sapıklığa sürükleyip dururlar; bir daha da yakalarını bırakmazlar.

203. Vahiy gelmediği için onlara bir âyet getirmediğin zaman, “Kendin uydursana” derler. De ki: Ben ancak Rabbimden bana vahyedilene uyarım. Bu Kur’ân’ın âyetleri, Rabbiniz tarafından size verilmiş gözler gibidir; onlarla hakkı görürsünüz. O, îmân eden bir topluluk için bir hidâyet ve rahmettir.

204. Kur’ân okunduğu zaman onu dinleyin ve susun ki, rahmete erişesiniz.[158]

205. Sabah akşam, yalvararak ve korkarak, sesini fazla yükseltmeden Rabbini an ve gafillerden olma.

206. Muhakkak ki, Rabbinin katında bulunan melekler, büyüklük taslayıp da O’na ibâdet etmekten geri kalmazlar; O’nu tesbih eder ve O’na secde ederler.[159]

Enfâl Sûresi

Medine’de nâzil olmuştur. 75 âyettir. Bedir Harbinden sonra ganimetlerin nasıl bölüştürüleceği hususunda sual sorulması üzerine indirilmiştir ve sûrenin “ganimetler” mânâsına gelen ismi de buradan gelmektedir. Sûrede harp ve cihad ile ilgili hususlar, emir ve yasaklar geniş şekilde yer almaktadır. Bu sûrede mü’minler, düşman karşısında firar etmemek ve Allah’ın ve Resulünün emrine itaat etmekle emrolunmakta, Allah ve Resulünün emirlerinin mü’minler için dünya ve âhiret hayatlarında izzet ve saâdet kaynağı olduğu bildirilmekte, takvâ sahiplerine Allah’ın doğru yol ile sapıklığı, hak ile bâtılı ayırd edecek İlâhî bir nur bağışlayacağı müjdelenmektedir. Sûre, Allah yolunda hicret ve cihad edenlere büyük müjdeler vererek ve mü’minler arasındaki dostluğa dikkat çekerek sona ermektedir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Sana ganimetlerden soruyorlar. De ki: Ganimetler hakkında hüküm Allah’a ve Resulüne âittir. Allah’tan korkun ve aranızı düzeltin. Eğer gerçek mü’minlerseniz, Allah’a ve Resulüne itaat edin.

2. Mü’minler ancak o kimselerdir ki, Allah’ın adı anıldığı zaman kalbleri titrer, kendilerine O’nun âyetleri okunduğunda îmânları ziyadeleşir ve onlar yalnız Rablerine tevekkül ederler.

3. Onlar namazlarını dosdoğru kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden bağışta bulunurlar.

4. İşte onlar gerçek mü’minlerin tâ kendisidir. Onlar için Rableri katında yüksek dereceler ile günahlarından bağışlanma ve tükenmez bir rızık vardır.

5. Ganimetlerin taksiminde hoşnutsuz olanlar olduğu gibi, Rabbin seni harp için evinden hak ile çıkardığı zaman da mü’minlerden bir kısmı bunu hoş görmüyorlardı.

6. Ve hak olan şey açıkça bildirildikten sonra, sanki göz göre göre ölüme sevk olunuyorlarmışçasına, onun hakkında seninle mücâdele ediyorlardı.[160]

7. O zaman Allah iki topluluktan biri muhakkak sizindir diye vaad ettiği halde,

siz istiyordunuz ki, güçsüz olanı sizin olsun. Halbuki Allah emirleriyle hak dini yüceltmeyi ve kâfirlerin nesillerini kesmeyi murad etmişti.

8. Tâ ki, mücrimler hoşlanmasa bile O, böylece hakkı hâkim kılsın ve bâtılı ortadan kaldırsın.

9. Rabbinizden yardım istediğiniz zamanı hatırlayın ki, duânıza, “Meleklerden bin tanesini arka arkaya göndererek size yardım ediyorum” diyerek cevap vermişti.

10. Allah size bu yardımı, ancak sizin için bir müjde olsun ve kalbleriniz tatmin olsun diye yapmıştır. Nusret ve zafer ise ancak Allah katındandır. Muhakkak ki Allah’ın kudreti her şeye galiptir ve O’nun her işi hikmet iledir. [161]

11. Yine hatırlayın ki, Kendi katından bir emniyet vermek için sizi hafif bir uykuya daldırmış; sizi temizlemek, şeytanın vesvesesini sizden gidermek, kalblerinizi tam bir sabır ve tevekkülle Allah’a bağlamak ve size sebat vermek için üzerinize gökten yağmur indirmişti.

12. O zaman Rabbin meleklere, “Muhakkak Ben sizinle beraberim; siz de îmân edenleri takviye edin” diye vahyetti. “Kâfirlerin ise kalblerine korku salacağım. Vurun boyunlarına, doğrayın parmaklarını!”

13. Çünkü onlar Allah’a ve Resulüne cephe almışlardır. Kim Allah’a ve Resulüne cephe alırsa, muhakkak ki Allah’ın azâbı pek şiddetlidir.

14. İşte Allah’ın hükmü budur; tadın bu cezâyı. Âhirette ise kâfirler için Cehennem ateşinin azâbı vardır.

15. Ey îmân edenler! Kâfirlerin ordusuyla karşılaştığınız zaman onların çokluğuna bakıp arkanızı dönmeyin.

16. Tekrar savaşmak için bir tarafa çekilme veya başka bir birliğe katılma hâli dışında kim o gün arkasını dönerse, Allah’tan bir gazap ile dönmüş olur ve onun varacağı yer de Cehennem olur. Gidilecek ne kötü bir yerdir o!

17. Onları siz öldürmediniz, Allah öldürdü. Attığın zaman da sen atmadın, ancak Allah attı. Bütün bunları Allah, mü’minleri güzel bir imtihan ile imtihan etmek için yaptı. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.[162]

18. İşte Allah’ın hükmü böyledir ve Allah, elbette kâfirlerin hilesini boşa

çıkarır.

19. Fetih istiyorsanız, ey müşrikler, işte fetih gelmiştir. Eğer Allah'a ve Resulüne düşmanlıktan vazgeçerseniz, bu sizin için daha hayırlıdır. Eğer savaşa dönerseniz Biz de mü'minlerin yardımına döneriz. Sizin ordunuz ne kadar kalabalık olsa size hiçbir fayda vermez. Muhakkak ki Allah, mü'minlerle beraberdir.[163]

20. Ey îmân edenler! Allah'a ve Resulüne itaat edin. Kur'ân'ı ve Resulullahı işitip durduğunuz halde ondan yüz çevirmeyin.

21. Hakka kulak tıkadıkları halde "İşittik" diyenler gibi olmayın.

22. Muhakkak ki yeryüzünde yürüyen hayvanların Allah katında en şerlisi, akıl ve idrâkten mahrum olan o sağır ve dilsizlerdir.

23. Eğer Allah onlarda bir hayır olduğunu bilseydi elbette dinletirdi. Dinletse bile yine onlar döner giderlerdi; çünkü onlar haktan yüz çevirenlerdir.

24. Ey îmân edenler! Peygamberiniz sizi din ve dünyanıza hayat verecek şeylere dâvet ettiğinde, Allah'a ve Resulüne uyun. Bilin ki Allah, kişinin kalbine ondan daha yakındır. Siz de sonunda O'nun huzurunda toplanacaksınız.

25. Öyle bir fitneden de sakının ki, geldiğinde içinizden sadece zâlimlere isabet etmez. Şunu da bilin ki, Allah'ın azâbı pek şiddetlidir.[164]

26. Şunu da hatırlayın ki, siz yeryüzünde az ve zayıf halde idiniz ve insanların her an sizi imhâ etmesinden korkuyordunuz. Sonra Allah sizi Medine'de yerleştirdi, yardımıyla sizi teyid ve takviye etti, sizi helâl ve temiz nimetlerle rızıklandırdı ki, O'na şükredesiniz.

27. Ey îmân edenler! Allah'a ve Resulüne hıyânet etmeyin; yoksa kendi emânetlerinize bile bile hıyânet etmiş olursunuz.

28. Bilin ki mallarınız ve çocuklarınız ancak birer imtihandır; mükâfatın büyüğü ise, Allah katındadır.[165]

29. Ey îmân edenler! Allah'ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınırsanız, O da size hak ile bâtılı ayırd edecek bir hidâyet verir, günahlarınızı örter ve sizi bağışlar. Allah, pek büyük lûtuf ve ihsan sahibidir.

30. Hani kâfirler, bir zaman seni yakalamak, öldürmek veya yurdundan çıkarmak için bir tuzak kurmaya kalkmışlardı. Onlar tuzak kurar, Allah da

tuzaklarını başlarına geçirir. Allah, hileyi hile ile cezâlandıranların en hayırlısıdır.[166]

31. Onlara âyetlerimiz okunduğu zaman, “İşittik,” demişlerdi. “İstersek bunun benzerini biz de söyleriz. Bu, eskilerin efsanelerinden başka bir şey değildir.”

32. Bir vakit de, “Yâ Allah, eğer bu Kur’ân Senin katından gelmiş olan hak kitap ise, üzerimize gökten taş yağdır veya bize acı bir azap getir” demişlerdi.

33. Halbuki Allah, sen içlerinde olduğun halde onlara azap edecek değildir. Onlar bağışlanmalarını ister oldukları halde de Allah, onlara azap edecek değildir.[167]

34. Yoksa Allah onlara niçin azap etmesin ki, onlar, Mescid-i Haramın hizmetine lâyık olmadıkları halde, Resulullahı ve Müslümanları Mescid-i Haramdan men edip hicrete mecbur ederler. Onun hizmetine lâyık olanlar, ancak Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlardır; lâkin çoğu bunu bilmez.

35. Onların Kâbe’deki ibâdetleri, ıslık çalıp el çırpmaktan başka bir şey değildir. Öyleyse inkârınızdan dolayı şimdi tadın azâbı!

36. Kâfirler, halkı Allah yolundan alıkoymak için mallarını harcarlar. Onu yine harcayacaklar, sonra o bir pişmanlık olup içlerine oturacak, sonra da hezimete uğrayacaklardır. Âhirette ise o kâfirler Cehennemde toplanacaklardır.

37. Böylece Allah, habis kâfirleri tertemiz mü’minlerden ayırd eder ve o habisleri üst üste yığıp hepsini birden Cehenneme atar. İşte onlar hüsrâna düşenlerin tâ kendisidir.

38. Kâfirlere şunu söyle ki, eğer inkârlarına son verirlerse geçmiş günahları bağışlanır. Yine düşmanlığa dönecek olurlarsa, geçmiş milletlerin başına gelenler onların da başına gelecektir.

39. Onlarla, şirk ve inkârdan eser kalmayıp Allah’tan başkasına îmân ve ibâdet edilmez oluncaya kadar cihada devam edin. Eğer inkâr ve düşmanlıklarına son verirlerse, muhakkak ki Allah, onların işlediklerini hakkıyla görür.[168]

40. Hakkı kabulden yüz çevirecek olurlarsa, bilin ki sizin dostunuz ve gözeticiniz Allah’tır. O, ne güzel dost ve; O ne güzel yardımcıdır.

41. Eğer Allah’a ve iki ordunun karşılaşıp hak ile bâtılın ayrıldığı o günde kulumuz Muhammed’e indirdiklerimize îmân ettiyseniz, bilin ki, elde ettiğiniz

herhangi bir ganimetin beşte biri Allah'a âittir. Bu kısım da Allah'ın Resulüne, onun yakınlarına, yetimlere, fakirlere ve yolda kalmışlara verilir. Allah, her şeye hakkıyla kàdirdir.

42. Hatırlayın o zamanı ki, siz vâdinin Medine'ye yakın kısmında, onlar da uzak kısmında bulunuyordu; kervan ise sizden aşağıda, sahil tarafında idi. Eğer harp için sözleşmiş olsaydınız, cesaretiniz kırılır ve sözünüzden dönerdiniz. Fakat Allah, takdir buyurmuş olduğu hükmü yerine getirmek için sizi o şekilde karşılaştırdı—tâ ki, helâk olan, apaçık bir delili gördükten sonra helâk olsun, sağ kalan da apaçık bir delili görerek hayatta kalsın. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.[169]

43. O zaman Allah sana rüyanda düşmanlarınızı az göstermişti. Eğer çok gösterseydi korkar ve cihada çıkıp çıkmama hususunda ihtilâfa düşerdiniz. Fakat Allah sizi korkudan ve ihtilâftan kurtarıp selâmete erdirdi Gönüllerde saklı olanı O elbette hakkıyla bilir.

44. Onlarla karşılaştığınızda ise, size zaaf vermemek için onları sizin gözünüze az gösterdi; onları harbe cesaretlendirmek için de sizi onların gözüne az gösterdi—tâ ki Allah, takdir buyurmuş olduğu hükmü böylece yerine getirsin. Bütün işlerin dönüşü Allah'adır.[170]

45. Ey îmân edenler! Bir düşman birliğiyle karşılaştığınız zaman sebat edin ve Allah'ı çok zikredin ki, zafere erişesiniz.

46. Allah'a ve Resulüne itaat edin ve ihtilâfa düşmeyin; sonra cesaretiniz kırılır, kuvvetiniz de elden gider. Sabredin. Muhakkak ki Allah, sabredenlerle beraberdir.

47. Yurtlarından çalım satarak, halka gösteriş yaparak ve insanları Allah yolundan alıkoyarak çıkanlar gibi olmayın. Allah, onların bütün yaptıklarını ilmiyle kuşatmıştır.

48. O vakit şeytan onlara yaptıklarını hoş göstermiş ve "Bugün insanlardan size galip gelecek kimse yoktur. Ben de sizin koruyucunuzum" demişti. İki ordu karşı karşıya göründüğünde ise gerisin geri dönüverdi ve "Benim sizinle bir ilgim yok," dedi. "Ben sizin görmediğinizi görüyorum. Ben Allah'tan korkarım; Allah'ın azâbı ise pek şiddetlidir."[171]

49. O zaman münâfıklar ve kalblerinde îmân zaafı bulunanlar da, "Bunları inançları aldattı; kendilerinden kat kat büyük bir kuvvete meydan okuyorlar" diyorlardı. Halbuki, kim Allah'a tevekkül ederse, muhakkak ki Allah'ın kudreti

her şeye galiptir ve O’nun her işi hikmet iledir.

50. Melekler yüzlerine ve arkalarına vura vura canlarını alırken sen o kâfirleri bir görseydin! Onlara, “Haydi, yakıcı azâbı tadın!” derler.

51. Bu, kendi ellerinizle yaptıklarınızın cezâsıdır. Yoksa Allah kullarına haksızlık edecek değildir.

52. Firavun’a uyanların ve onlardan evvel gelip geçenlerin hal ve hareketleri de böyleydi. Onlar Allah’ın âyetlerini inkâr ettiler; Allah da onları günahlarıyla yakaladı. Muhakkak ki Allah, mutlak kuvvet sahibidir ve O’nun azâbı pek şiddetlidir.

53. Zira bir kavim kendisine verilen kabiliyet ve nimetlerin yönünü değiştirip de inkâr ve isyana sapmadıkça, Allah da onlara verdiği nimeti değiştirip azâba çevirmez. Ve Allah, her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.

54. Tıpkı Firavun’a uyanlar ile onlardan önce gelenlerin hâli de böyleydi. Onlar Rablerinin âyetlerini yalanlamışlardı. Biz de onları günahları yüzünden helâk ederek Firavun kavmini denizde boğduk. Onların hepsi de zâlim kimselerdi.

55. Muhakkak ki yeryüzünde yürüyen hayvanların Allah katında en şerlisi, kâfirlerdir. Artık onlar îmân etmezler.

56. Sen kendileriyle antlaşma yaptığın halde, onlar her defasında pervâsızca ahidlerini bozarlar.[172]

57. Harp meydanında yakaladığında onları darmadağın et ki, arkalarından onlara destek verenlere ibret olsun—belki böylece akıllarını başlarına alırlar.

58. Eğer bir kavmin hıyânetinden endişe edersen, antlaşmayı feshettiğini onlara açıkça ve adâlet üzere bildir. Muhakkak ki Allah, hâinleri sevmez.

59. Kâfirler, Allah’ın azâbından kurtulacaklarını sanmasınlar. Onlar Allah’ı âciz bırakamazlar.

60. Onlara karşı gücünüzün yettiği her türlü kuvveti ve cihad için ayrılıp eğitilmiş atları hazır tutun ki, onunla Allah’ın ve sizin düşmanlarınızı ve bunlardan başka sizin bilemediğiniz, fakat Allah’ın bildiği düşmanlarınızı korkutasınız. Allah yolunda her ne harcarsanız, karşılığı size eksiksiz ödenir ve haksızlığa uğratılmazsınız.

61. Eğer onlar barışa yanaşırlarsa sen de yanaş ve Allah'a tevekkül et. Muhakkak ki her şeyi hakkıyla işiten ve her şeyi hakkıyla bilen ancak O'dur.

62. Barışa yanaşır görünerek hile yapmak isterlerse, sana elbette Allah yeter. Sana yardımıyla ve mü'minlerle kuvvet veren O'dur.

63. Mü'minlerin kalblerini kaynaştıran da O'dur. Eğer sen yeryüzündeki her şeyi verseydin yine onların kalblerini kaynaştıramazdın; fakat Allah onların arasına ülfet ve muhabbet verdi. Muhakkak ki O'nun kudreti her şeye galiptir ve O'nun her işi hikmet iledir.

64. Ey Peygamber, sana da, sana uyan mü'minlere de Allah kâfidir.

65. Ey Peygamber, mü'minleri cihada teşvik et. Sizden sabreden yirmi kişi olsa, iki yüz kişiye galip gelir. Sizden sabreden yüz kişi olsa, kâfirlerden bin kişiye galip gelir. Çünkü onlar anlayıştan mahrum bir topluluktur.

66. Şimdi ise Allah, sizde olan zaafı bildiği için yükünüzü hafifletti. Artık sizden sabreden yüz kişi olursa iki yüz kişiye galip gelir. Sizden bin kişi de, Allah'ın izniyle, iki bin kişiye galip gelir. Allah, sabredenlerle beraberdir.[173]

67. Hiçbir peygambere, yeryüzünde iyice kuvvetlenmedikçe esir alıp fidye karşılığında onları serbest bırakarak düşmanın kuvvetlenmesine sebep olmak uygun düşmez. Siz dünyanın geçici menfaatini istiyorsunuz; Allah ise size âhiret sevâbını nasip etmek ister. Allah'ın kudreti her şeye galiptir ve O'nun her işi hikmet iledir.

68. Eğer Allah, sizi bağışlayacağını Levh-i Mahfuzda yazmış olmasaydı, aldığınız fidye yüzünden size büyük bir azap dokunurdu.[174]

69. Artık ganimet olarak aldıklarınızı helâl ve temiz olarak yiyin. Allah'tan da korkun. Muhakkak ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

70. Ey Peygamber, elinizde esir olarak bulunanlara de ki: Eğer Allah sizin kalbinizde bir hayır bulunduğunu bilirse, sizden alınmış olan fidyenin daha hayırlısını size verir ve günahlarınızı da bağışlar. Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.[175]

71. Eğer onlar sana hıyânet etmek isterlerse, muhakkak ki bundan önce de Allah'a hıyânet etmişlerdi de, Allah onlara galip gelmen için sana imkân vermişti. Allah, her şeyi hakkıyla bilir; O'nun her işi hikmet iledir.

72. Îmân edip hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad

edenler ile onları barındırıp onlara yardım edenler birbirlerinin dostudur ve birbirlerine vâris olurlar. Îmân edip de hicret etmemiş olanların ise, onlar hicret edinceye kadar velâyetleri size âit değildir ve birbirinize vâris olamazsınız. Ancak onlar dinlerine tecâvüz edilip de sizden yardım istedikleri takdirde, aranızda antlaşma olan bir kavme karşı savaşmamak şartıyla, onlara yardım etmek üzerinize borçtur. Allah ise işlediklerinizi hakkıyla görür.[176]

73. Kâfirler de birbirinin dostudur. Eğer, size emredileni yerine getirip mü'mini dost, kâfiri düşman bilmezseniz, yeryüzünde fitne çıkar ve pek büyük bir fesat meydan alır.

74. Îmân edip hicret eden ve Allah yolunda cihad eden kimselerle onları barındıran ve onlara yardım eden kimseler ise, gerçek mü'minlerin tâ kendisidir. Onlar için günahlarından bağışlanma ve Cennette tükenmez bir rızık vardır.

75. Sonradan îmân edip hicret eden ve sizinle beraber cihad edenler de sizdendir. Onlardan aralarında akrabâlık bulunanlar ise, Allah'ın kitabına göre, birbirlerine daha da yakındırlar. Şüphesiz Allah, her şeyi hakkıyla bilir.

Tevbe Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 129 âyettir. Kur'ân-ı Kerimin en son nâzil olan sûrelerindendir. Tebük Savaşından sonra indirilmiştir. Muhtevâ itibarıyla Enfâl Sûresinin âdetâ devamı gibidir. Bu sûre, müşriklerle bütün alâkanın kesildiğini bildirerek başlar; müşriklere ve kitap ehline karşı muâmelenin esaslarını bildirir; münâfıkların hilelerini de tafsilâtlı şekilde açıklar. Tebük Harbine katılmayıp da sonradan pişmanlık duyarak bağışlanmalarını isteyen Müslümanların tevbelerinin kabul edildiği bu sûre ile bildirilmiş ve sûre de adını buradan almıştır. Müşriklere ve münâfıklara karşı şiddetli tehditler ihtivâ ettiği ve müşriklere karşı harp ilânı ile başladığı için; rahmeti, emniyet ve selâmeti ifade eden Besmele, bu sûrenin başında yer almamıştır.

* * *

1. Müşriklerden aranızda antlaşma bulunanlara, Allah ve Resulünden bir ihtardır:

2. Dört ay müddetle yeryüzünde dolaşın. Ve bilin ki Allah'ı âciz bırakacak değilsiniz ve Allah, elbette kâfirleri rezil edecektir.[177]

3. Büyük hac gününde Allah ve Resulünden insanlara şunu ilân edin ki, Allah ve Resulü müşriklerden uzaktır. Tevbe ederseniz sizin için daha hayırlıdır. Ama yüz çevirirseniz, bilin ki Allah'ı âciz bırakacak değilsiniz. İnkâr edenleri ise acı bir azapla müjdele.

4. Ancak, müşriklerden aranızda antlaşma olup da bunu hiçbir şekilde ihlâl etmemiş ve kimseye size karşı yardım etmemiş olanlar müstesnâdır. Onlarla olan antlaşmalarınızı, müddetlerinin sonuna kadar tamamlayın. Muhakkak ki Allah, haksızlıktan sakınanları sever.

5. Haram aylar çıkınca, müşrikleri bulduğunuz yerde öldürün, esir alın, hapsedin ve onların bütün yollarını tutun. Ancak onlar tevbe eder, namazlarını dosdoğru kılar ve zekâtlarını verirlerse, siz de onları serbest bırakın. Muhakkak ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

6. Eğer müşriklerden biri eman dileyecek olursa, sen de ona eman ver—tâ ki Allah'ın kelâmını dinlesin. Sonra da, îmân etmeyip yurduna dönmek isterse, onu emin olacağı yere ulaştır. Çünkü onlar hak ve hakikati bilmez bir topluluktur.

7. Müşrikler için, Allah katında ve Resulü yanında nasıl bir ahid olabilir? Ancak Mescid-i Haram yakınında ahidleştikleriniz müstesnâdır; onlar ahidlerinde durdukları müddetçe siz de ahdinizde durun. Muhakkak ki Allah, emir ve yasaklarına karşı gelmekten ve ahidlerini bozmaktan sakınanları sever. [178]

8. O müşriklerle nasıl ahid olabilir ki, onlar galip geldikleri takdirde ne yemin tanırlar, ne de ahid gözetirler. Onlar sözleriyle sizi hoşnut ederler; kalbleri ise ahde vefâdan uzaktır. Çoğu da yoldan çıkmış fâsıklardır.

9. Onlar, Allah'ın âyetlerini az bir dünya menfaati karşılığında değiştirdiler de halkı O'nun yolundan alıkoydular. Gerçekten ne kötü bir şeydir işledikleri!

10. Onlar bir mü'min hakkında ne yeminlerini tutarlar, ne de ahid gözetirler. Onlar, zulümle haddini aşmış olanların tâ kendisidir.

11. Eğer tevbe eder, namazlarını dosdoğru kılar ve zekâtlarını verirlerse, artık onlar sizin din kardeşlerinizdir. Biz ise, bilen bir topluluk için âyetlerimizi böyle açıklarız.

12. Eğer antlaşma yaptıktan sonra yeminlerini bozar ve dininize dil uzatırlarsa, siz de küfrün elebaşlarını öldürün; onlar için yeminin bir değeri yoktur. Belki böylece inkâr ve isyanlarına son verirler.

13. Öyle bir kavimle nasıl savaşmazsınız ki, yeminlerini bozmuş, Peygamberi yurdundan çıkarmak için uğraşmış ve size karşı savaşı önce kendileri başlatmıştır? Onlardan korkar mısınız? Allah ise, korkulmaya daha lâyıktır—eğer gerçek mü'minlerseniz.

14-15. Onlarla savaşın ki, sizin elinizle Allah onları azaplandırsın, rezil etsin, onlara karşı size yardım etsin, mü'minler topluluğunun gönüllerini ferahlandırsın ve kalblerindeki ıztırabı gidersin. Allah, dilediğine tevbe nasip eder. Allah, her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yapar.

16. Yoksa Allah, içinizden cihad edenleri ve Allah ile Resulünden ve mü'minlerden başkasını sırdaş edinmeyenleri ayırd etmeden kendi hâlinize bırakılacağınızı mı sandınız? Allah, sizin bütün yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

17. Müşrikler, küfürlerine kendileri şâhit oldukları halde Allah'ın mescitlerini imar edemezler. Öylelerinin bütün yaptıkları boşa gitmiştir. Onlar ebedî olarak Cehennem ateşinde kalıcıdırlar.

18. Allah’ın mescitlerini, ancak Allah’a ve âhiret gününe îmân eden, namazlarını dosdoğru kılan, zekâtlarını veren ve Allah’tan başkasından korkmayan kimseler imar eder. İşte doğru yola ermişlerden olmaları umulanlar bunlardır.

19. Yoksa siz hacılara su verip Mescid-i Harâmı imar etmeyi, Allah’a ve âhiret gününe îmân eden ve Allah yolunda cihad eden kimsenin amelleriyle bir mi tutuyorsunuz? Allah katında bunlar bir olmaz. Ve Allah, zâlimler topluluğuna doğru yolu göstermez.[179]

20. Îmân eden, hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenler, Allah katında en yüksek derecededirler. Onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendisidir.

21. Rableri onları Kendi katından bir rahmetle, rızâsıyla ve onlar için hazırladığı, dâimî nimetlerle dolu Cennetlerle müjdeler.

22. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır. Mükâfatın büyüğü elbette Allah katındadır.

23. Ey îmân edenler! Babalarınızı ve kardeşlerinizi, eğer küfrü îmâna tercih etmişlerse, dost edinmeyin. Sizden kim onları dost edinirse, işte onlar zâlimlerin tâ kendisidir.

24. De ki: Eğer babalarınız, oğullarınız, kardeşleriniz, eşleriniz, yakınlarınız, kazandığınız mallar, durgunlaşmasından korktuğunuz ticaret ve hoşunuza giden meskenler size Allah’tan, Resulünden ve O’nun yolunda cihaddan daha sevgili ise, o zaman Allah’ın azâbı gelinceye kadar bekleyin. Allah, Kendisine itaatten çıkmış fâsıklar topluluğuna yol göstermez.[180]

25. Muhakkak ki Allah, pek çok yerde ve Huneyn gününde size yardım etmişti. O gün çokluğunuza güvenmiştiniz; fakat bu size bir fayda vermedi. Yeryüzü, o kadar genişliğiyle beraber, size dar geldi ve arkanızı dönüp gittiniz.

26. Sonra Allah, Resulünün ve mü’minlerin üzerine emniyet ve rahmetini indirdi, görmediğiniz ordular indirdi ve kâfirleri azaplandırdı. İşte kâfirlerin cezâsı budur.[181]

27. Sonra da Allah, bunun ardından dilediğine tevbe nasip eder. Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

28. Ey îmân edenler! Müşrikler ancak birer pisliktir; bu seneden sonra Mescid-

i Harâma yaklaşmasınlar. Eğer onların gelmemesi sebebiyle ticaretimiz azalır da fakirliğe düşeriz diye korkarsanız, bilin ki Allah, dilediği takdirde lûtuf ve ihsânıyla sizi zengin kılacaktır. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yapar.

29. Kendilerine kitap verilmiş olanlardan Allah'a ve âhiret gününe hakkıyla inanmayan, Allah ve Resulünün haram kıldıklarını haram saymayan ve hak dini kendilerine din edinmeyen kimselerle, size kendi elleriyle cizye verip karşınızda küçük duruma düşünceye kadar savaşın.

30. Yahudiler "Üzeyir, Allah'ın oğludur" dediler; Hıristiyanlar da "Mesih İsâ, Allah'ın oğludur" dediler. Bu onların uydurdukları sözleridir; kendilerinden önceki kâfirlerin sözlerine benzetirler. Allah, onları kahretsin, yüzleri nasıl da haktan çevriliyor![182]

31. Onlar hahamlarını, papazlarını ve Meryem oğlu Mesih'i kendilerine Allah'tan başka birer rab edindiler. Halbuki onlar, tek bir ilâha ibâdet etmekle emrolunmuşlardı. Ondan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. O, onların ortak koştukları şeylerden münezzehtir.

32. Allah'ın nûrunu üflemekle söndürmek isterler. Allah ise, nûrunu tamamlamaktan başka bir şeye râzı olmaz—kâfirler isterse hoşlanmasınlar.

33. O'nu bütün dinlerin üzerine yüceltmek için Resulünü hidâyet ve hak din ile gönderen de O'dur—müşrikler isterse hoşlanmasınlar.

34. Ey îmân edenler! Hahamlardan ve papazlardan birçoğu halkın malını haksız yere yerler ve onları Allah'ın yolundan alıkoyarlar. Altını ve gümüşü biriktirip de onu Allah yolunda harcamayanları ise, acı bir azapla müjdele.

35. O gün bu altın ve gümüşler Cehennem ateşinde kızdırılır da alınları, yanları ve arkaları onunla dağlanır. "İşte kendiniz için biriktirdiğiniz budur; şimdi biriktirdiklerinizin tadına bakın!" denir.

36. Gökleri ve yeri yarattığı gün, Allah katında ayların sayısı on iki olarak Levh-i Mahfuzda yazılmıştır. Bunlardan dördü haram aylardır. İşte dosdoğru hesap budur. Bu ayların hürmetine karşı gelerek kendinize zulmetmeyin. Müşrikler nasıl topluca sizinle savaşıyorsa, siz de topluca onlarla cihad edin. Bilin ki Allah, emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınan takvâ sahipleriyle beraberdir.

37. Bir ayın yasağını diğer aya tehir etmek, küfürde ziyadelikten başka bir şey

değildir. Kâfirler onunla sapıklığa düşerler de, Allah'ın haram kıldıklarının sayısını denkleştirmek için, haram ayı bir sene helâl, bir sene haram kabul ederler; böylece Allah'ın haram ettiğini helâl kılmak isterler. Kötülükleri kendilerine böylece hoş gösterilmiştir. Allah, kâfirler, topluluğuna yol göstermez.[183]

38. Ey îmân edenler! Ne oldu size ki, "Allah yolunda seferber olun" dendiği zaman ağırdan aldınız? Yoksa âhiret yerine dünya hayatına mı râzı oldunuz? Halbuki dünya hayatının menfaati, âhiretin yanında pek az bir şeydir.

39. Allah yolunda seferber olmazsanız, O, sizin başınıza acı bir felâket verir ve yerinize sizden başka bir topluluğu getirir; siz ise O'na hiçbir zarar vermiş olmazsınız. Allah, her şeye hakkıyla kàdirdir.[184]

40. Siz Allah'ın Resulüne yardım etmeseniz de, Allah ona yardım etmiştir. Kâfirler onu yurdundan çıkardıklarında, mağaradaki iki kişiden biri olduğu halde o, yanındaki dostuna "Üzülme," diyordu, "Allah bizimle beraberdir." Allah, böylece onun üzerine emniyet ve rahmetini indirdi, sizin göremediğiniz ordularla onu takviye etti ve kâfirlerin dâvâsını alçalttı. Yüce olan Allah'ın dâvâsıdır. Allah'ın kudreti her şeye galiptir ve O'nun her işi hikmet iledir.[185]

41. Kolaylıkta ve zorlukta, hep birlikte harbe çıkın. Allah yolunda mallarınızla ve canlarınızla cihad edin. Bunun sizin için ne büyük bir hayır olduğunu bir bilseniz!

42. Eğer çabuk ele geçecek bir ganimet ve orta uzaklıkta bir sefer olsaydı, sana uyarlardı. Fakat o meşakkatli mesafe onlara uzak geldi. "Gücümüz yetseydi sizinle beraber sefere çıkardık" diye Allah'a yemin edecekler. Onlar kendilerini helâk ediyorlar. Allah ise, onların yalancı olduklarını bilir.[186]

43. Allah seni affetsin, niçin onlara izin verdin de doğru söyleyenler ortaya çıkıp yalancıların kim olduğunu bilinceye kadar beklemedin?[187]

44. Allah'a ve âhiret gününe îmân edenler, malları ve canlarıyla cihad etmekten geri kalmak için izin istemezler. Allah ise takvâ sahiplerini hakkıyla bilir.

45. Cihaddan geri kalmak için izin isteyenler, ancak Allah'a ve âhiret gününe inanmayan ve kalbleri şüpheye tutulmuş kimselerdir ki, onlar şüpheleri içinde bocalayıp dururlar.

46. Cihada çıkmak isteselerdi onun için bir hazırlık yaparlardı. Ancak Allah,

cihada çıkmalarını istemedi ve onları alıkoydu. Onlara, “Evlerinde oturanlarla beraber siz de oturun” dendi.

47. Eğer sizinle beraber cihada çıksalardı, sizin için fesattan başka bir şey arttırmazlar, fitne çıkarmak için aranızda koşuştururlardı. İçinizde ise onları can kulağıyla dinleyecekler vardır. Allah, zâlimleri hakkıyla bilir.[188]

48. Muhakkak ki onlar bundan önce de fitne çıkarmak istemişler ve senin hakkında çeşitli işler çevirmişlerdi. Nihâyet hak geldi, Allah’ın yardım ve zafer vaadi gerçekleşti ve onlar hoşlanmadıkları halde İslâmın diğer dinlere üstünlüğü meydana çıktı.[189]

49. Onlardan, “İzin ver de beni fitneye düşürme” diyenler vardır. Heyhât, onlar fitnenin tâ içine düşmüşlerdir. Cehennem ise, kâfirleri her taraftan kuşatmıştır.[190]

50. Sana bir iyilik erişirse onları üzer. Başına bir musibet geldiğinde de, “İyi ki biz tedbirimizi önceden almışız” derler ve sevinerek dönüp giderler.

51. De ki: Allah’ın bizim için yazdığından başkası başımıza gelmez. Bizim dostumuz ve gözeticimiz O’dur. Öyleyse mü’minler yalnız Allah’a tevekkül etsinler.

52. De ki: Bizim için bekleyeceğiniz ancak zafer veya şehidlik gibi iki güzellikten biridir. Biz ise, Allah’ın sizi ya Kendi katından veya bizim elimizle göndereceği bir azâba uğratmasını bekliyoruz. Siz, bekleyedurun; biz de sizinle beraber bekliyoruz.

53. De ki: İster kendi rızânızla, ister gönülsüzce bağışta bulunun; sizden kabul edilecek değildir. Muhakkak ki siz Allah’a, itaatten çıkmış bir topluluk oldunuz.[191]

54. Yaptıkları bağışların kabul edilmemesine sebep, Allah’ı ve Resulünü inkâr etmeleri, namaza üşenerek gelmeleri ve bağışlarını da istemeye istemeye yapmalarından başka bir şey değildir.

55. Onların ne mallarının, ne de evlâtlarının çokluğu seni imrendirmesin. Allah, onları dünya hayatında bununla azaplandırmayı ve canlarının kâfir olarak çıkmasını murad eder.

56. Sizden olduklarına dâir Allah’a yemin ederler. Halbuki sizden değillerdir; fakat kâfirlere yaptığınızı onlara da yapacaksınız diye ödleri patlayan bir topluluktурlar.

57. Eğer sığınacak bir yer, bir mağara veya girecek bir delik bulsalardı, sizden kurtulmak için koşarak oraya yönelirlerdi.

58. Onlardan, sadakalar hususunda sana dil uzatan da vardır. O sadakalardan kendilerine verildiğinde hoşlanırlar, verilmediğinde hemen kızıverirler.[192]

59. Keşke onlar, Allah ve Resulünün verdiğine râzı olup da “Allah bize yeter. Lûtuf ve ihsânıyla Allah da bize verecektir, Resulü de. Biz ancak Allah’ın ihsânını ve rızâsını isteriz” demiş olsalardı!

60. Zekât ancak fakirlere, yoksullara, zekât toplayan memurlara, kalbleri İslâma ısındırılacak kimselere, hürriyetine kavuşturulacak köle ve câriyelere, borçlulara, Allah yolunda harcanmaya ve yolda kalmışlara mahsustur. Zekâtı Allah size böylece farz kılmıştır. Allah, her şeyi hakkıyla bilir ve O’nun her işi hikmet iledir.

61. Onlardan Peygamberi inciterek “O, ne söylense dinleyen bir kulaktır” diyenler de vardır. De ki: O, sizin için, Allah’ın ve mü’minlerin sözüne inanan hayırlı bir kulak ve sizden îmân edenler için bir rahmettir. Allah’ın Resulünü incitenler için ise pek acı bir azap vardır.[193]

62. Size hoş görünmek için, Allah adına size yemin ederler. Eğer gerçekten mü’min iseler, râzı edilmeye Allah ve Resulü daha lâyıktır.[194]

63. Onlar bilmezler mi ki, Allah ve Resulüne kim karşı gelirse, onun için, dâimî olarak içinde kalmak üzere Cehennem ateşi vardır. Bu ise büyük bir rezilliktir.

64. Münâfıklar, kalblerindeki nifâkı onlara haber verecek bir sûrenin indirilmesinden çekiniyorlar. Onlara “Siz eğlenedurun,” de. “Allah elbette sizin çekindiğiniz şeyi meydana çıkaracaktır.”[195]

65. Onlara sorsan, “Biz söze dalmış, şakalaşıyorduk” derler. Sen de ki: Allah ile ve O’nun âyetleri ve Resulü ile mi eğleniyordunuz?[196]

66. Mâzeret beyan etmeyin; çünkü siz îmân ettiğinizi söyledikten sonra tekrar kâfir oldunuz. Eğer Biz içinizden tevbe eden bir topluluğu affedersek, diğer bir topluluğu da, cürümlerinde ısrar ettikleri için azâba uğratırız.[197]

67. Münâfık erkekler ve münâfık kadınlar hep birbirine benzerler. Kötülüğe teşvik eder, iyilikten sakındırır, ellerini de sıkı tutarlar. Onlar Allah’ı unutmuş, Allah da onları rahmetinden mahrum bırakmıştır. Gerçekten münâfıklar, Allah’a

itaatten tamamıyla çıkmış kimselerdir.

68. Münâfık erkeklere, münâfık kadınlara ve kâfirlere, Allah, Cehennem ateşini vaad etmiştir; onlar orada ebediyen kalıcıdırlar. Cehennem onlara yeter. Allah, onları lânetlemiştir. Ve onlar için dâimî bir azap vardır.

69. Ey münâfıklar, siz de öncekiler gibisiniz. Üstelik onlar sizden daha kuvvetliydi ve malları ve evlâtları daha da çoktu. Onlar bu dünyadaki nasiplerini aldılar. Siz de, kendinizden evvel bu dünyadan nasiplerini alanlar gibi nasibinizi almak istediniz ve küfür bataklığına dalanlar gibi siz de o batağa daldınız. Öylelerinin bütün yaptıkları, dünyada ve âhirette boşa çıkmıştır. Onlar hüsrâna düşenlerin tâ kendisidir.

70. Onlardan evvel gelip geçen Nûh kavminin, Âd ve Semûd'un, İbrahim kavminin, Medyen halkının ve Lût kavminin haberleri kendilerine gelmedi mi? Peygamberleri onlara açık mûcizeler getirmişlerdi. Allah, onlara zulmetmedi; onlar kendi kendilerine zulmettiler.

71. Mü'min erkekler ve mü'min kadınlar birbirlerinin dostlarıdır. Onlar iyiliğe teşvik eder, kötülükten sakındırır, namazlarını dosdoğru kılar, zekâtlarını verir, Allah'a ve Resulüne itaat ederler. İşte onları Allah rahmetine eriştirecektir. Muhakkak ki Allah'ın kudreti her şeye galiptir ve O'nun her işi hikmet iledir.

72. Mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara Allah, ebedî olarak kalmak üzere, altından ırmaklar akan Cennetler ve Adn Cennetlerinde güzel meskenler vaad etmiştir. Allah'ın rızâsı ise en büyük mükâfattır. En büyük kurtuluş da işte budur.

73. Ey Peygamber, kâfirlere ve münâfıklara karşı cihad et ve onlara sertlik göster. Onların varacakları yer Cehennemdir. Dönülecek ne kötü bir yerdir orası!

74. Söylemedik diye Allah'a yemin ediyorlar. And olsun ki onlar o küfür sözünü söyleyip, Müslüman olduktan sonra tekrar küfre döndüler ve Resulullahı şehid etmek veya Müslümanları Medine'den çıkarmak gibi, başaramayacakları bir işe yeltendiler. Onlar, Allah ve Resulü, Allah'ın lûtuf ve ihsânıyla kendilerini zengin ettiği için nankörlük edip intikam almaya kalkıyorlar. Tevbe ederlerse onlar için daha hayırlı olur. Eğer yüz çevirirlerse, Allah onları dünyada ve âhirette acı bir azapla cezâlandırır. Yeryüzünde de onlara ne bir dost bulunur, ne bir yardımcı.[198]

75. Bir de onlardan, "Eğer Allah lûtuf ve ihsânıyla bize verecek olursa biz de muhakkak ondan bağışta bulunur ve sâlih kimselerden oluruz" diye Allah'a söz verenler vardır.

76. Allah lûtuf ve ihsânıyla onlara zenginlik verdiğinde ise, cimrilik ettiler ve sözlerinden döndüler. Zâten onlar yüz çevirmeyi âdet edinmişlerdir.

77. Allah'a verdikleri sözden döndükleri ve yalan söyleyip durdukları için, Allah da, bu hareketlerinin âkıbetini, Kendi huzuruna çıkacakları güne kadar kalblerinde kalacak bir nifâka çevirdi.[199]

78. Onlar bilmiyorlar mı ki, Allah onların içindekini de, fısıltılarını da bilir ve Allah gayb âlemlerini hakkıyla bilir?

79. Mü'minlerden, gönül rızâsıyla sadaka verenleri ve ancak güçlerinin yettiğini bulup bağışlayabilenleri ayıplayan ve onlarla alay edenlere gelince: Allah da o kimseleri maskaraya çevirir. Onlar için acı bir de azap vardır.[200]

80. Onlar adına ister af dile, ister dileme. Onlar için yetmiş kere mağfiret dilesen yine Allah onları bağışlayacak değildir. Bu, onların Allah'ı ve Resulünü inkâr etmiş olmaları yüzündendir. Allah, Kendisine itaatten kendi iradeleriyle çıkmış bir topluluğa yol göstermez.

81. Resulullaha karşı gelerek seferden geri kalanlar, evlerinde oturdukları için keyiflendiler. Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad etmek ise onların hoşlarına gitmedi de, "Bu sıcakta cihada çıkmayın" dediler. Sen, "Cehennem ateşi daha sıcaktır" de. Keşke anlayabilselerdi!

82. Bırak biraz gülsünler; sonra çok ağlayacaklar. Bu, onların kendi kazandıklarının cezâsıdır.

83. Eğer Allah seni Medine'de kalanlardan o münâfıkların yanına döndürür de onlar başka bir cihada çıkmak için senden izin isteyecek olurlarsa, onlara de ki: "Artık ebediyen benimle beraber cihada çıkamayacak ve benimle beraber düşmana karşı savaşamayacaksınız. Siz ilk defa oturmaya râzı oldunuz; bundan sonra da geride kalanlarla beraber oturun."

84. Onlardan ölen hiçbir kimsenin asla namazını kılma ve kabrinin başında durma. Onlar, Allah'ı ve Resulünü inkâr etmişler ve Allah'a itaatten çıkmış olarak ölüp gitmişlerdir.[201]

85. Onların mallarının ve evlâtlarının çokluğu da seni imrendirmesin. Allah, bu mal ve evlât çokluğuyla onları dünyada azaplandırmak ve canlarını kâfir olarak çıkarmak ister.

86. "Allah'a îmân edin ve O'nun Resulü ile beraber cihad edin" diyen bir sûre

indirildiğinde, onlardan güç ve servet sahibi olanlar, “Bizi bırak da evlerinde oturanlarla beraber kalalım” diyerek senden izin istediler.

87. Onlar geride kalanlarla beraber olmaya râzı oldular. Onların kalbleri mühürlenmiştir; artık hakkı anlayamazlar.

88. Peygamber ve beraberindeki mü’minler ise, mallarıyla ve canlarıyla cihad ettiler. Dünyada zafer ve âhirette Cennet işte onlarındır. Onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendisidir.

89. Allah onlara, altından ırmaklar akan Cennetler hazırlamıştır. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır. En büyük kurtuluş işte budur.

90. Bedevîlerden mâzeret ileri sürenler, kendilerine izin verilmesi için geldiler. Allah’a ve Resulüne yalan söyleyenler de izin bile istemeksizin evlerinde oturdular. Onlardan kâfir olanların başına acı bir azap gelecektir.

91. Güçsüz durumda olanlara, hastalara ve harcayacak bir şey bulamadığı için cihada katılamayanlara, Allah ve Resulüne ihlâs ile îmân ve itaat ettikleri takdirde, bir günah yoktur. İyilik yapan ve iyi kullukta bulunan kimseleri kınamak için de bir sebep yoktur. Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

92. Şu kimseler üzerine de cihada katılamadıkları için bir günah yoktur ki, sana her gelişlerinde “Sizi bindirecek bir şey bulamadım” derdin, onlar da cihad için harcayacak bir şey bulamamanın üzüntüsüyle gözleri yaşla dolu olarak dönerlerdi.[202]

93. Mes’ul tutulacak kimseler, zengin oldukları halde cihada katılmamak için senden izin isteyenlerdir. Onlar, geride kalanlarla beraber oturmaya râzı olmuşlar, Allah da onların kalblerini mühürlemiştir; artık onlar yaptıklarının âkıbetini bilemezler.

94. Yanlarına döndüğünüzde, size mâzeret beyan edecekler. Sen de ki: Mâzeret bildirmeyin; size inanacak değiliz. Sizin hâlinizden Allah bizi haberdar etmiştir. Bundan sonra yapacaklarınızı ve tevbe edip etmeyeceğinizi de Allah ve Resulü görecektir. Sonra da, görünen ve görünmeyen âlemleri hakkıyla bilen Allah’ın huzuruna döndürüleceksiniz ve yaptıklarınızı O size bildirecektir.

95. Yanlarına döndüğünüz zaman, kendilerine ilişmeyesiniz diye, size Allah adına yemin edeceklerdir. Siz de onları bırakın. Onlar murdardır, varacakları yer de Cehennemdir. Bu, işleyip durduklarının cezâsıdır.

96. Kendilerinden hoşnut olmanız için size yemin ederler. Siz onlardan hoşnut olsanız bile, Allah o fâsıklar gürûhundan hiçbir zaman râzı olmaz.

97. Bedevîler küfür ve nifak yönünden daha şiddetli ve Allah'ın Resulüne indirdiği emir ve yasakları bilmemeye daha müsâittirler. Allah, her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yapar.

98. Bedevîlerden öylesi vardır ki, bağışladığı şeyi ziyan olmuş sayar ve başınıza felâketlerin gelmesini bekler. Felâket onların başına gelsin! Allah, her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.

99. Bedevîlerden öylesi de vardır ki, Allah'a ve âhiret gününe îmân eder; bağışladığı şeyi de Allah'ın rızâsına ve Peygamberin duâsına vesile sayar. Evet, bu gerçekten onlar için Allah'ın rızâsına bir vesiledir. Allah, onları rahmetine eriştirecektir. Muhakkak ki Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

100. İslâmda önceliği olan Muhâcirler ve Ensâr ile onları güzellikle takip ederek örnek alanlar ve onları hayırla yâd edenlere gelince: Allah onlardan râzıdır, onlar da Allah'tan râzıdır. Allah onlara, içinde ebedî olarak kalmak üzere, altından ırmaklar akan Cennetler hazırlamıştır. Bu ise en büyük kurtuluştur.

101. Medine çevresindeki bedevîler arasında münâfıklar da vardır. Medine halkından da münâfıklıkta inat edenler vardır ki, onları sen bilmezsin, ancak Biz biliriz. Biz onları dünyada ve kabirde iki kere azâba uğratacağız; sonra da onlar pek büyük bir azâba atılacaklardır.

102. Günahlarını itiraf eden diğerleri ise, yapmış oldukları güzel amellerine kötü bir işi karıştırmışlardır. Allah'ın, onların tevbelerini kabul etmesi umulur. Muhakkak ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.[203]

103. Onları günahlarından temizleyip sevaplarını arttırmak için, mallarından sadaka olarak bir miktarını al ve onlar için duâ et. Senin duân onlar için bir rahmettir. Allah, ise her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.

104. Onlar bilmezler mi ki Allah, kullarının tevbesini ve sadakalarını kabul eder; ve tevbeleri kabul edip kullarına merhamet eden ancak Allah'tır?

105. De ki: Çalışın; Allah da, Resulü de, mü'minler de sizin yaptıklarınızı görecektir. Sonra da görünür ve görünmez âlemleri hakkıyla bilen Allah'ın huzuruna döndürülürsünüz ve O, size işleyip durduklarınızın ne olduğunu bildirir.

106. Cihaddan geri kalan diğer bir topluluğun durumu da Allah'ın vereceği hükme bırakılmıştır. Allah dilerse onları cezâlandırır, dilerse tevbelerini kabul eder. Allah, her şeyi hakkıyla bilen, her işi hikmetle yapandır.[204]

107. O kimseler ki, Müslümanlara zarar vermek, küfre yardımda bulunmak, mü'minlerin arasına ayrılık sokmak ve bundan önce Allah ile Resulüne karşı savaşa yeltenmiş kimsenin gelişini beklemek için bir mescid edindiler. "Bizim iyilikten başka bir kastımız yok" diye yemin ederler. Yalan söylediklerine ise Allah şâhittir.[205]

108. O mescidde asla namaz kılma. Senin namaz kılmana lâyık olan mescid, ilk günden beri takvâ üzerine kurulu bulunan mesciddir. Orada maddî ve mânevî pisliklerden temizlenmeyi seven kimseler vardır. Allah da çokça temizlenenleri sever.

109. Binâsını Allah korkusu ve rızâsı üzerine kuran kimse mi daha hayırlıdır, yoksa çökmeye yüz tutmuş bir yar kenarına kurup da onunla birlikte Cehennem ateşine yuvarlanan kimse mi? Allah, zâlimler topluluğuna yol göstermez.

110. Onların binâ ettikleri mescid, kalblerinde bir şüphe olarak devam eder ve kalbleri parçalanıp ölmedikçe o şüpheden kurtulamazlar. Allah, her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yapar.

111. Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, karşılığında onlara Cenneti vermek suretiyle satın almıştır. Onlar Allah yolunda cihad ederler, öldürür ve öldürülürler. Bu, Tevrât'ta, İncil'de ve Kur'ân'da hak olarak verilmiş bir sözdür. Vaadini Allah'tan daha iyi yerine getiren kim vardır? Yaptığınız bu alışverişten dolayı size müjdeler olsun! En büyük kurtuluş işte budur.[206]

112. Bu müjdeye erişenler, tevbe edenlerdir, ibâdet edenlerdir, hamd edenlerdir, oruç tutanlar ile cihad veya ilim gayesiyle yahut Allah'ın eserlerini tefekkür için seyahat edenlerdir, rükûa varanlardır, secdeye kapananlardır, iyiliğe teşvik edip kötülükten sakındıranlardır, Allah'ın emir ve yasaklarına riâyet edenlerdir. Mü'minleri müjdele!

113. Akrabâ bile olsalar, onların Cehennemlik oldukları ortaya çıktıktan sonra müşrikler hakkında Allah'tan af dilemek, ne Peygambere ve ne de îmân edenlere uygun düşmez.

114. İbrahim'in babası hakkında mağfiret dilemesi de, babasının îmân edeceğine dâir ona verdiği sözden başka bir sebeple değildi. Onun Allah düşmanı olduğunu açıkça anladığında ise istiğfardan vazgeçti. Doğrusu İbrahim

çok niyaz eden, çok şefkatli ve yumuşak huylu bir zât idi.

115. Allah, bir topluluğa hidâyet nasip ettikten sonra, sakınmaları gereken yasakları açıkça bildirmedikçe onları mes'ul tutmaz. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.

116. Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Dirilten de, öldüren de O'dur. Allah'tan başka sizin ne bir dostunuz vardır, ne de bir yardımcınız.

117. Muhakkak ki Allah, Peygambere ve o güçlük zamanında ona uyan Muhâcirlere ve Ensâra tevbe nasip etti. Onlardan bir kısmının kalbleri yılgınlığa düşmek üzere idi de, sonra Allah onlara tevbe nasip etti. Muhakkak ki Allah onlara çok şefkatli ve çok merhametlidir.[207]

118. Haklarındaki hüküm geri bırakılmış olan üç kişiye de Allah tevbe nasip etti. Öyle ki, yeryüzü, o kadar genişliğiyle beraber onlara dar gelmiş, kalbleri sıkıştıkça sıkışmış ve Allah'ın azâbından kurtulmak için O'ndan başka sığınacak bir yer olmadığını anlamışlardı. Sonra Allah, onlara pişman olup dönmeleri için tevbe nasip etti. Muhakkak ki Allah, tevbeleri çokça kabul edici ve kullarına merhamet edicidir.[208]

119. Ey îmân edenler! Allah'tan korkun ve doğrularla beraber olun.

120. Ne Medine halkına, ne de onun çevresinde bulunan bedevîlere, Allah'ın Resulünden geri kalmaları ve kendi canlarını Ondan daha çok sevmeleri yakışmaz. Zira onların Allah yolunda katlanacakları susuzluk, yorgunluk, açlık, kâfirleri kızdıracak bir yere ayak basmaları, düşmana karşı muzaffer olmaları gibi hiçbir hal yoktur ki, onun karşılığında kendilerine bir iyilik yazılmasın. Allah, iyilik yapan ve iyi kullukta bulunanların mükâfatını elbette zâyi etmez.

121. Onların, az veya çok, Allah yolunda yaptıkları her bağış veAllah yolunda geçtikleri her vâdi karşılığında, Allah onları, yaptıklarının daha güzeliyle mükâfatlandıracaktır.

122. Mü'minlerin hepsinin birden harbe çıkması gerekmez. Her topluluktan bir kısmın geride kalıp da, dinlerini iyice öğrenmeleri ve kavimleri geri döndüğünde onları ikaz etmeleri daha doğru olmaz mı? Umulur ki, böylece Allah'ın yasaklarından sakınmış olurlar.

123. Ey îmân edenler! Kâfirlerden çevrenizde bulunanlarla savaşın ki, sizi sert ve kuvvetli bulsunlar. Şunu da bilin ki Allah, takvâ sahipleriyle beraberdir.

124. Bir sûre indirildiği zaman, münâfıklardan, “Bu sûre hanginizin îmânını arttırdı?” diyenler olur. Îmân edenlere gelince, indirilen sûre onların îmânını arttırmıştır; onun inişiyle sevinç duyarlar.

125. Kalblerinde şüphe ve nifak hastalığı bulunanların ise, indirilen sûre, inkârları yüzünden murdarlıklarına murdarlık katar; ve onlar kâfir olarak ölüp giderler.

126. Onlar görmüyor mu ki, her sene bir iki defa çeşitli musibetlerle imtihan olunuyorlar, yine de tevbe edip ibret almıyorlar.

127. Onların ayıplarını açıklayan bir sûre indirildiği zaman, birbirlerine bakıp “Mü’minlerden sizi gören birisi var mı?” diye işaretleşirler, sonra da kalkıp uzaklaşırlar. Allah, onların kalblerini îmândan çevirmiştir; çünkü onlar haktan anlamaz bir topluluktur.

128. Ey insanlar, size kendi içinizden öyle bir peygamber geldi ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona pek ağır gelir. O, size çok düşkün, mü’minlere çok şefkatli, çok merhametlidir.

129. Ey Peygamber, eğer insanlar senden yüz çevirirse, sen de ki: “Allah bana yeter. O’ndan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ben O’na tevekkül ettim. Yüce Arşın Rabbi de O’dur.”

Yûnus Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 109 âyettir. Mekke müşrikleri, kendileri gibi bir beşere, hele mevki ve makam sahibi olmayan ümmî bir zâta peygamberlik verilmiş olmasını hazmedemiyorlar, "Allah, Ebû Tâlib'in yetiminden başka peygamber bulamadı mı?" diyorlardı. Bu sûrenin, müşriklerin bu sözleri üzerine indirildiği rivâyet edilmiştir ki, sûrenin hemen başında bu sözlere cevap vardır. Sûre, böylece Kur'ân'la başladığı gibi, Kur'ân'a uyma emriyle sona ermektedir. Bu sûrede Allah'ın varlık ve birlik delilleri üzerinde genişçe durulmakta, kat'î ve parlak delillerle Tevhid hakikati ispat edilmekte; Hazret-i Nûh, Hazret-i Mûsâ ve Hazret-i Yûnus'un kıssaları yer almaktadır. Hazret-i Yûnus'un kavmi, haklarındaki azap emri kaldırılan yegâne kavimdir ki, sûre adını buradan almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Elif lâm râ. Bu, hikmetle dolu olan kitabın âyetleridir.

2. Kendi içlerinden bir kimseye, "Halkı Allah'ın azâbından sakındır ve îmân edenleri de Rableri katında yüksek bir makamla müjdele" diye vahyedişimiz, insanlara tuhaf mı geldi ki, o kâfirler Peygamber için "Bu apaçık bir sihirbazdır" dediler?

3. Şüphesiz ki sizin Rabbiniz, gökleri ve yeri altı günde yaratıp sonra da Arş üzerinde hükmünü icrâ eden, bütün kâinatı yerli yerince tedbir ve idare etmekte olan Allah'tır. O'nun izni olmadan hiç kimse kimseye şefaat edemez. İşte Rabbiniz olan Allah O'dur; yalnız O'na kulluk edin. Hiç düşünmez misiniz?[209]

4. Hepinizin dönüşü O'nadır. Allah'ın vaadi böyledir ve yerine gelecektir. Kullarını önce yaratan, sonra da O'na îmân edip güzel hareketlerde bulunanları adâletle mükâfatlandırmak için yeniden diriltecek olan O'dur. Kâfirler için ise, inkârlarında ısrar etmeleri yüzünden, kaynar sudan bir içecek ve pek acı bir azap vardır.

5. Güneş'i bir ışık, Ay'ı bir nur yapan, vaktinizi ve hesabınızı bilesiniz diye Ay'a menziller takdir eden de O'dur. Allah, bütün bunları boş yere değil, hak ve hikmetle yaratmıştır. O, bilgi sahibi olan bir topluluk için âyetlerini işte böyle

açıklar.[210]

6. Muhakkak ki, gece ve gündüzün değişmesinde ve Allah'ın göklerde ve yerde yarattığı her şeyde, inkârdan sakınan bir topluluk için deliller vardır.

7. Bize kavuşmayı ümid etmeyenlere, dünya hayatına râzı olup onunla tatmin olanlara ve âyetlerimizden gafil bulunanlara gelince:

8. Kazandıkları sebebiyle onların varacakları yer Cehennem ateşidir.

9. Îmân edip güzel işler yapanları ise, Rableri, îmânları vasıtasıyla, altlarından ırmakların akacağı, nimetlerle dolu Cennetlere kavuşturur.

10. Onların Cennetteki duâları şöyledir: "Allah'ım, Seni bütün noksan sıfatlardan tenzih ederiz." Aralarındaki dilekleri de hep selâmdır, iyiliktir. Duâları ise şu sözlerle sona erer: "Ezelden ebede her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur."

11. Allah, insanlara hayrı acele istedikleri gibi şerri de acele verseydi, ecellerine hükmedilir, helâk olup giderlerdi. Fakat Bize kavuşmayı ümit etmeyenleri azgınlıkları içinde bırakıveririz de, bocalayıp dururlar.[211]

12. İnsana bir zarar dokunduğunda, yatarken, otururken ve ayakta iken, her hâlinde Bize niyaz eder. O zararı kendisinden kaldırdığımızda ise, sanki başına gelen zarar yüzünden Bize duâ eden o değilmiş gibi geçer gider. Nefislerini dünya uğrunda harcayarak israf eden kimselere, işleyip durdukları şeyler işte böyle hoş gösterilmiştir.

13. Sizden evvel nice nesilleri, zulmettikleri zaman Biz helâk etmişizdir. Peygamberleri onlara apaçık deliller getirdiği halde onlar îmân etmeye yanaşmadılar. Mücrimler gürûhunu Biz işte böyle cezâlandırırız.

14. Sonra da, nasıl işler yapacağınıza bakmak için, o kavimlerin arkasından sizi yeryüzüne getirdik.

15. Onlara apaçık âyetlerimiz okunduğu zaman, Bize kavuşmayı ummayanlar, "Bize bundan başka bir Kur'ân getir, yahut bunu değiştir" derler. De ki: Onu ben kendiliğimden değiştiremem. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Rabbime isyan edecek olursam, büyük bir günün azâbından korkarım.

16. De ki: Allah dileseydi onu ben size okumazdım, O da size bildirmezdi. Bundan evvel de ben sizin aranızda bir ömür geçirdim. Hiç düşünmez misiniz?

17. Allah adına yalan uyduran veya O’nun âyetlerini yalanlayan kimseden daha zâlim kim vardır? Şüphesiz ki mücrimler kurtuluşa ermezler.[212]

18. Onlar, Allah’ı bırakıp da, kendilerine ne zararı, ne de faydası dokunmayan şeylere taparlar ve “Bunlar Allah katında bizim şefaatçilerimizdir” derler. Sen de ki: Göklerde ve yerde Allah’ın bilmediği bir şeyi mi O’na bildiriyorsunuz? Allah, onların ortak koştukları şeylerden münezzeh ve yücedir.

19. İnsanlar tek bir ümmetten başka bir şey değil iken, dinde ihtilâfa düşüp ayrıldılar. Eğer Rabbinin mükâfat ve cezâyı kıyâmet gününe tehir etme hususundaki takdiri olmasaydı, ihtilâf ettikleri şey hakkında hüküm derhal verilirdi.

20. “Ona Rabbinden bir mûcize indirilmeli değil miydi?” derler. Sen de ki: Gaybı bilmek Allah’a mahsustur. Siz Allah’ın vereceği hükmü bekleyin; ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim.

21. İnsanlara gelen bir musibetin ardından onlara bir rahmet tattırdığımızda, döneklik edip âyetlerimizi inkâr ederler. De ki: Allah, hileleri cezâlandırmakta pek sür’atlidir. Siz ne hile yaparsanız meleklerimiz onu kaydederler.

22. Sizi karada ve denizde gezdiren O’dur. Hattâ siz gemilerde bulunursunuz da, o gemiler hoş bir rüzgârla akıp gider, yolcuları da onunla ferahlanırlar. Derken bir fırtına çıkar, her taraftan dalgalar onlara hücum eder—öyle ki, kendilerini dalgalarla kuşatılmış sanırlar. O zaman bâtıl inançlarını terk edip ihlâs ile Allah’a yönelirler ve “Bizi bundan kurtarırsan and olsun ki şükredenlerden olacağız” diye duâ ederler.

23. Onları kurtardığımızda ise, yeryüzünde haksız yere taşkınlıklara girişiverirler. Ey insanlar, taşkınlığınız kendi aleyhinizedir. Az bir zaman dünya hayatından faydalanırsınız; sonra dönüşünüz Bizedir. İşleyip durduklarınızın âkıbetini o zaman size bildiririz.

24. Dünya hayatının misâli, gökten indirdiğimiz bir suya benzer. İnsanların ve hayvanların yiyecekleri, onunla birbirine karışmış olarak biter. Nihâyet yeryüzü onlarla ziynetini takınıp süslenir; ve yeryüzü ahâlisi ondan istifade edeceğini sandıkları bir sırada, emrimiz gece veya gündüz vakti ansızın gelir ve o ekini, sanki bir gün evvel hiç yokmuş gibi, kökünden biçeriz. Düşünen bir topluluk için, âyetlerimizi Biz böyle açıklarız.

25. Allah, selâmet yurduna dâvet eder ve dilediğini dosdoğru bir yola ulaştırır.

26. İyilik yapan ve iyi kullukta bulunanlara, yaptıklarının daha güzeliyle karşılık ve fazladan mükâfat vardır. Kıyâmet gününde onların yüzüne ne bir toz konar, ne de bir zillet kaplar. İşte onlar Cennet ehlidir; orada ebedîolarak kalacaklardır.

27. Günah işleyen kâfirlere ise, günahları kadar cezâ vardır. Kıyâmet gününde onların yüzlerini bir zillet kaplar. Allah'ın azâbından onları koruyacak hiç kimse yoktur. Sanki yüzleri kapkaranlık geceden bir parçaya bürünmüştür. İşte onlar Cehennem ateşinin ehlidir; orada ebedî olarak kalacaklardır.

28. O gün onları bir araya toplar, sonra müşriklere, "Siz ve şerikleriniz yerlerinizde durun ve başınıza gelecekleri bekleyin" deriz. Onlarla Allah'a ortak koştukları şeyleri böylece birbirinden ayırırız. Şerikleri ise onlara der ki: "Siz, bize tapmıyor, şeytana ve kendi heveslerinize uyuyordunuz.

29. "Sizinle bizim aramızda şâhit olarak Allah yeter. Bize taptığınızdan haberimiz bile yoktu."

30. Orada herkes, evvelce yapmış olduğu işlerin hesabını verir. Sonra o müşrikler, gerçek Rableri olan Allah'ın huzuruna sevk olunurlar; uydurdukları şeriklerde onları bırakmış, kaybolup gitmiştir.

31. De ki: "Kimdir gökten ve yerden sizi rızıklandıran? Kimdir kulak ve gözler yaratıp size veren? Kimdir ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkaran? Kimdir kâinatı yerli yerince tedbir ve idare eden?" Onlar diyecekler ki, "Allah'tır." Öyleyse, "Hâlâ O'na ortak koşmaktan korkmaz mısınız?" de.

32. İşte hak olan Rabbiniz Allah O'dur. O halde hak olan şeyden başkası sapıklık değil de nedir? Ve siz o sapıklığa nasıl da çevriliyorsunuz?

33. Allah'a îmân ve itaatten kendi iradeleriyle çıkanların artık îmân etmeyecekleri, Rabbinin bir hükmü olarak işte böylece gerçekleşmiştir.

34. De ki: Sizin ilâh edindiklerinizden kimse var mı ki, kullarını önce yaratsın, sonra tekrar diriltsin? De ki: Allah, kullarını hem ilk önce yaratır, hem de sonradan diriltir. Nasıl da saptırılıyorsunuz?

35. De ki: Sizin ilâh edindiklerinizden hak yolu gösterecek birisi var mı? De ki: Hakka eriştiren Allah'tır. O halde hakka eriştiren mi emrine uyulmaya lâyıktır, yoksa kendisine yol gösterilmedikçe doğru yolu bulamayan mı? Size ne oluyor ki böylesine bâtıl bir şekilde hükmediyorsunuz?

36. Onların çoğu bir zanna kapılmışlardır. Zan ise, hak olan hiçbir şeyin yerini

tutmaz. Şüphesiz ki Allah, onların yaptıklarını hakkıyla bilir.

37. Bu Kur’ân, Allah’tan başkasına isnâd edilebilecek bir kitap değildir. Ancak o, kendisinden önceki kitapları tasdik eden, Allah’ın hükümlerini açıklayan ve Âlemlerin Rabbi tarafından indirildiğinde şüphe olmayan bir kitaptır.

38. Yoksa onu peygamber mi uydurdu diyorlar? De ki: Eğer doğru söylüyorsanız, Allah’tan başka çağırabileceğiniz kim varsa çağırın da, hep beraber, onun bir sûresinin benzerini getirin![213]

39. Aslında onlar, ilmini kavrayamadıkları ve gayba ve istikbale dâir haberleri henüz vuku bulmamış olan bir kitabı yalanladılar. Onlardan evvelkiler de Allah’ın âyetlerini böyle yalanlamışlardı. Şimdi bak, zâlimlerin âkıbetleri nice oldu?

40. Onlardan Kur’ân’a îmân edenler de vardır, etmeyenler de. Rabbin ise fesatçıları çok iyi bilir.

41. Seni yalanlamaya devam ederlerse de ki: Benim yaptıklarım bana, sizin yaptıklarınız sizedir. Siz benim yaptıklarımdan uzaksınız, ben de sizin yaptıklarınızdan uzağım.

42. Onlardan seni duyanlar vardır. Ama sen, akıl edemedikleri halde o sağırlara işittirebilir misin?

43. Onlardan sana bakanlar da vardır. Ama sen, görmedikleri halde körlere yol gösterebilir misin?

44. Şüphesiz ki Allah, insanlara hiçbir şekilde haksızlık etmez; ancak insanlar kendi kendilerine zulmederler

45. Allah, onları huzurunda topladığı gün, onlar sanki dünyada gündüz vakti bir an kalmış gibidirler. O gün birbirlerini tanıyacaklardır. Allah’a kavuşmayı yalanlayıp da doğru yolu bulamamış olanlar, o gün gerçekten hüsrâna düşmüşlerdir.

46. Onlara vaad ettiğimiz azâbın birkısmını sana göstersek de, yahut göstermeden evvel senin ruhunu alsak da, herhalde onların dönüşü Bizim huzurumuzadır. Allah, onların yaptıklarına şâhittir.

47. Her ümmetin bir peygamberi vardır. Peygamberleri onlara geldiğinde, artık aralarında hak ile hükmedilmiş olur ve hiçbir haksızlığa uğratılmazlar.

48. “Eğer doğru söylüyorsanız, vaad olunan kıyâmet günü ne zaman?” diye soruyorlar.

49. De ki: Allah dilemedikçe ben ne kendimi bir zarardan kurtarabilirim, ne de kendime bir faydam dokunur. Her milletin bir eceli vardır. Ecelleri geldiğinde onu ne bir an geri bırakabilir, ne de öne alabilirler.

50. De ki: Söyleyin bana, eğer Allah’ın azâbı gece veya gündüz vakti size geliverse, hâliniz ne olacak? Mücrimler niçin onun çabuklaştırılmasını istiyorlar?

51. Azap başınıza geldikten sonra mı O’na inanacaksınız? O zaman size, “Şimdi mi inandınız?” denecek. Halbuki siz bunun çabuklaştırılmasını istiyordunuz.

52. Sonra da zulmedenlere denir ki: Tadın ebedî azâbı! Siz kendi kazandıklarınızdan başka bir şeyin karşılığını görecek değilsiniz.

53. “O azap gerçek mi?” diye senden haber almak istiyorlar. De ki: Evet, Rabbime yemin olsun ki o, gerçeğin tâ kendisidir ve siz onu önleyebilecek kimseler değilsiniz.

54. Zulmetmiş olan herkes, o gün yeryüzündeki her şey kendisinin olsa kurtulmak için fedâ ederdi. Onlar azâbı gördüklerinde için için pişmanlık duyarlar. Sonra haksızlığa uğratılmaksızın aralarında adâletle hükmedilir.

55. Haberiniz olsun ki, göklerde ve yerde ne varsa Allah’ındır. Haberiniz olsun ki Allah’ın vaadi haktır; lâkin onların çoğu bilmezler.

56. Hayat veren de, öldüren de O’dur. Ve O’na döndürüleceksiniz.

57. Ey insanlar, size Rabbinizden bir öğüt, gönüllerin derdine bir şifâ, mü’minlere bir hidâyet ve rahmet gelmiştir.

58. Onlara söyle ki, ancak Allah’ın lûtfuyla ve rahmetiyle ferahlansınlar. Bu, onların dünyada toplayıp durduklarından daha hayırlıdır.

59. De ki: Söyleyin bana, neye dayanarak Allah’ın size indirdiği rızkın bir kısmını haram, bir kısmını helâl saydınız? De ki: Böyle yapmanız için Allah mı izin verdi, yoksa Allah adına yalan mı uyduruyorsunuz?

60. Allah adına yalan uyduranlar kıyâmet gününü ne sanıyorlar? Şüphesiz ki Allah, insanlar üzerinde lûtuf ve ihsan sahibidir; lâkin çokları şükretmez.

61. Hangi iş üzere olsan, Kur'ân'dan ne okusan ve amel olarak siz ne yapsanız, siz ona dalmış gitmişken Biz sizin, üzerinizde şâhidizdir. Ne yerde ve ne de gökte, zerre kadar bir şey Rabbinden gizli kalmaz; ondan küçük veya büyük ne varsa hepsi apaçık bir kitapta yazılmıştır.

62. Bilin ki, Allah'ın dostları için ne bir korku vardır, ne de onlar mahzun olurlar.

63. Onlar îmân eden ve Allah'ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınan takvâ ehlidir.

64. Dünya hayatında da, âhirette de onlar için müjde vardır. Allah'ın sözlerinde değişiklik olmaz. En büyük kurtuluş işte budur.

65. Onların sözü seni üzmesin. Kudret ve üstünlük bütünüyle Allah'ındır. Her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilen de O'dur.

66. Bilin ki, göklerde kim var, yerde kim varsa hepsi Allah'ındır. Allah'tan başkasına tapanlar ise, Allah'a gerçekten ortaklar bulup da onlara uymuş olmazlar. Onlar ancak bir kuruntunun peşine düşerler ve yalandan başka bir şey söylemezler.

67. Dinlenmeniz için geceyi yaratan ve gündüzü aydınlatan da O'dur. Şüphesiz ki bunda hakka kulak veren bir topluluk için deliller vardır.

68. Onlar, "Allah Kendisine oğul edindi" dediler. Allah bundan münezzehtir. O Ganîdir, yarattıklarından hiçbir şeye muhtaç olmaz. Göklerde ne var, yerde ne varsa O'nundur. Bu sözünüze dâir hiçbir deliliniz yoktur. Allah hakkında bilmediğiniz bir şeyi mi söylüyorsunuz?

69. De ki: Allah adına yalan uyduranlar asla kurtuluşa ermezler.

70. Onlar dünyadan bir nasip alırlar; sonra dönüşleri Bizedir. Ondan sonra da, küfürde ısrar etmeleri yüzünden, onlara şiddetli bir azâbı tattırırız.

71. Onlara Nûh'un kıssasını oku. Hani, o kavmine demişti ki: "Ey kavmim, eğer aranızda bulunmam ve Allah'ın âyetlerini hatırlatmam size ağır geliyorsa, bilin ki ben, Allah'a tevekkül ettim. Allah'a ortak koştuklarınızı toplayıp elinizden gelen her şeyi ortaya dökün ki, içinizde bir ukde kalmasın. Sonra da bana bir an bile mühlet tanımadan yapacağınızı yapın.

72. "Benden yüz çeviriyorsanız, ben zâten hizmetime karşılık sizden bir ücret istemiş değilim. Benim mükâfatımı ancak Allah verir. Ve ben hakka teslim

olanlardan olmakla emrolundum.”

73. Kavmi onu yine yalanladı; Biz de onu ve onunla beraber gemide bulunanları kurtarıp öncekilerin yerine getirdik, âyetlerimizi yalanlayanları da boğduk. Bak, Allah’ın azâbıyla korkutuldukları halde inkârda ısrar edenlerin âkıbeti ne oldu?

74. Sonra Nûh’un arkasından birçok peygamberi kavimlerine gönderdik. Onlar apaçık mûcizeler getirdikleri halde, kavimleri, daha önce yalanladıkları şeye îmân etmeye yanaşmadılar. Hadlerini aşmış olanların kalblerini Biz işte böyle mühürleriz.

75. Sonra da Biz o kavimlerin arkasından Mûsâ ve Hârûn’u mûcizelerimizle birlikte Firavun’a ve kavminin ileri gelenlerine gönderdik. Onlar ise îmân etmeyi kibirlerine yediremediler ve bir mücrimler gürûhu olup çıktılar.

76. Tarafımızdan onlara mûcizeler geldiğinde, “Bu apaçık bir sihirdir” dediler.

77. Mûsâ, “Size hak geldiğinde ‘Bu sihirdir’ mi diyorsunuz?” dedi. “Halbuki sihirbazlar asla kurtuluşa eremezler.”

78. Onlar dediler ki: “Bizi atalarımızdan gördüğümüz şeyden çeviresiniz de yeryüzünde mülk ve saltanat ikinizin elinde olsun diye mi bize geldin? Biz size îmân edecek değiliz.”

79. Firavun, “Bütün usta sihirbazları bana getirin” dedi.

80. Sihirbazlar geldiğinde, Mûsâ onlara: “Ne atacaksanız atın” dedi.

81. Onlar ellerindekini attıkları zaman, Mûsâ, “Sizin getirdiğiniz şey sihirdir,” dedi. “Allah, onu boşa çıkaracaktır. Çünkü Allah fesat için çalışanların işini düzeltmez.

82. “Mücrimler istemese de, Allah delil ve mûcizeleriyle hakkı ortaya çıkarır.”

83. Firavun ile kavmin ileri gelenlerinden başlarına bir belâ gelir diye korktukları için, Mûsâ’ya, kavminin bir kısım gençlerinden başka îmân eden olmadı. Firavun ise, o memlekette büyük bir zorba idi ve ilâhlık iddiâsında bulunarak haddini aşanlardandı.

84. Mûsâ, “Ey kavmim,” dedi. “Eğer Allah’a îmân ettiyseniz ve O’na ihlâs ile teslim olmuş Müslümanlar iseniz, O’na tevekkül edin.”

85. Onlar “Biz ancak Allah’a tevekkül ettik,” dediler. “Ey Rabbimiz, bizi o

zâlimler topluluğundan gelecek bir belâya düşürme.

86. “Kâfirler topluluğunun elinden bizi rahmetinle kurtar.”

87. Biz Mûsâ’ya ve kardeşine, “Mısır’da kavminiz için birtakım evler edinin, evlerinizi kıbleye dönük mescidler hâline getirin ve namazınızı dosdoğru kılın. Mü’minleri de müjdele” diye vahyettik.[214]

88. Mûsâ, “Ey Rabbimiz,” dedi. “Sen Firavun’a ve kavminin ileri gelenlerine, dünya hayatında ziynet ve mal verdin. Bununla halkı Senin yolundan saptırsınlar diye mi, yâ Rab? Ey Rabbimiz, onların mallarını helâk et ve kalblerine öyle bir katılık ver ki, o acı azâbı görmedikçe îmân etmesinler.”

89. Allah buyurdu ki: “Duânız kabul olundu. Siz dosdoğru yolda devam edin ve kendini bilmezlerin yolundan gitmeyin.”

90. İsrailoğullarını denizden geçirdik. Firavun ve ordusu ise, zulüm ve düşmanlıkla onların peşine düşmüştü. Nihâyet Firavun tam boğulacağı sırada, “İnandım ki İsrailoğullarının îmân ettiğinden başka ilâh yokmuş. Ben de Müslümanlardanım” dedi.

91. Ona, “Şimdi mi îmân ediyorsun?” dendi. “Halbuki daha önce isyan etmiştin ve fesat çıkaranlardan olmuştun.

92. “Arkandan geleceklere bir ibret olsun diye, bugün senin cesedini kurtaracağız. Gerçekten insanların pek çoğu âyetlerimizden gafillerdir.”[215]

93. Muhakkak ki Biz, İsrailoğullarını güzel bir yurda yerleştirdik ve onları helâl ve temiz nimetlerle rızıklandırdık. Onlar, kendilerine ilim gelinceye kadar dinlerinde ayrılığa düşmediler. Şüphesiz ki Rabbin, onların ihtilâf ettikleri şey hakkında kıyâmet günü hükmünü verecektir.

94. Eğer sana indirdiğimiz kitapta anlatılan bu kıssalar hakkında bir şüphen varsa, senden evvel indirilmiş kitapları okuyanlara sor. And olsun ki sana Rabbinden hak olan kitap gelmiştir; sakın şüphe edenlerden olma.

95. Allah’ın âyetlerini yalanlayanlardan da olma; sonra hüsrâna düşenlerden olursun.

96. Haklarında Rabbinin azap vaadi kesinleşmiş kimseler artık îmân etmezler. [216]

97. Onlara her türlü delil ve mûcize de gelse, o acı azâbı görünceye kadar onlar

küfürlerinden vazgeçmezler.

98. Hiçbir belde ahâlisi yoktur ki, azâbı gördükten sonraki îmânları onlara bir fayda vermiş olsun. Ancak Yûnus kavmi müstesnâdır. Onlar îmân ettiklerinde, dünya hayatında başlarına gelecek olan hor ve hakir edici azâbı onlardan kaldırdık ve belli bir vakte kadar onları nimetlerimizden nasiplendirdik.[217]

99. Eğer Rabbin dileseydi, yeryüzünde kim varsa hepsi birden îmân ederdi. Yoksa sen, insanları îmân edinceye kadar zorlayacak mısın?

100. Hiç kimse Allah'ın izni olmadan îmân etmez. O, akıllarını başlarına alıp da Allah'ın âyetlerini düşünmeyenleri pislik içinde bırakır.

101. De ki: "Göklerde ve yerde ne var, bir bakın." Fakat îmân etmeyenlere, ne deliller, ne de peygamberlerin ikazları bir fayda vermez.

102. Onlar, kendilerinden önce gelip geçenlerin günleri gibi bir azap gününden başkasını beklemiyorlar. De ki: Siz bekleyedurun; ben de sizinle beraber bekleyenlerdenim.

103. Sonra Biz, azap gelip çattığı zaman peygamberlerimizi ve îmân edenleri kurtarırız. Mü'minleri böylece kurtarmak Bizim üzerimize bir haktır.

104. De ki: Ey insanlar! Eğer benim dinim hakkında şüphe içindeyseniz, muhakkak ki sizin Allah'ı bırakıp da taptıklarınıza ben ibâdet edecek değilim. Ben, sizin canınızı alacak olan Allah'a kulluk ederim. Ve ben mü'minlerden olmakla emrolundum.

105. Allah'ı bir tanıyarak yüzünü dosdoğru hak dine çevir ve sakın müşriklerden olma.

106. Allah'ı bırakıp da sana ne fayda, ne de zarar veremeyen şeylere duâ etme. Bunu yaparsan zâlimlerden olursun.

107. Allah sana bir zarar dokunduracak olsa, O'ndan başka onu kaldırabilecek yoktur. Allah, senin için bir hayır murad edecek olsa, O'nun lûtfunu geri çevirecek kimse de yoktur. O, lûtfunu kullarından dilediğine nasip eder. Çok bağışlayıcı ve çok merhamet edici olan da ancak O'dur.

108. De ki: Ey insanlar, Rabbinizden size hak gelmiştir. Kim doğru yola girerse, kendi lehine bir yola girmiş olur. Kim sapıklığa düşerse, o da kendi aleyhine sapmış olur. Yoksa Ben sizin üzerinizde hüküm ve tasarruf sahibi bir vekil değilim.

109. Sana vahyolunana uy ve Allah hükmünü verinceye kadar sabret. Hükmedenlerin en hayırlısı Odur.

Hûd Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 123 âyettir. Mekke'de indirilen diğer sûreler gibi, îmân esasları üzerinde geniş şekilde durmaktadır. Kur'ân-ı Kerimin dört büyük esasını teşkil eden Allah'ın birliği, peygamberlik müessesesi, öldükten sonra diriliş ve İlâhî adâlet üzerinde bu sûrede de ehemmiyetle durulmuştur. Sûreye adı verilen Hûd Aleyhisselâmın, Sâlih, Lût, Şuayb, Mûsâ ve Hârûn Aleyhimüsselâmın kıssaları da bu sûrede yer almaktadır. Hûd Sûresi, Peygamber Efendimizin (a.s.m.) hanımı Hazret-i Hatice ile amcası Ebû Tâlib gibi dünyadaki iki büyük desteğinden mahrum kalmış bir halde iken müşriklerin eziyetlerini iyice arttırdığı bir zamanda nâzil olmuştur. Bu sûre geçmiş peygamberlerin başlarına gelenleri anlatmakta, onların sabır ve tevekküllerini bu ümmete ders vermekte ve âkıbetin îmân edenler lehinde olduğunu göstererek, gerek Peygamber Efendimize (a.s.m.) ve gerekse hak yolunda sıkıntılara katlanan ve dünya hayatının musibetlerinden bunalmış gönüllere bir tesellî vermektedir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Elif lâm râ. Bu öyle bir kitaptır ki, her işi hikmetle yapan ve her şeyden hakkıyla haberdar olan Allah tarafından âyetleri sağlam şekilde tanzim edilmiş, sonra da tafsilâtıyla açıklanmıştır.

2. Tâ ki, Allah'tan başkasına kulluk etmeyesiniz. Şüphesiz ki ben O'nun tarafından gönderilmiş bir sakındırıcı ve müjde vericiyim.

3. Bu kitap size gönderildi ki, Rabbinizden af dileyin, sonra günahlarınızdan vazgeçmiş olarak O'na dönün ve O da sizi, takdir edilmiş olan ecelinize kadar güzel bir şekilde yaşatsın ve her fazilet sahibine lûtuf ve ihsânıyla mükâfatını versin. Yüz çevirirseniz, muhakkak ki ben büyük bir günün azâbının size gelmesinden korkarım.

4. Dönüşünüz Allah'adır. Kudreti her şeye yeten de ancak O'dur.

5. Haberiniz olsun ki, o kâfirler Allah'tan gizlenmek için kalblerini haktan çevirirler. Heyhât, onlar örtülerine büründüklerinde, Allah, onların gizlediklerini de bilir, açığa vurduklarını da. O, gönüllerde saklı olanı hakkıyla bilendir.[218]

6. Yeryüzünde hareket eden hiçbir canlı yoktur ki, onun rızkını vermek Allah'a

âit olmasın. Allah, onların rahimlerdeki yerini de bilir, yaşayıp öleceği yeri de. Bunların hepsi apaçık bir kitapta yazılmıştır.

7. Arşı su üzerindeyken, hanginiz daha güzel işler yapacaksınız diye sizi imtihan etmek için gökleri ve yeri altı günde yaratan da O'dur. Sen: “Öldükten sonra diriltileceksiniz!” dediğinde, inkâr edenler, “Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değildir” derler.[219]

8. And olsun ki, onlardan azâbı bir müddet için geri bırakacak olsak, “Azâbın gelmesine mâni olan nedir?” derler. Heyhât, azap onlara geldiği gün onlardan geri çevrilecek değildir; alay edip durdukları şey onları kuşatıverir.

9. And olsun ki, insana Biz nimetimizi tattırıp sonra onu geri alıversek, rahmetimizden ümidini keser ve nankörlük eder.

10. And olsun ki, başına gelen bir musibetten sonra bir nimetimizi ona tattıracak olsak, “Benden bütün kötülüklergitti” der, şımarıp gururlanır.

11. Ancak musibetlere sabredip güzel işler yapanlar bundan müstesnâdır. Öyleleri için günahlarından bağışlanma ve büyük bir mükâfat vardır,

12. “Onun üzerine gökten bir hazine indirilmeli veya onunla beraber bir melek gelmeli değil miydi?” dedikleri için, olur ki sıkıntıdan göğsün daralır da sana vahyolunan âyetlerden bir kısmını şimdilik tebliğ etmeyi geri bırakırsın. Halbuki sen ancak bir sakındırıcısın. Her şeyi gözetip idare eden ise Allah'tır.[220]

13. Yoksa Kur'ân'ı kendisi mi uydurdu diyorlar? De ki: Eğer iddiânızda doğruysanız, Allah'tan başka çağırabildiğiniz kim varsa yardıma çağırın; ve düzme ve uydurma da olsa onun gibi on tane sûre getirin.

14. Eğer onlar bu dâvetinize cevap veremezlerse, bilin ki o, Allah'ın sonsuz ilmiyle indirilmiştir ve O'ndan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Artık hakka teslim oluyor musunuz?[221]

15. Dünya hayatını ve onun ziynetini isteyenlere, amellerinin karşılığını dünyada iken tamamen öderiz; dünya hayatında onların mükâfatlarından hiçbir şey eksik kalmaz.

16. Öyleleri için âhirette ateşten başka bir şey yoktur. Dünyada işlediklerinin hepsi boşa çıkmıştır. Aslında onların yapageldikleri her şey boştur.

17. Rabbinden açık bir delil üzere bulunan, Allah tarafından gelen Cebrâil gibi bir şâhidi olan ve daha evvel bir rehber ve rahmet olarak gelmiş Mûsâ'nın kitabı

tarafından tasdik edilen kimse, dünya hayatını isteyenler gibi olur mu? İşte Kur'ân'a îmân edenler böyle kimselerdir. Hangi bir gürûh onu inkâr ederse, ona vaad olunan yer Cehennem ateşidir. Artık ondan şüpheye düşme. O, Rabbinden gelen hak kitaptır; fakat insanların çoğu inanmazlar.

18. Allah adına yalan uydurandan daha zâlim kim vardır? Onlar kıyâmet gününde Rablerinin huzuruna çıkarılacaklar ve şâhitler de, "İşte Rableri adına yalan söyleyenler bunlardır" diyecekler. Haberiniz olsun ki, Allah'ın lâneti zâlimlerin üzerinedir.

19. Onlar halkı Allah yolundan alıkoyan ve doğru yolu eğri göstermeye çalışanlardır. Onlar âhireti de bilhassa inkâr ederler.

20. Onlar ne yeryüzünde Allah'ı âciz bırakabilirler, ne de Allah'tan başka yardımcıları vardır. Azapları ise kat kat arttırılacaktır. Çünkü onlar hakkı işitmeye bile tahammül edememişler ve hakkı görmemekte ısrar etmişlerdir.

21. Onlar kendilerini hüsrâna atanlardır; uydurdukları şeyler de kıyâmet gününde kendilerini bırakıp kaybolmuştur.

22. Hiç şüphe yok ki, âhirette en ziyade hüsrâna uğrayanlar onlardır.

23. Îmân edip güzel işler yapan ve Rablerine ihlâsla itaat edenlere gelince, işte onlar Cennet ehlidirler, orada dâimî olarak kalacaklardır.

24. Bu iki topluluğun misâli, kör ve sağır kimse ile gören ve işiten kimse gibidir. Bunların hâli bir olur mu? Hiç düşünmez misiniz?

25. And olsun ki Biz, Nûh'u kavmine peygamber olarak gönderdik. O dedi ki: "Ben, sizin için Allah'ın azâbından apaçık bir sakındırıcıyım.

26. "Allah'tan başkasına kulluk etmeyin. Ben, acıklı bir günün azâbının size erişmesinden korkarım."

27. Kavminin ileri gelen kâfirleri şöyle cevap verdiler: "Biz seni de ancak kendimiz gibi bir beşer olarak görüyoruz. Sana uyanların da ancak içimizdeki ayak takımından kimseler olduğunu daha ilk bakışta görüyoruz. Sizde bize karşı hiçbir üstünlük de bulmuyoruz. Aslında sizin yalancılar olduğunuz kanatindeyiz."

28. Nûh, "Ey kavmim," dedi. "Söyleyin bana: Eğer ben Rabbimden açık bir delil üzere olduğum ve Rabbim bana kendi katından bir rahmet ihsân ettiği halde bu sizin kör gözünüzden gizli kalmış ise, istemediğiniz halde biz size bunu zorla

mı kabul ettireceğiz?

29. “Ey kavmim, hizmetime karşılık ben sizden bir mal da istemiyorum. Benim mükâfatımı vermek ancak Allah’a âittir. İmân edenleri de ben yanımdan kovacak değilim. Muhakkak ki onlar Rablerine kavuşacak ve mükâfatlarını göreceklerdir. Sizi ise câhillik eden bir topluluk olarak görüyorum.

30. “Ey kavmim, eğer ben onları kovarsam, Allah’ın azâbından kurtulmam için bana kim yardım edecek? Hiç düşünmez misiniz?

31. “Ben size ‘Allah’ın hazineleri benim yanımdadır’ demiyorum. Size ‘Ben gaybı bilirim’ de demiyorum. Size ‘Ben meleğim’ de demiyorum. Sizin hor gördüğünüz kimseler için ‘Allah onlara hiçbir hayır vermez’ de demiyorum. Onların içinde olanı, Allah herkesten iyi bilir. Eğer bunları söylersem, işte o zaman zâlimlerden olurum.”

32. Onlar “Ey Nûh, sen bizimle mücâdeleye girdin,” dediler. “Mücâdelede de çok ileri gittin. Eğer doğru söyleyenlerden isen, haydi, bizi tehdit ettiğin azâbı getir.”

33. Nûh dedi ki: “Onu ancak Allah dilerse getirir; siz de O’nu âciz bırakamazsınız.

34. “Allah sizi saptırmayı dilemişse, ben size nasihat etmek istesem de nasihatim size fayda vermez. Rabbiniz O’dur ve sonunda O’na döndürüleceksiniz.”

35. Yoksa bu kıssaları senin için “O uydurdu” mu diyorlar? De ki: “Eğer onu ben uydurduysam günahı üzerimedir. Halbuki ben sizin işleyip durduğunuzgünahlardan uzağım.”

36. Nûh’a vahyolundu ki: “Kavminden şimdiye kadar îmân etmiş olanlardan başka hiçbiri sana îmân edecek değildir. Sen de onların yaptıkları yüzünden tasalanma.

37. “Bizim nezâretimiz altında ve vahyimiz üzere gemiyi yap. Zulmedenler hakkında da Benden af dileme. Onlar boğulup gitmeye mahkûmdurlar.”

38. Nûh gemiyi inşâ ediyor, kavminden ileri gelenler de yanından her geçişlerinde onunla eğleniyorlardı. Nûh onlara dedi ki: “Siz bizimle eğleniyorsanız, biz de sizinle eğleneceğiz—tıpkı sizin bizimle eğlendiğiniz gibi.

39. “Dünyada rezil edici bir azâbın kime geleceğini, âhirette de dâimî bir

azâbın kimin başına ineceğini yakında bileceksiniz.”

40. Nihâyet emrimiz geldi, fırın kızıştı ve Nûh’a dedik ki: “Mahlûkatın her birinden erkek ve dişi ikişer taneyi, hakkında azap hükmü verilmiş olanlar dışında âileni ve îmân edenleri gemiye bindir.” Zâten onun yanında pek az îmân eden vardı.

41. Nûh, “Yüzmesinde ve durmasında Allah’ın adını anarak gemiye binin,” dedi. “Şüphesiz ki Rabbim çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.”

42. Gemi onlarla beraber dağlar gibi dalgalar içinde akıp gidiyordu. Nûh, ayrı bir yere çekilmiş bulunan oğluna, “Haydi yavrum, bizimle beraber gemiye bin ve kâfirlerden olma ”diye seslendi.

43. Oğlu, “Ben bir dağa sığınacağım; o beni sudan korur” dedi. Nûh dedi ki: “Bugün Allah’ın merhamet ettiğinden başka hiç kimseyi O’nun azâbından koruyacak yoktur.” Sonra ikisinin arasına bir dalga girdi ve o da boğulanlardan oldu.

44. Ve denildi ki: “Ey yer, suyunu yut. Ey gök, suyunu tut.” Su çekildi, iş bitirildi ve gemi Cûdî Dağına oturdu. Ve “Zâlimler gürûhu, Allah’ın rahmetinden uzak olsun” denildi.

45. Nûh, Rabbine niyaz ederek dedi ki: “Ey Rabbim, oğlum benim âilemdendir. Senin vaadin de haktır. Hükmedenlerin en âdili Sensin.”

46. Allah buyurdu ki: “Ey Nûh, o senin âilenden değildir. Çünkü o, kötü amel sahibidir. Mâhiyetini bilmediğin şeyi Benden isteme. Câhillerden olmayasın diye Ben sana öğüt veriyorum.”

47. Nûh “Ey Rabbim, hikmetini bilmediğim şeyi Senden istemekten Sana sığınırım,” dedi. “Sen beni bağışlamaz ve bana merhamet etmezsen hüsrâna düşenlerden olurum.”

48. Denildi ki: “Ey Nûh, sana ve seninle beraber olanlardan gelecek ümmetlere Bizden selâm ve bereketle yeryüzüne in. Onlardan birtakım ümmetler de olacak ki, nimetlerimizden nasiplendirdikten sonra inkâr ve isyanları sebebiyle onlara Bizden acı bir azap dokunacaktır.”

49. Bunlar gaybdan haberlerdir ki, sana vahyederiz. Daha önce bunu ne sen biliyordun, ne de kavmin. Sabret; âkıbet takvâ sahiplerinindir.

50. Âd kavmine de kardeşleri Hûd’u gönderdik. O, “Ey kavmim, Allah’a

kulluk edin,” dedi. “O’ndan başka hiçbir ilâhınız yoktur. Siz ancak O’na ortaklar uydurup duruyorsunuz.

51. “Ey kavmim, vazifeme karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim mükâfatım, beni Yaratana âittir. Hiç akıl etmez misiniz?

52. “Ey kavmim! Rabbinizden af dileyin, sonra günahlarınızdan vazgeçmiş olarak O’na dönün ki, üzerinize gökten bol bol yağmur indirsin, kuvvetinize kuvvet katsın. Mücrimler olarak îmândan yüz çevirmeyin.”

53. Onlar, “Ey Hûd, sen bize bir delil getirmedin,” dediler. “Senin sözünle ilâhlarımızı bırakacak da değiliz, sana inanacak da değiliz.

54-55. “Yalnız şunu deriz ki, ilâhlarımızdan biri seni fena şekilde çarpmıştır.” Hûd dedi ki: “Ben dâvâmın doğruluğuna Allah’ı şâhit gösteriyorum. Siz de şâhit olun ki, Allah’tan başka O’na ortak koştuğunuz şeylerden ben uzağım. Haydi, hepiniz birden bana dilediğiniz tuzağı kurun ve sonra mühlet de tanımayın.

56. “Benim de, sizin de Rabbimiz olan Allah’a tevekkül ettim. Hiçbir canlı yokturki, Allah onu alnından tutup kudretine boyun eğdirmiş olmasın. Şüphesiz ki benim Rabbim hak ve adâlet üzeredir.

57. “Siz yüz çevirseniz de, benimle gönderileni ben size tebliğ etmiş bulunuyorum. Rabbim başka bir kavmi sizin yerinize getirir; siz ise inkâr ve isyanınızla O’na hiçbir zarar vermiş olmazsınız. Muhakkak ki Rabbim her şeyi hakkıyla koruyucudur; sizi de görüp gözetir ve yaptığınız her şeyi kaydeder.”

58. Azâbımız geldiğinde, Hûd’u ve onunla beraber îmân etmiş olanları, tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Onları, çok ağır bir âhiret azâbından da kurtardık.

59. İşte Âd kavmi böyleydi. Onlar Rablerinin âyetlerini inkâr ettiler, peygamberlerine karşı geldiler ve her inatçı zorbanın emrine uydular.

60. Onlar bu dünyada da, kıyâmet gününde de lânete uğratılmışlardır. Haberiniz olsun ki, Âd kavmi Rablerini inkâr ettiler. Hûd’un kavmi Âd, Allah’ın rahmetinden uzak olsun![222]

61. Semûd kavmine de kardeşleri Sâlih’i gönderdik. O, “Ey kavmim, Allah’a ibâdet edin,” dedi. “O’ndan başka ilâhınız yoktur. Sizi topraktan yaratan ve yeryüzünde yaşatan O’dur. O’ndan af dileyin ve O’na tevbe edin. Şüphesiz ki Rabbim kullarına çok yakındır ve duâlara cevap vericidir.”

62. Onlar, “Ey Sâlih,” dediler. “Bundan önce sen bizim aramızda ümit vaad eden bir kimse idin. Atalarımızın taptıklarına tapmaktan bizi vazgeçirmek mi istiyorsun? Doğrusu bizi dâvet ettiğin şey hakkında biz endişe verici bir şüphe içindeyiz.”

63. Sâlih, “Ey kavmim, söyleyin bana,” dedi. “Eğer ben Rabbimden bir mûcize üzerine isem ve Rabbim de bana kendi katından peygamberlik gibi bir rahmet ihsân etmişse, O’na isyan ettiğim takdirde O’nun azâbına karşı bana yardım edecek kim vardır? Siz o zaman benim hüsrânımı arttırmaktan başka bir şey yapmış olmazsınız.

64. “Ey kavmim, işte bu Allah’ın mûcize olarak yarattığı devedir ve sizin için bir delildir. Bırakın, Allah’ın arzında otlasın. Ona kötü bir niyetle dokunmayın; yoksa yakın bir azap sizi çarpar.”

65. Onlar deveyi kestiler. Sâlih de onlara dedi ki: “Yurdunuzda üç gün daha barının. Bu size, asla yalanlanmayacak bir vaaddir.”

66. Azâbımız geldiğinde, Sâlih’i ve onunla beraber îmân etmiş olanları, tarafımızdan bir rahmetle o azaptan ve o günün rezilliğinden kurtardık. Şüphesiz ki Rabbin, azâbında pek kuvvetlidir ve kudreti her şeye galip olandır.

67. Zulmedenleri ise korkunç bir ses yakalayıverdi de oldukları yerde yüz üstü kapanıp kaldılar.

68. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Haberiniz olsun ki Semûd kavmi Rablerini inkâr ettiler. Semûd kavmi Allah’ın rahmetinden uzak olsun![223]

69. And olsun ki, İbrahim’e de meleklerimiz müjde ile gelmişlerdi. “Selâm üzerine olsun” dediler. O da “Selâm sizin üzerinize de olsun” dedi ve hemen kızartılmış bir buzağı getirdi.

70. Ellerinin yemeğe uzanmadığını görünce bundan hoşlanmadı ve içine bir korku düştü. Onlar ise “Korkma,” dediler. “Biz Lût’un kavmine gönderilmiş melekleriz.”[224]

71. Ayakta onları dinlemekte olan İbrahim’in hanımı ise, Lût kavminin helâk haberini işitince sevincinden güldü. Biz de onu İshâk ile ve İshâk’ın ardından Yâkub ile müjdeledik.

72. İbrahim’in hanımı, “Vay başıma gelenler,” dedi. “Ben kocamış bir kadın, kocam ise ihtiyar bir kimse iken çocuk mu doğuracağım? Bu pek acâip bir şey

doğrusu!”

73. Melekler dedi ki: “Allah’ın işine mi şaşıyorsun? Ey hane halkı, Allah’ın rahmeti ve bereketi üzerinize olsun. Muhakkak ki O, hamd edilmeye lâyıktır ve kullarına lûtuf ve ihsânı pek çoktur.”

74. İbrahim’den korku gidip de kendisine müjde erişince, Lût kavmi hakkında meleklerimizle münâkaşa etti.

75. Şüphesiz İbrahim yumuşak huylu, çok niyaz eden ve dâimâ Allah’a sığınan bir zât idi.

76. Melekler, “Ey İbrahim, mücâdeleden vazgeç,” dediler. “Artık Rabbinin emri gelmiştir. Onlara, geri çevrilemeyecek bir azap ulaşmak üzeredir.”[225]

77. Meleklerimiz Lût’a geldiğinde, endişeye kapıldı, dermanı kesilip göğsü daraldı ve “İşte bu zor bir gündür” dedi.[226]

78. Kavmi misafirlerin gelişini haber alınca birbirlerini ite kaka ona koştular. Daha önce de onlar kötülükleri işleyip duruyorlardı. Lût onlara dedi ki: “Ey kavmim, işte kızlarım hükmündeki hanımlarınız; onlar sizin için daha temizdir. Allah’tan korkun ve beni misafirlerime rezil etmeyin. İçinizde hiç aklı başında bir adam yok mudur?”

79. Onlar dediler ki: “Senin kızlarınla bir işimizin olmadığını pekâlâ biliyorsun. Sen bizim ne istediğimizi bilirsin.”

80. Lût, “Keşke size yetecek gücüm olsaydı,” dedi. “Yahut sağlam bir yere sığınabilseydim.”

81. Melekler, “Ey Lût, biz Rabbinin elçileriyiz,” dediler. “Onlar sana el uzatamazlar. Gecenin bir vaktinde âilenle beraber yola çık. Hanımın hariç sizden hiç kimse geri kalmasın. Onların başına gelen onun başına da gelecektir. Helâkleri sabah vaktidir. Sabah ise yakın değil mi?”

82. Azâbımız geldiğinde o beldenin altını üstüne getirdik ve üzerlerine ateşte pişirilmiş taşları üst üste yağdırdık.

83. Her taşın kime isabet edeceği, Rabbinin katında işaretlenmişti. Böyle bir azap zâlimlerden hiç de uzak değildir.

84. Medyen’e de kardeşleri Şuayb’ı gönderdik. O, “Ey kavmim, Allah’a ibâdet edin,” dedi. “O’ndan başka ilâhınız yoktur. Ölçüyü ve tartıyı eksik tutmayın. Ben

sizi servet içinde görüyorum ve hakkınızda, hepinizi kuşatacak bir günün azâbından korkuyorum.

85. “Ey kavmim, ölçüyü ve tartıyı adâletle yerine getirin. Halkın malından hiçbir şeyi eksiltmeyin. Fesat çıkararak yeryüzünü karıştırmayın.

86. “Eğer mü’min kimselerseniz, Allah’ın size helâl olarak bıraktığı kâr daha hayırlıdır. Ben ise başınıza gelecekazaptan sizi kurtaramam.”

87. Onlar dediler ki: “Ey Şuayb! Atalarımızın taptıklarını terk edip mallarımız hakkında dilediğimizi yapmaktan vazgeçmemizi sana namazın mı emrediyor? Aslında sen, yumuşak huylu ve aklı başında bir kimsesin.”

88. Şuayb, “Ey kavmim, söyleyin bana,” dedi. “Eğer ben Rabbimden açık bir delil üzere isem ve Rabbim beni kendi katından pek güzel bir rızıkla rızıklandırmışsa, ben O’na isyan edebilir miyim? Size yasakladıklarıma, kendim karşı gelmek istemem. Ben ancak gücümün yettiği kadarıyla sizi ıslah etmek istiyorum. Muvaffak olmam ise ancak Allah’ın yardımıyladır. O’na tevekkül ettim ve ancak O’na yönelirim.

89. “Ey kavmim! Bana olan düşmanlığınız, sakın Nûh kavminin veya Hûd kavminin yahut Sâlih kavminin başına gelenler gibi bir musibete sebep olmasın. Lût kavmi de sizden uzak değildir.

90. “Rabbinizden af dileyin, sonra da günahlarınızdan vazgeçmiş olarak O’na dönün. Muhakkak ki Rabbim çok merhamet edicidir ve kullarını çok sever.”

91. Onlar, “Ey Şuayb, söylediklerinden çoğunu anlayamıyoruz,” dediler. “Seni de aramızda zayıf görüyoruz. Aşiretin olmasaydı seni taşlayarak öldürürdük. Yoksa sen bize karşı birizzet sahibi değilsin.”

92. Şuayb dedi ki: “Ey kavmim, benim aşiretim sizin için Allah’tan daha mı azizdir ki, Allah korkusunu bir kenara attınız? Muhakkak ki Rabbim, bütün yaptıklarınızı ilmiyle kuşatıcıdır.

93. “Ey kavmim, elinizden geleni yapın. Ben de vazifemi yapacağım. Rezil edici bir azâbın kime geleceğini ve yalancının kim olduğunu yakında bileceksiniz. Siz azâbınızı gözetedurun; ben de sizinle beraber gözetleyiciyim.”

94. Azâbımız geldiğinde, Şuayb’ı ve onunla beraber îmân etmiş olanları, tarafımızdan bir rahmetle kurtardık. Zulmedenleri ise korkunç bir ses yakalayıverdi de oldukları yerde yüz üstü kaldılar.

95. Sanki orada hiç yaşamamışlardı. Semûd kavmi gibi Medyen halkı da Allah'ın rahmetinden uzak olsun![227]

96-97. And olsun ki Biz Mûsâ'yı da âyetlerimizle ve apaçık bir mûcize ile Firavun'a ve kavminin ileri gelenlerine göndermiştik. Onlar Firavun'un yolundan gittiler. Halbuki Firavun'un yolu, doğru biryol değildi.

98. Kıyâmet gününde Firavun kavminin önüne düşer ve onları Cehenneme götürür. Girilecek ne kötü bir yerdir orası!

99. Bu dünyada da, kıyâmet gününde de onlar lânete uğramışlardır. Ne kötü bir ikramdır onlara yapılan!

100. Bu, bir kısım beldelerin haberleridir ki, sana anlatıyoruz. O beldelerden bir kısmının izleri kalmış, bir kısmı da kökünden biçilmiştir.

101. Onlara Biz zulmetmiş değiliz; onlar kendi kendilerine zulmettiler. Rabbinin emri geldiğinde, Allah'tan başka taptıkları ilâhları onlara hiçbir fayda vermedi, onların hüsrânını arttırmaktan başka bir işe de yaramadı.

102. Ahâlisi zâlim bir beldeyi Rabbin yakaladığı zaman işte böyle yakalar. O'nun yakalaması pek acı ve pek şiddetlidir.

103. Şüphesiz ki bunda, âhiret azâbından korkanlar için bir ibret vardır. O gün, insanların toplanacağı gündür. O gün, herkesin birbirine şâhit olacağı gündür.

104. Biz onu belli bir vakitten geriye bırakmayız.

105. O gün geldiğinde, Allah'ın izni olmadan kimse konuşamaz. O gün insanlardan şakîler ve saidler vardır.

106. Şakîlere gelince, Cehennem ateşinde eşeğin anırması gibi nefes alıp verirler.

107. Gökler ve yer durdukça onlar da orada kalacaklardır—ancak Rabbinin dilediği zamanlar müstesnâ. Şüphesiz ki Rabbin, dilediğini yapmaya kadirdir. [228]

108. Saidlere gelince, onlar da gökler ve yer durdukça Cennette kalacaklardır—ancak Rabbinin dilediği zamanlar müstesnâ. Bu bir ikramdır ki, ardı arkası kesilmez.[229]

109. Müşriklerin taptıklarının âkıbeti hakkında hiç şüphen olmasın. Onların taptıkları da, daha önce atalarının taptıklarından başkası değildir. Biz de

nasiplerini onlara eksiksiz vereceğiz.

110. And olsun ki Biz, Mûsâ'ya, kitabı verdik; sonra onda ihtilâflar başgösterdi. Eğer Rabbin, mükâfat ve cezâyı kıyâmet gününe bırakmış olmasaydı, aralarında hüküm derhal verilirdi. Onlar kitap hakkında derin bir şüphe içindedirler.

111. Muhakkak ki onların her birine amellerinin karşılığını Rabbin eksiksiz verecektir. O, onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır.

112. Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Tevbe edip seninle beraber Allah'ın yoluna dönenler de dosdoğru olsunlar. Haddinizi de aşmayın. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görendir.[230]

113. Zulmedenlere en küçük bir meyil göstermeyin; yoksa Cehennem ateşi size de dokunur. Allah'tan başka hiçbir dostunuz yok iken, sonra O'ndan da yardım görmezsiniz.[231]

114. Gündüzün iki vaktinde ve gecenin gündüze yakın kısımlarında namaz kıl. Şüphesiz ki iyilikler kötülükleri giderir. Bu, güzelce düşünenler için bir öğüttür.

115. Sabret; iyilik yapan ve iyi kullukta bulunanların mükâfatını Allah elbette zâyi etmez.

116. Keşke sizden önceki nesillerden, yeryüzünde fesadı önlemeye çalışan ilim ve fazilet sahipleri bulunsaydı! Ancak onlardan kurtardığımız pek azı bunu yaptılar. O nesillerden zulmedenler ise, zevklerinin peşine düştüler ve mücrimler olup çıktılar.

117. Yoksa Rabbin, ahâlisi ıslah edici kimseler olduğu halde bir beldeyi zulümle helâk edecek değildir.

118. Rabbin dileseydi insanları tek bir ümmet yapardı. Fakat onlar ihtilâftan geri kalmayacaklardır.

119. Ancak Rabbinin rahmetine eriştirdiği kimseler müstesnâdır. Rabbin onları, ihtilâfa düşüp de saidler ve şakîler birbirinden ayrılsın diye yaratmıştır. Rabbinin, "Yemin olsun ki, cin ve insanların hepsinden Cehennemi doldururum" sözü böylece yerini bulmuştur.

120. Peygamberlerin haberlerinden, senin kalbine sebat verecek ne varsa sana böylece bildiriyoruz. Sana bu haberlerle hakkın tâ kendisi ve mü'minler için bir öğüt ve ibret gelmiştir.

121. Îmân etmeyenlere ise de ki: Siz elinizden geleni yapın. Biz de vazifemizi yapacağız.

122. Âkıbetinizi bekleyin; biz de bekliyoruz.

123. Göklerin ve yerin gaybını bilmek Allah’a mahsustur. Bütün işler O’na döndürülür. O’na ibâdet et ve O’na tevekkül et. Rabbin, sizin yaptıklarınızdan habersiz değildir.

Yûsuf Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 111 âyettir. Hûd Sûresinden sonra, Peygamber Efendimizin (a.s.m.) hanımı Hazret-i Hatice ve amcası Ebû Tâlib'i kaybettiği "hüzün yılında" ve Resulullah (a.s.m.) ile mü'minlerin pek büyük sıkıntılar altında olduğu bir sırada, onlara İlâhî bir tesellî olarak nâzil olmuştur. Sûre, bir iffet ve sabır timsâli olan Hazret-i Yûsuf'un kıssasını tafsilâtlı bir şekilde anlatmaktadır. Yûsuf Aleyhisselâmın başına belâların üst üste gelişi, çok güç şartlar altında iffetini muhâfaza edişi, iftirâya uğrayıp temize çıkışı, hapse düşüp yıllarca orada kalışı, sonra dünyaca pek büyük bir makama erişmesi ve âilesine tekrar kavuşması, sonra da, bütün bir ömür boyu süren eziyet ve meşakkatlerin ardından gelen ikbâl ve saltanata aldanmayarak, Müslüman olarak ölmeyi temennî edip âhiret saâdetini dünyaya tercih etmesi, mü'minlere hayatlarının her safhasında ışık tutacak pek büyük dersler ihtivâ etmektedir. Kur'ân'da peygamber kıssaları muhtelif sûrelerde, değişik makam ve münâsebetleriyle tekrar edildiği halde, Yûsuf Aleyhisselâmın kıssası sadece bu sûrede zikredilmiştir. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır: "Yûsuf Sûresini öğrenin. Hangi Müslüman onu okur, âilesine ve eli altındakilere öğretirse, Allah ona ölümü kolaylaştırır ve ona, hiçbir Müslümana haset etmemesi için kuvvet verir."

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Elif lâm râ. Bu, apaçık bir kitabın âyetleridir.

2. Anlayasınız diye, Biz onu Arapça bir Kur'ân olarak indirdik.

3. Sana bu Kur'ân'da vahyettiklerimizle, kıssaların en güzellerini anlatıyoruz. Daha önce ise sen bunları bilmiyordun.

4. Hani Yûsuf babasına demişti ki: "Babacığım, ben rüyamda on bir yıldızın, Güneş'in ve Ay'ın bana secde ettiklerini gördüm."

5. Babası, "Rüyanı sakın kardeşlerine anlatma yavrum," dedi. "Yoksa sana bir tuzak kurarlar. Şüphesiz ki şeytan insanın apaçık bir düşmanıdır.

6. "Rabbin seni böylece seçkin kılacak, sana rüya tâbirini öğretecek ve bundan önce ataların İbrahim ve İshâk üzerine peygamberlik nimetini tamamladığı gibi,

senin ve Yâkub oğullarının üzerine de nimetini tamamlayacaktır. Muhakkak ki Rabbin her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yapar."[232]

7. And olsun ki, Yûsuf ve kardeşlerinin kıssalarında, bilgi edinmek isteyenleriçin ibretler vardır.

8. Hani Yûsuf'un kardeşleri demişti ki: "Yûsuf ve kardeşi Bünyamin, babamıza bizden daha sevgilidir. Halbuki biz birbirimize sımsıkı bağlı bir topluluğuz. Babamız ise apaçık bir hatâ içindedir.

9. "Yûsuf'u ya öldürün veya uzak bir yere atın ki, babanızın ilgisi size yönelsin. Sonra da tevbe edip sâlih bir topluluk olursunuz."

10. İçlerinden sözü dinlenen biri dedi ki: "Yûsuf'u öldürmeyin; bir kuyunun dibine atın ki, gelip geçen kafilelerden biri onu alsın. Yapacaksanız böyle yapın."

11. Babalarına gidip, "Ey babamız," dediler. "Yûsuf'u niçin bize emânet etmiyorsun? Elbette biz onun iyiliğini düşünüyoruz.

12. "Yarın onu bizimle gönder de yiyip içsin, gezip oynasın. Biz elbette onu koruruz."

13. Yâkub, "Onu götürmeniz beni üzer," dedi. "Siz farkında olmadan onu kurt yer diye korkuyorum."

14. Onlar, "Biz kuvvetli ve birbirine bağlı bir topluluk olduğumuz halde onu kurt yerse, muhakkak ki biz hüsrâna düşmüş oluruz" dediler.

15. Yûsuf'u götürdüklerinde, onu kuyunun dibine bırakmaya karar verdiler. Biz de Yûsuf'a, "Farkında olmadıkları bir sırada bu yaptıklarını onlara haber vereceksin" diye vahyettik.

16. Akşam vakti ağlayarak babalarına geldiler.

17. "Ey babamız," dediler. "Biz gitmiş, yarış ediyorduk. Yûsuf'u da eşyalarımızın yanına bırakmıştık. Sonra onu kurt yedi. Biz doğru söylesek bile artık sen bize inanmazsın."

18. Yûsuf'un gömleğini de üzerine uydurma bir kan sürüp getirmişlerdi. Yâkub, "Hayır, nefsiniz sizi aldatıp bu işe sürüklemiş," dedi. "Artık bana düşen güzelce bir sabırdır. Söylediklerinize karşı ancak Allah'tan yardım istenir."

19. Derken bir yolcu kafilesi geldi. Sucularını kuyunun başına gönderdiler. Kovasını kuyuya salınca Yûsuf'u buldu. "Müjde, işte bir erkek çocuk!" dedi.

Yûsuf’u satmak üzere sakladılar. Allah ise onların yaptıklarını çok iyi biliyordu.

20. Onu birkaç dirhem gibi az bir paraya sattılar. Buluntu olduğu için ona fazla ehemmiyet vermiyorlardı.

21. Mısır’dan onu satın alan kimse, hanımına, “Ona güzelce bak. Belki bize faydası dokunur yahut evlât ediniriz” dedi. Böylece Yûsuf’u Mısır’da yerleştirdik. Biz, ona rüya tâbirini de öğrettik. Allah her işinde galiptir, kimse O’nu âciz bırakamaz; lâkin insanların çoğu bilmezler.[233]

22. Yûsuf olgunluk çağına erişince ona peygamberlik ve ilim verdik. İyilik yapan ve iyi kullukta bulunanları Biz böyle mükâfatlandırırız.

23. Evinde bulunduğu kadın, Yûsuf’tan muradını almak istedi ve kapıları kilitleyip “Haydi, gelsene” dedi. Yûsuf “Allah’a sığınırım,” dedi. “Kocan benim efendimdir; burada bana güzel bir yer verip güzelce bakmışken ben ona hıyânet edemem. Zâlimler asla kurtuluşa ermezler.”

24. Gerçekten kadın ona niyetlenmişti. Kendisine verilen ilim ve hikmetle Rabbinin delillerini görmeseydi, Yûsuf da ona niyetlenip gidecekti. O’nu kötülük ve fuhuştan Biz böylece alıkoyduk. Çünkü o ihlâsa erdirilmiş kullarımızdandı.

25. Sonra kapıya koşuştular. Kadın, Yûsuf’u tutmak isterken gömleğini arkadan yırttı. Kapıda kadının kocasıyla karşılaştılar. Kadın, “Senin âilene kötülük yapmak isteyen birisi için hapsedilmekten veya acıklı bir azaptan başka cezâ var mıdır?” dedi.

26. Yûsuf ise, “Benden muradını almak isteyen odur” dedi. Kadının yakınlarından bir şâhit de şöyle şâhitlik etti: “Eğer Yûsuf’un gömleği önden yırtılmışsa kadın doğru söylemiştir; o ise yalancılardandır.

27. “Gömleği arkadan yırtılmışsa o zaman kadın yalan söylemiştir; o ise doğru söyleyenlerdendir.”

28. Yûsuf’un gömleğinin arkadan yırtılmış olduğunu görünce, kocası, “Şüphesiz bu sizin hilelerinizdendir,” dedi. “Siz kadınların hilesi ise pek büyüktür.

29. “Yûsuf, sen bundan kimseye söz etme. Sen de, ey kadın, günahın için Allah’tan af dile. Muhakkak ki sen günahkârlardan oldun.”

30. Şehirdeki birtakım kadınlar da, “Azizin hanımı kölesinden muradını almak

istiyormuş,” dediler. “Sevgisi onun yüreğine işlemiş. Biz o kadını apaçık bir sapıklıkta görüyoruz.”

31. Azizin hanımı, kadınların dedikodularını işitince kendilerine haber gönderdi. Onlara dayalı döşeli bir sofra hazırladı ve her birinin eline bir bıçak verdi. Yûsuf’a da “Onların yanına çık” dedi. Kadınlar onu görünce güzelliğine hayran kalıp ellerini kestiler. “Hâşâ!” dediler, “Allah için, bu bir beşer olamaz. Olsa olsa güzel bir melektir.”

32. Azizin hanımı dedi ki: “İşte beni kınamanıza sebep olan kimse budur. Yemin ederim, ben ondan muradımı almak istedim de o iffetini korudu. Ona emrettiğimi yapmazsa muhakkak zindana atılacak ve muhakkak küçük düşenlerden olacaktır.”

33. Yûsuf, “Ey Rabbim,” dedi. “Onların beni dâvet ettiği şeyden zindan bana daha sevimlidir. Eğer onların hilesini benden uzaklaştırmazsan ben onlara meyleder ve câhillerden olurum.”

34. Rabbi de onun duâsını kabul etti ve kadınların hilesini Ondan uzaklaştırdı. Şüphesiz ki O, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.

35. Sonra, Yûsuf’un suçsuzluğuna dâir o kadar delilleri gördükleri halde, dedikoduların dinmesini beklemek için onu bir müddet zindana atma fikri onlarda hâkim oldu.

36. Onunla beraber iki genç de zindana girmişti. Onlardan biri, “Ben rüyamda şaraplık üzüm sıktığımı gördüm” dedi. Diğeri ise, “Ben de başımın üstünde ekmek taşıdığımı ve kuşların o ekmekten yediğini gördüm” dedi. “Bize rüyamızı tâbir et,” dediler. “Biz senin iyilik sahibi kimselerden olduğunu görüyoruz.”

37. Yûsuf dedi ki: “Size rızıklanacağınız bir yiyecek gelecek olsa, muhakkak o gelmeden evvel ben size onun ne olduğunu haber veririm. Bu, Rabbimin bana öğrettiklerindendir. Çünkü ben, Allah’a inanmayan ve âhireti inkâr eden bir topluluğun bâtıl dinlerine asla iltifat etmedim.

38. “Ben atalarım İbrahim, İshâk ve Yâkub’un dinine uydum. Bizim hiçbir şeyi Allah’a ortak koşmamız mümkün değildir. Bu, biz peygamberlere ve insanlara Allah’ın bir ihsânıdır; lâkin insanların çoğu şükretmez.

39. “Ey benim iki zindan arkadaşım! Ayrı ayrı ilâhlar mı daha hayırlıdır, yoksa bir olan ve kudreti her şeye yeten Allah mı?

40. “O’ndan başka taptığınız şeyler, sizin ve atalarınızın taktığı birtakım

isimlerden başka bir şey değildir. Halbuki Allah, bunun için hiçbir delil indirmemiştir. Hüküm ancak Allah'ındır; O ise, Kendisinden başkasına ibâdet etmemenizi emretmiştir. Dosdoğru din işte budur; lâkin insanların çoğu bilmez.

41. "Ey benim iki zindan arkadaşım! Rüyanızın tâbirine gelince, biriniz zindandan çıkacak ve efendisine şarap sunacaktır. Diğeriniz ise asılacak ve başından kuşlar yiyecektir. Tâbirini istediğiniz rüyalar hakkındaki hüküm budur."

42. Onlardan kurtulacağını sandığı kimseye de, Yûsuf, "Efendinin yanında benden bahset" dedi. Şeytan ise efendisine Yûsuf'u hatırlatmayı ona unutturdu ve Yûsuf daha yıllarca zindanda kaldı.[234]

43. Derken Hükümdar, "Ben rüyamda yedi zayıf ineğin yedi semiz ineği yediğini, bir de yedi yeşil başak ile bir o kadar kuru başak gördüm" dedi. "Ey efendiler, eğer rüya tâbirini biliyorsanız, bana bu rüyamı tâbir edin."[235]

44. Onlar, "Bu, tâbire değmez karma karışık bir rüyadır. Biz böyle rüyaların tâbirini bilmeyiz" dediler.

45. O iki gençten kurtulmuş olanı, bir hayli zaman sonra Yûsuf'u hatırladı ve "Ben size bu rüyanın tâbirini bildiririm; beni zindana gönderin" dedi.

46. Zindana varınca, "Ey Yûsuf, ey doğru sözlü kişi," dedi. "Yedi zayıf ineğin yediği yedi semiz ineği ve kurularla karışık yedi yeşil başağı bize tâbir et ki o insanların yanına bu haberle döneyim; belki böylece senin kadrini bilirler."

47. Yûsuf dedi ki: "Yedi yıl, her zamanki gibi ekeceksiniz. Bu ekinleri biçtiğiniz zaman, yiyeceğiniz az bir kısımdan başkasını başakları içinde saklayın.

48. "Sonra bu yedi senenin ardından yedi kurak yıl gelecek ve tohumluk için ayıracağınız az bir kısım müstesnâ olmak üzere, önceden biriktirdiklerinizi yiyip bitirecek.

49. "Sonra da bu kuraklığın arkasından bir sene gelecek ki, halk onda yağmura kavuşacak, mahsullerini ve hayvanlarını bol bol sıkıp sağacak."

50. Hükümdar rüyasının tâbirini duyunca, "Onu bana getirin" dedi. Haberci kendisine geldiğinde, Yûsuf, "Efendine dön ve sor, ellerini kesen kadınların maksatları neymiş? Rabbim elbette onların hilelerini hakkıyla bilir" dedi.

51. Hükümdar da kadınları toplayıp, "Yusuf'tan muradınızı almak

istediğinizde ne gördünüz?” diye sordu. Onlar, “Hâşâ,” dediler. “Allah için, biz onun hiçbir kötülüğünü görmedik.” Azizin hanımı da, “Şimdi hak ortaya çıktı. Ben ondan muradımı almak istemiştim. O ise, doğru sözlü olanlardandı” dedi.

52. Yûsuf dedi ki: “Bunu Hükümdara sordurmaktaki maksadım, Azizin, kendisine gıyâbında hıyânet etmediğimi ve hâinlerin hilesini Allah’ın muvaffakiyete eriştirmeyeceğini bilmesi idi.

53. “Ben nefsimi temize de çıkarmam. Çünkü nefis dâimâ kötülüğe sevk eder —ancak Rabbim rahmet ederse o başka. Şüphesiz ki Rabbim çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.”

54. Hükümdar, “Onu bana getirin ki yanıma alayım” dedi. Onunla konuşunca da, “Muhakkak ki sen bugün bizim yanımızda mevki sahibi emin bir kimsesin” dedi.

55. Yûsuf da ona, “Ülkenin hazinelerine beni memur et,” dedi. “Ben hazinelerini koruyacak ve bu işi bilen biriyim.”

56. Böylece Yûsuf’u Mısır’da yerleştirdik. Ülkenin neresinde isterse orada kalıp dilediği gibi tasarruf ediyordu. Rahmetimizi Biz dilediğimize nasip ederiz ve iyilik yaparak iyi kullukta bulunanların mükâfatını da zâyi etmeyiz.

57. Îmân eden ve Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlar için ise, âhiret mükâfatı elbette daha hayırlıdır.[236]

58. Derken Yûsuf’un kardeşleri gelip onun huzuruna girdiler. O, hemen kardeşlerini tanıdı; onlar ise kendisini tanımamışlardı.

59. Yûsuf onların erzaklarını hazırladığında, “Bir daha gelişinizde baba bir kardeşinizi de bana getirin,” dedi. “Görmüyor musunuz, ben ölçeği tam olarak veriyorum ve ben misafir ağırlayanların hayırlısıyım?[237]

60. “Eğer onu bana getirmezseniz artık size benden erzak yoktur; bir daha da bana yaklaşmayın.”

61. Kardeşleri, “Onu babasından isteyeceğiz; mutlaka getiririz” dediler.

62. Yûsuf hizmetkârlarına dedi ki: “Onların erzak bedellerini yüklerinin içine koyun ki, âilelerinin yanına döndüklerinde görürler de tekrar gelirler.”

63. Yûsuf’un kardeşleri babalarının yanına döndüklerinde, “Ey babamız,” dediler. “Artık bize erzak verilmeyecek. Kardeşimizi bizimle gönder ki erzak

alalım. Muhakkak biz onu koruyacağız.”

64. Yâkub, “Ben onu size emânet eder miyim?” dedi. “Emânet etsem de, ancak daha önce kardeşini size emânet ettiğim gibi ederim. En iyi koruyucu Allah’tır; merhametlilerin en merhametlisi de O’dur.”

65. Yüklerini açtıklarında, bedellerini kendilerine geri verilmiş buldular. “Ey babamız, daha ne isteriz?” dediler. “İşte, erzak bedellerimiz bize geri verilmiş. Onu bizimle gönderirsen biz yine âilemize erzak getiririz, kardeşimizi koruruz ve fazladan bir deve yükü erzak daha almış oluruz. Bu elimizdeki ise az bir miktardır.”

66. Yâkub dedi ki: “Sizi bir felâket kuşatmadıkça onu bana geri getireceğinize dâir Allah adına sağlam bir söz vermeden kardeşinizi sizinle göndermem.” Onlar söz verince de, “Bu söylediklerimize Allah şâhit olsun” dedi.

67. Sonra dedi ki: “Oğullarım, şehre bir kapıdan girmeyin, ayrı ayrı kapılardan girin. Gerçi Allah’ın takdir ettiği bir şeyi ben sizden geri çeviremem. Hüküm ancak Allah’ındır. Ben O’na tevekkül ettim. Tevekkül etmek isteyenler de O’na güvensinler.”[238]

68. Nihâyet babalarının emrettiği şekilde şehre girdiler. Böyle yapmakla Allah’ın takdirinden hiçbir şeyi kendilerinden uzaklaştırmadılar, ancak Yâkub’un bir arzusunu yerine getirmiş oldular. Yâkub, Bizim ona öğrettiklerimiz sayesinde gerçekten ilim sahibi bir zât idi; insanların çoğu ise, sebeplerin bir vesile olup hakikî tesirin Allah’a âit olduğunu bilmezler.

69. Kardeşleri Yûsuf’un huzuruna girince, Yûsuf kardeşi Bünyamin’e kendi yanında yer verdi. “Ben senin kardeşinim; artık onların yaptıklarına üzülme” dedi.[239]

70. Kardeşlerinin erzakını hazırlattığında, Bünyamin’in yükü içine Yûsuf bir tas koydu. Sonra bir tellâl, onlara, “Ey kafile halkı, siz hırsızsınız” diye seslendi.

71. Onlar da dönüp “Ne kaybettiniz?” diye sordular.

72. “Hükümdarın su kabını kaybettik,” dediler. “Onu bulup getirene bir deve yükü mükâfat var; ben de buna kefilim.”

73. Yûsuf’un kardeşleri hayretle, “Vallahi, siz de biliyorsunuz ki biz buraya fesat çıkarmak için gelmedik; hırsız da değiliz” dediler.

74. Onlar ise, “Yalancı çıkarsanız bu hırsızlığın cezâsı nedir?” diye sordular.

75. Yûsuf’un kardeşleri dedi ki: “Kayıp mal kimin yükünde bulunursa, cezâsı o kimsenin kendisidir; mal sahibinin yanında köle olarak kalır. Biz zâlimleri böyle cezâlandırırız.”

76. Yûsuf, Bünyamin’in yükünden önce onların yüklerini aramaya başladı. Sonra su kabını kardeşinin yükünden bulup çıkardı. İşte böyle bir tedbiri Biz Yûsuf’a vahyettik. Yoksa, Allah dilemedikçe, Hükümdarın kanunlarına göre kardeşini alıkoymasına imkân yoktu. Biz dilediğimizi yüksek derecelere kavuştururuz. Her bilenin üzerinde daha iyi bilen vardır.

77. Onlar, “Eğer çalmışsa, bundan önce onun kardeşi Yûsuf da hırsızlık yapmıştı” dediler. Yûsuf bu sözü onların yüzüne vurmayıp içine attı. “Siz kötü bir duruma düştünüz,” dedi. “Allah ise sizin yakıştırdıklarınızı hakkıyla bilir.”[240]

78. Kardeşleri, “Ey Aziz,” dediler. “Onun pek muhterem ve yaşlı bir babası var. Kardeşimizin yerine bizden birini al. Biz seni iyilik sahiplerinden biri olarak görüyoruz.”

79. Yûsuf “Malımızı yanında bulduğumuz kimseden başkasını alıkoymaktan Allah’a sığınırız,” dedi. “O zaman elbette zâlim oluruz.”

80. Bünyamin’i kurtarmaktan ümitlerini kesince bir kenara çekilip fısıldaşmaya başladılar. Büyükleri dedi ki: “Babanızın sizden Allah adına söz aldığını ve bundan önce de Yûsuf hakkında kusur ettiğinizi bilmiyor musunuz? Babam müsaade edinceye yahut Allah benim hakkımda hüküm verinceye kadar ben bu yerden ayrılmayacağım. Hüküm verenlerin en hayırlısı O’dur.

81. “Babanıza dönün ve deyin ki: Ey babamız, oğlun hırsızlık yaptı. Biz ancak bildiğimiz bir şeye şâhitlik ediyoruz. Biz gaybı bilmeyiz; başımıza gelecekleri de bilemezdik.”

82. “İstersen geldiğimiz şehir halkından ve beraber döndüğümüz kafileden sor. Emin ol ki doğru söylüyoruz.”

83. Yâkub dedi ki: “Nefsiniz sizi bu yola sürüklemiştir. Artık bana düşen güzel bir sabırdır. Umarım ki Allah, kardeşlerinizin hepsini bana getirir. Her şeyi hakkıyla bilen, her işi hikmetle yapan O’dur.”

84. Onlardan yüz çevirip, “Vah Yûsuf’um, vah,” dedi. Hüzünden gözlerine ak düşmüş halde derdini içine atıyordu.

85. Dediler ki: “Vallahi, hâlâ Yûsuf’u anıp duruyorsun. Neredeyse kederden eriyecek yahut helâk olup gideceksin.”

86. O, “Ben derdimi de, üzüntümü de ancak Allah’a şikâyet ederim,” dedi. “Ve ben, Allah’ın lûtfuyla, sizin bilmediğinizi bilirim.

87. “Oğullarım, gidip Yûsuf ve kardeşi hakkında haber araştırın. Allah’ın rahmetinden de ümit kesmeyin. Çünkü kâfirler gürûhundan başkası Allah’ın rahmetinden ümit kesmez.”

88. Yûsuf’un huzuruna girdiklerinde, “Ey Aziz,” dediler. “Biz ve âilemiz sıkıntıya düştük ve değersiz bir sermaye ile geldik. Sen yine de bize erzakımızı tam ver ve kardeşimizi bize bağışla. Muhakkak ki Allah, bağışta bulunanları mükâfatlandırır.”

89. Yûsuf, “Siz câhillik zamanınızda Yûsuf’a ve kardeşine neler yaptığınızı biliyor musunuz?” dedi.

90. “Sakın sen Yusuf olmayasın?” dediler. “Evet,” dedi. “Ben Yûsuf’um, bu da kardeşim. Allah bize lûtuf ve ihsanda bulundu. Kim takvâya sarılır ve sabrederse, muhakkak ki Allah iyilik yapan ve iyi kullukta bulunanların mükâfatını zâyi etmez.”

91. Dediler ki: “Allah’a yemin olsun ki, seni Allah bize üstün kılmıştır; biz ise suçluyuz.”

92. Yûsuf “Bugün sizin için bir kınama yoktur,” dedi. “Allah sizi affetsin. O, merhamet edenlerin en merhametlisidir.

93. “Şu gömleğimi götürüp babamın yüzüne sürün. Gözleri onunla iyice görür hâle gelir. Sonra bütün âilenizle beraber bana gelin.”[241]

94. Kafile Mısır’dan henüz ayrılmıştı ki, babaları, “Ben Yûsuf’un kokusunu alıyorum,” dedi. “Eğer beni bunaklıkla suçlamazsanız.”

95. Etrafındakiler, “Vallahi sen hâlâ eski şaşkınlığındasın” dediler.[242]

96. Müjdeci geldiğinde gömleği yüzüne koydu ve Yâkub’un gözü eskisi gibi iyice görür hâle geldi. “Ben size, ‘Allah’ın lûtfuyla sizin bilmediğinizi bilirim’ demedim mi?” dedi.

97. “Ey babamız, günahlarımızın bağışlanması için Allah’a duâ et. Biz gerçekten günahkârlar idik” dediler.

98. “Sizin için Rabbimden af dileyeceğim,” dedi. “Şüphesiz ki O, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.”

99. Hep beraber Yûsuf’un yanına girdiklerinde, Yûsuf anne ve babasını kucaklayıp yanına aldı, “Allah’ın izniyle Mısır’a emin olarak girin” dedi.

100. Anne ve babasını tahtına çıkardı. Yûsuf’a kavuştukları için anne ve babası ile kardeşleri secdeye kapandılar. “İşte baba,” dedi, “evvelce gördüğüm rüyanın tâbiri budur. Rabbim bunu gerçekleştirdi. Beni zindandan çıkarmakla ve şeytan kardeşlerimle benim aramı bozduktan sonra sizi çölden getirip bana kavuşturmakla da Rabbim bana ihsanda bulundu. Şüphesiz ki Rabbim, dilediğini yapmakta pek büyük lûtuf ve pek ince tedbir sahibidir. Her şeyi hakkıyla bilen, her işi hikmetle yapan da O’dur.

101. “Ey Rabbim, bana mülk ve saltanat verdin, İlâhî kitapların sırrını ve rüya tâbirini öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan Rabbim! Dünyada da, âhirette de Sensin benim dostum ve gözeticim. Müslüman olarak canımı al ve beni sâlih kullarına kat.”

102. Bu kıssa gayb haberlerindendir ki, ey Habibim, sana Biz vahyediyoruz. Yoksa, kardeşleri Yûsuf’u kuyuya atmak için bir araya gelip de ona tuzak kurduklarında, sen onların yanında değildin.

103. İnsanların çoğu ise, sen ne kadar hırs göstersen yine îmân edecek değildir.

104. Halbuki sen vazifen için onlardan bir ücret de istemiyorsun. Bu Kur’ân ise, bütün akıl sahiplerine ve bütün çağlara bir öğütten başka bir şey değildir.

105. Göklerde ve yerde nice deliller vardır ki, insanlar onların yanından dönüp bakmaksızın geçer giderler.

106. Onların çoğu, Allah’a ortak koşmadan inanmazlar.

107. Yoksa onlar, Allah’ın azâbından hepsini kuşatacak bir felâketin gelmesinden ya hut farkında olmadıkları bir sırada kıyâmetin ansızın gelivermesinden emin mi oldular?

108. De ki: İşte benim yolum budur. Ben de, bana uyanlar da, apaçık bir delile dayanarak Allah’a çağırırız. Allah’ı, her türlü noksandan tenzih ederim. Ben asla müşriklerden olamam.

109. Senden evvel gönderdiğimiz peygamberler de ancak o beldelerin ahâlisinden kendilerine vahyettiğimiz kimselerdi. Yeryüzünde gezip de,

kendilerinden öncekilerin âkıbetlerinin ne olduğuna bakmazlar mı? Âhiret yurdu, takvâ sahipleri için elbette daha hayırlıdır. Hiç aklınızı başınıza alıp düşünmez misiniz?

110. O peygamberler halkın îmân etmesinden ümitlerini kesip kavimleri tarafından yalanlanmış olduklarını iyice anladıkları bir sırada yardımımız onlara yetişti ve dilediğimiz kimseleri kurtuluşa erdirdik. Mücrimler gürûhundan ise azâbımız geri çevrilecek değildir.

111. Muhakkak ki onların kıssalarında akıl sahipleri için birer ibret vardır. Bu Kur'ân, uydurulabilecek bir söz değildir. O, kendisinden önceki kitapların tasdikidir, her şeyin tafsilâtlı bir açıklamasıdır ve îmân eden bir topluluk için bir hidâyet ve rahmettir.

Ra’d Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 43 âyettir. Allah’ın varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine dâir delillerden birçoğunu tafsilâtıyla açıklayan bir sûredir. Göklerde ve yerde olan, insan gözünün her gün görüp alıştığı varlıklar ve hâdiseler ile aramızdaki ülfet perdesini yırtan bu sûre, bütün bu eserlerdeki Tevhid delillerine dikkatimizi çekmekte ve bir bakıma, Yûsuf Sûresinin sonlarındaki “Göklerde ve yerde nice deliller vardır ki, insanlar onların yanından dönüp bakmaksızın geçer giderler” meâlindeki âyetin tafsilâtını teşkil etmektedir. Bu deliller arasında, gökyüzünün bulutlar diliyle konuşarak Rabbini anlatışına da dikkat çekilmiş ve böylece sûreye de “gök gürültüsü” mânâsına gelen Ra’d ismi verilmiştir.

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Elif lâm mîm râ. Bunlar Kur’ân’ın âyetleridir. Rabbinden sana hak olarak indirilen bu kitap haktır; lâkin insanların çoğu inanmaz.

2. O Allah ki, gökleri, gördüğünüz gibi direksiz yükseltti, sonra Arş üzerinde hükmünü icrâ etti, Güneşi ve Ayı da emrine boyun eğdirdi. Onların hepsi, belirlenmiş bir vakte kadar akıp gider. Allah, her şeyi yerli yerince tedbir ve idare eder ve âyetlerini size açıklar—tâ ki Rabbinize kavuşacağınızı kesin olarak bilesiniz.[243]

3. Yeryüzünü yayıp döşeyen ve onda sâbit dağlar ve nehirler yaratan da O’dur. Bütün meyvelerden yeryüzünde ikişer ikişer çiftler yaratan ve geceyi gündüze örten de O’dur. Düşünen bir topluluk için bunda deliller vardır.

4. Yeryüzünde birbirine komşu, farklı toprak parçaları vardır. Orada üzüm bağları, ekinler, çatallı ve çatalsız hurmalar vardır ki, hepsi de aynı suyla sulanır; bir kısmının tadını, şeklini, rengini ve kokusunu ise diğerlerinden üstün kılarız. Aklını kullanan birtoplulukiçin bunda deliller vardır.

5. Eğer şaşacaksan, “Toprak olduktan sonra yeniden yaratılacak mıyız?” diyenlerin sözüne şaş. Rablerini inkâr edenler bunlardır. Kıyâmet günü boyunlarında demir halkalar taşıyacak olanlar bunlardır. Cehennem ateşinin ehli bunlardır. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır.

6. Bir de iyilikten önce kötülüğün, rahmet ve selâmet yerine azâbın çabuklaştırılmasını senden isterler. Halbuki kendilerinden evvel nice benzer azap ve felâketler gelip geçmiştir. Rabbin ise, zulmetmelerine rağmen, insanlara karşı

bağışlayıcıdır. Rabbinin azâbı da şüphesiz pek şiddetlidir.

7. İnkâr edenler, “Rabbinden ona bir mûcize indirilmeli değil miydi?” derler. Sen, ancak Allah’ın azâbından sakındırmakla vazifelisin; her kavim için de böylece doğru yolu gösteren bir peygamber vardır.

8. Allah, her dişinin ne yüklendiğini de bilir, rahimlerin neyi eksiltip neyi arttırdığını da. Her şey O’nun ilminde bir ölçü iledir.[244]

9. Görünmeyeni de, görüneni de bilen O’dur. Her şeyden büyük O’dur, her şeyden yüce O’dur.

10. Sizden sözünü gizleyen de, açığa vuran da, gece saklanan da, gündüz medyana çıkan da O’nun ilminde birdir.

11. İnsanın önünde ve arkasında, Allah’ın emriyle onu koruyan ve yaptıklarını kaydeden melekler vardır. Bir topluluk kendisine verilen kabiliyet ve nimetlerin yönünü değiştirip inkâr ve isyana sapmadıkça, Allah da onlara verdiği nimeti değiştirip azâba çevirmez. Allah bir topluluk için kötülük murad ettiğinde ise onu geri çevirebilecek kimse yoktur. Onların Allah’tan başka bir yardımcısı da olmaz.

12. Size korku ve ümit vermek için şimşeği gösteren ve ağır bulutları meydana çıkaran da O’dur.[245]

13. Gök gürültüsü hamd ederek, melekler de Allah korkusuyla O’nu tesbih eder. O, yıldırımlar gönderir de dilediğini onunla çarpar. Yine de o kâfirler, Allah hakkında mücâdele edip dururlar. Halbuki O’nun kuvveti ve azâbı pek şiddetlidir.

14. Hak olan dâvet ve duâ, Allah’a yapılandır. Onların Allah’tan başka duâ ettikleri ilâhlar ise hiçbir duâlarına cevap veremezler. Onların hâli, su ağzına gelsin diye avucunu suya açan, fakat su bir türlü kendisine erişmeyen kimseye benzer. Kâfirlerin duâsı da işte böyle boşa gider.

15. Göklerde ve yerde kim varsa ister istemez Allah’a secde eder. Onların gölgeleri de sabah akşam Allah’a secde eder.[246]

16. Sor: Kimdir göklerin ve yerin Rabbi? De ki: Allah’tır. De ki: Öyleyse siz, Allah’ı bırakıp da kendilerine bir faydası dokunmayan, bir zararı da kendilerinden uzaklaştıramayan mâbudlar mı edindiniz? De ki: Kör ile gören bir olur mu? Yahut karanlıkla nur hiçbir olurmu? Yoksa onlar, Allah’a, O’nun

yarattığı gibi yaratan ortaklar buldular da, onların yarattıkları Allah'ınkine benzer mi göründü? De ki: Her şeyi yaratan Allah'tır. O, birdir ve her şeyin üzerinde mutlak kudret ve tasarruf sahibidir.

17. O, gökten bir su indirir ki, onunla dereler kendi miktarınca akar; o akıntı da, yüze çıkan bir köpüğü taşır. Bir ziynet veya eşya yapmak için ateşte körükledikleri mâdenin de buna benzer bir köpüğü vardır. İşte, hak ile bâtılı Allah böyle anlatır. O köpük atılır gider, halka faydalı olan şey ise yerde sâbit olarak kalır. İşte Allah böylece misâller verir.

18. Rablerinin dâvetine uyanlara yaptıklarının daha güzeliyle mükâfat vardır. O'nun dâvetine uymayanlar ise, eğer yeryüzündeki her şey ve bir o kadarı daha onların olsa, azaptan kurtulmak için hepsini fedâ ederlerdi. Hesabın kötüsü onlar içindir. Onların varacakları yer de Cennemdir. Ne kötü bir yataktır o!

19. Rabbinden sana indirilenin hak olduğunu bilen kimse, hakkı göremeyen körler gibi olur mu? Bu Kur'ân'dan, ancak akıl sahipleri öğüt alır.

20. O akıl sahipleri ki, Allah'ın ahdini yerine getirirler ve verdikleri sözlerden dönmezler.[247]

21. Onlar ki, peygamberlerin arasını ayırmadan hepsine birden inanırlar, akrabâlık bağlarına ve herkesin hukukuna riâyet ederler, Rablerine isyan etmekten çekinirler ve kıyâmet günü hesaplarının kötü çıkmasından korkarlar.

22. Onlar ki, Rablerinin rızâsını arayarak sabretmişler, namazlarını dosdoğru kılmışlar, kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden gizli ve açık bağışta bulunmuşlar, kötülüğe iyilikle karşılık vermek ve günahın ardından bir sevap işlemek suretiyle kötülüğü iyilikle gidermişlerdir. Bu dünyanın sonunda güzel bir âkıbet işte onlar içindir.

23. Onlar ile atalarından, eşlerinden ve nesillerinden sâlih olanlar Adn Cennetlerine gireceklerdir. Onları tebrik için her bir kapıdan giren melekler diyecekler ki:

24. "Sabrettiğiniz için selâm üzerinize olsun. Dünya hayatının ne güzel neticesidir bu!"

25. O kimseler ki, söz verdikten sonra Allah'a olan ahidlerini bozarlar, peygamberlerin bir kısmına inanıp bir kısmına inanmazlar, akrabâlık bağlarına ve Allah'ın yerine getirilmesini emrettiği hukuka riâyet etmezler ve yeryüzünde fesat çıkarırlar. İşte lânet onlar için, âkıbetin kötüsü de onlar içindir.

26. Allah, dilediğinin rızkını genişletir, dilediğinin rızkını daraltır. Onlar ise, dünya hayatıyla şımarmışlardır. Halbuki dünya hayatı, âhiretin yanında pek az bir şeydir.

27. İnkâr edenler, “Rabbinden ona bir mûcize indirilmeli değil miydi?” derler. Sen de ki: Şüphesiz Allah dilediğini saptırır, Kendisine yöneleni de doğru yola iletir.

28. Onlar, îmân eden ve kalbleri Allah’ın zikriyle huzur bulan kimselerdir. Haberiniz olsun ki, kalbler ancak Allah’ınzikriyle huzura kavuşur.

29. Îmân edip güzel işler yapanlara müjde olsun; dönülecek en güzel yer onlarındır.

30. İşte Biz, kendilerinden evvel nice ümmetler gelip geçmiş bir ümmet içinde seni de öylece gönderdik ki, sana vahyettiğimiz Kur’ân’ı onlara okuyasın. Halbuki onlar “Rahmân da kim?” diye Allah’ı inkâr edip duruyorlar. De ki: O, benim Rabbimdir. O’ndan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Ben O’na tevekkül ettim. Dönüş yalnız O’nadır.[248]

31. Eğer bir kitapla dağlar yürütülecek, yeryüzü parçalanacak veya ölüler konuşturulacak olsa, o elbette Kur’ân olurdu. Fakat emir bütünüyle Allah’ındır. Îmân edenler anlamadı mı ki, Allah dileseydi bütün insanları doğru yola eriştirirdi? Kâfirlere gelince, işleyip durdukları kötülükleri sebebiyle, Allah’ın vaadi gelinceye kadar başlarına felâketler inip duracak veya yurtlarının yakınına kadar erişecektir. Şüphesiz ki Allah vaadinden dönmez.[249]

32. And olsun ki, senden evvel de peygamberlerle alay edilmişti. Ben, o kâfirlere mühlet verip sonra da yakalayıverdim. İşte bakın, azâbım nasıl oldu.

33. Herkesin kazandığı iyilik ve kötülüğü ilmiyle ve kudretiyle kuşatan Allah inkâr edilir mi? Onlar ise Allah’a ortaklar koştular. De ki: Haydi, onlara birer isim takın bakalım; Allah’ın güzel isimleri gibi bir ismi onlara yakıştırabilecek misiniz? Yoksa siz, yeryüzünde bilmediği bir şeyi mi Allah’a haber vereceksiniz? Veya hakikati olmayıp isimden ibaret bir sözle mi kendinizi aldatacaksınız? Aslında o kâfirlere hileleri hoş gösterilmiş ve onlar hak yoldan alıkonulmuşlardır. Allah’ın saptırdığını ise artık doğru yola iletecek kimse bulunmaz.

34. Dünya hayatında onların hakkı azaptır. Âhiret azâbı ise daha çetindir. Onları, Allah’ın azâbından koruyacak kimse de yoktur.

35. Takvâ sahiplerine vaad edilen Cennetin hâli şöyledir: Onun altından ırmaklar akar. Yiyecekleri de, gölgesi de dâimîdir. Takvâ sahiplerinin âkıbeti işte budur. Kâfirlerin âkıbeti ise ateştir.

36. Kendilerine kitap verdiklerimiz, sana indirilen Kur'ân ile sevinç duyarlar. Çeşitli topluluklardan da öyleleri vardır ki, Kur'ân'ın bir kısmını inkâr ederler. De ki: Ben ancak Allah'a ibâdet etmekle ve O'na ortak koşmamakla emrolundum. Ben O'na duâ eder, halkı O'na çağırırım; dönüşüm de O'nadır.

37. Böylece Biz, insanlar arasında hükmetmek üzere bu Kur'ân'ı sana Arapça indirdik. Eğer sana ilim eriştikten sonra onların heveslerine uyacak olursan, Allah'ın azâbından seni kurtaracak ne biryardımcın bulunur, ne de bir koruyucun.

38. And olsun ki, senden önce de Biz peygamberler gönderdik ve onlara hanımlar ve evlâtlar verdik. Allah'ın izni olmadan hiçbir peygamberin mûcize getirmesi mümkün değildir. Vaad edilen her şeyin yazılmış bir vakti vardır.

39. O, dilediğini yok eder, dilediğini sâbit kılar. Levh-i Mahfuz O'nun katındadır.

40. Onlara vaad ettiğimiz azaptan bir kısmını sana göstersek de, yahut daha önce seni vefat ettirsek de, sana düşen ancak tebliğden ibarettir. Hesap görmek ise Bize âittir.[250]

41. Onlar görmüyor mu ki, Biz kudretimizle tecellî edip topraklarını dört bir yandan daraltıyoruz? Allah hükmeder; ondan sonra da O'nun hükmünü değiştirecek kimse yoktur. O'nun hesap görmesi de pek sür'atlidir.

42. Onlardan evvelkiler de peygamberlerine hileler yapmışlardı. Her türlü hilenin tesirini yaratmak da, onları ummadıkları şekilde cezâlandırmak da Allah'a âittir. O, herkesin ne kazandığını bilir. Âhirette âkıbetin kimin lehine olacağını o kâfirlerde yakında bileceklerdir.

43. İnkâr edenler, "Sen, Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber değilsin" diyorlar. De ki: Sizinle benim aramızda şâhit olarak Allah ile O'nun kitapları hakkında bilgi sahibi olanlar yeter.

İbrahim Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 52 âyettir. Kur'ân-ı Kerimin dört büyük esasını teşkil eden Allah'ın birliği, peygamberlik müessesesi, öldükten sonra diriliş ve adâlet üzerinde bu sûre de ehemmiyetle durmaktadır. İnsanlar, kendilerine Allah tarafından gönderilmiş peygamberlere uymaya çağırılırken, Mûsâ Aleyhisselâmın kavmine öğütleri hatırlatılmakta, peygamberlerin dâvetine uymamakta ısrar edenlerin âhiretteki âkıbetleri tasvir olunmaktadır. Dünyaca büyük ve kuvvetli tanınan kimselerin ardına düşenlerin kıyâmet gününde onlar tarafından terk edileceği, şeytanın da onları yapayalnız bırakacağı, bu sûrede ibretli bir şekilde anlatılan hususlardandır. Kur'ân-ı Kerimin birçok âyetinde bu ümmete bir rehber olarak gösterdiği şefkat ve tefekkür mümessili İbrahim Aleyhisselâmın duâsına da, yine bize bir örnek olmak üzere, sûrenin sonlarına doğru yer verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Elif lâm râ. Bu bir kitap ki, insanları Rablerinin izniyle inkâr karanlıklarından îmân nûruna çıkarman, kudreti her şeye galip olan ve her türlü hamde lâyık olan Allah'ın yoluna kavuşturman için sana indirdik.

2. O Allah ki, göklerde ne var, yerde ne varsa O'nundur. Şiddetli bir azâba çarpılacak olan kâfirlere ise yazıklar olsun!

3. Onlar dünya hayatını seve seve âhirete tercih ederler, halkı Allah yolundan alıkoyarlar ve doğru yolu eğri göstermeye çalışırlar. Öyleleri, haktan pek uzak bir sapıklık içindedirler.

4. Hak dini onlara açıklasın diye, her peygamberi Biz kendi kavminin lisanıyla gönderdik. Sonra Allah, dilediğini sapıklığında bırakır, dilediğini de doğru yola iletir. O'nun kuvveti her şeye galiptir ve O, her şeyi hikmetle yapar.

5. And olsun ki Biz, Mûsâ'yı, "Kavmini karanlıklardan nûra çıkar ve Allah'ın geçmişteki nimet ve azap günlerini onlara hatırlat" diye, mûcizelerimizle birlikte gönderdik. Çok sabreden ve çok şükreden herkes için şüphesiz bunda ibretler vardır.

6. O zaman Mûsâ kavmine demişti ki: "Allah'ın üzerinizdeki nimetini

hatırlayın. Hani kadınlarınızı sağ bırakıp oğullarınızı öldürerek sizi kötü bir azâba uğratan Firavun kavminden sizi kurtarmıştı. Bunda ise Rabbinizden size pek büyük bir imtihan vardı.

7. “Şunu da hatırlayın ki, Rabbiniz size ‘Şükrederseniz daha çok veririm; nankörlük ederseniz bilin ki azâbım çok şiddetlidir’ diye bildirmişti.”

8. Mûsâ dedi ki: “Siz ve yeryüzünde kim varsa hepiniz birden nankörlük edecek olsanız bile, şüphesiz ki Allah Ganîdir, hiçbir şeye ihtiyacı yoktur; ve O Hamîddir, her türlü övgüye lâyık olan O’dur ve bütün mahlûkat O’nu över ve tesbih eder.”

9. Sizden öncekilerin, Nûh, Âd ve Semûd kavimleri ile daha sonrakilerin haberi size gelmedi mi? Onları, Allah’tan başkası hakkıyla bilemez. Peygamberleri onlara apaçık deliller ve mûcizeler getirmişlerdi. Onlar ise hayret ve öfkelerinden parmaklarını ısırarak, “Sizinle gönderileni biz inkâr ediyoruz,” dediler. “Bizi dâvet ettiğiniz şey hakkında derin bir şüphe içindeyiz.”

10. Peygamberleri onlara dedi ki: “Gökleri ve yeri yoktan var eden Allah hakkında şüphe olur mu? O, günahlarınızı bağışlamak ve ölümünüzü belli bir vakte kadar geri bırakmak için sizi îmâna çağırıyor.” Onlar ise, “Siz de ancak bizim gibi bir beşersiniz,” dediler. “Atalarımızın taptıklarından bizi alıkoymak istiyorsunuz. Öyleyse bize apaçık bir delil getirin.”

11. Peygamberleri onlara dedi ki: “Biz de sizin gibi beşerden başka bir şey değiliz. Fakat Allah, peygamberlik nimetini kullarından dilediğine bağışlar. Allah’ın izni olmadan da biz size hiçbir delil getiremeyiz. Mü’min olanlar ancak Allah’a tevekkül etsinler.

12. “O, bize yollarımızı dosdoğru gösterdiği halde, bize ne oluyor ki O’na tevekkül etmeyelim? Bize yaptığınız ezâlara karşı sabredeceğiz. Tevekkül etmek isteyenler Allah’a güvensinler.”

13. İnkâr edenler, peygamberlerine, “Ya dinimize dönersiniz, ya da sizi yurdumuzdan çıkarırız” dediler. Rableri de onlara şunu vahyetti: “Zâlimleri Biz elbette helâk edeceğiz.

14. “Arkalarından da o yurda sizi yerleştireceğiz. Bu vaad, Benim huzurumda hesap vermekten ve kâfirlere vaad olunan azaptan korkan kimse içindir.”

15. Ve peygamberler fetih istedi. Her bir inatçı zorba da hüsrâna uğrayıp gitti.

16. Arkasından, onlara bir de Cehennem azâbı var. Orada ona

Cehennemliklerin yaralarından akan irin ve kan karışımı bir sıvıdan içirilir.

17. Onu yudumlar, fakat boğazından geçmez. Ölüm her yanını kuşatır, fakat ölecek değildir. Arkasından da ağır bir azap vardır.

18. Rablerini inkâr edenlerin işledikleri, fırtınalı bir günde rüzgârın şiddetle savurduğu küle benzer. Kazandıklarından hiçbir fayda göremezler. İşte bu, haktan pek uzak bir sapıklığın tâ kendisidir.

19. Görmez misin ki, gökleri ve yeri Allah hak ve hikmetle yaratmıştır? O, dilerse sizi yok eder ve yerinizeyeni bir halkı getirir.

20. Bu ise Allah için zor değildir.

21. Sonra hepsi Allah'ın huzuruna çıkarlar. Zayıf olanlar, büyüklük taslayanlara derler ki: "Biz size uyup gitmiştik. Şimdi siz Allah'ın azâbından en küçük bir şeyi bizden uzaklaştırabilecek misiniz?" Onlar da, "Eğer Allah bize hidâyet verseydi biz de size doğru yolu gösterirdik," derler. "Şimdi feryad etsek de, sabretsek de birdir. Kaçıp sığınacak bir yerimiz yoktur."

22. Hesap görülüp hüküm verildiğinde şeytan der ki: "Şüphesiz Allah size hak bir vaadde bulundu. Ben de size vaadde bulundum ve yalancı çıktım. Zâten benim sizi zorlayacak bir gücüm yoktu. Ben sizi çağırdım, siz de bana uydunuz. Öyleyse beni kınamayın, kendinizi kınayın. Ne ben sizi kurtarabilirim, ne de siz beni kurtarabilirsiniz. Allah'a itaatte beni ortak koşmanızı ben bugün inkâr etmiş bulunuyorum. Zâlimlerin hakkı şüphesiz ki pek acı bir azaptır."

23. Îmân edip güzel işler yapanlar ise, altından ırmaklar akan Cennetlere yerleştirilirler. Orada Rablerinin izniyle ebedî olarak kalacaklardır. Orada birbirlerine dilekleri ve meleklerin onlara iltifâtı da hep selâmdır.

24. Görmez misin, kelime-i tevhidi Allah nasıl hoş bir ağaca benzetmiştir ki, onun kökü sâbit, dalı ise semâdadır.

25. O güzel ağaç, Rabbinin izniyle her an meyvesini verir. Allah, böylece insanlara misâller verir ki, düşünüp öğüt alsınlar.

26. İnkâr sözü ise, kökü yerden koparılmış kötü bir ağaca benzer ki, kökleşip tutunacağı bir yeri yoktur.

27. Allah, îmân edenleri dünya hayatında da, âhirette de, o sağlam kelime-i tevhid ile sâbit kılar. İradelerini inkâr yolunda kullanarak zulmedenleri de Allah, sapıklığa düşürür. Böylece Allah, dilediğini yapar.[251]

28. Allah’ın nimetine şükretmek yerine inkârı tercih ederek kavimlerini helâk yurduna sürükleyenleri görmez misin?

29. Girecekleri o helâk yurdu Cehennemdir. Kalınacak ne kötü bir yerdir o!

30. Halkı O’nun yolundan saptırmak için, Allah’a ortaklar edindiler. Sen de ki: Şimdilik nasiplenedurun bakalım. Sonunda döneceğiniz yer Cehennem ateşidir.

31. Îmân eden kullarıma da şunu söyle: Namazı dosdoğru kılsınlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden gizli ve açık bağışta bulunsunlar—öyle bir gün gelmeden önce ki, onda ne bir alışveriş olur, ne de bir dostluk bulunur.

32. O Allah ki, gökleri ve yeri yarattı, gökten de bir su indirdi ki, onunla sizin için rızık olarak meyvelerden bitirdi. O’nun emriyle denizde seyretsinler diye gemileri sizin hizmetinize verdi. Nehirleri de yine sizin hizmetinize verdi.

33. Birbiri ardınca dönüp duran Güneş’i ve Ay’ı da sizin hizmetinize verdi. Geceyi ve gündüzü de sizin hizmetinize verdi.

34. O, sözünüz ve hâlinizle istediğiniz her şeyden size verdi. Allah’ın nimetlerini saymaya kalksanız saymakla bitiremezsiniz. İnsan ise, şüphesiz ki, çok zâlim ve çok nankördür.

35. Hani İbrahim şöyle niyaz etmişti: “Yâ Rabbi, bu Mekke şehrini emin kıl; beni ve evlâtlarımı da putlara tapmaktan uzak tut.

36. “Şüphesiz ki o putlar insanlardan pek çoğunu saptırmıştır. Kim bana uyarsa muhakkak ki o bendendir. Kim de emirlerime karşı gelirse, şüphesiz ki Sen çok bağışlayıcı, çok merhamet edicisin.

37. “Ey Rabbimiz! Âilemden bir kısmını, Senin hürmetli Beytinin yanında, ekinsiz bir vâdide yerleştirdim—namazlarını Beytinin huzurunda dosdoğru kılsınlar diye, ey Rabbimiz! Sen de insanlardan mü’min olanların gönüllerini onlara meylettir ve onları meyvelerle rızıklandır ki, onlar da nimetlerinin kadrini bilip şükretsinler.

38. “Ey Rabbimiz! Şüphesiz ki Sen, gizlediğimizi de, açığa vurduğumuzu da bilirsin. Ne yerde ve ne de gökte hiçbir şey Allah’tan gizli kalmaz.

39. “Her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet o Allah’a mahsustur ki, ihtiyarlığımda bana İsmail’i ve İshâk’ı ihsan buyurdu. Şüphesiz ki Rabbim, duâyı hakkıyla işiticidir.

40. “Yâ Rabbi, beni ve benim neslimden olanları namazda devamlı kıl. Ey Rabbimiz, duâmı kabul buyur.

41. “Hesabın görüldüğü günde beni, anne ve babamı ve bütün mü’minleri bağışla, ey Rabbimiz!”[252]

42. Zâlimlerin işlediklerinden Allah’ı habersiz sanma. Allah, onların cezâsını öyle bir güne bırakır ki, o gün gözler dehşetten donakalacaktır.

43. O gün onlar kabirlerinden çıktıkları gibi başlarını dikip çağırıldıkları tarafa koşarlar. Kendilerine bile dönüp bakamazlar. Kalbleri yerinden oynamış, akılları başlarından gitmiştir.

44. İnsanları, kendilerine azâbın geleceği gün ile korkut. Zulmedenler o gün “Ey Rabbimiz,” derler. “Bize biraz daha zaman tanı da Senin dâvetine kulak verelim ve peygamberlere uyalım.” Peki, bundan evvel “Bize zeval yoktur” diye yemin edenler siz değil miydiniz?

45. Halbuki siz kendilerine zulmetmiş kimselerin yurtlarında kalmıştınız; onlara neler yaptığımız size apaçık belli olmuştu ve size böyle misâller de vermiştik.

46. Onlar, Allah’ın dinine karşı hileleriyle tuzaklarını kurdular. Onların hilesi Allah katında yazılıdır ve cezâsını göreceklerdir. Eğer onların hilesi dağları yerinden oynatacak kadar kuvvetli bile olsa hak dine bir zarar veremezler.

47. Allah’ı, peygamberlerine olan vaadinden vazgeçer sanma. Şüphesiz ki Allah’ın kudreti herkese galiptir ve kâfirlerden intikamını almaya kàdirdir.

48. O gün yeryüzü de başka bir şekle girer, gökler de. Sonra bütün varlıklar bir olan ve kudreti her şeye yeten Allah’ın huzuruna çıkar.

49. O gün mücrimleri zincirlere vurulmuş görürsün.

50. Elbiseleri katrandandır; yüzlerini de ateş kaplar.

51. Böylece Allah herkese kendi kazandığının karşılığını verir. Muhakkak ki Allah, hesabı çok çabuk görendir.

52. Bu Kur’ân, insanlara kâfi bir tebliğdir—tâ ki onunla Allah’ın azâbından sakındırılsınlar, O’nun ibâdete lâyık tek ilâh olduğunu bilsinler ve akıl sahipleri güzelce öğüt alıp düşünsün.

Hicr Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 99 âyettir. Bu sûre de, Kur’ân-ı Kerimin dört mühim esasını teşkil eden Allah’ın birliği, peygamberlik müessesesi, öldükten sonra diriliş ve adâlet üzerinde durmaktadır. Sûrede bir yandan göklerde ve yerdeki tevhid delilleri gözler önüne serilirken, bir yandan da Hazret-i Âdem, Lût, Şuayb ve Sâlih Aleyhimüsselâmın kıssalarına yer verilir. Medine ile Şam arasında kalıntıları bulunan Hicr adlı beldede yaşamış olan ve aynı zamanda Ashâb-ı Hicr olarak da bilinen Semûd kavminin zikri geçtiğinden, sûre adını buradan almıştır. Bunlar güçlü kuvvetli kimselerdi; kendilerine dağlardan evler yontarlar, dünyada ebedî kalacakmışçasına gaflet ve günahlar içinde yaşayıp giderlerdi. Kendilerini emniyette sandıkları birsırada korkunç bir sesle âniden helâk oldular.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Elif lâm râ. Bu, bütün İlâhî kitapların mükemmelliklerini kendisinde toplayan bir kitabın ve apaçık bir Kur’ân’ın âyetleridir.

2. Zaman olur, kâfirler arzu ederler ki keşke vaktiyle Müslüman olsaydılar!

3. Bırak onları, yiyip içsinler, dünyadan nasiplerini alsınlar ve emelleri onları oyalayadursun. Başlarına geleceği yakında göreceklerdir.

4. Helâk ettiğimiz her beldenin Allah katında bilinen bir eceli vardır.

5. Hiçbir millet, ne ecelinden önce ölür ve ne de onu geciktirebilir.

6. Onlar dediler ki: “Ey kendisine kitap indirilen zât! Sen mutlaka delirmişsin.

7. “Eğer doğru söyleyenlerden isen, bize melekleri getirseydin ya!”

8. Biz melekleri ancak hak ve hikmetle indiririz. İndirdiğimiz zaman da kendilerine artık mühlet verilmez.

9. Şüphesiz ki Kur’ân’ı Biz indirdik ve onu koruyacak olan da Biziz.

10. And olsun ki, senden önceki milletler arasında da Biz, peygamberler göndermiştik.

11. Onlara hiçbir peygamber gelmedi ki, onu alaya almış olmasınlar.

12. Peygamberleri alaya almayı, iradelerini inkâr yönünde kullanan o mücrimlerin kalblerine yerleştirdiğimiz gibi, seni inkâr edenlerin kalblerine de yerleştiririz.

13. Evvelki milletlerin başına gelenler bir İlâhî kanun olarak geçtiği halde, onlar yine ibret alıp da bu Kur'ân'a inanmazlar.

14. Biz onlara gökten bir kapı açsak da oradan semâya çıkacak olsalar yine îmân etmezlerdi.

15. Ve "Bizim gözümüz boyanmıştır; biz büyülenmişiz" derlerdi.

16. And olsun ki, Biz gökyüzünde burçlar yarattık ve seyredenler için onu süsledik.

17. Rahmetten kovulmuş olan bütün şeytanlardan da onu koruduk.

18. Ancak kulak hırsızlığı yapanlar müstesnâ. Onu da, parlak bir ateş parçası kovalar.[253]

19. Yeryüzünü de yayıp döşedik, onda sâbit dağlar diktik ve onda hikmetle ölçülüp biçilmiş her şeyden uygun miktarda bitirdik.

20. Orada sizin için geçim vasıtaları ve rızkını sizin vermediğiniz varlıkları yarattık.

21. Hiçbir şey yoktur ki, hazineleri Bizim yanımızda olmasın. Her şeyi Biz belirli bir miktar ile indiririz.

22. Rüzgârları da biz aşılayıcı olarak gönderdik, sonra gökten bir su indirip onunla sizi suladık. Yoksa o suyu hazinesinde saklayan siz değilsiniz.[254]

23. Hiç şüphesiz, yaşatan da Biziz, öldüren de. Bâkî kalan ve her şeyin hakikî sahibi olan da yine Biziz.

24. And olsun ki, sizden önce geçenleri Biz biliriz; ve and olsun ki, sonra gelecekleri de biliriz.

25. Onları diriltecek olan, hiç şüphesiz, Rabbindir. O'nun her işi hikmet iledir ve O, her şeyi hakkıyla bilir.

26. And olsun ki, Biz insanı, kuruyup rengi değişmiş siyah bir çamurdan

yarattık.

27. Cinleri de daha önce dumansız ateşten yaratmıştık.

28. Hani Rabbin meleklere demişti ki: “Ben kuruyup rengi değişmiş siyah bir çamurdan bir beşer yaratacağım.

29. “Ben ona suret verip yarattığım ruhtan üflediğimde, siz de onun önünde secdeye kapanın.”

30. Meleklerin hepsi birden ona secde etti.

31. Ancak İblis müstesnâ. O, secde edenlerle beraber olmaktan kaçındı.

32. Allah buyurdu ki: “Ey İblis, sana ne oldu ki secde edenlerle beraber olmadın?”

33. İblis, “Senin kuruyup rengi değişmiş siyah bir çamurdan yarattığın bir beşere ben secde edecek değildim” dedi.

34. Allah buyurdu ki: “Öyleyse çık Cennetten. Artık sen kovulmuş birisin.

35. “Bu lânet, kıyâmet gününe kadar senin üzerindedir.”

36. İblis, “Ey Rabbim, onların diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver” dedi.

37. Allah buyurdu ki: “Sen mühlet verilenlerdensin.

38. “Bu mühlet, İlâhî ilmimizde vakti belli olan bir güne kadardır.”

39. İblis dedi ki: “Ey Rabbim, mâdem ki Sen beni rahmetinden uzaklaştırdın; ben de yeryüzünde kötülükleri onlara hoş gösterip hepsini azdıracağım.

40. “Ancak onlardan ihlâsa erdirdiğin kulların müstesnâ.”

41. Allah buyurdu ki: İşte böylece ihlâsla kulluk etmek, Benim rızâma ulaştıran dosdoğru bir yoldur.

42. Şüphesiz ki Benim kullarımı zorla saptıracak bir gücün yoktur—ancak sana uyan azgınlar müstesnâ.

43. Onların hepsine vaad olunan yer şüphesiz Cehennemdir.

44. Onun yedi kapısı vardır ve her bir kapı için de onlardan bir topluluk ayrılmıştır.

45. Takvâ sahipleri ise Cennetlerde ve pınar başlarındadır.

46. “Oraya selâmetle ve emniyet içinde girin” denir.

47. Onların gönüllerinden her türlü kini çıkarmışızdır; karşılıklı tahtlarda kardeş kardeş otururlar.

48. Onlara hiçbir meşakkat erişmez; onlar oradan çıkarılacak da değillerdir.

49. Kullarıma haber ver ki, Ben hiç şüphesiz çok bağışlayıcı ve çok merhamet ediciyim.

50. Fakat azâbım da pek acıklı bir azaptır.

51. Onlara, İbrahim’in misafirlerinden de haber ver.

52. Onlar (İbrahim’in) yanına girdiklerinde “Selâm üzerine olsun” dediler. O da “Biz sizden korkuyoruz” dedi.[255]

53. Onlar “Korkma,” dediler. “Biz seni ilim sahibi bir oğulla müjdeliyoruz.”

54. İbrahim “Beni mi müjdeliyorsunuz?” dedi. “Bana ihtiyarlık çökmüşken artık beni neyle müjdelersiniz?”

55. “Seni hak ile müjdeliyoruz. Sakın ümidini kesenlerden olma” dediler.

56. İbrahim, “Sapıtmışlardan başka kim Rabbinin rahmetinden ümit keser?” dedi.

57. Sonra “Ey elçiler, vazifeniz nedir?” diye sordu.

58. Dediler ki: “Biz mücrim bir kavmi cezâlandırmakiçin gönderildik.

59. “Ancak Lût’un âilesi müstesnâ. Onların hepsini kurtaracağız.

60. “Hanımını ise geride kalıp helâk olacaklar arasında Allah’ın emriyle takdir ettik.”

61. Nihâyet elçiler Lût âilesine geldiler.

62. Lût onlara, “Siz tanımadığım kimselersiniz” dedi.

63. Onlar “Hayır,” dediler. “Biz onların şüphe etmekte oldukları azâbı getirdik.

64. “Sana hak ile geldik ve biz elbette doğruyu söyleyen kimseleriz.

65. “Gecenin bir vaktinde âileni yola çıkar ve onları arkalarından takip et. Hiçbiriniz arkasına dönüp bakmadan emrolunduğunuz tarafa gidin.”

66. Lût’a da şu emri vahyettik ki, onlar helâk olup nesilleri kesilmiş olarak sabaha erişeceklerdir.

67. Şehir halkı sevinç içinde geldiler.

68. Lût dedi ki: “Bunlar benim misafirlerimdir; beni onlara rezil etmeyin.

69. “Allah’tan korkun da beni utandırmayın.”

70. Onlar, “Biz seni el âlemin işine karışmaktan men etmemiş miydik?” dediler.

71. Lût “Bir iş yapacaksanız, işte kızlarım hükmünde olan hanımlarınız” dedi.

72. Hayatın hakkı için, ey Habibim, onlar sarhoşlukları içinde bocalayıp duruyorlardı.

73. Korkunç bir ses, güneş doğarken onları yakalayıverdi.

74. O beldenin altını üstüne getirdik ve üzerlerine ateşte pişirilmiş taşlar yağdırdık.

75. Şüphesiz ki bunda ibret alanlar için delililer vardır.

76. O beldenin izleri, herkesin gelip geçtiği bir yol üzerinde durmaktadır.

77. Şüphesiz ki bunda mü’minler için bir delil vardır.

78. Eyke halkı da hiç şüphesiz zâlim kimselerdi.

79. Onların da cezâlarını verdik. Şimdi her ikisinin de izleri apaçık gözler önündedir.

80. And olsun ki, Hicr halkı da peygamberleri yalanlamıştı.

81. Biz onlara mûcizelerimizi gösterdik; onlar ise bundan yüz çevirip durdular.

82. Onlar, dağlardan emniyetli evler yontarlardı.

83. Derken bir sabah vakti korkunç bir ses onları yakalayıverdi.

84. Kazanıp durdukları şeyler kendilerine bir fayda vermedi.

85. Gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri Biz ancak hak ile yarattık. Kıyâmet günü de mutlaka gelecektir. Artık onların kusurlarını hoşgör ve onlara yumuşaklıkla davran.

86. Şüphesiz ki Rabbin, her şeyi yaratan ve her şeyi hakkıyla bilendir.

87. And olsun ki Biz sana, her zaman tekrarlanan yedi âyetli Fâtiha'yı ve azametli Kur'ân'ı verdik.

88. Sakın onlardan bir kısmını nasiplendirdiğimiz şeylere gözünü dikme; onlar karşısında mahzun da olma. Mü'minlere ise tevâzu ve şefkat kanatlarını indir.

89. Ve "Şüphesiz benAllah'ın azâbından apaçık sakındırıcıyım" de.

90. Nitekim kitabı bölerek bir kısmına inanıp bir kısmını inkâr edenlere o azâbı indirmiştik.

91. O kimseler ki, Kur'ân'ı da böylece parçalara ayırarak bir kısmını kabul, bir kısmını reddederler.

92-93. Rabbine yemin olsun ki, onların hepsine, işleyip durdukları şeylerin hesabını soracağız.

94. Artık emrolunduğun şeyi açıkla ve müşriklerden de yüz çevir.

95. Alay edenlere karşı sana Biz kâfiyiz.

96. Onlar, Allah'ın yanı sıra başka bir ilâh edinenlerdir. Yakında âkıbetlerini bileceklerdir.

97. And olsun ki, onların söyleyip durdukları şeylerden göğsünün daraldığını Biz biliyoruz.

98. Sen Rabbini hamd ile tesbih et ve secde edenlerden ol.

99. Ve gelmesi muhakkak olan ölüm sana erişinceye kadar Rabbine kulluk et.

Nahl Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 128 âyettir. Göklerde ve yerdeki pek çok tevhid delilini gözlerimizin önüne serer, her gün gözümüzün önünde cereyan eden hâdiselerdeki kudret ve rahmet delillerini gösterir, hizmetimize verilmiş olan varlıklardaki İlâhî nimet yönlerini bize hatırlatır. Bu deliller arasında, balarısının da ayrı bir yeri vardır. Çünkü bu hayvancığın vücuduna, hem öldürücü bir zehir, hem de şifâ verici bir bal imal edecek teçhizatlar hikmetle yerleştirilmiş, son derece karmaşık vazifeleri için gerekli âlet ve kabiliyetler ona verilmiştir. Balarısının bütün bunlara Allah'ın ilhâmıyla mazhar olduğunu beyan buyuran bu sûreye, "arı" mânâsına gelen "Nahl" ismi verilmiştir. Kamer Sûresinin başındaki âyetler nâzil olduğunda, müşrikler birbirine "Bu zât kıyâmetin yaklaştığını iddiâ ediyor; hele şu yaptıklarınızdan bir müddet vazgeçin, bakalım ne olacak" demişlerdi. Birkaç gün sonra Peygamberimize (a.s.m.) "Hani, bizi korkuttuğun şey başımıza gelmedi" deyince Enbiyâ Sûresinin başındaki âyetler nâzil olmuş; bunun üzerine bir müddet daha beklemişler ve yine kıyâmetin kopmadığını görünce tekrar Peygamberimize (a.s.m.) gelerek itirazda bulunmuşlardı. Kâinatın eceli olan kıyâmetin bizce meçhul olan vaktinin, kâinatın ömrüne kıyas edildiğinde, gelmiş sayılabilecek kadar yakın olduğunu idrâk edemeyen müşriklerin bu hareketleri üzerine, bu sûrenin başındaki âyetler nâzil oldu.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Allah'ın emri gelmiştir; onun çabuklaştırılmasını istemeyin. O Allah, müşriklerin ortak koştukları şeylerden münezzeh ve yücedir.

2. O, kendi emriyle kullarından dilediğine meleklerini vahiyle indirir ve der ki: "Benden başka ilâh olmadığını ve Benim emirlerime karşı gelmekten sakınmalarını halka bildirip onları sakındırın."

3. Gökleri ve yeri O, hak ve hikmet ile yarattı. O, müşriklerin ortak koştukları şeylerden yücedir.

4. O, insanı bir su damlasından yarattı da, sonra o insan Rabbine apaçık bir düşman kesiliverdi.

5. Ehlî hayvanları da O yarattı. Onlarda sizin için giyinip korunacak ve istifade edeceğiniz şeyler vardır; üstelik etlerinden de yersiniz.

6. Onları akşam getirdiğinizde ve sabah salıverdiğinizde, sizin için ziynet ve iftihar vesilesi olan güzel bir manzara teşkil ederler.

7. Onlar, kendinizi zora sokmadan taşıyamayacağınız ağırlıklarınızı yüklenip uzak beldelere taşırlar. Şüphesiz ki Rabbiniz çok şefkatli, çok merhametlidir.

8. Onlara binesiniz ve sizin için bir ziynet olsunlar diye, atları, katırları ve merkepleri de yarattı. O, daha sizin bilmediğiniz nice şeyleri yaratır.

9. Doğru yolu açıkça bildirmek Allah'a âittir. Halbuki o yoldan sapan da vardır. Eğer dileseydi, O hepinizi doğru yola eriştirirdi.

10. Gökten size bir su indiren O'dur. O suda sizin için hem bir içecek vardır, hem de ağaç ve otlar yeşerir, siz de hayvanlarınızı otlatırsınız.

11. O yağmurla Allah, ekinleri, zeytinleri, hurmaları ve üzümleri ve bütün meyveleri sizin için bitirir. İşte bunda düşünen bir topluluk için elbette bir delil vardır.

12. Geceyi ve gündüzü, Güneş'i ve Ay'ı da O, sizin hizmetinize verdi. Yıldızlar O'nun emriyle hareket eder. Şüphesiz bunda, akıllarını kullanan bir topluluk için deliller vardır.

13. O'nun yeryüzünde sizin için rengârenk yarattığı şeylerde de, güzelce düşünüp öğüt alan bir topluluk için elbette birer delil vardır.

14. İçindeki taze balıklardan yiyesiniz ve süs eşyalarını çıkarıp takınasınız diye denizleri sizin hizmetinize veren de O'dur. Gemilerin, denizde suyu yara yara akıp gittiklerini görürsün. Bu, Allah'ın size bağışladığı nimetleri arayıp bulmanız içindir—umulur ki böylece şükredersiniz.

15-16. Yeryüzü sizi sarsmasın diye dağları dikti; yolunuzu bulasınız diye nehirler ve yollar, daha nice alâmetler yarattı. Yıldızlar vasıtasıyla da insanlar yollarını bulurlar.

17. Bütün bunları yaratan, hiçbir şey yaratamayanlar gibi olur mu? Hiç düşünmez misiniz?

18. Allah'ın nimetlerini saymaya kalksanız, saymakla bitiremezsiniz. Şüphesiz ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

19. Allah, sizin gizlediğinizi de bilir, açığa vurduğunuzu da.

20. Onların, Allah'ı bırakıp da kendilerine yalvardıkları şeyler ise hiçbir şey

yaratamazlar; onların kendileri yaratılmıştır.

21. Onlar diri değil, ölüdürler. Ne zaman diriltileceklerini de bilmezler.

22. İlâhınız tek bir ilâhtır. Âhirete inanmayanlara gelince, onların kalbleri inkârcıdır ve onlar hakkı kabul etmeyi kibirlerine yediremeyen kimselerdir.

23. Hiç şüphe yok ki Allah, onların gizlediklerini de bilir, açığa vurduklarını da. Şüphesiz ki O, büyüklük taslayanları sevmez.

24. Onlara "Rabbiniz ne indirdi?" dendiğinde, "Evvelkilerin masallarını" diye cevap verirler.

25. Böylece, kıyâmet gününde kendi günahlarını bütünüyle yüklendikleri gibi, hiçbir ilme dayanmaksızın saptırdıkları kimselerin günahlarından bir kısmını da yüklenmiş olurlar. Bakın, ne kötü bir şeydir o yüklendikleri!

26. Onlardan öncekiler de peygamberlerine karşı hileler kurmuşlardı. Derken Allah'ın emri, onların binâlarına temellerinden erişti de, tavanları tepelerine göçtü. Böylece azap, onlara hiç farkına varmadıkları bir taraftan geliverdi.

27. Sonra Allah, onları kıyâmet gününde de rezil eder. Ve buyurur ki: "Hani, nerede Bana ortak koşup da uğrunda mü'minlere düşmanlık beslediğiniz ilâhlarınız?" Kendilerine ilim verilmiş olan mü'minler ise derler ki: Bugün rezillik ve azâbın kötüsü, kâfirlerin üzerinedir.

28. Melekler, kendilerine zulmeden o kimselerin canlarını alırken, onlar teslim olurlar ve "Biz bir kötülük yapmamıştık" derler. Hayır, sizin yaptıklarınızı muhakkak ki Allah hakkıyla bilendir.

29. Ebedî olarak kalmak üzere girin Cehennemin kapılarından! Büyüklük taslayanlar için ne kötü bir yerdir orası!

30. Allah'ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlara ise "Rabbiniz ne indirdi?" dendiğinde, "İyilik" diye cevap verirler. Bu dünyada iyilik yapanlar için iyilik vardır. Âhiret yurdu ise elbette daha hayırlıdır. Takvâ sahiplerinin yurdu gerçekten ne güzeldir!

31. Onların girecekleri yer Adn Cennetleridir ki, altından ırmaklar akar. Orada onların diledikleri her şey vardır. Takvâ sahiplerini, Allah işte böyle mükâfatlandırır.

32. Melekler, onların ruhlarını tertemiz olarak alırken, "Selâm üzerinize

olsun,” derler. “İşlediklerinizden dolayı girin Cennete!”

33. O kâfirler, kendilerine ölüm meleklerinin gelmesinden yahut Rabbinin azap emrinin erişmesinden başka bir şey mi bekliyorlar? Kendilerinden öncekiler de böyle yapmışlardı; helâk olduklarında ise Allah, onlara haksızlık etmiş olmadı, fakat onlar işledikleri günahlarla kendi kendilerine zulmettiler.

34. Onları, kendi yaptıklarının cezâsı çarptı ve alay edip durdukları azap kuşatıverdi.

35. Allah’a ortak koşanlar dediler ki: “Eğer Allah dileseydi ne biz, ne de atalarımız O’ndan başka hiçbir şeye ibâdet etmezdik; O’nun izni olmadan da hiçbir şeyi kendimize haram kılmazdık.” Onlardan evvelkilerde böyle yapmışlardı. Peygamberlerin vazifesi ise açıkça bildirmekten başka nedir?

36. And olsun ki, Biz her ümmete bir peygamber gönderdik ki, “Allah’a ibâdet edin ve insanları Allah’ın yolundan saptırıp inkâr ve isyana sürükleyen ve birer mâbud gibi kıymet verilen tâğutlardan sakının” diye bildirsinler. Onlardan kimini Allah doğru yola eriştirmiş, kimi de sapıklığı hak etmiştir. İşte, yeryüzünü dolaşın da, yalanlayanların âkıbetlerinin ne olduğuna bir bakın.

37. Sen onların doğru yola erişmeleri için ne kadar hırs göstersen de, Allah, saptırdığı kimseye doğru yolu gösterecek değildir. Onları Allah’ın azâbından kurtaracak hiçbir yardımcıları da yoktur.

38. Onlar, ölen kimseyi Allah’ın bir daha diriltmeyeceğine dâir var güçleriyle Allah’a yemin ettiler. Hayır! Ölüleri diriltmek, O’nun hak olarak verdiği bir sözdür; lâkin insanların çoğu bunu bilmez.

39. Allah bu vaadini yerine getirecektir—tâ ki, onlara, hakkında ihtilâfa düştükleri şeyi açıklasın ve inkâr edenler de kendilerinin yalancı olduklarını bilsinler.

40. Biz bir şeyi dilediğimizde, Bizim sözümüz ancak “Ol!” demekten ibarettir; o da oluverir.

41. Zulme uğradıktan sonra Allah yolunda hicret edenleri Biz dünyada güzel bir şekilde yerleştireceğiz. Onların âhiretteki mükâfatı ise daha da büyüktür. Bunu bir bilmiş olsalardı!

42. Onlar, sabredenler ve Rablerine tevekkül edenlerdir.

43. Senden önce de Biz, kendilerine vahyettiğimiz kimselerden başkasını

peygamber göndermedik. Bilmiyorsanız, bilgi sahiplerine sorun.

44. Onları Biz apaçık mûcizeler ve kitaplarla gönderdik. Sana da, kendilerine indirilmiş olan emir ve yasakları insanlara açıklayasın diye Kur'ân'ı indirdik, tâ ki iyice düşünsünler.

45. Yoksa peygamberlerine karşı hileye başvurarak kötülük işleyenler, Allah'ın kendilerini yerin dibine geçirmeyeceğinden yahut ummadıkları bir taraftan kendilerine azâbın erişmeyeceğinden emin mi oldular?

46. Yahut onlar, yeryüzünde dolaşıp durdukları bir sırada, Allah'ın kendilerini azâbıyla yakalamayacağından mı emin oldular? Halbuki onlar, Allah'ı âciz bırakacak değillerdir.

47. Yahut onlar, Allah'ın kendilerini korkuta korkuta helâk etmeyeceğinden mi emin oldular? Şüphesiz ki Rabbin çok şefkatli, çok merhametlidir; isyanlarına rağmen onları hemen helâk etmez ve tevbe edip ıslah olmaları için kendilerine fırsat verir.

48. Onlar, Allah'ın yarattığı şeyleri görmezler mi ki, gölgeleri, sürünerek Allah'a secde eder halde sağa sola dönüp durur.

49. Göklerde ve yerde hareket eden her şey ve melekler de büyüklük taslamadan Allah'a secde eder.

50. Onlar, üzerlerinde kudret sahibi olan Rablerinden korkarlar ve emrolundukları şeyi yerine getirirler.

51. Allah buyurdu ki: İki ilâh edinmeyin. Sizin ilâhınız tek bir ilâhtır. Yalnız Benden korkun.

52. Göklerde ve yerde ne varsa O'nundur. İtaat de dâimâ O'nadır. Siz Allah'tan başkasından mı korkuyorsunuz?

53. Size erişen her nimet Allah'tandır. Size bir zarar dokunduğunda da ancak O'na yalvarırsınız.

54. Sonra o zararı sizden kaldırdığı zaman, sizden bir topluluk, bir de bakarsınız ki, Rablerine ortak koşmaktadır.

55. Böylece, kendilerine verdiğimiz nimetlere nankörlükte bulunurlar. Nasiplenedurun; nasıl olsa yakında âkıbetinizi bileceksiniz.

56. Onlar, kendilerine verdiğimiz rızıktan, hiçbir şey bilmeyen putları için birer

pay ayırırlar. Allah’a yemin olsun ki, uydurup durduğunuz şeylerin hesabı sizden sorulacaktır.

57. Bir de Allah, evlât edinmekten münezzeh olduğu halde O’na kız çocuklarını yakıştırdılar. Canlarının istediği erkek çocuklar ise güya kendilerinindir!

58. Halbuki onlardan biri, kız çocukla müjdelendiği zaman öfkeden yüzü simsiyah kesiliverir.

59. Müjdelendiği şeyin utancıyla kavminden gizlenir. Onu sağ bırakıp zilletine mi katlansın, yoksa toprağa mı gömsün? Bakın, ne kötü bir şeydir o hükmettikleri!

60. Âhirete inanmayanların böyle çirkin sıfatları vardır. En yüce sıfatlar ise Allah’ındır. Kudreti her şeye galip olan ve her işi hikmetle yapan da O’dur.

61. Eğer Allah, insanları zulümleri yüzünden hemen cezâlandıracak olsaydı, yeryüzünde tek bir canlı bırakmazdı. Fakat Allah onların cezâsını, takdir edilmiş olan ecellerine kadar tehir eder. Ecelleri geldiğinde de, onu ne bir an geri bırakabilir, ne de öne alabilirler.

62. Kendi hoşlanmadıkları şeyi Allah’a yakıştırırken, dilleri de, yalan yere, güzel âkıbetin kendileri için olduğunu söyler. Hiç şüphe yok ki onların hakkı ateştir ve onlar Cehennemin öncüleridir.

63. Allah’a yemin olsun ki, senden önceki ümmetlere de Biz peygamberler gönderdik. Şeytan ise onların işlediklerini kendilerine güzel gösterdi. Bugün onların dostu şeytandır; âhirette de onlar için pek acı bir azap vardır.

64. Biz sana kitâbı, onlara ihtilâf ettikleri şeyi açıkça bildiresin diye ve inanan bir topluluk için bir hidâyet ve rahmet olarak indirdik.

65. Allah gökten bir su indirdi de, yeryüzünü ölümünden sonra onunla diriltti. Kulak veren bir topluluk için şüphesiz bunda bir delil vardır.

66. Ehlî hayvanlarda da sizin için birer ibret vardır. Onların karınlarında, kan ile fışkı arasından çıkan ve içenlerin boğazından kolayca geçen hâlis bir sütle sizi besleriz.

67. Hurma ağaçlarının meyvelerinden ve üzümden de hem sarhoş edici bir içki, hem de güzel bir rızık edinirsiniz. Akıllarını kullanan bir topluluk için şüphesiz bunda bir delil vardır.[256]

68. Rabbin balarısına ilhâm etti: “Dağlardan, ağaçlardan, insanların kurduğu kovanlardan kendine evler edin.

69. “Sonra meyvelerin hepsinden ye de, Rabbinin sana has kıldığı, şaşırmayacağın yaylım yollarına çık.” Onların karnından çeşitli renklerde bir şerbet çıkar ki, onda insanlar için şifâ bulunur. Düşünen bir topluluk için şüphesiz bunda bir delil vardır.[257]

70. Sizi Allah yarattı. Sonra sizi yine O öldürür. İçinizden bazıları ise, en ileri yaşlara, evvelce bildiği şeyleri de bilmez hâle gelinceye kadar yaşatılır. Şüphesiz ki Allah, her şeyi hakkıyla bilir ve her şeye hakkıyla kâdirdir.

71. Allah, rızık olarak verdiği şeylerde sizi birbirinize üstün kılmıştır. Kendilerine rızıkta bolluk verilenler, kendi rızıklarını elleri altındakilere vermezler ki böylece rızıkta eşit hâle gelsinler. Onlar kendilerine verilen rızkı paylaşmazken, Allah’ın nimetini inkâr edip de O’nun mülkünü mü başkalarına taksim ediyorlar?

72. Allah sizin için kendi cinsinizden eşler, eşlerinizden de oğullar ve torunlar yarattı ve sizi güzel nimetlerle rızıklandırdı. Şimdi onlar Allah’ın nimetlerini inkâr edip de bâtıl ilâhlara mı inanıyorlar?

73. Onlar, Allah’ı bırakıp da, ne göklerde ve ne de yerde kendilerine rızık olacak hiçbir şeye sahip olamayan ve bunları vermeye güçleri de yetmeyen şeylere kulluk ederler.

74. Hiçbir şeyi Allah’a benzer tutmayın. Şüphesiz Allah, her şeyi bilir, siz bilmezsiniz.

75. Allah, hiçbir şeye gücü yetmeyen bir köle ile, bir de kendisine güzel bir rızık verdiğimiz ve o rızıktan gizli ve açık bağışta bulunan kimseyi size misâl olarak verdi. Bunların hâli bir olur mu? Hamd Allah’a mahsustur. Fakat çokları bilmezler de, hiçbir şeye gücü yetmeyen mahlûkları Allah’a ortak koşarlar.

76. Allah, şu iki kimseyi de misâl verdi: Onlardan biri dilsizdir, hiçbir şeye gücü yetmez ve efendisine bir yüktür; onu nereye gönderse bir hayır getirmez. Bu kimse, başkalarına adâleti tavsiye eden ve kendisi de dosdoğru bir yol üzerinde olan kimseyle bir olur mu?

77. Göklerin ve yerin gizliliklerini bilmek, Allah’a mahsustur. Kıyâmetin gerçekleşmesi ise göz açıp kapayıncaya kadar, yahut ondan da yakındır. Şüphesiz ki Allah’ın kudreti her şeye yeter.

78. Allah, sizi annelerinizin karnından, hiçbir şey bilmez olduğunuz halde çıkardı ve şükredesiniz diye size kulaklar, gözler ve kalbler verdi.

79. Gökle yer arasında, Allah'ın hükmüne boyun eğerek uçan kuşları görmezler mi? Onları havada tutan, Allah'tan başkası değildir. Îmân eden bir topluluk için şüphesiz bunda deliller vardır.

80. Allah, sizin için evlerinizi bir huzur ve sükûn yeri yaptı; hayvanların derilerinden, gerek göç gününüzde, gerekse ikametiniz zamanında rahatça taşıyacağınız çadırlar ihsân etti; onların yünlerinden, yapağılarından ve kıllarından da bir müddet faydalanacağınız bir ev eşyası ve ticaret malı verdi.

81. Allah, yarattığı şeylerden sizin için gölgeler, dağlardan sizin için sığınaklar, sizi sıcak ve soğuktan koruyacak elbiseler, harbin şiddetinden sizi koruyacak zırhlar verdi. Tam bir teslimiyetle O'na ibâdet edesiniz diye, üzerinizdeki nimetini Allah böylece tamamlar.

82. Yine de onlar yüz çevirecek olurlarsa, senin üzerine düşen, ancak açıkça bildirmekten ibarettir.

83. Onlar Allah'ın nimetini tanırlar, sonra yine O'nu inkâr ederler. Onların çoğu kâfirlerdir.

84. O gün, her ümmetten peygamberleri birer şâhit olarak göndeririz. Ondan sonra da kâfirlerin ne özür beyan etmelerine izin verilir, ne de Rablerini râzı edecek işler yapmaları için onlara fırsat tanınır.

85. Zulmedenler Cehennem azâbını gördüklerinde, artık onlar için azap hafifletilmez ve kendilerine mühlet de verilmez.

86. Allah'a ortak koşanlar, şeriklerini gördükleri zaman, "Ey Rabbimiz," derler. "Seni bırakıp da kendilerine duâ ettiğimiz şeriklerimiz bunlardır." Şerikleri ise, onların sözlerini reddedip "Siz yalancısınız" derler.

87. O gün onlar Allah'a teslim olurlar. Uydurdukları ilâhlar ise kendilerini bırakıp kaybolmuştur.

88. İnkâr eden ve halkı Allah'ın yolundan alıkoyanlara, fesat çıkarıp durmaları yüzünden, azap üstüne azap vereceğiz.

89. O gün her ümmetin içinden kendileri hakkında bir şâhit gönderir, seni de bunlar üzerine şâhit getiririz. Biz, Kur'ân'ı her şeyin apaçık bir beyânı, bir hidâyet rehberi, bir rahmet ve Müslümanlar için bir müjde olarak sana indirdik.

90. Allah adâleti, iyilik yapmayı ve iyi kullukta bulunmayı, akrabâya ikram etmeyi emreder; fuhşiyâtı, kötülüğü ve azgınlığı yasaklar. Allah, düşünüp ibret almanız için size böyle öğütler verir.

91. Antlaşma yaptığınızda, Allah'ın ahdini yerine getirin. Allah'ı kendinize kefil tutarak pekiştirdikten sonra yeminlerinizi bozmayın. Şüphesiz ki Allah işlediklerinizi bilir.

92. Sağlam eğirdiği ipliği tekrar bozan kadın gibi olmayın. Bir topluluk diğer bir topluluktan daha kuvvetlidir diye, yeminlerinizi aranızda hile vasıtası yapıp zayıf tarafa zulmedersiniz. Halbuki Allah, sizi bununla imtihan ediyor. Kıyâmet gününde ise, aranızdaki ihtilâfların gerçek yüzünü size gösterecektir.

93. Eğer Allah dileseydi, sizi tek bir ümmet yapardı. Fakat O, dilediğini saptırır, dilediğini doğru yola iletir. Şüphesiz, yaptıklarınızdan hesaba çekileceksiniz.

94. Yeminlerinizi, aranızda hile vasıtası yapmayın; yoksa sağlam duran ayaklarınız sürçer. Halkı, Allah yolundan alıkoyduğunuz için dünyada kötülüğü tadar, âhirette de büyük bir azâba uğrarsınız.

95. Allah'a verdiğiniz sözü az bir pahâ ile değişmeyin. Eğer bilseniz, Allah katındaki mükâfat sizin için daha hayırlıdır.

96. Elinizdekiler tükenir; Allah katındaki ise bâkîdir. Muhakkak ki Biz, sabredenlerin mükâfatını, onların işledikleri hayırdan daha güzeliyle veririz.

97. Erkek olsun, kadın olsun, mü'min olarak güzel işler yapanlara dünyada temiz ve huzurlu bir hayat yaşatırız. Âhirette ise, onları, yaptıklarının daha güzeliyle mükâfatlandıracağız.

98. Kur'ân'ı okuyacağın zaman, kovulmuş şeytanın vesvesesinden Allah'a sığın.

99. Şüphesiz ki onun, îmân edip de Rabbine tevekkül edenler üzerinde hiçbir kuvveti yoktur.

100. Onun gücü, ancak onu dost edinenlere ve Allah'a ortak koşanlara yeter.

101. Biz bir âyetin yerine başka bir âyeti getirdiğimiz zaman—ki Allah neyi indirdiğini hakkıyla bilir—müşrikler sana "Uyduruyorsun" derler. Halbuki onların çoğu bunun hikmetini bilmezler.[258]

102. De ki: O Kur'ân'ı, îmân edenlere sebat vermek üzere ve Müslümanlar için bir hidâyet ve müjde olarak, Rabbinden hak ile Cebrâil indirmiştir.

103. And olsun ki, "Ona bu Kur'ân'ı bir beşer öğretiyor" dediklerini Biz biliyoruz. Halbuki Kur'ân'ı yakıştırdıkları kimselerin dili yabancıdır; bu Kur'ân'ın lisânı ise apaçık Arapça'dır.

104. Şüphesiz ki, Allah'ın âyetlerine îmân etmeyenleri, Allah doğru yola iletmez. Onların hakkı pek acı bir azaptır.

105. Allah'ın âyetlerine îmân etmeyenlerdir ki, yalan uydurup dururlar. Onlar yalancıların tâ kendileridir.

106. Kalbi îmânla dolu olduğu halde inkâra zorlananlar müstesnâ, kim îmân ettikten sonra tekrar kâfir olur ve gönül rızâsıyla küfrü kabul ederse, öylelerinin üzerine Allah'tan bir gazap vardır. Onların hakkı pek büyük bir azaptır.[259]

107. Bu azâbın sebebi, onların dünya hayatını âhirete tercih etmeleridir. Allah, kâfirler topluluğunu doğru yola eriştirmez.

108. Onlar, Allah'ın, kalblerini, kulaklarını ve gözlerini mühürlediği kimselerdir. Onlar gafillerin tâ kendileridir.

109. Hiç şüphe yok ki, onlar âhirette hüsrâna uğrayanların tâ kendisidir.

110. Şunu da bil ki, Rabbin, eziyete uğratıldıktan sonra yurtlarından hicret eden ve sonra da cihad edip sabredenlerin yanındadır. Bunun ardından da Rabbin elbette onlar için çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

111. O gün, her nefis kendisini kurtarmak için uğraşır; herkese de kendi yaptığı işin karşılığı tamamıyla verilir ve onlar haksızlığa uğratılmazlar.

112. Allah, emniyet ve sükûnet içinde bulunan bir beldeyi de misâl olarak verdi ki, rızkı her taraftan bollukla gelirdi. Sonra onlar Allah'ın nimetlerine karşı nankörlük ettiler. Allah da onlara, işleyip durdukları yüzünden açlık ve korkuyu tattırdı, bu belâlarla onları her taraftan kuşattı.

113. And olsun ki, onlara kendi içlerinden bir peygamber de gelmişti. Onlar ise peygamberlerini yalanladılar. Ve zulmeder oldukları halde azap onları yakalayıverdi.

114. Artık Allah'ın size rızık olarak verdiklerinden helâl ve temiz olarak yiyin. Allah'ın nimetlerine de şükredin—eğer yalnız O'na ibâdet ediyorsanız.

115. O, size ancak leşi, kanı, domuz etini ve Allah’tan başkası için kesilen hayvanların etini haram kılmıştır. Her kim çaresiz kalır da, kendisi gibi zorda kalmış birisinin hakkına tecâvüz etmeden ve zaruret miktarını aşmadan bunlardan yemeye mecbur olursa, şüphesiz ki Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

116. Kendi dillerinizin yalan yere yakıştırmasıyla “Şu helâldir, bu da haramdır” demeyin; yoksa Allah adına yalan uydurmuş olursunuz. Allah adına yalan uyduranlar ise kurtuluşa ermezler.

117. Öylelerinin elde ettikleri az bir menfaatten ibarettir. Âhirette de onların hakkı pek acı bir azaptır.

118. Yahudilere de, daha önce sana anlattığımız şeyleri haram kılmıştık. Bu cezâyı vermekle onlara Biz haksızlık etmedik; fakat onlar isyanlarıyla kendi kendilerine zulmedip duruyorlardı.[260]

119. Şunu da bil ki, senin Rabbin, bir câhillik edip günah işleyen, arkasından da tevbe ederek hallerini düzeltenler için, onların tevbelerinden sonra elbette çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

120. Şüphesiz ki İbrahim, îmânında sâdık, her hâlinde doğruluğu muhafaza eden ve bütün bâtıl dinlerden yüzünü çevirip Allah’a yönelmiş başlı başına bir ümmet idi. O, hiçbir zaman müşriklerden olmadı.

121. O, Allah’ın nimetlerine şükreden bir kul idi. Allah da onu seçkin kıldı ve dosdoğru bir yola iletti.

122. Biz ona dünyada güzellik verdik. Âhirette ise o sâlihlerdendir.

123. Sonra da sana, “Allah’ı bir tanıyan bir Müslüman olarak İbrahim’in dinine tâbi ol” diye vahyettik. Çünkü o Allah’a ortak koşanlardan olmamıştı.

134. Cumartesi tatili, ancak o gün hakkında ihtilâfa düşenlere farz kılınmıştı. Kıyâmet gününde Rabbin, hiç şüphesiz, onların ihtilâf edip durdukları şey hakkında aralarında hüküm verecektir.[261]

125. İnsanları, Rabbinin yoluna hikmetle ve güzel öğütlerle çağır ve onlarla olan mücâdeleni en güzel şekilde yap. Şüphesiz ki Rabbin, O’nun yolundan sapanları en iyi bilendir; doğru yolda olanları en iyi bilen de yine O’dur.

126. Cezâ verecekseniz, uğradığınız muâmelenin misliyle cezâ verin. Eğer sabrederseniz, elbette bu sabır sahipleri için daha da hayırlıdır.

127. Sabret. Senin sabrın da ancak Allah'ın yardımıyladır. Onlar için tasalanma; kurup durdukları tuzaklar yüzünden sıkıntıya da düşme.

128. Şüphesiz ki Allah takvâya sarılanlarla, iyilik yapan ve iyi kullukta bulunanlarla beraberdir.

İsrâ Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 111 âyettir. Bu sûre de, Kur'ân'ın dört büyük esasını içinde toplamakta, Peygamber Efendimizin (a.s.m.) risâleti üzerinde ayrıca durmakta ve onun Mirac mûcizesiyle başlamaktadır. Bu harikulâde seyahatte Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bir gece Mekke'den alınarak Mescid-i Aksâ'ya götürülmüş, oradan da semâya çıkarılmış ve bütün gök tabakalarını ve kâinatı geride bırakarak, mekândan ve zamandan münezzeh olan Âlemlerin Rabbinin kelâmına bizzat muhatap olmuş ve O'nun cemâlini müşâhede etmiştir. "Gece seyahati" mânâsına gelen sûrenin adı da, bu mûcizeyi zikrederek başlamasından gelmektedir. Kur'ân-ı Kerimin bu mûcizeye büyük bir ehemmiyet vermesinin hikmeti pek açıktır. Çünkü Âlemlerin Rabbi bu kâinat içinde kendisine en kabiliyetli muhatap olarak insanı almış, insanlar içinden de en sevgili kulu olarak Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmı seçmiştir. Âlemlere rahmet ve bütün çağlara peygamber olarak gönderdiği böyle bir zâtı bütün âlemlerde dolaştırmak, bu âlemlerin her birinde tecellî eden isimlerini ona müşâhede ettirmek, sonra onu huzuruna alıp kelâm ve rüyetine mazhar etmek ve bütün şuur sahiplerini temsilen onu bizzat kendisine muhatap alarak emirlerini, yasaklarını ve rızâsının vesilelerini ona bildirmek, İlâhî hikmetin bir gereği ve kâinatın yaratılış sırrının zarurî bir neticesidir. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bu harikulâde seyahate hem ruhuyla, hem de cismiyle beraber çıkmış ve beş vakit namaz bu seyahat sırasında farz kılınmıştır. Miracın ispatlı ve geniş bir şekilde izahı için Bediüzzaman Said Nursî'nin Sözler adlı eserinin 31'inci Sözüne bakınız.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Âyetlerimizden bir kısmını ona göstermek için kulunu bir gece Mescid-i Haramdan alıp, çevresini mübârek kıldığımız Mescid-i Aksâya seyahat ettiren Allah, her türlü noksandan münezzehtir. Şüphesiz ki O, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla görendir.

2. Biz, Mûsâ'ya da kitap verdik ve onu, "Kendinize Benden başka vekil tutmayın" diye, İsrailoğullarına bir hidâyet rehberi kıldık.

3. Ey Nûh ile beraber gemide taşıdığımız insanların nesilleri! Şüphesiz ki o çok şükreden bir kul idi.

4. İsrailoğullarına biz Tevrât'ta şöyle bildirdik: Siz yeryüzünde iki kere fesat çıkaracak ve büyük bir taşkınlıkla azacaksınız.[262]

5. O iki fesattan ilkinin vâdesi dolduğunda, üzerinize çok çetin kuvvet sahibi kullarımızı musallat ettik de onlar, evlerinizin aralarına kadar girip sizi takip ettiler. yerine getirilmesi muhakkak bir vaad idi.

6. Sonra onlara karşı size tekrar kuvvet ve galibiyet verdik, mal ve evlât çokluğuyla size yardım ettik ve sayınızı çoğalttık.

7. İyilik ederseniz, kendiniz için iyilik etmiş olursunuz. Kötülük ederseniz, o da kendinizedir. İkinci fesadın vâdesi dolduğunda da, sizi hor ve hakir etsinler, evvelce yaptıkları gibi tekrar Mescid-i Aksâyı istilâ etsinler ve ele geçirdiklerini mahvetsinler diye, düşmanlarınızı size musallat ettik.

8. Olur ki, böylece Rabbiniz size merhamet eder. Eğer fesada dönerseniz, Biz de cezâya döneriz. Cehennemi, Biz kâfirler için bir zindan yaptık.

9. Gerçekten bu Kur'ân, yolun en doğrusuna iletir ve güzel işler yapan mü'minlere, büyük bir mükâfatı hak ettiklerini müjdeler.

10. Âhirete inanmayanlar için ise pek acı bir azap hazırladığımızı bildirir.

11. İnsan hayır için nasıl duâ ediyorsa şer için de öylece duâ eder. Çünkü insan pek acelecidir.[263]

12. Gece ile gündüzü de Biz, iki âyet olarak yarattık. Sonra gecenin karanlığını giderip yerine gündüzün aydınlığını getirdik ki, Rabbinizin lûtfundan rızkınızı arayasınız ve yılların sayısı ile hesabınızı bilesiniz. Her şeyi Biz böylece tafsilâtıyla açıklamışızdır.

13. Biz, her insanın amelini kendi boynuna doladık. Kıyâmet gününde de onun için bir kitap çıkarırız ki, açılmış olarak gelip kendisini bulur.

14. Oku kitabını! Bugün hesap görücü olarak kendi nefsin sana yeter.

15. Doğru yolda giden, kendi lehine bir yol bulmuştur. Doğru yoldan sapan da kendi aleyhinde sapmıştır. Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez. Peygamber göndermedikçe de Biz kimseye azap edici değiliz.

16. Biz, bir beldeyi helâk etmeyi dilediğimizde, oranın ileri gelenlerine, hakka itaat etmelerini emrederiz. Onlar ise itaatten çıkarlar ve artık onlar hakkındaki azap vaadimiz bir hak olur. Sonra o beldeyi kökünden helâk ederiz.

17. Nûh’tan sonra nice asırları Biz böylece helâk ettik. Kullarının günahlarından haberdar ve onları görücü olarak Rabbin yeter.

18. Her kim çabuk gelip geçen dünyanın menfaatini isterse, ondan dilediğimizi dilediğimiz kimseye peşin olarak verir, sonra da ona Cehennemi hazırlarız. O da kınanmış ve Allah’ın rahmetinden kovulmuş olarak oraya girer.

19. Kim de îmân etmiş olarak âhireti ister ve gayretle ona çalışırsa, işte öylelerinin gayretleri makbul olur ve karşılığını görürler.

20. Biz hepsine, onlara da, bunlara da, Rabbinin lûtuf ve ihsânından veririz. Rabbinin lûtuf ve ihsânı ise hiç kimseden men olunmaz.

21. Rızıkta insanları birbirine nasıl üstün kıldığımıza bir bak. Âhiret ise, derece itibarıyla da daha büyük, fazilet itibarıyla da daha büyüktür.

22. Allah ile beraber başka bir ilâh edinme ki, kınanmış ve terk edilmiş bir halde kalmayasın.

23. Rabbin şunu da emretti: O’ndan başkasına ibâdet etmeyin; anne ve babaya da iyilikte bulunun. Onlardan biri veya her ikisi senin yanında ihtiyarlık çağına erişecek olursa, onlara sakın “Öf!” bile deme, onları azarlama, onlara güzel söz söyle.

24. Onlara merhamet ve tevâzu kanadını ger ve de ki: “Ey Rabbim, nasıl onlar beni küçükken besleyip büyüttülerse, Sen de onlara öylece merhamet buyur.”

25. Sizin içinizde olanı Rabbiniz hakkıyla bilir. Eğer siz sâlih kimseler olursanız, muhakkak ki O, Kendisine yönelenler için çok bağışlayıcıdır.

26. Akrabâya, yoksula ve yolda kalmışlara hakkını ver. Malını israf ederek saçıp savurma.

27. Muhakkak ki müsrifler şeytanların kardeşleridir. Şeytan ise Rabbine karşı çok nankörlük etmiştir.

28. Eğer onlara verecek bir şey bulamayıp da Rabbinden bir rahmet aramak için yüzünü onlardan çevirmek zorunda kalırsan, bâri onlara güzel bir söz söyle. [264]

29. Elini boynuna bağlayıp cimrilik etme; onu büsbütün açıp bütün malını da harcama ki, kınanıp açıkta kalmayasın.

30. Şüphesiz ki Rabbin dilediğine rızkı bol verir, dilediğinin rızkını da daraltır.

O, kullarının her hâlinden hakkıyla haberdardır ve onları hakkıyla görür.

31. Fakirlik korkusuyla evlâtlarınızı öldürmeyin. Onları da, sizi de rızıklandıran Biziz. Onları öldürmek gerçekten çok büyük bir günahtır.

32. Zinâya yaklaşmayın; şüphesiz ki o pek çirkin bir şeydir ve pek kötü bir yoldur.

33. Allah'ın haram kıldığı bir canı haksız yere öldürmeyin. Kim mazlum olarak öldürülürse, onun velisine kısas veya diyet isteme hakkı verdik; o da hakkını istemekte haddini aşmasın. Çünkü bu hakla o zâten bir yardıma mazhar olmuştur.

34. Rüştüne erinceye kadar yetimin malına yaklaşmayın—onu korumak veya arttırmak gibi daha güzel bir şekilde olursa başkadır. Ahdi de yerine getirin. Muhakkak ki ahidden dolayı mes'uliyet vardır.

35. Ölçtüğünüzde ölçüyü tam yerine getirin; tartıyı da dosdoğru terazi ile yapın. Bu daha hayırlıdır ve âkıbeti de daha güzeldir.

36. Bilmediğin şeyin peşine takılma. Kulak olsun, göz olsun, kalb olsun, bunların hepsi muhakkak ki ondan mes'uldür.

37. Yeryüzünde büyüklük taslayarak yürüme. Sen ne yeri yarabilir, ne de dağlarla boy ölçüşebilirsin.

38. Bütün bunlar, Rabbinin katında çirkin sayılan günahlardır.

39. İşte bunlar Rabbinin sana vahyettiği hikmetlerdendir. Allah ile beraber başka bir ilâh edinme ki, kınanmış ve rahmetten mahrum bırakılmış olarak Cehenneme atılmayasın.

40. Yoksa Rabbiniz sizi erkek evlâtlarla seçkin kıldı da, kendisine melekleri kız evlâtlar mı edindi? Gerçekten siz vebâli pek büyük bir söz söylüyorsunuz!

41. And olsun ki, şu hakikatleri, iyice düşünüp öğüt alsınlar diye, Biz bu Kur'ân'da çeşitli şekillerde açıklıyoruz. Bu ise onların ancak nefretini arttırıyor.

42. De ki: Eğer onların dedikleri gibi, Allah ile beraber başka ilâhlar da bulunsaydı, Arşın sahibi olan Allah'a üstün gelmek için elbette bir yol ararlardı.

43. Allah, onların söyledikleri şeylerden pek münezzehtir ve pek büyük bir yücelikle yücedir.

44. Yedi gökle yer ve onların içindekiler O’nu tesbih eder. Hiçbir şey yoktur ki O’nu övüp O’nu tesbih etmesin; lâkin siz onların tesbihini anlamazsınız. Şüphesiz ki O, Halîmdir, cezâ vermekte acele etmez; Gafûrdur, günahları çokça bağışlar.[265]

45. Sen Kur’ân’ı okuduğunda, seninle âhirete inanmayanların arasına gizli bir perde çekeriz.

46. Onların kalblerine, Kur’ân’ı anlamalarına mâni bir perde gerer, kulaklarına da ağırlık veriririz. Sen Kur’ân’da Rabbini tek bir ilâh olarak zikrettiğinde de onlar ürkek ürkek arkalarını dönüp giderler.

47. Onlar seni dinledikleri zaman hangi niyetle dinlediklerini de Biz hakkıyla biliriz, o zâlimlerin “Siz ancak büyülenmiş bir adama uyuyorsunuz” dedikleri zamanki fısıldaşmalarını da.

48. Bak, senin için nasıl benzetmeler yapıyorlar da sapıtıyorlar! Artık doğru bir yol bulmaya güç yetiremezler.

49. Onlar, “Biz çürümüş kemikler hâline gelip toza toprağa karıştıktan sonra mı yeni bir yaratılışla tekrar diriltileceğiz?” dediler.

50. Sen de ki: “İsterseniz taş veya demir olun.

51. “Yahut akıllarınızca diriltilmesi çok daha zor olan şeyler olun.” Onlar, “Kim bizi tekrar diriltebilir?” diyecekler. Sen, “Sizi ilk önce kim yaratmışsa O diriltecek” de. Onlar alayla başlarını sallayıp, “Ne zamanmış o?” diyecekler. Sen de ki: “Pek yakın olması umulur.

52. “O, sizi çağırdığı gün hemen emrine uyarsınız ve kabirlerinizde pek az bir zaman kaldığınızı sanırsınız.”

53. Mü’min kullarıma şunu söyle ki, kâfirlere karşı en güzel sözü söylesinler; hiddet göstermeksizin delilleri en güzel bir şekilde ortaya koysunlar. Çünkü şeytan aralarına fesat sokar. Muhakkak ki şeytan insanın apaçık bir düşmanıdır.

54. Rabbiniz sizi en iyi bilendir. Dilerse size merhamet eder, dilerse azap verir. Biz, seni onların üzerinde hüküm ve tasarruf sahibi bir vekil olarak göndermedik.

55. Göklerde ve yerde olanı da en iyi Rabbin bilir. And olsun ki Biz, peygamberlerden bir kısmını diğerlerine üstün kıldık ve Dâvûd’a da Zebûr’u verdik.

56. De ki: Haydi, Allah’tan başka ilâh tanıdıklarınızı çağırın. Onlar sizden ne bir zararı kaldırabilir, ne de onu değiştirebilirler.

57. Onların Allah’a ortak koştukları melekler ve peygamberler de, Rablerinin rızâsına yaklaşmak için vesile arar, O’nun rahmetini umar ve O’nun azâbından korkarlar. Rabbinin azâbı ise gerçekten korkulmaya lâyıktır.

58. Hiçbir belde yoktur ki, ahâlisini kıyâmet gününden evvel helâk etmiş yahut şiddetli bir azapla azaplandırmış olmayalım. Bu, Levh-i Mahfuzda böylece yazılmıştır.

59. Kâfirlerin istedikleri mûcizeleri göndermeyişimizin sebebi, evvelkilerin de o mûcizeleri yalanlamış olmasından başka bir şey değildir; çünkü yine yalanlayacaklar ve azâba uğrayacaklardır. Semûd kavmine gözleri göre göre deveyi verdik de yine ona zulmettiler. Halbuki Biz mûcizeleri azap vermek için değil, ancak âhiret azâbından korkutmak için göndeririz.

60. Hatırla o zamanı ki, sana, “Rabbin ilim ve kudretiyle bütün insanları kuşatmıştır” demiştik. Mirac gecesi sana gösterdiğimiz manzaraları ve Kur’ân’da lânet edilen zakkum ağacını da Biz insanlar için bir imtihan yaptık ki, onları böylece korkuturuz. Yine de bu, onlar için pek büyük bir taşkınlıktan başka bir şeyi arttırmaz.

61. Hani meleklere “Âdem’e secde edin” demiştik de, İblis müstesnâ hepsi secde etmişti. İblis ise “Çamur hâlinde yarattığın birisine mi secde edeceğim?” demişti.

62. “Bana üstün kıldığın şu kimseye bak,” dedi. “Eğer benim ecelimi kıyâmet gününe kadar geciktirirsen, and olsun ki pek azı dışında onun neslini kendime bağlarım.”

63. Allah ona “Çık git,” buyurdu. “Onlardan her kim sana uyarsa, kâfi bir cezâ olarak Cehennem hepinizin cezâsıdır.

64. “Onlardan kime gücün yeterse sesinle kandırıp yoldan çıkarmaya çalış. Onlara süvarilerin ve piyadelerinle, bütün yardımcılarınla dâvette bulun. Mallarına ve evlâtlarına ortak olup onları harama yönelt. Onlara vaadlerde bulun. Şeytanın onlara vaad edeceği ise, aldatmadan başka bir şey değildir.

65. “Benim ihlâslı kullarım üzerinde senin hiçbir gücün yoktur. Onlara vekil olarak Rabbin yeter.”

66. Rabbiniz O’dur ki, lûtuf ve ihsânından rızkınızı arayasınız diye denizde

gemileri yürütür. Şüphesiz ki O, size karşı çok merhametlidir.

67. Denizde size bir sıkıntı eriştiğinde, O’ndan başka duâ ettikleriniz kaybolur gider. Sizi karaya çıkardığımızda ise yine yüz çevirirsiniz. Çünkü insan çok nankördür.

68. Yoksa O’nun, siz denizden çıktığınızda karanın bir tarafını sizinle beraber yere geçirmeyeceğinden yahut üzerinize taşlar savuran bir kasırga göndermeyeceğinden emin mi oldunuz? O zaman, sizi koruyup gözetecek bir vekil bulamazsınız.

69. Veya sizi tekrar denize döndürüp de üzerinize şiddetli bir fırtına göndererek nankörlüğünüzden dolayı sizi boğmayacağından mı emin oldunuz? O’ndan sonra bunun öcünü Bizden alacak birisini de bulamazsınız.

70. And olsun ki Biz, Âdemoğullarına ikramda bulunduk, onlara karada ve denizde binekler verdik, onları hoş ve temiz nimetlerle rızıklandırdık ve yarattıklarımızın birçoğundan onları ziyadesiyle üstün kıldık.

71. O gün bütün insanları, peşinden gittikleri rehberleriyle birlikte çağırırız. Artık kimin kitabı sağından verilmişse, işte onlar sevinçle kitaplarını okurlar ve en küçük bir haksızlığa uğratılmazlar.

72. Kim bu dünyada hakka karşı körlük ederse, işte o, âhirette de kördür ve yolca daha şaşkındır.

73. Onlar, sana vahyettiğimizden başkasını Bize yakıştırman için akıllarınca seni fitneye düşürecekler ve ancak o zaman seni dost edineceklerdi.[266]

74. Eğer Biz sana sebat vermemiş olsaydık, neredeyse bir parça onlara meyledecektin.

75. O zaman hayatın azâbını da, ölümün azâbını da sana kat kat tattırırdık; sen ise Bize karşı kendine bir yardımcı bulamazdın.

76. Yakında seni yurdundan çıkarmak için rahatsız edecekler. Çıkarırlarsa, senin arkandan onlar da orada pek az kalacaklardır.[267]

77. Peygamberlerini aralarından çıkaran kavimleri böylece helâk etmek, senden evvel gönderdiğimiz peygamberler için de cârî olan kanunumuzdur. Bizim kanunumuzda hiçbir değişiklik bulmazsın.

78. Güneşin zevâlinden, gecenin karanlığına kadar namazlarını dosdoğru kıl.

Sabah namazını da öylece kıl. Muhakkak ki sabah namazı şâhitlidir.[268]

79. Ey Resulüm, gece vakti de uyanıp, sadece sana mahsus fazladan bir ibâdet olarak, teheccüd namazını kıl. Umulur ki Rabbin, seni övülmüş bir makam olan en büyük şefaat makamına kavuşturur.

80. Ve de ki: Ey Rabbim, gireceğim her yere doğrulukla girmemi, çıkacağım her yerden de doğrulukla çıkmamı nasip et. Bana yüce katından yardımcı bir kuvvet ver.

81. De ki: Hak geldi, bâtıl yok oldu. Muhakkak ki bâtıl yok olup gidicidir.

82. Biz Kur'ân'dan mü'minler için bir şifâ ve rahmet olan şeyi indiriyoruz. Zâlimler için ise o hüsrândan başka bir şey arttırmaz.

83. Biz insana nimet verdiğimizde o, yüz çevirir, yan çizer. Kendisine bir kötülük dokunduğunda ise ümitsizliğe kapılıverir.

84. De ki: Herkes kendi seciyesine göre hareket eder. Rabbin ise kimin daha doğru yolda olduğunu en iyi bilendir.

85. Sana ruhtan soruyorlar. De ki: Ruh, Rabbimin emrindendir. Bilgi olarak da size pek az şey verilmiştir.

86. And olsun ki, dileseydik Biz sana vahyettiğimizi giderirdik; sonra sen onu geri almak için Bize karşı bir vekil de bulamazdın.

87. Ancak Rabbinden bir rahmet iledir ki, sana vahyettiklerimiz bâkî kalır. Şüphesiz ki senin üzerinde O'nun lûtuf ve ihsânı pek büyüktür.

88. De ki: And olsun, eğer bu Kur'ân'ın benzerini getirmek için insanlar ve cinler bir araya toplanıp da hepsi birbirine yardımcı olsalar, yine de onun benzerini getiremezler.

89. Yemin olsun ki Biz bu Kur'ân'da her türlü mânâyı çeşitli şekillerde açıklamışızdır. Yine de insanların çoğu inkârda direndiler.

90. Ve dediler ki: "Yerden bize bir pınar akıtmadıkça sana inanacak değiliz.

91. "Yahut senin hurma ve üzümle dolu bir bahçen olur da aralarından gürül gürül ırmaklar akıtırsın.

92. "Yahut iddiâ ettiğin gibi üzerimize göğü parça parça düşürür veya Allah'ı ve melekleri şâhit olarak getirirsin.

93. “Yahut senin altından bir evin olur veya göğe yükselirsin. Gerçi göğe çıktığına da inanmayız—meğer ki gözümüzle görüp okuyacağımız bir kitabı bize indiresin.” De ki: Rabbimi her türlü noksandan uzak tutarım. Ben ancak Allah’ın peygamber olarak gönderdiği bir beşerim.

94. Kendilerine hidâyet geldiği zaman insanları îmân etmekten alıkoyan, “Allah göndere göndere bir beşeri mi peygamber olarak gönderdi?” demelerinden başka bir şey olmamıştır.

95. De ki: Eğer yeryüzünün sâkinleri olarak orada melekler dolaşsaydı, elbette onlara peygamber olarak gökten bir melek gönderirdik.

96. De ki: Sizinle benim aramızda şâhit olarak Allah yeter. Muhakkak ki O, kullarının her hâlinden hakkıyla haberdardır ve onları hakkıyla görür.

97. Allah, kime hidâyet verirse, işte o doğru yolu bulmuştur. O, kimi saptırırsa, artık onun için Allah’tan başka yardımcı bulamazsın. Kıyâmet gününde de onları kör, dilsiz ve sağır olarak yüzükoyun toplarız. Varacakları yer ise Cehennemdir ki, ateşi hafifledikçe Biz onun alevini arttırırız.

98. Onların cezâsı budur. Çünkü onlar âyetlerimizi inkâr etmişler ve “Biz kemik hâline gelip un ufak olduktan sonra mı tekrar yaratılıp diriltileceğiz?” demişlerdir.

99. Onlar görmez mi ki, gökleri ve yeri yoktan yaratan Allah, onların benzerini de yaratmaya kàdirdir ve onlar için de geleceğinde şüphe olmayan bir ecel takdir etmiştir? Yine de o zâlimler, inkârda direnip dururlar.

100. De ki: Rabbimin rahmet hazinelerine siz sahip olsaydınız, harcanır da tükenir korkusuyla cimrilik ederdiniz. Gerçekten insan çok cimridir!

101. And olsun ki Biz, Mûsâ’ya apaçık dokuz mûcize verdik. İşte, İsrailoğullarına sor: Mûsâ kendilerine geldiği zaman, Firavun ona, “Ey Mûsâ, ben senin büyülenmiş olduğuna inanıyorum” demişti.

102. Mûsâ dedi ki: “Yemin olsun, sen de biliyorsun ki, bunları gözle görülür alâmetler olarak indiren, Göklerin ve Yerin Rabbinden başkası değildir. Ey Firavun, ben de seni helâk olmuş sayıyorum.”

103. Firavun, onları ülkeden çıkarmak istedi; Biz de onu ve beraberindekilerin hepsini boğduk.

104. Arkasından da İsrailoğullarına, “O memlekette yerleşin,” dedik. “Sonra

kıyâmet günü geldiğinde hepinizi toplayıp huzurumuza getireceğiz.”

105. Biz Kur’ân’ı hak ile indirdik; o da hak ile indi. Seni de ancak Allah’ın rahmetiyle müjdeleyici ve azâbından sakındırıcı olarak gönderdik.

106. Kur’ân’ı Biz sûre sûre, âyet âyet ayırdık ki, insanlara peyderpey okuyasın ve anlayıp öğrenmeleri kolaylaşsın. Böylece onu birbiri ardınca, tedrîcen indirdik.

107. De ki: Ona ister inanın, ister inanmayın. Kendilerine daha önce ilim verilmiş olanlar ise, onlara bu Kur’ân okunduğunda, yüz üstü secdeye kapanırlar.

108. “Rabbimizi her türlü noksandan uzak tutarız,” derler. “Şüphesiz ki Rabbimizin vaadi muhakkak gerçekleşecektir.”

109. Sonra ağlayarak yüz üstü secdeye kapanırlar ve Kur’ân onların tevâzu ve saygısını arttırır.

110. De ki: O’na ister Allah diye, ister Rahmân diye duâ edin. Hangisiyle duâ ederseniz edin, en güzel isimler O’nundur. Namazında da sesini ne çok yükselt, ne de fazlaca kıs; ikisi ortasında bir yol tut.

111. De ki: Hamd olsun o Allah’a ki evlât edinmekten münezzehtir, mülkünde ortağı bulunmaz ve hiçbir şeyden de âciz değildir ki yardımcıya ihtiyacı olsun. Ve hürmet ve tâzim ile O’nun yüceliğini an.

Kehf Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 110 âyettir. Bu sûrede, Kur'ân-ı Kerimin dört esası ile birlikte, üç mühim kıssa da yer almaktadır ki, sûre, bunlardan birincisinin adıyla anılmıştır. Birinci kıssa, Kehf (mağara) ashâbının kıssasıdır ve öldükten sonra dirilişin canlı bir nümunesidir. İkinci olarak, Mûsâ Aleyhisselâm ile Hızır Aleyhisselâm arasındaki hâdise anlatılmakta, Cenâb-ı Hakkın bu iki makbul kuluna da ilim olarak nasip ettiği farklı üstünlükler dile getirilmekte ve Hazret-i Mûsâ gibi büyük bir peygamberin, Hazret-i Hızır'dan ilim öğrenmek için gösterdiği tevâzu ders verilmektedir. Sûrede yer alan üçüncü mühim kıssa da, Zülkarneyn kıssasıdır ki, bu da, mülk ve saltanat sahibi sâlih bir kuluna Allah'ın verdiği nimet ve muvaffakiyeti dile getirerek onun diliyle bazı hakikatleri bu ümmete ders vermektedir. Sûrede, bundan başka, zenginliğine güvenerek gurura kapılan bir kimse ile nimetin şükrünü edâ eden bir kul arasındaki mukayeseye de yer verilmektedir. Bir hadis-i şerifte, "Kim Kehf Sûresinin başından on âyet ezberlerse Deccal fitnesinden korunur" buyurulmuştur.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Hamd o Allah'a mahsustur ki, kuluna kitâbı indirmiş ve o kitapta hiçbir tezat ve eğriliğe yer vermemiştir.

2. O, kitâbı dosdoğru indirmiştir—tâ ki kâfirleri kendi tarafından gelecek şiddetli bir azapla korkutsun ve güzel işler yapan mü'minleri de, Cennet gibi güzel bir mükâfatla müjdelesin.

3. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır.

4. Bir de, "Allah kendisine evlât edindi diyenleri korkutsun."

5. Onların da, atalarının da bu hususta hiçbir bilgisi yoktur. Ağızlarından çıkan söz ise pek büyüktür. Onlar yalandan başka bir şey söylemiyorlar.

6. Onlar, bu Kur'ân'a inanmıyorlar diye, sen onların arkalarından neredeyse kendini üzüntüden tüketeceksin.

7. Yeryüzünde ne varsa Biz, dünya için bir süs olarak yarattık ki, insanlardan hangisi daha güzel işler yapacak diye onları imtihan edelim.

8. Onun üzerindeki her şeyi Biz elbette kupkuru bir toprak hâline getireceğiz.

9. Yoksa Bizim âyetlerimiz içinde Kehf ve Rakîm Ashâbının garip bir şey olduğunu mu sandın?[269]

10. O gençler mağaraya sığındıklarında, “Ey Rabbimiz,” demişlerdi, “bize yüce katından bir rahmet ver ve işimizde, Senin rızâna erişmek için muvaffakiyet nasip et.”

11. Biz de onların kulaklarına perde vurup mağarada pek çok yıllar uyuttuk.

12. Sonra da onlar ile hasımlarından hangisinin âkıbetlerini daha iyi hesapladıklarını ortaya çıkarmak için onları dirilttik.

13. Onların kıssalarını Biz sana hak ile bildiriyoruz. Onlar Rablerine îmân etmiş gençler idi ve Biz de onların hidâyetini ziyade kılmıştık.

14. Zâlim hükümdara karşı çıktıklarında Biz onların kalblerini hakka bağladık da onlar: “Rabbimiz, göklerin ve yerin Rabbi olan Allah’tır,” dediler. “Biz, Ondan başka bir ilâha kulluk etmeyiz. Edersek saçmalamış oluruz.

15. “Şu bizim kavmimiz, O’ndan başka ilâhlar edindi. Öyleyse o ilâhların hak olduğuna dâir apaçık bir delil getirseler ya! Allah adına yalan uydurandan daha zâlim kim vardır?”

16. Birbirlerine dediler ki: “Mâdem ki biz kavmimizden ve onların Allah’tan başka taptıkları ilâhlardan uzaklaştık; öyleyse mağaraya çekilelim ki Rabbim bize rahmetinden genişlik versin ve işimizde kolaylık nasip etsin.”

17. Uyuduklarında onlara baksaydın, güneşin doğarken mağaranın sağ tarafına meylettiğini, batarken de onları rahatsız etmeksizin sol taraftan terk ettiğini görürdün. Onlar ise mağaranın ortasında, geniş bir yerde idiler. İşte bu Allah’ın âyetlerindendir. Allah, kime hidâyet verirse, o doğru yolu bulmuştur. Kimi de saptırırsa, artık, sen onu doğru yola eriştirecek bir yardımcı bulamazsın.

18. Onları uyanık sanırsın; halbuki uykudadırlar. Ve Biz, onları sağ ve sol taraflarına çevirip dururuz. Köpekleri ise iki ayağını mağaranın kapısına doğru uzatıp yatmıştır. Eğer onları o halde görseydin, için korku ile dolar ve döner kaçardın.

19. Sonra da aralarında soruşturup ne kadar uykuda kaldıklarını anlamaya çalışsınlar diye, Biz onları böylece uyandırdık. İçlerinden söze başlayan biri, “Bu halde ne kadar kaldık?” diye sordu. “Bir gün, yahut daha da az” dediler.

Sonra da “Bu halde ne kadar kaldığımızı Rabbimiz daha iyi bilir,” dediler. “İçimizden birini şu parayla şehre gönderelim de, hangi yiyecekler daha temizse ondan bir rızık getirsin. Fakat çok dikkatli hareket etsin ve bizi kimseye haber vermesin.

20. “Ellerine geçirirlerse bizi muhakkak ya taşlarlar veya kendi dinlerine çevirirler ki, o zaman asla felâh bulamazsınız.”

21. İnsanları böylece onların hâlinden haberdar kıldık ki, Allah’ın vaadinin hak olduğunu ve kıyâmetin geleceğinde şüphe bulunmadığını bilsinler. O sırada halk onların hâli hakkında aralarında münâkaşa ediyordu. “Üzerlerine bir binâ yapın. Rableri onların durumunu daha iyi bilir” dediler. Onların hâline vâkıf olanlar ise, “Biz onların bulunduğu yerde kendimize bir mescid yapacağız” dediler.

22. Diyecekler ki, “Onlar üçtür, dördüncüsü de köpekleridir.” Bazıları da “Beştir, altıncısı köpekleridir” derler. Bu sözler ancak gayba taş atmaktır. Bir de diyecekler ki, “Onlar yedidir, sekizincisi de köpekleridir.” De ki: Onların sayısını Rabbim daha iyi bilir. İnsanlar içinde onları bilenler ise pek azdır. Artık onlarla, sana açık olarak bildirilen mâlûmattan başka bir şeyle mücâdelede bulunma. İçlerinden hiç kimseden de, bunlar hakkında bilgi isteme.

23. Hiçbir şey hakkında, “Yarın bunu muhakkak yapacağım” deme.

24. Ancak “İnşâallah” deyip Allah’ın dilemesi şartına bağlarsan müstesnâdır. Unuttuğun zaman da yine Rabbini an ve “Umulur ki Rabbim beni bundan daha hayırlı ve doğru bir yola eriştirir” de.[270]

25. Onlar mağaralarında üç yüz yıl kaldılar, buna dokuz yıl daha kattılar.

26. De ki: Onların ne kadar kaldığını Allah daha iyi bilir. Göklerin ve yerin gaybını bilmek O’na mahsustur. O, ne güzel görür ve ne güzel işitir! Göklerde ve yerde olanlar için O’ndan başka bir yardımcı yoktur. O, hiç kimseyi hükmüne ortak etmez.

27. Rabbinin kitâbından sana vahyedileni oku. O’nun sözlerini değiştirebilecek kimse yoktur. O’ndan başka sığınacak bir yer de bulamazsın.

28. Rablerinin rızâsını dileyerek sabah akşam O’na duâ edenlerle beraber sabır ve sebat et. Dünya hayatının ziynetini arzulayıp da gözlerini onlardan çevirme. Kalbini Bizi anmaktan gafil kıldığımız, hevâ ve hevesine uyan ve işinde aşırılığa kaçan kimseye de boyun eğme.[271]

29. De ki: Bu Kur’ân, Rabbinizden gelen haktır. Dileyen îmân etsin, dileyen kâfir olsun. Zâlimlere Biz Cehennem ateşini hazırladık ki, duvarları çepeçevre onları kuşatır. Su istediklerinde, onlara erimiş mâden gibi yüzleri kavuran bir sıvı verilir. O ne kötü bir içecek ve o ne kötü bir meskendir!

30. Îmân edip güzel işler yapanlara gelince, öyle güzel işler yapan kimsenin mükâfatını Biz elbette zâyi etmeyiz.

31. Onlar için, altlarından ırmaklar akan Adn Cennetleri vardır. Orada altın bileziklerle süslenirler, ince ve kalın ipeklerden yeşil elbiseler giyerler ve tahtlar üzerine kurulurlar. O ne güzel bir mükâfat ve o ne güzel bir meskendir!

32. Onlara iki kişinin hâlini misâl olarak ver ki, onlardan birine Biz iki üzüm bağı vermiş, ikisini de hurmalıklarla çevirmiş ve ikisi arasında da ekinler yaratmıştık.

33. İki bağ da meyvesini verir, hiçbir şeyi noksan bırakmazdı. Aralarından bir de ırmak fışkırtmıştık.

34. O kimsenin başka geliri de vardı. Arkadaşıyla konuşurken, ona dedi ki: “Ben malca senden üstün, kalabalık olarak da senden kuvvetliyim.”

35. Böylece, gurur ve inkârla kendisine zulmeder olduğu halde bağına girdi ve dedi ki: “Asla bu bahçenin elimden gideceğine inanmam.

36. “Kıyâmetin kopacağını da hiç sanmam. Rabbimin huzuruna döndürülsem bile, and olsun ki orada bundan daha hayırlı bir âkıbet bulurum.”

37. Arkadaşı ise ona cevap vererek dedi ki: “Seni önce topraktan, sonra bir damla sudan yaratıp sonra da güzelce bir adam şekline sokan Allah’ı mı inkâr ediyorsun?

38. “Fakat ben îmân ederim ki o Allah benim Rabbimdir. Hiç kimseyi de Rabbime ortak tutmam.

39-40. “Ne olurdu, bahçene girdiğinde, ‘Mâşâallah, Allah dilemiş de yaratmış! Kuvvet ve kudret ancak Allah’ındır’ deseydin! Eğer beni malca ve evlâtça kendinden aşağı görüyorsan, olur ki Rabbim senin bahçenden daha hayırlısını bana verir ve senin bahçen üzerine de gökten yıldırımlar gönderip onu kupkuru bir toprak hâline getiriverir.

41. “Yahut suyu yerin dibine çekiliverir de bir daha onu arayıp bulmaya gücün yetmez.”

42. Derken onun bütün serveti felâkete uğradı. Çardakları çöküp yerle bir olmuş, o da bahçesi uğrunda harcadıkları için ellerini ovuşturmaya başlamıştı. “Ne olurdu,” diyordu, “Rabbime hiç kimseyi ortak tutmasaydım!”

43. Ona, Allah’tan başka yardım edebilecek bir topluluk yoktu. Kendi kendisini kurtarabilecek halde de değildi.

44. İşte öyle bir anda koruyup gözetmek, hak olan Allah’a mahsustur. O’nun vereceği sevap da daha hayırlıdır, nasip edeceği âkıbet de daha hayırlıdır.

45. Onlara dünya hayatının misâlini de ver. O tıpkı bir su gibidir ki, Biz onu gökten indiririz ve yeryüzünün bitkileri onunla karışıp yeşerir. Sonra da o bitkiler kuru birer çöp hâline gelir ve onu da rüzgâr savuruverir. Allah’ın kudreti her şeye yeter; dilediği şeyi öylece yaratır ve öylece mahveder.

46. Mal ve evlâtlar dünya hayatının süsüdür. Bâkî kalan sâlih işler ise, Rabbinin katında sevapça da daha hayırlıdır, ümit bağlamaya da daha lâyıktır.

47. O gün dağları yerinden kaldırıp yürütürüz; yeryüzünü ise apaçık ve çıplak görürsün. Onları da, içlerinden hiçbirini eksik bırakmadan huzurumuzda toplarız.

48. Hepsi saf saf Rabbine arz edilirler. And olsun ki, sizi ilk önce nasıl yarattıysak öylece huzurumuza gelmişsinizdir. Halbuki siz, vaadimizi yerine getirmeyeceğimizi sanmıştınız.

49. Defterler de ortaya konmuştur. Mücrimleri, defterlerinde yazılı olan şeyden titrer halde görürsün. “Eyvah bize!” derler. “Bu defterin hâli ne? Ne küçük, ne büyük, hiçbir şeyi eksik bırakmadan hepsini tek tek saymış!” Böylece, işledikleri ne varsa önlerinde yazılı bulurlar. Rabbin de hiç kimseye haksızlık etmez.

50. Hani Rabbin meleklere, “Âdem’e secde edin” demişti de, İblis hâriç hepsi secde etmişlerdi. O ise cinlerden idi ve Rabbinin emrinden çıkmıştı. Şimdi siz, Beni bırakıp da, düşmanınız olduğu halde onu ve neslini dost edinir misiniz? Zâlimler için ne kötü bir tercihtir bu!

51. Ben onları ne göklerin ve yerin yaratılmasında şâhit tuttum, ne de kendilerinin yaratılmasında. Halkı doğru yoldan saptıranları kendime yardımcı da tutmadım.

52. O gün Allah buyurur: “Haydi, Bana ortak saydığınız ilâhlarınıza seslenin!” Onlar çağırırlar, fakat ilâhları cevap vermez. Aralarına dehşetli bir uçurum koymuşuzdur.

53. Ve mücrimler ateşi görür, ona düşeceklerini anlar, fakat kaçacak bir yer bulamazlar.

54. And olsun ki, Biz bu Kur'ân'da insanlar için her türlü misâli çeşitli şekillerde açıkladık. İnsan ise mücâdeleye her şeyden fazla düşkündür.

55. Evvelki ümmetlerin başına gelenlerin kendilerine de gelmesini yahut âhiret azâbının gözleri önüne gelmesini beklemeleridir ki, insanları, kendilerine hidâyet geldiğinde ona îmân etmekten ve bağışlanmaları için Rablerine yalvarmaktan alıkoymuştur.

56. Peygamberleri Biz ancak Allah'ın rahmetiyle müjdeleyici ve O'nun azâbıyla korkutucu olarak gönderdik. İnkâr edenler ise, hakkı bâtıl ile gidermek ve âyetlerimizi ve korkutuldukları azâbı alaya almak için mücâdele edip dururlar.

57. Rabbinin âyetleri kendisine hatırlatıldığı halde ondan yüz çeviren ve elleriyle işlediği günahların âkıbetini unutan kimseden daha zâlim kim vardır? İradelerini inkâr yolunda kullandıkları için, Biz de, Kur'ân'ı anlamasınlar diye onların kalblerine perde çektik ve kulaklarına ağırlık koyduk. Sen, onları hidâyete çağırsan da, onlar ebediyen doğru yolu bulamazlar.

58. Rabbin çok bağışlayıcıdır ve rahmet sahibidir. Eğer kazandıkları günahlar yüzünden onları cezâlandırsaydı, azaplarını hemen verirdi. Fakat onlar için vaad edilmiş bir zaman vardır; o zaman geldiğinde sığınacak bir yer bulamazlar.

59. İşte, zulmettikleri zaman helâk ettiğimiz beldeler! Onların helâkleri için de Biz bir vakit tâyin etmiştik.

60. Hani Mûsâ, genç hizmetkârına demişti ki: "İki denizin birleştiği yere varıncaya kadar durmayacağım; yahut, maksadıma erişinceye kadar, uzun müddet yola devam edeceğim."

61. İki denizin birleştiği yere ulaştıklarında balığı unuttular. Balık ise denizde bir menfeze doğru yolunu tutmuştu.[272]

62. Oradan uzaklaştıktan sonra, Mûsâ, hizmetkârına "Yemeğimizi getir," dedi. "Bu yolculuğumuz bizi yorgun düşürdü."

63. Genç, "Gördün mü?" dedi. "Kayalığa çıktığımız zaman ben balığı unutmuşum. Onu sana söylemeyi şeytandan başkası bana unutturmadı. Balık canlanıp şaşılacak bir şekilde denize doğru gitmişti."

64. Mûsâ, “İşte aradığımız şey buydu” dedi. Sonra kendi izlerini takip ederek geri döndüler.

65. Orada kullarımızdan öyle bir kul buldular ki, ona katımızdan bir rahmet vermiş ve tarafımızdan bir ilim öğretmiştik.

66. Mûsâ ona, “Sana öğretilen ilimden bir irşad vesilesi olmak üzere bana da öğretmen için sana tâbi olabilir miyim?” diye sordu.

67. O dedi ki: “Sen benim yanımda bulunmaya tahammül edemezsin.

68. “İçyüzünden haberdar olmadığın bir şeye nasıl sabredebilirsin?”

69. Mûsâ, “İnşâallah sen beni sabreder bulacaksın,” dedi. “Hiçbir işte sana karşı gelmeyeceğim.”

70. O dedi ki: “Eğer bana uyacaksan, ben sana ondan bahsedip de bir söz söyleyinceye kadar, hiçbir şey hakkında bana sual sorma.”

71. Böylece yola koyuldular. Gemiye bindiklerinde, Hızır o gemiyi deldi. Mûsâ, “İçindekileri batırmak için mi gemiyi deldin?” dedi. “And olsun ki büyük bir iş yaptın.”

72. Hızır, “Sen benim yanımda bulunmaya sabredemezsin demedim mi?” dedi.

73. Mûsâ “Unuttuğum için beni kınama; seninle olan arkadaşlığımı da zorlaştırma” dedi.

74. Yine yola koyuldular. Bir erkek çocuğa rastgeldiklerinde Hızır onu öldürdü. Mûsâ dedi ki: “Bir can karşılığında kısas olmaksızın suçsuz bir kimseyi mi öldürdün? Doğrusu pek kötü bir şey yaptın!”

75. Hızır “Ben sana, benimle beraber bulunmaya sabredemezsin demedim mi?” dedi.

76. Mûsâ dedi ki: “Eğer bundan sonra sana bir şey daha soracak olursam benimle arkadaşlık etme. O zaman benden ayrılmakta mâzur sayılırsın.”

77. Yine yola koyuldular. Nihâyet bir belde halkına vardılar ki, onlardan yiyecek istedikleri halde kendilerini misafir etmekten kaçınmışlardı. Orada, yıkılmak üzere bulunan bir duvara rastgeldiler ve Hızır onu doğrultuverdi. Mûsâ dedi ki: “İsteseydin bu yaptığın işe karşılık bir ücret alırdın.”

78. Hızır, “İşte bu seninle benim ayrılışımızdır,” dedi. “Şimdi sana,

sabredemediğin şeylerin içyüzünü bildireceğim.

79. “O gemi, denizden geçimlerini sağlayan birtakım fakirlere âitti. Ben onu kusurlu hâle getirmek istedim; çünkü, arkalarında, bulduğu her sağlam gemiyi gasp eden bir hükümdar vardı.

80. “Çocuğa gelince, onun anne ve babası mü’min kimselerdi; bu kâfir tabiatlı çocuğun ileride anne ve babasını isyan ve inkâra sevk etmesinden korktuk.

81. “Ve istedik ki, Rableri onlara huy temizliği bakımından daha hayırlı ve merhamet yönünden daha yakın bir evlât versin.[273]

82. “Duvar ise, o şehirdeki iki yetim çocuğa âitti ve altında da onlara âit bir hazine vardı. Babaları ise sâlih bir kimse idi. Rabbin diledi ki, onlar yetişkin çağa gelince hazinelerini oradan çıkarsınlar. Bütün bunlar Rabbinden bir rahmet eseridir; yoksa ben kendi reyimle yapmış değilim. İşte, sabredemediğin şeylerin açıklaması budur.”[274]

83. Sana Zülkarneyn’den soruyorlar. De ki: Size ondan bir hâtıra okuyacağım.

84. Biz onu yeryüzünde kudret sahibi kıldık ve muhtaç olduğu her şeye ulaşacak bir sebep verdik.

85. O da bir sebebi takip etti, bir yol tuttu.

86. Nihâyet gün batısına vardı ve güneşin hararetli ve çamurlu bir çeşme suyunda gurub ettiğini gördü. Orada bir kavme rastgeldi. Ona dedik ki: “Ey Zülkarneyn, dilersen inkârlarından dolayı onları cezâlandırır, dilersen onlara güzelce muâmele edersin.”[275]

87. O dedi ki: “Kim inkârında ısrar ederek zulmederse, onu cezâlandıracağız. Sonra da o Rabbine döndürülür ve Rabbi de onu şiddetli bir azâba uğratır.

88. “Kim de îmân eder ve güzel işler yaparsa, en güzel bir mükâfatı hak etmiş olur. Biz de ona yapabileceği, kolay şeyleri teklif ederiz.”

89. Sonra başka bir yol takip etti.

90. Nihâyet gün doğusuna varınca, güneşi öyle bir kavmin üzerine doğuyor buldu ki, Biz onlara güneşten koruyacak bir siper vermemiştik.

91. İşte Zülkarneyn’in hâli böyle idi. Onun sahip olduğu her şeyi Biz ilmimizle kuşatmışızdır.

92. Sonra başka bir yol takip etti.

93. Nihâyet iki dağ arasına ulaştığında, onun önünde, neredeyse hiçbir söz anlayamayacak haldeki bir kavme rastgeldi.

94. “Ey Zülkarneyn,” dediler. “Ye’cüc ve Me’cüc, yeryüzünde fesat çıkarıp duran kimselerdir. Sana bir vergi versek, onlarla bizim aramızda bir sed yapar mısın?”

95. O dedi ki: “Rabbimin beni içinde bulundurduğu makam ve nimet daha hayırlıdır. Siz bana kuvvetinizle yardım edin ki onlarla sizin aranızda sağlam bir sed yapayım.”

96. “Bana demir kütleleri getirin” dedi. İki dağın arası demir kütleleriyle dolduğunda, “Körükleyin” dedi. Onu ateş hâline getirince de, “Bana erimiş bakır getirin de üzerine dökeyim” dedi.

97. Artık ne o seddi aşabildiler, ne de onda bir delik açabildiler.

98. Zülkarneyn, “Bu Rabbimden bir rahmet eseridir,” dedi. “Rabbimin vaad ettiği vakit geldiğinde onu dümdüz yapar. Rabbimin vaadi ise haktır.”[276]

99. Kıyâmet günü geldiğinde, insanları, denizin dalgaları gibi birbirlerine karışıp çalkalanır halde bırakırız. Derken sûra üflenir ve hepsini birden huzurumuzda toplarız.

100. O gün, Cehennemi kâfirlerin gözleri önüne öyle bir sereceğiz ki!

101. Onların gözleri, Benim eserlerimi görüp de Beni anmamak için perdeye bürünmüştü; hakkı işitmeye tahammülleri de yoktu.

102. İnkâr edenler, Beni bırakıp da Benim kullarımı kendilerine dost edineceklerini mi sandılar? O kâfirler için Biz Cehennemi bir konak olarak hazırladık.

103. De ki: Yaptıkları işler bakımından en ziyade hüsrâna düşmüş kimseleri size haber verelim mi?

104. O kimseler ki, dünya hayatındaki bütün gayretleri boşa gitmiştir; halbuki güzel bir iş yaptıklarını sanırlar.

105. Onlar, Rablerinin âyetlerini ve O’na kavuşmayı inkâr eden kimselerdir. Bu yüzden bütün yaptıkları boşa çıkmıştır; Biz de kıyâmet gününde onlar için bir mizan tutmayız.

106. İşte onların cezâsı Cehennemdir; çünkü kâfir olmuşlar ve âyetlerimizle peygamberlerimizi alaya almışlardır.

107. Îmân eden ve güzel işler yapanlar için ise, şüphesiz ki, Firdevs Cennetleri bir konak olmuştur.

108. Onlar orada ebedî olarak kalıcılardır; zâten oradan ayrılmak da istemezler.

109. De ki: Rabbimin sözlerini yazmak için bütün denizler mürekkep olsa, hattâ bir o kadarını daha getirip ilâve etsek, Rabbimin sözleri tükenmeden o denizler tükenirdi.

110. De ki: Ben ancak sizin gibi bir beşerim. Bana, ilâhınızın tek bir ilâh olduğu vahyedilmiştir. Artık kim Rabbine kavuşmayı ümid ederse, güzel işler yapsın ve Rabbinin ibâdetine hiç kimseyi ortak tutmasın.

Meryem Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 98 âyettir. Kur'ân-ı Kerimin dört büyük esasını da bu sûre veciz bir şekilde kendisinde toplar. Kehf Sûresinin sonunda sâlih kullar için büyük müjdeler verildikten sonra, bu sûrede de Allah'ın en seçkin ve sâlih kullarının halleri anlatılarak bunlardan çıkarılacak ders ve nümuneler bu ümmetin dikkatine sunulmaktadır. Bunlar Hazret-i Zekeriyâ, Hazret-i Yahyâ, Hazret-i Meryem, Hazret-i Îsâ, Hazret-i İbrahim, Hazret-i Mûsâ, Hazret-i İsmail ve Hazret-i İdris Aleyhimüsselâmın kıssalarıdır. Peygamber Efendimiz (a.s.m.), müşriklerin zulmü sebebiyle Sahâbîlerinden bir kısmını Habeşistan'a gönderdiğinde, bunlar arasında bulunan Hazret-i Câfer, Habeş Hükümdârı Necâşî'ye bu sûreyi okumuş, Necâşî ile beraberindeki râhipler de gözyaşları içinde dinlemişler ve Mâide Sûresinin 82-85'inci âyetleri onların bu hallerini övmüştü. (Mâide Sûresinin 85'inci âyetindeki açıklamaya bakınız.)

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Kâf hâ yâ ayn sâd.

2. Bu âyetler, kulu Zekeriyâ'ya Rabbinin rahmetini zikirdir.

3. Hani o Rabbine gizlice niyaz etmişti.

4. Ve demişti ki: "Ey Rabbim, artık benim kemiklerim yıprandı, başım ihtiyarlıkla tutuşup saçlarım aklandı. Sana ettiğim duâlarımda da, ey Rabbim, ben hiç mahrum kalmadım.

5. "Şimdi, arkamda bırakacağım akrabâlarımdan endişe ediyorum. Hanımım ise kısırdır. Sen yüce katından bana bir velî bağışla.

6. "O, hakkı tebliğde bana ve Yâkub âilesinden kalan mânevî mirâsa vâris olsun. Onu, ey Rabbim, rızâna eriştir."

7. Allah buyurdu ki: "Ey Zekeriyâ, Biz seni Yahyâ isminde bir evlâtla müjdeleriz ki, daha evvel hiç kimseye bu ismi vermedik."

8. Zekeriyâ, "Benim nasıl çocuğum olabilir, ey Rabbim?" dedi. "Hanımım kısırdır; ben ise ihtiyarlığın son haddine vardım."

9. Allah ona, "Evet, öyledir," diye vahyetti. "Fakat Rabbin buyurdu ki: Bu benim için pek kolaydır. Bundan evvel de, hiçbir şey değilken seni Ben

yaratmıştım.”

10. Zekeriyâ dedi ki: “Yâ Rabbi, buna dâir bana bir alâmet ver.” Allah buyurdu ki: “Sapasağlam olduğun halde üç gün insanlarla konuşamaman, senin için alâmettir.”

11. Sonra Zekeriyâ, mescidden kavminin içine çıktı ve onlara “Sabah ve akşam Rabbinizi tesbih edin” diye işaret verdi.

12. Yahyâ dünyaya geldikten sonra, ona, “Ey Yahyâ, Tevrât’a kuvvetle yapış” dedik. Ve daha çocukluğunda ona ilim ve hikmet verdik.

13. Ona tarafımızdan bir şefkat ve günahlardan temizlik verdik. O da takvâ sahibi bir kul oldu.

14. Anne ve babasına iyilik ederdi; onlara karşı zorba ve isyankâr değildi.

15. Doğduğu gün de, öldüğü gün de, diri olarak kabrinden çıkarılacağı gün de selâmet onun üzerinedir.

16. Kitapta Meryem’i de an. Hani o âilesinden ayrılarak doğu tarafında bir yere çekilmişti.

17. Onlarla kendi arasına bir perde çekmişti. Derken ona Cebrâil’i gönderdik; o da aynen bir beşer suretinde ona görünüverdi.

18. Meryem, “Senden Rahmân’a sığınırım,” dedi. “Allah’tan korkuyorsan bana dokunma.”

19. Cebrâil, “Ben, Rabbinin bir elçisiyim,” dedi. “Sana tertemiz bir oğul bağışlamak için geldim.”

20. Meryem dedi ki: “Benim nasıl oğlum olabilir? Bana hiçbir beşer dokunmamıştır; ben iffetsiz biri de değilim.”

21. Cebrâil, “Evet, öyledir,” dedi. “Rabbin buyurdu ki: Bu, Benim için çok kolaydır. Biz, onu insanlar için bir âyet ve tarafımızdan bir rahmet kılacağız. Bu böyle takdir edilmiştir.”

22. Meryem, Îsâ’ya hâmile kalıp onunla beraber uzak bir yere çekildi.

23. Nihâyet doğum sancısıyla bir hurma dalına yapıştı. “Ne olurdu,” dedi, “bundan evvel ölüp de unutulup gitseydim!”

24. Aşağıdan O’na “Sakın üzülme” diye bir nidâ geldi. “Rabbin senin aşağı

tarafında bir dere yarattı.

25. “Hurma ağacını kendine doğru silkele; üzerine taze hurma dökülsün.

26. “Hurmadan ye, dereden iç. Gözün aydın olsun. İnsanlardan birini gördüğünde, ‘Ben, Rahmân için oruç adadım; bugün hiçbir insanla konuşmayacağım’ de.”

27. Nihâyet onu kucağına alıp kavmine getirdi. “Ey Meryem,” dediler, “and olsun ki sen çirkin bir şeyle geldin.

28. “Ey Hârûn’un kızkardeşi! Senin baban kötü birisi değildi; annen de iffetsiz değildi.”

29. Meryem çocuğu işaret etti. “Beşikteki bir çocukla nasıl konuşalım?” dediler.

30. Çocuk dile geldi: “Ben Allah’ın kuluyum. O, bana kitap verdi ve beni peygamber yaptı.

31. “Bulunduğum her yerde beni mübârek kıldı. Yaşadığım müddetçe bana namaz ve zekâtı emretti.

32. “Ve beni anneme itaatkâr kıldı. Beni bedbaht bir zorba yapmadı.

33. “Doğduğum gün de, öldüğüm gün de, diri olarak haşredileceğim gün de selâmet üzerimedir.”

34. İşte Meryem oğlu Îsâ budur. Onun hakkında ihtilâfa düştükleri sözün doğrusu da böyledir.

35. Allah’ın evlât edinmesi olacak şey değildir. O, her türlü noksandan münezzehtir. O, bir işi dilediği zaman ona “Ol!” der, o da oluverir.

36. Îsâ, onlara şunu da söyledi: “Şüphesiz ki Allah, benim de Rabbimdir, sizin de Rabbinizdir. Yalnız O’na ibâdet edin. İşte dosdoğru yol budur.”

37. Sonra da çeşitli fırkalar, Îsâ hakkında, kendi aralarında ayrılığa düştüler. Gözle görecekleri o büyük günün azâbı, işte o kâfirlerindir.

38. Huzurumuza getirildiklerinde neler işitip neler görecekler! Lâkin o zâlimler şimdi apaçık bir sapıklık içindedir.

39. Onları, Allah’ın emrinin yerine getirileceği o hasret ve pişmanlık günüyle korkut. Çünkü onlar gaflettedirler ve îmân etmiyorlar.

40. Yeryüzüne ve onun üzerindekilere, şüphesiz ki, Biz vâris oluruz—onlar helâk olur, Biz bâkî kalırız ve hepsi hükmümüze tâbi olurlar. Sonunda da huzurumuza döndürülürler.

41. Kitapta İbrahim'i de an. Muhakkak ki o, pek sâdık bir peygamberdi.

42. Hani o babasına, "Ey babacığım," demişti, "işitmez, görmez ve hiçbir ihtiyaçtan seni kurtarmaz şeylere niçin tapıyorsun?

43. "Babacığım, sana gelmeyen bir ilim bana erişmiştir. Gel, bana uy da seni doğru bir yola eriştireyim.

44. "Babacığım, şeytana tapma. Muhakkak ki şeytan, Rahmân'a isyan etmiştir.

45. "Babacığım, korkarım ki Rahmân'dan sana bir azap erişir de, Cehennemde şeytana arkadaş olursun."

46. Babası, "Ey İbrahim," dedi. "Sen, benim ilâhlarımdan yüz mü çeviriyorsun? Eğer bu işe son vermezsen seni taşlarım. Uzun bir müddet benden uzak dur."

47. İbrahim, "Sana selâm olsun," dedi. "Rabbimden senin için af dileyeceğim. Muhakkak ki O, bana karşı çok lûtufkârdır.[277]

48. "Sizi ve Allah'tan başka duâ ettiklerinizi bırakıp çekiliyor ve yalnız Rabbime duâ ediyorum. Umarım ki, Rabbime duâm sayesinde sizin gibi bir bedbaht olmam."

49. Onları ve Allah'tan başka ibâdet ettiklerini terk edip çekilince, Biz, ona İshâk'ı ve Yâkub'u verdik. Her birini de birer peygamber yaptık.

50. Onlara rahmetimizden lûtfettik ve insanların dillerinde doğruluk ve senâ ile anılmayı nasip ettik.

51. Kitapta Mûsâ'yı da an. Muhakkak ki o ihlâsa erdirilmiş bir kul idi ve Allah tarafından gönderilmiş bir peygamberdi.

52. Ona Tûr'un sağ tarafından nidâ ettik. Ve onu Bize vasıtasız muhatap olacak bir mertebeye yaklaştırdık.

53. Ona, tarafımızdan bir rahmet olarak, kardeşi Hârûn'u peygamber verdik.

54. Kitapta İsmail'i de an. Muhakkak ki o vaadinde sâdıktı ve Allah tarafından

gönderilmiş bir peygamberdi.

55. Âilesine namazı ve zekâtı emrederdi ve Rabbinin katında rızâya erişmiş bir kul idi.

56. Kitapta İdris'i de an. Muhakkak ki o pek sâdık bir peygamberdi.

57. Onu yüksek bir mekâna yücelttik.[278]

58. İşte bunlar, Allah'ın nimetler bağışladığı peygamberlerdendir; Âdem'in neslinden, Nûh ile beraber gemiye bindirdiklerimizin neslinden, İbrahim ile İsrail'in neslinden ve hidâyet verip seçkin kıldığımız kimselerdendir. Onlara Rahmân'ın âyetleri okunduğunda, ağlayarak secdeye kapanırlardı.

59. Sonra onların ardından hayırsız bir nesil geldi ki, namazı bırakıp nefislerinin arzularına uydular. İşte onlar, Cehennemin Gayyâ deresini boylayacaklar.

60. Ancak tevbe edip îmân eden ve güzel işler yapan kimseler bundan müstesnâdır. Onlar Cennete girerler ve hiçbir haksızlığa uğratılmazlar.

61. Onların girecekleri yer Adn Cennetleridir ki, Rahmân onu kullarına görmedikleri halde vaad etmiştir. Muhakkak ki O'nun vaadi yerini bulacaktır.

62. Orada hiçbir boş söz işitmezler, ancak selâm ve iltifat işitirler. Ve orada sabah akşam, diledikleri her zaman rızıkları hazırdır.

63. Kullarımızdan takvâ sahibi olanları vâris kıldığımız Cennet işte budur.

64. Biz ancak Rabbinin emriyle ineriz. Gelecek olan, geçmiş olan ve ikisi arasında bulunan ne varsa O'nun ilminde ve kudretindedir. Rabbin hiçbir şeyi unutmuş değildir.[279]

65. O, göklerin ve yerin ve ikisi arasında ne varsa hepsinin Rabbidir. O'na ibâdet et, O'na ibâdette sabret. O'nun isimleriyle adlandırılabilecek başka birisini bilir misin?

66. İnsan, "Öldükten sonra kabirden diri olarak çıkarılacak mıyım?" der.

67. O insan, daha önce kendisini hiçbir şey değilken yarattığımızı hiç düşünmez mi?

68. Rabbine and olsun ki, Biz onları ve şeytanları huzurumuzda toplayacak, sonra da Cehennemin etrafında diz üstü hazır tutacağız.

69. Sonra her topluluktan, Rahmân'a karşı isyan ve inatta en ileri gidenlerini ayıracağız.

70. Cehenneme kimin daha lâyık olduğunu Biz herkesten iyi biliriz.

71. Sizden hiçbir kimse yoktur ki, oraya uğrayıp da Cehennemi görmesin. Bu, Rabbin tarafından hükmolunmuş ve yerine getirilecek bir emirdir.

72. Sonra, emir ve yasaklarımıza karşı gelmekten kaçınmış olanları kurtuluşa erdirir, zâlimleri ise orada diz üstü bırakırız.

73. Onlara apaçık âyetlerimiz okunduğunda, kâfirler îmân edenlere, "İki topluluktan hangisinin menzil ve makamları daha hayırlı, meclisleri daha güzeldir?" demişlerdi.

74. Halbuki Biz, onlardan önce malca ve gösteriş bakımından daha güzel nice nesiller helâk ettik.

75. De ki: Sapıklıkta olan kimsenin mühletini Rahmân uzattıkça uzatır. Ya dünya azâbını veya kıyâmet gününde kendilerine vaad olunan şeyi gördüklerinde ise, kimin yeri daha kötü, kimin topluluğu daha zayıfmış, bileceklerdir.

76. Doğru yolu kabul edenlerin, Allah hidâyetini arttırır. Bâkî kalan güzel işler ise, Rabbinin katında mükâfat bakımından da daha hayırlıdır, âkıbetçe de daha hayırlıdır.

77. Âyetlerimizi inkâr edip de "Bana mal ve evlât verilecek" diyen kimseyi gördün mü?[280]

78. Yoksa o, gaybdan haberdar mı oldu? Veya Rahmân'dan bir ahid mi aldı?

79. Asla! Onun sözünü Biz elbette kaydedeceğiz ve azâbını da arttırdıkça arttıracağız.

80. Sözünü ettiği mal ve evlât onun elinden çıkacak ve hesabı Bize kalacak; o da tek başına huzurumuza gelecektir.

81. Kendileri için bir izzet ve kuvvet olsun diye, Allah'tan başka ilâhlar edindiler.

82. Heyhât! İlâhları, onların ibâdetlerini inkâr edecek ve onlara düşman kesilecekler.

83. Görmedin mi ki Biz kâfirlere şeytanları musallat ettik; onları inkâr ve

isyana sürükleyip dururlar?

84. Sen, onlar hakkında acele etme. Biz, onlar için gün sayıyoruz.

85. O gün geldiğinde, takvâ sahiplerini, Rahmân'ın huzuruna seçkin bir topluluk hâlinde çıkarırız.

86. Mücrimleri ise susuz ve yaya olarak Cehenneme süreriz.

87. Rahmân'dan izin almış olanlardan başka hiç kimse o gün şefaat edemez.

88. Bir de, "Rahmân evlât edinmiştir" dediler.

89. And olsun ki pek büyük ve çirkin bir şey ortaya attınız.

90-91. Onların Rahmân'a evlât yakıştırmaları yüzünden, neredeyse gökler çatlayacak, yer yarılacak, dağlar yıkılıp yerlere geçecekti.

92. Evlât edinmek Rahmân'ın şânına yakışmaz.[281]

93. Göklerde ve yerde ne varsa, hepsi de Rahmân'ın huzuruna birer kul olarak gelirler.

94. And olsun ki ilim ve kudretiyle Allah, onların hepsini ve her birini tek tek kuşatmış.

95. Hepsi kıyâmet gününde O'nun huzuruna teker teker gelirler.

96. Îmân edip güzel işler yapanlar için, muhakkak ki Rahmân, gönüllerde birsevgi yerleştirecektir.

97. Onunla takvâ sahiplerini müjdeleyip inatçı bir topluluğu da korkutasın diye, Kur'ân'ı senin lisânınla indirip kolaylaştırdık.

98. Onlardan evvel de Biz, nice nesiller helâk ettik. Onlardan birini görüyor, yahut onlardan gizli bir ses olsun işitiyor musun?

Tâhâ Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 135 âyettir. Allah’ın varlık ve birliği, kudreti ve yüceliği üzerinde durmakta ve müşriklerin inkâr ve azgınlıkları karşısında Peygamber Efendimizi (a.s.m.) tesellî buyurmaktadir. Hazret-i Mûsâ’nın kıssası bu sûrede tafsilâtıyla yer almakta, Hazret-i Âdem’in kıssası da zikredilmekte, kıyâmet gününün, tasvirine yer verilmektedir. Kur’ân-ı Kerimin dört büyük esası da yine bu sûrede toplanmıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Tâhâ.

2. Biz, Kur’ân’ı, sana meşakkat çekmen için indirmedik.[282]

3. Onu, Allah’tan korkan kimse için bir öğüt olarak indirdik.

4. O, yeri ve yüce gökleri yaratan Zât tarafından peyderpey indirilmiştir.

5. O Rahmân ki, hükümranlığı Arşı kaplamıştır.

6. Göklerde, yerde, ikisi arasında ve nemli toprağın altında ne varsa hepsi O’nundur.

7. Sen sözünü açığa vursan da, vurmasan da birdir. Şüphesiz ki O gizli olanı da bilir, onun daha gizlisini de.

8. O Allah ki, O’ndan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. En güzel isimler O’nundur.

9. Sana Mûsâ’nın haberi geldi mi?

10. Hani o bir ateş görmüştü de, âilesine, “Siz durun,” demişti. “Ben bir ateş gördüm. Belki ondan size bir kor getirir, yahut yanında biryol gösterici bulurum.”[283]

11. Onun yanına geldiğinde, kendisine “Ey Mûsâ!” diye nidâ olundu.

12. “Muhakkak ki Ben senin Rabbinim. Şimdi ayakkabılarını çıkar. Şüphesiz ki sen mukaddes bir vâdide, Tuvâ’dasın.

13. “Seni Ben peygamber seçtim; şimdi vahyolunanı dinle.

14. “Muhakkak ki Allah Benim. Benden başka ilâh yoktur. Bana kulluk et ve Beni anmak için namaz kıl.

15. “Kıyâmet mutlaka gelecektir. Onun vaktini gizliyorum ki, herkes neye çalışıyorsa onun karşılığını görsün.[284]

16. “Kıyâmete inanmayıp kendi hevesine uyan kimse, sakın seni ona inanmaktan alıkoymasın; yoksa helâk olursun.

17. “Şu sağ elindeki nedir, ey Mûsâ?”

18. Mûsâ, “O benim asâmdır,” dedi. “Ona dayanırım, onunla koyunlarımın üzerine yaprak silkelerim, onunla daha başka işlerimi de görürüm.”

19. Allah “Onu yere at, ey Mûsâ” buyurdu.

20. Mûsâ onu yere attı; o da hızla hareket eden bir yılan oluverdi.

21. Allah buyurdu ki: “Onu tut, sakın korkma. Biz onu eski hâline döndüreceğiz.

22. “Elini de koynuna sok ki, başka bir mûcize olarak, elin kusursuz ve bembeyaz bir nur şeklinde çıksın.

23. “Tâ ki sana en büyük âyetlerimizden bir kısmını göstermiş olalım.

24. “Firavun’a git; çünkü o iyice azdı.”

25. Mûsâ dedi ki: “Gönlüme genişlik ver, Rabbim.

26. “İşimi kolaylaştır.

27. “Dilimdeki tutukluğu çöz.

28. “Tâ ki sözümü iyice anlasınlar.

29-30. “Âilemden bir yardımcı olarak da bana kardeşim Hârûn’u ver.

31. “Onunla beni takviye et.

32. “Onu vazifeme ortak et.

33. “Tâ ki Seni çokça tesbih edelim.

34. “Ve Seni çokça analım.

35. “Muhakkak ki bizi hakkıyla gören Sensin.”

36. Allah buyurdu ki: “İstediğin sana verildi, ey Mûsâ!

37. “And olsun ki başka sefer de sana lûtufta bulunmuştuk.

38. “O zaman annene gereken her şeyi vahyetmiştik.

39. “O zaman ‘Yavrunu sandığa koy, sandığı nehre bırak; nehir de onu sahile atsın ki, Bana ve ona düşman olan kişi onu bulup alsın’ diye annene bildirmiştik. Nezâretim altında yetiştirilesin diye, tarafımdan sana bir sevimlilik verdim.

40. “Hani kızkardeşin gidip de ‘Ona bakacak birisini size bulayım mı?’ demişti. Böylece seni annene kavuşturduk ki gözü aydın olsun ve üzülmesin. Sonra birisini öldürmüştün ve Biz seni onun sıkıntısından da kurtarmıştık. Ve seni türlü türlü musibetlerle imtihan etmiştik. Sonra Medyen halkı arasında yıllarca kaldın; sonra da, ey Mûsâ, takdirimizle bugünlere geldin.[285]

41. “Ve seni Kendime peygamber seçtim.

42. “Sen ve kardeşin mûcizelerimle gidin; Beni anmakta ve hakkı tebliğde kusur etmeyin.

43. “Firavun’a gidin; çünkü o iyice azdı.

44. “Ona yumuşak söz söyleyin—olur ki söz dinler yahut Allah’tan korkar.”

45. Dediler ki: “Ey Rabbimiz, onun bize saldırmasından veya daha da azgınlaşmasından endişe ederiz.”

46. Allah “Korkmayın,” buyurdu. “Şüphesiz ki Ben sizinle beraberim; işitir ve görürüm.

47. “Şimdi ona gidin ve deyin ki: Biz Rabbinin elçileriyiz. İsrailoğullarını serbest bırakıp bizimle gönder ve onlara işkence etme. Biz sana Rabbinden mûcize ile geldik. Selâm hidâyete uyanlara olsun.

48. “Azâbın ise peygamberleri yalanlayıp haktan yüz çevirenler üzerine olacağı bize vahyolunmuştur.”

49. Firavun “Kimmiş sizin Rabbiniz, ey Mûsâ?” dedi.

50. Mûsâ “Rabbimiz, her şeyi yerli yerince yaratan ve fayda ve zararlarını

göstererek onu yaratılış maksadına sevk eden Zâttır” dedi.

51. Firavun “Evvelki kavimlerin hâli ne olacak?” diye sordu.

52. Mûsâ dedi ki: “Ona dâir bilgi Rabbimin katında, Levh-i Mahfuzdadır. Rabbim ne şaşırır, ne de unutur.

53. “O Rabbim ki, yeryüzünü size beşik yaptı, onda size yollar açtı ve gökten de suyu indirdi.” İşte Biz, o su ile çeşit çeşit bitkilerden çiftler çıkarırız.

54. Onlardan yiyin ve hayvanlarınızı otlatın. Muhakkak ki bunda akıl sahipleri için deliller vardır.

55. Sizi topraktan yarattık, yine ona döndüreceğiz ve bir defa daha ondan çıkarıp dirilteceğiz.

56. And olsun ki Biz, Firavun’a bütün delillerimizi gösterdik. Fakat o, bunları yalanladı ve inanmamakta direndi.

57. “Ey Mûsâ,” dedi. “Sen sihrinle bizi ülkemizden çıkarmak için mi geldin?

58. “Biz de sana onun gibi bir sihir göstereceğiz. Buluşmamız için bir yer ve zaman tâyin et. Senin de, bizim de itiraz etmeyeceğimiz uygun bir yer olsun.”

59. Mûsâ, “Sizinle buluşma zamanı, bayram gününde insanların toplandığı kuşluk vakti olsun” dedi.

60. Firavun dönüp gitti, bütün hünerini ve sihirbazlarını topladı, sonra kararlaştırılan günde geldi.

61. Mûsâ sihirbazlara “Yazıklar olsun size,” dedi. “Allah’a karşı yalan uydurmayın; yoksa sizi azâbıyla helâk eder. Allah’a karşı yalan uyduran, muhakkak hüsrâna uğramıştır.”

62. Sihirbazlar meseleyi aralarında tartışıp gizlice fısıldaştılar.

63. Dediler ki: “Bu ikisi ancak birer sihirbazdır ki, sihirleriyle sizi yurdunuzdan çıkarmak ve en üstün din olan sizin dininizi yok etmek istiyorlar.

64. “Bütün hünerinizi toplayın, sonra hep beraber saf hâlinde gelin. Bugün üstün gelen kurtulacaktır.”

65. “Ey Mûsâ,” dediler. “Ya sen at veya önce biz atalım.”

66. Mûsâ “Önce siz atın” dedi. Sihirbazlar ellerindekini atınca, onların ipleri

ve değnekleri, sihirlerinden dolayı koşuyormuş gibi ona göründü.

67. Mûsâ içinde bir korku hissetti.

68. “Korkma,” dedik. “Üstün olan sensin.

69. “Elindekini bırak, onların yaptıklarını yutsun. Onların yaptığı sihirbaz hilesidir. Sihirbaz ise, nereye gitse iflâh olmaz.”

70. Mûsâ’nın asâsı sihirleri yutunca sihirbazlar secdeye kapanıp “Biz Hârun ile Mûsâ’nın Rabbine îmân ettik” dediler.

71. Firavun “Demek ben izin vermeden O’na îmân ettiniz!” dedi. “O, size sihir öğreten büyüğünüzdür. Ben de sizin ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlamasına kesip hepinizi hurma dallarında sallandıracağım. O zaman hangimizin azâbı daha şiddetli ve devamlıymış, göreceksiniz.”

72. Dediler ki: “Bize gelen apaçık mûcizelere ve bizi Yaratana seni tercih edecek değiliz. Artık elinden geleni yap. Sen, ancak bu dünya hayatına hükmedebilirsin.

73. “Biz Rabbimize îmân ettik—tâ ki günahlarımızdan ve bize zorla yaptırdığın sihirbazlıktan dolayı bizi affetsin. Allah’ın sevâbı daha hayırlı, azâbı da daha devamlıdır.”

74. Rabbinin huzuruna mücrim olarak gelenin cezâsı Cehennemdir. Orada ne ölür, ne de yaşar.

75. Kim de güzel işler yapmış bir mü’min olarak O’na kavuşursa, yüksek dereceler işte onların hakkıdır.

76. Onlar için altından ırmaklar akan Adn Cennetleri vardır. Orada ebedî olarak kalacaklardır. Günahlarından arınanların mükâfatı işte budur.

77. And olsun ki Biz, Mûsâ’ya şöyle vahyettik: “Mü’min kullarımla beraber gece vakti yola çık. Sonra asânı vurup denizde onlara kuru bir yol aç. Firavun ve ordusunun size yetişmesinden korkma, boğulmaktan da endişe etme.”

78. Firavun ordusuyla onların peşine düştü. Sonra da deniz onları dehşetli bir şekilde kaplayıverdi.

79. Firavun kavmini böylece saptırmış, doğru yola çıkaramamıştı.

80. Ey İsrailoğulları! Biz sizi düşmanınızdan kurtardık ve Tûr’un sağ tarafında

Mûsâ’ya Tevrât’ı indireceğimizi size vaad ettik. Üzerinize de bıldırcın eti ile kudret helvası indirdik.

81. Size rızık olarak verdiklerimizin helâl ve temiz olanlarından yiyin ve onlarda haddi aşmayın; yoksa gazabıma müstehak olursunuz. Gazabıma müstehak olan ise, helâk olup gitmiştir.

82. İnkârdan dönüp tevbe eden, îmân edip güzel işler yapan ve hidâyette devam eden kimse için de, muhakkak ki Ben çok bağışlayıcıyımdır.

83. Allah buyurdu ki: “Seni kavminden ayrılmakta acele ettiren nedir, ey Mûsâ?”

84. Mûsâ “Onlar benim izimdedir,” dedi. “Rızâna kavuşmak için Sana çabuk geldim, ey Rabbim.”

85. Allah buyurdu ki: “Senden sonra kavmini imtihana uğrattık ve Sâmirî onları yoldan çıkardı.”

86. Mûsâ, üzgün ve kızgın şekilde kavmine döndü. “Ey kavmim,” dedi. “Rabbiniz size güzel bir vaadde bulunup Tevrât’ı vereceğini bildirmemiş miydi? Aradan çok mu zaman geçti? Yoksa Rabbinizin gazabına uğramak mı istediniz de bana verdiğiniz sözden caydınız?”

87. Dediler ki: “Sana verdiğimiz sözden kendi irademizle caymadık. Biz Mısır’dan çıkarken o kavmin ziynet eşyalarından birtakım yükler almıştık. Onları ateşe attık; aynı şekilde Sâmirî de attı.”

88. Sonra Sâmirî onlara, ren bir buzağı heykeli yaptı. “Sizin de, Mûsâ’nın da ilâhı budur,” dediler. “Mûsâ onu kaybetti, Tûr’da arıyor.”

89. Görmüyorlar mıydı ki o heykel onlara bir sözle karşılık veremez, üstelik kendilerine bir fayda yahut zararı da dokunamazdı?

90. And olsun ki Hârun onlara daha önce “Ey kavmim,” demişti. “Siz bununla imtihan edildiniz. Muhakkak ki Rabbiniz Rahmân olan Allah’tır. Siz de bana uyun ve emrime itaat edin.”

91. Onlar, “Mûsâ dönünceye kadar buzağıya tapmaktan vazgeçecek değiliz” dediler.

92. Mûsâ dönüp geldiğinde “Ey Hârun,” dedi. “Onların sapıttığını görünce sana ne engel oldu?

93. “Neden bana uymadın? Yoksa emrime karşı mı geldin?”

94. Hârun “Ey anamın oğlu! Saçımı, sakalımı bırak,” dedi. “Bana, ‘Sözümü tutmadın ve İsrailoğulları arasında ayrılık çıkardın’ demenden korktum da üzerlerine gitmedim.”

95. Mûsâ “Ey Sâmirî, ya bu senin yaptığın nedir?” diye sordu.

96. Sâmirî “Ben onların görmediğini gördüm,” dedi. Elçinin (Cebrail’in) ayak bastığı yerden bir avuç toprak aldım ve erittiğim ziynet eşyalarının içine attım. Bu işi nefsim bana böylece hoş gösterdi.”

97. Mûsâ “Def ol!” dedi. “Bundan böyle sana öyle bir hastalık ârız olacak ki, kimseyle temas edemeyecek ve hayatın boyunca ‘Bana dokunmayın’ deyip duracaksın. Âhirette de sana vaad edilmiş bir azap vardır ki, asla kurtulamayacaksın. Şimdi tapıp durduğun ilâhına bak. Biz onu nasıl yakacağız, sonra da ufalayıp parçalarını denize savuracağız.”

98. Sizin ilâhınız ancak o Allah’tır ki, O’ndan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. O’nun ilmi her şeyi kuşatmıştır.

99. Geçmiş ümmetlerin başına gelenlerden bir kısmını sana böylece anlatıyoruz. Biz sana tarafımızdan ibret ve tefekkür kaynağı bir kitap verdik.

100. Kim o kitaptan yüz çevirirse, kıyâmet gününde ağır bir günahı yüklenmiş olur.

101. O günahın azâbı içinde ebedî olarak kalacaklardır. Kıyâmet gününde ne kötü bir yüktür o!

102. O gün ki sûra üflenir. Ve Biz, mücrimleri o günde gözleri dehşetten göğermiş olarak huzurumuzda toplarız.

103. Aralarında, “Dünyada olsa olsa on gün kalmışızdır” diye fısıldaşırlar.

104. Biz onların ne söylediklerini daha iyi biliriz. Onların daha mâkul düşünenleri ise, “Bir günden fazla kalmadık” derler.

105. Sana kıyâmet gününde dağların ne olacağını soruyorlar. De ki: Rabbim onları kül gibi ufalayıp savuracak.

106. Sonra yerlerini dümdüz bir toprak hâlinde bırakacak.

107. Öyle ki, onda ne bir çukur görürsün, ne de bir yükseklik.

108. O gün, insanlar, hiçbir tarafa sapmaksızın, kendilerini çağıran İsrafil'in dâvetine uyacaklar. Rahmân'ın korkusundan bütün sesler kısılmıştır; artık fısıltıdan başka hiçbir ses işitemezsin.

109. O gün, Rahmân'ın izin verip sözünden râzı olduğu kimseden başkasının şefaati fayda vermez.

110. Allah onların geçmişlerini de, geleceklerini de bilir. Onların ilmi ise bunu asla kavrayamaz.

111. Bütün yüzler, ezelî ve ebedî hayat sahibi olan ve her şeyin varlığı O'nunla kàim bulunan Allah'ın huzurunda eğilmiştir. İnkâr ve şirk zulmünü yüklenmiş olan kimse, o gün hüsrâna düşmüştür.

112. Mü'min olarak güzel işler yapanlar ise, ne zulme uğramaktan korkarlar, ne de sevaplarının eksilmesinden.

113. İşte böylece Biz onu Arapça bir Kur'ân olarak indirdik ve onda azâbımıza dâir tehditleri çeşitli şekillerde açıkladık—tâ ki insanlar günahtan sakınsınlar yahut kendileri için bir öğüt ve ibrete vesile olsun.

114. Mülkün hakikî sahibi olan ve hükmü her şeye geçen Allah ne yücedir! Sana vahyedilmesi henüz tamamlanmadan Kur'ân'ı okumakta acele etme. Ve: "Ey Rabbim, benim ilmimi arttır" de.

115. And olsun ki, daha evvel Âdem'e de "Bu ağaca yaklaşmayın" diye emretmiştik. O ise, bunu unuttu. Fakat Biz onu hatâda ısrarlı bulmadık.

116. Meleklere, "Âdem'e secde edin!" dediğimizde İblis hariç hepsi secde ettiler. O ise, secde etmemekte diretti.

117. Biz de "Ey Âdem," dedik. "Şüphesiz ki bu senin ve hanımının düşmanınızdır; sakın sizi aldatıp da Cennetten çıkarmasın, sonra meşakkate düşersin.

118. "Cennette sana ne acıkmak vardır, ne çıplak kalmak.

119. "Orada susamazsın, güneşten rahatsız da olmazsın."

120. Derken şeytan ona vesvese verdi ve "Ey Âdem," dedi. "Meyvesinden yediğinde ebediyen Cennette kalacağın bir ağacın ve tükenmez bir mülkün yolunu sana götsereyim mi?"

121. Ondan yiyince avret yerleri açılıverdi ve Cennet yapraklarıyla örtünmeye

çalıştılar. Âdem böylece Rabbine isyan etti ve umduğuna eremedi.

122. Sonra da Rabbi, onu peygamber seçti, tevbesini kabul etti ve ona doğru yolu gösterdi.

123. Buyurdu ki: Birbirinize düşmanlar olarak hepiniz Cennetten inin. Benden size bir hidâyet rehberi geldiğinde, kim Benim gösterdiğim yola uyarsa, sapıtmaz ve bedbaht da olmaz.

124. Kim Benim kitabımdan yüz çevirirse, onun da geçiminde darlık olur ve kıyâmet gününde onu kör olarak haşrederiz.

125. O zaman "Ey Rabbim," der. "Niçin beni kör olarak haşrettin? Halbuki ben dünyada çok iyi görüyordum."

126. Allah buyurur: "Evet, öyleydin. Fakat sana âyetlerimiz geldiğinde sen onları unutmuştun. Bugün de sen böyle unutulursun."

127. Hevesine uyup haddini aşan ve Rabbinin âyetlerine îmân etmeyen kimseyi, Biz işte böyle cezâlandırırız. Âhiret azâbı elbette daha şiddetli ve daha devamlıdır.

128. Biz, onlardan önce de nice nesilleri helâk ettik. Bu onlara ders olmadı mı? Halbuki kendileri de onların yurtlarında gezip duruyorlar. Şüphesiz ki bunda akıl sahipleri için ibretler vardır.

129. Eğer Rabbin cezâyı kıyâmet gününe bırakmış ve onlar için muayyen bir ecel takdir etmiş olmasaydı, elbette onlar cezâlarını hemen buluverirdi.

130. Sen, onların söylediklerine sabret. Güneş doğmadan önce ve batmadan önce Rabbini hamd ile tesbih et. Gecenin bir kısım saatlerinde ve gündüzün etrafında da Rabbini tesbih et ki O'nun rızâsına eresin.[286]

131. Onlardan bir kısmına, kendilerini imtihan etmek için verdiğimiz dünya hayatının süsüne de gözünü dikme. Rabbinin sana nasip ettiği rızık elbette daha hayırlı ve daha devamlıdır.

132. Âilene namazı emret; sen de namaza sabır ve sebatla devam et. Biz, senden rızık istemiyoruz; seni rızıklandıran Biziz. Âkıbet, Allah'ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlarındır.[287]

133. "Rabbinden bir mûcize getirseydi ya!" dediler. Bu Peygamber ve Kur'ân hakkında evvelki kitaplarda bulunan apaçık deliller onlara gelmedi mi?

134. Eğer Biz, bu Peygamberi göndermeden evvel onları azapla helâk etmiş olsaydık, o zaman da diyeceklerdi ki: “Ey Rabbimiz, bize bir peygamber gönderseydin de, böyle zelil ve rezil olmadan Senin âyetlerine uysaydık!”

135. De ki: Herkes âkıbetini bekliyor; siz de bekleyin. Dosdoğru yolun yolcusu olan ve hidâyete eren kimmiş, yakında bileceksiniz.

Enbiyâ Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 112 âyettir. Mekke'de nâzil olan diğer sûreler gibi, îmân esasları bu sûrede de ele alınmış ve Allah'ın varlık ve birliğine dâir deliller gözler önüne serilmiştir. İbrahim Aleyhisselâmın kıssası zikredilirken, onun, kavmiyle mücâdelesinde ortaya koyduğu parlak deliller ve sağlam muhâkeme esasları ders verilir. Ayrıca İshâk, Yâkub, Lût, Nûh, Dâvud, Süleyman, Eyyub, İsmail, İdris, Zülkifl, Zünnûn, Zekeriyâ ve Îsâ Aleyhimüsselâmın kıssaları da zikredilmiş ve bu münâsebetle sûreye Enbiyâ adı verilmiştir. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bir hadis-i şeriflerinde, "Enbiyâ Sûresini okuyan kimsenin Allah hesabını kolaylaştırır, ona güzellikle muâmele eder ve Kur'ân'da zikri geçen bütün peygamberler ona selâm eder" buyurmuştur.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. İnsanlar için hesap günü yaklaştı; onlar ise hâlâ gaflette, aldırmıyorlar.

2. Onlara Rablerinden yeni bir âyet gelmeyedursun; onu alaya alarak dinlerler.

3. Kalbleri de boş şeylerle doludur. O zâlimler gizliden gizliye fısıldaşarak derler ki: "Bu da sizin gibi bir beşerden başka bir şey değil; yoksa göz göre göre büyüye mi kapılıyorsunuz?"

4. Peygamber onlara dedi ki: Rabbim gökteki ve yerdeki her sözü bilir. O, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.

5. Onlar ise "Yok, bu Kur'ân karmakarışık rüyalardan ibarettir. Yok, onu kendisi uydurmuştur. Yok, o bir şâirdir," deyip durdular. "Eğer o peygamber ise, daha evvelkilere gönderilen mûcizeler gibi o da bir mûcize getirsin."

6. Kendilerinden evvel helâk ettiğimiz beldelerden hiçbirinin halkı, istedikleri mûcizeyi getiren peygamberlerine îmân etmemişlerdi. Şimdi bunlar mı îmân edecek?

7. Senden önce gönderdiğimiz peygamberler de kendilerine vahyettiğimiz insanlardan başkası değildi. Bilmiyorsanız bilenlerden sorun.

8. Biz, onları melekler gibi yiyip içmeye muhtaç olmayan birer cesetten ibaret kılmadık; onlar ölümsüz de değillerdi.

9. Sonra onlara olan vaadimizi yerine getirerek onları ve dilediklerimizi kurtardık, inkâr ve isyanda haddi aşanları ise helâk ettik.

10. Yemin olsun, size öyle bir kitap indirdik ki, şan ve şerefiniz ondadır. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?

11. Peygamberlerini yalanlamış nice zâlim belde halkını Biz kırıp geçirdik; onların ardından da başka kavimler yarattık.

12. Onlar azâbımızın dehşetini hisseder etmez kaçışmaya başladılar.

13. Melekler onlara “Kaçmayın,” diye seslendi. “Nimetler içinde yüzdüğünüz beldeye ve meskenlerinize dönün—tâ ki soranlara, başınızdan geçenleri anlatırsınız!”

14. Onlar da “Yazık bize!” dediler. “Biz gerçekten inkâr ve isyanımızla zulmeden kimseler olduk.”

15. Biz, onları kökünden biçip ocaklarını söndürünceye kadar böylece feryad edip durdular.

16. Biz, göğü, yeri ve ikisi arasındakileri oyuncak olsun diye yaratmadık.

17. Eğer bir eğlence edinmek isteseydik, onu Kendi katımızdan edinirdik. Biz hiçbir zaman hikmetsiz iş yapmayız.

18. Biz, hakkı bâtılın üzerine öyle bir çarparız ki, onun beynini parçalar; bâtıl da yok olup gider. Size gelince, Allah’a yakıştırdığınız şeyler yüzünden vay hâlinize!

19. Göklerde ve yerde kim varsa O’nundur. O’nun huzurundakiler, O’na ibâdetten çekinmezler ve bıkmazlar.

20. Gece gündüz, aralıksız O’nu tesbih ederler.

21. Yoksa onlar yeryüzünden birtakım ilâhlar edindiler de, ölüleri onlar mı diriltecekler?

22. Eğer göklerde ve yerde Allah’tan başka ilâhlar olsaydı, ikisi de harap olup giderdi. Arşın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdıkları şeylerden münezzehtir.

23. O’nun yaptıklarından hesap sorulmaz; onlar ise hesaba çekileceklerdir.

24. Yoksa O’ndan başka ilâhlar mı edindiler? Onlara de ki: Varsa delilinizi getirin. İşte benimle beraber îmân edenlerin kitabı, işte benden öncekilerin

kitabı. Aslında onların çoğu hakkı bilmezler; o yüzden yüz çevirip dururlar.

25. Senden önce peygamber olarak gönderdiğimiz hiçbir kimse yoktur ki, ona, “Benden başka ilâh yoktur; ancak Bana ibâdet edin” diye vahyetmiş olmayalım.

26. Onlar ise “Rahmân olan Allah kendisine evlât edindi” dediler. O, bundan münezzehtir. Hayır, onların evlât dedikleri, Allah’ın ikramda bulunduğu kullardır.

27. Allah emretmedikçe onlar bir söz söylemezler; ancak O’nun emriyle hareket ederler.

28. Allah onların yaptıklarını da bilir, yapacaklarını da. Onlar, Allah’ın râzı olduğu kimseden başkasına şefaat edemezler ve O’nun korkusundan ürperirler.

29. Onlardan kim “Ben Allah’tan başka bir ilâhım” diyecek olsa, onu Cehennemle cezâlandırırız. İşte Biz zâlimlerin cezâsını böyle veririz.

30. İnkâr edenler görmedi mi ki, gökler ve yer bitişik iken Biz onları birbirinden koparıp ayırdık? Her canlı şeyi de sudan yarattık. Hâlâ inanmıyorlar mı?[288]

31. Yeryüzü onları sarsmasın diye onda dağlar yarattık. Gidecekleri yere ulaşsınlar diye, yeryüzünde geniş meydanlar ve yollar açtık.

32. Gökyüzünü de korunmuş bir kubbe yaptık. Yine de onlar delillerimizden yüz çevirip dururlar.[289]

33. Geceyi ve gündüzü, Güneş’i ve Ay’ı yaratan da O’dur. Onların her biri bir yörüngede yüzüp gider.

34. Senden önce hiçbir beşere ölümsüzlük vermedik. Şimdi sen ölürsen onlar bâkî mi kalacaklar?

35. Her nefis ölümü tadıcıdır. Sizi denemek için hayırla da, şerle de imtihan ederiz. Sonunda ise Bize döndürüleceksiniz.

36. Kâfirler seni gördüklerinde hep alaya alırlar. “Bu mu ilâhlarımıza dil uzatan?” derler. Onlar ise Rahmân’ın kitabını inkâr edenlerin tâ kendileridir.

37. İnsan aceleci yaratılmıştır. Yakında size azâbımı göstereceğim; o kadar acele etmeyin.

38. Onlar, “Eğer sözünüzde doğru iseniz, vaad olunan bu azap ne zaman

gelecek?” diyorlar.

39. Kâfirler Cehennem ateşini ne yüzlerinden, ne de arkalarından uzaklaştıramayacakları ve kimseden yardım da göremeyecekleri o ânı bir bilselerdi!

40. Doğrusu, o azap ansızın geldiğinde onları şaşkına çevirecek; onların ise azâbı geri çevirmeye güçleri yetmeyecek ve kendilerine mühlet de tanınmayacak.

41. And olsun ki senden evvel de peygamberlerle alay edilmişti. Derken o alay edenleri, alaya aldıkları azap kuşatıverdi.

42. De ki: Gece ve gündüz, her an başınıza gelebilecek olan Rahmân’ın azâbından sizi kim koruyabilir? Hayır, onlar Rablerini hatırlamaktan yüz çevirmişlerdir.

43. Yoksa onların, kendilerini azâbımızdan koruyacak Bizden başka ilâhları mı var? İlâhlarının kendi kendilerine bile bir yardımı dokunmaz; o kâfirler ise Bizden de dostluk görmezler.

44. Biz, bunları da, atalarını da nimetler içinde yaşattık; öyle ki, ömürleri kendilerine pek uzun göründü. Onlar görmüyor mu ki, Biz kudretimizle tecellî edip topraklarını dört bir yandan daraltıyoruz? Şimdi onlar mı üstün gelmiş oluyorlar?

45. De ki: Başınıza gelecekleri ben ancak vahiyle size haber veriyorum. Sağırlar ise, kötü bir âkıbetten sakındırıldıkları zaman, bu haberi işitmezler.

46. And olsun ki, Rabbinin azâbından küçük bir esinti onlara hafifçe dokunacak olsa, elbette “Yazık bize,” diyeceklerdi, “biz gerçekten zâlimmişiz!”

47. Kıyâmet gününde Biz adâlet terazilerini kurduğumuzda, hiç kimse en küçük bir haksızlığa uğratılmaz. Hardal danesi kadar bir amel de olsa, onu mîzâna koyarız. Hesap görücü olarak Biz kâfiyiz.

48. And olsun ki Biz Mûsâ’ya ve Hârûn’a, hak ile bâtılı ayıran, inkâr ve cehâlet karanlıklarını dağıtan bir ışık ve takvâ sahipleri için bir öğüt olarak Tevrât’ı vermiştik.

49. O takvâ sahipleri ki, görmedikleri halde ve yalnız başına kaldıkları zamanlarda da Rablerinden korkarlar ve kıyâmetin dehşetinden ürperirler.

50. İşte bu Kur'ân, feyiz ve bereket kaynağı bir kitaptır ki, onu da Biz indirdik. Şimdi siz bunu inkâr mı edeceksiniz?

51. And olsun ki, daha önce de Biz İbrahim'e doğru yolu bulma kabiliyeti vermiştik. Biz, onun bu ihsâna lâyık olduğunu biliyorduk.

52. Hani o babasına ve kavmine, "Tapınıp durduğunuz bu heykeller nedir?" demişti.

53. Onlar, "Biz atalarımızı bunlara tapar halde bulduk" dediler.

54. İbrahim de, "Yemin olsun ki siz de, atalarınız da apaçık bir sapıklık içindesiniz" diye cevap verdi.

55. "Gerçek mi söylüyorsun, yoksa eğleniyor musun?" diye sordular.

56. İbrahim dedi ki: "Gerçekten sizin Rabbiniz, göklerin ve yerin Rabbidir ki, bütün bunları O yaratmıştır. Ben de buna şâhitlik edenlerdenim.

57. "Allah'a yemin olsun ki, siz dönüp gittikten sonra ben putlarınıza bir oyun edeceğim."

58. Sonra o putları parça parça etti; gelip ona sorsunlar diye de, içlerinden bir büyüğünü sağlam bıraktı.

59. "İlâhlarımıza bunu kim yaptıysa şüphesiz zâlimlerdendir" dediler.

60. "İşittik ki," dediler, "İbrahim denilen bir genç bunları diline dolayıp duruyormuş."

61. Dediler ki: "Onu halkın gözü önüne getirin; böylece onun hakkında şâhitlik ederler."

62. "Ey İbrahim," dediler. "İlâhlarımıza bunu yapan sen misin?"

63. İbrahim "Hayır," dedi. "Bunu yapsa yapsa şu büyükleri yapmıştır. Eğer konuşabiliyorlarsa onlardan sorun."

64. Sonra vicdanlarına dönüp, kendi kendilerine, "Doğrusu zâlim olan biziz" dediler.

65. Sonra yine eski kafalarına dönüp "And olsun ki bunların konuşamayacağını sen de biliyorsun" dediler.

66. İbrahim dedi ki: "Öyleyse Allah'ı bırakıp da size ne bir fayda, ne de bir

zarar veremeyen şeylere hâlâ tapacak mısınız?

67. “Size de, Allah’tan başka taptıklarınıza da yuh olsun! Hiç akıllanmayacak mısınız?”

68. Dediler ki: “Eğer bir şey yapacaksanız, İbrahim’i yakarak ilâhlarınıza yardım edin.”[290]

69. “Ey ateş,” dedik. “İbrahim için serin ve selâmetli ol.”

70. Onlar İbrahim’e bir tuzak kurmak istediler; Biz de onları daha büyük bir hüsrâna uğrattık.[291]

71. Biz İbrahim’i de, Lût’u da, âlemler için mübârek kıldığımız bir yere kavuşturarak kurtardık.

72. İbrahim’e Biz İshâk’ı verdik; bir de torunu Yâkub’u ihsan ettik. Her birini de sâlih insanlar kıldık.

73. Onları, emrimizle doğru yolu gösteren rehberler yaptık ve onlara hayırlı işlerde bulunmayı, namazı dosdoğru kılmayı ve zekâtı vermeyi vahyettik. Onlar ancak Bize ibâdet eden kullar idi.

74. Lût’a da adâletle hükmetmek için bir hikmet ve peygamberliğe lâyık bir ilim verdik ve onu, çirkin işleri âdet edinen bir memleketten kurtardık. Gerçekten onlar yoldan çıkmış pek kötü bir kavimdi.[292]

75. Lût’u ise rahmetimize dâhil ettik. Gerçekten o sâlih kimselerdendi.

76. Daha önce de Nûh bize duâ ettiğinde onun duâsını kabul etmiş ve kendisiyle âilesini o büyük sıkıntıdan kurtarmıştık.

77. Onu, âyetlerimizi yalanlayan kavminin şerrinden muhâfaza ettik. Gerçekten onlar çok kötü bir kavimdi; Biz de onların hepsini boğduk.

78. Dâvûd ile Süleyman’ı da hatırla ki, onlar, kavmin salıverilmiş koyunlarının zarar verdiği ekin hakkında hüküm veriyorlardı. Biz de onların hükmüne şâhit idik.[293]

79. Süleyman’ın verdiği hükmü ona Biz ilhâm ettik. Onlardan her birine, adâletle hükmetmek için bir hikmet ve peygamberliğe lâyık bir ilim verdik. Dâvud ile beraber tesbih etsinler diye, dağları ve kuşları onun emrine verdik. Bütün bunları yapan Bizdik.

80. Sizi harbin şiddetinden koruması için zırh yapma sanatını da ona Biz öğrettik. Artık şükredersiniz, değil mi?

81. Şiddetli rüzgârı da Süleyman'a boyun eğdirdik ki, içinde bereketler yarattığımız topraklara doğru onun emriyle eser ve onu alıp götürürdü. Biz her şeyi biliriz.

82. Denize dalarak onun için cevherler çıkaran ve başka işler de gören şeytanları yine onun emrine verdik. Onları gözeten ve Süleyman'ın emrinde tutan Bizdik.[294]

83. Eyyûb'u da hatırla ki, Rabbine şöyle niyaz etmişti: "Bana gerçekten zarar dokundu. Sen ise merhametlilerin en merhametlisisin."

84. Biz de duâsını kabul edip kendisine dokunan zararı giderdik; tarafımızdan bir rahmet eseri ve ibâdet eden kullar için bir öğüt olarak, âilesini ve bir o kadarını daha ona ihsan ettik.[295]

85. İsmail'i, İdris'i ve Zülkifl'i de an. Onların hepsi de sabredenlerdendi.

86. Biz onların hepsini rahmetimize dahil ettik. Gerçekten de onlar sâlih kullardandı.

87. Balığın yuttuğu Yûnus'u da hatırla ki, öfkelenerek kavmini terk etmiş ve Bizim de kendisini bu yüzden bir sıkıntıya sokmayacağımızı sanmıştı. Sonra karanlıklar içinde kaldığında niyaz etti: "Senden başka ilâh yoktur. Seni her türlü noksandan tenzih ederim. Gerçekten ben kendine zulmedenlerden oldum."

88. Biz de duâsını kabul edip onu sıkıntıdan kurtardık. İşte Biz mü'minleri böyle kurtarırız.[296]

89. Zekeriyâ'yı da hatırla ki, Rabbine şöyle niyaz etmişti: "Yâ Rabbi, beni tek başıma evlâtsız bırakma. Sen vârislerin en hayırlısısın; çünkü bâkî kalan ve her şeyin hakikî sahibi olan Sensin."

90. Biz de onun duâsını kabul edip ona Yahyâ'yı ihsân ettik ve yaşlı hanımını da onun için çocuk doğurabilecek hâle getirdik. Gerçekten onlar dâimâ hayırlı işlere koşar ve rahmetimizi umup azâbımızdan korkarak Bize duâ ederlerdi. Onlar Bize karşı derin bir hürmet ve tevâzu içindeydiler.

91. Nâmusunu koruyan Meryem'i de hatırla ki, emrimizle vücuda gelen bir ruhtan ona üfledik; onu ve oğlunu âlemler için bir mûcize kıldık.

92. İşte bütün bu peygamberlerin getirdikleri din, tek bir dindir ki, o da sizin dininiz olan İslâmdır. Ben de sizin Rabbinizim; o halde yalnız Bana kulluk edin.

93. Fakat insanlar tevhid dinini parça parça ederek aralarında ihtilâfa düştüler. Onların hepsi de sonunda huzurumuza dönecektir.

94. Kim mü’min olduğu halde güzel işler yaparsa, emeği boşa gitmez. Biz, onun her işini kaydediciyiz.

95. Helâk ettiğimiz bir belde ahâlisinin de hesap vermek için huzurumuza dönmemesi mümkün değildir.

96. İnsanlar arasındaki ihtilâflar böylece devam edip gider; nihâyet Ye’cüc ile Me’cücün önündeki sed açıldığında, her tepeden saldırmaya başlarlar.[297]

97. Hak bir vaad olan kıyâmet yaklaşıp da alâmetler belirdiğinde, inkâr edenlerin gözleri donakalır. “Yazıklar olsun bize!” derler. “Biz bundan gaflet içindeydik. Daha doğrusu, peygamberleri yalanlayarak zâlimler olduk.”

98. Siz de, Allah’ı bırakıp kendilerine taptığınız şeyler de, hep Cehennem odunusunuz. Hep beraber oraya gireceksiniz.

99. Eğer onlar gerçekten ilâh olsalardı Cehenneme girmezlerdi. Halbuki hepsi orada ebedî olarak kalacaklardır.

100. Orada onların hakkı dehşetli hırıltılarla inleyip durmaktır; azâbın şiddetinden orada bir şey de işitmezler.

101. Kendileri için tarafımızdan ebedî saâdet takdir edilmiş olanlara gelince; işte onlar Cehennemden uzak tutulmuşlardır.

102. Onlar, Cehennemin hışırtısını bile duymazlar. Gönüllerinin arzu ettiği şeyler içinde ebedî olarak kalacaklardır.

103. En büyük korku olan kıyâmetin dehşeti onlara üzüntü vermez. Onları melekler karşılar ve “İşte,” derler, “size müjdelenmiş olan gün bugündür.”

104. O gün semâyı, kitap sayfalarını dürer gibi düreriz. Sonra onu, ilk yaratışa nasıl başladıysak öyle iâde ederiz. Bu bizim vaadimizdir; ve Biz, vaadimizi muhakkak yerine getiririz.

105. And olsun ki, Tevrât’tan sonra Zebur’da da “Cennete Benim sâlih kullarım vâris olacaktır” diye yazdık.

106. Muhakkak ki bu Kur’ân’da, Allah’a kulluk eden bir topluluk için tam ve kâfi bir öğüt vardır.

107. Seni de ancak âlemlere bir rahmet olarak gönderdik.

108. De ki: “Bana, ‘Hepinizin ilâhı tek bir ilâhtır’ diye vahyolundu. Artık Müslüman olmanız gerekmez mi?”

109. Eğer yüz çevirirlerse, “Tebliğimi hepinize eşit olarak yaptım,” de. “Tehdit edildiğiniz şey size yakın mıdır, uzak mıdır, onu da ben bilemem.

110. “Şüphe yok ki, açıkça söylenen sözü de O bilir, gizlediklerinizi de yine O bilir.

111. “Olur ki, tehdit edildiğiniz şeyin gecikmesi, sizin için bir imtihan ve belli bir vakte kadar elinize verilmiş bir fırsattır; onu da ben bilemem.”

112. Peygamber dedi ki: “Yâ Rabbi, benimle inkâr edenler arasında hak ile hükmet. Rabbimiz, sizin yakıştırdıklarınıza karşı Kendisinden yardım istenecek olan o Rahmân’dır.”

Hac Sûresi

Bir kısım âyetleri Mekke'de, bir kısım âyetleri de Medine'de nâzil olmuştur. 78 âyettir. Tevhid delilleri ve Kur'ân-ı Kerimin dört büyük esası yanında, cihad, hac ve kurban ile ilgili bir kısım hükümlere de yer verilmektedir. Kâbe'nin yerinin İbrahim Aleyhisselâma bildirilmesi ve onun insanları hacca dâvet etmekle emrolunması bu sûrede anlatılmakta ve sûre de bu münâsebetle "Hac" ismiyle anılmaktadır. Sûre, peş peşe sıralanan tevhid delillerinden sonra, bu ümmeti, Hazret-i İbrahim'in tevhid dinine uymaya çağırarak sona ermektedir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Ey insanlar, Rabbinizden korkun. Kıyâmet gününün zelzelesi, muhakkak ki pek büyük bir şeydir.

2. Onu gördüğünüz gün, her bir emzikli kadın emzirdiğini unutur, her bir hâmile kadın çocuğunu düşürür. İnsanları da sarhoş görürsün, halbuki onlar sarhoş değillerdir; lâkin Allah'ın azâbı pek şiddetlidir.

3. Yine de insanlardan öylesi vardır ki, hiçbir bilgisi yokken, Allah hakkında münâkaşa eder ve her bir inatçı şeytanın peşine takılır.

4. Şeytan için yazılan hüküm odur ki, kim onu dost edinirse, muhakkak şeytan onu saptırır ve alevli ateşin azâbına sürükler.

5. Ey insanlar! Eğer öldükten sonra diriltilmeniz hakkında şüpheniz varsa, şurası muhakkak ki, Biz sizi önce topraktan, sonra bir damla sudan, sonra pıhtılaşmış bir kandan, sonra da belli belirsiz bir parça etten yarattık—tâ ki âyetlerimizi size açıklayalım. Sonra sizi dilediğimiz bir vakte kadar rahimlerde tutar, ondan sonra da çocuk olarak çıkarır, olgunluk çağınıza kadar büyütürüz. İçinizden bazıları vefat ettirilir; bazılarınızı da en ileri yaşlara, evvelce bildiği şeyleri de bilmez hâle gelinceye kadar yaşatırız. Tekrar diriltilmekten şüphe ediyorsanız şuna da dikkat edin ki, sen yeryüzünü ölmüş, kurumuş görürsün. Fakat üzerine yağmur indirdiğimiz zaman o ölmüş yeryüzü harekete gelir, kabarır, üzerinde her güzel çiftten çeşit çeşit bitkiler yeşerir.

6. Bütün bunlar delildir ki, Allah, zâtında ve sıfatlarında haktır, ölüleri dirilten O'dur ve O'nun gücü her şeye yeter.

7. Şu da muhakkaktır ki, kıyâmet günü mutlaka gelecektir, onda hiçbir şüphe yoktur; ve Allah, kabirde yatanları diriltecektir.

8. Yine de insanlardan öylesi vardır ki, ne bir ilme, ne bir delile, ne de aydınlatıcı bir kitaba dayanmaksızın Allah hakkında münakaşa ederler.

9. Kibirle boyunlarını çevirip yan dönerek halkı Allah yolundan saptırmak için mücâdele ederler. O kimsenin dünyadaki hakkı rezil ve rüsvay olmaktır; kıyâmet gününde de ona yakıcı Cehennem azâbını tattırırız.

10. Ona, “Bu cezâ senin kendi elinle yaptığın işin karşılığıdır,” denir. “Yoksa Allah, kullarına asla zulmedici değildir.”

11. İnsanlardan öylesi de vardır ki, tereddüt içinde Allah’a ibâdet eder. Eğer kendisine bir hayır dokunursa gönül rahatlığıyla dine sarılır. Başına bir musibet geldiğinde ise yüz üstü geri döner. O, dünyada da, âhirette de ziyana uğramıştır. Bu ise, apaçık bir hüsrânın tâ kendisidir.

12. Allah’ı bırakıp da, kendisine ne bir zararı, ne de bir faydası dokunmayan şeylere tapar. Bu ise, haktan pek uzak bir sapıklığın tâ kendisidir.

13. Halbuki o, zararı faydasından daha yakın olan şeye kulluk etmektedir. Ne kötü bir yardımcı ve ne kötü bir arkadaştır o!

14. Muhakkak ki Allah, îmân edip güzel işler yapanları, altından ırmaklar akan Cennetlere koyar. Şüphesiz Allah dilediğini yapar.

15. Her kim, Allah’ın dünyada ve âhirette O’na (Resûlüne) yardım etmeyeceğini sanıyorsa, öfkesini gidermek için isterse evinin tavanına bir ip bağlayıp kendini assın! Sonra baksın, öfkesine sebep olan şeyi bu hareketiyle giderebilecek mi?

16. İşte Biz, Kur’ân’ı böyle apaçık âyetler hâlinde indirdik. Muhakkak ki Allah, dilediğine doğru yolu gösterir.

17. Îmân edenler, Yahudiler, yıldızlara ve meleklere tapanlar, Hıristiyanlar, Mecûsîler ve müşrikler arasında, şüphesiz ki Allah kıyâmet gününde hükmünü verecek ve haklıyı haksızdan ayıracaktır. Allah, her şeyi hakkıyla görüp bilendir.

18. Görmez misin ki, göklerde olanlar ve yerde olanlar, Güneş, Ay ve yıldızlar, dağlar, ağaçlar ve hayvanlar ve insanların birçoğu, Allah’a secde eder. Birçoğu da vardır ki, onlar üzerine azap hak olmuştur. Allah, kimi hor kılarsa, onu saâdete kavuşturacak hiçbir kimse yoktur. Şüphesiz ki Allah, dilediğini yapar.

19. İşte mü'minler ve kâfirler, birbirine hasım şu iki topluluktur ki, Rableri hakkında devamlı mücâdele hâlindedirler. Kâfirlere gelince, onlar için Cehennem ateşinden elbiseler biçilecek, başlarından aşağı da kaynar su dökülecektir.

20. Karınlarının içinde olanlar da, derileri de o kaynar suyla eritilir.

21. Onlar için demirden kırbaçlar vardır.

22. Ne zaman Cehennemin ıztırabından kurtulmak isteseler, her defasında oraya geri çevrilirler ve kendilerine "Tadın yakıcı ateş azâbını!" denir.

23. Îmân edip güzel işler yapanları ise, muhakkak ki Allah, altından ırmaklar akan Cennetlere koyar. Orada onlar altın bilezikler ve incilerle süslenirler; oradaki elbiseleri de ipektir.

24. Onlar sözün en güzeli olan kelime-i tevhide hidâyet olunmuşlardır. Ve onlar, her türlü övgüye lâyık olan Allah'ın yoluna hidâyet olunmuşlardır.

25. Kâfir olarak, halkı Allah'ın yolundan ve yerli yahut taşradan gelen bütün insanlar için müsâvi kıldığımız Mescid-i Harâmı ziyaretten alıkoyanlara ve orada haktan saparak zulme yeltenen kimseye pek acı bir azâbı tattırırız.

26. Hani Biz, İbrahim'e Beytin yerini göstermiş ve "Bana hiçbir şeyi ortak koşma," diye vahyetmiştik. "Beytimi de tavâf edenler, namaz kılanlar, rükû ve secde edenler için temiz tut.

27. "İnsanlara haccı ilân et ki, yaya olarak yahut uzak yollardan gelen yorgun düşmüş develer üzerinde sana gelsinler.

28. "Tâ ki orada dünyalarına ve âhiretlerine âit faydaları bulsunlar ve belirli günlerde, Allah'ın onlara rızık olarak verdiği kurbanlık hayvanları keserken onların üzerine Allah'ın ismini ansınlar. Artık onlardan yiyin ve sıkıntı içindeki fakirlere de yedirin.

29. "Sonra kirlerini gidersinler, adaklarını yerine getirsinler ve eskiden beri şerefi pek yüce olan Kâbe'yi tavâf etsinler."

30. İşte Allah'ın emri böyledir. Kim Allah'ın hükümlerine saygı gösterirse, Rabbinin katında onun için bu bir hayırdır. Haram oldukları açıklananlar dışındaki hayvanlar size helâl kılınmıştır. Putlara tapmak gibi bir pislikten ve yalan sözden de kaçının.[298]

31. O’na hiçbir şeyi ortak koşmaksızın, Allah için tevhid dinine yönelin. Kim Allah’a ortak koşarsa, onun durumu, gökten düşerek kuşların kapıp parçaladığı yahut rüzgârın uzak bir yere savurup attığı kimsenin hâli gibidir.

32. İşte, Allah’a ortak koşan kimse, böylece îmân semâsından düşüp helâk olmuş yahut inkâr vâdilerine savrulup kaybolmuş olur. Kim dinin alâmeti olarak Allah’ın bildirdiği emir ve yasaklara saygı gösterirse, şüphesiz bu kalblerin takvâsındandır.

33. Dinin alâmetlerinden olan kurbanlarda da, kesilecekleri zamana kadar sizin için faydalar vardır. Sonra onların kurban edilmek üzere varacakları yer, Kâbe’dir.

34. Allah’ın onlara rızık olarak verdiği hayvanları keserken O’nun adını ansınlar diye, Biz her ümmet için kurban kesecek bir yer tâyin ettik. Sizin ilâhınız tek bir ilâhtır; yalnız O’na boyun eğin. Allah’tan korkan mütevâzı kulları da müjdele.

35. O kimseler ki, Allah anıldığında kalbleri titrer; başlarına gelen her şeye karşı sabırlıdırlar; namazlarını dosdoğru kılarlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden bağışta bulunurlar.

36. Kurbanlık develeri de Allah’ın size bildirdiği dinin alâmetlerinden kıldık ki, onda sizin için bir hayır vardır. Onları ayakta oldukları halde kurban ederken Allah’ın adını anın. Yere düşüp öldüklerinde de ondan hem kendiniz yiyin, hem de istemeyen ve isteyen fakirlere yedirin. Şükredesiniz diye, onlara işte böylece size boyun eğdirdik.

37. Onların ne etleri, ne de kanları Allah’a ulaşacak değildir; Allah’a ulaşacak olan, ancak sizin takvânızdır. Allah, onları sizin emrinize verdi ki, size doğru yolu göstermesine karşı siz de Allah’ın büyüklüğünü ilân edin. İyilik yapan ve iyi kullukta bulunanları müjdele.

38. Muhakkak ki Allah, kâfirlerin şerrini îmân edenlerden uzaklaştırır. Allah, hâinlerden ve nankörlerden hiç kimseyi sevmez.

39. Kendilerine savaş açılan mü’minlere, zulme uğramaları sebebiyle, cihad izni verildi. Şüphesiz ki Allah onlara yardım etmeye hakkıyla kàdirdir.

40. Onlar, “Rabbimiz Allah’tır” demiş olmalarından başka hiçbir sebep olmaksızın, haksız yere yurtlarından çıkarılmışlardır. Eğer Allah, insanların kötülüklerini birbirine def ettirmeseydi, manastırlar, kiliseler, havralar ve içinde

Allah'ın adı çokça anılan mescidler yıkılıp giderdi. O'nun dinine yardım edenlere Allah mutlaka yardım eder. Şüphesiz ki Allah pek kuvvetli ve pek izzetlidir; O, dilediğine dilediği şekilde yardım etmeye kàdirdir ve O'nu bu yardımdan alıkoyacak kimse yoktur.

41. O kimseler ki, kendilerine yeryüzünde imkân ve iktidar verdiğimizde namazlarını dosdoğru kılarlar, zekâtlarını verirler, iyiliği teşvik edip kötülükten sakındırırlar. Bütün işlerin âkıbeti ise Allah'a âittir.

42-44. Eğer onlar seni yalanlıyorlarsa, onlardan önce Nûh kavmi, Âd ve Semûd, İbrahim kavmi, Lût kavmi ve Medyen halkı da peygamberlerini yalanlamışlar, Mûsâ da öylece yalanlanmıştı. Ben ise kâfirlere önce mühlet verdim, sonra da onları azâbımla yakaladım. İşte bak, inkârlarının cezâsını nasıl verdim!

45. Ahâlisi zâlim olan nice beldeyi Biz helâk ettik ki, yıkılıp harâbe hâline gelmiş, kuyuları metrûk, yüksek köşkleri sahipsiz kalmıştı.

46. Onlar hiç yeryüzünde dolaşmazlar mı ki, bu sayede düşünecek kalbleri, işitecek kulakları bulunsun? Doğrusu gözler kör olmaz; lâkin sinelerdeki kalbler kör olur.

47. Senden azâbın çabuk gelmesini istiyorlar; halbuki Allah vaadinden dönecek değildir. Lâkin Rabbinin katında bir gün, sizin hesabınıza göre bin yıl gibidir.

48. Zâlim oldukları halde nice belde ahâlisine Ben mühlet verdim, sonra da onları azâbımla yakaladım. Dönüş ancak Banadır.

49. De ki: Ey insanlar, ben sizi Allah'ın azâbından apaçık bir sakındırıcıyım.

50. Îmân edip güzel işler yapanlara gelince, günahlardan bağışlanma ve tükenmez bir rızık onlarındır.

51. Âyetlerimizi, akıllarınca boşa çıkarmak için birbirleriyle yarışanlar ise, Cehennem ehlidirler.

52. Senden evvel hiçbir resul veya nebî göndermedik ki, bir şey temennî ettiğinde, şeytan onun bu temennîsine bir vesvese karıştırmış olmasın—fakat Allah, şeytanın o vesvesesini giderir. Sonra da Allah, âyetlerini sapasağlam tesbit eder. Allah, her şeyi hakkıyla bilen, her şeyi hikmetle yapandır.

53. Allah'ın buna müsaadesi, kalblerinde şüphe ve nifak hastalığı bulunanlara

ve kalbleri inkârla katılaşmış olanlara şeytanın verdiği vesveseyi bir imtihan vesilesi yapmak içindir. Zâlimler ise, muhakkak ki, haktan pek uzak bir ayrılık içindedirler.

54. Bir de, kendilerine ilim verilmiş olanlar, Kur'ân'ın, Rabbinden gelen hak kitap olduğunu bilsinler, ona îmân etsinler ve kalblerinde ona karşı bir rahatlık meydana gelsin diye Allah buna müsaade eder. Muhakkak ki Allah, îmân edenleri dosdoğru bir yola iletir.

55. İnkâr edenler ise, kıyâmet veya ölüm vakti ansızın gelinceye, yahut nesillerinin kesileceği o kısır gün erişinceye kadar şüpheden kurtulamazlar.[299]

56. O gün, mülk ve saltanat yalnız Allah'ındır. Kulları arasında hükmü O verecektir. Îmân edip güzel işler yapanlar, o gün nimetlerle dolu Cennetlerdedirler.

57. İnkâr eden ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, onların hakkı da hor ve hakir edici bir azaptır.

58. Allah yolunda hicret ettikten sonra öldürülen veya ölenleri ise, Allah güzel bir rızıkla rızıklandıracaktır. Muhakkak ki Allah, en hayırlı rızık vericidir.

59. Onları, hoşnut olacakları Cennete koyacaktır. Muhakkak ki Allah her şeyi hakkıyla bilir ve kullarının kusurlarına karşı lûtufla muâmele eder.

60. O'nun yolunda hicret edenlere Allah'ın vaadi işte böyledir. Kim, kendisine yapılan zulme aynen mukabele eder ve sonra yine zulme uğrarsa, Allah ona elbette yardım edecektir. Muhakkak ki Allah, çok affedici, günahları çok bağışlayıcıdır.

61. Bu yardım, Allah'ın kudretiyledir. Muhakkak ki Allah, geceyi gündüze, gündüzü de geceye sokar ve muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla görür.

62. Bu da Allah'ın kudretiyledir. Çünkü Allah hak olan Mâbuddur. Müşriklerin O'ndan başka taptıkları ise, bâtılın tâ kendisidir. Her şeyden yüce ve her şeyden büyük olan yalnız Allah'tır.

63. Görmez misin ki, Allah gökten bir su indirir de, yeryüzü onunla yemyeşil kesiliverir? Muhakkak ki Allah, en gizli işleri bütün inceliğiyle bilir; O her şeyden haberdardır.

64. Göklerde ne var, yerde ne varsa O'nundur. Muhakkak ki, hiçbir şeye

ihtiyacı olmayan ve her türlü övgüye lâyık olan ancak Allah'tır.

65. Görmez misin ki yerde olanları da, Kendi emriyle denizde akıp giden gemileri de sizin hizmetinize Allah vermiştir? Göğü izni olmaksızın yere düşmekten alıkoyan da O'dur. Muhakkak ki Allah, insanlara çok şefkatli, çok merhametlidir.

66. Size hayat veren, sonra öldüren, sonra tekrar diriltecek olan yine O'dur. İnsan ise gerçekten pek nankördür.

67. Her ümmet için Biz bir şeriat tâyin ettik ki, onlar bununla hareket ederlerdi. Artık din hususunda seninle münâkaşa etmesinler. Sen de insanları Rabbine dâvet et. Muhakkak ki sen hidâyete götüren dosdoğru bir yol üzerindesin.

68. Yine de seninle mücâdele edecek olurlarsa, "Yaptıklarınızı Allah hakkıyla bilir" de.

69. İhtilâfa düştüğünüz şeyler hakkında, kıyâmet günü aranızda hüküm verecek olan Allah'tır.

70. Bilmez misin ki, Allah gökte ve yerde ne varsa hepsini bilir? Bunların hepsi Levh-i Mahfuzda yazılmıştır. Bu ise Allah için pek kolaydır.

71. Onlar ise Allah'ı bırakıp, haklarında Allah'ın hiçbir delil indirmediği ve hiçbir bilgilerinin de bulunmadığı şeylere taparlar. Zâlimlerin hiçbir yardımcısı yoktur.

72. Onlara apaçık âyetlerimiz okunduğunda, o kâfirlerin inkârını yüzlerinden anlarsın. Âyetlerimizi kendilerine okuyanlara neredeyse saldıracak olurlar. "Bundan daha kötüsünü size haber vereyim mi?" de. "O ateştir. Allah, onu inkâr edenlere vaad etmiştir. Gidilecek ne kötü bir yerdir orası!"

73. Ey insanlar, size bir misâl getirildi. Şimdi onu dinleyin: Sizin Allah'ı bırakıp da taptıklarınızın hepsi bir araya gelse, bir sinek bile yaratamazlar. Sinek onlardan bir şey kapacak olsa, onu da geri alamazlar. İsteyen de âciz, istenen de...

74. Onlar Allah'ın kudret ve azametini hakkıyla bilemediler. Şüphesiz ki Allah mutlak kuvvet ve izzet sahibidir.

75. Allah meleklerden de, insanlardan da elçiler seçer. Şüphesiz ki Allah her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla görendir.

76. Allah, onların yaptıklarını da bilir, yapacaklarını da. Bütün işler sonunda Allah’a döndürülür.

77. Ey îmân edenler! Rükû edin, secdeye varın, Rabbinize ibâdet edin ve hayır işleyin ki kurtuluşa eresiniz.

78. Allah yolunda nasıl cihad etmek gerekiyorsa öyle cihad edin. Dinine yardım etmek için sizi O seçti ve dinde üzerinize büyük bir güçlük de yüklemedi —tıpkı atanız İbrahim’in dininde olduğu gibi. Evvelki kitaplarda da, bu Kur’ân’da da sizi “Müslümanlar” olarak adlandıran O’dur—tâ ki peygamber sizin üzerinize bir şâhit olsun, siz de insanlar üzerine şâhitler olun. Öyleyse namazınızı dosdoğru kılın, zekâtınızı verin ve her işinizde Allah’a sarılın. Sizin dostunuz O’dur. O, ne güzel dosttur ve O, ne güzel yardım edicidir!

Mü’minûn Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 118 âyettir. Mekke’de inen diğer sûreler gibi, bu sûre de Kur’ân’ın dört büyük esasını kendisinde toplamıştır. Göklerde ve yerde Allah’ın varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine işaret eden delillere bu sûrede de ibretli bir şekilde dikkat çekilmektedir. Sûreye “mü’minler” mânâsında “Mü’minûn” adının verilmesinin sebebi, mü’minlerin vasıflarını zikrederek başlaması ve onlar için müjdeler taşımasıdır. Sûrede bazı peygamber kıssalarına da yer verilir. Hazret-i Ömer, bu sûrenin nâzil oluşuyla ilgili olarak şunu anlatmıştır: “Resulullaha (a.s.m.) vahiy geldiği zaman, yüzünün yanından arı sesine benzer bir ses işitilirdi. Bir gün yine Allah ona bazı âyetler indirdi ve bu hal bir saat kadar devam etti. Sonra Resul-i Ekrem (a.s.m.) Mü’minû’nun başından onuncu âyetine kadar olan kısmını okuyarak, ‘Kim bu on âyetin hükmünü yerine getirirse Cennete girer’ buyurdu. Sonra kıbleye yöneldi, ellerini kaldırarak şöyle duâ etti: ‘Yâ Rab, bizi azaltma, çoğalt. Bizi şerefli kıl, küçük düşürme. Bize ihsân et, bizi mahrum etme. Bizi üstün kıl, mağlûp etme. Yâ Rab, bizi hoşnud et ve bizden râzı ol.’”

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Mü’minler kurtuluşa ermiş, umduklarına kavuşmuşlardır.

2. Onlar namazlarını Allah’tan korkarak, hürmet ve tevâzu içinde ve tâdil-i erkân ile kılarlar.

3. Onlar dünya ve âhiretlerine faydası dokunmayan her türlü şeyden yüz çevirirler.

4. Onlar nâil oldukları her türlü nimetin zekâtını aksatmadan verirler.

5. Onlar nâmuslarını korurlar.

6. Ancak hanımlarına ve câriyelerine karşı müstesnâ—bunlarla olan yakınlıklarından dolayı kınanmazlar.

7. Kim helâl sınırını aşarak bundan ötesine geçmek isterse, işte öyleleri haddini aşmış olanlardır.

8. O mü’minler ki, Allah’a ve kullara karşı olan emânet ve mes’uliyetlerini

yerine getirirler ve sözlerinde dururlar.

9. Onlar namazlarını devamlı olarak, vaktinde ve şartlarına riâyet ederek kılarlar.

10. İşte onlar vârislerin tâ kendisidir.

11. Onlar Firdevs Cennetine vâris olurlar. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır.

12. And olsun ki Biz, insanı çamurun özünden yarattık.

13. Sonra onu sağlam ve korunmuş olan anne rahmine bir damla su olarak yerleştirdik.

14. Sonra o su damlasını pıhtılaşmış bir kan olarak yarattık. O pıhtılaşmış kanı bir parça et olarak yarattık. O et parçasını kemikler olarak yarattık. Kemiklere de et giydirdik. Sonra da onu bambaşka bir yaratışla inşâ ettik. Yaratıcılık mertebelerinin en güzelinde olan Allah'ın şânı ne yücedir!

15. Sonra siz, bunun ardından muhakkak öleceksiniz.

16. Sonra da kıyâmet gününde diriltileceksiniz.

17. And olsun ki Biz, sizin üzerinizde üst üste yedi gök yarattık. Biz yarattıklarımızdan habersiz değiliz.

18. Gökten de bir ölçü ile, ihtiyacınıza yetecek kadar su indirdik ve onu yeryüzünde muhâfaza ettik. Onu yok etmeye de Biz elbette kàdiriz.

19. O suyla sizin için hurmalıklar ve üzüm bağları inşâ ettik. Onların içinde sizin için pek çok meyveler vardır ki, onlardan yersiniz.

20. Tûr-i Sînâ'da yetişen bir ağaç da meydana getirdik ki, bu ağaç hem yağ, hem de katık edecekleri (zeytin) verir.

21. Ehlî hayvanlarda da sizin için bir ibret vardır. Onların karınlarındaki sütten size içiririz; sizin için onlarda daha pek çok faydalar vardır; ayrıca etlerinden de yersiniz.

22. Karada onların üzerine, denizde de gemilere bindirilirsiniz.

23. And olsun ki Biz, Nûh'u kavmine peygamber olarak gönderdik. O, "Ey kavmim," dedi, "Allah'a ibâdet edin. O'ndan başka ilâhınız yoktur. O'na karşı gelmekten korkmuyor musunuz?"

24. Kavminin ileri gelen kâfirleri ise, “Bu da ancak sizin gibi bir beşerdir,” dediler. “Size karşı üstünlük sağlamak istiyor. Allah, peygamber göndermek isteseydi herhalde melekleri gönderirdi. Biz gelip geçmiş atalarımız arasında böyle bir şey işitmedik.

25. “Bu olsa olsa cinnet getirmiş bir adamdır. Belli bir zamana kadar onu gözetleyin, bakalım.”

26. Nûh, “Ey Rabbim,” dedi. “Onların beni yalanlamasına karşı bana yardım et.”

27. Biz de Nûh’a, “Nezâretimiz altında ve tâlimimizle gemiyi yap,” diye vahyettik. “Emrimiz gelip fırın kızıştığında, her hayvandan birer çift ve helâk olmaya hak kazanmış olanlar dışındaki âileni gemiye al. İnkârlarıyla kendilerine zulmetmiş olanlar hakkında da Bana müracaatta bulunma. Onlar boğulmaya mahkûmdurlar.

28. “Sen ve beraberindekiler gemiye bindiğinizde, ‘Bizi, o zâlimler gürûhundan kurtaran Allah’a hamd olsun’ de.

29. “Yine de ki: ‘Ey Rabbim, beni hayır ve bereketi bol bir yere indir. Misafir ağırlayanların en hayırlısı Sensin.’”

30. Şüphesiz bunda nice ibretler vardır; Biz, insanları her zaman imtihan ederiz.

31. Sonra da, onların ardından başka bir nesil ortaya çıkardık.

32. Onlara da kendi içlerinden bir peygamber gönderdik. O da dedi ki: “Allah’a ibâdet edin. O’ndan başka ilâhınız yoktur. O’na karşı gelmekten sakınmaz mısınız?”

33. Kavminin ileri gelenlerinden, dünya hayatında kendilerini refah içinde yaşattığımız halde âhiret gününe kavuşmayı yalanlayan kâfirler dediler ki: “Bu da ancak sizin gibi bir beşerdir; sizin yediğinizden yer, sizin içtiğinizden içer.

34. “Eğer sizin gibi bir beşere itaat edecek olursanız, işte o zaman hüsrâna düşersiniz.

35. “O size, ölüp de toprak olduktan ve kemik yığını hâline geldikten sonra tekrar diriltilip kabirden çıkarılacağınızı mı vaad ediyor?

36. “Heyhât, size vaad olunan şey ne kadar da uzak!

37. “Bizim için ancak dünya hayatı vardır. Yaşarız, ölürüz, bir daha da diriltilmeyiz.

38. “O, Allah adına yalan uyduran adamdan başka bir şey değildir; bizde ona inanacak değiliz.”

39. Peygamber “Ey Rabbim, onların yalanlamasına karşı bana yardım et” dedi.

40. Allah buyurdu ki: “Az bir zaman sonra onlar pişman olacaklardır.”

41. Derken o korkunç ses onları kıskıvrak yakaladı da, onları sel süprüntüsüne çevirdik. Uzak olsun Allah’ın rahmetinden o zâlimler gürûhu!

42. Sonra da onların ardından başka nesiller yarattık.

43. Hiçbir millet, ecelini ne öne alabilir, ne de geri bırakabilir.

44. Sonra peygamberlerimizi ardı ardına gönderdik. Her ne zaman bir ümmete peygamberi geldiyse, onu yalanladılar; Biz de onları peş peşe helâk ettik ve hikâyelerini dillere destan ettik. Uzak olsun Allah’ın rahmetinden o îmânsızlar gürûhu!

45-46. Sonra Mûsâ ile kardeşi Hârûn’u, âyetlerimiz ve apaçık bir mûcize ile Firavun ve adamlarına gönderdik. Onlar ise îmân etmeyi kibirlerine yediremediler; zâten onlar büyüklük taslayan bir topluluktu.

47. “Kavimleri bize tapmakta olan, bizim gibi şu iki beşere mi îmân edeceğiz?” dediler.

48. Mûsâ ile Hârûn’u yalanladılar ve helâk edilenlerden oldular.

49. And olsun ki, hidâyete ersinler diye Biz Mûsâ’ya Tevrât’ı vermiştik.

50. Meryem oğlu Îsâ ile annesini de Biz bir mûcize yaptık ve onları akarsulu, düz bir tepede barındırdık.

51. Ey peygamberler, helâl ve temiz nimetlerden yiyin ve sâlih ameller işleyin. Muhakkak ki yaptığınız her şeyi Ben hakkıyla bilirim.

52. İşte bütün bu peygamberlerin getirdikleri din, tek bir dindir ki, o da sizin dininiz olan İslâmdır. Ben de sizin Rabbinizim; o halde yalnız Benden korkun.

53. Fakat insanlar tevhid dininde ihtilâfa düşerek parça parça oldular ki, her bir topluluk kendi diniyle övünüp durur.

54. Sen de onları helâklerine kadar gafletleri içinde bırak, gitsin.

55-56. Onlara verdiğimiz mal ve evlâtla onların hayırlarına koştuğumuzu mu sanıyorlar? Asla! Fakat onlar, bu nimetlerle kendilerini azâba yaklaştırdığımızın farkında değillerdir.

57. O kimseler ki, Rablerinin korkusundan ürperirler.

58. Onlar Rablerinin âyetlerine îmân etmekte sebat gösterirler.

59. Onlar Rablerine asla ortak koşmazlar.

60. Onlar verdiklerini, Rablerinin huzuruna dönecekleri korkusuyla kalbleri ürpererek verirler.

61. İşte onlar hayırlı işlerde yarışanlar ve bu yolda önde gidenlerdir.

62. Biz kimseyi gücünün yettiğinden fazlasıyla mükellef tutmayız. Bizim katımızda, herkesin yaptığını doğru olarak bildiren bir kitap vardır ve onlar asla haksızlığa uğratılmazlar.

63. Fakat onların kalbleri bundan gafildir. Onların daha başka kötülükleri de vardır ki, işleyip dururlar.

64. Nihâyet Biz, onların refah içinde yüzenlerini azapla yakaladığımızda, feryâda başlayıverirler.

65. Bugün boşuna feryâd etmeyin; Bizden hiçbir yardım göremezsiniz.

66. Size âyetlerimiz okunuyordu da, siz sırt çeviriyordunuz.

67. O’na karşı büyüklük taslayarak, geceleri toplanıp Kur’ân aleyhinde hezeyanlarda bulunuyordunuz.

68. Kur’ân’ı hiç düşünmezler mi? Yoksa onlara, daha önceki atalarına gelmemiş olan bir bilgi geldi de onun için mi inkâr ediyorlar?

69. Veya onlar, peygamberlerini tanımıyorlar, onun doğruluğunu ve güzel ahlâkını bilmiyorlar mı ki onu inkâr ediyorlar?

70. Veya ona delilik mi isnâd ediyorlar? Halbuki o hakkı getirmiştir; lâkin onların çoğu haktan nefret ederler.

71. Eğer hak onların keyiflerine tâbi olsaydı, gökler ve yer ve içindekiler hep fesada uğrardı. Aslında Biz onlara şeref verecek olan Kur’ân’ı getirdik; onlar ise

bu şereflerinden yüz çeviriyorlar.

72. Yoksa dâvetine karşılık sen onlardan ücret mi istiyorsun? Halbuki Rabbinin vereceği mükâfat daha hayırlıdır. Ve O, en hayırlı rızık vericidir.

73. Aslında sen onları dosdoğru bir yola çağırıyorsun.

74. Âhirete îmân etmeyenler ise, yoldan sapmışlardır.

75. Onlara merhamet edip de başlarındaki sıkıntıyı giderecek olsak, yine onlar azgınlarında inat eder, bocalayıp dururlar.

76. Yemin olsun, Biz onları evvelce de musibetlerle yakaladık; fakat onlar Rablerine boyun eğmediler, hâlâ da O'na yalvarmazlar.

77. Nihâyet üzerlerine şiddetli bir azap kapısı açtığımızda, ümitsizlik içinde şaşıp kalırlar.

78. Sizin için kulaklar, gözler ve kalbler yaratan O'dur. Ne kadar az şükrediyorsunuz!

79. Sizi yaratıp yeryüzüne yayan da O'dur. Nihâyet O'nun huzurunda toplanacaksınız.

80. Hayatı veren de, ölümü veren de O'dur. Geceyle gündüzü değiştirmek de O'nun eseridir. Hâlâ aklınızı kullanmaz mısınız?

81. Fakat onlar evvelkilerin dedikleri gibi dediler.

82. Dediler ki: "Ölüp de toprak olduktan ve kemik yığını hâline geldikten sonra mı diriltileceğiz?

83. "And olsun ki bize de, atalarımıza da, evvelce böyle şeyler vaad olunmuştu. Bu eskilerin masallarından başka bir şey değildir."

84. De ki: "Yeryüzü ve içindekiler kimindir, biliyorsanız söyleyin."

85. Diyecekler ki, "Allah'ındır." De ki: "Öyleyse hiç düşünmez misiniz?"

86. De ki: "Yedi göğün Rabbi ve büyük arşın Rabbi kimdir?"

87. Diyecekler ki, "Hepsi Allah'ındır." De ki: "Öyleyse O'ndan başkasına ibâdet etmekten korkmaz mısınız?"

88. De ki: "Her şeyin mülkü ve tasarrufu elinde olan, her şeyi koruyup

kollayan ve korunmaya muhtaç olmayan kimdir, biliyorsanız söyleyin.”

89. Diyecekler ki, “Hepsi Allah’ındır.” De ki: “Öyleyse nasıl aldanıyorsunuz?”

90. Doğrusu Biz onlara hakkı getirdik; onlar ise hiç şüphesiz yalancılardır.

91. Allah hiçbir evlât edinmemiştir; O’nunla beraber hiçbir ilâh da yoktur. Öyle olsaydı her ilâh kendi yarattığını alır götürür ve birbirlerini alt etmeye çalışırlardı. Allah onların yakıştırdıklarından münezzehtir.

92. Görünen ve görünmeyen âlemleri O bilir. O, onların ortak koştukları şeylerden pek yücedir.

93. De ki: “Ey Rabbim, eğer onlara vaad olunan azâbı bana göstereceksen,

94. “Beni o zâlimler gürûhu içinde bırakma, yâ Rabbi!”

95. Muhakkak ki Biz, onlara vaad ettiğimiz azâbı sana göstermeye kàdiriz.

96. Sen onların kötülüklerini en güzel hasletlerle, şirk ve inkârlarını en güzel tevhid delilleriyle defet. Onların yakıştırdıklarını Biz daha iyi biliriz.

97. De ki: “Ey Rabbim, şeytanların vesveselerinden Sana sığınırım.

98. “Onların yanımda bulunmalarından da, yâ Rabbi, Sana sığınırım.”

99. Nihâyet onlardan birine ölüm gelip çattığında, “Ey Rabbim,” der, “beni dünyaya döndür.

100. “Tâ ki geride bıraktığım dünyada güzel bir amel işleyeyim.” Heyhât, onun bu söylediği, boş bir sözden ibarettir. Arkalarında ise, diriltilecekleri güne kadar geri dönmelerine mâni bir engel vardır.

101. Sûra üfürüldüğünde, o günün dehşetinden aralarında ne bir nesep bağı kalır, ne de birbirlerinin hâlini sorabilirler.

102. O gün kimin mîzânı ağır gelirse, işte onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendileridir.

103. Kimin mîzânı hafif gelirse, onlar da kendilerini hüsrâna düşürmüş ve Cehennemde ebedî kalacak olanlardır.

104. Ateş, onların yüzlerini yakıp dudaklarını kavurur ve orada dişleri meydana çıkmış halde kalırlar.

105. Onlara “Âyetlerim size okunduğunda onları yalanlıyordunuz, değil mi?” denir.

106. Onlar “Ey Rabbimiz,” derler. “Nefsimizin arzuları bize galip geldi; biz de bir sapıklar gürûhu olup çıktık.

107. “Bizi Cehennemden çıkar. Eğer bir daha eski hâlimize dönersek muhakkak zâlimler oluruz.”

108. Allah “Sesinizi kesin,” buyurur. “Bir daha da Bana bir şey söylemeyin.

109. “Kullarımdan bir topluluk vardı ki, ‘Sana îmân ettik, ey Rabbimiz. Sen de bizim günahlarımızı bağışla, bize merhamet et. Merhamet edenlerin en hayırlısı Sensin’ diye niyaz ederlerdi.

110. “Siz ise onları alaya aldınız. Öyle ki, bu eğlenmeniz size Beni unutturdu ve onlara hep gülüp durdunuz.

111. “Ben de sabretmelerine karşılık bugün onları mükâfatlandırdım. Muhakkak ki onlar selâmet ve saâdete erenlerin tâ kendisidir.”

112. Allah, onlara “Yeryüzünde kaç sene kalmıştınız?” buyurur.

113. Derler ki: “Ya bir gün veya daha da az bir zaman kaldık. Onun hesabını tutan meleklere sor.”

114. Allah, “Gerçekten pek az bir zaman kaldınız,” buyurur. “Keşke bunu vaktiyle bilmiş olsaydınız.

115. “Sizi boş yere yarattığımızı ve huzurumuza döndürülmeyeceğinizi mi sanmıştınız?”

116. Mülkün hakikî sahibi olan Allah ne yücedir! O’ndan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. O, hayır ve bereket hazinesi olan arşın Rabbidir.

117. Buna dâir hiçbir delili olmadığı halde Allah ile beraber başka bir ilâha tapan kimsenin hesabı Rabbinin katındadır. Kâfirler asla kurtuluşa ermezler.

118. De ki: Ey Rabbim, bağışla ve merhamet et. Merhamet edenlerin en hayırlısı Sensin.

Nûr Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 64 âyettir. Sûrede dinî hükümler ağırlık teşkil etmektedir. Müslümanların gerek şahsî, gerekse içtimâî hayatlarının tanzimine ve gelişmesine âit umumî ve hususî hükümler ve ahlâkî prensiplere yer verilmektedir. Sûre, bilhassa cemiyet hayatının temelini teşkil eden âile hayatına dâir mühim prensipleri içine almaktadır. Âile hayatı bakımından taşıdığı ehemmiyet sebebiyledir ki, bir hadis-i şerifte "Hanımlarınıza Nur Sûresini öğretin" buyurulmuştur. Sûrenin 35'inci âyeti, bu sûreye adını veren Nur Âyetidir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Bu indirdiğimiz ve hükümlerini size farz kıldığımız bir sûredir ki, düşünüp öğüt alasınız diye onda size apaçık âyetler indirdik.

2. Zinâ eden kadınla zinâ eden erkeğin her birine yüzer değnek vurun. Eğer Allah'a ve âhiret gününe îmân ediyorsanız, onlara acımanız sizi Allah'ın hükümlerini tatbik etmekten alıkoymasın. Mü'minlerden bir topluluk da onların cezâlarına şâhit olsun.[300]

3. Zinâ eden erkek, zinâ eden veya müşrik bir kadından başkasıyla evlenemez. Zinâ eden kadını da, zinâ eden veya müşrik bir erkekten başkası nikâh altına alamaz. Böyle bir evlilik mü'minlere haram kılınmıştır.

4. Hür ve iffetli kadınlara zinâ isnâd eden, sonra da dört şâhit getiremeyen kimselere seksen değnek vurun ve onların şâhitliğini ebediyen kabul etmeyin. İşte onlar yoldan çıkmışların tâ kendisidir.

5. Ancak bundan sonra tevbe ederek ıslah olanlar müstesnâdır. Şüphesiz ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

6. Kendi hanımlarına zinâ isnâd eden, ancak kendisinden başka şâhidi bulunmayan kimse ise, doğru söylediğine dâir Allah adına yemin ederek dört defa şâhitlik eder.

7. Beşinci şâhitliğinde ise, eğer yalan söylüyorsa Allah'ın lânetinin kendi üzerine olmasını ister.

8-9. Kadının Allah adına yemin ederek kocasının yalan söylediğine dâir dört defa şâhitlik etmesi ve beşinci şâhitliğinde, eğer kocası doğru söylüyorsa Allah'ın lânetinin kendi üzerine olmasını istemesi, onun hakkındaki cezâyı kaldırır.

10. Eğer üzerinizde Allah'ın lûtuf ve rahmeti olmasaydı ve Allah tevbeleri kabul edici ve her hükmünü hikmetle verici olmasaydı hâliniz ne olurdu?

11. İftirâyı atanlar, içinizden bir zümredir. Bunu sizin için bir şer saymayın. Aslında bu sizin için hayırdır; böyle imtihanlar sizin sevâba erişmeniz için birer vesile teşkil eder. İftirâ atanlardan her birinin, o günahtan kazandığı bir hisse vardır. Onlardan günahın büyüğünü üzerine alan kimse için ise pek büyük bir azap vardır.[301]

12. O iftirâyı işittiğinizde, mü'min erkeklerin ve mü'min kadınların, kendileri hakkında hayır düşündükleri gibi mü'min kardeşleri hakkında da hayır düşünerek "Bu apaçık bir iftirâdır" demeleri gerekmez miydi?

13. Bu iftirâyı ispat etmek için dört şâhit getirmeli değiller miydi? Mâdem ki şâhit getirmediler; o halde Allah katında onlar yalancıların tâ kendileridir.

14. Eğer dünyada ve âhirette Allah'ın lûtuf ve rahmeti üzerinizde olmasaydı, içine daldığınız şey yüzünden size pek büyük bir azap dokunurdu.

15. O zaman siz o iftirâyı dilden dile naklediyor ve hakkında hiçbir bilginiz olmayan şeyi ağzınıza alıp söylüyor, bunu da basit bir iş sanıyordunuz. Halbuki o, Allah katında pek büyük bir günahtır.

16. Onu işittiğinizde, "Bunu söylemek bize yakışmaz. Hâşâ, bu büyük bir iftirâdır" demeniz gerekmez miydi?

17. Gerçek mü'minlerseniz, Allah size bir daha böyle bir günaha asla dönmemenizi öğüt veriyor.

18. Âyetlerini de Allah size böylece açıklıyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilen, her işi hikmetle yapandır.

19. Îmân edenler arasında çirkin söz ve hareketlerin yayılmasından hoşlananlar için, dünyada da, âhirette de pek acı bir azap vardır. Allah, her şeyi bilir, siz ise bilmezsiniz.

20. Eğer üzerinizde Allah'ın lûtuf ve rahmeti olmasaydı ve Allah, pek şefkatli ve pek merhametli olmasaydı, helâk olup giderdiniz.

21. Ey îmân edenler, şeytanın izini takip etmeyin. Kim şeytanın izini takip ederse, bilsin ki o çirkin ve kötü şeylere teşvik eder. Eğer üzerinizde Allah'ın lûtuf ve rahmeti olmasaydı, hiçbiriniz hayatı boyunca günahtan temizlenemezdi. Fakat Allah, dilediği kulunu temize çıkarır. Allah, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.

22. Sizden fazilet ve servet sahibi olanlar da, yakınlarına, yoksullara ve Allah yolunda hicret etmiş olanlara bir daha bağışta bulunmamak hususunda yemin etmesinler, affetsinler ve müsamaha göstersinler. Allah'ın sizi affetmesini sevmez misiniz? Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

23. Kötülüğü aklından bile geçirmeyen iffetli mü'min kadınlara iftirâ edenler, muhakkak ki, dünyada da, âhirette de lânetlenmişlerdir. Onlar için pek büyük bir azap da vardır.

24. O gün onların dilleri, elleri ve ayakları, onların işlediklerini anlatıp aleyhlerinde şâhitlik edecektir.

25. Allah, hak ettikleri cezâyı o gün onlara tam olarak verecek; onlar da, Allah'ın apaçık hak olduğunu ve hak ve adâletle hükmettiğini bileceklerdir.

26. Kötü kadınlar kötü erkekler için, kötü erkekler de kötü kadınlar içindir. Temiz kadınlar temiz erkekler için, temiz erkekler de temiz kadınlar içindir. O temiz kadın ve erkekler, iftirâcıların yakıştırdıkları şeyden uzaktır. Onlar için günahlarından bağışlanma ve Cennette bol rızık vardır.

27. Ey îmân edenler! Kendi evlerinizden başka evlere, sahiplerinden izin alıp onlara selâm vermeden girmeyin. Bu sizin için daha hayırlıdır—umulur ki güzelce düşünüp öğüt alırsınız.

28. Orada kimseyi bulamazsanız, size izin verilmedikçe oraya girmeyin. Size "Dönün" denirse geri dönün; bu sizin için daha nezih bir harekettir. Yaptıklarınızı Allah hakkıyla bilir.

29. Meskûn olmayıp umumun menfaatine açık binâlara girmenizde ise size bir günah yoktur. Açığa vurduğunuzu da, gizlediğinizi de Allah hakkıyla bilir.

30. Mü'minlere söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, nâmuslarını da korusunlar. Bu, onların temizliği için daha uygundur. Muhakkak ki Allah, onların yaptıklarından hakkıyla haberdardır.

31. Mü'min kadınlara da söyle, gözlerini haramdan sakınsınlar, nâmuslarını da korusunlar. Ziynetlerini ise, görünmesi zarurî olan kısımlar müstesnâ, açığa

vurmasınlar. Başörtülerini de yakalarının üzerini kapatacak şekilde iyice örtsünler. Kocalarından, babalarından, kocalarının babalarından, oğullarından, kocalarının oğullarından, kardeşlerinden, kardeşlerinin oğullarından, kızkardeşlerinin oğullarından, mü’min kadınlardan, câriyelerinden, cinsî iktidarı olmayan hizmetçilerinden ve şehvet çağına gelmemiş çocuklardan başkasına ziynet yerlerini göstermesinler. Gizledikleri ziynetleri belli olsun diye ayaklarını yere vurmasınlar. Hepiniz Allah’a tevbe edin, ey mü’minler, tâ ki kurtuluşa eresiniz.

32. İçinizden bekâr olanları ve köle ve câriyelerinizden dindar olanlarını evlendirin. Onlar fakir iseler, Allah onları lûtfuyla zenginleştirir. Allah’ın lûtfu geniştir ve O, her şeyi hakkıyla bilir.

33. Evlenmeye imkân bulamayanlar da, Allah onları lûtfuyla zenginleştirinceye kadar iffetlerini korusunlar. Kölelerinizden bir bedel karşılığında hürriyetlerine kavuşmak isteyenlerle, eğer onlarda bir hayır görüyorsanız, anlaşma yapın. Allah’ın size ihsan ettiği maldan onlara da verin. İffetli kalmak isteyen câriyelerinizi de, dünya hayatının geçici menfaatine göz dikerek fuhşa zorlamayın. Kim onları fuhşa zorlarsa vebâli kendisinedir; zorlananlar için ise, muhakkak ki Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

34. And olsun ki size açıklayıcı âyetler, sizden evvel geçmiş kavimlerden ibretli kıssalar ve takvâ sahipleri için öğütler indirdik.

35. Allah, göklerin ve yerin nûrudur. O’nun nûrunun misâli, bir lâmba yuvası gibidir ki, onda bir kandil vardır. Kandil de cam fânus içindedir. Cam fânus ise, inci gibi parlayan bir yıldıza benzer ki, ne doğuya, ne de batıya âit olmayan mübârek bir ağacın yakıtından tutuşturulur. Onun yakıtı, kendisine ateş dokunmasa bile ışık verecek kabiliyettedir. O, nûr üstüne nûrdur. Allah, dilediğini nûruna kavuşturur. İnsanlara da Allah böyle misâller verir. Çünkü Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.[302]

36. O nûr, Allah’ın yüceltilmesini emir buyurduğu evlerde ışık verir ki, o evlerde Allah’ın adı zikredilir ve insanlar sabah akşam o evlerde Allah’ı tesbih ederler.

37. Onlar öyle kimselerdir ki, ne bir ticaret, ne bir alışveriş, Allah’ı anmaktan, namazlarını dosdoğru kılmaktan ve zekâtlarını vermekten onları alıkoymaz. Onlar, kalblerin ve gözlerin dehşetten dönüvereceği bir günden korkarlar.

38. Tâ ki, Allah onları yaptıklarının daha güzeliyle mükâfatlandırsın ve

lûtfuyla daha da fazlasını versin. Allah, dilediği kulunu hesapsız şekilde rızıklandırır.

39. İnkâr edenlerin işledikleri ise, engin bir çöldeki serap gibidir ki, susayan kimse onu su zanneder. Yaklaştığında ise hiçbir şey bulamaz. Üstelik amelinin yanında Allah'ın kudretini bulur ve Allah, onun hesabını tastamam görüverir. Gerçekten Allah, çok çabuk hesap görendir.

40. Yahut onların amelleri, derin bir denizin karanlıklarına benzer ki, o denizi üst üste dalgalar kaplamış, dalgaları da bulutlar örtmüştür. Karanlıklar birbiri üstüne öylesine bastırmıştır ki, elini uzatsa onu dahi göremez olur. İşte, Allah'ın nûr vermediği kimsenin nûrdan hiçbir nasibi yoktur.

41. Görmedin mi ki, göklerde ve yerde olanlar ve kanat vuran kuşlar Allah'ı tesbih eder. Onların hepsi ibâdetini de bilir, tesbihini de. Allah ise, onların işlediklerini hakkıyla bilir.

42. Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Dönüş de Allah'adır.

43. Görmedin mi ki Allah bulutları dilediği yere sevk eder, sonra onları birleştirir ve üst üste yığar. Sonra da onun arasından yağmur tanelerinin süzüldüğünü görürsün. Gökteki dağ gibi bulutlardan, Allah, dolu taneleri indirir ki, onu dilediğine isabet ettirir, dilediğinden de onu uzak tutar. Şimşeğin parıltısı ise neredeyse gözleri alıverir.

44. Allah, geceyi ve gündüzü birbirine çevirir. Şüphesiz ki bunda gören gözler için bir ibret vardır.

45. Allah, hareket eden her canlıyı bir çeşit sudan yaratmıştır. Onlardan kimi karnı üstünde sürünür, kimi iki ayak üstünde yürür, kimi dört ayak üstünde yürür. Allah dilediğini dilediği şekilde yaratır. Allah'ın kudreti muhakkak ki her şeye yeter.

46. And olsun ki Biz her şeyi apaçık bildiren âyetler indirdik. Allah, dilediğini dosdoğru bir yola iletir.

47. Onlar "Allah'a ve Resulüne îmân ve itaat ettik" derler; sonra da, bu sözlerinin ardından, içlerinden bir topluluk, Allah ve Resulünden yüz çevirir. Aslında onlar mü'min değillerdir.

48. Aralarında hüküm vermek için, Allah'a ve Resulüne çağırıldıkları zaman, onlardan bir topluluk bundan kaçınıverir.

49. Kendileri haklı olduğu zaman ise, Peygamberin vereceği hükme râzı olarak ona gelirler.

50. Onların kalblerinde nifak hastalığı mı var? Veya Resulullahın hak peygamber olduğundan şüphe mi ediyorlar? Yoksa, Allah ve Resulünün onlara haksızlık edeceğinden mi korkuyorlar? Doğrusu onlar zâlimlerin tâ kendileridir.

51. Aralarında hüküm vermek için, Allah'a ve Resulüne çağırıldıkları zaman mü'minlerin sözleri ise, ancak "İşittik ve emrine uyduk" demekten ibarettir. İşte onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendileridir.

52. Kim, Allah'a ve Resulüne itaat eder, Allah'tan korkar ve O'nun emir ve yasaklarına karşı gelmekten çekinirse, işte onlar selâmet ve saâdete kavuşanların tâ kendileridir.

53. "Sen emredecek olursan elbette seninle beraber cihada çıkarız" diye, var güçleriyle Allah'a yemin ettiler. De ki: Boşuna yemin etmeyin; sizin nasıl itaat ettiğiniz bellidir. Muhakkak ki Allah, sizin yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

54. De ki: Allah'a itaat edin, Peygambere de itaat edin. Eğer yüz çevirirseniz, onun vazifesi tebliğ etmekten, sizin vazifeniz de itaat etmekten ibarettir. Ona uyarsanız doğru yolu bulmuş olursunuz. Peygambere düşen de, apaçık bildirmekten başka bir şey değildir.

55. Sizden îmân edip güzel işler yapanlara Allah vaad etmiştir ki, kendilerinden önceki mü'minleri nasıl kâfirlerin yerine getirdiyse, onları da şimdiki kâfirlerin yerine, yeryüzünde hâkim kılacak, onlar için râzı olduğu İslâm dinini onların kalblerinde sağlamlaştıracak ve korkularını emniyete çevirecektir—tâ ki hiçbir şeyi ortak koşmaksızın Bana ibâdet etsinler. Kim bundan sonra nankörlük ederse, işte onlar yoldan çıkmışların tâ kendileridir.

56. Namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Peygambere itaat edin ki rahmete erişesiniz.

57. Kâfirleri, yeryüzünde Allah'ı âciz bırakıp da O'nun azâbından kurtulacaklar sanma. Onların varacakları yer ateştir. Gidilecek ne kötü bir yerdir orası!

58. Ey îmân edenler! Köle ve câriyeleriniz ve sizden olup da henüz bülûğ çağına ermemiş çocuklarınız, yanınıza girmek için şu üç vakitte sizden izin istesinler: Sabah namazı öncesi, öğle vakti elbiselerinizi çıkardığınız zaman ve

yatsı namazı sonrası, sizin için üç mahrem vakittir. Bu vakitlerin haricinde yanınıza izinsiz girmelerinde ne size, ne de onlara bir günah yoktur; çünkü onlar sizin yanınıza sık sık girmek zorunda kalırlar, siz de birbirinizi sıkça dolaşırsınız. Âyetlerini Allah size böyle açıklıyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilen, her işi hikmetle yapandır.

59. Çocuklarınız bülûğ çağına erdiklerinde, kendilerinden önceki büyüklerin izin istemeleri gibi, bu üç vaktin dışında da yanınıza girmek için izin istesinler. Âyetlerini Allah size böyle açıklıyor. Allah, her şeyi hakkıyla bilen, her işi hikmetle yapandır.

60. Evlenecek çağı geride bırakmış yaşlı kadınların, ziynet mahallerini göstermemek şartıyla, evde giydikleri elbiselerle dışarı çıkmalarında bir günah yoktur. Fakat bundan sakınmaları kendileri için daha hayırlıdır. Allah ise, her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.

61. Âmâların, topalların ve hastaların sizinle beraber yemek yemesinde bir mahzur yoktur. Sizin kendi evlerinizde, babalarınızın evinde, annelerinizin evinde, kardeşlerinizin evinde, kızkardeşlerinizin evinde, amcalarınızın evinde, halalarınızın evinde, dayılarınızın evinde, teyzelerinizin evinde veya anahtarları size emânet edilen evlerde yahut sâdık dostlarınızın evinde gerek toplu olarak, gerekse ayrı ayrı yemenizde de size bir günah yoktur. Evlere girdiğinizde, evde bulunanlara, Allah tarafından hoş ve mübârek bir sağlık dileği olmak üzere selâm verin. Düşünüp anlayasınız diye, âyetlerini Allah size böyle açıklıyor.[303]

62. Mü’minler Allah’a ve Resulüne îmân eden kimselerdir; Müslümanları ilgilendiren mühim bir iş için onunla beraber toplandıkları zaman, Peygamberden izin almaksızın oradan ayrılmazlar. Senden izin isteyenler, Allah’a ve Resulüne îmân etmiş olanlardır. Birtakım işleri için senden izin isteyenlerden dilediğine izin ver ve onlar için Allah’tan af dile. Muhakkak ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

63. Peygamberi, birbirinizi çağırdığınız gibi çağırmayın. Sizden birbirinizi siper ederek Resulullahın huzurundan sıvışanları şüphesiz Allah bilir. Onun sünnetine muhâlefet edenler, başlarına bir belâ gelmesinden yahut pek acı bir azâbın kendilerine erişmesinden sakınsınlar.

64. İyi bilin ki, göklerde ve yerde ne varsa Allah’ındır. Sizin içinde bulunduğunuz hâli şüphesiz O bilir. O’nun huzuruna döndürüldükleri gün, herkese ne yaptığını O haber verecektir. Allah her şeyi hakkıyla bilir.[304]

Furkan Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 77 âyettir. Bir evvelki sûre Resulullahın hakkaniyetine ve şanının yüceliğine dâir âyetlerle biterken, bu sûre de Resulullahın getirdiği Kur’ân ile başlamakta ve onu, “hak ile bâtılı ayıran” mânâsında, Furkan adıyla anmaktadır ki, sûre de ismini buradan almıştır. Mekke’de inen diğer sûreler gibi, bu sûre de Kur’ân-ı Kerimin dört büyük esasını kendisinde toplamıştır. Bilhassa peygamberlik müessesesi ile Kur’ân üzerinde ehemmiyetle durulmakta, bu arada geçmiş peygamberlerden kısaca söz edilmektedir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Şânı ne yücedir O’nun ki, kıyâmete kadar bütün insanlar ve cinler için bir sakındırıcı olsun diye, kuluna Furkàn’ı indirmiştir.

2. O Allah ki, göklerin ve yerin mülkü O’nundur. O, evlât edinmemiştir. Mülkünde bir ortağı da yoktur. Her şeyi O yaratmış ve her yarattığına bir ölçü ve nizam vererek onun kaderini tâyin etmiştir.

3. Onlar ise Allah’tan başka ilâhlar edindiler. Halbuki o ilâhlar hiçbir şey yaratamazlar; onların kendileri yaratılmıştır. Onlar kendilerinden ne bir zararı uzaklaştırabilir, ne de kendi kendilerine bir faydaları dokunur. Onların ne öldürmeye güçleri yeter, ne hayat vermeye, ne de ölüleri diriltip kabirlerinden kaldırmaya.

4. İnkâr edenler, “Bu Kur’ân onun uydurduğu bir yalandan ibarettir; başka bir topluluk da ona yardım etmiştir” dediler. Onlar bu sözleriyle bir zulüm ve iftirâda bulunmuşlardır.

5. Onlar, “Bu geçmiş kavimlerin masallarıdır ki, başkasına yazdırmıştır ve ezberlemesi için sabah akşam ona okunuyor” dediler.

6. De ki: Onu, göklerdeki ve yerdeki bütün sırları bilen Allah indirmiştir. Muhakkak ki O, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

7. Dediler ki: “Bu nasıl bir peygamber ki bizim gibi yiyip içiyor, çarşıda gezip alışveriş yapıyor? Kendisiyle beraber olup da onu tasdik eden ve bizi Allah’ın azâbıyla korkutan bir meleğin ona indirilmesi gerekmez miydi?

8. “Yahut ona gökten bir hazine indirilip de geçimini ondan temin etse veya bir bahçesi bulunsaydı da ondan yiyip dursaydı ya?” O zâlimler, “Siz ancak büyülenmiş bir insanın peşinden gidiyorsunuz” dediler.

9. Bak, senin hakkında neler yakıştırıyorlar ve bir daha yollarını bulamayacak şekilde sapıtıp gidiyorlar!

10. Şânı ne yücedir O’nun ki, eğer dilerse sana onların söylediklerinden daha hayırlısını, altından ırmaklar akan bahçeleri verir ve senin için köşkler yaratır. [305]

11. Aslında onlar kıyâmeti inkâr ediyorlar. Kıyâmeti inkâr edenlere ise, Biz alevli bir ateş hazırladık.

12. Cehennemin onları daha uzaktan görür görmez öfkeden gürlediğini o kâfirler işitirler.

13. Elleri boyunlarına bağlı olarak Cehennemin en dar bir yerine atıldıkları zaman, “Yetiş, ey helâkimiz!” diye feryad ederler.

14. Bugün bir helâki değil, pek çok helâkleri beraber isteyin; çünkü çeşit çeşit azaplara birden uğratılacaksınız ve feryatlarınıza da cevap verilmeyecek.

15. De ki: Böyle bir âkıbet mi daha hayırlıdır, yoksa takvâ sahiplerine vaad edilen ebedî Cennet mi? O Cennet, onlar için bir mükâfat ve varılacak yerdir.

16. Orada onların istedikleri her şey vardır ve onlar orada ebedî olarak kalacaklardır. Bu, Rabbinden istenecek bir vaaddir.

17. Onları ve Allah’tan başka taptıklarını huzurunda topladığı gün, Allah sorar: “Şu kullarımı saptıran siz misiniz, yoksa kendileri mi yoldan çıktılar?”

18. Onlar “Seni her türlü kusurdan tenzih ederiz,” derler. “Senden başka dostlar edinip onları kendimize taptırmak bize yakışmaz. Sen onları ve atalarını nimetler içinde yaşattın; nihâyet onlar Seni anmayı unuttular ve helâki hak etmiş bir topluluk olup çıktılar.”

19. İşte, ey müşrikler, sizin söylediklerinizi, kendi taptıklarınız böylece yalanlamıştır. Artık ne azâbı kendinizden geri çevirmeye gücünüz yeter, ne de taptıklarınızdan bir yardım görebilirsiniz. Sizden kim Allah’a ortak koşarak zulmederse, ona pek büyük bir azap tattıracağız.

20. Senden önce gönderdiğimiz peygamberlerin hepsi de yiyip içen ve pazarda

dolaşıp alışveriş eden kimselerdi. Biz sizi çeşitli nimet mertebelerine eriştirmek suretiyle birbiriniz için imtihan vesilesi kıldık. Sabredecek misiniz? Rabbin ise, her şeyi hakkıyla görendir.

21. Bize kavuşmayı ummayanlar, “Üzerimize melekler indirilse yahut Rabbimizi gözümüzle görsek ya?” derler. And olsun ki onlar kendilerini pek büyük görmüşler ve büyük bir taşkınlıkla hadlerini aşmışlardır.

22. Melekleri gördükleri gün ise, onlardan mücrimlere sevinçli bir haber erişecek değildir. O zaman da “Melekler bizden uzak olsun, yaklaşmasın” diyecekler.

23. Îmân etmedikleri için, onların iyilik olarak yaptıkları ne varsa hepsini boşa çıkarır ve havada saçılmış toz zerreleri gibi dağıtırız.

24. O gün, Cennet ehlinin kalacağı yer daha hayırlı, dinleneceği yer de daha güzeldir.

25. O gün, bulutlar çıkar, gökyüzü yarılır ve melekler amel defterleriyle peş peşe indirilir.

26. O gün, her şeyin hakikî sahibi Rahmân’dır. Kâfirler için ise, o pek zorlu bir gündür.

27. O gün, her zâlim ellerini dişleyerek, “N’olaydı,” der, “ben de peygamberle beraber Allah’a giden bir yol tutaydım!

28. “Yazık bana! N’olaydı, filân kişiyi dost edinmeseydim!

29. “And olsun ki, Kur’ân bana ulaşmışken, o kişi beni Kur’ân’dan ve Peygamberden saptırdı.” Şeytan, insanı işte böyle yapayalnız ve yardımcısız halde ortada bırakır.

30. Peygamber, “Yâ Rabbi,” dedi. “Kavmim Kur’ân’dan yüz çevirdi.”

31. İşte Biz her peygamber için mücrimlerden böyle düşmanlar çıkardık. Hidâyet verici ve yardım edici olarak Rabbin sana yeter.

32. İnkâr edenler, “Kur’ân’ın ona bir defada indirilmesi gerekmez miydi?” dediler. Halbuki Biz onu senin kalbinde iyice yerleştirmek için parça parça indirdik ve âyet âyet sana bildirdik.

33. Onlar sana bir misâl getirmeyedursunlar; Biz sana hakkı ve daha güzel bir izah tarzını getiririz.

34. Yüz üstü Cehenneme toplanacak olanlara gelince, onlar mevkice en kötü, yolca da en sapık kimselerdir.

35. And olsun ki Biz, Mûsâ’ya Tevrât’ı verdik; kardeşi Hârûn’u da ona yardımcı yaptık.

36. Onlara, “Âyetlerimizi yalanlayan Firavun ile kavmine gidin” dedik. Sonra o kavmi akıllarından geçmeyecek bir şekilde helâk ettik.

37. Peygamberleri yalanladıklarında, Nûh kavmini de boğduk ve onları insanlar için bir ibret kıldık. Zâlimler için de pek acı bir azap hazırladık.

38. Âd ve Semûd kavimleri ile Ress Ashâbını ve bunlar arasında gelip geçen daha başka nice nesilleri de helâk ettik.[306]

39. Biz, onlardan her birine nice misâller ve deliller getirdik. Sonunda hepsini de kırıp geçirdik.

40. And olsun ki, senin kavmin, felâket yağmuruyla helâk edilmiş olan Lût kavminin yurduna uğramıştı. O beldenin hâlini görmediler mi? Doğrusu o kâfirler öldükten sonra diriltileceklerini ummazlar ki bundan ibret alsınlar.

41. Seni gördüklerinde de ancak alaya alıyorlar ve diyorlar ki: “Allah’ın peygamber olarak gönderdiği bu mu?

42. “Sebat göstermeseydik, az daha bizi ilâhlarımızdan uzaklaştıracaktı!” Azâbı gördükleri an, yoldan sapanın kim olduğunu onlar bilecekler.

43. Nefsinin arzusunu kendisine mâbud edinip onun her emrine uyan kimseyi gördün mü? Sen onu bundan alıkoyacak bir muhâfız mısın?

44. Yoksa zanneder misin ki onların çoğu söz dinler yahut akıllarını kullanır? Onlar hayvan gibidir, hattâ tuttukları yolda hayvandan da sapıktır.[307]

45. Görmez misin ki Allah, gölgeyi sizin için nasıl bir nimet kılarak uzatıp yaymıştır? Dileseydi elbette o gölgeyi sâbit kılar, değiştirmezdi. Güneşi de Biz gölgenin varlığına bir delil kıldık.

46. Sonra o gölgeyi yavaş yavaş dilediğimiz tarafa çektik.

47. O Allah ki, geceyi size bir örtü, uykuyu bir dinlenme yaptı ve gündüzü de yeniden bir diriliş kıldı.

48. Rüzgârı, rahmetinin önünde müjdeci olarak gönderen de O’dur. Biz,

gökten de tertemiz bir su indirdik.

49. Tâ ki ölmüş bir beldeye onunla can verelim, yarattığımız nice hayvanlara ve insanlara o sudan içirelim.

50. And olsun ki, düşünüp öğüt alsınlar diye Biz o suyu insanlar arasında çeşitli şekillerde dağıtırız. İnsanların çoğu ise ancak nankörlük eder.

51. Dileseydik, Biz her belde halkına bir peygamber gönderirdik.

52. Sen, kâfirlere itaat etme; onlara karşı bu Kur’ân’ın delillerini ortaya koyarak büyük bir cihad ile cihad et.

53. O Allah ki, iki denizi birbirine salıvermiştir. İşte şu pek tatlı ve susuzluğu giderici, şu da çok tuzlu ve acıdır. Aralarına ise, birbirlerine karışmalarını önleyen görünmez bir engel koymuştur.[308]

54. İnsanı bir çeşit sudan yaratıp zevc ve zevceler yaparak nesiller vücuda getiren de O’dur. Rabbinin kudreti her şeye hakkıyla yeter.

55. Onlar ise, Allah’ı bırakıp da kendilerine ne bir faydası, ne de bir zararı dokunmayan şeylere ibâdet ederler. Kâfir, Rabbine karşı gelerek şeytana yardımcı olmuştur.

56. Biz, seni ancak Allah’ın rahmetiyle müjdeleyici ve O’nun azâbından sakındırıcı olarak gönderdik.

57. De ki: Tebliğime karşılık sizden hiçbir ücret istemiyorum. Ancak Rabbinin yolunu tutmak isteyen kimseler olmanızı arzu ediyorum.

58. Sen, ezelî ve ebedî hayat sahibi olan ve kendisine ölüm asla ârız olmayan Allah’a tevekkül et ve O’nu hamd ile tesbih et. Kullarının günahlarından O’nun haberdar olması yeter.

59. O Allah ki, gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri altı günde yaratmış, sonra da Arş üzerinde hükmünü icrâ etmiştir. Onu, her şeyden hakkıyla haberdar olan Rahmân’ın Kendisinden sor; güzel isimlerinin kâinattaki tecellîleriyle ve İlâhî kelâmı olan Kur’ân ile O’nu tanı.

60. Onlara “Rahmân’a secde edin” dendiğinde, bu emir onların nefretlerini arttırır ve “Rahmân da ne? Senin emrettiğin şeye biz secde eder miyiz?” derler.

61. Şânı ne yücedir O’nun ki, gökyüzünde burçları yaratmış; oraya güneş gibi bir kandil ile nurlu bir Ay yerleştirmiştir.

62. Düşünüp ibret almak veya şükretmek isteyenler için geceyle gündüzü ard arda getiren de O’dur.

63. Rahmân’ın makbul kulları onlardır ki, yeryüzünde ağırbaşlılık ve alçakgönüllülükle yürürler. Câhiller onlara sataştığında ise “Selâmetle” deyip geçerler.

64. Onlar gecelerini Rablerine secde ederek ve namaz kılarak geçirirler.

65. Onlar “Ey Rabbimiz,” derler. “Cehennem azâbını bizden uzaklaştır. O’nun azâbı dâimî bir helâktir.

66. “Gerçekten de orası ne kötü birdurak, ne kötü bir konaktır!”

67. Onlar harcadıkları zaman ne israfa kaçarlar, ne de cimrilik ederler. İkisi arasında orta bir yol tutarlar.

68. Onlar Allah’ın yanı sıra başkalarını da ilâh edinip onlara kulluk etmezler. Allah’ın haram ettiği bir cana haksız yere kıymazlar ve zinâ etmezler. Kim bu günahları işlerse cezâsını görür.

69. O kimse kıyâmet günü kat kat azâba uğrar; hor ve hakir olarak o azâbın içinde ebediyen kalır.

70. Ancak tevbe edip îmân eden ve güzel işler yapanlar bundan müstesnâdır. Allah, onların günahlarını silip yerlerine iyilikler verir. Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

71. Kim tevbe edip güzel işler yaparsa, tevbesi makbul olarak Allah’a döner.

72. Rahmân’ın o makbul kulları ki, yalan yere şâhitlik etmezler, yalan sözü de dinlemezler. Boş sözlerle, çirkin davranışlarla karşılaştıkları zaman, izzet ve şereflerini muhâfaza ederek oradan geçip giderler.

73. Onlara Rablerinin âyetleri hatırlatıldığında sağır ve kör gibi davranmazlar.

74. Onlar “Ey Rabbimiz,” derler. “Bize, gözümüzü aydınlatıp gönlümüzü açacak sâlih hanımlar ve nesiller ihsân et. Ve bizi takvâ sahiplerine rehber kıl.”

75. İşte onlar, sabretmelerine karşılık, Cennetin en yüksek köşkleriyle mükâfatlandırılırlar ve orada iyi dileklerle ve selâmla karşılanırlar.

76. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır. Ne güzel bir durak ve ne güzel bir konaktır orası!

77. De ki: Eğer duânız olmasa Rabbim katında ne ehemmiyetiniz var? Oysa siz O’nun yalanladınız. Bu yüzden azap yakanızı bırakmayacaktır.

Şuarâ Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 227 âyettir. Bu sûrede de îmân esasları ağırlık taşımaktadır. Bir evvelki sûre gibi, Kur’ân’ın hak kitap olduğunu teyid ederek başlar. Mûsâ, İbrahim, Nûh, Hûd, Sâlih ve Şuayb Aleyhimüsselâmın kıssalarını zikreder ve onların dilinden tevhid delillerini gözler önüne serer. Peygamber Efendimizin (a.s.m.) bir şâir ve getirdiği kitabın da şiir cinsinden olduğunu iddiâ eden kâfirlerin iddiâsını çürüttüğü ve şâirlerden bahsettiği için, sûreye, “şâirler” mânâsına gelen Şuarâ ismi verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Tâ sîn mîm.

2. Bunlar o apaçık kitabın âyetleridir.

3. Onlar îmân etmiyor diye, neredeyse kendini helâk edeceksin.

4. Dilesek, Biz onlara gökten bir mûcize indiririz de, ister istemez ona boyun eğmek zorunda kalırlar.

5. Her ne zaman onlara Rahmân’dan yeni bir öğüt gelse, ondan yüz çeviriverirler.

6. Onlar, Allah’ın âyetlerini yalanlayıp durdular. Alaya aldıkları şeyin haberi yakında onlara ulaşacaktır.

7. Onlar, yeryüzüne hiç bakmazlar mı, Biz, onda güzel ve faydalı çiftlerden nice bitkiler bitirdik?

8. Şüphesiz ki bunda Allah’ın varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine deliller vardır. Yine de onların çoğu îmân etmezler.

9. Rabbin ise, şüphesiz ki, kudreti her şeye galip olan ve rahmeti her şeyi kuşatan Allah’tır.

10-11. Hani Rabbin, Mûsâ’ya buyurmuştu: “O zâlimler topluluğuna, Firavun kavmine git. Hâlâ sakınmayacaklar mı?”

12. Mûsâ, “Yâ Rabbi,” dedi. “Onların beni yalanlamasından korkuyorum.

13. “Göğsüm daralır, dilim tutulur. Onun için Hârûn’a da peygamberlik ver.

14. “Hem onların bana isnâd ettikleri bir suç var; beni öldürmelerinden endişe ederim.”[309]

15. Allah buyurdu ki: “Sana bir şey yapamazlar. Mûcizelerimizle beraber ikiniz gidin. Muhakkak ki Biz de sizinle beraberiz ve her şeyi işitiriz.

16. “Firavun’a gidin ve deyin ki: Biz Âlemlerin Rabbi olan Allah’ın peygamberiyiz.

17. “İsrailoğullarını bizimle beraber serbest bırakman için sana gönderildik.”

18. Firavun “Seni çocukken aramıza alıp büyüten biz değil miyiz?” dedi. “Sen ömrünün nice yıllarını bizim aramızda geçirmedin mi?

19. “Sonra da yapacağını yaptın. Sen nankörün birisin.”

20. Mûsâ dedi ki: “Ben onu bilmeyerek yaptım.

21. “Sonra sizden korkup kaçtım. Sonra da Rabbim bana ilim ve hikmet verdi ve beni peygamberlerden kıldı.

22. “Nimet diye başıma kaktığın şey ise, İsrailoğullarını kendine köleleştirdiğin için başıma geldi; yoksa çocukken senin eline düşmezdim.”

23. Firavun “Âlemlerin Rabbi de nedir?” dedi.

24. Mûsâ dedi ki: “O, göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbidir. Eğer hakikati idrâk edebilen kimselerseniz bunu anlarsınız.”

25. Firavun, etrafındakilere, “İşitiyor musunuz, neler söylüyor?” dedi.

26. Mûsâ dedi ki: “Sizin Rabbiniz de, sizden evvel gelip geçen atalarınızın Rabbi de O’dur.”

27. Firavun yine etrafındakilere dönüp, “Size gönderilen bu peygamberiniz şüphesiz delinin biridir” dedi.

28. Mûsâ dedi ki: “O, doğunun, batının ve ikisi arasındakilerin Rabbidir. Aklınızı kullanırsanız bunu anlarsınız.”

29. Firavun, “And olsun, eğer benden başka bir ilâh edinmişsen muhakkak seni zindana atarım” dedi.

30. Mûsâ sordu: “Sana apaçık bir delil getirmiş olsam da mı?”

31. Firavun, “Haydi, sözünde doğru isen getir bakalım” dedi.

32. Mûsâ asâsını yere bıraktı; o da apaçık bir şekilde koca bir yılan oluverdi.

33. Elini koynundan çıkarınca da, bakanların gözlerini alan bembeyaz bir nur kesildi.

34. Firavun, etrafında bulunan kavminin ileri gelenlerine dedi ki: “Bu çok bilgili bir sihirbazdır.

35. “Sihriyle sizi yurdunuzdan çıkarmak istiyor. Ne tavsiye edersiniz?”

36. Onlar, “Mûsâ ile kardeşi Hârûn’u bir müddet alıkoy,” dediler. “Şehirlere de sihirbazları toplamak üzere adamlar gönder.

37. “Bütün usta sihirbazları sana getirsinler.”

38. Kararlaştırılan günün muayyen vaktinde sihirbazlar toplandı.

39. Halka da “Hepiniz toplandınız mı?” diye soruldu.

40. Halk, “Sihirbazlar galip gelirse biz de onlara uyarız” dedi.

41. Sihirbazlar geldiğinde, Firavuna, “Eğer galip gelirsek bize bir mükâfat var mı?” diye sordular.

42. Firavun “Evet,” dedi. “Üstelik benim yakınlarımdan olursunuz.”

43. Mûsâ onlara “Atacağınızı atın” dedi.

44. Sihirbazlar “Firavun’un izzeti hakkı için, galip gelecek mutlaka biziz” diyerek iplerini ve değneklerini attılar.

45. Mûsâ da asâsını attı; o anda sihirbazların uydurmalarını yutmaya başladı.

46. Sihirbazlar secdeye kapandılar.

47-48. “Âlemlerin Rabbi olan Mûsâ ve Hârûn’un Rabbine îmân ettik” dediler.

49. Firavun, “Ben izin vermeden siz O’na îmân ettiniz, öyle mi?” dedi. “O, büyücülüğü size öğreten büyüğünüzdür. Siz görürsünüz; ellerinizi ve ayaklarınızı çaprazlamasına kestirip sonra da hepinizi astıracağım.”

50. Onlar ise “Aldırmayız,” dediler. “Nasıl, sonunda Rabbimize döneceğiz.

51. “Îmân edenlerin ilki olmakla Rabbimizin günahlarımızı bağışlayacağını umarız.”

52. Sonra Mûsâ’ya, “Îmân eden kullarımla beraber gece vakti yola çık,” diye vahyettik. “Çünkü takip edileceksiniz.”

53. Onların gittiğini haber alınca Firavun şehirlere asker toplayacak adamlar gönderdi.

54. Dedi ki: “Bunlar küçük bir topluluktur.

55. “Bizi kızdıracak işler yaptılar.

56. “Biz ise zinde bir topluluğuz.”

57-59. Onları İsrailoğullarının peşine düşürüp bahçelerinden, ırmaklarından, hazinelerinden ve şerefli makamlarından böylece çıkardık. O nimetlere de İsrailoğullarını vâris kıldık.

60. Gün doğarken arkalarına düştüler.

61. İki topluluk birbirini gördüğünde, Mûsâ’nın ashâbı “İşte yakalandık” dediler.

62. Mûsâ “Hayır,” dedi. “Rabbim benimledir ve bana kurtuluş yolunu gösterecektir.”

63. Mûsâ’ya vahyettik: “Vur asânı denize!” Deniz yarıldı, her bir parça heybetli bir dağ gibi yükseldi.

64. Bu arada Firavun’un ordusunu oraya yaklaştırmıştık.

65. Mûsâ ile beraberindekilerin hepsini kurtardık.

66. Sonra da ötekileri boğuverdik.

67. Muhakkak ki bunda bir ibret vardır. Yine de insanların çoğu îmân etmemişlerdir.

68. Rabbin ise, şüphesiz ki, kudreti her şeye galip olan ve rahmeti her şeyi kuşatandır.

69. Onlara İbrahim’in kıssasını da anlat.

70. Hani o babasına ve kavmine, “Siz neye tapıyorsunuz?” diye sormuştu.

71. “Biz putlara taparız; bütün gün onlara ibâdet ederiz” dediler.

72. İbrahim sordu: “Duâ ettiğinizde onlar sizi işitir mi?

73. “Size bir fayda verirler mi? Yahut zararları dokunur mu?”

74. Onlar, “Biz atalarımızı böyle yapar bulduk” dediler.

75-76. İbrahim dedi ki: “Sizin ve geçmiş atalarınızın nelere tapıp durduğunuzu gördünüz mü?

77. “Onların hepsi benim düşmanımdır. Ancak Âlemlerin Rabbi müstesnâ.

78. “Beni yaratan, bana doğru yolu gösteren O’dur.

79. “Beni yediren ve içiren O’dur.

80. “Hastalandığımda bana şifâ veren O’dur.

81. “Beni öldürüp sonra da diriltecek olan O’dur.

82. “Hesap gününde hatâlarımı bağışlayacağını umduğum da O’dur.

83. “Yâ Rabbi, bana ilim ve hikmet ver ve beni sâlih kullarının arasına kat.

84. “Bana, arkamdan hayırla yâd edilmeyi nasip et.

85. “Beni nimetlerinle dolu Cennetin vârislerinden kıl.

86. “Babamı da bağışla; çünkü o, yolunu şaşırmışlardandır.

87. “Herkesin diriltildiği günde beni mahcup etme.

88. “O gün ki ne mal fayda verir, ne de evlât.

89. “Ancak şirk ve nifaktan arınmış bir kalble Allah’ın huzuruna gelen kimse müstesnâdır.”

90. O gün Cennet, takvâ sahiplerinin gözleri önüne getirilmiştir.

91. Cehennem de azgınlara gösterilmiştir.

92-93. Onlara, “Allah’ı bırakıp da taptıklarınız nerede?” denir. “Şimdi size veya kendilerine bir yardımları dokunabiliyor mu?”

94-95. O putlar da, o azgınlar da, İblis’in orduları da, hep birden tepe taklak Cehenneme atılırlar.

96. Orada birbirleriyle çekişip dururken derler ki:

97. “Allah’a yemin olsun, biz apaçık bir sapıklık içindeymişiz.

98. “Çünkü sizi Âlemlerin Rabbine denk tutuyorduk.

99. “Bizi ancak büyüklerimiz olan o mücrimler saptırdı.

100-101. “Artık ne bir şefaatçimiz var, ne de candan bir dostumuz.

102. “Keşke dünyaya bir daha dönüp de mü’minlerden olsaydık!”

103. Muhakkak ki bunda büyük bir ibret vardır. Yine de insanların çoğu îmân etmemişlerdir.

104. Rabbin ise, şüphesiz ki, kudreti her şeye galip olan ve rahmeti her şeyi kuşatandır.

105. Nûh kavmi de peygamberlerini yalanlamıştı.

106. Hani kardeşleri Nûh onlara “Siz Allah’tan korkmaz mısınız?” demişti.

107. “Ben size gönderilmiş emin bir peygamberim.

108. “Allah’tan korkun ve bana itaat edin.

109. “Tebliğime karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim mükâfatımı vermek Âlemlerin Rabbine âittir.

110. “Allah’tan korkun ve bana itaat edin.

111. Onlar, “Senin peşine düşenler ayak takımıdır; biz hiç sana îmân eder miyiz?” dediler.

112. Nûh dedi ki: “Onların amellerinin mâhiyetini ve kıymetini ben bilemem.

113. “Onların hesabı ancak Rabbime âittir. Şuurunuz varsa bunu anlarsınız.

114. “Ben, mü’minleri kovacak değilim.

115. “Ben, sizi Allah’ın azâbından apaçık bir sakındırıcıyım.”

116. Onlar “Ey Nûh,” dediler. “Eğer dâvetine son vermezsen, yemin olsun, taşlanarak öldürülürsün.”

117. Nûh “Ey Rabbim,” dedi. “Kavmim beni yalanladı.

118. “Benimle onlar arasında hükmünü ver; beni ve benimle beraber olan mü’minleri kurtar!”

119. O’nu ve onunla beraber o dolu gemide bulunanları kurtardık.

120. Sonra da arkada kalanları boğduk.

121. Muhakkak ki bunda büyük bir ibret vardır. Yine de insanların çoğu îmân etmemişlerdir.

122. Rabbin ise, şüphesiz ki, kudreti her şeye galip olan ve rahmeti her şeyi kuşatandır.

123. Âd kavmi de peygamberlerini yalanlamıştı.

124. Hani kardeşleri Hûd onlara “Siz Allah’tan korkmaz mısınız?” demişti.

125. “Ben size gönderilmiş emin bir peygamberim.

126. “Allah’tan korkun ve bana itaat edin.

127. “Tebliğime karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim mükâfatımı vermek Âlemlerin Rabbine âittir.

128. “Siz her bir tepede övünmek ve vakit öldürmek için yüksek binalar mı yapıyorsunuz?

129. “Sanki içinde ebedî kalacakmışsınız gibi sağlam ve sanatlı köşkler mi ediniyorsunuz?

130. “Mazlumları yakaladığınızda zorbalıkla zulmediyorsunuz.

131. “Allah’tan korkun ve bana itaat edin.

132. “O Allah’tan korkun ki, bildiğiniz nimetleri size ihsân etmiştir.

133-134. “O, size davarlar ve oğullar, bağlar ve akarsular ihsân etmiştir.

135. “Nankörlük ederseniz, size pek büyük bir günün azâbının erişmesinden korkarım.”

136. Dediler ki: “Bize öğüt versen de, vermesen de fark etmez.

137. “Bize anlattıkların, evvelkilerin âdet hâline getirdiklerinden başka bir şey değildir.

138. “Biz azâba uğratılacak değiliz.”

139. Onlar Hûd’u yalanladılar, Biz de onları helâk ettik. Muhakkak ki bunda büyük bir ibret vardır. Yine de insanların çoğu îmân etmemişlerdir.

140. Rabbin ise, şüphesiz ki, kudreti her şeye galip olan ve rahmeti her şeyi kuşatandır.

141. Semûd kavmi de peygamberlerini yalanlamıştı.

142. Hani kardeşleri Sâlih onlara “Siz Allah’tan korkmaz mısınız?” demişti.

143. “Ben size gönderilmiş emin bir peygamberim.

144. “Allah’tan korkun ve bana itaat edin.

145. “Tebliğime karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim mükâfatımı vermek Âlemlerin Rabbine âittir.

146-149. “Siz burada, bağlar, bahçeler, akarsular, ekinler ve hoş meyveli hurma ağaçları arasında her türlü felâketten emin şekilde kendi hâlinize bırakılacağınızı mı sandınız ki, bütün mahâretinizi kullanıp keyifli bir şekilde kendinize dağlardan evler yontuyorsunuz?

150. “Allah’tan korkun ve bana itaat edin.

151. “Haddini aşan kimselerin emrine boyun eğmeyin.

152. “Onlar yeryüzünü ıslah etmez, fesada verirler.”

153. Dediler ki: “Sen iyiden iyiye büyülenmişsin.

154. “Sen de ancak bizim gibi bir beşersin. Eğer doğru söylüyorsan bize bir mûcize getir.”

155. Sâlih, “İşte mûcize şu dişi devedir,” dedi. “Kuyudan su içme hakkı bir gün onun, size âit günde de sizindir.

156. “Sakın ona kötü bir niyetle dokunmayın; yoksa büyük bir günün azâbı sizi yakalayıverir.”

157. Derken deveyi kestiler, sonra da pişman oldular.

158. Azap onları yakalayıverdi. Muhakkak ki bunda büyük bir ibret vardır. Yine de insanların çoğu îmân etmemişlerdir.

159. Rabbin ise, şüphesiz ki, kudreti her şeye galip olan ve rahmeti her şeyi kuşatandır.

160. Lût kavmi de peygamberlerini yalanlamıştı.

161. Hani kardeşleri Lût, onlara: “Siz Allah’tan korkmaz mısınız?” demişti.

162. “Ben, size gönderilmiş emin bir peygamberim.

163. “Allah’tan korkun ve bana itaat edin.

164. “Tebliğime karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim mükâfatımı vermek Âlemlerin Rabbine âittir.

165-166. “Rabbinizin sizin için yarattığı hanımlarınızı bırakıp da âlemde kimsenin yapmadığı bir hayâsızlıkla erkeklere mi yaklaşıyorsunuz? Doğrusu siz insanlıktan çıkmış bir kavimsiniz.”

167. “Ey Lût,” dediler. “Yemin olsun ki, söylediklerine bir son vermezsen muhakkak bu beldeden sürülürsün.”

168. Lût dedi ki: “Ben, sizin yaptıklarınızdan nefret etmeye devam edeceğim.

169. “Ey Rabbim, beni ve âilemi onların yapageldikleri kötülüğün şerrinden kurtar.”

170-171. Geride kalan ihtiyar karısı hariç, onu ve bütün âilesini kurtardık.

172. Sonra da diğerlerini helâk ettik.

173. Üzerlerine bir azap yağmuru indirdik. İkaz edilip de yola gelmeyenlerin başına yağan ne kötü bir yağmurdur o!

174. Muhakkak ki bunda büyük bir ibret vardır. Yine de insanların çoğu îmân etmemişlerdir.

175. Rabbin ise, şüphesiz ki, kudreti her şeye galip olan ve rahmeti her şeyi kuşatandır.

176. Eyke halkı da peygamberlerini yalanlamıştı.[310]

177. Hani Şuayb onlara “Siz Allah’tan korkmaz mısınız?” demişti.

178. “Ben, size gönderilmiş emin bir peygamberim.

179. “Allah’tan korkun ve bana itaat edin.

180. “Tebliğime karşılık sizden bir ücret istemiyorum. Benim mükâfatımı vermek Âlemlerin Rabbine âittir.

181. “Ölçünün hakkını verin; eksik ölçenlerden olmayın.

182. “Doğru terazi ile tartın.

183. “Halkın malından eksilterek kimsenin hakkını yemeyin; yeryüzünde bozgunculuk da çıkarmayın.

184. “Sizi ve sizden evvelki nesilleri yaratan Allah’tan korkun.”

185. Dediler ki: “Sen, iyiden iyiye büyülenmişsin.

186. “Sen de ancak bizim gibi bir beşersin. Biz, senin de yalancılardan biri olduğuna inanıyoruz.

187. “Eğer doğru söylüyorsan, üzerimize gökten bir parça düşür.”

188. Şuayb “Sizin yaptıklarınızı en iyi Rabbim bilir” dedi.

189. Onlar Şuayb’ı yalanladılar ve o gölgeli günün azâbı onları yakalayıverdi. Gerçekten o pek büyük bir günün azâbı idi.[311]

190. Muhakkak ki bunda büyük bir ibret vardır. Yine de insanların çoğu îmân etmemişlerdir.

191. Rabbin ise, şüphesiz ki, kudreti her şeye galip olan ve rahmeti her şeyi kuşatandır.

192. Şüphesiz ki bu Kur’ân, Âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir.

193-195. Halkı, Allah’ın azâbından sakındıran peygamberlerden olasın diye, onu apaçık bir Arapça lisan ile senin kalbine Cebrâil getirdi.

196. Evvelkilere verilen kitaplarda da onun bahsi vardır.

197. Benî İsrail âlimlerinin bunu bilmesi, o kâfirler için bir delil değil midir?

198-199. Eğer Biz onu Arapça bilmeyenlerden birine indirseydik, o da mükemmel bir Arapça ile bunu o kâfirlere okusaydı, yine de ona inanmazlardı.

200. İnkârlarını, Biz o mücrimlerin kalblerine böylece yerleştirmişizdir.

201. Öyle ki, o pek acı azâbı görecekleri âna kadar îmân etmezler.

202. O azap, hiç farkında olmadıkları bir sırada, ansızın kendilerine geliverir.

203. O zaman “Îmân etmek için bize bir mühlet verilir mi?” derler.

204. Hâlâ azâbımızın çabuk gelmesini istiyorlar mı?

205. Ne dersin? Biz onları yıllarca nimetlerimizden nasiplendirsek,

206. Sonra da kendilerine vaad olunan azap geliverse,

207. O nimetler içinde sürdükleri hayat onları azaptan kurtarabilir mi?

208-209. Kendilerine öğüt veren ve Allah’ın azâbından sakındıran peygamberler göndermedikçe, Biz hiçbir belde halkını helâk etmedik. Çünkü Biz haksızlık edici değiliz.

210. Bu Kur’ân’ı şeytanlar indirmedi.

211. Bu onlara yakışmaz; üstelik buna güçleri de yetmez.

212. Onlar vahyi işitmekten alıkonmuşlardır.

213. Sakın Allah ile beraber başka bir ilâh edinme; yoksa azâba uğrayanlardan olursun.

214. Önce en yakın akrabâlarını azaptan sakındır.

215. Sana uyan mü’minlere şefkat kanatlarını ger.

216. Eğer sana karşı gelirlerse, “Ben sizin yaptıklarınızdan uzağım” de.

217. Kudreti her şeye galip olan ve rahmeti her şeyi kuşatan Allah’a tevekkül et.

218-219. O Allah ki gece vakti namaza kalktığında da seni görür, secde eden mü’minler arasında dolaşarak hallerini gözetmeni de görür.

220. Şüphesiz ki O, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.

221. “Şeytanların kime indiğini size haber vereyim mi?” de.

222. Onlar nerede bir yalan uydurucu günahkâr varsa onun üzerine iner.

223. Onlar şeytanlara kulak verirler ve çoğu da yalancıdır.

224. Şâirlere gelince, onlara da sapıklar uyar.

225-226. Görmez misin ki, onlar her türlü övgü ve yergiye ölçüsüzce dalarlar ve yapmadıkları şeyleri söylerler?

227. Ancak îmân eden, güzel işler yapan, Allah’ı çokça zikreden ve zulme uğradıktan sonra kendilerini müdâfaa edenler müstesnâdır. O zâlimler ise nasıl bir âkıbete yuvarlanacaklarını yakında bileceklerdir.[312]

Neml Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 93 âyettir. Süleyman Aleyhisselâmın kıssası bu sûrede tafsilâtlı şekilde anlatılmaktadır. Hayvanların dilinden anlayan Süleyman Aleyhisselâmın, karıncaların bulunduğu vâdiye gittiğinde onların neler söylediklerini anladığı da bu kıssa içinde geçtiğinden, sûreye "karınca" mânâsına gelen Neml ismi verilmiştir. Bu sûrede Mûsâ, Dâvud, Sâlih ve Lût Aleyhimüsselâmın kıssalarına da temas edilir ve kıyâmet günü ile ilgili tasvirlere yer verilir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Tâ sîn. Bunlar Kur'ân'ın ve apaçık bir kitabın âyetleridir.

2. O, mü'minlere bir hidâyet ve müjdedir.

3. O mü'minler ki namazlarını dosdoğru kılarlar ve zekâtlarını verirler; onlar âhirete de kesin olarak inanmış kimselerdir.

4. Âhirete inanmayanlara gelince, onların kötü amellerini süsleyip kendilerine güzel gösterdik; böylece nereye gittiklerini bilmeden bocalayıp dururlar.

5. Azâbın kötüsü onlar içindir. Âhirette hüsrânın en büyüğüne düşecek olanlar da onlardır.

6. Hiç şüphe yok ki bu Kur'ân, her işi hikmetle yapan ve her şeyi hakkıyla bilen Allah tarafından sana ulaştırılmaktadır.

7. Hani Mûsâ âilesine, "Ben bir ateş gördüm," demişti. "Gidip oradan yol hakkında bilgi alıp geleyim yahut ısınmanız için size bir parça ateş getireyim."[313]

8. Oraya geldiğinde Mûsâ'ya nidâ olundu: "Bu nûr mahallinde bulunanlarda, onun etrafındaki melekler de mübârek kılınmıştır. Âlemlerin Rabbi olan Allah ise bütün noksanlardan münezzehtir.

9. "Ey Mûsâ, sana seslenen Benim; kudreti her şeye galip olan ve hikmeti her şeyi kuşatan Allah'ım.

10. “Asânı at.” Asâyı atıp da onun yılan gibi kıvrılıp gittiğini görünce arkasına bakmadan kaçtı. “Korkma, ey Mûsâ. Benim huzurumda peygamberler korkmaz.

11. “Ancak günahla kendisine zulmetmiş olanlar Benim huzurumda durmaktan korkar. Onlar da günahtan sonra tevbe ederek eski kötülüklerine karşı güzel işler yaparlarsa, muhakkak ki Ben, çok bağışlayıcı, çok merhamet ediciyim.

12. “Elini de koynuna sok ki, kusursuz, bembeyaz bir nûr olarak çıksın. Bu da Firavun ile kavmine göstereceğin dokuz mûcize içindedir. Çünkü onlar yoldan çıkmış bir kavimdir.”[314]

13. Onlara gözleriyle gördükleri mûcizelerimiz geldiğinde, “Bu apaçık bir sihirdir” dediler.

14. Vicdanları da bu mûcizelerin hak olduğunu kesinlikle tasdik ettiği halde, zulüm ve kibirleri yüzünden inkâr ettiler. Bir bak, o bozguncuların âkıbeti nice oldu!

15. And olsun ki Biz, Dâvûd’a ve Süleyman’a yüksek bir ilim verdik. Onlar, “Bizi mü’min kullarının birçoğundan üstün kılan Allah’a hamd olsun” dediler.

16. Dâvud’dan sonra onun yerine geçen Süleyman, “Ey insanlar,” dedi. “Bize kuşların dili öğretildi ve her şeyden bir nasip verildi. Muhakkak ki bu apaçık bir İlâhî lûtuftur.

17. Süleyman’ın cinlerden, insanlardan ve kuşlardan müteşekkil ordusu toplandı. Hepsi de intizamla sevk ve idare olunuyordu.

18. Karınca vâdisine geldiklerinde, bir karınca “Ey karıncalar, yuvalarınıza girin,” dedi. “Tâ ki Süleyman ve askerleri farkında olmadan sizi çiğnemesinler.”

19. Karıncanın sözünü işiten Süleyman tebessüm etti. “Ey Rabbim,” dedi. “Bana, anne ve babama ihsan buyurduğun nimetlere şükretmeyi ve rızâna kavuşturacak işler yapmayı bana ilhâm et. Rahmetinle beni sâlih kullarının arasına kat.”

20. Kuşları teftiş ederken, “Neden hüdhüdü göremiyorum?” dedi. “Yoksa kayıplara mı karıştı?

21. “Ya bana açık bir mâzeret gösterir, ya da onu şiddetli bir azapla cezâlandırır veya kestiririm.”[315]

22. Çok geçmeden hüdhüd geldi ve dedi ki: “Senin bilmediğin bir şeyi

öğrendim ve Sebe’ kavminden sana gerçek bir haber getirdim.[316]

23. “Orada bir kadını onlara hükümdarlık eder buldum ki, hükümdarlara lâyık her şey ona verilmiştir. Onun çok büyük bir de tahtı var.

24. “Onu ve kavmini, Allah’ı bırakıp da güneşe secde ediyorlarken buldum. Şeytan kötü amellerini kendilerine süslü gösterip onları doğru yoldan alıkoymuş; bir daha da doğru yolu bulamıyorlar.

25. “Göklerde ve yerdeki bütün gizlilikleri meydana çıkaran, siz insanların gizlediğiniz ve açığa vurduğunuz her şeyi bilen Allah’a secde etmesinler diye şeytan onlara kötülüklerini süslemiştir.

26. “O Allah ki, O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur ve O, yüce arşın Rabbidir.”

27. Süleyman “Göreceğiz,” dedi, “doğru mu söylüyorsun, yoksa yalancının biri misin?

28. “Şu mektubumu götür, onlara bırak. Sonra bir kenara çekilip bak, ne yapacaklar.”

29. Mektubu alan Belkıs, “Ey kavmimin ileri gelenleri,” dedi. “Bana mühim bir mektup bırakıldı.

30. “Süleyman’dan geliyor ve Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla başlıyor.

31. “‘Büyüklük taslamayın ve emrime girin’ diyor.”

32. Belkıs dedi ki: “Ey kavmimin ileri gelenleri, bu mesele hakkında bana görüşünüzü bildirin. Bugüne kadar sizin görüşünüzü almadan hiçbir işte kesin hüküm vermedim.”

33. Kavmin ileri gelenleri dediler ki: “Biz kuvvet sahibiyiz ve harp ehliyiz. Emir senindir. Düşün, ne gerekiyorsa bize emret.”

34. Belkıs dedi ki: “Hükümdarlar bir beldeye girdiklerinde orasını harap ederler ve halkından şeref ve makam sahibi olanlarını hor ve hakir ederler. Hükümdarların âdeti böyledir.

35. “Ben onlara bir hediye göndereceğim. Sonra da bakacağım, elçiler nasıl bir haberle dönecek?

36. Elçiler geldiğinde Süleyman dedi ki: “Siz bana mal ile yardım mı edeceksiniz? Allah’ın bana verdiği nimetler, size verdiğinden çok daha

hayırlıdır. Hediye ancak sizi sevindirir.

37. “Onlara dön ve şunu anlat: Biz onların üzerine, karşı koyamayacakları ordularla geliriz ve onları hor ve hakir olarak oradan çıkarırız.”

38. Süleyman kendi adamlarına sordu: “Ey ileri gelenler, onlar kendiliğinden teslim olup bana gelmeden evvel hanginiz o kadının tahtını bana getirir?”

39. Cinlerden bir ifrit, “Sen daha makamından ayrılmadan ben onu sana getiririm,” dedi. “Hem buna gücüm yeter, hem de güvenilir bir kimseyim; hiçbir zarar vermeksizin onu sana getiririm.”

40. Semâvî kitapların esrârına vâkıf bir âlim ise, “Sen daha gözünü açıp kapamadan ben onu sana getiririm” dedi. Süleyman Belkıs’ın tahtını yanında hazır görünce dedi ki: “Bu Rabbimin bir lûtfudur. Şükür mü, yoksa nankörlük mü edeceğim diye beni imtihan ediyor. Kim şükrederse kendisi için şükretmiş olur. Kim nankörlük ederse, bilsin ki Rabbim ganî ve kerîmdir; kimsenin şükrüne muhtaç olmadığı gibi, sonsuz kerem ve lûtuf sahibidir.”[317]

41. Süleyman, “Belkıs’ın tahtını tanınmaz hâle getirin,” dedi. “Bakalım, onu tanıyacak mı, yoksa tanıyamayacak mı?”

42. Belkıs Süleyman’ın huzuruna geldiğinde, “Tahtın böyle miydi?” diye soruldu. Belkıs “Tıpkı o,” dedi. “Senin peygamberliğine dâir bundan evvel de bize bilgi ulaştı ve biz Müslüman olduk.”[318]

43. Daha önce onu Allah’tan başka taptığı şeyler tevhid dinine girmekten alıkoymuştu. Çünkü o inkâr eden bir kavimdendi.

44. Ona “Saraya gir” dendi. Sarayın zeminini görünce onu derin bir su sanıp eteklerini topladı. Süleyman “Bu billûrdan yapılmış şeffaf bir zemindir” dedi. Belkıs “Ey Rabbim,” dedi. “Ben gerçekten nefsime zulmetmişim. Şimdi Süleyman ile beraber, Âlemlerin Rabbine teslim oldum.”[319]

45. And olsun ki, Semûd kavmine de, Allah’a ibâdet etsinler diye, kardeşleri Sâlih’i peygamber olarak göndermiştik. Fakat onların bir kısmı îmân etti ve bir kısmı inkârda kaldı; böylece birbiriyle çekişen iki fırka oldular.

46. Sâlih, “Ey kavmim,” dedi. “Niçin Allah’ın rahmeti yerine azâbın çabuklaştırılmasını istiyorsunuz? Allah’tan bağışlanmanızı dileseniz ya—belki rahmete nâil olursunuz.”

47. Onlar “Senin ve beraberindekilerin yüzünden uğursuzluğa uğradık”

dediler. Sâlih “Uğursuzluğunuza kendinizin sebep olduğu Allah katında mâlûmdur,” dedi. “Aslında siz imtihana çekilip duran bir topluluksunuz.”

48. O şehirde dokuz kişilik bir çete vardı ki, ıslaha çalışmaz, memlekette fesat çıkarıp dururlardı.

49. Aralarında Allah’a yemin ederek birbirlerine dediler ki: “Sâlih’i ve âilesini bir gece baskınıyla öldürelim. Sonra da akrabâsına ‘Biz onun âilesinin öldürüldüğü yerde değildik; biz elbette doğru söylüyoruz’ deyiveririz.”

50. Onlar bir tuzak kurdular; Biz de farkında olmadıkları bir sırada onlara bir tuzak kurduk.

51. Bak, kurdukları tuzağın âkıbeti ne oldu: Onları da, kavimlerini de, toptan helâk ettik.

52. İşte şu harâbeler, onların zulümleri yüzünden çöküp gitmiş evleridir. Şüphesiz ki bunda ilim ve idrâk sahibi bir topluluk için büyük bir ibret vardır.

53. Îmân eden ve Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanları ise helâk olmaktan kurtardık.

54. Lût’u da Biz peygamber olarak göndermiştik. O zaman kavmine demişti ki: “Siz göz göre göre o çirkin fiili işlemeye devam mı ediyorsunuz?

55. “Kadınları bırakıp da erkeklere mi şehvetle yaklaşıyorsunuz? Gerçekten siz çok câhil bir kavimsiniz.”

56. Kavminin ona verdiği cevap ise, şu sözlerden başkası değildi: “Lût’un âilesini memleketinizden çıkarın. Çünkü onlar temizliğe fazla düşkün kimselerdir.”

57. Biz de onu ve âilesini kurtardık—karısı müstesnâ. Onun geride kalarak helâk olanlar arasında bulunmasını takdir ettik.

58. Onların üzerine de bir azap yağmuru indirdik. İkaz edilip de yola gelmeyenlerin başına yağan ne kötü bir yağmurdur o!

59. De ki: Hamd Allah’a mahsus, selâm da, O’nun seçkin kıldığı kulları üzerinedir. Allah mı hayırlı, yoksa onların ortak koştukları mı?

60. Onlar mı hayırlı, yoksa gökleri ve yeri yaratan, size gökten bir su indiren ve onunla, bir ağacını bile bitirmeye sizin güç yetiremeyeceğiniz, güzelliklerle dolu bağlar ve bahçeler yeşerten Allah mı? Allah ile beraber başka bir ilâh mı

var? Gerçekten onlar haktan uzaklaşan bir topluluktur.

61. Onlar mı hayırlı, yoksa yeryüzünü yaşanacak bir yer yapan, içinde nehirler akıtıp yüksek dağlar yaratan ve iki deniz arasına bir engel koyan Allah mı? Allah ile beraber başka bir ilâh mı var? Gerçekten onların çoğu ilim ve idrâkten mahrumdur.[320]

62. Onlar mı hayırlı, yoksa çâresiz kalmış kimse duâ ettiğinde ona cevap veren ve sıkıntısını gideren, sizi de yeryüzünde tasarruf sahibi yapan Allah mı? Allah ile beraber başka bir ilâh mı var? Ne kadar da az düşünüyorsunuz?

63. Onlar mı hayırlı, yoksa karanın ve denizin karanlıklarında size yol gösteren ve rahmetinin önünde rüzgârları müjdeci gönderen Allah mı? Allah ile beraber başka bir ilâh mı var? Allah, onların ortak koştuğu şeylerden pek yücedir.

64. Onlar mı hayırlı, yoksa halkı önce yaratan, öldükten sonra tekrar dirilten ve gökten ve yerden sizi rızıklandıran Allah mı? Allah ile beraber başka bir ilâh mı var? De ki: Eğer doğru söylüyorsanız, haydi, delilinizi getirin.

65. De ki: Göklerde ve yerde olanlar gaybı bilemez; onu ancak Allah bilir. Onlar ise ne zaman diriltileceklerinden bile habersizdirler.

66. Doğrusu, âhiret hakkında onlara ard arda bilgi ulaştırılmıştır. Fakat bundan şüphe içindedirler. Daha doğrusu onlar buna karşı kördürler.

67. İnkâr edenler dediler ki: "Biz ve atalarımız toprak olduktan sonra mı kabirlerimizden çıkarılacağız?

68. "And olsun ki, bize de, daha önce gelip geçen atalarımıza da aynı şey vaad edilmişti. Bu evvelkilerin masallarından başka bir şey değildir."

69. De ki: Yeryüzünde gezin de, mücrimlerin âkıbetlerinin nasıl olduğunu görün.

70. Onlar için tasalanma, hileleri yüzünden de sıkıntıya düşme.

71. "Eğer doğru söylüyorsanız, bu vaad ettiğiniz azap ne zaman?" diyorlar.

72. De ki: Çabuklaştırılmasını istediğiniz şeyin bir kısmı belki de peşinize takılmış, başınıza gelmek üzeredir.

73. Muhakkak ki Rabbin insanlar üzerinde lûtuf ve ihsan sahibidir; lâkin onların çoğu şükretmez.

74. Yine muhakkak ki Rabbin onların içlerinde sakladıklarını da bilir, açığa vurduklarını da.

75. Göklerde ve yerde gizli hiçbir şey yoktur ki, apaçık bir kitapta yazılmış olmasın.

76. Muhakkak ki bu Kur’ân, İsrailoğullarına, hakkında ihtilâfa düştükleri şeylerin çoğunu anlatmaktadır.

77. Şüphesiz ki o, mü’minler için bir hidâyet rehberi ve bir rahmettir.

78. Rabbin, onlar arasında elbette hükmünü verecektir. O, kudreti her şeye galip olan ve her şeyi hakkıyla bilendir.

79. Allah’a tevekkül et. Muhakkak ki sen apaçık bir hak üzerindesin.

80. Sen ölülere işittiremezsin; arkasını dönüp kaçan sağırlara da dâvetini duyuramazsın.

81. O körleri ise sapıklıklarından kurtarıp yola getiremezsin. Sen ancak âyetlerimize îmân edenlere sözünü işittirebilirsin; çünkü onlar hakka teslim olmuş Müslümanlardır.

82. Söz verdiğimiz gün gelip çattığında, onlar için yerden bir canlı çıkarırız ki, kendilerine, insanların âyetlerimize kesin olarak inanmadıklarını söyler.[321]

83. O gün Biz her ümmetin âyetlerimizi yalanlamış olan önde gelenlerini bir bölük hâlinde toplar ve Cehenneme sevk etmek üzere bir arada tutarız.

84. Onlar hesap yerine geldiklerinde Allah buyurur: “Düşünüp anlamaksızın âyetlerimi nasıl inkâr ettiniz? İnkâr etmediyseniz bugün için hangi ameli işlediniz?

85. Zulmetmeleri yüzünden azap başlarına gelip çatmıştır; artık onlar bir söz söyleyemezler.

86. Geceyi dinlenmeleri için yaratıp gündüzü de aydınlattığımızı onlar görmedi mi? Îmân eden bir topluluk için elbette bunda nice deliller vardır.

87. Sûra üfürüldüğü gün, Allah’ın dilediklerinden başka göklerde ve yerde olan herkes dehşete düşer. Hepsi de boyunlarını bükerek O’nun huzuruna gelirler.

88. Dağları görür, onları yerinde sâbit sanırsın. Halbuki onlar bulutların geçişi

gibi geçip gitmektedirler. Allah’ın san’atıdır ki, her şeyi hikmetle, yerli yerinde ve sapasağlam yaratmıştır. Şüphesiz ki O, işlediklerinizden hakkıyla haberdardır. [322]

89. Kim bir iyilikle huzurumuza gelirse, daha hayırlı bir karşılık bulur. Onlar, o gün korkudan emin olan kimselerdir.

90. Kim de inkâr ve isyanla huzurumuza gelirse, yüz üstü ateşe atılır. Siz ancak yaptıklarınızın karşılığını bulursunuz.

91. Ben, bu beldenin Rabbi olan Allah’a ibâdet etmekle emrolundum ki, O, bu beldeyi hürmetli kılmıştır ve her şey O’na âittir. Ben, Allah’a teslim olanlardan olmakla emrolundum.

92. Ben, Kur’ân’ı okumakla da emrolundum. Doğru yolu bulan, kendi lehine bir yol bulmuştur. Kim de sapıklığa düşerse, “Ben ancak Allah’ın azâbından sakındırıcıyım” de.

93. De ki: Hamd Allah’a mahsustur; O, size delillerini gösterecek, siz de onları tanıyacaksınız. Senin Rabbin, işlediklerinizden habersiz değildir.

Kasas Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 88 âyettir. Mûsâ Aleyhisselâmın kıssası daha tafsilâtlı olarak ve çocukluk ve gençlik devirleri ile Şuayb Aleyhisselâmın yanında bulunduğu zamanı da içine alacak şekilde anlatılmaktadır. Sûreye bu yüzden “Kasas” ismi verilmiştir. Sûrenin sonuna doğru, zenginliğine güvenerek gurura sapan Karun’un kıssasına da yer verilmektedir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Tâ sîn mîm.

2. Bunlar, o apaçık kitabın âyetleridir.

3. Îmân eden bir topluluk için, Mûsâ ile Firavun’un kıssasından bir kısmını sana gerçek olarak bildiriyoruz.

4. Gerçekten Firavun o memlekette büyüklük taslayarak ilâhlık dâvâsında bulunmuş, halkını parça parça ederek onlardan İsrailoğullarını zayıf düşürmüştü ve onların kızlarını sağ bırakıp erkek çocuklarını öldürüyordu. Doğrusu o, bozgunculardan olup çıkmıştı.

5. Biz ise, o memlekette zayıf düşürülen kimselere lûtufta bulunmayı, onları insanlara îmân ve hidâyette öncüler yapmayı ve Firavun ile ehlinin mülküne vâris kılmayı murad etmiştik.

6. Onlara o memlekette kuvvet ve hâkimiyet vermek, Firavun ile veziri Hâmân’a ve askerlerine de korktukları âkıbeti göstermek istedik.

7. Mûsâ’nın annesine “Çocuğunu emzir,” diye ilhâm ettik. “Onun başına bir şey gelmesinden korktuğunda onu sandık içinde denize bırak; âkıbeti hakkında korkma ve tasalanma. Biz onu sana tekrar kavuşturacağız ve onu peygamber yapacağız.”

8. Derken Firavun’un adamları, ileride kendilerine düşman ve başlarına dert olacak olan Mûsâ’yı bulup aldılar. Çünkü Firavun ile Hâmân ve askerleri inkâr ve zulme saparak hatâya düşmüş kimselerdi; Allah da onlara kendi elleriyle böyle bir hatâ yaptırdı.

9. Firavun’un hanımı “İşte benim ve senin için bir göz nûru” dedi. “Sakın onu öldürmeyin. Bakarsınız, bize bir faydası dokunur yahut onu evlât ediniriz.” Onlar işin farkında değillerdi.[323]

10. Evlâdından ayrı kalan Mûsâ’nın annesi, aklı başından uçacak gibiydi. Eğer vaadimize inanması için onun kalbine sabır ve metânet vermeseydik, neredeyse onun kendi evlâdı olduğunu açığa vuracaktı.

11. Annesi, Mûsâ’nın kız kardeşine, “Mûsâ’nın izini takip et” dedi. O da Firavun’un adamlarına fark ettirmeden Mûsâ’yı uzaktan gözetledi.

12. Biz ise Mûsâ’ya süt annelerini yasaklamıştık; hiçbir kadından süt emmiyordu. Kız kardeşi, Firavun’un adamlarına, “O’na güzelce bakıp terbiye edecek bir âileyi size tavsiye edeyim mi?” dedi.

13. Böylece onu annesine kavuşturduk—tâ ki gözü aydın olsun, üzülmesin ve Allah’ın vaadinin hak olduğunu bilsin. Lâkin çokları bunu bilmezler.

14. Sonra da yetişip olgunluk çağına erişince, Mûsâ’ya peygamberlik ve ilim verdik. İyilik eden ve iyi kullukta bulunanları Biz böyle mükâfatlandırırız.

15. Mûsâ, ahâlinin istirahat hâlinde bulunduğu bir sırada Firavun’un sarayından çıkarak şehre girmiş ve kavga eden iki kişi görmüştü. Onlardan biri İsrailoğullarından, diğeri de düşmanlarındandı. Kendi kavminden olan, düşmanına karşı ondan yardım istedi. Mûsâ bir yumruk atınca adam ölüverdi. Mûsâ “Bu şeytanın işidir,” dedi. “Çünkü o, insanı şaşırtan apaçık bir düşmandır.”

16. “Ey Rabbim,” diye yalvardı. “Ben nefsime zulmettim; beni bağışla.” Allah da onu bağışladı. Muhakkak ki O, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

17. Mûsâ “Ey Rabbim,” dedi. “Bana verdiğin nimetlerin hakkı için, bir daha mücrimlere arka çıkmayacağım.”

18. Şehirde korku içinde bekleyerek sabahladı. Ertesi gün bir de gördü ki, bir gün önce kendisinden yardım isteyen kimse, kavgaya tutuşmuş, bağırarak yine ondan yardım istiyor. Mûsâ ona (yardım isteyene) “Sen besbelli azgının birisin” dedi.

19. Mûsâ her ikisinin de düşmanı olan kimseyi yakalamak isteyince, ondan yardım isteyen adam, Mûsâ’nın kendisine vuracağını sanarak “Ey Mûsâ, dün birini öldürdüğün gibi bu defa da beni mi öldürmek istiyorsun?” dedi. “Sen insanların arasını bulmak istemiyorsun; bu yerde bir zorba olup çıkmak

niyetindesin.”

20. Derken şehrin uzak bir yerinden koşarak bir adam geldi ve “Ey Mûsâ,” dedi. “Memleketin ileri gelenleri seni öldürmek için istişare ediyorlar. Hemen buradan çık git. Ben senin iyiliğini düşünenlerdenim.”

21. Mûsâ etrafı gözetleyerek korka korka şehirden çıktı. “Yâ Rabbi, beni zâlimler gürûhundan kurtar” dedi.

22. Medyen tarafına yöneldiğinde, “Umarım, Rabbim bana doğru yolu gösterir” dedi.

23. Medyen suyunun başına varınca, oranın halkından bir topluluğu, hayvanlarını sularken buldu. Onların gerisinde ise, hayvanlarını suya gitmekten alıkoyan iki kadın gördü. Onlara “Bu hâliniz nedir?” diye sordu. Dediler ki: “Çobanlar çekilmeden biz hayvanlarımızı sulamayız; babamız ise çok yaşlıdır, gelip hayvanları sulayacak hâli yoktur.”

24. Mûsâ onların hayvanlarını suladı, sonra bir gölgeye çekildi. “Yâ Rabbi,” dedi. “Bana ihsân edeceğin her hayra muhtacım.”[324]

25. Derken, Şuayb’ın kızları olan o iki kadından birisi mahcup bir yürüyüşle geldi. “Hayvanlarımızı sulamanın karşılığını vermek üzere babam seni çağırıyor” dedi. Mûsâ gelip başından geçenleri Şuayb’a anlatınca, “Korkma,” dedi. “Artık o zâlimler gürûhundan kurtuldun.”

26. Şuayb’ın kızlarından biri, “Babacığım, onu çoban tut,” dedi. “Şüphesiz o, tutacağın çobanların en hayırlısıdır, kuvvetli ve güvenilir bir kimsedir.”

27. Şuayb dedi ki: “Sekiz sene bana çalışman şartıyla şu kızlarımdan birini sana nikâh etmek isterim. On yıla tamamlarsan, o da senin bir lûtfun olur. Ben sana güçlük çıkarmak istemem. Beni inşâallah sâlih kimselerden bulacaksın.”

28. Mûsâ “Bu seninle benim aramda bir anlaşmadır,” dedi. “İki müddetten herhangi birini tamamladıktan sonra, artık bir çekişme olmayacak ve daha fazlası benden istenmeyecektir. Söylediklerimizi Allah görüp gözeticidir.”

29. Mûsâ müddeti doldurup âilesiyle beraber yola çıktığında, Tûr tarafında bir ateş fark etti. Âilesine, “Siz durun,” dedi. “Ben bir ateş gördüm. Belki oradan yol hakkında bilgi alıp gelir yahut ısınmanız için bir parça ateş getiririm.”[325]

30. Ateşe yaklaştığında, o mübârek mevkiin sağ tarafındaki vâdinin kenarında bulunan ağaçtan “Ey Mûsâ,” diye nidâ olundu. “Muhakkak ki Ben, Âlemlerin

Rabbi olan Allah’ım.

31. “Asânı at.” Asâyı atıp da onun yılan gibi kıvrılıp gittiğini görünce arkasına bakmadan kaçtı. “Ey Mûsâ, korkma, dön. Sen emniyette olanlardansın.

32. “Elini de koynuna sok ki, kusursuz, bembeyaz bir nûr olarak çıksın. Korkuyla açtığın ellerini kavuştur. İşte bu iki mûcize, Firavun ve adamlarına karşı Rabbinden iki delildir. Gerçekten onlar yoldan çıkmış bir topluluktur.”

33. Mûsâ “Yâ Rabbi, ben onlardan birini öldürdüm,” dedi. “Onların da beni öldürmelerinden korkarım.

34. “Kardeşim Hârun benden daha güzel konuşur. Onu da yardımcı olarak benimle beraber gönder ki beni tasdik etsin. Çünkü beni yalanlamalarından endişe ediyorum.”

35. Allah buyurdu ki: “Kardeşinle gücüne güç katacağız. İkinize mûcizelerimizle öyle bir üstünlük vereceğiz ki, hiçbir şekilde size erişemeyecekler. Siz ve size uyanlar galip geleceksiniz.”

36. Mûsâ apaçık mûcizelerimizle Firavun ve adamlarının yanına geldiğinde, “Bu uydurma bir sihirdir,” dediler. “Daha evvel gelip geçen atalarımızdan biz böyle bir şey işitmedik.”

37. Mûsâ dedi ki: “Kendi katından hidâyeti kimin getirdiğini ve dünyanın sonunda hayırlı âkıbetin kimin lehine olduğunu Rabbim en iyi bilir. Zâlimler elbette kurtuluşa ermezler.”

38. Firavun “Efendiler,” dedi. “Ben sizin için kendimden başka bir ilâh bilmiyorum. Ey Hâmân, çamurun üzerine bir ateş yakıp tuğla yap ve benim için bir kule inşâ et—tâ ki oraya çıkıp Mûsâ’nın ilâhına ulaşayım. Aslında ben onun yalancılardan olduğuna inanıyorum.”

39. O ve askerleri memlekette haksız yere büyüklük tasladılar ve sandılar ki huzurumuza dönmeyeceklerdir.

40. Biz de onu ve askerlerini yakalayıp denize attık. Şimdi bak, zâlimlerin âkıbetleri nice olmuştur!

41. Onları, ateşe çağıran Cehennem öncüleri yaptık. Kıyâmet gününde onlar kimseden yardım görmeyeceklerdir.

42. Bu dünyada onların peşine bir lânet taktık; kıyâmet gününde ise pek çirkin

bir hal alacaklardır.

43. And olsun ki Biz, Mûsâ’ya, evvelki nesilleri helâk ettikten sonra, düşünüp öğüt alsınlar diye, insanları hakkı görecek göz sahibi yapan ve onlar için bir hidâyet ve rahmet olan Tevrât’ı verdik.

44. Biz Mûsâ’ya peygamberlik verdiğimiz zaman sen Tûr’un batı tarafında değildin ve buna şâhit de olmadın.

45. Ondan sonra Biz nice nesiller yarattık da onlar üzerinden uzun zaman geçti, peygamberlerin verdikleri dersler unutuldu. Sen Medyen ahâlisi arasında kalmış da değildin ki âyetlerimizi onlardan öğrenip de müşriklere okumuş olasın; lâkin Biz böylece peygamberler gönderir ve onlara geçmiş ümmetlerin haberlerini veririz.

46. Biz, Mûsâ’ya nidâ ettiğimizde de sen Tûr’un yanında değildin. Fakat kendilerine senden evvel sakındırıcı gelmemiş bir kavmi, güzelce düşünüp öğüt almaları için sakındırasın diye, Rabbinden bir rahmet olarak seni peygamber gönderdik.

47. Kendi iradeleriyle işledikleri inkâr ve isyanları yüzünden başlarına bir musibet geldiğinde, “Rabbimiz, bize bir peygamber gönderseydin de âyetlerine uyup mü’minlerden olsaydık” dememeleri için seni peygamber gönderdik.

48. Onlara Kendi katımızdan hak kitap geldiğinde, “Mûsâ’ya verilenin aynısı ona da verilmeli değil miydi?” dediler. Onlar daha önce Mûsâ’ya verileni de inkâr etmemişler miydi? “Kur’ân da, Tevrât da birbirini destekleyen iki sihirdir” dediler. Yine dediler ki: “Biz, bunların hepsini inkâr ediyoruz.”

49. De ki: Eğer doğru söylüyorsanız, haydi, ikisinden de daha doğru bir kitabı Allah katından getirin, ben de ona uyayım!

50. Eğer teklifini yerine getirmezlerse, bil ki onlar ancak heveslerinin peşine takılmışlardır. Allah tarafından bir hidâyete tâbi olmaksızın kendi hevesine uyan kimseden daha sapık kim vardır? Allah, zâlimler gürûhuna elbette yol göstermez.

51. And olsun ki, güzelce düşünüp öğüt alsınlar diye, Kur’ân’ın âyetlerini peş peşe onlara ulaştırdık.

52. Daha önce kendilerine kitap verdiğimiz öyle kimseler vardır ki, bu Kur’ân’a da inanırlar.

53. Kur’ân kendilerine okunduğu zaman, “O’na inandık,” derler. “Şüphesiz o, Rabbimizden gelen hak kitaptır. Biz daha evvel de Allah’ın birliğine îmân eden Müslümanlar idik.”

54. Onlar, sabretmeleri sebebiyle mükâfatları iki kat verilecek kimselerdir. Onlar, kötülüğe iyilikle karşılık vermek ve bir kötülüğün ardından iyilik işlemek suretiyle, kötülüğü iyilikle giderirler ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden bağışta bulunurlar.

55. Onlar boş veya çirkin sözler işittiklerinde ondan yüz çevirirler ve “Bizim amelimiz bize, sizin ameliniz size,” derler. “Size selâm olsun. Biz câhillerle uğraşmayız.”

56. Sen, sevdiğin kimseyi hidâyete erdiremezsin. Ancak Allah dilediğine hidâyet verir. Doğru yolda olanları en iyi bilen de O’dur.

57. “Eğer seninle beraber doğru yola uyarsak yerimizden yurdumuzdan oluruz” derler. Biz, emniyetli bir belde olan Harem-i Şerifi onlar için bir yurt kılmadık mı ki, tarafımızdan bir rızık olarak her türlü mahsuller her taraftan gelip orada toplanır? Fakat onların çoğu, bunun Allah’tan bir lûtuf ve ihsân olduğunu bilmezler de başkalarından korkarlar.

58. Biz, ahâlisi bolluk içinde şımarmış nice beldeyi helâk ettik. İşte, onların, kendilerinden sonra pek az kimsenin içinde kalabildiği meskenleri! Onların hepsi de helâk olup gitti; bâkî kalan ve onların mülküne hakikî sahip olan ise Biziz.

59. Rabbin hiçbir memleketi, en büyük beldesine, âyetlerimizi kendilerine okuyan bir peygamber göndermedikçe helâk etmemiştir. Ahâlisi zulme sapmadıkça hiçbir memleketi Biz helâk etmeyiz.

60. Size ne verilmişse dünya hayatının nimet ve lezzetidir. Allah katındaki ise daha hayırlı ve daha devamlıdır. Hâlâ aklınızı başınıza almayacak mısınız?

61. Kendisine güzel bir vaad olarak Cenneti vaad ettiğimiz ve ona kavuşacak olan kimse, dünya hayatının nimetlerinden kendisini nasiplendirdiğimiz, sonra da cezâlandırılmak için kıyâmet günü huzurumuza getirilen kimse gibi olur mu?

62. O gün Allah onlara nidâ ederek “Hani, Bana ortak zannettiğiniz şeriklerim nerede?” diye sorar.

63. Kendilerine azap vaadimiz hak olmuş kimseler, “Ey Rabbimiz,” derler. “Şunlar bizim saptırdıklarımızdır. Biz kendi irademizle saptığımız gibi, onların

da kendi iradeleriyle sapmalarına sebep olduk. Şimdi onlardan uzaklaşıp Sana sığınıyoruz. Onlar bize tapmıyor, kendi heveslerinin peşinde gidiyorlardı.”

64. Onlara, “Ortaklarınızı yardıma çağırın” denir. Çağırırlar, fakat ortakları cevap vermez. Azâbı da karşılarında görmüşlerdir. Ne olurdu, dünyada iken hidâyeti kabul etmiş olsalardı!

65. O gün Allah onlara nidâ ederek “Size gönderilen peygamberlere ne cevap verdiniz?” diye sorar.

66. O gün onlara bilgi kapıları kapanır; cevap vermek için birbirlerine de bir şey soramazlar.

67. Fakat tevbe ederek îmân eden ve güzel işler yapan kimse, kurtuluşa erenler arasında bulunmayı ümit edebilir.

68. Allah, dilediğini yaratır ve Kendi tercih ve iradesine göre ona vücut verip tasarruf eder. Yarattıklarının ise bunda tercih hakkı yoktur. Allah, onların ortak koştukları şeylerden münezzeh ve yücedir.

69. Rabbin onların içlerinde gizlediklerini de bilir, açığa vurduklarını da.

70. O, Kendisinden başka ilâh olmayan Allah’tır. Dünyada da, âhirette de hamd ve senâ, medih ve minnet O’na mahsustur. Hüküm ve hükümranlık yalnız O’nundur; siz de O’na döndürüleceksiniz.

71. De ki: Söyleyin bana, eğer Allah geceyi kıyâmete kadar üzerinizde devam ettirecek olsa, Allah’tan başka size bir ışık getirecek olan ilâh kimdir? Hâlâ kulak vermeyecek misiniz?

72. De ki: Söyleyin bana, eğer Allah gündüzü kıyâmete kadar üzerinizde devam ettirecek olsa, Allah’tan başka size dinlenmeniz için bir gece getirecek olan ilâh kimdir? Hâlâ gözünüzü açmayacak mısınız?

73. O’nun rahmetindendir ki, dinlenmeniz için geceyi, lûtuf ve ihsânından size nasip ettiği rızkınızı aramanız için gündüzü yaratmıştır—tâ ki şükredesiniz.

74. O gün Allah onlara, “Hani, nerede bana ortak zannettiğiniz şeriklerim?” diye sorar.

75. O gün her ümmetin peygamberini birer şâhit olarak çıkarır, kâfirlere de “Peygamberleri yalanlamanıza sebep olan delillerinizi getirin” deriz. Onlar ise hak ilâhın yalnız Allah olduğunu anlamış, uydurdukları ilâhlar da kendilerini

bırakıp kaybolmuştur.

76. Karun, Mûsâ'nın kavminden idi; fakat onlara karşı kibirlenip azdı. Biz ona öyle hazineler vermiştik ki, anahtarlarını taşımak bile güçlü kuvvetli bir topluluğa zor geliyordu. Kavmi ise ona, "Şımarma," demişti. "Muhakkak ki Allah, şımarıkları sevmez.

77. "Allah'ın sana verdiği nimetle âhiret yurdunu kazanmaya çalış; dünyadan da nasibini unutma. Allah sana nasıl ihsanda bulunduysa, sen de başkalarına iyilik et. Yeryüzünde bozgunculuk etme. Muhakkak ki Allah, bozguncuları sevmez."

78. Karun ise, "Bu servet, bilgim sayesinde bana verilmiştir" dedi. Kendisinden önce daha güçlü ve daha zengin nice nesilleri Allah'ın helâk ettiğini o bilmiyor muydu? Helâkleri gelip çattığında, öyle mücrimlerden ne günah işledikleri sorulmaz; çünkü Allah, hepsini hakkıyla bilir.

79. Derken ziynet ve ihtişam içinde halkın karşısına çıktı. Dünya hayatını arzu edenler, "Keşke Karun'a verilenin bir misli de bizim olsaydı! Gerçekten o pek büyük bir nasip sahibidir" dediler.

80. Kendilerine ilim verilmiş olanlar ise, "Yazıklar olsun size," dediler. "Îmân eden ve güzel işler yapan kimse için Allah'ın vereceği sevap daha hayırlıdır. Ona da ancak sabredenler kavuşur."

81. Sonra Biz onu da, sarayını da yerin dibine geçirdik. Allah'ın azâbından onu kurtaracak hiçbir topluluk yoktu; kendi kendisine de bir yardımı dokunmadı.

82. Daha dün onun yerinde olmayı temennî edenler ise, o gün dediler ki: "Şu işe bakın! Gerçekten Allah kullarından dilediğinin rızkını genişletir, dilediğinin rızkını da daraltırmış! Eğer Allah bize lûtfetmiş olmasaydı bizi de yerin dibine batırırdı. Demek ki kâfirler kurtuluşa ermezlermiş!"

83. İşte şu âhiret yurdunu Biz yeryüzünde büyüklük taslamayan ve bozgunculuk çıkarmak istemeyenlere nasip ederiz. Âkıbet, Allah'ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlarındır.

84. Kim bir iyilikle huzurumuza gelirse, ondan daha hayırlısıyla karşılık görür. Kim de bir kötülükle huzurumuza gelirse, kötülük işleyenler ancak yaptıklarının cezâsını görürler.

85. Kur'ân'ı okumayı, tebliğ etmeyi ve ona uymayı sana farz kılan Allah, muhakkak ki, seni tekrar Mekke'ye döndürecek, âhirette de övülmüş bir makam

olan en büyük şefaat makamına kavuşturacaktır. De ki: Kimin hidâyeti getirdiğini ve kimin apaçık bir sapıklıkta bulunduğunu Rabbim en iyi bilir.

86. Bu kitâbın sana indirileceğini ummuyordun. O, ancak Rabbinden bir rahmet eseri olarak sana vahyolundu. Sen de sakın kâfirlere arka çıkma.

87. Allah’ın âyetleri sana indirildikten sonra, onları bildirmekten ve onlara uymaktan kâfirler seni alıkoymasınlar. Sen, halkı Rabbine kulluk etmeye çağır ve Ona ortak koşanlardan olma.

88. Allah ile beraber başka bir ilâha kulluk etme. O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Her şey helâk olup gidicidir—O’na bakan yüzü müstesnâ. Hüküm ve hükümranlık O’nundur; siz de O’na döndürüleceksiniz.[326]

Ankebut Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 69 âyettir. Kur'ân-ı Kerimin dört büyük esası bu sûrede de ağırlık teşkil eder. Mekke'de Müslümanların pek çok sıkıntılar içinde bulunduğu bir sırada nâzil olan sûre, geçmiş peygamberlerin kıssalarını naklederek, bütün bu sıkıntıların gelip geçici olduğunu ve birer imtihan vesilesi teşkil ettiğini ders verir. En başta Nûh Aleyhisselâmı zikrederek, 950 yıl peygamberlik yaptığı halde kendisine pek az kişinin îmân ettiğini bildirir. İbrahim, Lût ve Şuayb Aleyhimüsselâmın kıssaları da zikredilmiş; Âd ve Semûd kavimleri ile Karun ve Hâmân gibi zâlimlerin âkıbetlerine dikkat çekilmiştir. Allah'tan başka dost edinilen varlıkların bütün tedbirlerinin bir örümcek ağı kadar zayıf olduğunu bildiren sûreye, "örümcek" mânâsına gelen Ankebut ismi verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Elif lâm mîm.

2. İnsanlar "Îmân ettik" demekle bırakılıp da imtihan edilmeyeceklerini mi sandılar?

3. And olsun ki, Biz onlardan evvel gelip geçenleri de imtihanlara uğrattık. İşte, îmânında sadâkat sahibi olanlarla yalancıları Allah böylece ayırd eder.

4. Kötülükleri işleyip duranlar da Bizden kaçıp kurtulacaklarını mı sandılar? Ne kötü bir hükme varıyorlar!

5. Kim, Allah'a kavuşmayı ümit ederse, Allah'ın vaad ettiği o an mutlaka gelecektir. O, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.

6. Nefsiyle cihad ederek arzularına karşı koyan, ancak kendisi için cihad etmiş olur. Muhakkak ki Allah, bütün âlemlerden müstağnîdir, kimsenin ibâdetine ihtiyacı yoktur.

7. Îmân eden ve güzel işler yapanların günahlarını örtecek ve yaptıklarından daha güzeliyle onları mükâfatlandıracağız.

8. Biz insana, anne ve babasına güzel davranmasını emrettik. Eğer onlar, ilâh olduğuna dâir hiçbir delil bulunmayan bir şeyi Bana ortak koşman için seni

zorlayacak olurlarsa onlara itaat etme. Dönüşünüz Banadır; yaptıklarınızı o zaman Ben size haber vereceğim.

9. Îmân edip güzel işler yapanları Biz elbette sâlihler arasına katacağız.

10. İnsanlardan öylesi vardır ki, “Allah’a îmân ettik” der, sonra da Allah yolunda eziyete uğradığında, insanların verdiği eziyeti Allah’ın azâbı gibi telâkki eder; Allah’tan korkacağı yerde insanlardan korkup onlara boyun eğer. Eğer Rabbinden sana bir yardım gelecek olsa, bu defa da “Biz sizinle beraberdik” derler. Bütün âlemlerin gizlediklerini en iyi bilen Allah değil midir?

11. Allah, elbette ki, îmân edenleri de bilir, münâfıkları da bilir.

12. Kâfirler, îmân edenlere “Bizim yolumuza uyun; biz sizin günahınızı yükleniriz” dediler. Halbuki onların günahlarından hiçbir şeyi yüklenip de onları mes’uliyetten kurtaracak değildirler. Onlar şüphesiz yalancıdırlar.

13. Onlar hem kendi günahlarının yükünü, hem de saptırdıkları kimselerin yükünü kendi yükleriyle beraber taşıyacaklardır. Uydurup durdukları yalanların hesabı da Kıyâmet günü elbette onlardan sorulacaktır.

14. And olsun ki Biz, Nûh’u kavmine peygamber gönderdik de onların arasında bin yıldan elli sene eksik kaldı. Sonra da zulümlerinde devam edip dururlarken tufan onları yakalayıverdi.

15. Nûh’u ve gemide bulunanları ise kurtarıp âlemlere bir ibret yaptık.

16. İbrahim de kavmine “Allah’a ibâdet edin ve O’nun emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakının,” demişti. “Eğer bilseniz, bu sizin için daha hayırlıdır.

17. “Siz Allah’ı bırakıp da putlara tapıyor ve yalan uydurup duruyorsunuz. Sizin, Allah’ı bırakıp da taptıklarınız, size bir rızık veremezler. Siz rızkınızı Allah katında arayın, O’na kulluk edin, O’na şükredin. Sonunda O’na döneceksiniz.

18. “Eğer beni yalanlarsanız, sizden önceki birçok ümmet de peygamberlerini yalanlamıştı. Peygamberlerin vazifesi ise, açıkça bildirmekten ibarettir.”

19. Allah’ın mahlûkatını önce yoktan yaratıp sonra da nasıl dirilttiğini onlar görmedi mi? Bu, Allah için pek kolaydır.

20. De ki: Yeryüzünde gezin de görün: Allah, mahlûkatı ilk önce nasıl yaratmış, sonra da ikinci bir inşâ ile nasıl vücuda getiriyor. Şüphesiz ki Allah’ın

kudreti her şeye kâfi gelir.[327]

21. O dilediğine azap verir, dilediğine merhamet eder. Siz de O'na döndürüleceksiniz.

22. Siz ne yerde, ne de gökte Allah'ı âciz bırakıp da sizi cezâlandırmaktan alıkoyamazsınız. Allah'tan başka sizi koruyacak bir dostunuz da, yardımcınız da yoktur.

23. Allah'ın âyetlerini ve O'na kavuşmayı inkâr edenlere gelince, işte onlar Benim rahmetimden ümidini kesenlerdir. Onlar için pek acı bir azap vardır.

24. Kavminin İbrahim'e cevabı, "Onu ya öldürün, yahut yakın" demekten ibaret oldu. Allah da onu ateşten kurtardı. Îmân eden bir topluluk için, şüphesiz ki bunda deliller vardır.

25. İbrahim dedi ki: "Siz dünya hayatında aranızdaki muhabbetin devamı için Allah'ı bırakıp da kendinize putlar edindiniz. Sonra da kıyâmet günü birbirinizi inkâr eder, birbirinize lânet okursunuz. Varacağınız yer ise ateştir; sizi kurtaracak hiçbir yardımcınız da olmayacaktır."

26. Lût ona îmân etti. İbrahim "Ben Rabbimin emrettiği yere hicret edeceğim," dedi. "Şüphesiz O, kudreti her şeye galip olan ve her işi hikmetle yapandır."[328]

27. Ona İshâk ve Yâkub'u verdik; peygamberlik ve kitâbı da onun nesline emânet ettik. Ona dünyada iken mükâfatını verdik; âhirette ise elbette o sâlihlerdendir.

28. Lût da kavmine demişti ki: "Siz daha önce dünyada hiç kimsenin işlemediği çirkin bir iş yapıyorsunuz.

29. "Siz kadınlarınızı bırakıp erkeklere yaklaşmaya, yol kesmeye ve toplantılarınızda çirkin işler yapmaya devam edecek misiniz?" Kavminin ona cevabı ise, "Eğer doğru söylüyorsan bize Allah'ın azâbını getir" demekten ibaret oldu.

30. Lût "Yâ Rabbi, bu bozguncu kavme karşı bana yardım et!" dedi.

31. Meleklerimiz İbrahim'e İshâk'ı ve Yâkub'u müjdelemek üzere geldiklerinde, "Biz şu beldenin ahâlisini helâk edeceğiz," dediler. "Çünkü oranın halkı zâlim olmuşlardır."

32. İbrahim "Orada Lût da var" dedi. Melekler de "Orada kimin olduğunu çok

iyi biliyoruz," dediler. "Onu ve âilesini kurtaracağız—ancak karısı müstesnâ. O geride kalıp helâk olacaklardandır."

33. Meleklerimiz kendisine geldiğinde Lût endişeye kapıldı, dermanı kesilip göğsü daraldı. Melekler "Korkma ve üzülme," dediler. "Biz, seni ve âileni kurtaracağız. Ancak karın geride kalıp helâk olacaklardandır.

34. "İşleyip durdukları kötü fiiller yüzünden, biz bu belde halkının üzerine gökten feci bir azap indireceğiz."

35. And olsun ki Biz, o beldeden geriye akıl sahibi bir topluluk için apaçık alâmetler bıraktık.[329]

36. Medyen halkına da kardeşleri Şuayb'ı gönderdik. "Ey kavmim," dedi. "Allah'a ibâdet edin; âhiret gününü bekleyin; yeryüzünde bozgunculuk edip durmayın."

37. Onlar Şuayb'ı yalanladılar; sonra şiddetli bir sarsıntı onları yakalayıverdi de, oldukları yerde yüz üstü kapanıp kaldılar.

38. Âd ve Semûd kavimlerini de helâk ettik. Geride bıraktıkları harap meskenleri, onların âkıbetini size açıkça göstermektedir. Kötülüklerini şeytan onlara güzel göstermiş ve onları doğru yolda gitmekten alıkoymuştu. Halbuki onlar hakikati görebilecek kimselerdi.

39. Karun'u da, Firavun'u da, Hâmân'ı da helâk ettik. And olsun ki Mûsâ onlara apaçık deliller getirmiş, onlar ise yeryüzünde büyüklük taslamışlardı. Fakat azâbımızdan kaçıp kurtulamadılar.

40. Hepsini de kendi günahlarıyla yakaladık. Onlardan kiminin üzerine taş yağdıran bir fırtına gönderdik. Kimini korkunç bir ses yakaladı. Kimini yerin dibine geçirdik. Kimini suda boğduk. Allah, onlara bir haksızlık etmedi; inkâr ve isyanlarıyla onlar kendi kendilerine zulmettiler.

41. Allah'tan başka dostlar edinenlerin hâli, kendisine ağ ören örümceğe benzer. Halbuki evlerin en çürüğü örümcek yuvasıdır—eğer bilmiş olsalardı.

42. Allah, onların Kendisinden başka nelere kulluk ettiklerini bilir. O'nun kudreti her şeye galiptir, O, her şeyi hikmetle yapar.

43. Bunlar, ibret almaları için insanlara verdiğimiz misâllerdir. İlim sahiplerinden başkası onu anlayamaz.

44. Allah, gökleri ve yeri hak ve hikmetle yaratmıştır. Şüphesiz ki mü'minler için bunda Allah'ın varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine deliller vardır.

45. Sana vahyolunan kitabı oku ve namazı dosdoğru kıl. Muhakkak ki namaz hayâsızlıktan ve kötülükten alıkoyar. Allah'ı anmak ise, elbette en büyük ibâdettir. Yaptıklarınızı Allah hakkıyla bilir.

46. Kitap ehliyle ancak en güzel bir yoldan mücâdele edin; güzellikle, yumuşaklıkla, delil ve ispat yoluyla onlara hakkı anlatın. Ancak onlardan zulme sapanlar müstesnâdır. Onlara deyin ki: "Bize indirilene de, size indirilene de biz îmân ettik. Bizim ilâhımız da, sizin ilâhınız da birdir. Biz ancak O'na boyun eğeriz."

47. İşte sana kitabı Biz böylece indirdik. Kendilerine kitap verdiklerimiz ona îmân ederler. Şu kitap ehli olmayanlardan da ona îmân edecek nice kimseler vardır. Bizim âyetlerimizi kâfirlerden başkası inkâr etmez.

48. Bu Kur'ân, sana indirilmeden evvel sen ne bir kitap okumuş, ne de yazı yazmış değildin. Eğer okuma yazma bilseydin, âyetlerimizi çürütmek isteyenler elbette şüpheye düşerlerdi.

49. Doğrusu bu Kur'ân, kendilerine ilim verilmiş olanların gönüllerinde yerleşip hâfızalarında korunan apaçık âyetlerdir. Bizim âyetlerimizi zâlimlerden başkası inkâr etmez.

50. "Rabbinden ona mûcizelerin dirilseydi de inansaydık" dediler. Sen de ki: Mûcizeler ancak Allah katındadır; O, dilediğini indirir. Ben ise, sizi Allah'ın azâbından açıkça sakındıran bir peygamberim.

51. Kendilerine okunan kitabı sana indirmiş olmamız onlara kâfi gelmedi mi? Îmân eden birtopluluk için onda elbette bir rahmet ve bir öğüt vardır.

52. De ki: Sizinle benim aramda şâhit olarak Allah yeter. O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini bilir. Bâtıla inanan ve Allah'ı inkâr edenler ise, hüsrâna düşenlerin tâ kendileridir.

53. Senden, azâbın çabuklaştırılmasını istiyorlar. Eğer azapları için tâyin ettiğimiz bir vakit olmasaydı, azap onlara çoktan gelip çatmıştı. Muhakkak ki o azap, hiç farkında olmadıkları bir sırada kendilerine ansızın gelecektir.

54. Cehennem o kâfirleri çepeçevre kuşatmışken, onlar hâlâ senden azâbın çabuklaştırılmasını istiyorlar.

55. O azap kendilerini üstlerinden ve ayaklarının altından sardığı gün, Allah onlara, “Yaptıklarınızın cezâsını tadın!” buyuracaktır.

56. Ey îmân eden kullarım! Benim arzım geniştir; ancak Bana kulluk edin.[330]

57. Her nefis ölümü tadıcıdır; sonra Bize döndürüleceksiniz.

58. Îmân eden ve güzel işler yapanları, dâimî kalmak üzere, Cennette altından ırmaklar akan yüksek makamlara yerleştireceğiz. İyi işler yapanların mükâfatı ne güzeldir!

59. Onlar ki, sabretmişler ve ancak Rablerine tevekkül etmişlerdir.

60. Yeryüzünde yürüyen ve kendi rızkını yüklenemeyen nice canlının ve sizin rızkınızı Allah verir. O, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.

61. Onlara “Kimdir gökleri ve yeri yaratan, Güneş’i ve Ay’ı emrine boyun eğdiren?” diye sorsan, elbette “Allah” derler. O halde nasıl oluyor da yüzleri haktan çevriliyor?

62. Allah, kullarından dilediğinin rızkını genişletir, dilediğininkini daraltır. Şüphesiz ki Allah her şeyi hakkıyla bilir.

63. Onlara “Kimdir gökten bir su indiren ve onunla yeryüzünü ölümünden sonra dirilten?” diye sorsan, elbette “Allah” diyecekler. De ki: Hamd Allah’a mahsustur. Doğrusu onların çoğu akıllarını başlarına almıyorlar.

64. Bu dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan başka bir şey değildir. Asıl hayata mazhar olan ise âhiret yurdudur. Keşke bilmiş olsalardı.[331]

65. Onlar gemiye binip de tehlike ile karşılaşınca, O’na ortak koştukları şeyleri bırakıp Allah’a yönelir ve yalnız O’na duâ ederler. Biz onları sağ salim karaya çıkardığımızda ise, bakarsın ki, yine Allah’a ortak koşuyorlar.

66. Onlara verdiğimiz nimetlere nankörlük edip dünyadan nasiplenmeye devam etsinler. Âkıbetlerini yakında bileceklerdir.

67. Çevrelerinde insanlar birbirini kapıp götürürken kendileri için Mekke’yi emin ve hürmetli bir belde kıldığımızı onlar görmedi mi? Onlar hâlâ bâtıla inanıp Allah’ın nimetlerini inkâr mı ediyorlar?

68. Allah adına yalan uyduran yahut kendisine hak geldikten sonra onu yalanlayan kimseden daha zâlim kim vardır? Kâfirler için Cehennemde yer mi yok?

69. Bizim uğrumuzda cihad edenlere Biz yollarımızı gösteririz. Muhakkak ki Allah iyilik eden ve iyi kullukta bulunanlarla beraberdir.[332]

Rum Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 60 âyettir. Kitap ehli olan Romalıların birkaç sene içinde İranlılara galip geleceğini bildirdiği için "Rum" ismini almıştır. Bu sûrenin inişinden önce İranlılar Rumları yenmişler; bunun üzerine müşrikler "Müşrik İranlılar sizin gibi kitap ehli olan Rumları nasıl yendilerse biz de sizi öylece yeneceğiz" diyerek Müslümanlarla alay etmişlerdi. Gerçekten de bu âyetlerin inişinden yedi sene sonra Rumlar, İranlılara galip gelerek saltanat merkezlerine kadar girmişlerdir. Sûrede, Kur'ân'ın dört büyük esası üzerinde durulur; gözümüzün önündeki varlıklara ve hâdiselere dikkat çekilerek pek parlak tevhid delilleri ortaya konur.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Elif lâm mîm.

2-5. Rumlar, size yakın bir mevkide mağlûp düştüler. Fakat bu mağlûbiyetlerinden sonra, birkaç yıl içinde galip geleceklerdir. Evvelce de, sonra da hüküm Allah'ındır. O gün mü'minler Allah'ın yardımıyla sevineceklerdir. O, dilediğine yardım eder. Onun kudreti her şeye galiptir, O, çok bağışlayıcıdır.

6. Bu, Allah'ın vaadidir. Allah, vaadinden dönmez; lâkin insanların çoğu bunu bilmez.

7. Onlar ancak dünya hayatının kendi menfaatlerine bakan dış yüzünü bilirler; âhirete bakan yüzünden ise büsbütün gafildirler.

8. Onlar kendi üzerlerindeki İlâhî sanat mûcizelerini hiç düşünmezler mi? Gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri Allah ancak hak ve hikmetle ve tâyin edilmiş bir vakte kadar devam etmek üzere yaratmıştır. Fakat insanlardan birçoğu Rablerine kavuşmayı inkâr ederler.

9. Yeryüzünde gezip de kendilerinden önceki kavimlerin âkıbetlerinin ne olduğuna bakmazlar mı? Onlar kendilerinden daha kuvvetliydiler; toprağı kazıp alt üst etmişler, yeryüzünü şimdikilerden daha çok imar etmişlerdi. Onlara da peygamberleri apaçık mûcizeler getirmişti. Allah, onlara haksızlık etmedi; fakat onlar inkâr ve isyanlarıyla kendi kendilerine zulmettiler.

10. Sonra, Allah’ın âyetlerini yalanlayıp onlarla alay etmeleri yüzünden, o kötülük işleyenlerin âkıbeti pek fena oldu.

11. Allah, halkı önce yaratır, sonra tekrar diriltir; sonra da O’na döndürülürsünüz.

12. Kıyâmetin koptuğu gün mücrimler korku ve ümitsizlik içinde susup kalırlar.

13. Allah’a ortak koştukları şeylerden hiçbiri onlara şefaatçi olamaz; onlar da şeriklerini inkâr edeceklerdir.

14. Kıyâmetin koptuğu gün, mü’minler ile kâfirlerin birbirinden ayrıldığı gündür.

15. Îmân eden ve güzel işler yapanlara gelince, onlar birer Cennet bahçesinde ikramlara erişir, güzel sesler ve nağmelerle safâ sürerler.

16. İnkâr edip, âyetlerimizi ve âhirete kavuşmayı yalanlayanlar ise Cehennem azâbı için hazırlanmışlardır.

17. Akşama erdiğinizde ve sabaha kavuştuğunuzda Allah’ı tesbih edin.

18. Göklerde ve yerde olanların hamd ve senâsı O’na mahsustur. Gündüzün sonuna doğru ve öğle vaktine erişince de Allah’ı tesbih edip namaz kılın.[333]

19. Ölüden diriyi, diriden ölüyü O çıkarır. Ölümünden sonra yeryüzünü O diriltir. Siz de kabirlerinizden böyle çıkarılacaksınız.[334]

20. Yine O’nun âyetlerindendir ki, sizi topraktan yaratmıştır; sonra siz birer insan olarak yeryüzüne yayılırsınız.

21. Yine O’nun âyetlerindendir ki, size hemcinslerinizden kendilerine ısınacağınız eşler yaratmış, aranıza muhabbet ve merhamet vermiştir. Düşünen bir topluluk için elbette bunda Allah’ın varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine deliller vardır.

22. Göklerin ve yerin yaratılışı ile dillerinizin ve renklerinizin, seslerinizin ve sîmâlarınızın farklılığı da yine O’nun âyetlerindendir. İlim sahipleri için elbette bunda deliller vardır.[335]

23. Gece ve gündüzde uyumanız ve O’nun lûtfundan rızık aramanız da yine O’nun âyetlerindendir. Kulak veren bir topluluk için bunda elbette deliller vardır.

24. Yine O’nun âyetlerindendir ki, size korku ve ümit vermek için şimşeği gösterir; gökten bir su indirir ve ölümünden sonra yeryüzünü onunla diriltir. Akıl sahibi bir topluluk için elbette bunda deliller vardır.[336]

25. Yine O’nun âyetlerindendir ki, gök ve yer O’nun emriyle ayakta durur. Sonra O, sizi bir emirle çağırdığında derhal kabirlerinizden çıkarsınız.

26. Göklerde ve yerde kim varsa O’nundur; hepsi de O’na boyun eğer.

27. Halkı önce yaratan, sonra tekrar diriltecek olan O’dur; bu ise O’nun için daha kolaydır. Göklerde ve yerde tecellî eden en yüce sıfatlar O’nundur. O’nun kudreti her şeye galiptir; O, her şeyi hikmetle yapar.[337]

28. Allah size kendinizden misâl veriyor: Size rızık olarak verdiğimiz mal ve servette kölelerinizin size ortak olup bunların tasarrufunda sizinle eşit hâle gelmesine râzı olur musunuz? Birbirinizden çekindiğiniz gibi kölelerinizden de çekinir misiniz? Siz kölelerinizi kendinizle eşit tutmadığınız ve malınıza ortak olmalarından da korktuğunuz halde, Allah’ın mülküne O’nun mahlûklarının ortak olabileceğine nasıl ihtimal verirsiniz? İşte, akıl sahibi bir topluluk için âyetleri Biz böyle açıklarız.

29. Doğrusu Allah’a ortak koşarak zulmedenler, hiçbir bilgiye dayanmaksızın kendi heveslerine uymuşlardır. Allah’ın saptırdığına kim doğru yolu gösterebilir? Onları azaptan kurtaracak hiçbir yardımcıları da yoktur.

30. Yüzünü hak din olan İslâma çevir—o fıtrat dini ki, Allah, insanları o din üzerine yaratmıştır. Allah, yaratışını değiştirecek değildir; siz de Allah’ın yarattığını değiştirmeyin. İşte dosdoğru din budur; lâkin insanların çoğu bilmez.

31. Hepiniz O’na yönelin, O’nun emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakının, namazınızı dosdoğru kılın ve sakın müşriklerden olmayın.

32. O müşrikler ki, dinlerinde ayrılığa düşerek parça parça olmuşlardır ve her bir fırka kendi diniyle övünüp durur.

33. İnsanlara bir zarar dokunduğunda Rablerine yönelir, O’na yalvarırlar. Sonra Allah, onları o musibetten kurtarıp kendilerine bir nimet tattırdığında, içlerinden bir topluluk, yine Rablerine ortak koşmaya koyuluverir.

34. Böylece onlara verdiğimiz nimetlere nankörlük ederler. Dünyadan nasiplenmeye devam edin; âkıbetinizi yakında bileceksiniz.

35. Yoksa onlara bir delil indirdik de, Allah’a ortak koşmalarını

kendilerineomu bildiriyor?

36. İnsanlara bir nimet tattırdığımızda onunla şımarırlar. Kendi elleriyle işledikleri yüzünden başlarına bir kötülük geldiği zaman ise ümitsizliğe düşüverirler.

37. Onlar görmedi mi ki Allah, dilediği kulunun rızkını genişletir, dilediğininkini daraltır? Îmân eden bir topluluk için elbette bunda ibretler vardır.

38. Yakınlarına, yoksula ve yolda kalmışlara haklarını ver. Allah'ın rızâsını isteyenler için bu daha hayırlıdır. Onlar, kurtuluşa erenlerin tâ kendileridir.

39. Halkın malından kendinize daha fazlasını çekmek niyetiyle, karşılığında menfaat umarak yaptığınız bağışlar Allah katında ziyadeleşmez, size bir sevap bırakmaz. Allah'ın rızâsını isteyerek verdiğiniz zekâtlara gelince, işte onu verenler, mallarının bereketini ve sevaplarını kat kat arttıranların tâ kendileridir.

40. Sizi yaratan, sonra rızıklandıran, sonra öldüren, sonra tekrar diriltecek olan Allah'tır. Şerikleriniz içinde bunlardan birini yapabilecek olan var mı? Allah, onların ortak koştukları şeylerden münezzeh ve yücedir.

41. İnsanların kendi elleriyle işledikleri kötülükler yüzünden karada ve denizde fesat meydana çıkmıştır. Belki vazgeçerler diye, işledikleri kötülüklerin cezâsından bir kısmını Allah onlara böylece tattırır.

42. De ki: Yeryüzünde dolaşın da, daha evvelkilerin âkıbetinin ne olduğuna bir bakın. Onların çoğu Allah'a ortak koşan kimselerdi.

43. Yüzünü dosdoğru din olan hak dine çevir—Allah tarafından öyle bir gün gelip çatmadan önce ki, o günü geri çevirecek hiç kimse yoktur ve o gün Cennetlikler ve Cehennemlikler ayrı ayrı fırkalara ayrılacaklardır.

44. İnkâr edenin inkârı kendi aleyhinedir. Güzel işler yapanlar ise, kendileri için güzel bir yer hazırlamış olurlar.

45. Böylece Allah, îmân eden ve güzel işler yapanları lûtfuyla mükâfatlandırır. Muhakkak ki O, kâfirleri sevmez.

46. Rüzgârları müjdeci olarak göndermesi de yine O'nun âyetlerindendir—tâ ki, size rahmetinden tattırsın, gemiler O'nun emriyle akıp gitsin ve siz O'nun lûtfuyla nasip ettiği rızkınızı arayın da, nimetlerine şükredin.

47. And olsun ki, senden önce de kendi kavimlerine peygamberler gönderdik

de, onlara apaçık mûcizeler getirdiler. Sonra peygamberlerini yalanlayan mücrimlerin cezâsını verdik. Mü’minlere yardım etmek, Bizim üzerimize bir hak olmuştur.

48. O Allah ki, rüzgârları gönderir, onunla bulutları sevk eder, gökyüzünde dilediği gibi yayar ve parçalara ayırır. Sonra yağmur tanelerinin bulutlar arasından süzüldüğünü görürsün. Nihâyet kullarından dilediğine o yağmuru gönderdiğinde, hemen seviniverirler.

49. Halbuki onlar, üzerlerine yağmur yağmadan önce ümitsizliğe düşmüşlerdi.

50. Şimdi bak Allah’ın rahmet eserlerine: Yeryüzünü ölümünün ardından nasıl diriltiyor. Bunu yapan, elbette ölüleri de öylece diriltecektir; O, her şeye hakkıyla kàdirdir.

51. Eğer Biz, onlara bir rüzgâr göndersek de onunla ekinlerini sararmış görseler, onun ardından yine nankörlüğe saparlar.

52. Sen ölülere işittiremezsin; arkasını dönüp kaçan sağırlara da dâvetini duyuramazsın.

53. O körleri ise sapıklıklarından kurtarıp yola getiremezsin. Sen ancak âyetlerimize îmân edenlere sözünü işittirebilirsin; çünkü onlar hakka teslim olmuş Müslümanlardır.

54. O Allah ki, sizi âciz ve zayıf bir damla sudan yarattı; sonra bu zayıflığın ardından size gençlik kuvvetini verdi; sonra da bu kuvvetin ardından tekrar bir zayıflık ve ihtiyarlık verdi. Allah, dilediğini dilediği şekilde yaratır. O, her şeyi hakkıyla bilir; O, her şeye hakkıyla kàdirdir.

55. Kıyâmetin koptuğu gün, mücrimler dünyada bir andan fazla kalmadıklarına yemin ederler. İşte onlar dünyada da haktan böyle döndürülüyorlardı.

56. Kendilerine ilim ve îmân nasip edilmiş kimseler ise derler ki: Siz Levh-i Mahfuzda yazılı olan bu diriliş gününe kadar dünyada kaldınız. İşte o diriliş günü bugündür; lâkin siz bunun hak olduğunu bilmediniz.

57. Zâlimlere o gün mâzeretleri bir fayda vermez; onlardan Allah’ın rızâsını kazandıracak bir şey yapmaları da artık istenmez.

58. And olsun ki Biz, bu Kur’ân’da her türlü misâli çeşitli şekillerde açıkladık. Sen onlara bir delil getirsen, o inkâr edenler “Siz bâtıl şeyler uydurup duran kimselerden başka bir şey değilsiniz” derler.

59. Hakkı bilmek istemeyen câhillerin kalblerini Allah işte böyle mühürler.

60. Sabret; Allah’ın vaadi haktır. Gerçekten îmân etmiş olmayanlar sakın sana sabırsızlık ve gevşeklik vermesin.

Lokman Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 34 âyettir. Kısalığına rağmen, Kur'ân'ın dört esası bu sûrede de toplanmış; göklerden ve yerden birçok tevhid deliline dikkat çekilmiştir. Hazret-i Dâvûd'dan ders alan, ancak peygamber olup olmadığı kesin olarak bilinmeyen Hazret-i Lokman'ın kıssasına da bu sûrede yer verilir ve onun oğluna verdiği pek kıymetli öğütler zikredilir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Elif lâm mîm.

2. Bunlar o hikmet dolu kitabın âyetleridir.

3. O, iyilik yapan ve iyi kullukta bulunan kimseler için bir hidâyet ve rahmettir.

4. Onlar namazlarını dosdoğru kılarlar ve zekâtlarını verirler. Onlar, âhirete de kesin olarak îmân etmiş kimselerdir.

5. Rablerinin gösterdiği doğru yol üzerinde bulunanlar onlardır; kurtuluşa erenler de onların tâ kendisidir.

6. İnsanlardan öylesi vardır ki, halkı fark ettirmeden ve hiçbir bilgiye dayanmaksızın Allah yolundan saptırmak ve dini alaya almak için boş söz ve eğlencelere müşteri çıkar. İşte onlar için hor ve hakir edici bir azap vardır.

7. Kendisine âyetlerimiz okunduğunda, hiç işitmemişçesine, sanki kulağında bir ağırlık varmış gibi, büyüklük taslayarak arkasını döner. Onu pek acı bir azapla müjdele.

8. Îmân eden ve güzel işler yapan kimseler için ise, nimetlerle dolu Cennetler vardır.

9. Onlar orada ebedî olarak kalacaklardır. Bu, Allah'ın hak vaadidir. O'nun kudreti her şeye galiptir; O, her işi hikmetle yapar.

10. Şu gördüğünüz gökleri direksiz olarak O yarattı; dünya sizi sarsmasın diye dağları dikti; yürüyen her türlü canlıyı yeryüzüne yaydı. Biz gökten de bir su

indirdik ki, onunla yeryüzünde her güzel ve faydalı çiftten bitkiler yeşerttik.

11. İşte bunlar Allah'ın yarattıklarıdır. O'ndan başka kim ne yarattıysa gösterin bana. Doğrusu o zâlim müşrikler apaçık bir sapıklık içindedir.

12. And olsun ki Biz, Lokman'a hikmet verdik ve "Allah'a şükret" dedik. Kim şükrederse, kendisi için şükretmiş olur. Kim nankörlük ederse, muhakkak ki Allah ganîdir, sizin şükrünüze ihtiyacı yoktur; hamd edilmeye lâyıktır ve şükredenlerin mükâfatını daha güzeliyle verir.

13. Hani Lokman oğluna öğüt verirken demişti ki: "Oğlum, Allah'a ortak koşma. Muhakkak ki şirk pek büyük bir zulümdür."[338]

14. Biz insana, anne ve babasına iyilik etmesini emrettik. Annesi onu, zaaftan zaafa düşerek taşıdı. Sütten kesilmesi de iki yıl sürdü. Bana, annene ve babana şükret; dönüşün ancak Banadır, dedik.

15. Eğer ilâh olduğuna dâir hiçbir delil bulunmayan bir şeyi Bana ortak koşman için seni zorlayacak olurlarsa, onlara itaat etme. Onlarla dünyada iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna tâbi ol. Sonunda dönüşünüz Banadır; yaptıklarınızı Ben size haber vereceğim.

16. "Oğlum, eğer yaptığın iş bir hardal danesi kadar bile olsa ve bir taş içine girse yahut göklerde veya yerde gizlenmiş olsa, Allah, onu ortaya çıkarır. Muhakkak ki Allah en gizli işleri bütün inceliğiyle bilir; O, her şeyden hakkıyla haberdardır.

17. "Oğlum, namazını dosdoğru kıl; iyiliği tavsiye et; kötülükten sakındır; başına gelene sabret. Şüphesiz ki bunlar, uğrunda azim ve sebat edilmeye değer işlerdendir.

18. "Gururlanıp insanlardan yüzünü çevirme; yeryüzünde kasılarak yürüme. Çünkü Allah, büyüklük taslayan ve övünenleri sevmez.

19. "Yürüyüşünde mutedil ol; sesini alçalt. Seslerin en çirkini, şüphesiz ki, eşeklerin sesidir."

20. Görmedin mi, göklerde ve yerde ne varsa Allah sizin hizmetinize verdi, gizli ve açık nimetlerini size bol bol ihsân etti? Fakat insanlardan öylesi vardır ki, ne bir ilme, ne bir yol göstericiye, ne de aydınlatıcı bir kitaba dayanmaksızın, Allah hakkında mücâdele ederler.

21. Onlara "Allah'ın indirdiğine uyun" dendiğinde, "Hayır, biz atalarımızdan

gördüğümüz şeye uyarız” derler. Ya şeytan onları alevli ateş azâbına çağırıyorsa?

22. Kim, tam bir ihlâs ile Allah’a yönelir ve O’na teslim olursa, kopmaz ve kırılmaz, sapasağlam bir kulpa yapışmıştır. Bütün işlerin sonu Allah’a varır.

23. Kâfirin küfrü seni üzmesin. Onların dönüşü Bizedir; yaptıklarını Biz onlara haber vereceğiz. Muhakkak ki Allah, gönüllerde saklı olanı bilir.

24. Az birzaman onları nimetlendirir, sonra da çok ağır bir azâba sürükleriz.

25. And olsun ki, onlara “Gökleri ve yeri yaratan kimdir?” diye sorsan, elbette “Allah” derler. De ki: Hamd Allah’a mahsustur. Doğrusu onların çoğu bilmezler.

26. Göklerde ve yerde ne varsa Allah’ındır. Şüphesiz ki Allah, her şeyden müstağnîdir ve hamd edilmeye lâyıktır.

27. Yeryüzündeki bütün ağaçlar kalem, denizler de mürekkep olsa, arkasından buna yedi deniz daha ilâve edilse, Allah’ın kelimeleri yazmakla tükenmezdi. Şüphesiz ki Allah’ın kudreti her şeye galiptir; O’nun her işi hikmet iledir.

28. Sizin yaratılmanız da, diriltilmeniz de, tek bir kişinin yaratılıp diriltilmesi gibidir. Şüphesiz ki Allah, her şeyi hakkıyla işitir, hakkıyla görür.

29. Görmedin mi, Allah geceyi gündüze, gündüzü geceye katar, Güneş’i ve Ay’ı emrine boyun eğdirir. Onların hepsi, belirlenmiş bir vakte kadar akıp gider. Şüphesiz ki Allah sizin yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

30. Çünkü Allah, hak olan yegâne ilâhtır ve onların Allah’tan başka kulluk ettikleri ne varsa bâtıldır. Allah ise her şeyden yüce, her şeyden büyüktür.

31. Görmedin mi, O’nun âyetlerini size göstermek için, gemiler Allah’ın nimeti sayesinde denizde akıp gider? Şüphesiz ki bunda çok sabreden ve çok şükredenler için deliller vardır.

32. Kara bulutlar gibi dalgalar onları sardığında, yalnız O’na yönelerek ihlâs ile Allah’a yalvarırlar. Onları sağ salim karaya çıkardığımız zaman, az bir kısmı doğru yolda devam eder. Bizim âyetlerimizle mücâdele edenler ise, ancak verdiği sözden dönenler ve nankörlerdir.

33. Ey insanlar! Rabbinizin emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakının. Ve öyle bir günden korkun ki, ne babanın evlâdına, ne evlâdın babasına hiçbir faydası olmaz. Allah’ın vaadi şüphesiz haktır; sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. O çok aldatıcı şeytan da Allah’ın azâbını unutturup sadece affına

güvendirerek sizi isyana sürüklemesin.

34. Kıyâmet vaktine dâir bilgi Allah katındadır. Yağmuru O indirir. Rahimlerde olanı O bilir. Hiç kimse yarın ne kazanacağını bilmez. Hiç kimse nerede öleceğini bilmez. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla bilir, her şeyden hakkıyla haberdardır.[339]

Secde Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 30 âyettir. Kur'ân'ın dört büyük esasını kendisinde toplar, öldükten sonra diriliş ve âhiret hayatı üzerinde ehemmiyetle durur. Îmân edenlerin vasıfları sayılırken, Rableri anıldığında secdeye kapandıkları zikredildiğinden, sûreye "Secde" adı verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Elif lâm mîm.

2. Bu kitabın, Âlemlerin Rabbi tarafından indirildiğinde hiçbir şüphe yoktur.

3. Yoksa onu kendisi mi uydurdu diyorlar? Gerçekten o, senden önce kendilerine bir sakındırıcı gelmemiş olan bir kavmi Allah'ın azâbından sakındırasın diye, Rabbinden gelen hakkın tâ kendisidir—umulur ki, böylece doğru yolu bulurlar.

4. O Allah ki, gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri altı günde yaratmış, sonra da Arş üzerinde hükmünü icrâ etmiştir. Size O'ndan başka ne bir dost vardır, ne de bir şefaatçi. Hâlâ öğüt almaz mısınız?

5. O, göklerden yere kadar her işi yerli yerince tedbir ve idare eder. Sonra bütün işler, sizin gününüzle bin sene kadar uzun olan kıyâmet gününde O'na arz edilir.

6. Görünen ve görünmeyeni bilen, kudreti her şeye galip olan ve rahmeti her şeyi kuşatan Allah O'dur.

7. O, her şeyi en güzel şekilde yarattı, insanı da ilk önce çamurdan yarattı.

8. Sonra insanın neslini basit ve hakir bir suyun özünden yarattı.

9. Sonra onun vücudunu güzelce tanzim etti, ona yarattığı ruhtan üfledi ve size kulak, göz ve kalb verdi. Siz ise ne kadar az şükrediyorsunuz?

10. "Biz, yerin altında kaybolup gittikten sonra mı yeniden yaratılacağız?" dediler. Doğrusu onlar Rablerine kavuşmayı inkâr edenlerdir.

11. De ki: Sizin için vazifelendirilen ölüm meleği canınızı alacak; sonra da

Rabbinize döndürüleceksiniz.

12. O mücrimleri, Rablerinin huzurunda başlarını eğmiş halde bir görsen! “Ey Rabbimiz,” derler. “Gördük ve işittik. Bizi tekrar dünyaya gönder de güzel işler yapalım. Biz şeksiz şüphesiz îmân ettik.”

13. Dileseydik, iradelerini ellerinden alarak Biz herkese hidâyet verirdik. Fakat “Yemin olsun ki cinlerin ve insanların hepsinden Cehennemi doldururum” sözümüz böylece gerçekleşecek ve iradelerini inkâr yönünde kullananlar cezâlarını bulacaklardır.

14. İşte, bugüne kavuşmayı unutmanızın cezâsını tadın! Bugün de Biz sizi unutur, rahmetten mahrum bırakırız. Yaptıklarınız yüzünden ebedî birazâbı tadın!

15. Bizim âyetlerimize ancak o kimseler îmân eder ki, kendilerine o âyetlerle öğüt verildiğinde, büyüklük taslamaksızın secdeye kapanırlar ve Rablerine hamd edip O’nu her türlü noksan sıfatlardan tenzih ederler.

16. Onlar ibâdet etmek için gece vakti yataklarından kalkar, Rablerinin azâbından korkarak ve rahmetini ümid ederek O’na duâ ederler; kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden de bağışta bulunurlar.

17. Yaptıklarına karşılık Allah katında onlar için göz aydınlığı olacak ne mükâfatların saklandığını kimse bilemez. [340]

18. Mü’min olan kimse, Allah’a itaatten çıkmış kimseyle bir olur mu? Onlar elbette bir olmazlar.

19. Îmân eden ve güzel işler yapanların barınacakları yer Cennetlerdir ki, işlediklerine karşılık kendileri için birer konak olarak hazırlanmıştır.

20. Allah’a itaatten çıkmış olanlara gelince, onların barınacakları yer de ateştir. Ne zaman oradan çıkmak isteseler, her seferinde “Yalanlayıp durduğunuz ateşin azâbını tadın!” diye geri çevrilirler.

21. Âhiretin büyük azâbından önce, onlara dünyada da bazı musibetler tattıracağız—belki böylece inkâr ve isyanlarından vazgeçerler.

22. Kendisine Rabbinin âyetleriyle öğüt verildikten sonra ondan yüz çeviren kimsedendaha zâlim kim vardır? Biz mücrimlere lâyık oldukları cezâyı muhakkak vereceğiz.

23. And olsun ki Biz, Mûsâ'ya Tevrât'ı verdik; o, Tevrât'a nasıl kavuştuysa sen de Kur'ân'ın tamamına kavuşacağından şüphe etme. Biz o kitabı İsrailoğulları için bir hidâyet rehberi kılmıştık.

24. Onlar dinlerinde sabır ve sebat ettikleri zaman, içlerinden, emrimizle doğru yolu gösteren rehberler tâyin ettik ki, onlar âyetlerimize kat'î şekilde îmân ederlerdi.

25. Muhakkak ki Rabbin, ihtilâfa düştükleri hususlarda kıyâmet günü hükmünü vererek aralarını ayıracaktır.

26. Kendilerinden önce, şimdi yerlerinde gezip dolaştıkları nice nesilleri helâk etmiş olmamız, o kâfirleri yola getirmedi mi? Muhakkak ki bunda pek çok ibretler vardır. Hâlâ kulak vermeyecekler mi?

27. Onlar görmedi mi: Biz suyu kupkuru topraklara sevk eder, sonra ondan ekinler çıkarırız da, kendileri ve hayvanları ondan yiyip dururlar. Hâlâ gözlerini açmayacaklar mı?

28. "Eğer doğru söylüyorsanız, aramızda hükmün verileceği bu kıyâmet günü ne zaman?" diye soruyorlar.

29. De ki: İnkâr edenlerin o gün îmân etmesi kendilerine bir fayda vermez; onlara bir mühlet de tanınmaz.

30. Artık onlardan yüz çevir ve bekle. Onlar da bekleyip duruyorlar.

Ahzâb Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 73 âyettir. Hendek Savaşında birçok düşman fırkaları birleşip Müslümanlara karşı cephe almışlar; bu yüzden Hendek Savaşına, "gruplar, fırkalar" mânâsına gelen Ahzâb adı da verilmişti ki, sûre de adını buradan almaktadır. Bu muharebenin başlangıcında Müslümanların güç duruma düşmesi, sonunda Allah'ın yardımıyla galip gelmeleri, Münâfıkların kurdukları tuzaklar, sûrede temas edilen hususlar arasındadır. Âile hayatı, Müslümanlar arasındaki münâsebetler ve âdâb konuları da sûrede yer alır, câhiliyet devrinden kalma bazı yanlış âdetler reddedilerek İslâmın üstün prensipleri ders verilir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Ey Peygamber! Allah'ın emir ve yasaklarına uymakta sebat et; kâfirlerin ve münâfıkların arzularına tâbi olma. Şüphesiz ki Allah, her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yapar.

2. Rabbinden sana vahyolunana uy. Şüphesiz ki Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

3. Allah'a tevekkül et; vekil olarak Allah yeter.

4. Allah, kimsenin göğsüne iki kalb yerleştirmemiş; zıhar yaptığınız hanımlarınızı anneleriniz hükmünde, evlâtlıklarınızı da oğullarınız hükmünde kılmamıştır. Bunlar sizin ağzınızdaki mânâsız bir sözden ibarettir. Allah ise, hakkı bildiriyor ve kullarını doğru yola iletiyor.[341]

5. Onları kendi babalarına nisbet edin; Allah katında doğru olan budur. Eğer babalarının kim olduğunu bilmiyorsanız, zâten onlar sizin din kardeşleriniz ve dostlarınızdır. Bu hususta unutarak veya bilmeyerek yaptığınız hatâdan dolayı sizin için bir günah yoktur; siz ancak kasten yaptıklarınızdan mes'ulsünüz. Allah ise çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

6. Peygamber, mü'minlere kendi nefislerinden daha sevgilidir; onun hanımları da mü'minlerin anneleridir. Allah'ın kitabında, akrabâlar birbirine diğer mü'minlerden ve Muhâcirlerden miras hususunda daha yakındırlar. Ancak dostlarınıza bir iyilik yapacak olursanız müstesnâdır. Bunlar kitapta yazılmış olan hükümlerdir.

7. Hani Biz peygamberlerden, bilhassa senden, Nûh'tan, İbrahim'den, Mûsâ'dan ve Meryem oğlu Îsâ'dan, tebliğ vazifelerini hakkıyla yerine getireceklerine dâir ahid almıştık. Böylece onlardan pek kuvvetli bir ahid almış olduk.

8. Tâ ki, o sâdık peygamberlere, Allah, Kıyâmet gününde vazifelerini nasıl yerine getirdiklerini sorsun ve ümmetleri hakkında onları şâhit tutsun. Kâfirlere de O, pek acı bir azap hazırlamıştır.

9. Ey îmân edenler! Hatırlayın Allah'ın size olan nimetini ki, düşman orduları size saldırdığında, Biz onların üzerine bir rüzgâr ve sizin görmediğiniz ordular göndermiştik. O zaman Allah sizin yaptıklarınızı görüyordu.[342]

10. O vakit düşman orduları size hem yukarıdan, hem de aşağıdan saldırmışlardı. Öyle ki, onların dehşetinden gözler yılmış, yürekler ağızlara gelmişti. Allah hakkında da çeşitli zanlarda bulunuyordunuz.

11. İşte orada mü'minler bir imtihana çekilmişler ve pek şiddetli bir sarsıntıya uğratılmışlardı.

12. O zaman münâfıklar ve kalblerinde îmân zaafı bulunanlar, "Allah ve Resulü yalan vaadle bizi aldattı" diyorlardı.

13. Onlardan bir topluluk da, "Ey Yesrib[343] ahâlisi, burada tutunamazsınız; evlerinize dönün" diyordu. İçlerinden bir başka topluluk ise, "Evlerimiz korunmasız" diyerek Peygamberden izin istiyordu; halbuki evleri korunmasız değildi. Onların firar etmekten başka bir niyeti yoktu.

14. Eğer her taraftan üzerlerine hücum edilse, sonra da kendilerinden dinlerini terk edip Müslümanlara zaaf verecek hareketlerde bulunmaları istense, hiç gecikmeden isteneni yaparlardı.

15. Halbuki onlar geri dönmeyeceklerine dâir evvelce Allah'a söz vermişlerdi. Allah'a verilen sözün ise hesabı sorulacaktır.

16. De ki: Ölümden veya öldürülmekten kaçsanız da, bu size bir fayda vermez. Faydası olsa bile pek azdır.

17. De ki: O sizin hakkınızda bir kötülük dilemiş olsa, Allah'tan başka sizi kim koruyabilir? Veya size bir rahmet dilese O'na kim mâni olabilir? Onlar, Allah'tan başka kendilerine ne bir dost, ne de bir yardımcı bulamazlar.

18. Sizi muhârebeden alıkoyan ve kardeşlerine, "Bize gelin" diyen münâfıkları

Allah çok iyi biliyor. Zâten onların pek azı savaşa gelir.

19. Gelseler bile size karşı yardımda çok cimri davranırlar. İçlerine korku düşünce, üzerlerine ölüm baygınlığı çökmüşçesine gözleri dönerek sana baktıklarını görürsün. Korku geçip gidince de, ganimete olan düşkünlükleri yüzünden keskin dilleriyle size sataşırlar. Onlar îmân etmemiş, Allah da onların amellerini boşa çıkarmıştır. Bu ise Allah için pek kolaydır.

20. Onlar, düşman ordularının henüz çekilmediğini sanıyorlardı. Eğer o ordular tekrar gelecek olsa, isterler ki, kendileri çölde bedevîler arasında bulunsunlar da, hakkınızdaki haberleri uzaktan alsınlar. Zâten içinizde bulunsalar bile pek az savaşırlardı.

21. And olsun ki, Allah'ın rahmetini ve âhiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çokça zikredenler için, Allah'ın Resulünde size güzel bir nümune vardır.

22. Mü'minler düşman ordularını gördüklerinde, "Allah'ın ve Resulünün bize vaad ettiği nusret ve zafer budur. Allah da, Resulü de doğru söylemiştir" dediler. Bu, onların ancak îmânını ve Allah'a teslimiyetini arttırmıştır.

23. Mü'minlerden, Resulullah ile beraber olacaklarına dâir Allah'a verdikleri söze sâdık kalan nice kimseler vardır. Onlardan kimi verdiği sözü tamamen yerine getirerek şehidliğe kavuştu; kimi de böyle güzel bir âkıbeti beklemektedir. Onlar, sözlerini hiçbir şekilde değiştirmemişlerdir.

24. Allah, sâdıkları, sadâkatleri sebebiyle mükâfatlandırır; münâfıklara da dilerse azap verir yahut tevbe nasip eder. Şüphesiz ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

25. O kâfirler umduklarından hiçbirisine erişemeden Allah onları öfkeleriyle birlikte geri gönderdi. Mü'minlere de savaşı kendilerinden uzaklaştırmak için Allah'ın yardımı kâfi geldi. Allah, dilediğini yapmaya kàdirdir; O'nun kudreti her şeye galiptir.

26. Kitap ehlinden olup da o kâfirlere arka çıkanları ise Allah kalelerinden indirip yüreklerine korku saldı ki, siz onlardan bir kısmını öldürüp bir kısmını da esir alıyordunuz.

27. Allah sizi onların yerlerine, yurtlarına, mallarına ve daha önce ayak basmadığınız topraklara vâris kıldı. Allah her şeye hakkıyla kàdirdir.

28. Ey Peygamber, hanımlarına de ki: "Eğer dünya hayatını ve zevkini istiyorsanız, gelin, boşanma bedelinizi verip sizi güzellikle serbest bırakayım.

29. “Eğer Allah’ı, Resulünü ve âhiret yurdunu istiyorsanız, şüphesiz ki sizden iyilik yapan ve iyi kullukta bulunanlar için Allah pek büyük bir mükâfat hazırlamıştır.”[344]

30. Ey Peygamber hanımları! Sizden her kim apaçık bir kötülükle huzurumuza gelirse, onun azâbı iki kat arttırılır. Bu ise Allah için pek kolaydır.

31. Sizden kim Allah’a ve Resulüne itaat eder ve güzel işler yaparsa, ona da mükâfatını iki kat veririz. Onun için Biz, Cennette pek güzel ve arkası kesilmeyecek bir rızık hazırlamışızdır.

32. Ey Peygamber hanımları! Siz herhangi bir kadın gibi değilsiniz. Eğer hâlinize lâyık bir takvâ ile korunacaksanız, yabancılarla câzibeli bir sesle konuşmayın ki, kalbinde fesat bulunan kimse bir ümide kapılmasın. Konuşurken, ciddiyet ve ağırbaşlılıkla söz söyleyin.

33. Evlerinizde oturun, evvelki Câhiliyet devri kadınlarının açılması gibi açılıp saçılmayın, namazınızı dosdoğru kılın, zekâtınızı verin, Allah’a ve Resulüne itaat edin. Ey Peygamber âilesi, Allah, günahlarınızı giderip sizi tertemiz yapmak istiyor.

34. Evlerinizde okunan Allah’ın âyetlerini, ilim ve hikmeti tefekkür edin. Şüphesiz ki Allah’ın lûtfu çok geniştir; O, her şeyden hakkıyla haberdardır.

35. Müslüman erkekler ve Müslüman kadınlar, mü’min erkekler ve mü’min kadınlar, Allah’ın emirlerine uymakta sebat gösteren erkekler ve kadınlar, sadâkat sahibi erkekler ve kadınlar, sabreden erkekler ve kadınlar, Allah’tan korkan erkekler ve kadınlar, zekât ve sadakalarını veren erkekler ve kadınlar, oruç tutan erkekler ve kadınlar, nâmuslarını koruyan erkekler ve kadınlar, Allah’ı çok zikreden erkekler ve kadınlar için Allah, mağfiret ve büyük bir mükâfat hazırlamıştır.

36. Allah ve Resulü bir meselede hükmünü verdiği zaman, bir mü’min erkeğin yahut bir mü’min kadının artık işlerinde başka bir yolu seçme hakkı yoktur. Kim, Allah’a ve Resulüne isyan ederse, apaçık bir sapıklığa düşmüştür.

37. Hani Allah’ın îmân nasip ederek ikramda bulunduğu ve senin de âzâd edip evlâtlık edinerek ikramda bulunduğun kimseye, sen “Hanımını bırakma; Allah’tan kork” diyordun. Sen o zaman, Allah’ın açıklayacağı bir şeyi bildiğin halde insanların dedikodusundan korkuyordun. Halbuki Allah, korkulmaya daha lâyıktır. Sonra Zeyd o hanımla alâkasını kesince Biz onu sana nikâhladık—tâ ki evlâtlıklarının boşadığı hanımlarla evlenmenin mü’minler için günah olmadığı

anlaşılsın. Allah’ın emri işte böylece yerine getirilmiştir.[345]

38. Allah’ın, kendisi için takdir ettiği şeyi yerine getirmesinde Peygamber için bir vebâl yoktur. Daha önce geçen peygamberler hakkında da Allah’ın kanunu böyledir. Allah’ın emri, tâyin edilmiş ve değişmez bir hükümdür.

39. O peygamberler ki, Allah’ın emirlerini tebliğ eder, yalnız O’ndan korkar ve Allah’tan başka hiçbir kimseden korkmazlar. Hesap görücü olarak Allah kâfidir.

40. Muhammed, hiçbirinin babası değildir; o, Allah’ın Resulüdür ve peygamberlerin sonuncusudur. Allah ise her şeyi hakkıyla bilir.

41. Ey îmân edenler! Allah’ı çok zikredin.

42. Sabah akşam O’nu tesbih edin.[346]

43. Odur ki, sizi inkâr karanlıklarından nûra çıkarmak için rahmetine eriştirir; melekler de bağışlanmanız için duâ ederler. Mü’minler için O çok merhametlidir.

44. O’na kavuştukları gün Allah’ın mü’minlere hediyesi selâmdır, her türlü korkudan emniyet ve selâmet müjdesidir. Bir de onlar için hoş ve ardı arkası kesilmeyecek bir mükâfat hazırlamıştır.

45-46. Ey Peygamber! Biz, seni insanlar için bir şâhit, bir müjdeci, bir sakındırıcı, O’nun izniyle insanları Allah’ın yoluna çağırıcı ve nûr saçan bir kandil olarak gönderdik.

47. Mü’minleri müjdele ki, Allah’tan onlara pek büyük bir lûtuf ve ihsan vardır.

48. Kâfirlerin ve münâfıkların sözlerini dinleme, eziyetlerine aldırma, Allah’a tevekkül et. Vekil olarak Allah yeter.

49. Ey îmân edenler! Mü’min kadınları nikâhlayıp sonra da kendilerine dokunmadan boşadığınız takdirde, onlar için sayacağınız bir iddet yoktur. Onları bir şeylerle faydalandırın ve kendilerini güzellikle bırakın.[347]

50. Ey Peygamber! Mehirlerini verdiğin hanımlarını, Allah’ın sana ganimet olarak verdiği câriyeleri, seninle beraber hicret eden amca kızlarını, hala kızlarını, dayı kızlarını ve teyze kızlarını Biz sana helâl kıldık. Mehir talebinde bulunmaksızın Peygamberle evlenmek isteyen mü’min kadınları da, eğer Peygamber onu nikâhlamak isterse, diğer mü’minlerden farklı olarak yalnız sana helâl kıldık. Hanımları ve câriyeleri hakkında mü’minler için bildirdiğimiz

hükümleri Biz elbette bilerek ve hikmetle takdir ettik. Bu hükümleri, sana bir sıkıntı gelmemesi için bildiriyoruz. Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

51. Hanımlarından dilediğini geri bırakır, dilediğini yanına alabilirsin; geri bıraktıklarından da kimi istersen yanına alabilirsin. Onlar hakkında sıraya uyup uymamakta sana bir vebâl yoktur. Bunu senin arzuna bırakmamız onların gönüllerinin hoş olması için daha uygundur; bu onları üzmez de. Çünkü onların hepsine sen ne yaparsan, Allah'ın emir ve izniyle olduğunu bilerek râzı olurlar. Allah, kalbinizde olanı bilir. Allah, her şeyi bilir ve hatâlarınıza karşı yumuşaklıkla muâmele eder.

52. Bundan sonra, başka bir kadını nikâh etmek veya nikâhın altında bulunanlardan birini boşayıp yerine başkasını nikâhlamak, güzellikleri hoşuna gitse de, sana helâl olmaz—ancak sahip olacağın câriyeler müstesnâ. Allah, her şeyi görüp gözeticidir.

53. Ey îmân edenler! Yemek için dâvet olunmadan Peygamberin evine girip de orada yemek vaktini beklemeyin. Dâvet edildiğinizde ise girin; fakat yemeğinizi yedikten sonra sohbete dalmadan dağılın. Bu hareketleriniz Peygambere eziyet verir; o da size bunu açıklamaktan sıkılır. Allah ise hakkı açıklamaktan çekinmez. Peygamberin hanımlarından bir şey istediğinizde de perde arkasından isteyin. Hem sizin kalbiniz, hem de onların kalbi için bu daha temiz bir harekettir. Ne Allah'ın Resulüne eziyet vermeniz, ne de ölümünden sonra onun hanımlarını nikâhlamanız size ebediyen câiz değildir. Muhakkak ki bu Allah katında pek büyük bir günahtır.

54. Siz bir şeyi ister açığa vurun, ister gizleyin, şüphesiz ki Allah her şeyi hakkıyla bilir.

55. Peygamber hanımları için babaları, oğulları, kardeşleri, kardeşlerinin oğulları, kızkardeşlerinin oğulları, diğer Müslüman kadınlar ve câriyeleri ile perde arkasında olmaksızın görüşmelerinde bir günah yoktur. Bununla beraber, ey peygamber hanımları, Allah'tan korkun. Şüphesiz ki Allah her şeye hakkıyla şâhittir.

56. Peygambere Allah rahmet eder, melekler de duâ eder. Ey îmân edenler, siz de ona teslimiyetle salât ve selâm getirin.[348]

57. Allah'a isyan ve Resulüne eziyet edenlere Allah dünyada da, âhirette de lânet etmiş ve onlar için hor ve hakir edici bir azap hazırlamıştır.

58. Mü’min erkeklere ve mü’min kadınlara, yapmadıkları bir şey sebebiyle eziyet edenler de büyük bir iftirâyı ve apaçık bir günahı üzerlerine almışlardır.

59. Ey Peygamber! Hanımlarına, kızlarına ve mü’minlerin hanımlarına söyle, evlerinden çıktıklarında dış örtülerini üzerlerine alsınlar. Bu, onların hür ve iffetli hanımlar olarak tanınmaları ve eziyete uğramamaları için daha uygundur. Allah ise çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

60. Eğer o münâfıklarla kalblerinde fesat taşıyanlar ve Medine’de Müslümanların aleyhinde haberleri yayanlar bu hareketlerine son vermezlerse, Biz, seni onların üzerine göndeririz; sonra da senin yakınında fazla barınamazlar.

61. Onlar lânetlenmişlerdir; nerede bulunurlarsa bulunsunlar, yakalanıp öldürülürler.

62. Daha önce gelip geçmiş kavimler hakkında da Allah’ın kanunu böyleydi. Sen, Allah’ın kanununu değiştiremezsin.

63. İnsanlar sana kıyâmetin vaktini soruyor. De ki: Ona dâir bilgi Allah katındadır. Nereden bileceksin, belki onun vakti pek yakındır.

64. Muhakkak ki Allah, kâfirleri rahmetinden uzaklaştırmış ve onlar için alevli Cehennem ateşini hazırlamıştır.

65. Orada ebedî olarak kalacaklar ve kendilerine ne bir dost, ne de bir yardımcı bulamayacaklardır.

66. O gün yüzleri ateş içinde çevrilir dururken, “Ne olurdu, Allah’a ve Peygambere itaat etseydik!” derler.

67. “Ey Rabbimiz,” derler. “Biz reislerimize ve büyüklerimize uyduk; onlar da bizi yoldan çıkardılar.

68. “Ey Rabbimiz, onlara iki kat azap ver ve pek büyük bir lânetle onları rahmetinden uzaklaştır.”

69. Ey îmân edenler! Mûsâ’ya eziyet edenler gibi siz de peygamberinize eziyet etmeyin. Allah Mûsâ’yı onların söylediklerinden temize çıkardı. O, Allah katında yüksek bir makam sahibiydi.

70. Ey îmân edenler! Allah’tan korkun ve sözün doğrusunu söyleyin.

71. Tâ ki Allah sizi güzel işlere muvaffak etsin ve günahlarınızı bağışlasın. Kim Allah’a ve Resulüne itaat ederse pek büyük bir kurtuluşa ermiştir.

72. Biz emâneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik; hepsi de onu yüklenmekten kaçındılar ve ondan korktular. İnsan ise onu yüklendi. Gerçekten insan çok zâlim, çok câhildir.[349]

73. Emânete hıyânet eden münâfık erkeklerle münâfık kadınlara ve müşrik erkek ve müşrik kadınlara Allah lâyık oldukları azâbı verecek, mü'min erkek ve mü'min kadınlara ise tevbe nasip ederek günahlarını bağışlayacaktır. Çünkü Allah çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

Sebe’ Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 54 âyettir. Tevhid delilleri ve Kur’ân’ın dört büyük esasından başka, Dâvud ve Süleyman Aleyhimüsselâmın kıssaları da sûrede yer almaktadır. Sebe’, Yemen’de bir kabile veya bölgenin adıdır. Neml Sûresinde geçtiği gibi, Belkıs zamanında bu ülke halkı Hazret-i Süleyman’a îmân etmiştir. Fakat bağlar, bahçeler, refah ve bolluk içinde yaşayan ülke halkı, zamanla nankörlüğe düşüp de kendilerine gönderilen peygamberleri dinlemeyince büyük bir sel felâketine uğradı.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Ezelden ebede her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet o Allah’a mahsustur ki, göklerde ne var, yerde ne varsa hepsi O’nundur. Âhirette de bütün hamd O’na mahsustur. O’nun hikmeti her şeyi kuşatır; O, her şeyden hakkıyla haberdardır.

2. O, yere gireni de, yerden çıkanı da, gökten ineni de, göğe yükseleni de bilir. O, çok merhamet edici, çok bağışlayıcıdır.

3. İnkâr edenler, “Kıyâmet başımıza gelmez” dediler. Sen de ki: Evet, gaybı bilen Rabbime yemin olsun ki başınıza gelecektir. Ne göklerde ve ne de yerde zerre kadar bir şey O’ndan uzak kalamaz; bundan küçük veya büyük ne varsa hepsi apaçık bir kitapta yazılmıştır.

4. Çünkü O, îmân edip güzel işler yapanları mükâfatlandıracaktır. Onlar için günahlarından bağışlanma ve ardı arkası kesilmeyecek hoş bir rızık vardır.

5. Âyetlerimizi akıllarınca boşa çıkarmak için birbirleriyle yarışanlara gelince, onlar için de kötü ve pek acı bir azap vardır.

6. Kendilerine ilim verilmiş olanlar görüyor ki, Rabbinden sana indirilen Kur’ân, hakkın tâ kendisidir ve halkı, izzet sahibi ve her türlü hamde lâyık olan Allah’ın yoluna ulaştırmaktadır.

7. İnkâr edenler dediler ki: “Toprak altında çürüyüp parça parça olduktan sonra yeniden diriltileceğinizi söyleyen bir adamı size gösterelim mi?

8. “O, Allah adına yalan mı uyduruyor, yoksa kendisinde bir delilik mi var?” Hayır, âhirete inanmayan o kâfirler azap içinde kalacaklardır ve haktan pek uzak

bir sapıklıktadırlar.

9. Onlar, önlerinden ve arkalarından kendilerini kuşatan gökyüzüne ve yeryüzüne bakmazlar mı? Dilesek onları yerin dibine geçirir yahut üzerlerine gökten bir parça düşürürüz. Şüphesiz ki bunda, hakka yönelen her bir kul için deliller vardır.

10. And olsun ki Biz, Dâvûd'a lûtufta bulunmuştuk. "Ey dağlar ve kuşlar, onunla beraber tesbih edin" dedik. Demiri de onun için yumuşattık.

11. "Demirden muntazam dokunmuş uzun zırhlar yap," dedik. "Güzel işlerde bulunun. Şüphesiz Ben, sizin yaptıklarınızı hakkıyla görürüm."

12. Rüzgârı da Süleyman'a boyun eğdirdik ki, sabahtan bir aylık, öğleden sonra da bir aylık yol giderdi. Erimiş bakırı ona sel gibi akıttık. Rabbinin emriyle ona hizmet eden cinler de vardı ki, içlerinden her kim Bizim emrimizden çıkacak olsa ona alevli ateş azâbını tattırırdık.

13. Cinler, Süleyman'a yüksek saraylardan, suretlerden, havuz gibi çanaklardan, yerinden kaldırılmayacak kadar büyük kazanlardan ne isterse yaparlardı. Ey Dâvud hânedânı, şükür için çalışın. Kullarımdan şükredenler ise pek azdır.[350]

14. Eceli gelip de Süleyman'ın ölümüne hükmettiğimizde, asâsını kemirmekte olan bir ağaç kurdu onun ölümünü onlara fark ettirdi. Süleyman yere düşünce cinler anladılar ki, eğer kendileri gaybı bilselerdi o meşakkatli işe devam edip durmazlardı.[351]

15. And olsun ki, Sebe' kavmi için, yurtlarında Allah'ın kudret ve rahmetine bir delil olmak üzere, sağdan ve soldan onları kuşatan bahçeler vardı. Onlara denildi ki: Rabbinizin rızkından yiyin ve O'na şükredin. İşte size hoş bir belde; Rabbiniz ise çok bağışlayıcıdır.

16. Fakat onlar şükürden yüz çevirdiler. Biz de onların üzerine şiddetli bir sel gönderdik ve bahçelerini, içinde acı meyveli ağaçlar, meyvesiz bitkiler, biraz da sedir ağacı bulunan iki harap bahçeye çevirdik.

17. Nankörlükleri yüzünden onları böyle cezâlandırdık. Biz, nankörlerden başkasını cezâlandırır mıyız?

18. Biz, onların yurduyla bereket verdiğimiz memleketler arasında ard arda beldeler meydana getirip aralarında kolaylıkla seyahat etmelerini nasip etmiş ve

“Oralarda gece gündüz emniyet içinde dolaşın” demiştik.

19. Onlar ise etraftan fakirler gelip onları rahatsız etmesin diye, “Ey Rabbimiz, şehirlerimizin aralarını uzaklaştır” diyerek kendi kendilerine zulmettiler. Biz de onları darmadağın ederek dillere destan ettik. Şüphesiz ki bunda çok sabreden ve çok şükreden her bir kul için ibretler vardır.

20. And olsun ki İblis, insanların çoğunu saptıracağına dâir iddiâsını gerçekleştirdi ve mü’minlerden bir topluluk hariç hepsi ona uyup gittiler.

21. Aslında şeytanın onlar üzerinde hiçbir gücü yoktur. Fakat Biz, âhirete îmân edenleri, ondan şüphe içinde olanlardan ayırd etmek için şeytana bu fırsatı verdik. Rabbin ise her şeyi gözetip koruyucudur.

22. De ki: Allah’tan başka ilâh saydıklarınıza haydi yalvarın! Onlar ne göklerde ve ne de yerde zerre kadar bir şeye sahip olamazlar. Ne onların göklerde ve yerde bir ortaklığı vardır, ne de Allah’ın onlardan bir yardımcısı.

23. İzin verdiğinden başka hiç kimsenin şefaati O’nun huzurunda bir fayda vermez. Nihâyet kalblerinden korku giderilince, şefaat bekleyenler şefaat edeceklere “Rabbiniz ne buyurdu?” diye sorarlar; onlar da “Hakkı buyurdu ve şefaat izni verdi” derler. O, her şeyden yüce, her şeyden büyüktür.

24. De ki: Göklerden ve yerden sizi rızıklandıran kimdir? De ki: Allah’tır. O halde biz veya sizden biri hidâyet üzerinde, diğeri de apaçık sapıklık içindedir.

25. De ki: Bizim işlediğimiz günahlardan siz mes’ul olmazsınız; sizin yaptıklarınızdan da biz mes’ul olmayız.

26. De ki: Kıyâmet günü Rabbimiz hepimizi bir araya toplayacak, sonra da aramızda hak ile hükmedecektir. O, hakkı ortaya çıkaran, her şeyi hakkıyla bilendir.

27. “Allah’a ortak koştuğunuz şerikleri bana gösterin” de. Hâşâ! Yegâne izzet ve hikmet sahibi Allah O’dur.

28. Biz seni insanların hepsine birden müjdeleyici ve sakındırıcı olarak gönderdik; lâkin insanların çoğu bilmezler.

29. “Eğer doğru söylüyorsanız, vaad ettiğiniz kıyâmet günü ne zaman?” diye soruyorlar.

30. De ki: Size vaad olunan bir gün vardır ki, ondan ne bir an geri kalabilir, ne

de ileri geçebilirsiniz.

31. İnkâr edenler, “Biz ne bu Kur’ân’a, ne de ondan önceki kitaplara inanmayız” dediler. Rablerinin huzurunda durdurulduklarıı zaman suçu birbirlerinin üzerine atarken o zâlimleri bir görsen! Tâbi olanlar, peşlerine takıldıkları büyüklerine “Siz olmasaydınız biz îmân etmiştik” derler.

32. Büyüklük taslayanlar ise, kendilerine tâbi olanlara, “Siz hidâyete eriştiniz de biz mi sizi ondan çevirdik?” derler. “Hayır, siz kendiniz mücrimdiniz.”

33. Tâbi olanlar da büyüklük taslayanlara “Gece gündüz işiniz hilekârlıktı,” derler. “Allah’ı inkâr etmemizi ve O’na ortak koşmamızı emrediyordunuz.” Azâbı gördüklerinde için için pişmanlık duyarlar. Biz, o kâfirlerin boyunlarına demir boyunduruklar takarız. Onlar, ancak yaptıklarının cezâsını bulurlar.

34. Biz, hiçbir beldeye, onları âkıbetlerinden sakındıran bir peygamber göndermedik ki, oranın mağrur zenginleri “Sizinle gönderileni biz inkâr ediyoruz” demiş olmasın.

35. Onlar, “Bizim malımız da, evlâdımız da çoktur; biz azâba uğratılacak değiliz” dediler.

36. De ki: Rabbim dilediğinin rızkını genişletir, dilediğininkini daraltır; lâkin insanların çoğu bunu bilmez.

37. Sizi, Bize yaklaştıracak olan ne malınızdır, ne de evlâtlarınızdır. Ancak îmân eden ve güzel işler yapan kimse Bizim rızâmıza yaklaşmış olur. İşte onlara, işlediklerinin karşılığında kat kat mükâfat vardır ve onlar Cennet saraylarında emniyet içindedirler.

38. Âyetlerimizi akıllarınca boşa çıkarmak için birbirleriyle yarışanlar ise, azap içinde kalıcıdırlar.

39. De ki: Rabbim kullarından dilediğinin rızkını genişletir, dilediğininkini daraltır. Siz her ne bağışta bulunursanız dünyada ve âhirette karşılığını size verir. Rızık verenlerin en hayırlısı O’dur.

40. O gün Allah, onların hepsini huzurunda toplar, sonra da meleklere, “Bunlar size mi ibâdet ediyorlardı?” diye sorar.

41. Melekler “Seni tenzih ederiz,” derler. “Onlara karşı bizim sığınacak mevlâmız Sensin. Onlar aslında cinlere tapıyorlardı ve birçoğu onlara îmân etmişti.”

42. O gün birbirinize ne bir fayda vermeye gücünüz yeter, ne de bir zararı uzaklaştırmaya. Zulmedenlere de “Yalanlayıp durduğunuz ateşin azâbını tadın” deriz.

43. Onlara apaçık âyetlerimiz okunduğunda, “Bu, ancak atalarınızın taptıklarından sizi vazgeçirmek isteyen bir adamdır” derler. Yine derler ki: “Bu Kur’ân ancak uydurulmuş bir yalandır.” Kendilerine hak geldiğinde, o kâfirler “Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değildir” derler.

44. Halbuki Biz, onlara ders alacakları bir kitap vermemiş, senden önce bir peygamber de göndermemiştik; iddiâları ne bir kitaba dayanmaktadır, ne de bir peygambere.

45. Kendilerinden öncekiler de peygamberlerini yalanlamışlardı. Bunlar ise, evvelkilere verdiğimiz kuvvet ve servetin onda birine bile ermedikleri halde peygamberlerimi yalanladılar. Bakın, inkârlarının cezâsını nasıl verdim!

46. De ki: Size tek bir öğüt veriyorum. Allah rızâsı için hakkı araştırmak üzere birer birer veya ikişer ikişer gelin. Beni dinledikten sonra düşünün. Sizin peygamberinizde bir cinnet eseri yoktur. O, ancak şiddetli bir azâbın gelip çatmasından önce sizi ikaz eden bir peygamberdir.

47. De ki: Vazifem karşılığında sizden bir şey istiyorsam o sizin olsun. Benim mükâfatım ancak Allah’a âittir. O, her şeye hakkıyla şâhittir.

48. De ki: Rabbim şüphesiz ki hakkı meydana çıkarır. O, gayb âlemlerini tamamıyla bilendir.

49. De ki: Artık hak geldi; bundan sonra bâtıl ne bir şeyi ortaya çıkarabilir, ne de geri getirebilir.

50. De ki: Eğer haktan sapmışsam vebâli banadır. Eğer doğru yolda isem, o da Rabbimin bana vahyi sayesindedir. Şüphesiz ki O, her şeyi hakkıyla işitir, her şeye her şeyden yakındır.

51. Onları can derdine düştükleri zaman bir görsen! Kaçacak bir yerleri yoktur ve azâba pek yakın bir yerde yakalanmışlardır.

52. O zaman “Ona îmân ettik” derler. Makbul bir îmânın mahalli olan dünya artık çok uzakta kalmıştır; ona tekrar ulaşmaları ne mümkün?

53. Halbuki onlar dünyada iken Peygamberin dâvetini inkâr etmişlerdi. Gayb âlemi hakkında pek uzaktan bilgisizce atıp tutarak Peygambere ve Kur’ân’a

asılsız şeyler yakıştırıyorlar ve âhireti inkâr ediyorlardı.

54. Onlar ile arzu ettikleri şey arasına, dünyaya dönmelerine mâni bir ayrılık girmiştir—tıpkı kendilerinden önceki benzerleri gibi. Çünkü onlar dünyada iken halkı tereddüde düşüren bir şüphe içinde idiler.

Fâtır Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 45 âyettir. Allah'ın gökleri ve yeri yoktan var ettiğini bildirerek başladığı için Fâtır Sûresi olarak anılmıştır. Fâtır, "yoktan yaratan" mânâsına gelmektedir. Sûrede meleklerden bahsedilmekte, göklerde ve yerdeki çeşitli tevhid delilleri gözler önüne serilmekte ve âhirete dâir ibretli ikazlar yer almaktadır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Ezelden ebede her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet o Allah'a mahsustur ki, gökleri ve yeri yoktan yaratmış, melekleri de ikişer, üçer, dörder kanatlı elçiler kılmıştır. O, yarattıkları için neyi dilerse onu arttırır. Muhakkak ki Allah, her şeye hakkıyla kàdirdir.

2. Allah, insanlara rahmetinden bir şey nasip etse, ona mâni olabilecek hiçbir kuvvet yoktur. Allah'ın vermediğini de O'ndan başka verebilecek yoktur. O'nun kudreti her şeye galiptir ve O'nun her işi hikmet iledir.

3. Ey insanlar, Allah'ın üzerinizdeki nimetini hatırlayın. Sizi gökten ve yerden rızıklandıracak Allah'tan başka bir yaratıcı var mı? O'ndan başka ibâdete lâyık hiçbir ilâh yoktur. Nasıl oluyor da haktan yüzünüz çevriliyor?

4. Seni yalanlıyorlarsa, senden önceki peygamberler de yalanlanmışlardı. Bütün işler ancak Allah'a döndürülür.

5. Ey insanlar! Allah'ın vaadi şüphesiz haktır; sakın dünya hayatı sizi aldatmasın. O çok aldatıcı şeytan da Allah'ın azâbını unutturup sadece affına güvendirerek sizi isyana sürüklemesin.

6. Şeytan sizin düşmanınızdır; siz de onu düşman bilin. O kendisine uyanları alevli Cehennem ateşinin ehlinden olmaya çağırır.

7. İnkâr edenler için şiddetli bir azap vardır. Îmân eden ve güzel işler yapanların hakkı ise günahlarından bağışlanma ve pek büyük bir mükâfattır.

8. Kötülükleri kendisine süslenip de onu güzel gören kimse, o mü'minler gibi olur mu? Şüphesiz ki Allah dilediğini sapıklıkta bırakır, dilediğini de doğru yola iletir. Onlar için tasalanıp da kendini helâk etme. Muhakkak ki Allah, onların

işleyip durduklarını hakkıyla bilir.

9. O Allah ki, rüzgârları gönderir, bulutları harekete geçirir. Sonra o bulutları ölü bir beldeye sevk eder ve onunla yeryüzünü ölümünden sonra tekrar diriltiriz. İşte ölülerin dirilmesi de böyledir.

10. Kim, izzet istiyorsa, bilsin ki bütün izzet Allah'ındır. Güzel sözler O'na yükselir; onu da ihlâs ile yapılan güzel işler yükseltir. Mü'minlere kötülük yapmak için tuzak kuranlara ise şiddetli bir azap vardır. Öylelerinin tuzakları boşa çıkacaktır.

11. Allah, sizi önce topraktan, sonra bir damla sudan yarattı, sonra da çiftler hâline getirdi. Hiçbir dişi O'nun bilgisi dışında ne hâmile kalır, ne de doğurur. Hiçbir canlı yoktur ki, yaşatılması da, ömrünün kısaltılması da bir kitapta yazılı olmasın. Bu ise Allah için pek kolaydır.

12. İki deniz bir olmaz. İşte şu pek tatlı ve susuzluğu gidericidir, içimi de kolaydır; şu ise çok tuzlu ve acıdır. Her birinden taze balıklar yer ve süs eşyalarını çıkarıp takınırsınız. Gemilerin denizde suyu yara yara akıp gittiklerini görürsün. Bu, Allah'ın size bağışladığı nimetleri arayıp bulmanız içindir—umulur ki böylece şükredersiniz.

13. O, geceyi gündüze, gündüzü geceye katar. Güneş'i ve Ay'ı da emrine boyun eğdirmiştir. Onların hepsi belirlenmiş bir vakte kadar akıp gider. İşte Rabbiniz olan Allah O'dur; bütün mülk O'na âittir. O'ndan başka ibâdet ettikleriniz ise, bir çekirdeğin zarına bile sahip olamazlar.

14. Duâ etseniz duânızı işitmezler. İşitseler de cevap veremezler. Kıyâmet gününde de sizin kendilerini ilâh edindiğinizi inkâr ederler. Her şeyden hakkıyla haberdar olan Allah'ın bildirdiği gibi kimse hiçbir şeyin haberini sana veremez.

15. Ey insanlar, hepiniz Allah'a muhtaçsınız. Allah ise hiçbir şeye muhtaç değildir ve her türlü övgüye lâyıktır.

16. O, dilerse sizi yok eder ve yerinize yeni bir halkı getirir.

17. Bu ise Allah'a hiç de zor değildir.

18. Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez. Ağır bir günah yükü altındaki kimse yükünü taşımak için birini yardıma çağırsa, o çağırdığı kendi akrabâsından bile olsa günahından hiçbir şeyi yüklenmez. Sen ancak görmedikleri halde Rablerinden korkan ve namazlarını dosdoğru kılanları sakındırabilirsin. Günahlardan temizlenen, kendisi için temizlenmiş olur. Dönüş

ise Allah’adır.

19. Kör ile gören, kâfir ile mü’min bir olmaz.

20. Karanlıkla ışık, inkâr ile îmân bir olmaz.

21. Gölge ile sıcak, Cennet ile Cehennem bir olmaz.

22. Dirilerle ölüler de bir olmaz. Allah dilediğine hakkı işittirir. Sen ise kabirde yatanlar gibi kalbleri ölmüş kâfirlere dâvetini işittiremezsin.

23. Sen ancak bir sakındırıcısın.

24. Biz seni Allah’ın rahmetiyle müjdeleyici ve azâbından sakındırıcı olarak hak din ile gönderdik. Hiçbir ümmet yoktur ki, içlerinden bir sakındırıcı gelip geçmiş olmasın.

25. Eğer seni yalanlıyorlarsa, onlardan öncekiler de peygamberlerini yalanlamışlardı. Peygamberleri onlara apaçık mûcizeler, hikmet ve öğüt dolu sahifeler ve nurlu kitaplar getirmişlerdi.

26. Sonra da inkâr edenleri azâbımla yakaladım. İşte bakın, cezâlarını nasıl verdim!

27. Allah’ın gökten bir su indirdiğini görmedin mi ki, onunla rengârenk meyveler çıkardık. Dağlarda da beyazlı, kırmızılı, siyahlı, muhtelif renklerde damarlar yarattık.

28. İnsanlardan, yerde yürüyen canlılardan ve ehlî hayvanlardan da renkleri böylece çeşit çeşit olanlar vardır. Kulları içinde ancak âlimler Allah’tan korkar. Şüphesiz ki Allah’ın kudreti her şeye galiptir ve O, çok bağışlayıcıdır.

29. Allah’ın kitabını okuyanlar, namazlarını dosdoğru kılanlar ve kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden gizli ve açık bağışta bulunanlar, hiç zarar ihtimali olmayan bir ticareti ümit edebilirler.

30. Çünkü Allah onlara mükâfatlarını eksiksiz verecek ve üstelik lûtfuyla daha fazlasını da ihsan edecektir. Şüphesiz ki O, çok bağışlayıcı, kullarının mükâfatını fazlasıyla vericidir.

31. Kendisinden önceki kitapları doğrulayıcı olarak sana vahyettiğimiz bu kitap hakkın tâ kendisidir. Şüphesiz ki Allah, kullarından hakkıyla haberdar, onları hakkıyla görücüdür.

32. Senden sonra kullarımızdan seçtiklerimizi o Kur'ân'a vâris kıldık. Onlardan kimi vardır, kitaba uygun hareket etmeyerek kendisine zulmeder. Kimi, bazı kusurlar işlemekle birlikte ona riâyet eder. Bir de onlardan öyleleri vardır ki, Allah'ın izniyle hayırda diğerlerini geride bırakırlar. Bu ise pek büyük bir lûtuftur.

33. Kur'ân'a vâris olan o mü'minler Adn Cennetlerine girerler ve orada altın bilezikler ve incilerle süslenirler; elbiseleri de ipektendir.

34. "Üzüntü ve korkumuzu gideren Allah'a hamd olsun," derler. "Şüphesiz ki Rabbimiz çok bağışlayıcı ve kullarının mükâfatını fazlasıyla vericidir.

35. "O Rabbimiz ki, ebedî olarak kalınacak bu yurda bizi lûtfuyla yerleştirdi. Burada bize ne bir yorgunluk dokunur, ne de bir usanç gelir."

36. İnkâr edenler için ise Cehennem ateşi vardır. Öldürülmezler ki kurtulsunlar; azapları da hiç eksilmez. Bütün kâfirleri Biz işte böyle cezâlandırırız.

37. Orada bağrışıp dururlar: "Ey Rabbimiz, bizi buradan çıkar da işlediğimiz kötülüklerin yerine güzel işler yapalım." Size, düşünüp ibret alan bir kimseye yetecek kadar bir ömür vermedik mi? Sizi bu azaptan sakındıran bir peygamber gelmedi mi? Şimdi tadın azâbı; zâlimlerin hiçbir yardımcısı yoktur.

38. Şüphesiz ki Allah, göklerin ve yerin gizliliklerini bilir. O, gönüllerde saklı olanı hakkıyla bilendir.

39. O Allah ki, sizi yeryüzünde hâlife kılıp bütün mahlûkatı üzerinde tasarruf hakkı verdi. İnkâr edenin inkârı kendi aleyhinedir; o kâfirlerin inkârları ancak Rablerinin katında rahmetten mahrumiyetlerini arttırır. Kâfirlerin inkârı, kendi hüsrânlarından başka bir şey de arttırmaz.

40. De ki: Gördünüz mü Allah'ı bırakıp da ibâdet ettiğiniz şeriklerinizi? Onlar yeryüzünde neyi yarattıysa götserin bana! Yoksa onların göklerde bir ortaklığı mı var? Veya onlara bir kitap verdik de, onda Allah'a ortak koşmak için bir delil mi buldular? Hayır, o zâlimler birbirlerini yalan vaadlerle aldatıp duruyorlar.

41. Gökleri ve yeri yok olup gitmekten şüphesiz ki Allah korur. Eğer onlar yıkılacak olsa Allah'tan başka onları hiç kimse tutamaz. Şüphesiz ki O Halîmdir, kullarına tevbe etmeleri için fırsat verir ve onları hemen cezâlandırmaz; ve O Gafûrdur, kullarının günahlarını çokça bağışlayıcıdır.

42. O müşrikler, kendilerine bir peygamber geldiği takdirde diğer ümmetlerin

herhangi birinden daha ziyade hidâyeti benimseyeceklerine dâir var güçleriyle Allah’a yemin etmişlerdi. Onlara peygamber geldiğinde ise, bu onları daha da çok haktan uzaklaştırdı.

43. Onlar yeryüzünde büyüklük taslamaları ve kötülüğe düşkünlükleri yüzünden haktan uzaklaştılar. Kötü tuzak, ancak sahibinin başına geçer. Onlar daha öncekiler için geçerli olan kanundan başkasını mı bekliyorlar? Oysa Allah’ın kanununda hiçbir değişme bulamazsın. Allah’ın kanununda hiçbir sapma da bulamazsın.

44. Onlar yeryüzünde gezip de kendilerinden önceki kavimlerin âkıbetlerinin ne olduğuna bakmazlar mı? Onlar kendilerinden daha da kuvvetliydiler. Ne göklerde ve ne de yerde hiçbir şey dilediğini yapmaktan Allah’ı âciz bırakamamıştır. Şüphesiz ki O, her şeyi hakkıyla bilir, her şeye hakkıyla kàdirdir.

45. Eğer Allah, insanları kazandıkları günahlar yüzünden hemen cezâlandıracak olsaydı, yeryüzünde tek bir canlı bırakmazdı. Fakat Allah, onların cezâsını takdir edilmiş bir vakte kadar geri bırakır. O gün geldiğinde de, şüphesiz ki Allah, kullarının her hâlini hakkıyla görücüdür.

Yâsin Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 83 âyettir. Kur'ân'ın dört büyük esasını içinde toplayan ve bilhassa tevhid ve haşir delillerine ağırlık veren pek faziletli bir sûredir. Bu sûre ile ilgili olarak Peygamber Efendimizden (a.s.m.) rivâyet edilen hadis-i şeriflerden bazıları şöyledir:

"Her şeyin bir kalbi vardır; Kur'ân'ın kalbi de Yâsin'dir. Kim Allah rızâsı için Yâsin Sûresini okursa Allah, onun günahlarını bağışlar ve Kur'ân'ı, Yâsin'siz olarak 22 defa okumuş gibi sevap verir."

"Ölüm meleği geldiği sırada hangi Müslümanın yanında Yâsin okunursa, her harfiyle beraber on melek iner, önünde saf tutar, onun için duâ eder ve bağışlanmasını diler, yıkanırken hazır bulunur ve cenâzesini takip ederek namazını kılar ve defninde bulunurlar."

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yâ sîn.

2-4. Hikmet dolu Kur'ân'a yemin olsun ki, sen Allah tarafından insanlara gönderilmiş peygamberlerdensin ve dosdoğru bir yol üzeresin.

5. O Kur'ân, kudreti her şeye galip olan ve rahmeti her şeyi kuşatan Allah katından indirilmiştir.

6. Tâ ki, ataları ikaz edilmeyip kendileri de bu yüzden gaflet içine düşmüş bir topluluğu Allah'ın azâbından sakındırasın.

7. And olsun ki azap vaadi onların çoğu üzerine bir hak olmuştur; artık îmân etmezler.

8. Biz, onların boyunlarına öyle halkalar geçirdik ki, çenelerine kadar dayanır da hakka boyun eğmezler.

9. Bir de önlerine bir sed, arkalarına bir sed çekip gözlerini kapattık; artık hakkı göremezler.

10. Sen, onları ikaz etsen de, etmesen de birdir; inanmazlar.

11. Sen, ancak Kur’ân’a uyan ve görmediği halde Rahmân’dan korkan kimseleri ikaz edebilirsin. İşte onları, Allah katından bir bağışlanma ve güzel bir mükâfatla müjdele.

12. Ölüleri diriltecek olan ve onların iyi ve kötü işleriyle arkalarında bıraktıkları eserleri zâyi etmeyip kaydeden Biziz. Biz, her şeyi Levh-i Mahfuzda tek tek yazdık.

13. Onlara şu kasaba halkını misâl ver ki, kendilerine elçiler gelmişti.[352]

14. Biz o topluluğa iki elçi göndermiştik; onlar ikisini de yalanlamışlardı. Sonra bir üçüncüsüyle, o elçileri takviye ettik. Üçü de, “Biz, size doğru yolu göstermek için gönderilmiş elçileriz” dediler.

15. Onlar ise, “Siz de bizim gibi insanlarsınız. Rahmân bize hiçbir şey indirmiş değildir; siz ancak yalan söylüyorsunuz” diye cevap verdiler.

16. Elçiler dedi ki: “Rabbimiz biliyor ki, biz size gönderilmiş elçileriz.

17. “Vazifemiz size hakkı bildirmekten ibarettir.”

18. Onlar, elçilere, “Biz, sizin yüzünüzden uğursuzluğa düştük. Eğer iddiânızdan vazgeçmezseniz sizi taşlarız ve bizden acıklı bir işkence görürsünüz” dediler.

19. Elçiler ise, “Uğursuzluk sizin kötü işlerinizin neticesidir,” dediler. “Yoksa size öğüt verilmiş olmasını mı uğursuzluk sayıyorsunuz? Gerçekten siz haddini aşan bir topluluksunuz.”

20. Sonra şehrin uzak bir yerinden koşarak birisi geldi. Onlara, “Ey kavmim,” dedi. “Size gönderilen elçilere uyun.

21. “Doğru yolda olan ve sizden bir ücret de istemeyen kimselere uyun.

22. “Niye beni yaratan Zâta îmân etmeyeyim? Sonunda hepiniz O’na döneceksiniz.

23. “Ben hiç O’ndan başka ilâhlar edinir miyim? Eğer Rahmân bana bir zarar murad etse, sizin ilâh edindiklerinizin bana hiçbir yardımı dokunmaz; onlar beni Allah’ın azâbından da kurtaramazlar.

24. “İşte o zaman ben apaçık bir sapıklığa düşmüş olurum.

25. “Ben hepinizin Rabbi olan Allah’a inandım; siz de gelin beni

dinleyin.”[353]

26-27. Ona “Haydi, gir Cennete” denildi. O da, “Keşke,” dedi, “Rabbimin, günahlarımı bağışlayıp bana ikramlarda bulunduğunu kavmim de bir bilebilseydi!”

28. Ondan sonra Biz, onun kavmine gökten bir ordu indirmedik; indirecek de değildik.

29. Korkunç bir ses onlara yetti. Sönüp gittiler.

30. Yazıklar olsun o kullara ki, ne zaman onlara bir peygamber gönderilse onu alaya alırlardı.

31. Onlar görmedi mi, kendilerinden evvel nice nesiller yok ettik de bir daha geri dönmediler.

32. Onların hepsi kıyâmet gününde toplanıp huzurumuza getirileceklerdir.

33. Ölmüş yeryüzü de onlar için bir delildir. Biz o ölmüş yeryüzünü diriltir, ondan daneler çıkarırız da, yiyip dururlar.

34-35. Meyvelerinden yesinler diye, Biz o ölmüş yeryüzünde hurma ve üzüm bahçeleri yarattık, içinden pınarlar fışkırttık. Bütün bunları onlar kendi elleriyle yapmadı. Öyleyse neden şükretmezler?

36. Bunları yapan, her türlü noksandan uzak olan o Allah’tır ki, toprağın yeşerttiklerini de, kendilerini de, kendilerinin bilmediği daha nice şeyleri de çiftler hâlinde yaratmıştır.

37. Gece de onlar için bir delildir. Gündüzü ondan soyup aldığımızda karanlıkta kalıverirler.

38. Güneş de onlar için bir delildir ki, kendisine tâyin edilmiş bir yere doğru akıp gider. Bu, kudreti her şeye galip olan ve ilmi her şeyi kuşatan Allah’ın takdiridir.

39. Ay’a gelince, onun için de menziller takdir ettik ki, kurumuş hurma dalının ince yay hâlini alıncaya kadar incelir.[354]

40. Ne Güneş Ay’a yetişir, ne gece gündüzü geçer. Hepsi de kendi yörüngelerinde akıp giderler.

41-42. Onlar için bir delil de, insan neslini dolu gemilerde taşımamız ve bunun

gibi daha nice binekleri onlar için yaratmış olmamızdır.

43. Dilesek onları boğuveririz de, ne yardım eden bulunur, ne bir kurtaran.

44. Ancak Bizden erişecek bir rahmetle kurtulurlar ve kendileri için takdir edilen bir zamana kadar yaşarlar.

45. Onlara “Sizden evvel geçmiş olanlara bakıp ibret alın ve sizi bekleyen âkıbetten sakının ki, Allah’ın rahmetine erişesiniz” dendiği zaman yüz çevirdiler.

46. Zâten onlara Rablerinin âyetlerinden hiçbir âyet gelmedi ki, yüz çevirmiş olmasınlar.

47. Onlara “Allah’ın size rızık olarak verdiği şeylerden bağışta bulunun” dendiği zaman, kâfirler îmân edenlere derler ki: “Allah’ın dilerse doyuracağı kimseleri biz mi doyuralım? Siz apaçık bir sapıklıktasınız.”

48. Bir de, “Eğer doğru söylüyorsanız, vaad ettiğiniz kıyâmet ne zaman gelecek?” derler.

49. Onların beklediği tek bir sestir ki, birbirleriyle çekişip dururken onları yakalayıverir.

50. Sonra ne bir vasiyet yapmaya fırsat bulurlar, ne de âilelerinin yanına dönmeye.

51. Ve “sûr” üflenir. Ve onlar kabirlerinden kalkıp Rablerinin huzuruna koşarlar.

52. “Eyvah bize!” derler. “Yattığımız yerden bizi kim kaldırdı? İşte Rahmân’ın vaad ettiği... Demek peygamberler doğru söylemiş!”

53. İşte, tek bir sesledir ki, hepsi birden toplanıp huzurumuza getirilirler.

54. O gün hiç kimseye haksızlık yapılmaz. Ancak işlediklerinizin karşılığını görürsünüz.

55. O gün Cennet ehli büyük bir zevk ve safâ içindedir.

56. Hanımlarıyla beraber gölgelerdeki koltuklara kurulurlar.

57. Orada onlar için meyveler ve diledikleri her şey bulunur.

58. Rahmet sahibi Rablerinden onlara selâm vardır.

59. Sizler, ayrılın, ey mücrimler!

60. Ben size emretmedim mi, ey Âdemoğulları, Şeytana kulluk etmeyin, o sizin apaçık düşmanınızdır.

61. “Bana kulluk edin; doğru yol işte budur” diye?

62. Cidden o pek çoğunuzu saptırdı. Akıl edemediniz mi?

63. İşte size vaad olunan Cehennem!

64. İnkârınızdan dolayı şimdi girin oraya.

65. O gün onların ağızlarını mühürleriz; elleri bize onların yaptıklarını anlatır, ayakları kazandıkları günahlara şâhitlik eder.

66. Eğer dileseydik, onların gözlerini kör ederdik de öylece yollara dökülüverirlerdi. O zaman nasıl göreceklerdi?

67. Eğer dileseydik, onları, şekillerini değiştirip oldukları yerde donduruverirdik. Ne ileri, ne de geri gitmeye güçleri yetmezdi.

68. Kime uzun ömür verirsek, onu ihtiyarlığa uğratır, zaafa düşürürüz. Hiç düşünmüyorlar mı?

69. Biz, Peygambere şiir öğretmedik; bu ona yakışmaz da. Ona gönderdiğimiz, bir nasihatten ve apaçık bir Kur’ân’dan başkası değildir.

70. Kur’ân’ı ona verdik ki, kalbi diri olan akıl ve idrâk sahiplerini ikaz etsin ve kâfirlere olan vaadimiz yerini bulsun.

71. Görmediler mi, Biz kudretimizle onlar için birer nimet olarak hayvanlar yarattık da, onlara bu sayede sahip olurlar?

72. O hayvanları kendilerine boyun eğdirdik; kimine binerler, kiminin de etinden yerler.

73. O hayvanlarda kendileri için daha nice faydalar vardır, içecekler vardır. Hâlâ şükretmezler mi?

74. Bir de, gûyâ kendilerine yardımı dokunur diye, Allah’tan başka ilâhlar edindiler.

75. İlâhlarının onlara bir yardımı dokunmaz; onların kendileri, ilâhlarını koruyan hazır askerlerdir.

76. Onların sözü seni üzmesin. Biz onların gizlediklerini de biliriz, açığa vurduklarını da.

77. Görmedi mi o insan, Biz, onu, bir damla sudan yarattık da, sonra o Bize apaçık bir düşman kesiliverdi?

78. Kendi yaratılışını unutup, Bize misâl getirmeye kalktı: “Çürümüş kemikleri kim diriltecek?” diye.

79. De ki: Onu ilk önce kim yaratmışsa tekrar O diriltecek. O, her şeyin yaratılışını hakkıyla bilendir.

80. O’dur ki, yemyeşil ağaçtan size ateş çıkarır; onunla ateşinizi yakarsınız. [355]

81. Gökleri ve yeri yaratan, onların benzerini yaratamaz mı? Elbette yaratır; O, her şeyi yaratan, her şeyi hakkıyla bilendir.

82. Bir şeyin olmasını murad ettiği zaman, O’nun işi sadece “Ol!” demektir; o da oluverir.

83. Şânı ne yücedir Onun ki, her şeyin hüküm ve tasarrufu elindedir. Siz de ona döneceksiniz.

Sâffât Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 182 âyettir. Bu sûrede de îmân esasları ağırlık teşkil etmektedir. Allah'ın emrine hazır şekilde saf tutan meleklerden söz ederek başladığı için sûreye "Sâffât" adı verilmiştir. Daha sonra şeytanlardan bahsedilerek onların semâya çıkmaktan men edildikleri anlatılır. Öldükten sonra diriliş, Cennet ve Cehennem üzerinde durulur. Nûh, İbrahim, İsmail, Mûsâ, Hârun, İlyas, Yûnus ve Lût Aleyhimüsselâmın kıssaları zikredilir. Oğlunu kurban etmekle emrolunarak imtihan edilen İbrahim Aleyhisselâma, bu emri yerine getirmek üzere iken kurbanlık koçun gönderilmesi de anlatılır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Saf saf dizilenler hakkı için,

2. İnsanlara iyiliği ilhâm edip şeytanları uzaklaştıranlar hakkı için,

3. Allah'ın âyetlerini okuyanlar hakkı için,

4. Şüphe yok ki, sizin ilâhınız birdir.

5. O, göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbidir; O, güneş ve yıldızların doğduğu yerlerin Rabbidir.

6. Biz dünya semâsını yıldızların ziynetiyle süsledik.

7. O'nu her türlü âsî şeytandan koruduk.

8-9. Onlar yüce âlemlerdeki melekleri dinleyemezler; her taratan taşlanıp kovulurlar; âhirette ise onlar için dâimî bir azap vardır.

10. Kulak hırsızlığı yapıp bir şeyler dinleyenleri ise, delip geçen yakıcı bir yıldız takip eder.

11. Şimdi sor onlara: Kendilerini mi yaratmak daha zor, yoksa bu yarattıklarımızı mı? Gerçekten Biz onları yapışkan bir çamurdan yarattık.

12. Sen, Allah'ın kudreti karşısında hayrete düştün; onlar ise alay edip dururlar.

13. Öğüt verildiği zaman güzelce düşünmezler.

14. Bir mûcize gördüklerinde de alaya alırlar.

15. Derler ki: “Bu apaçık bir sihirden başka bir şey değil.

16-17. “Biz ve gelip geçmiş atalarımız ölüp toprağa karıştıktan ve kemik yığını hâline geldikten sonra mı tekrar diriltileceğiz?”

18. De ki: Evet, hem de hor ve hakir olarak diriltileceksiniz.

19. Buna tek bir ses yeter. Onların da birden gözleri açılıverir.

20. “Eyvah bize! İşte bu hesap günüdür” derler.

21. Bugün, yalanlayıp durduğunuz hüküm günüdür.

22-23. O zâlimleri, yoldaşlarıyla ve Allah’tan başka taptıklarıyla beraber toplayıp Cehennemin yoluna sürün!

24. Onları tevkif edin; çünkü hesaba çekileceklerdir.

25. Hani, niye birbirinize yardım etmiyorsunuz?

26. Heyhât! Onlar o gün Allah’ın hükmüne teslim olmuşlardır.

27. Kendi aralarında çekişip birbirlerinden hesap sorarlar.

28. Tâbi olanlar, büyüklerine “Siz bize suret-i haktan görünmüştünüz” derler.

29. Büyükleri ise şöyle cevap verirler: “Siz îmân etmiş değildiniz ki!

30. “Sizin iradenizi elinizden alacak bir gücümüz yoktu. Siz kendiniz azgın bir topluluk olup çıktınız.

31. “Rabbimizin vaadini hak ettik; hep beraber azâbı tadacağız.

32. “Evet, sizi biz saptırdık; çünkü biz de sapık kimselerdik.”

33. O gün onlar azapta ortaktırlar.

34. İşte Biz, mücrimlere böyle yaparız.

35. Onlara “Allah’tan başka ilâh yoktur” dendiğinde büyüklük taslarlardı.

36. “Mecnun bir şâirin hatırı için ilâhlarımızdan vaz mı geçelim?” derlerdi.

37. Doğrusu o Peygamber hakkı getirmiş ve kendisinden önceki peygamberleri tasdik etmişti.

38. O pek acı azâbı muhakkak tadacaksınız.

39. Ve ancak kendi yaptıklarınızın cezâsını çekeceksiniz.

40. Allah'ın ihlâslı kulları bundan müstesnâdır.

41-44. Onlar için bilinen rızıklar, türlü türlü meyveler vardır. Onlar nimetlerle dolu Cennetlerde, karşılıklı koltuklara kurulmuş halde ikramlara mazhar olurlar.

45. Cennet pınarlarından doldurulmuş kadehler çevrelerinde dolaştırılır.

46. İçenlere lezzet veren, bembeyaz şaraplar sunulur.

47. Öyle şaraplar ki ne aklı giderir, ne de onunla sarhoş olurlar.

48. Yanlarında da kocalarından başkasına nazarını çevirmeyen iri gözlü kadınlar vardır.

49. Sanki onlar sedef içinde saklı bir inci tanesidir.

50. O Cennet ehli, birbirleriyle sohbete dalıp dünyadaki mâcerâlarını sorarlar.

51. İçlerinden biri der ki: "Benim dünyada bir arkadaşım vardı.

52-53. "Bana sorardı: 'Ölüp toprağa karıştıktan ve kemik yığını hâline geldikten sonra diriltilip hesaba çekileceğimize inananlardan mısın?' diye."

54. O mü'min, Cennetteki arkadaşlarına sorar: "Şimdi onun ne halde bulunduğunu biliyor musunuz?"

55. Derken bakar, onu çılgın Cehennem alevlerinin ortasında görür.

56. Ona der ki: "Allah'a yemin olsun, az daha beni de helâke sürükleyecektin.

57. "Eğer Rabbimin nimeti olmasaydı, ben de Cehennem ehlinden olacaktım."

58-59. Sonra Cennetteki arkadaşlarına, "Dünyadaki ilk ölümümüzden başka artık bize ölüm yoktur; öyle değil mi?" der. "Biz azâba uğratılacak da değiliz."

60. Muhakkak ki bu pek büyük bir kurtuluştur.

61. Çalışacak olan, böyle bir mükâfat için çalışsın.

62. Bu mu daha hayırlı bir ziyafettir, yoksa zakkum ağacı mı?

63. Muhakkak ki Biz onu zâlimler için bir belâ kıldık.

64. O bir ağaçtır ki, Cehennemin dibinde biter.

65. Meyvesi şeytanların başına benzer.

66. Ondan muhakkak yiyecekler ve karınlarını onunla dolduracaklardır.

67. Sonra da onun üzerine kaynar sudan bir şarap içeceklerdir.

68. Sonunda onların dönecekleri yer yine Cehennemdir.

69-70. Onlar atalarını sapıklıkta buldukları halde körü körüne onların izinden koşuyorlar.

71. And olsun ki onlardan önce gelip geçenlerin de çoğu sapmıştı.

72. And olsun ki onlara da kendi içlerinden peygamberler göndermiştik.

73. Şimdi bak, Allah'ın azâbından sakındırıldıkları halde onu yalanlayanların hâli ne oldu?

74. Allah'ın ihlâslı kulları ise kurtuluşa erdiler.

75. And olsun ki Nûh Bize niyaz etmişti; Biz de pek güzel bir şekilde duâsını kabul ettik.

76. Onu ve âilesini o büyük felâketten kurtardık.

77. Biz dünyada yalnız onun neslini devam ettirdik.

78. Daha sonra gelenler arasında ona güzel bir nam nasip ettik.

79. Bütün âlemler de, Nûh'a selâm olsun.

80. İyilik yapan ve iyi kullukta bulunanları işte Biz böyle mükâfatlandırırız.

81. Şüphesiz o, Bizim mü'min kullarımızdandı.

82. Sonra da mü'min olmayanları boğduk.

83. Muhakkak ki İbrahim de onun yolunda gidenlerdendi.

84. Rabbine tertemiz bir kalble gelmişti.

85. Hani o, babasına ve kavmine demişti ki: “Siz nelere tapıyorsunuz?

86. “Allah’tan başka ilâhlar uydurmak mı istiyorsunuz?

87. “Siz Âlemlerin Rabbini ne sanıyorsunuz?”

88. Derken yıldızlara bir göz attı.

89. Sonra “Ben hastayım” dedi.

90. Onlar da arkalarını dönüp kaçtılar.[356]

91. Sonra İbrahim onların putlarına varıp sordu: “Niye yemiyorsunuz?

92. “Size ne oldu ki konuşmuyorsunuz?”

93. Onlara yaklaştı ve vurup kırmaya başladı.

94. Putlarının kırıldığını öğrenen kavmi koşarak ona geldi.

95. İbrahim onlara dedi ki: “Kendi elinizle yonttuğunuz şeylere mi tapıyorsunuz?

96. “Sizi de, sizin yaptıklarınızı da yaratan Allah’tır.”

97. Dediler ki: “İbrahim için bir binâ yapıp içini ateşle doldurun ve onu ateşe atın.”

98. Onlar İbrahim’e bir tuzak kurmak istediler; Biz de tuzaklarını bozup onları rezil ettik.

99. Onu ateşten kurtardıktan sonra İbrahim “Ben Rabbimin emrettiği yere gidiyorum; O, beni doğru yola iletecektir” dedi.

100. “Yâ Rabbi, bana sâlih kullardan olacak bir evlât nasip et” diye duâ etti.

101. Biz de onu yumuşak huylu bir evlâtla müjdeledik.

102. Oğlu İsmail kendisiyle beraber iş yapacak yaşa gelince İbrahim ona dedi ki: “Oğlum, ben rüyamda seni kurban ettiğimi gördüm. Sen buna ne dersin?” İsmail, “Babacığım,” dedi. “Sen emrolunduğun şeyi yap. İnşâallah beni sabredenlerden bulacaksın.”

103. İkisi de Allah’ın emrine uydular. İbrahim, kurban etmek üzere oğlunu yere yatırdı.

104. O sırada Biz nidâ ettik: “Ey İbrahim!

105. “Sen rüyanda emrolunana uydun. İyilik yapan ve iyi kullukta bulunanları işte Biz böyle mükâfatlandırırız.”

106. Muhakkak ki bu apaçık bir imtihandı.

107. Ona, oğlu yerine büyük bir kurbanlık koç gönderdik.

108. Daha sonra gelenler arasında ona güzel bir nam nasip ettik.

109. İbrahim’e selâm olsun.

110. İyilik yapan ve iyi kullukta bulunanları işte Biz böyle mükâfatlandırırız.

111. Şüphesiz o Bizim mü’min kullarımızdandı.

112. Bir de onu, sâlih kullardan bir peygamber olarak İshâk ile müjdeledik.

113. Ona da, İshâk’a da bereket ihsân ettik. İkisinin neslinden de hem iyi kullar, hem de inkâr ve isyanla kendilerine açıkça zulmedenler olacaktır.

114. And olsun ki Biz, Mûsâ ve Hârûn’a da ihsanda bulunduk.

115. İkisini ve kavmini büyük bir felâketten kurtardık.

116. Onlara yardım ettik ve galip geldiler.

117. İkisine o apaçık kitabı verdik.

118. Ve onlara dosdoğru yolu gösterdik.

119. Daha sonra gelenler arasında ikisine de güzel bir nam nasip ettik.

120. Mûsâ’ya da, Hârûn’a da selâm olsun.

121. İyilik yapan ve iyi kullukta bulunanları işte Biz böyle mükâfatlandırırız.

122. İkisi de Bizim mü’min kullarımızdandı.

123. Şüphesiz İlyas da peygamber olarak gönderilenlerdendi.

124. Kavmine demişti ki: “Siz Allah’tan korkmaz mısınız?

125. “Her şeyi en güzel şekilde yaratan Allah’ı bırakıp da Baal ismindeki puta mı tapıyorsunuz?

126. “Sizin Rabbiniz de, evvelce gelip geçen atalarınızın Rabbi de Allah’tır.”

127. Onlar onu yalanladılar ve Cehennemlik olup çıktılar.

128. Ancak Allah’ın ihlâslı kulları kurtuluşa erdiler.

129. Daha sonra gelenler arasında İlyas’a da güzel bir nam nasip ettik.

130. İlyas’a selâm olsun.

131. İyilik yapan ve iyi kullukta bulunanları işte Biz böyle mükâfatlandırırız.

132. Şüphesiz o Bizim mü’min kullarımızdandı.

133. Muhakkak ki Lût da peygamber olarak gönderilenlerdendi.

134. Onu, âilesini ve ona uyanların hepsini kurtardık.

135. Ancak geride kalanlar arasındaki ihtiyar kadın müstesnâ.

136. Sonra da o geride kalanları helâk ettik.

137-138. Siz o kavmin harap yurtlarından sabah akşam geçersiniz. Hâlâ akıllanmayacak mısınız?

139. Şüphesiz ki Yûnus da peygamber olarak gönderilenlerdendi.

140. O yolcu dolu bir gemiye kaçmıştı.

141. Sonra kur’â çektiler ve o kaybetti.

142. Kendi kendisini suçlayıp dururken onu balık yuttu.

143-144. Eğer çok tesbih edenlerden olmasaydı kıyâmete kadar balığın karnında kalıp gitmişti.

145. Hasta ve bitkin bir halde onu ıssız bir sahile attık.

146. Üzerine de geniş yapraklı bir ağaç bitirdik.

147. Sonra nüfusu yüz bini bulan, hattâ bunu da aşan bir kavme onu peygamber gönderdik.

148. Onlar îmân ettiler; Biz de onları belli bir vakte kadar nimetlerimizden nasiplendirdik.[357]

149. Sor o müşriklere: Kız çocukları Rabbinin de oğlanlar kendilerinin mi?

150. Yoksa O melekleri dişi olarak yarattı da onlar buna şâhit mi oldular?

151-152. Haberiniz olsun ki, “Allah doğurdu” demeleri de onların uydurmalarındandır. Şüphesiz onlar yalancılardır.

153. Allah, kızları oğullara tercih mi etti?

154. Ne oluyor size? Nasıl hükmediyorsunuz?

155. Hiç düşünmüyor musunuz?

156. Yoksa açık bir deliliniz mi var?

157. Doğru söylüyorsanız, getirin kitabınızı!

158. Bir de Allah ile cinler arasında akrabâlık uydurdular. And olsun ki onların Cehennemlik olduğunu cinler de bilir.

159. Allah, onların yakıştırdıklarından münezzehtir.

160. Allah’ın ihlâslı kulları ise onlar gibi değildir.

161-163. Siz ve taptıklarınız, Cehenneme girecek olanlardan başkasını, Allah hakkında saptıramazsınız.

164. Melekler derler ki: “Her birimizin belli bir makamı vardır.

165. “Biz, Allah’ın huzurunda saf saf dizilmişizdir.

166. “Biz dâimâ O’nu tesbih eder dururuz.”

167-169. Müşrikler, “Evvelkilere verildiği gibi bize de kitap verilseydi elbette Allah’ın hâlis kullarından olurduk” diyorlardı.

170. Kur’ân gelince de onu inkâr ettiler. İnkârlarının neticesini ise yakında bileceklerdir.

171. And olsun ki, peygamber olarak gönderdiğimiz kullarımıza Biz bir vaadde bulunduk.

172. Onlar mutlaka Bizden yardım göreceklerdir.

173. Galip gelenler de şüphesiz Bizim ordumuz olacaktır.

174. Bir müddet sen onlardan yüz çevir.

175. Ve onları gözetleyedur. Onlar da başlarına geleni göreceklerdir.

176. Yoksa azâbımızın çabuklaştırılmasını mı istiyorlar?

177. Fakat o azap yurtlarına indiği zaman, ikaz edilip de yola gelmeyen o kâfirler ne kötü bir sabaha çıkmış olurlar!

178. Bir müddet sen onlardan yüz çevir.

179. Ve onları gözetleyedur. Onlar da başlarına geleni göreceklerdir.

180. İzzet sahibi Rabbin, onların yakıştırdıklarından münezzehtir.

181. Bütün peygamberlere selâm olsun.

182. Hamd ve övgü, şükür ve minnet Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

Sâd Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 88 âyettir. İmân hakikatleri ve Kur'ân'ın dört büyük esası ile birlikte, çeşitli peygamber kıssalarına da yer verilir ki, bunlar Nûh, Sâlih, Hûd, Şuayb, Dâvud, Süleyman, Eyyub, İbrahim, İshâk, Yâkub, İsmail, Elyesa', Zülkifl ve Âdem Aleyhimüsselâmın kıssalarıdır. Onların uğradıkları eziyetler karşısındaki sabırları ve güzel âkıbetleri, Peygamberimizin (a.s.m.) şahsında, onun ümmetine ders verilir. Sûrenin adı, başlangıcındaki sâd harfinden gelmektedir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1-2. Sâd. Öğüt dolu Kur'ân'a yemin olsun ki, kâfirler kibir ve hakka muhâlefet içindedirler.

3. Onlardan önce Biz nice nesiller yok ettik. O zaman feryâd edip durdular; fakat kurtuluş vakti geçmişti.

4. Onlar kendi içlerinden bir peygamber gelmesine şaştılar. O kâfirler dediler ki: "Bu ancak yalancı bir sihirbazdır.

5. "Bütün ilâhları tek bir ilâh mı yapacakmış? Bu ne acâip şey!"[358]

6. Onların ileri gelenleri "Haydi yürüyün," diyerek oradan ayrıldılar. "İlâhlarınıza bağlılıkta direnin. Sizden istenen budur.

7. "Biz, en son din olan Hıristiyanlıkta bile böyle bir şey işitmedik. Bu uydurmadan başka bir şey değildir.

8. "Biz dururken aramızdan ona mı kitap indirildi?" Doğrusu onlar Benim vahyimden şüphe içindedirler. Fakat azâbımı henüz tatmadılar.

9. Yoksa her şeye galip ve ihsânı bol olan Rabbinin rahmet hazineleri onların yanında mı?

10. Veya göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin mülkü onların mı? Eğer öyleyse sebeplere yapışıp göklere yükselsinler de kâinatı kendi bildikleri gibi idare etsinler!

11. O müşrikler, şurada hezimete uğratılacak bölük pörçük bir ordudur.

12-13. Onlardan önce Nûh kavmi, Âd, pek kuvvetli bir saltanat sahibi olan Firavun, Semûd, Lût kavmi ve Eyke halkı da peygamberlerini yalanlamıştı. Onlar da böyle topluluklardı.

14. Hepsi de peygamberlerini yalanladılar ve azâbımı hak ettiler.

15. Onların beklediği tek bir sestir ki, vakti eriştiğinde bir an bile gecikmeksizin geliverir.

16. Yine de onlar "Ey Rabbimiz, hesap günü gelmeden önce bize azaptan payımızı şimdiden ver!" deyip duruyorlar.

17. Onların söylediklerine sabret ve güçlü kulumuz Dâvûd'u hatırla. Şüphesiz o Allah'a yönelmiş bir kimse idi.

18-19. Biz dağları onun emrine verdik ki, akşam sabah onunla beraber tesbih eder, kuşlar da onun etrafında toplanırdı. Onların hepsi de Dâvûd'a boyun eğmişlerdi.

20. Biz onun mülk ve hâkimiyetini kuvvetlendirdik, ona ilim ve hikmet ile hakkı ve bâtılı açıkça ayırd eden bir ifade gücü verdik.

21. Sana o dâvâcıların haberi geldi mi? Onlar duvardan mescide tırmanmışlardı.

22. Yanına girdiklerinde Dâvud onlardan korktu. Onlar "Korkma," dediler. "Biz birbirinden dâvâcı iki kişiyiz. İçimizden biri diğerine zulmetti. Aramızda adâletle hükmet, haksızlık etme ve bize yolun doğrusunu göster.

23. "Şu benim kardeşimdir. Onun doksan dokuz koyunu var, benim de bir koyunum. 'O tek koyunu da bana ver' dedi ve tartışmada bana galip geldi."

24. Dâvud dedi ki: "Senin koyununu kendi koyunlarına katmak isteyerek sana haksızlık etmiş. Ortakların birçoğu birbirinin hakkına böyle tecâvüz eder. Ancak îmân eden ve güzel işler yapan kimseler bundan müstesnâdır ve onlar da pek azdır." Dâvud, kendisini denediğimizi sandı da, Rabbinden bağışlanmasını ve korunmasını istedi ve O'na yönelerek secdeye kapandı.[359]

25. Böylece onu bağışladık ve sâlih kullarımızdan kıldık. Muhakkak ki onun için katımızda bir yakınlık ve güzel bir âkıbet vardır.

26. Ey Dâvud! Biz seni yeryüzünde hâlife kıldık. İnsanlar arasında hak ile

hükmet. Kendi hevesine uyma ki, nefsin seni Allah yolundan saptırmasın. Allah'ın yolundan sapanlar için ise, hesap gününü unutmaları yüzünden, şiddetli bir azap vardır.

27. Gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri Biz boş yere yaratmadık. Bu, kâfirlerin zannıdır. Kâfirler için ise, Cehennem ateşinde pek büyük bir helâk vardır.

28. Îmân eden ve güzel işler yapanları, yeryüzünde fesat çıkaranlarla bir tutar mıyız? Yahut Allah'ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanları, inkâr ve isyan ehliyle bir tutar mıyız?

29. Bu bir mübârek kitaptır ki, âyetlerini düşünsünler ve akıl sahipleri öğüt alsın diye sana indirdik.

30. Dâvûd'a Biz, Süleyman'ı ihsân ettik. Ne güzel bir kuldur o! Şüphesiz ki o Allah'a yönelmiş bir kimseydi.

31. Hani bir ikindi vakti ona duruşu ayrı güzel, koşuşu ayrı güzel atlar sunulmuştu.

32. Süleyman "Benim mala olan sevgim, Rabbimi tefekkür etmeme vesile olmasındandır" dedi. Nihâyet atlar koşarak gözden kayboldular.

33. Süleyman "Onları bana geri getirin" dedi. Sonra onların bacaklarını ve boyunlarını okşadı.

34. And olsun ki Biz Süleyman'ı bir imtihana uğrattık ve onu tahtında hastalıktan bir ceset gibi zayıf düşmüş hâle getirdik; sonra yine eski hâline döndü.

35. "Yâ Rabbi, beni bağışla," diye niyaz etti. "Ve benden sonra kimseye nasip olmayacak bir mülkü bana ihsân et. Şüphesiz ki Sen pek çok lûtuf ve ihsan sahibisin."

36. Rüzgârı onun emrine verdik ki, istediği tarafa doğru onun emriyle tatlı tatlı eserdi.

37. Binâlar yapan ve denize dalarak cevherler çıkaran bütün şeytanları da onun emrine verdik.

38. Âsî olan şeytanları ise zincirlerle bağlı olarak ona boyun eğdirdik.

39. "İşte bu sana ihsânımızdır," dedik. "Dilediğine hesapsız şekilde ver, dilediğinden de kıs."

40. Muhakkak ki onun için katımızda bir yakınlık ve güzel bir âkıbet vardır.

41. Kulumuz Eyyub'u da hatırla ki, Rabbine niyâz ederek, "Uğradığım meşakkat ve hastalık yüzünden şeytan vesveseye yol bulup bana zarar verdi" demişti.

42. Ona "Ayağını yere vur," dedik. "İşte sana yıkanmak ve içmek için soğuk bir su."

43. Bizden bir rahmet eseri ve akıl sahipleri için bir ibret olarak ona âilesiyle beraber bir o kadarını daha bağışladık.

44. Ona, "Eline bir küçük demet al ve onunla vur; yeminini bozma" dedik. Gerçekten onu sabırlı bir kul olarak bulduk. Ne güzel bir kuldu o! Şüphesiz ki o Allah'a yönelmiş bir kimseydi.[360]

45. Dinde anlayış ve ibâdette kuvvet sahibi kullarımız İbrahim'i, İshâk'ı ve Yâkub'u da hatırla.

46. Biz onları, dâimâ âhiret yurdunu düşünen hâlis kullar kıldık.

47. Şüphesiz ki onlar Bizim katımızda seçilmiş hayırlı kimselerdendi.

48. İsmail'i, Elyesa'ı ve Zülkifl'i de hatırla. Onların hepsi de hayırlı kullarımızdandı.

49. Bunlar şerefli ve ibretli birer hatıradır. Allah'ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlar için güzel bir dönüş yeri vardır.

50. Adn Cennetleri ki, bütün kapıları onlara açıktır.

51. O Cennetlerde koltuklara kurulup her türlü meyve ve içecekten isterler.

52. Yanlarında da, gözlerini kocalarından başkasına çevirmeyen yaşıt dilberler vardır.

53. İşte hesap günü için size vaad olunan budur.

54. Bu Bizim hazırladığımız bir rızıktır ki, bitmek tükenmek bilmez.

55. Takvâ sahiplerinin mükâfatı böyledir. Azgınlar için ise pek kötü bir dönüş yeri vardır.

56. Onlar Cehenneme gireceklerdir. Ne kötü bir yataktır o!

57. İşte kaynar su ve irin; tatsınlar onu!

58. Bunlara benzer çeşit çeşit nice azaplar vardır.

59. Yeni yeni Cehennemlikler oraya atılıp da evvelkileri sıkıştırınca, "İşte bunlar dünyada sizin peşinizden gelen gürûhtur," denir. Evvelkiler ise kendilerine tâbi olanlar için, "Rahat yüzü görmesinler," derler. "Onlar da hak etmiş olarak ateşe giriyorlar."

60. Onlar ise "Asıl siz rahat yüzü görmeyin," derler. "Bu azâbı başımıza getiren sizsiniz. Ne kötü bir yer burası!

61. Derler ki: "Ey Rabbimiz! Bizim başımıza bunu getirenlere ateşte kat kat azap ver."

62. Sonra o kâfirlerin ileri gelenleri derler ki: "Bize ne oldu ki, dünyada iken kötü saydığımız kimseleri burada göremiyoruz?

63. "Biz onları alaya alırdık. Yoksa gözümüzden mi kaçtılar?"

64. İşte ateş ehlinin böylece birbiriyle çekişmesi muhakkak gerçekleşecektir.

65. De ki: Ben ancak bir sakındırıcıyım. Tek olan, her şeyin üzerinde mutlak kudret ve tasarruf sahibi olan Allah'tan başka hiçbir ilâh yoktur.

66. O, göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbidir; O'nun kudreti her şeye galiptir ve O, çok bağışlayıcıdır.

67. De ki: Bu pek büyük bir haberdir.

68. Siz ise ondan yüz çeviriyorsunuz.

69. De ki: "Âdem hakkında yüce âlemlerde konuşmalar cereyan ederken benim buna dâir hiçbir bilgim yoktu.

70. "Bana ancak vahyolunuyor; çünkü ben apaçık bir sakındırıcıyım."

71. Hani Rabbin meleklere demişti ki: "Ben çamurdan bir beşer yaratacağım.

72. "Ben ona suret verip yarattığım ruhtan üflediğimde, siz de onun önünde secdeye kapanın."

73. Meleklerin hepsi birden ona secde etti.

74. Ancak İblis müstesnâ. O büyüklük tasladı ve kâfirlerden oldu.

75. Allah buyurdu ki: “Ey İblis! Kudretimle yarattığım şeye secde etmekten seni alıkoyan nedir? Büyüklük mü taslıyorsun; yoksa gerçekten yücelerden misin?”

76. İblis “Ben ondan daha hayırlıyım,” dedi. “Beni ateşten, onu da çamurdan yarattın.”

77. Allah buyurdu ki: “Öyleyse çık Cennetten. Artık sen kovulmuş birisin.

78. “Kıyâmet gününe kadar lânetim senin üzerinedir.”

79. İblis, “Ey Rabbim, onların diriltilecekleri güne kadar bana mühlet ver” dedi.

80. Allah buyurdu ki: “Sen mühlet verilenlerdensin.

81. “Bu mühlet, İlâhî ilmimizde vakti belli olan bir güne kadardır.”

82. İblis dedi ki: “Senin izzetine yemin olsun, ben de onların hepsini azdıracağım.

83. “Ancak onlardan ihlâsa erdirdiğin kulların müstesnâ.”

84. Allah buyurdu ki: “İhlâslı kullarımı yoldan çıkaramayacağın doğrudur. Şimdi şu hakikati de söylüyorum:

85. “Seni ve onlardan sana uyanların hepsini birden Cehenneme dolduracağım.”

86. De ki: Peygamberlik vazifem karşılığında sizden bir ücret istemiyorum. Ben kendiliğimden peygamberlik de taslamıyorum.

87. Bu Kur’ân, bütün insanlar ve cinler ve bütün çağlar için bir öğüttür.

88. Onun haberinin gerçek olduğunu az bir zaman sonra siz de bileceksiniz.

Zümer Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 75 âyettir. Îmân esaslarına ağırlık verir, göklerde ve yerdeki tevhid delillerine dikkati çeker, mü'minlerin ve kâfirlerin dünya ve âhiretteki hallerini karşılaştırır. Mü'minlerin Cennete, kâfirlerin de Cehenneme zümre zümre gireceklerini bildirdiği için, "zümreler" mânâsına gelen Zümer ismiyle anılmıştır. Bir hadis-i şerifte, "Zümer Sûresini okuyan kimsenin ümidini Kıyâmet günü Allah boşa çıkarmaz ve ona Allah'tan korkanların sevâbını verir" buyurulmuştur.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Bu Kur'ân, kudreti her şeye galip olan ve hikmeti her şeyi kuşatan Allah tarafından indirilmiştir.

2. Muhakkak ki Biz sana kitabı hak ile indirdik. İbâdetini ihlâs ile Ona yönelterek sadece Allah'a kulluk et.

3. Bilin ki, şirkten ve riyâdan uzak hâlis din Allah'a mahsustur. O'ndan başka dostlar edinenler ise, "Bizi Allah'a daha çok yaklaştırsınlar diye onlara tapıyoruz" derler. Şüphesiz ki Allah, onların ihtilâfa düştükleri şey hakkında hükmünü kıyâmet günü verecektir. Rabbi hakkında yalan uydurup duran ve inkârında ısrar eden kimseye, Allah elbette doğru yolu nasip etmez.

4. Eğer Allah, evlât edinmek isteseydi yarattıklarından dilediğini seçerdi. Fakat O, evlât edinmekten münezzehtir; O'nun eşi ve benzeri yoktur. O, bir olan ve her şey üzerinde mutlak kudret ve tasarruf sahibi olan Allah'tır.

5. O, gökleri ve yeri hak ve hikmetle yarattı. O, geceyi gündüze, gündüzü de geceye sarar. Güneşi ve Ay'ı da emrine boyun eğdirmiştir. Onların hepsi belirli bir vakte kadar akıp gider. Bilin ki O'nun kudreti her şeye galiptir ve O, çok bağışlayıcıdır.[361]

6. O, sizi tek bir insandan yarattı; sonra o tek kişiden de eşini yarattı. Sizin için erkekli dişili sekiz çift ehlî hayvan indirdi. Annelerinizin karnında sizi üç karanlık içinde, bir yaratılıştan diğerine çevirerek yaratıyor. İşte Rabbiniz olan Allah O'dur; bütün mülk O'na âittir. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O halde yüzünüz nasıl haktan çevrilir?[362]

7. Eğer inkâr ederseniz, muhakkak ki Allah, size muhtaç değildir; fakat O, kullarının inkârından râzı olmaz. Şükrederseniz, şükrünüzden râzı olur ki bu sizin menfaatinizedir. Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez. Sonra dönüşünüz Rabbinizedir; yaptıklarınızı O, size haber verecektir. Muhakkak ki O, gönüllerde saklı olanı hakkıyla bilir.

8. İnsana bir zarar dokunduğunda Rabbine yönelerek O'na duâ eder. Sonra Rabbi ona Kendi tarafından bir nimet nasip ettiğinde, O'na evvelce ettiği duâyı unutuverir de, halkı O'nun yolundan saptırmak için Allah'a ortaklar koşar. De ki: İnkârınla biraz oyalanadur; şüphesiz ki sen ateş ehlindensin.

9. Hiç o kâfir, âhiretten sakınarak ve Rabbinin rahmetini ümit ederek gece vakti kalkıp secdede ve ayakta ibâdet eden kimse gibi olur mu? De ki: Bilenlerle bilmeyenler bir olur mu? Ancak akl-ı selim sahipleri bundan öğüt alır.

10. De ki: Ey îmân eden kullarım! Rabbinizin emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakının. Bu dünyada iyilik yapan ve güzelce kullukta bulunanlar için güzel bir mükâfat vardır. Allah'ın arzı geniştir. Sabredenlere mükâfatları hesapsız şekilde verilecektir.

11. De ki: Ben, ibâdetimi sadece Allah'a yönelterek ihlâs ile O'na kulluk etmekle emrolundum.

12. Ben Müslümanların ilki olmakla da emrolundum.

13. De ki: Rabbime karşı geldiğim takdirde büyük bir günün azâbına uğramaktan korkarım.

14. De ki: Ben ancak Allah'a kulluk ederim; ibâdetimi ihlâs ile O'na yönelttim.

15. Siz de O'ndan başka dilediğinize tapınıp durun. De ki: Hüsrân içinde olanlar, kendilerini ve yakınlarını kıyâmet günü hüsrâna düşürmüş olanlardır. Haberiniz olsun ki apaçık hüsrân işte budur.

16. Onları üstlerinden de, altlarından da kat kat ateş kuşatacaktır. İşte Allah, kullarını bundan sakındırıyor. Ey kullarım, siz de Benim azâbımdan korkun.

17. Tâğuttan ve ona kulluk etmekten kaçınarak Allah'a yönelenlere gelince, müjde onlar içindir. Kullarımı müjdele.

18. O kullarımı ki, söze kulak verirler ve onun en güzeline uyarlar. Onlar, Allah'ın hidâyet nasip ettiği kimselerdir. Akl-ı selim sahibi olanlar da onlardır.

[363]

19. Allah’ın azap vaadi kendisine hak olmuş ve ateşe girmiş kimseyi sen mi kurtaracaksın?

20. Rablerinin emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınan kimseler için de, üst üste binâ edilmiş, altlarından ırmaklar akan köşkler vardır. Bu, Allah’ın vaadidir. Allah ise vaadinden dönmez.

21. Görmedin mi ki, Allah, gökten bir su indirir, onu yeryüzü mahzenlerine yerleştirir, sonra onunla rengârenk ekinler çıkarır. Sonra o ekinler kurur da, onu sararmış görürsün. Daha sonra da onu kuru bir çöpe çevirir. Şüphesiz ki bunda akl-ı selim sahipleri için bir öğüt vardır.

22. Allah kimin kalbini İslâma açmışsa, o kimse Rabbinden bir nur üzere değil midir? Kalbleri Allah’ı anmaktan uzaklaşıp katılaşmış kimselere ise yazıklar olsun! Onlar apaçık bir sapıklık içindedirler.

23. Allah, sözün en güzelini, âyetleri birbiriyle âhenkli şekilde, teyid ve takviye için mühim hususları tekrarlayarak ve her şeyin iki yönünü de açıkça beyan eder tarzda indirmiştir. Rablerinden korkanlar O’nu işittiklerinde tüyleri ürperir. Sonra Allah’ın zikriyle tenleri de, kalbleri de yatışır. Bu Allah’ın hidâyetidir ki, onunla dilediğine yol gösterir. Allah’ın saptırdığını ise doğru yola iletecek kimse yoktur.

24. Kıyâmet günü o kötü azaptan kendisini güya yüzüyle korumaya çalışan elleri bağlı kimsenin hâli ne olacak? O gün zâlimlere “Kazandığınız günahların cezâsını tadın!” denecektir.

25. Onlardan evvelkiler de peygamberlerini yalanlamışlardı; sonra hiç ummadıkları bir taraftan azap onlara geliverdi.

26. Allah, onlara dünya hayatında rezilliği tattırdı. Âhiret azâbı ise daha da büyüktür. Keşke bilmiş olsalardı!

27. And olsun ki Biz, bu Kur’ân’da, güzelce düşünüp öğüt alsınlar diye insanlar için her türlü misâli verdik.

28. Bu Kur’ân, her türlü şüphe ve tenâkuzdan uzak olarak Arapça indirilmiştir; umulur ki böylece inkâr ve isyandan sakınırlar.

29. Birçok geçimsiz kimsenin ortaklığı altındaki bir köle ile, tek bir efendiye bağlı olan bir köleyi, şirk ile tevhid arasındaki farkı anlamanız için Allah misâl

olarak verdi. Bu ikisinin durumu bir olur mu? Allah’a ortak koşmak ile tek bir Allah’a îmân etmek arasındaki fark da böyledir. Hamd Allah’a mahsustur; fakat onların çoğu bunu bilmez.

30. Muhakkak ki sen de öleceksin, onlar da ölecekler.

31. Sonra da kıyâmet günü Rabbinizin huzurunda muhâkeme olunacaksınız.

32. Allah adına yalan söyleyen ve hak kendisine geldiğinde onu yalanlayan kimseden daha zâlim kim vardır? Kâfirler için Cehennemde yer mi yok?

33. Hakkı getiren kimse ile onu tasdik edenler ise, takvâ sahiplerinin tâ kendileridir.

34. Onlar için Rablerinin katında diledikleri her şey vardır. İşte iyilik yapan ve iyi kullukta bulunanların mükâfatı budur.

35. Böylece Allah, onların işledikleri kötülükleri örter ve yapmakta oldukları güzel işlerin mükâfatını da en güzel şekilde verir.

36. Kuluna Allah yetmez mi? Onlar ise Allah’tan başkalarıyla seni korkutuyorlar. Allah’ın saptırdığına yol gösterecek kimse yoktur.

37. Allah’ın hidâyet verdiğini de saptıracak yoktur. Allah, kâfirlere lâyık oldukları cezâyı verecek bir izzet sahibi değil midir?

38. Onlara “Gökleri ve yeri kim yarattı?” diye sorsan, elbette “Allah” diyecekler. De ki: Söyleyin bana, eğer Allah bana bir zarar vermeyi murad etse, sizin Allah’ı bırakıp da taptıklarınız, o zararı giderebilir mi? Yahut Allah benim hakkımda bir rahmet dilese, onlar Allah’ın rahmetine mâni olabilir mi? De ki: Allah bana yeter. Tevekkül edenler yalnız O’na güvenirler.

39. De ki: Ey kavmim, elinizden geleni yapın. Ben de vazifemi yapmaya devam edeceğim. Âkıbetinizi yakında bileceksiniz.

40. Dünyada hor ve hakir edici bir azâbın kime geleceğini ve âhirette de dâimî bir azâbın kime ineceğini göreceksiniz.

41. Muhakkak ki bu kitabı bütün insanların dünya ve âhiretteki saâdetleri için Biz sana hak ile indirdik. Kim doğru yola girerse kendi lehinedir. Kim sapıklığa düşerse o da kendi aleyhine sapmış olur. Yoksa sen onların üzerinde hüküm ve tasarruf sahibi bir vekil değilsin.

42. Ölüm ânında Allah ruhları alır. Diri olanları da uykularında bir çeşit ölüme

mazhar eder; sonra ölümleri takdir edilmiş olanların ruhunu tutar, diğerlerini ise takdir edilmiş ecellerine kadar bedenlerine geri gönderir. Şüphesiz ki bunda düşünen bir topluluk için öldükten sonra dirilişe dâir deliller vardır.

43. Yoksa onlar Allah'tan başka şefaatçiler mi edindiler? De ki: Hiçbir şeye güçleri yetmediği ve akıl ve idrâk sahibi de olmadıkları halde mi onlardan şefaat bekliyorsunuz?

44. De ki: Her türlü şefaat Allah'ın izniyledir. Göklerin ve yerin hâkimiyeti O'na âittir. Sonra hepiniz O'na döndürüleceksiniz.

45. Allah bir olarak anıldığında, âhirete inanmayanların kalbleri daralır. Allah'tan başkaları anıldığı zaman ise ferahlanıverirler.

46. De ki: Ey gökleri ve yeri yoktan yaratan, görünür ve görünmez âlemleri bilen Allah'ım! İhtilâf ettikleri şey hakkında kulların arasında hükmü Sen verirsin.

47. Eğer yeryüzünde olanlar ve bir o kadarı daha o zâlimlerin olsa, kıyâmet günü o kötü azaptan kurtulmak için hepsini fedâ ederlerdi. O gün, Allah tarafından hiç de hesaba katmadıkları şeyler karşılarına çıkacaktır.

48. Kazandıkları kötülükler o gün karşılarına çıkacak ve alay edip durdukları azap onları kuşatacaktır.

49. İnsana bir zarar dokunduğunda Bize duâ eder. Sonra ona tarafımızdan bir nimet verdiğimizde, "Bilgim sayesinde bu bana verildi" deyiverir. Halbuki o nimet bir imtihandır; lâkin çoğu bunu bilmez.

50. Onlardan öncekiler de böyle söylemişti. Fakat kazandıkları servetler onları kurtaramadı.

51. Kazandıkları günahların cezâsı onların başlarına geldi. Şunlardan zulmedenlerin başına da kazandıkları günahların cezâsı gelecektir; onlar da azâbı önleyecek değillerdir.

52. Onlar bilmiyor mu ki, Allah dilediğinin rızkını genişletir, dilediğininkini de daraltır? Şüphesiz ki bunda îmân eden bir topluluk için deliller vardır.

53. De ki: Ey günahta aşırı giderek nefislerine zulmetmiş olan kullarım! Allah'ın rahmetinden ümidinizi kesmeyin. Muhakkak ki Allah, bütün günahları bağışlar. Şüphesiz ki O, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

54. Öyleyse azap gelmeden önce Rabbinize dönün ve O'na teslim olun; sonra kimseden yardım göremezsiniz.

55. Hiç farkında olmadığınız bir sırada azap ansızın başınıza gelmeden önce, Rabbinizden size indirilenin en güzeline uyun.

56. O gün birçok kimse "Allah'a karşı işlediğim kusurlardan dolayı eyvah bana!" der. "Gerçekten ben alay edenlerdendim."

57. Yahut "Allah bana hidâyet verseydi elbette takvâ sahiplerinden olurdum" der.

58. Yahut azâbı gördüğü an der ki: "Keşke dünyaya bir kere daha dönüp de güzelce kulluk edenlerden olsaydım!"

59. Hayır! Sana âyetlerim gelmişti de, sen onları yalanlamış ve büyüklük taslayıp kâfirlerden olmuştun.

60. Kıyâmet gününde, Allah adına yalan söyleyen o kâfirlerin yüzlerini simsiyah kesilmiş görürsün. Büyüklük taslayanlar için Cehennemde yer mi yok?

61. Takvâ sahiplerini ise, îmân ve ibâdetleri sebebiyle Allah kurtuluşa erdirir. Onlara hiçbir kötülük dokunmaz; onlar mahzun da olmazlar.

62. Allah, her şeyin yaratıcısıdır. O, her şey üzerinde hakkıyla görüp gözeticidir.

63. Göklerin ve yerin tedbir ve tasarrufu O'na âittir. Allah'ın âyetlerini yalanlayanlara gelince, işte onlar hüsrâna uğrayanların tâ kendisidir.

64. De ki: Allah'tan başkasına mı ibâdet etmemi istiyorsunuz, ey câhiller!

65. And olsun ki, sana ve senden öncekilere, "Eğer Allah'a ortak koşarsan bütün yaptıkların boşa gider; o zaman hüsrâna düşenlerden olursunuz" diye vahyolundu.

66. Yalnız Allah'a kulluk et ve şükredenlerden ol.

67. Onlar, Allah'ın kudret ve azametini hakkıyla bilemediler. Halbuki kıyâmet gününde yeryüzü bütünüyle O'nun tasarrufundadır; gökler de O'nun kudretiyle dürülmüştür. O, bütün noksanlardan münezzeh ve onların ortak koştukları şeylerden yücedir.

68. "Sûra" üfürülür. Ve Allah'ın dilediklerinden başka göklerde kim var, yerde

kim varsa düşüp ölür. Sonra bir daha sûra üflenir. Ve onlar kabirlerinden kalkıp bakışırlar.

69. Yer, Rabbinin nûruyla aydınlanır. Levh-i Mahfuz açılır. Peygamberler ve şâhitler getirilir. Sonra aralarında hak ve adâletle hükmolunur ve haksızlığa uğratılmazlar.

70. Herkese yaptığının karşılığı tam olarak verilir. Çünkü Allah, onların işlediklerini en iyi bilendir.

71. Ve kâfirler bölük bölük Cehenneme sevk edilir. Oraya ulaştıklarında kapıları açılır ve Cehennemin bekçileri onlara sorar: "İçinizden, size Rabbinizin âyetlerini okuyan ve bugüne kavuşacağınızı bildirerek sizi sakındıran peygamberler gelmedi mi?" Onlar "Evet, geldi" derler. Lâkin kâfirler hakkındaki azap vaadi artık hak olmuştur.

72. Onlara "Ebediyen kalmak üzere Cehennemin kapılarından girin" denir. Büyüklük taslayanların yeri ne kötüdür!

73. Rablerinin emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlar ise bölük bölük Cennete sevk edilirler. Oraya vardıklarında kapıları açılır ve Cennet bekçileri "Size selâm olsun," derler. "Buraya tertemiz geldiniz. Ebediyen kalmak üzere Cennete girin."

74. Onlar da "Bize verdiği sözü yerine getiren ve bizi bu yere vâris kılan Allah'a hamd olsun," derler. "Artık Cennetin dilediğimiz yerinde otururuz." Güzel işler yapanların mükâfatı ne güzeldir!

75. Melekleri de görürsün ki, Arşın etrafını kuşatmış, Rablerini överek O'nu tesbih etmektedirler. Mahlûkatın arasında hak ve adâletle hükmolunmuş ve "Ezelden ebede her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur" denilmiştir.

Mü’min Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 85 âyettir. Îmân esasları, tevhid delilleri ve kıyâmet gününe dâir tasvirler yer alır. Sûrenin başlarında, Arşı taşıyan meleklerin yeryüzündeki mü’minler hakkındaki duâları zikredilir. Mûsâ Aleyhisselâmın Firavun’u îmâna dâveti anlatılırken, Firavun kavminden mü’min bir zâtın Firavun’a ikazlarına da yer verilir. Bu mü’min zâta izâfeten sûreye Mü’min adı verildiği gibi, üçüncü âyetinde zikredilen Esmâ-i Hünsâdan “günahları bağışlayıcı” mânâsındaki Gàfir ismine izâfeten Gàfir Sûresi de denmektedir. Sûre, inkâra sapan eski kavimlerin âkıbetlerine dikkati çekerek sona erer. Bu sûre ile bunu takip eden ve yine “Hâ mîm” ile başlayan altı sûrenin fazileti hakkında birçok hadis-i şerif rivâyet edilmiştir. Bu hadislerden birisinde, “Hâmîm’ler yedidir. Cehennemin kapıları da yedidir. Hâmîm’lerden her biri gelir, o kapılardan birinde durur ve ‘Allah’ım, bana inanan ve beni okuyanı bu kapıdan sokma’ diye duâ eder” buyurulmuştur.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Hâ mîm.

2-3. Bu kitap, kudreti her şeye galip olan, ilmi her şeyi kuşatan, günahları bağışlayan, tevbeleri kabul eden, azâbı şiddetli ve lûtfu bol olan Allah tarafından indirilmiştir. O’ndan başka ilâh yoktur. Dönüş ancak O’nadır.

4. Allah’ın âyetlerine kâfirlerden başkası karşı çıkmaz. Onların diyar diyar dolaşıp da dünya nimetlerinden nasiplenmeleri seni aldatmasın.

5. Onlardan önce Nûh kavmi ve onu takip eden kavimler de peygamberlerini yalanlamışlardı. Bütün ümmetler, peygamberlerine sûikaste yeltendiler ve bâtıla sarılarak, onunla hakkı gidermek için mücâdele ettiler. Fakat Ben onları yakalayıverdim. İşte bakın, azâbım nasıl oldu!

6. Kâfirlerin ateş ehli olduklarına dâir Rabbinin sözü, işte böylece gerçekleşmiştir.

7. Arşı taşıyan ve onun etrafında bulunan melekler Rablerini över, O’nu tesbih eder, O’na îmân eder ve mü’minlerin bağışlanması için de duâ ederler. “Ey Rabbimiz,” derler. “Senin rahmetin ve ilmin her şeyi kuşatmıştır. Tevbe eden ve

Senin yoluna uyanların günahlarını bağışla ve onları Cehennem azâbından koru.

8. “Ey Rabbimiz! Onları ve atalarından, eşlerinden ve nesillerinden sâlih olanları, kendilerine vaad ettiğin Adn Cennetlerine yerleştir. Şüphesiz ki Senin kudretin her şeye galiptir ve Senin her işin hikmet iledir.

9. “Onları kötülüklerden koru. Sen kimi kötülüklerden korursan, kıyâmet gününde muhakkak ona rahmet etmişsindir. İşte asıl büyük kurtuluş budur.”

10. Kâfirlere de kıyâmet günü şöyle nidâ olunur: “Allah’ın gazabı, bugün birbirinizi suçlayarak kendinize duyduğunuz gazaptan daha büyüktür. Çünkü siz îmâna çağırıldığınız zaman inkâr edip duruyordunuz.”

11. Onlar da “Ey Rabbimiz,” derler. “Bizi iki defa öldürdün, iki defa da dirilttin. Şimdi biz kusurlarımızı itiraf etmiş bulunuyoruz. Buradan çıkmak için bir yol yok mudur?”[364]

12. Onlara “Hayır,” denir. “Çünkü siz, Allah’ın birliğine çağırıldığınız zaman inkâr ettiniz. O’na ortak koşulduğunda ise tasdik ettiniz. Şimdi hüküm, her şeyden yüce ve her şeyden büyük olan Allah’ındır.”

13. O Allah ki, varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine dâir delilleri size gösterir ve gökten size bir rızık indirir. Fakat hakka yönelmiş olanlardan başkası bundan ibret almaz.

14. Kâfirler hoşlanmasa da, siz ibâdetinizi ihlâs ile O’na yönelterek Allah’a duâ edin.

15. Dereceleri yükselten ve Arşın sahibi olan Allah, kavuşulacak gün olan kıyâmetten insanları sakındırmaları için, kullarından dilediğine, Kendi emrinden olan vahyi gönderir.

16. O gün insanlar kabirlerinden çıkarlar. Onların hiçbir şeyi Allah’tan gizli kalmaz. Allah onlara sorar: “Bugün hâkimiyet kimindir?” Yine Kendisi cevap verir: “Bir olan ve mutlak kudret sahibi olan Allah’ındır.”

17. O gün herkese kazandığının karşılığı verilir. O gün kimseye zulmedilmez. Şüphesiz ki Allah pek çabuk hesap görücüdür.

18. Onları o yakın gün ile korkut ki, yürekleri ağızlarına gelir ve dehşetle yutkunur dururlar. Artık zâlimler için ne bir candan dost vardır, ne de sözü dinlenir bir şefaatçi.

19. Allah, gözlerin gizlice harâma bakışını da bilir, gönüllerin sakladığını da.

20. Allah, hak ve adâletle hükmeder. Onların, Allah'ı bırakıp da taptıkları ise, hiçbir şeye hükmedemezler. Şüphesiz ki Allah, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla görendir.

21. Onlar yeryüzünde dolaşıp da, kendilerinden önce gelip geçmiş olanların sonlarının nasıl olduğunu görmediler mi? Onlar yeryüzünde kendilerinden daha kuvvetliydi ve daha çok eser sahibiydi; yine de Allah, onları günahlarıyla yakalayıverdi. Allah'ın azâbından onları koruyan kimse de olmadı.

22. Çünkü peygamberleri kendilerine apaçık delillerle geldiğinde onlar inkâr etmişlerdi. Allah, bu yüzden onları azâbıyla yakaladı. Şüphesiz ki O, mutlak kuvvet sahibidir ve O'nun azâbı pek şiddetlidir.

23-24. And olsun ki Biz, Mûsâ'yı âyetlerimizle ve apaçık bir mûcize ile Firavun'a, Hâmân'a ve Karun'a gönderdik. Onlar ise "Bu yalancı sihirbazın biridir" dediler.

25. Kendilerine tarafımızdan hak geldiğinde, "Onunla beraber îmân edenlerin kadınlarını sağ bırakıp erkeklerini öldürün" dediler. Fakat kâfirlerin hilesi boşa çıkmaya mahkûmdur.

26. Firavun "Bırakın beni, Mûsâ'yı öldüreyim," dedi. "O da Rabbine duâ edip yardım istesin. Çünkü onun, dininizi değiştirmesinden yahut memlekette fesat çıkarmasından korkuyorum."

27. Mûsâ "Hesap gününe inanmayan bütün kibirlilerden, Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a sığınırım" dedi.

28. Firavun'un âilesinden, îmânını gizleyen mü'min bir kimse, "Rabbim Allah'tır, dediği için mi bir adamı öldüreceksiniz?" dedi. "Halbuki o Rabbinizden size mûcizelerle gelmiştir. Eğer yalancıysa yalanı kendi aleyhinedir. Fakat doğru söylüyorsa, size vaad ettiği azâbın bir kısmı olsun başınıza gelir. Muhakkak ki Allah, haddini aşan ve yalancılık eden kimseyi muvaffak etmez.

29. "Ey kavmim! Hâkimiyet bugün için sizindir ve yeryüzünde üstünsünüz. Fakat Allah'ın azâbı başımıza gelecek olsa bize kim yardım eder?" Firavun ise, "Size ancak doğru gördüğüm şeyi gösteriyorum; ben sizi doğru yoldan başkasına sevk etmem" dedi.

30. Îmân eden kimse, "Ey kavmim," dedi. "Peygamberlerini yalanlayan toplulukların başına gelen güne benzer bir azâbın size de gelmesinden korkarım.

31. “Tıpkı Nûh kavmi, Âd, Semûd ve onlardan sonrakilerin halleri gibi. Yoksa Allah, kulları için bir haksızlık murad etmez, onları haksız yere cezâlandırmaz.

32. “Ey kavmim! Herkesin dehşetle bağrışıp çağrışacağı o kıyâmet gününden sizin için endişe ediyorum.

33. “O gün arkanızı dönüp kaçmak isteyeceksiniz. Fakat Allah’ın azâbından sizi hiç kimse koruyamayacak. Çünkü Allah kimi saptırmışsa, artık ona yol gösterecek kimse yoktur.

34. “And olsun ki, size daha önce Yusuf da apaçık delillerle gelmişti. Siz ise onun size getirdiklerinden şüphe edip durdunuz. O, vefat edince de, ‘Allah ondan sonra bir daha peygamber göndermez’ dediniz. İşte Allah, haddini aşan ve haktan şüphe edip duran kimseyi böyle saptırır.

35. “O kimseler ki, kendilerine verilmiş hiçbir delil olmadığı halde Allah’ın âyetlerine karşı mücâdele ederler. Bu ise, Allah katında da, îmân edenlerin yanında da pek büyük bir gazaba sebeptir. Büyüklük taslayan bütün zorbaların kalbini Allah işte böyle mühürler.”

36. Firavun “Ey Hâmân,” dedi, “bana bir kule yap ki göklere ulaşacak bir yol bulayım.

37. “Göklerin hâline bakıp da Mûsâ’nın ilâhını göreyim. Çünkü ben onun yalancı olduğuna inanıyorum.” Firavun, işte böylece çirkin işi kendisine hoş gösterilip yoldan çıkarıldı. Firavun’un tuzakları hep hüsrânla neticelendi.

38. O îmân eden kimse, “Ey kavmim,” dedi. “Bana uyun ki size doğru yolu göstereyim.

39. “Ey kavmim! Dünya hayatı gelip geçicidir. Âhiret hayatı ise asıl kalınacak yerdir.

40. “Kim bir kötülük işlerse ancak onun misliyle cezâ görür. Erkek olsun, kadın olsun, kim de mü’min olarak güzel bir iş yaparsa, işte onlar Cennete girerler ve orada hesapsız şekilde rızıklandırılırlar.

41. “Ey kavmim! Ben sizi kurtuluşa çağırıyorum, siz beni ateşe çağırıyorsunuz; bu ne haldir?

42. “Siz beni Allah’ı inkâr etmeye ve ilâh olduklarına dâir hiçbir bilgim olmayan şeyleri O’na ortak koşmaya çağırıyorsunuz. Ben ise, sizi kudreti her şeye galip olan ve günahları çok bağışlayan Allah’a çağırıyorum.

43. “Siz beni öyle bir şeye çağırıyorsunuz ki, onun dünyada ve âhirette ne ibâdete hakkı vardır, ne de bir duâya cevap verecek gücü. Dönüşümüz Allah’adır; haddini aşanlar ise ateş ehlinin tâ kendileridir.

44. “Size söylediklerimi yakında hatırlayacaksınız. Ben işimi Allah’a havâle ediyorum. Şüphesiz ki Allah, kullarını hakkıyla görür.”

45. Allah, o mü’mini onların tuzaklarının şerrinden korudu. Firavun ehlini ise azâbın en kötüsü kuşatıverdi.

46. Onlar kıyâmete kadar sabah akşam ateşe sunulurlar. Kıyâmet günü geldiğinde ise, “Firavun ehlini azâbın en şiddetlisine sokun” denir.

47. Cehennem ehli ateşte birbirleriyle çekişirken, tâbi olanlar, büyüklük taslayanlara derler ki: “Biz dünyada size uymuştuk. Şimdi bizi ateşin birazından olsun kurtarabilecek misiniz?”

48. Büyüklük taslayanlar ise “Hepimiz ateşteyiz,” derler. “Allah, kulları arasında artık hükmünü vermiştir.”

49. Ateşte olanlar, Cehennem bekçilerine, “Rabbinize duâ edin de, bir gün olsun azâbımızı hafifletsin” derler.

50. Cehennem bekçileri “Peygamberleriniz apaçık delillerle size gelmedi mi?” diye sorarlar. Onlar “Evet, geldi” diye cevap verirler. “Öyleyse duâ edin,” derler. “Kâfirlerin duâsı boşa çıkmaya mahkûmdur.”

51. Muhakkak ki Biz, dünya hayatında da, şâhitlerin getirileceği kıyâmet gününde de peygamberlerimize ve îmân edenlere yardım edeceğiz.

52. O gün mâzeret beyan etmeleri zâlimlere hiçbir fayda vermez. Lânet onlar için, yurdun kötüsü de onlar içindir.

53-54. And olsun ki, Biz Mûsâ’ya hidâyet rehberi olan dini ve mûcizeleri verdik; İsrailoğullarını da, akl-ı selim sahipleri için bir hidâyet ve öğüt olan kitaba vâris kıldık.

55. Sabret; Allah’ın vaadi haktır. Günahın için af dile ve akşam sabah Rabbini övüp O’nu tesbih et.

56. Kendilerine gelen hiçbir delil olmadığı halde Allah’ın âyetleriyle mücâdele edenler, hak dini söndürmek gibi, asla erişemeyecekleri büyük bir hevesi gönüllerinde taşıyorlar. Sen, Allah’a sığın. Muhakkak ki O, her şeyi hakkıyla

işitir, her şeyi hakkıyla görür.

57. Göklerin ve yerin yoktan yaratılışı, insanların tekrar diriltilmesinden daha büyük bir iştir. Lâkin insanların çoğu bunu bilmez.

58. Kör ile gören bir olmaz. Îmân edip güzel işler yapan kimse ile kötü işler yapan da bir olmaz. Ne kadar da az düşünüyorsunuz?

59. Kıyâmet günü mutlaka gelecektir; onda hiçbir şüphe yoktur. Lâkin insanların çoğu inanmaz.

60. Rabbiniz buyurdu ki: Bana duâ edin, size cevap vereyim. Bana ibâdet etmeyi kibirlerine yediremeyenler, hor ve hakir olarak Cehenneme gireceklerdir.

61. O Allah ki, dinlenmeniz için geceyi yarattı, gündüzü de aydınlattı. Muhakkak ki Allah, insanlar üzerinde pek büyük lütûf ve ihsan sahibidir; lâkin insanların çoğu şükretmez.

62. İşte Rabbiniz olan Allah O'dur. O her şeyin yaratıcısıdır. O'ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Nasıl oluyor da haktan yüzünüz çevriliyor?

63. İşte, Allah'ın âyetlerini bilerek inkâr edenler haktan böyle döndürülürler.

64. O Allah ki, yeryüzünü size bir mesken, göğü bir kubbe yaptı; size şekil verip suretinizi güzelleştirdi; helâl ve temiz nimetlerle sizi rızıklandırdı. İşte Rabbiniz olan Allah O'dur. Âlemlerin Rabbi olan Allah'ın şânı ne yücedir!

65. Ezelî ve ebedî hayat sahibi O'dur; O'ndan başka ilâh yoktur. İbâdetinizi ihlâs ile O'na yönelterek yalnız O'na duâ edin. Ezelden ebede her türlü hamd ve övgü, şükür ve minnet, Âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

66. De ki: Ben, sizin Allah'ı bırakıp da taptıklarınıza ibâdet etmekten men olundum. Çünkü bana Rabbimden apaçık dellililer geldi ve ben Âlemlerin Rabbine teslim olmakla emrolundum.

67. Sizi önce topraktan, sonra bir damla sudan, sonra pıhtılaşmış bir kandan yaratan, sonra çocuk olarak çıkaran, sonra olgunluk çağına ve nihâyet ihtiyarlığa ermeniz için yaşatan O'dur. Kiminiz bundan önce ölüme mazhar olur, kiminiz de takdir edilmiş eceline kadar yaşar. Umulur ki aklınızı kullanır, üzerinizdeki İlâhî kudret ve rahmet eserlerini düşünürsünüz.

68. Hayatı da veren O'dur, ölümü de. O, bir şeyin olmasını dilediği zaman O'nun işi sadece "Ol!" demektir; o da oluverir.

69. Allah’ın âyetleriyle mücâdele edenleri görmedin mi? Nasıl da haktan döndürülüyorlar?

70. O kimseler ki, kitabı ve elçilerimizle beraber gönderdiğimiz dini yalanlamışlardır. Onlar yakında âkıbetlerini bileceklerdir.

71-72. O gün boyunlarında boyunduruklar ve zincirlerle kaynar suya sevk edilir, sonra da ateşte yakılırlar.

73-74. Sonra onlara “Allah’ı bırakıp da O’na ortak koştuklarınız nerede?” denir. “Kaybolup gittiler,” diye cevap verirler. “Meğer biz bundan önce ibâdete lâyık bir şeye kulluk etmemişiz.” İşte kâfirleri Allah böyle şaşırtır.

75. Bu cezâ, sizin yeryüzünde haksız yere şımarmanız ve taşkınlık etmeniz yüzündendir.

76. Ebediyen kalmak üzere girin Cehennemin kapılarından! Büyüklük taslayanların yeri ne kötüdür!

77. Sabret; Allah’ın vaadi haktır. Onlara vaad ettiğimiz azâbın bir kısmını sana göstersek de, yahut göstermeden evvel senin ruhunu alsak da, herhalde onların dönüşü Bizim huzurumuzadır.

78. And olsun ki, bundan önce kıssalarını sana bildirdiğimiz peygamberleri ve kıssalarını sana bildirmediğimiz peygamberleri de gönderdik. Hiçbir peygamber, Allah’ın izni olmadan bir âyet getiremez. Allah’ın azâbı geldiğinde ise, hak ile hükmedilmiş olur; bâtılı seçenler o zaman hüsrâna düşmüşlerdir.

79. O Allah ki, sizin için ehlî hayvanları yarattı. Onların kimine biner, kiminin de etinden yersiniz.

80. Onlarda sizin için daha başka faydalar da vardır. Karada onlara, denizde de gemilere binerek, gönüllerinizde taşıdığınız arzulara ulaşırsınız.

81. Allah, size âyetlerini gösteriyor. Allah’ın âyetlerinden hangisini inkâr edersiniz?

82. Onlar yeryüzünde gezip de kendilerinden önce gelip geçenlerin sonlarının ne olduğunu görmediler mi? Onlar hem daha kalabalık, hem daha kuvvetli, hem de yeryüzünde daha çok eser sahibiydiler. Fakat kazandıkları şeyler onlara bir fayda vermedi.

83. Peygamberleri onlara apaçık deliller getirdikleri zaman, onlar kendi

bilgilerine güvenerek şımardılar; derken alaya aldıkları azap onları kuşatıverdi.

84. Azâbımızı gördüklerinde “Bir olan Allah’a inandık; O’na ortak koşmakta olduğumuz şeyleri de reddettik” dediler.

85. Fakat azâbımızı görünce îmân etmiş olmaları kendilerine bir fayda vermedi. Kulları hakkında Allah’ın cârî olan kanunu budur. İşte kâfirler o zaman hüsrâna uğramışlardır.

Fussılet Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 54 âyettir. Mekke’de inen diğer sûreler gibi Kur’ân’ın dört büyük esasını kendisinde toplar; îmân esasları üzerinde durur, göklerde ve yerdeki tevhid delillerine dikkati çeker, kıyâmet ve haşir ile ilgili tasvirlere yer verir, îmân eden ve etmeyenlerin durumlarını mukayese eder. Kur’ân’ın âyetlerinin tafsil edildiğini ve açıklanıp ayırd edildiğini beyan ettiği için, sûreye Fussılet adı verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Hâ mîm.

2-4. Bu kitap, bilen bir topluluk için Allah’ın rahmetiyle müjdeleyici ve O’nun azâbından sakındırıcı olmak üzere, âyetleri açıklanıp ayırd edilmiş Arapça bir Kur’ân olarak Rahmân ve Rahîm olan Allah tarafından indirilmiştir. Fakat onların çoğu yüz çevirdiler; artık hakka kulak vermezler.

5. Dediler ki: “Bizi çağırdığın şeye karşı kalblerimiz örtülüdür; kulaklarımızda bir ağırlık, seninle bizim aramızda da bir perde vardır. Sen bildiğini yap; biz de bildiğimizi yapmaya devam edeceğiz.”

6. Sen de ki: Ben de ancak sizin gibi bir beşerim. Şu kadar var ki, ilâhınızın tek bir ilâh olduğu bana vahyolunmuştur. Siz de O’na yönelin ve günahlarınız için O’ndan af dileyin. Çünkü müşrikler için büyük bir helâk vardır.

7. O müşrikler ki, zekâtlarını vermezler ve âhireti de inkâr ederler.

8. Îmân eden ve güzel işler yapanlar için ise ardı arkası kesilmeyecek bir mükâfat vardır.

9. De ki: Yeryüzünü iki günde yaratan Allah’ı inkâr edip de başkalarını O’na denk mi tutuyorsunuz? O, Âlemlerin Rabbidir.

10. O, yerin üstünde sâbit dağlar yerleştirdi, onda bereketler yarattı, rızık arayanların azıklarını eşit olarak dağıtmak üzere iki günde takdir etti ki, yerin yaratılışını böylece dört günde tamamladı.[365]

11. Yeryüzünü yarattıktan sonra İlâhî iradesini, buhar hâlindeki dünya

semâsına yöneltti ve “Ey yeryüzü ve gökyüzü! İsteseniz de, istemeseniz de, ikiniz birden emrime uyun” buyurdu. Onlar da “İsteyerek emrine uyduk” dediler.

12. Yedi göğün yaratılmasını da iki günde tamamladı ve her bir semâya, ona âit emirleri bildirdi. Dünya semâsını da Biz kandillerle süsleyip koruyucu kıldık. Bu, kudreti her şeye galip olan ve ilmi her şeyi kuşatan Allah’ın takdiridir.[366]

13. Eğer yüz çevirirlerse onlara de ki: Âd ve Semûd kavimlerini helâk eden azap gibi bir azapla ben sizi korkutuyorum.

14. “Allah’tan başkasına kulluk etmeyin” diye onlara hem peygamberler geldiği, hem de evvelki peygamberlerin tebliği ulaştığı zaman dediler ki: “Eğer Rabbimiz isteseydi melekleri indirirdi; Biz, sizinle gönderilmiş olanı inkâr ediyoruz.”

15. Âd kavmine gelince, onlar yeryüzünde haksız yere büyüklük taslıyorlar ve “Bizden daha kuvvetli kim var?” diyorlardı. Kendilerini yaratan Allah’ın onlardan daha kuvvetli olduğunu bilmediler mi? Onlar bile bile âyetlerimizi inkâr ediyorlardı.

16. Biz de onların üzerine o uğursuz günlerde gürültülü ve dondurucu bir rüzgâr gönderdik de dünya hayatında hor ve hakir edici bir azâbı onlara tattırdık. Âhiret azâbı ise daha da alçaltıcıdır; üstelik kimseden yardım da görmezler.

17. Semûd kavmine de Biz doğru yolu göstermiştik; fakat onlar körlüğü, hidâyete tercih ettiler. Sonra, kazandıkları günahlar sebebiyle, hor ve hakir edici bir azap onları yıldırım gibi yakalayıverdi.

18. Îmân eden ve Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanları ise o azaptan kurtardık.

19. O gün, Allah’ın düşmanları Cehennem ateşine sevk edilmek üzere bir araya toplanırlar.

20. Nihâyet oraya geldiklerinde, kulakları, gözleri ve derileri, onların işleyip durdukları günahlar hakkında aleyhlerine şâhitlik ederler.

21. Onlar derilerine, “Niçin aleyhimize şâhitlik ettiniz?” derler. Derileri cevap verir: “Bizi, her şeyi konuşturan Allah konuşturdu. Sizi, ilk önce yaratan da O’dur; nihâyet O’na döndürülüyorsunuz.”

22. Halbuki siz ne kulaklarınızın, ne gözlerinizin ve ne de derilerinizin şâhitliğinden çekinmiyordunuz. Allah’ı da sizin yaptıklarınızdan birçoğunu

bilmez sanıyordunuz.

23. Rabbiniz hakkındaki bu yanlış zannınızdır ki, sizi helâke düşürdü de hüsrâna uğrayanlardan oldunuz.

24. Eğer dayanabilirlerse, işte ateş onların yeridir. Eğer Allah'ın rızâsını kazanmak için bir fırsat daha isterlerse, istekleri kabul edilecek değildir.

25. Biz, dünyada onlara insanlardan ve şeytanlardan birtakım kötü arkadaşları musallat ettik ki, onlara dünyayı hoş gösterip âhireti unutturdular. Böylece, kendilerinden evvel gelip geçmiş cin ve insan toplulukları hakkındaki azap vaadimiz, onlar için de hak oldu. Muhakkak ki onların hepsi de hüsrâna düşmüşlerdir.

26. Kâfirler, "Bu Kur'ân'ı dinlemeyin; onun ikazlarını tesirsiz bırakmak için mânâsız şeylerle dikkatleri dağıtın. Belki böylece ona üstün gelirsiniz" derler.

27. Biz, o kâfirlere pek şiddetli bir azâbı tattıracak ve yaptıklarının en kötüsüyle cezâlandıracağız.

28. İşte Allah'ın düşmanlarının cezâsı ateştir. Âyetlerimizi bilerek inkâr etmelerine karşılık, orada onlar için ebedî olarak kalacakları bir yer vardır.

29. Kâfirler diyecekler ki: "Ey Rabbimiz! Cinlerden ve insanlardan bizi saptırmış olanları göster ki, onları ayaklarımızın altına alalım da Cehennemin en altında kalanlardan olsunlar."

30. "Rabbimiz Allah'tır" deyip sonra da doğru yolda sebat edenlere gelince, onların üzerine melekler iner ve derler ki: "Korkmayın ve üzülmeyin; size vaad olunan Cennetle sevinin.

31. "Dünya hayatında da, âhirette de biz sizin dostunuzuz. Orada canınızın çektiği ve istediğiniz her şey vardır.

32. "Bu, çok bağışlayıcı ve çok merhamet edici olan Allah tarafından bir ziyafettir."

33. Allah'a çağıran, güzel işlerde bulunan ve "Ben Müslümanlardanım" diyen kimseden daha güzel sözlü kim vardır?

34. İyilikle kötülük bir olmaz. Kötülüğe iyiliğin en güzeliyle karşılık ver; bir de bakarsın, aranızda düşmanlık bulunan kimse candan bir dost oluvermiştir.

35. Bu olgunluğa ancak sabredenler erişir. Buna ancak büyük bir nasip sahibi

olanlar erişir.

36. Şeytandan sana bir vesvese geldiğinde Allah'a sığın. Şüphesiz ki O, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla bilendir.

37. Gece, gündüz, Güneş ve Ay da Allah'ın âyetlerindendir. Ne güneşe, ne de Ay'a secde etmeyin; onları yaratan Allah'a secde edin—eğer yalnız O'na ibâdet edecekseniz.

38. Eğer onlar Allah'a ibâdet etmeyi büyüklüklerine yediremezlerse, Rabbinin katında olanlar gece gündüz usanmaksızın O'nu tesbih eder dururlar.

39. Yine O'nun âyetlerindendir ki, sen yeryüzünü kupkuru görürsün. Nihâyet üzerine suyu indirdiğimizde, harekete geçer ve kabarır. O kupkuru toprağa can veren, ölüleri de öylece diriltecektir. Şüphesiz ki O, her şeye kàdirdir.

40. Âyetlerimizi heveslerine göre tahrif ve inkâr eden mülhidlerin hiçbir hâli Bizden gizli kalmaz. Ateşe atılan mı daha hayırlıdır, yoksa kıyâmet günü korkulardan emin bir şekilde huzurumuza gelecek olan kimse mi? Dilediğinizi yapın; muhakkak ki O, yaptıklarınızı hakkıyla görür.

41. O mülhidler, Kur'ân kendilerine geldiğinde onu yalanladılar. Halbuki o benzeri olmayan, delilleri pek kuvvetli, aziz bir kitaptır.

42. Ne ondan önce, ne de ondan sonra hiçbir bâtıl ona ilişemez, onun kıymetini düşüremez. O, hikmeti her şeyi kuşatan ve bütün kâinatın hamdine lâyık olan Allah tarafından indirilmiştir.

43. Sana söylenenler de, senden önceki peygamberlere söylenmiş olanlardan başka bir şey değildir. Şüphesiz ki Rabbin hem mağfiret sahibi, hem de pek acı bir azap sahibidir.

44. Eğer onu başka bir dilde indirseydik, "Âyetleri açıklanmalı değil miydi? Arapça konuşan peygambere başka dilden bir kitap mı?" diyeceklerdi. Sen de ki: O, îmân edenler için bir hidâyet rehberi ve bir şifâdır. Îmân etmeyenlerin ise kulaklarında bir ağırlık vardır; Kur'ân'ın hakikatleri onlara kapalıdır. Sanki onlara çok uzak bir yerden nidâ olunur da, işitmezler.

45. And olsun ki Biz, Mûsâ'ya da kitap vermiştik; fakat onda ihtilâfa düştüler. Eğer Rabbin mükâfat ve cezâyı kıyâmet gününe bırakmış olmasaydı, aralarında hüküm derhal verilirdi. Muhakkak ki onlar kitap hakkında derin bir şüphe ve tereddüt içindedirler.

46. Kim güzel bir iş yaparsa, kendi lehinedir. Kim kötülük yaparsa, o da kendi aleyhinedir. Rabbin ise, kullarına haksızlık edecek değildir.

47. Kıyâmetin vaktini bilmek Allah'a âittir. O'nun ilmi dışında ne bir meyve, tomurcuğundan çıkar, ne de bir dişi, hâmile kalır veya doğurur. O, müşriklere "Nerede Benim ortaklarım?" diye nidâ ettiği gün, onlar: "Sana arz ediyoruz ki, Senin ortağın olduğuna dâir hiçbir şâhidimiz yoktur" derler.

48. Daha önce taptıkları kaybolup gitmiş; onlar da sığınılacak bir yer bulunmadığını anlamışlardır.

49. İnsan, dünya menfaatini istemekten usanmaz. İstediği eline geçmeyip kendisine bir kötülük dokunduğu zaman da yeise düşer ve Allah'ın rahmetinden ümidini keser.

50. Ona dokunan zarardan sonra kendisine tarafımızdan bir nimet tattırdığımızda ise, "Bu benim hakkımdır," der. "Kıyâmetin geleceğini de sanmıyorum. Rabbime döndürülsem bile O'nun katında elbette benim için bundan daha güzeli vardır." Biz o kâfirlere, yaptıklarını elbette haber vereceğiz ve onlara pek ağır bir azaptan tattıracağız.

51. İnsana nimet verdiğimizde yüz çevirir, yan çizer. Ona bir kötülük dokunduğunda da bol bol duâ eder.

52. De ki: Söyleyin bana, eğer bu Kur'ân, Allah katından olduğu halde siz onu inkâr etmişseniz, haktan böylesine uzak olan kimseden daha sapık kim vardır?

53. Onlara gerek içinde yaşadıkları âlemin her tarafında, gerekse kendi nefislerinde âyetlerimizi göstereceğiz—tâ ki Kur'ân'ın hak olduğu onlara iyice açıklanmış olsun. Rabbinin her şeye şâhit olması yetmez mi?

54. Bilin ki onlar Rablerine kavuşmaktan şüphe içindedirler. Bilin ki O, her şeyi ilim ve kudretiyle kuşatmıştır.

Şûrâ Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 53 âyettir. Îmân hakikatleri, göklerde ve yerdeki tevhid delilleri, kıyâmet gününün halleri sûrenin ağırlığını teşkil eder. Mü'minlerin vasıfları sayılırken, aralarındaki işlerini istişâre ile yürüttüklerini de bildirdiği için, sûreye Şûrâ adı verilmiş ve böylece Kur'ân'ın istişâreye verdiği ehemmiyet gösterilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Hâ mîm.

2. Ayn sîn kàf.

3. Kudreti her şeye galip olan ve hikmeti her şeyi kuşatan Allah, sana ve senden öncekilere böylece vahyeder.

4. Göklerde ne var, yerde ne varsa O'nundur. O, her şeyden yüce, her şeyden büyüktür.

5. Gökler O'nun azametiyle üstlerinden yarılacak hâle gelirler. Melekler de Rablerini övüp O'nu tesbih eder ve yeryüzündekilerin bağışlanması için duâ ederler. Bilin ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

6. O'ndan başka dostlar edinenleri ise Allah görüp gözetmektedir. Yoksa sen onların üzerinde hüküm ve tasarruf sahibi bir vekil değilsin.

7. Beldelerin en şereflisi Mekke ile onu çevreleyen bütün yeryüzü ahâlisini sakındırasın ve geleceğinde şüphe olmayan haşir günüyle korkutasın diye Biz, bu Kur'ân'ı sana Arapça olarak indirdik. O gün, insanlardan bir kısmı Cennette, bir kısmı da Cehennemdedir.

8. Allah dileseydi onların hepsini tek bir ümmet yapardı. Lâkin O, dilediğini rahmetine eriştirir. Zâlimler için ise ne bir dost vardır, ne de bir yardımcı.

9. Yoksa Allah'tan başka dostlar mı edindiler? Asıl dost ise Allah'tır; ölüleri diriltecek olan da O'dur. O, her şeye kàdirdir.

10. İhtilâfa düştüğünüz bir şey hakkında hüküm Allah'a âittir. Rabbim olan

Allah O’dur; ben O’na tevekkül ettim ve ancak O’na yönelirim.

11. O, gökleri ve yeri yoktan yaratandır. O, size kendi cinsinizden eşler ve hayvanlarınızdan da çiftler yarattı ki, sizi böylece çoğaltmaktadır. O’nun hiçbir benzeri yoktur. O, her şeyi hakkıyla işiten, her şeyi hakkıyla görendir.

12. Göklerin ve yerin hazineleri O’na âittir. O, dilediğinin rızkını genişletir, dilediğininkini daraltır. O, her şeyi hakkıyla bilir.

13. Nûh’a emrettiği şeyi Allah sizin için de dinin hükümlerinden kıldı ki, onu sana da vahyetmiştik. Aynı şeyi İbrahim’e, Mûsâ’ya ve Îsâ’ya da emretmiş ve “Dini dosdoğru muhâfaza edin ve onda ayrılığa düşmeyin” buyurmuştuk. Kendilerini dâvet ettiğin şey müşriklere pek ağır geldi. Allah, hak din için dilediğini seçer ve kendisine yönelen kimseyi doğru yola iletir.

14. Onlar, kendilerine ilim ulaştıktan sonra, sırf aralarındaki haset ve ihtiras yüzünden ayrılığa düştüler. Eğer Rabbin mükâfat ve cezâyı kıyâmet gününe bırakmış olmasaydı, aralarında derhal hüküm verilirdi. Onlardan sonra kitaba vâris olanlar ise onun hakkında derin bir şüphe ve tereddüt içindedirler.

15. Sen, insanları tevhide dâvet et. Emrolunduğun gibi dosdoğru ol. Onların heveslerine uyma. Ve de ki: Ben, Allah’ın indirdiği bütün kitaplara inandım ve aranızda adâlet etmekle emrolundum. Allah benim de, sizin de Rabbinizdir. Bizim yaptıklarımız bize, sizin yaptıklarınız da sizedir. Hak ortaya çıkmış, aramızda münâkaşaya hâcet kalmamıştır. Allah bizi bir araya toplayıp hükmünü verecektir. Dönüş ancak O’nadır.

16. İnsanlar, Allah’ın dâvetine uyduktan sonra hâlâ Allah’ın dinine karşı mücâdele edenlerin getirdikleri delilller Rableri katında bâtıldır; onlar üzerine bir gazap ve pek şiddetli bir azap vardır.

17. O Allah ki, hakkı beyan etmek üzere kitabı ve adâleti indirdi. Nereden bileceksin, belki de kıyâmet pek yakındır.

18. O’na inanmayanlar, kıyâmetin çabuk gelmesini istiyorlar. Îmân edenler ise ondan korkarlar ve onun hak olduğunu bilirler. Kıyâmetten şüphe eden ve onun hakkında mücâdele edenler, haktan pek uzak bir sapıklık içindedirler.

19. Allah, kullarına karşı pek lûtufkârdır; O, dilediğini rızıklandırır. O, mutlak kuvvet ve izzet sahibidir.

20. Kim âhiret kazancını isterse, onun kazancını arttırırız. Kim dünya kazancını isterse, ona da ondan veririz; âhirette ise onun hiçbir nasibi olmaz.

21. Yoksa onların, Allah'ın izin vermediği bir şeyi meşrû kılacak şerikleri mi var? Eğer Allah, mükâfat ve cezâyı kıyâmet gününe bırakmış olmasaydı, aralarında derhal hüküm verilirdi. Zâlimlerin hakkı muhakkak ki pek acı bir azaptır.

22. Sen o zâlimlerin, kendi kazandıkları şeyin korkusundan titrediklerini görürsün. Fakat o korktukları şey başlarına gelecektir. Îmân edip güzel işler yapanlar ise Cennet bahçelerindedirler. Rablerinin katında diledikleri her şey vardır. İşte bu pek büyük bir lûtuftur.

23. Îmân eden ve güzel işler yapan kullarına Allah'ın müjdelediği saâdet budur. De ki: Vazifem karşılığında sizden bir ücret istemiyorum; sizden istediğim, ancak akrabâya sevgi ve Ehl-i Beytime muhabbettir. Kim bir iyilik yaparsa, Biz onun sevâbını daha da arttırırız. Şüphesiz ki Allah, çok bağışlayıcıdır ve şükredenlerin mükâfatını fazlasıyla verir.[367]

24. Yoksa senin için "Allah adına yalan uydurdu" mu diyorlar? Eğer öyle olsaydı, dilediği anda Allah senin kalbini mühürlerdi. Allah, bâtılı yok eder ve hakkı delilleriyle isbat eder. Şüphesiz ki O, gönüllerde olanı hakkıyla bilir.

25. O Allah ki, kullarının tevbesini kabul eder, günahlarını affeder ve onların işlediklerini bilir.

26. O, îmân eden ve güzel işler yapanların duâlarına cevap verir ve lûtfuyla onların sevaplarını arttırır. Kâfirler için ise pek şiddetli bir azap vardır.

27. Eğer Allah, kullarına rızkı bol bol verseydi yeryüzünde taşkınlık ederlerdi. Fakat O, rızkı dilediği ölçüde indirir. Şüphesiz ki O, kullarından hakkıyla haberdardır ve onların her hâlini görür.

28. İnsanlar ümitsizliğe düştüklerinde yağmuru indiren ve rahmetini her tarafa yayan da O'dur. O, kullarını gözetip koruyan ve her türlü övgüye lâyık olandır.

29. Gökleri, yeri ve onlarda yaydığı canlıları yaratması da O'nun varlık ve birliğini, kudret ve rahmetini gösteren delillerdendir. O, dilediği zaman onların hepsini bir arada toplamaya kàdirdir.

30. Başınıza ne musibet gelirse, kendi elinizle kazandığınız günahlar yüzündendir. Üstelik Allah, günahlarınızın birçoğunu da affeder.

31. Allah size azap vermeyi murad ettiğinde siz yeryüzünde O'nu âciz bırakamazsınız. O zaman Allah'tan başka ne bir dostunuz bulunur, ne de bir

yardımcınız.

32. Denizde dağlar gibi akıp giden gemiler de O’nun âyetlerindendir.

33. Allah dilerse rüzgârı durdurur da, denizin ortasında kalıverirler. Şüphesiz ki bunda çok sabreden ve çok şükreden herkes için deliller vardır.

34. Yahut onları kazandıkları günahlar yüzünden batırır; birçoğunu da affederek kurtarır.

35. Tâ ki, âyetlerimize karşı mücâdele edenler, azâbımızdan kaçıp sığınacak bir yer olmadığını bilsinler.

36. Size ne verilmişse dünya hayatının gelip geçici menfaatidir. Allah katındaki ise, îmân eden ve Rablerine tevekkül edenler için daha hayırlı ve daha devamlıdır.

37. O kimseler ki, büyük günahlardan ve çirkin söz ve davranışlardan kaçınırlar; öfkelendikleri zaman kusurları bağışlarlar.

38. O kimseler ki, Rablerinin dâvetine uyarlar ve namazlarını dosdoğru kılarlar. Onların aralarındaki işleri istişâre iledir. Onlar, kendilerine rızık olarak verdiğimiz şeylerden bağışta bulunurlar.

39. O kimseler ki, zulme uğradıklarında onu gidermek için birbirleriyle yardımlaşırlar.

40. Kötülüğün karşılığı, ona denk bir cezâdır. Fakat kim affeder ve barışı tercih ederse, onun mükâfatı Allah’a âittir. Şüphesiz ki O, zâlimleri sevmez.

41. Kim zulme uğradıktan sonra hakkını meşrû surette alırsa, onun için bir mes’uliyet yoktur.

42. Mes’ul tutulacak olan, halka zulmeden ve yeryüzünde haksız yere taşkınlık çıkaran kimselerdir. Onlar için pek acı bir azap vardır.

43. Her kim sabreder ve bağışlarsa, şüphesiz ki bu, uğrunda azim ve sebat edilmeye değer işlerdendir.

44. Allah kimi saptırırsa, bundan sonra ona bir dost bulunmaz. Azâbı gördükleri zaman sen o zâlimleri görürsün ki, “Dünyaya geri dönmek için bir yol yok mu?” diyorlar.

45. Onları, Cehenneme arz olunduklarında zilletten boyunlarını bükmüş ve göz

ucuyla ateşe gizlice bakar halde göreceksin. Îmân edenler ise diyecekler ki: Hüsrâna düşenler, kıyâmet günü kendilerini ve yakınlarını ziyâna atmış olanlardır. İyi bilin ki, zâlimler ebedî bir azâbın içindedirler.

46. Allah'tan başka onların bir dostu yoktur ki kendilerine yardım etsin. Allah'ın saptırdığı kimse için hiçbir kurtuluş yolu yoktur.

47. Geri çevrilmeyecek bir gün, Allah tarafından gelmeden önce Rabbinizin dâvetine uyun. O gün ne sığınacak bir yeriniz olur, ne de yaptıklarınızı inkâr edebilirsiniz.

48. Eğer yüz çevirirlerse, Biz, seni onlara bir koruyucu olarak göndermedik. Senin vazifen tebliğden ibarettir. Biz, insana tarafımızdan bir nimet tattırdığımızda onunla şımarır. Kendi yaptıkları yüzünden başlarına bir kötülük geldiğinde ise, insan nankörleşiverir.

49. Göklerin ve yerin hâkimiyeti Allah'ındır. O, dilediğini yaratır. O, dilediğine kız çocukları bağışlar, dilediğine de erkek çocuklar bağışlar.

50. Yahut onlara erkek ve kız çocuklarını bir arada verir. Dilediğini de kısır bırakır. Şüphesiz ki O, her şeyi hakkıyla bilir ve O'nun gücü her şeye yeter.

51. Allah, bir beşerle ancak kalbine ilhâm etmek yahut perde arkasından sesini işittirmek suretiyle konuşur veya Rabbinin izniyle vahyetmesi için ona melek gönderir. Şüphesiz ki O, her şeyden yücedir ve O'nun her işi hikmet iledir.

52. Sana da böylece emrimizden, kalblere hayat veren Kur'ân'ı vahyettik. Yoksa sen Kur'ân nedir, îmân nedir bilemezdin. Fakat Biz, o Kur'ân'ı bir nur kıldık ki, onunla kullarımızdan dilediğimize yol gösteririz. Sen de hiç şüphesiz dosdoğru bir yola rehberlik edersin.

53. O Allah'ın yoluna ki, göklerde ne var, yerde ne varsa O'na âittir. Bilin ki, bütün işler sonunda Allah'a döner.

Zuhruf Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 89 âyettir. Îmân esaslarına ağırlık verir, gözlerimizin önündeki tevhid delillerine dikkati çeker, inkâr ve isyana sapan eski kavimlerin başına gelenleri birer ibret levhası olarak gösterir ve dünya hayatının geçici menfaatinin âhirette kimseye bir fayda sağlamadığını ihtar eder. 35'inci âyet-i kerimede dünya malı "yaldızlı süs, altın ve gümüş" mânâsına gelen "zuhruf" tâbiriyle zikredildiği için sûre bu adla anılmıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Hâ mîm.

2-3. Her şeyi apaçık beyan eden kitaba yemin olsun ki, düşünüp anlayasınız diye Biz, onu Arapça bir Kur'ân olarak indirdik.

4. Muhakkak ki o, katımızdaki Levh-i Mahfuzda saklı, pek yüce ve pek hikmetli bir kitaptır.

5. Yoksa siz haddini aşan bir topluluk olduğunuz için Biz, Kur'ân'ı size indirmekten vaz mı geçeceğiz?

6. Evvelki kavimlere de Biz nice peygamberler göndermiştik.

7. Onlara hiçbir peygamber gelmedi ki, onu alaya almış olmasınlar.

8. Biz bunlardan daha da kuvvetli olanlarını helâk ettik. Evvelki kavimlere dâir misâller Kur'ân'da geçmiştir.

9. Onlara "Gökleri ve yeri kim yarattı?" diye sorsan, elbette, "Kudreti her şeye galip olan ve ilmi her şeyi kuşatan Allah yarattı" derler.

10. O Allah ki, yeryüzünü size bir beşik yaptı; dosdoğru gidesiniz diye onda size yollar yarattı.

11. O Allah ki, gökten belli bir ölçüde su indirir. Sonra onunla ölmüş bir beldeyi diriltiriz. Siz de kabirlerinizden böyle çıkarılacaksınız.

12. O Allah ki, bütün çiftleri yarattı ve bineceğiniz gemileri ve hayvanları hizmetinize verdi.

13. Tâ ki üzerlerine binip dilediğiniz yere gidesiniz. Onlara bindiğinizde Rabbinizin nimetini hatırlayın ve deyin ki: “Her türlü noksandan münezzehtir o Allah ki, bunu bizim hizmetimize verdi; yoksa bizim buna gücümüz yetmezdi.

14. “Muhakkak ki sonunda Rabbimize döneceğiz.”

15. Onlar ise, kullarından bir kısmını Allah’ın bir parçası saydılar. Şüphesiz insan apaçık bir nankörlük içindedir.

16. Yoksa O, yarattıklarından kendisine kızlar edindi de sizin için erkek çocukları mı seçti?

17. Halbuki onlardan biri Rahmân’a yakıştırdığı kız evlâtla müjdelenince öfkeyle dolup yüzü simsiyah kesiliverir.

18. Onlar, süs içinde yetiştirilip de mücâdelede erkekler gibi kendisini savunamayan kız çocuklarını mı Allah’a yakıştırıyorlar?

19. Rahmân’ın kulları olan melekleri de dişi saydılar. Yoksa onların yaratılışına şâhit mi oldular? Bu sözleri elbette yazılacak ve hesabı kendilerinden sorulacaktır.

20. “Rahmân dileseydi biz bunlara tapmazdık” dediler. Bu sözlerini haklı gösterecek hiçbir delilleri yoktur. Onlar ancak yalan söyleyip duruyorlar.

21. Biz, bu Kur’ân’dan önce onlara bir kitap verdik de ona mı bağlı kalıyorlar?

22. Hayır, onlar “Biz atalarımızı bu din üzerinde bulduk ve onların izinde doğru yola gidiyoruz” derler.

23. Bunun gibi, senden önce de hiçbir beldeye Biz bir peygamber göndermedik ki, oranın refah içinde yaşayanları, “Biz atalarımızı bir din üzerinde bulduk ve onların izini takip ediyoruz” demiş olmasınlar.

24. Peygamberleri, “Atalarınızdan gördüğünüz dinden daha doğrusunu size getirmiş olsam bile onları mı takip edeceksiniz?” dedi. Onlar ise “Biz sizinle gönderileni inkâr ediyoruz” dediler.

25. Biz de onlara lâyık oldukları cezâyı verdik. Şimdi bak, peygamberlerini yalanlayanların âkıbeti nasıl oldu.

26. Hani İbrahim, babasına ve kavmine demişti ki: “Ben, sizin taptıklarınızdan uzağım.

27. “Ben, ancak beni yaratana ibâdet ederim; muhakkak O, beni doğru yola iletecektir.”

28. O’ndan sonra gelecek olanlar tek bir Allah’a dönsünler diye, İbrahim, bu sözü arkasında bâkî bir söz olarak bıraktı.

29. Ben bu müşrikleri de, atalarını da, kendilerine hak kitap ve Allah tarafından gönderildiği apaçık bir peygamber gelinceye kadar, nimetlerimden nasiplendirdim.

30. Kendilerine hak kitap geldiğinde ise, “Bu bir sihirdir; biz buna inanmıyoruz” dediler.

31. “Bu Kur’ân, Mekke ile Tâif gibi iki büyük şehirde bulunan bir büyük adama indirilmeli değil miydi?” dediler.

32. Yoksa Allah’ın rahmetini onlar mı paylaştırıyor? Onların dünya hayatındaki maişetlerini Biz paylaştırdık ve birbirlerine işlerini gördürsünler diye onların kimine diğerinden üstün imkânlar verdik. Rabbinin rahmeti ise, onların biriktirdikleri şeylerden hayırlıdır.

33. İnsanlar, kâfirlere imrenip de tek bir inkârcı topluluk hâline gelecek olmasaydı, Rahmân’ı inkâr eden o kâfirlerin evlerinin tavanlarını ve üzerlerine bastıkları merdivenleri gümüşten yapardık.

34. Evlerinin kapılarını ve üzerinde yaslandıkları koltukları da gümüşten yapardık.

35. Onları altın ziynetlere boğardık. Bunların hepsi de dünya hayatının gelip geçici malıdır. Âhiret ise Rabbinin katında takvâ sahipleri içindir.

36. Kim, Rahmân’ın zikrinden yüz çevirirse, Biz, ona bir şeytan musallat ederiz de ona arkadaş olur.

37. Şeytanlar onları yoldan çıkarır; onlar da kendilerini doğru yolda sanırlar.

38. Nihâyet huzurumuza geldiğinde, o şeytana “Ne olaydı,” der, “aramız doğu ile batı kadar uzak olsaydı! Sen ne kötü arkadaşmışsın!”

39. Bugün pişmanlığınız size fayda vermez; çünkü zulmettiniz. Şimdi de azapta ortaksınız.

40. Sağıra sen mi işittireceksin? Kör olanı ve apaçık bir sapıklıkta bulunanı sen mi doğru yola ileteceksin?

41. Biz, seni onların arasından alsak bile senin arkandan muhakkak onlara cezâlarını veririz.

42. Yahut onlara vaad ettiğimiz azâbı sana da gösteririz. Biz elbette onları cezâlandırmaya kàdiriz.

43. Sana vahyolunana sımsıkı sarıl. Şüphesiz ki sen dosdoğru bir yoldasın.

44. Bu Kur'ân senin için de, kavmin için de büyük bir şereftir. Hepiniz ondan mes'ul tutulacaksınız.

45. Senden önce gönderdiğimiz peygamberlerimize sor, Rahmân'dan başka ibâdet edilecek ilâhlar yapmış mıyız?

46. And olsun ki Biz, Mûsâ'yı apaçık mûcizelerimizle Firavun ve ehline gönderdik. O, "Ben, Âlemlerin Rabbinin elçisiyim" dedi.

47. Mûsâ kendilerine mûcizelerimizi getirdiğinde onlar buna güldüler.

48. Onlara gösterdiğimiz hiçbir mûcize yoktu ki, bir diğerinden daha büyük olmasın. Belki inkârlarından dönerler diye, onları azapla yakaladık.[368]

49. Azâba düşünce, "Ey sihirbaz," dediler. "Sana olan vaadine dayanarak Rabbine bizim için duâ et; azâbı kaldırırsa muhakkak biz doğru yola erişenlerden oluruz."

50. Azâbı onlardan kaldırdığımızda ise sözlerinden dönüveriyorlardı.

51. Firavun kavmine seslenerek "Ey kavmim," dedi. "Mısır mülkü ve sarayımın altından akan şu nehirler benim değil mi? Görmüyor musunuz?

52. "Ben merâmını anlatmaktan âciz şu zavallıdan daha hayırlı değil miyim?

53. "Ona gökten altın bilezikler atılmalı veya beraberinde melekler gelip onu tasdik etmeli değil miydi?"

54. Firavun kavmini küçümsedi; onlar da Firavun'a itaat ettiler. Çünkü onlar yoldan çıkmış bir kavimdi.

55. Nihâyet Bizim gazabımıza müstehak olduklarında hak ettikleri cezâyı verdik ve hepsini boğuverdik.

56. Onları, sonra gelecekler için geçmiş bir ibret nümunesi yaptık.

57. Meryem'in oğlu misâl verildiğinde senin kavmin sevinçten bağrışır oldu.

[369]

58. “Bizim ilâhlarımız mı daha hayırlı, yoksa Îsâ mı?” dediler. Bu misâli sırf seninle mücâdele etmek için verdiler. Doğrusu onlar pek düşman bir topluluktur.

59. Îsâ, peygamberlik nimeti verdiğimiz bir kuldan başka bir şey değildi. Biz, onu İsrailoğullarına bir ibret kıldık.

60. Eğer dileseydik Biz yeryüzünde sizin yerinizi alacak melekler yaratırdık.

61. Îsâ, kıyâmet için bir alâmettir; onun hakkında şüpheye düşmeyin ve Bana uyun. Dosdoğru yol işte budur.[370]

62. Sakın şeytan sizi doğru yoldan alıkoymasın. Muhakkak ki o sizin apaçık düşmanınızdır.

63. Îsâ apaçık mûcizelerle geldiğinde, “İhtilâfa düştüğünüz şeylerden bir kısmını size açıklamak için ben size peygamberlikle ve kitapla geldim,” dedi. “Allah’tan korkun ve bana itaat edin.

64. “Benim de, sizin de Rabbimiz Allah’tır. O’na ibâdet edin. Dosdoğru yol işte budur.”

65. Sonra aralarında çeşitli fırkalar çıkıp Îsâ hakkında ayrılığa düştüler. Pek acı bir günün azâbı yüzünden o zâlimlere yazıklar olsun!

66. Onlar, hiç ummadıkları bir sırada kıyâmetin ansızın başlarına gelmesinden başka bir şey beklemiyorlar.

67. O gün dostlar birbirine düşman kesilir—ancak Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlar müstesnâ.

68. Ey kullarım! Bugün size bir korku yoktur; artık mahzun da olmazsınız.

69. O kullar ki, âyetlerimize îmân etmiş ve Müslüman olmuşlardır.

70. Siz ve hanımlarınız, sevinç içinde Cennete girin.

71. Etraflarında altından tepsiler ve kadehler dolaştırılır. Orada canların çekeceği, gözlerin zevk alacağı her şey vardır. Ve siz orada ebediyen kalacaksınız.

72. İşte yaptıklarınıza karşılık size verilen Cennet budur.

73. Orada yiyeceğiniz nice meyveler vardır.

74. Kâfirler ise Cehennem azâbı içinde ebediyen kalacaklardır.

75. Azapları asla hafifletilmez; kurtulmaktan da ümitlerini kesmişlerdir.

76. Biz onlara zulmetmedik; onların kendileri zâlimdi.

77. Cehennemin bekçisine “Ey Mâlik, Rabbin artık bizi öldürsün” diye seslenirler. Mâlik de “Siz böylece kalacaksınız” der.

78. And olsun ki Biz, size hakkı getirmiştik; fakat çoğunuz haktan hoşlanmadı.

79. Yoksa onlar Peygambere karşı bir tuzak kurmayı mı kararlaştırdılar? Biz de onların tuzaklarını boşa çıkarıp cezâlarını vermeye kararlıyız.

80. Veya sırlarını ve fısıltılarını işitmediğimizi mi sanıyorlar? Elbette işitiyoruz; yanlarındaki meleklerimiz de onların her şeyini kaydediyorlar.

81. De ki: Eğer Rahmân’ın bir oğlu olsaydı ona ibâdet edenlerin ilki ben olurdum.

82. Göklerin ve yerin Rabbi ve Arşın Rabbi olan Allah, onların yakıştırdıklarından münezzehtir.

83. Bırak onları, bâtıl düşüncelerine dalsınlar ve kendilerine vaad edilen güne kavuşuncaya kadar oyalanadursunlar.

84. Gökte de ilâh O’dur, yerde de ilâh O’dur. O’nun hikmeti her şeyi kuşatır, O, her şeyi hakkıyla bilir.

85. Göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin mülkü O’na âit olan Allah’ın şânı ne yücedir! Kıyâmetin vaktine dâir bilgi O’nun katındadır. Siz de O’na döndürüleceksiniz.

86. Müşriklerin Onu bırakıp da kulluk ettikleri şeyler ise bir şefaatte bulunamazlar. Ancak bilerek hakka şâhitlik edenler o gün şefaat edebilirler.

87. Onlara kendilerini kimin yarattığını sorsan, elbette “Allah” derler. O halde nasıl da yüzleri haktan çevriliyor?

88. Peygamberin “Yâ Rabbi, bunlar îmân etmeyen bir topluluktur” dediğini Allah biliyor.

89. Sen onlara aldırma ve “Selâmetle” deyiver. Onlar âkıbetlerini yakında bileceklerdir.

Duhân Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 59 âyettir. Kur'ân-ı Kerimin Kadir Gecesinde indirildiğini beyan ederek başlar. Kıyâmet gününü, Cennet ve Cehennem ehlinin hallerini anlatır. Mûsâ Aleyhisselâmın kıssasına da temas edilmektedir. Kıyâmet alâmetlerinden olarak göğü kaplayan bir dumandan bahsettiği için, duman mânâsına gelen Duhân ismiyle anılmıştır. Bir hadis-i şerifte bu sûreyi Cuma gecesi okuyan kimsenin günahlarının bağışlanacağı bildirilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Hâ mîm.

2-3. Apaçık kitaba yemin olsun ki, Biz onu mübârek bir gecede indirdik. Biz onunla insanları sakındırırız.

4-6. O mübârek gecede her hikmetli iş katımızdan bir emirle ayırd edilir. Biz, Rabbinden bir rahmet eseri olarak peygamberler göndeririz. Şüphesiz ki O, her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.

7. O, göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbidir. Eğer hakikati idrâk edebilen kimselerseniz O'na îmân edersiniz.

8. Ondan başka ilâh yoktur. Dirilten ve öldüren O'dur. O, sizin ve sizden evvel gelip geçen atalarınızın Rabbidir.

9. Fakat onlar şüphe içinde eğlenip duruyorlar.

10-11. Artık göğün, insanları saracak apaçık bir dumanla dolacağı günü bekle. İşte bu pek acı bir azaptır.

12. O gün insanlar "Ey Rabbimiz, bizden azâbı kaldır; îmân edeceğiz" diyecekler.

13. Onlar nerede, öğüt almak nerede? Kendilerini Allah'ın azâbından açıkça sakındıran bir peygamber onlara gelmişti.

14. Sonra onlar peygamberden yüz çevirmişler ve "Kur'ân diye bize okuduğu şey ona başkası tarafından öğretilmiştir" yahut "O, bir mecnundur" demişlerdi.

15. Biz, o azâbı biraz kaldırırız; siz de hemen sözünüzden dönüverirsiniz.

16. Pek şiddetli bir şekilde sizi çarptığımız gün ise lâyık olduğunuz cezâyı vermiş oluruz.

17. And olsun ki, onlardan evvel Firavun kavmini de imtihan etmiştik. Onlara pek şerefli bir peygamber geldi ve dedi ki:

18. "Esaretiniz altındaki Allah'ın kullarını bana teslim edin. Ben size gönderilmiş emin bir peygamberim.

19. "Allah'a karşı büyüklük taslamayın. Ben size apaçık bir delil getirdim.

20. "Beni taşlamanıza karşı Rabbim ve Rabbiniz olan Allah'a sığınırım.

21. "Bana îmân etmeseniz de benden uzak durun ve bana ilişmeyin."

22. Sonra Rabbine duâ ederek "Muhakkak ki bunlar bir mücrimler gürûhudur" dedi.

23. Biz de Mûsâ'ya şöyle vahyettik: "Kullarımla beraber geceleyin yola çık. Çünkü takip edileceksiniz.

24. "Denizde açılan yolları kendi hâline bırak. Çünkü onlar boğulmaya mahkûm bir ordudur."

25-28. Nice bağları, pınarları, ekinleri, güzel konakları, safâsını sürdükleri nice nimetleri öylece geride bıraktılar. Biz de onlara başka kavimleri vâris kıldık.

29. Gök ve yer onlara ağlamadı. Onlara mühlet de verilmedi.

30-31. And olsun ki Biz, İsrailoğullarını Firavun'un o alçaltıcı azâbından kurtarmıştık. Şüphesiz o haddini aşanlardan bir zorba idi.

32. And olsun ki Biz, onları bilerek o zamanın milletlerine üstün kılmıştık.

33. Ve onlara, her birinde açık bir imtihan bulunan mûcizelerden vermiştik.

34-35. Şimdi bunlar diyor ki: "Biz bir defa öldükten sonra tekrar diriltilecek değiliz.

36. "Eğer doğru söylüyorsanız atalarımızı bize getirin."

37. Onlar mı daha hayırlı, yoksa Tübba' kavmi ile onlardan önce geçenler mi? Biz onların hepsini helâk ettik. Çünkü onlar bir mücrimler gürûhu olup

çıkmışlardı.[371]

38. Gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri Biz eğlence olsun diye yaratmadık.

39. Onları Biz ancak hak ve hikmetle yarattık; lâkin çoğu bunu bilmez.

40. O hüküm günü, herkesin bir araya toplanacağı bir gündür.

41. O gün, dostun dosta hiçbir faydası yoktur; onlar kimseden yardım da görmezler.

42. Ancak Allah'ın rahmet ettiği kimse müstesnâdır. Şüphesiz ki O'nun kudreti her şeye galiptir ve O, çok bağışlayıcıdır.

43-44. Zakkum ağacı günahkârların yiyeceğidir.

45-46. Erimiş bakıra benzer ki, kaynar su gibi karınlarda kaynar.

47. Onu tutun, Cehennemin ortasına sürükleyin.

48. Sonra da azap olarak başından aşağı kaynar su dökün.

49. Tad bakalım, sen çok aziz ve şerefli bir kimseydin!

50. İşte bu şüphe edip durduğunuz şeydir.

51. Takvâ sahipleri ise emin bir yerdedir.

52. Onlar bahçelerde ve pınar başlarındadırlar.

53. İnce ipekten ve parlak atlastan elbiseler giyinip karşılıklı otururlar.

54. Onları böyle mükâfatlandırırız. Bir de onları iri gözlü hûrilerle evlendiririz.

55. Orada bütün korkulardan emin olarak, her türlü meyveden isterler.

56-57. Dünyadaki ölümden başka, orada ölüm tatmazlar. Rabbinden bir lûtuf olarak Allah onları Cehennem azâbından da korumuştur. İşte en büyük kurtuluş budur.

58. İyice düşünüp öğüt alsınlar diye, bu Kur'ân'ı senin lisanınla indirerek kolaylaştırdık.

59. Artık onların başına gelecekleri bekle; onlar da bekleyip duruyorlar.

Câsiye Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 37 âyettir. Îmân esaslarına ve tevhid delillerine ağırlık verir; kıyâmet gününün dehşetini ve kâfirlerin o gün başına gelecekleri anlatır, mü'minlerin ise Allah'ın rahmetine erişeceklerini bildirir. 28'inci âyette her ümmetin kıyâmet günü diz çökmüş halde hakkındaki hükmün verilmesini bekleyecekleri bildirildiği için sûreye Câsiye adı verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Hâ mîm.

2. Bu kitabın indirilişi, kudreti her şeye galip olan vehikmeti her şeyi kuşatan Allah tarafındandır.

3. Muhakkak ki, göklerde ve yerde mü'minler için Allah'ın varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine işaret eden deliller vardır.

4. Kendi yaratılışınızda ve Allah'ın yeryüzüne yaydığı canlılarda da kesin olarak inanan bir topluluk için deliller vardır.

5. Gece ve gündüzün değişmesinde, Allah'ın gökten bir rızık indirip onunla yeryüzünü ölümünden sonra diriltmesinde ve rüzgârları değiştirmesinde de akıl sahibi bir topluluk için deliller vardır.

6. Bu, Allah'ın âyetleridir ki, sana hak ile okuyoruz. Allah'tan ve O'nun âyetlerinden sonra artık hangi söze inanacaklar?

7. Yalan uydurucu günahkârların hepsine yazıklar olsun!

8. O yalancı günahkâr ki, kendisine okunan Allah'ın âyetlerini dinler, sonra da, sanki hiç işitmemişçesine, büyüklük taslayarak inkârında direnir. Onu pek acı bir azapla müjdele.

9. Âyetlerimizden bir şey öğrendiğinde ise onu alaya alır. Öylelerinin hakkı hor ve hakir edici bir azaptır.

10. Önlerinde Cehennem vardır. Ne kazandıkları şeyler, ne de Allah'tan başka edindikleri dostlar, onlara hiçbir fayda vermez. Onlar için pek büyük bir azap

vardır.

11. Bu Kur'ân, bir hidâyet rehberidir. Rablerinin âyetlerini inkâr edenler için ise pek şiddetlisinden acı bir azap vardır.

12. O Allah ki, gemiler O'nun emriyle içinde akıp gitsin ve siz de lûtfundan nasibinizi arayıp şükredin diye denizleri hizmetinize verdi.

13. Göklerde ne var, yerde ne varsa hepsini Kendi tarafından bir lûtuf olarak sizin hizmetinize verdi. Şüphesiz ki bunda, düşünen bir topluluk için deliller vardır.

14. Îmân edenlere söyle, Allah'ın cezâ günlerinin geleceğini ummayanların eziyetlerine aldırış etmesinler. Çünkü Allah, her topluluğa kendi kazandığının karşılığını verecektir.

15. Kim güzel bir iş yaparsa kendi lehinedir. Kim kötülük yaparsa o da kendi aleyhinedir. Sonra hepiniz Rabbinizin huzuruna döndürüleceksiniz.

16. And olsun ki Biz İsrailoğullarına kitap, hikmet ve peygamberlik verdik, onları helâl ve temiz nimetlerle rızıklandırdık ve kendi zamanlarındaki diğer milletlere üstün kıldık.

17. Onlara din hususunda ve Âhirzaman Peygamberinin vasıfları hakkında apaçık deliller de verdik. Fakat onlar, kendilerine ilim ulaştıktan sonra, sırf aralarındaki haset ve ihtiras yüzünden ihtilâfa düştüler. Şüphesiz ki Rabbin, onların ihtilâfa düştükleri şey hakkında kıyâmet günü aralarında hüküm verecektir.

18. Sonra da seni dinde geniş ve doğru bir yol üzerinde kıldık. Artık ona tâbi ol; bilmeyenlerin heveslerine uyma.

19. Onlar seni Allah'tan gelecek hiçbir şeyden kurtaramazlar. Zâlimler birbirinin dostudur. Takvâ sahiplerinin dostu ise Allah'tır.

20. Bu Kur'ân, insanların kalb gözlerini açacak bir nur, kesin olarak inananlar için bir hidâyet ve rahmettir.

21. Yoksa o kötülükleri işleyenler, kendilerini îmân edip güzel işler yapan kimseler gibi tutacağımızı ve hayatlarında ve ölümlerinde onlarla eşit olacaklarını mı sandılar? Ne kötü bir hükme varıyorlar!

22. Allah, gökleri ve yeri hak ile ve adâlet üzere yarattı—tâ ki, kimse bir

haksızlığa uğratılmaksızın herkes kendi kazandığının karşılığını görsün.

23. Heves ve zevklerini ilâh edinen kimseyi gördün mü? Onun bu hâlini bildiği için Allah onu saptırmış, kulağını ve kalbini mühürlemiş, gözüne de perde çekmiştir. Allah'tan sonra artık onu doğru yola iletecek kimse yoktur. Hâlâ düşünmez misiniz?

24. Dediler ki: "Ancak bir dünya hayatımız vardır. Burada ölür, burada yaşarız. Bizi helâk eden de zamandır." Bu söylediklerine dâir hiçbir bilgileri yoktur; sadece bir zanna kapılmış gidiyorlar.

25. Kendilerine apaçık âyetlerimiz okunduğunda, "Doğru söylüyorsanız atalarımızı bize getirin" demekten başka bir delilleri olmaz.

26. De ki: Size hayat veren Allah'tır. Sonra O, sizi öldürür, sonra da geleceğinde şüphe olmayan kıyâmet gününde hepinizi toplar. Lâkin insanların çoğu bunu bilmez.

27. Göklerin ve yerin mülkü Allah'ındır. Kıyâmetin koptuğu gün ise bâtıla uyanlar hüsrâna düşmüştür.

28. O günün dehşetinden bütün ümmetlerin diz üstü çöktüğünü görürsün. Her ümmet kendi amel defterine çağırılır. Onlara, "Bugün yaptıklarınızın karşılığını göreceksiniz" denir.

29. Bu, size hakkı söyleyen kitabımızdır. Bütün yaptıklarınızı Biz kaydettiriyorduk.

30. Îmân eden ve güzel işler yapanları, Rableri rahmetine eriştirecektir. Bu ise apaçık kurtuluşun tâ kendisidir.

31. İnkâr edenlere gelince: Size âyetlerim okunmadı mı? Fakat siz büyüklük tasladınız ve bir mücrimler gürûhu olup çıktınız.

32. Size "Allah'ın vaadi haktır; kıyâmetin kopacağında şüphe yoktur" dendiğinde, siz "Kıyâmet neymiş, biz bilmeyiz. Biz onu bir tahminden ibaret sanıyoruz; buna dâir kesin bir inancımız yok" demiştiniz.

33. Yaptıkları işlerin kötülüğü kendilerine görünmüş ve alaya aldıkları şey onları çepeçevre kuşatmıştır.

34. Onlara denir ki: "Siz bugüne kavuşmayı nasıl unuttuysanız, bugün de Biz, sizi unutur, duâlarınıza cevap vermeyiz. Yeriniz ateştir; hiçbir yardımcınız da

yoktur.

35. “Çünkü siz Allah’ın âyetlerini eğlence edinmiştiniz ve dünya hayatı sizi aldatmıştı.” Bugünden sonra onlar ne Cehennemden çıkarılacak, ne de özürleri kabul edilecektir.

36. Ezelden ebede her türü hamd ve övgü, şükür ve minnet, göklerin Rabbi, yerin Rabbi ve Âlemlerin Rabbi olan Allah’a mahsustur.

37. Göklerde ve yerde büyüklük O’nundur. O’nun kudreti her şeye galiptir, O’nun hikmeti her şeyi kuşatır.

Ahkaf Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 35 âyettir. Îmân esasları ve bilhassa kıyâmet ile ilgili hususlar bu sûrede de ağırlıktadır. Sûre, mü'minlere anne ve babaya iyilik etmeyi de emreder; bu arada cinlerden bir topluluğun Kur'ân'ı dinleyerek îmân ettiklerini bildirir. Hazret-i Hûd'un peygamber olarak gönderildiği Âd kavminin kıssası da zikredilmiş ve sûre, bu kavmin oturduğu yerin ismi olan Ahkaf adıyla anılmıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Hâ mîm.

2. Bu kitabın indirilişi, kudreti her şeye galip olan ve hikmeti her şeyi kuşatan Allah tarafındandır.

3. Biz, gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri ancak hak ve hikmet ile ve belli bir müddet için yarattık. İnkâr edenler ise, sakındırıldıkları âkıbetten yüz çeviriyorlar.

4. De ki: Gördünüz mü Allah'ı bırakıp da taptıklarınızı? Onlar yeryüzünde ne yaratmışlarsa gösterin bana! Yoksa onların göklerde bir ortaklığı mı var? İddiânızda doğru iseniz, bana Kur'ân'dan önceki bir kitabı yahut evvelki peygamberlerin ilminden size intikal etmiş bir delili getirin.

5. Allah'ı bırakıp da, kıyâmete kadar kendilerine cevap veremeyecek olanlara duâ eden kimseden daha sapık kim vardır? Yalvardıkları şeylerin, onların duâsından haberi bile yoktur.

6. İnsanlar Allah'ın huzurunda toplandığında, taptıkları şeyler onlara düşman kesilir ve onların ibâdetlerini inkâr ederler.

7. Onlara apaçık âyetlerimiz okunduğunda, inkâr edenler, kendilerine gelmiş olan hak kitap için "Bu açık bir sihirdir" dediler.

8. Yoksa onu kendisi mi uydurdu diyorlar? De ki: Onu ben uydurmuşsam Allah'ın azâbından beni kurtarmaya sizin gücünüz yetmez. İçine daldığınız iftirâları en iyi bilen O'dur. Aramızda şâhit olarak O yeter. O, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

9. De ki: Peygamberlik benimle başlamadı. Bana ve size ne yapılacağını da bilemem. Ben ancak bana vahyolunana uyarım. Ve ben ancak apaçık bir sakındırıcıyım.

10. De ki: Söyleyin bana, eğer bu Kur'ân, Allah tarafından gönderildiği halde onu inkâr ettiyseniz ve İsrailoğullarından bir şâhit de Tevrât'a dayanarak onun hak kitap olduğuna şâhitlik edip îmân ettiği halde siz îmân etmeyi büyüklüğünüze yediremezseniz, zâlim olmaz mısınız? Muhakkak ki Allah, zâlimler gürûhuna yol göstermez.

11. Kâfirler, îmân edenler için dediler ki: "Eğer bu dinde bir hayır olsaydı ona inanmakta mü'minler bizi geçemezdi." Kur'ân ile doğru yola girmeyi kabul etmedikleri için, "Bu eski bir uydurmadır" derler.

12. Kur'ân'dan önce de bir rehber ve rahmet olarak Mûsâ'nın kitabı vardı. Bu Kur'ân ise, evvelki kitapları doğrulayan bir kitaptır ki, zulmedenleri zulümlerinin âkıbetinden sakındırmak için ve iyilik sahiplerine de bir müjde olmak üzere Arap lisanıyla gönderilmiştir.

13. "Rabbimiz Allah'tır" deyip sonra da doğru yolda sebat edenler için hiçbir korku yoktur; onlar mahzun da olmayacaklardır.

14. Onlar Cennet ehlidir ve yaptıklarına mükâfat olarak orada ebediyen kalacaklardır.

15. İnsana Biz, anne ve babasına iyilik etmeyi emrettik. Annesi onu zahmetle taşıdı, zahmetle doğurdu. Onun anne karnında taşınması ve sütten kesilmesi otuz aydır. Nihâyet olgunluğa erişip kırk yaşına vardığında, "Yâ Rabbi!" diye duâ etti. "Bana, anneme ve babama bağışladığın nimetlerin şükrünü edâ etmeye ve râzı olacağın güzel işler yapmaya beni muvaffak et. Neslimden gelenleri de sâlih kimseler kıl. Ben, Sana yönelerek günahlarımdan tevbe ettim ve ben, Sana teslim olanlardanım."

16. Onlar öyle kimselerdir ki, Biz onların yaptıklarından güzel olanlarını kabul eder, günahlarını da bağışlarız. Onlar Cennet ehli içindedir. İşte bu, onlara vaad edilmiş dosdoğru bir sözdür.

17. Anne ve babasına "Öf sizden! Beni öldükten sonra diriltilmekle mi korkutuyorsunuz? Halbuki benden evvel nice nesiller gelip geçti" diyen kimseye gelince: Anne ve babası Allah'tan onun için hidâyet isteyip, "Yazıklar olsun sana! Gel, îmân et Allah'ın vaadi haktır" diyorlardı. O ise "Bu eskilerin masallarından başka bir şey değil" diyordu.

18. Öyleleri, kendilerinden önce gelip geçen cin ve insan toplulukları içinde azâbı hak etmiş kimselerdir. Onlar hüsrâna uğramışlardır.

19. Herkes için yaptıklarına karşılık dereceler vardır. Onlara yaptıklarının karşılığı eksiksiz ödenir ve haksızlığa uğratılmazlar.

20. O gün kâfirler Cehennem ateşine sunulurlar. Onlara denir ki: Siz bütün zevklerinizi dünya hayatınızda tattınız ve onlarla safânızı sürdünüz. Bugün de, yeryüzünde haksız yere büyüklük taslamanıza ve yoldan çıkmanıza karşılık hor ve hakir edici bir azapla cezâlandırılacaksınız.

21. Âd kavminin kardeşi Hûd'u da hatırla ki, Ahkaf'ta bulunan kavmini Allah'ın azâbıyla korkutmuştu. O'ndan evvel ve sonra da peygamberler gelip geçti. Hûd, kavmine: "Allah'tan başkasına ibâdet etmeyin," dedi. "Yoksa büyük bir günün azâbının size erişmesinden korkarım."

22. Onlar "Sen bizi ilâhlarımızdan vazgeçirmek için mi geldin?" dediler. "Doğru söylüyorsan, bize vaad ettiğin azâbı getir."

23. Hûd dedi ki: "O azâbın vaktine dâir bilgi Allah katındadır. Benimle gönderileni size tebliğ ediyorum; fakat görüyorum ki siz câhillik eden bir kavimsiniz."

24. Onu vâdilerine doğru gelen bir bulut şeklinde görünce, "Bu bize yağmur getiren bir buluttur" dediler. Hûd "Hayır," dedi. "O, sizin çabuklaştırılmasını istediğiniz azâbın tâ kendisidir. O bir rüzgârdır ki, içinde pek acı bir azap vardır.

25. "Rabbinin emriyle her şeyi mahveder." Sonra helâk oldular ve ortada evlerinden başka bir şey görünmez oldu. Mücrimler gürûhunu işte böyle cezâlandırırız.

26. And olsun ki, size vermediğimiz imkânları Biz onlara vermiştik. Onlara kulaklar, gözler ve kalbler de vermiştik. Fakat ne kulakları, ne gözleri, ne de kalbleri onlara bir fayda sağlamadı ve âyetlerimizi bile bile inkâr ettiler. Alaya aldıkları şey de onları çepeçevre kuşatıverdi.

27. And olsun ki etrafınızdaki beldelerden nicelerini Biz helâk ettik. Onlara, belki inkâr ve isyanlarından dönerler diye âyetlerimizi de çeşitli şekillerde açıklamıştık.

28. Onların, Allah'a yaklaşmak için O'ndan başka ilâh edindikleri şeyler kendilerine yardım etseydi ya! Fakat o ilâhları kaybolup gittiler. İftirâlarının ve uydurup durdukları şeyin neticesi işte budur.

29. Hani, Kur’ân’ı dinlemeleri için cinlerden bir topluluğu sana göndermiştik. Huzuruna geldiklerinde, birbirlerine “Susun” dediler. Kur’ân okunduktan sonra da, inkâr ve isyandan sakındırmak üzere kavimlerine döndüler.

30. “Ey kavmimiz,” dediler. “Biz Mûsâ’dan sonra indirilen, kendisinden önceki kitapları doğrulayan, hakka ve dosdoğru bir yola ileten bir kitap dinledik.

31. “Ey kavmimiz! Sizi Allah’a çağıran peygambere uyun ve ona îmân edin ki, Allah da sizin günahlarınızı bağışlasın ve acı bir azaptan sizi korusun.

32. “Allah’ın dâvetçisine uymayan kimse, yeryüzünde Allah’ı âciz bırakıp da kendisine gelecek azâba mâni olamaz. Onun Allah’tan başka yardımcıları da olmaz. Öyleleri apaçık bir sapıklık içindedirler.

33. Gökleri ve yeri yaratan ve onları yaratmakta hiçbir güçlük çekmeyen Allah’ın, ölüleri diriltmeye de kàdir olduğunu onlar görmedi mi? Evet, O elbette her şeye kàdirdir.

34. Ateşe sunuldukları gün kâfirlere “Bu hak değil miymiş?” denir. Onlar “Evet, Rabbimize yemin olsun ki hakmış” derler. Allah buyurur ki: “Öyleyse inkârınızdan dolayı şimdi tadın azâbı!”

35. O azim ve sebat sahibi peygamberlerin sabrettiği gibi sen de sabret. Kâfirlerin başına gelecek azap için acele etme. Onlar, kendilerine vaad olunan azâbı gördükleri gün, dünyada günün bir kısmından fazla kalmadıklarını sanırlar. Bu bir tebliğdir. Yoldan çıkmış bir topluluktan başkası helâk edilir mi hiç?

Muhammed Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 38 âyettir. Mü'minler ile kâfirlerin ve münâfıkların vasıflarına ve âkıbetlerine işaret eder, Allah yolunda cihad ile ilgili hususlara yer verir ve mü'minleri muvaffakiyetle müjdeler. İkinci âyetinde Peygamber Efendimizin (a.s.m.) adı açıkça geçtiği için sûre onun mübârek ismiyle anılmıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. İnkâr eden ve halkı Allah yolundan alıkoyanların yaptıklarını Allah boşa çıkarmıştır.

2. Îmân eden, güzel işler yapan ve Rabbinden hakkın tâ kendisi olarak Muhammed'e indirilmiş olana inananların ise Allah günahlarını örtmüş ve onlara dünyada ve âhirette muvaffakiyet vermiştir.

3. Çünkü inkâr edenler bâtıla uymuş, îmân edenler ise Rablerinden gelen hakka tâbi olmuşlardır. Allah, insanlara hallerini böylece açıklar.

4. Kâfirlerle harpte karşılaştığınız zaman boyunlarını vurun. Nihâyet onları mağlûp ettiğinizde, kalanlarını esir alın. Sonra onları ister bedelsiz olarak, ister fidye karşılığında serbest bırakırsınız. Harp âletleri bırakılıp savaş sona erinceye kadar bu şekilde devam edin. Allah'ın emri böyledir. Allah dileseydi, muharebesiz de onlara lâyık oldukları cezâyı verirdi. Fakat O, sizi birbirinizle imtihan etmek için cihadı emretmiştir. Allah yolunda öldürülenlerin amellerini ise O asla boşa çıkarmaz.

5. Onları muratlarına erdirir ve amellerini kabul eder.

6. Ve onları, kendilerine dünyada bildirdiği Cennetine koyar.

7. Ey îmân edenler! Siz Allah'ın dinine yardım ederseniz O da size yardım eder ve size sebat verir.

8. İnkâr edenlere gelince, onlar da yüz üstü sürünsünler! Allah onların yaptıklarını boşa çıkaracaktır.

9. Çünkü onlar Allah'ın indirdiğini beğenmemiş, Allah da onların amellerini mahvetmiştir.

10. Onlar yeryüzünde dolaşıp da kendilerinden öncekilerin âkıbetlerinin ne olduğuna bakmadılar mı? Allah onların kökünü kırdı. Bu kâfirler için de benzer bir âkıbet vardır.

11. Zira Allah îmân edenlerin dostudur. Kâfirlerin ise hiçbir dostu yoktur.

12. Muhakkak ki Allah, îmân eden ve güzel işler yapanları, altından ırmaklar akan Cennetlere yerleştirecektir. İnkâr edenler de bu dünyada nasiplerini alır ve hayvan gibi yiyip içerler; varacakları yer ise ateştir.

13. Seni yurdundan çıkaran bu beldeden daha kuvvetli nice beldeler vardı ki Biz onları helâk ettik; hiçbir yardımcıları da olmadı.

14. Rabbinden bir delil üzerinde olan kimse, kötü işi kendisine hoş gösterilmiş ve heveslerinin peşine düşmüş kimse gibi olur mu?

15. Takvâ sahiplerine vaad olunan Cennetin tasviri şöyledir: Orada tadı, rengi, kokusu bozulmayan sudan ırmaklar vardır. Tadı değişmeyen sütten ırmaklar vardır. İçenlere lezzet veren şaraptan ırmaklar vardır. Süzülmüş baldan ırmaklar vardır. Onlar için orada bütün meyveler ve Rablerinden bir de bağışlanma vardır. Bu nimetlere erişen kimse, ebediyen ateşte kalan ve kaynar su içirilip de bağırsakları parçalanan kimse gibi olur mu?

16. Onlardan seni dinleyen münâfıklar vardır. Nihâyet senin yanından ayrıldıklarında, kendilerine ilim verilmiş olanlara “Demin ne söyledi, anladınız mı?” derler. Öylelerinin Allah kalblerini mühürlemiş ve onlar heveslerinin peşine düşmüşlerdir.

17. Doğru yolu kabul edenlere gelince, Allah onların hidâyetini arttırmış ve onları takvâya muvaffak etmiştir.

18. Onlar kıyâmetin ansızın başlarına gelmesinden başka bir şeyi mi bekliyorlar? Onun alâmetleri gelmiştir. Kıyâmet gelip çattığında ibret almaları neye yarar?

19. Bil ki Allah’tan başka ilâh yoktur. Kendi günahın için de, mü’min erkek ve mü’min kadınlar için de Allah’tan af dile. Allah sizin nerede dolaşıp nereye varacağınızı bilir.

20. Îmân edenler, “Keşke cihadı emreden bir sûre indirilseydi” diyorlar. Açık ve kesin bir sûre indirilip de onda cihad zikredilince, kalbinde nifak hastalığı bulunanlar, üzerine ölüm baygınlığı çökmüş kimsenin bakışıyla sana bakarlar. Onların hakkı büyük bir helâktir.

21. Onlara düşen, itaatten ve güzel sözden ibarettir. İş ciddîleştiğinde Allah’ın emrine sadâkat gösterselerdi, elbette onlar için daha hayırlı olurdu.

22. Demek siz İslâmdan yüz çevirip bir iş başına geçtiğinizde yeryüzünde bozgunculuk edecek ve akrabâlık bağlarını kesip atacaksınız, öyle mi?

23. İşte Allah’ın rahmetinden uzaklaştırdığı ve kulaklarını sağır, gözlerini kör ettiği kimseler onlardır.

24. Onlar Kur’ân’ı anlamaya çalışmazlar mı? Yoksa kalblerinin üzerinde kilit mi var?

25. Doğru yol kendilerine belli olduktan sonra tekrar inkâra dönenlere yaptıklarını şeytan hoş göstermiş ve boş hayallerle onları avutmuştur.

26. Çünkü onlar, Allah’ın indirdiğini beğenmeyenlere, “Biz size bazı hususlarda uyacağız” demişlerdir. Allah ise onların gizlediklerini bilir.

27. Melekler yüzlerine ve arkalarına vura vura canlarını alırken onların hâli ne olacak?

28. Bu âkıbetlerine sebep, Allah’ın râzı olduğu şeyi beğenmeyip O’nun gazabını çekecek şeylere uymalarıdır. Allah da onların amellerini boşa çıkarmıştır.

29. Yoksa kalblerinde nifak hastalığı bulunanlar, Allah, onların kinlerini meydana çıkarmayacak mı sandılar?

30. Dileseydik Biz onları sana gösterirdik de yüzlerinden tanırdın. And olsun ki sen onları konuşma tarzlarından da tanırsın. Allah ise bütün yaptıklarınızı bilir.

31. And olsun ki, içinizden mücâhidleri ve sabredenleri ayırd etmek ve hâlinizi meydana çıkarmak için Biz sizi imtihan edeceğiz.

32. İnkâr eden, halkı Allah yolundan alıkoyan ve doğru yol kendilerine belli olduktan sonra Peygambere karşı gelenler, Allah’a en küçük bir zarar vermiş olmazlar. Allah ise onların bütün amellerini boşa çıkarır.

33. Ey îmân edenler! Allah’a itaat edin, Peygambere itaat edin ki amellerinizi boşa çıkarmış olmayın.

34. İnkâr eden ve halkı Allah yolundan alıkoyan, sonra da kâfir olarak ölenleri Allah bağışlamaz.

35. Üstün olduğunuz bir sırada gevşeklik gösterip de zilletle barışa talip olmayın. Allah sizinle beraberdir; yaptıklarınızın karşılığını noksan bırakmaz.

36. Dünya hayatı bir oyun ve oyalanmadan ibarettir. Eğer îmân eder ve Allah'ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınırsanız O size mükâfatınızı verir. Üstelik Allah sizden bütün malınızı da istemiyor.

37. Eğer sizden bütün malınızı isteyip de sizi zorlasaydı, cimrilik ederdiniz. Bu da, Allah'a ve bağışta bulunacağınız kimselere karşı sizde kin ve nefret duygularını ortaya çıkarırdı.

38. Siz, Allah yolunda bağışta bulunmaya çağırılan kimselersiniz. Fakat içinizden bazıları cimrilik eder. Cimrilik eden ise kendi zararına cimrilik etmiş olur. Allah ganîdir; muhtaç olan sizsiniz. Eğer yüz çevirirseniz O, sizin yerinize başka bir topluluk getirir ki, onlar sizin gibi Allah'a itaatsizlik etmezler.

Fetih Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 29 âyettir. Hicretin altıncı yılında Peygamber Efendimiz 1400 Sahâbî ile birlikte, umre yapmak niyetiyle ilk defa Mekke'ye doğru yola çıkmıştı. Mekke'ye yakın bir yer olan Hudeybiye'ye geldiklerinde müşrikler onların Mekke'ye girmelerine mâni olmaya karar verdiler. Yapılan görüşmeler sonunda Hudeybiye Antlaşması imzalandı. Antlaşma şartları zâhirde Müslümanların aleyhine görünüyordu. Ashâb-ı Kiram bu yüzden büyük bir üzüntü içinde Medine'ye geri dönerken Fetih Sûresi nâzil olarak onları Mekke'nin fethiyle ve daha birçok fetihlerle müjdeledi. Gerçekten de, sûrede vaad edildiği gibi, Hicretin sekizinci yılında Mekke 10 bin kişilik bir orduyla ve savaşsız olarak fethedildi. Hudeybiye hâdisesinin çeşitli safhalarını içine alan sûre, Ashâb-ı Kirâmın faziletlerini zikrederek sona erer.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Biz sana apaçık bir fetih yolu açtık.

2. Tâ ki Allah senin geçmiş ve gelecek günahlarını bağışlasın, üzerindeki nimetini tamamlasın ve seni dosdoğru bir yola iletsin.

3. Ve Allah sana pek şerefli bir zaferle yardım etsin.

4. İmânlarına îmân katmak için mü'minlerin kalblerine sükûnet ve emniyet indiren O'dur. Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah, her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yapar.

5. Allah size böylece lûtufta bulundu ki, mü'min erkeklerin ve mü'min kadınların günahlarını bağışlayıp, onları altından ırmaklar akan Cennetlere ebediyen kalmak üzere yerleştirsin. Bu ise Allah katında pek büyük bir kurtuluştur.

6. Bir de, Allah hakkında kötü zanlara kapılan münâfık erkek ve kadınlar ile müşrik erkek ve kadınları da azaplandırsın. Onların kötülükleri kendi aleyhlerine dönecektir. Allah onlara gazap etmiş, onları rahmetinden uzaklaştırmış ve kendilerine Cehennemi hazırlamıştır. Gidilecek ne kötü bir yerdir orası!

7. Göklerin ve yerin orduları Allah'ındır. Allah'ın kudreti her şeye galiptir ve

O’nun hikmeti her şeyi kuşatır.

8. Biz, seni insanlar üzerine bir şâhit, bir müjdeleyici ve bir sakındırıcı olarak gönderdik.

9. Tâ ki Allah’a ve Resulüne îmân edin, ona yardım edin, ona hürmet edin. Allah’ı da sabah akşam tesbih edin.

10. Ölünceye kadar sana bağlı kalacaklarına söz vererek sana bîat edenler Allah’a bîat etmişlerdir. Allah’ın kudret ve yardımı onların üzerindedir. Ahdini bozan, kendi aleyhine bozmuş olur. Allah’a verdiği sözü yerine getirene ise Allah pek büyük bir mükâfat verecektir.

11. Bedevîlerden Hudeybiye’de seninle beraber bulunmayıp da arkada kalanlar, “Mallarımız ve âilelerimiz bizi oyaladı. Allah’tan affımızı dile” diyecekler. Onlar, kalblerinde olmayanı dilleriyle söylüyorlar. De ki: Eğer Allah, size bir fayda yahut zarar vermek murad etse, buna kim mâni olabilir? Gerçekten Allah, bütün yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

12. Sandınız ki, Peygamber ve mü’minler bir daha âilelerinin yanına ebediyen dönmeyecekler. Kalbinize böylesi hoş gösterildi de pek kötü bir zanda bulundunuz. Böylece helâk olmayı hak etmiş bir topluluk olup çıktınız.

13. Kim, Allah’a ve Resulüne îmân etmezse, muhakkak ki Biz kâfirler için çılgın bir ateş hazırladık.

14. Göklerin ve yerin mülkü Allah’ındır. O, dilediğini bağışlar, dilediğine azap verir. Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

15. Geride kalanlar, siz ganimetler elde etmek üzere sefere çıkarken, “İzin verin, biz de arkanızdan gelelim” diyecekler. Onlar Allah’ın takdirini değiştirmek istiyorlar. De ki: Arkamızdan gelmeyeceksiniz; Allah daha önce böyle buyurmuştur. Onlar “Hayır, siz bizi kıskanıyorsunuz” diyecekler. Doğrusu onlar anlayışı pek kıt kimselerdir.[372]

16. Bedevîlerden geride kalanlara de ki: Siz yakında kuvvetli bir kavimle savaşmaya çağırılacaksınız. Ya teslim olacaklar veya onlarla savaşacaksınız. Bu dâvete uyarsanız Allah size güzel bir mükâfat verecek. Eğer daha önce yüz çevirdiğiniz gibi bundan da yüz çevirirseniz, sizi pek acı bir azapla cezâlandıracaktır.

17. Harbe katılmamakta kör olana vebâl yoktur, topal olana vebâl yoktur, hasta

olana vebâl yoktur. Kim Allah'a ve Resulüne itaat ederse, Allah onu altından ırmaklar akan Cennetlere koyar. Kim yüz çevirirse, onu da pek acı bir azapla cezâlandırır.

18. And olsun ki, o ağacın altında sana bîat eden mü'minlerden Allah râzı oldu. Kalblerinde olanı bildiği için Allah onların üzerine sükûnet ve emniyet indirdi ve onları pek yakın bir fetihle mükâfatlandırdı.

19. Elde edecekleri pek çok ganimetleri de onlara nasip etti. Çünkü Allah'ın kudreti her şeye galiptir ve hikmeti her şeyi kuşatır.[373]

20. Allah size, elde edeceğiniz pek çok ganimetler vaad etti. Mü'minlere bir delil olsun diye ve sizi dosdoğru bir yola iletmek için de bu ganimetleri çabuklaştırdı ve insanların ellerini üzerinizden çekti.

21. Bundan başka, henüz gücünüzün yetmediği, fakat Allah'ın ilmiyle kuşattığı birçok fetihleri de size nasip etti. Allah, her şeye hakkıyla kàdirdir.

22. O kâfirler sizinle savaşacak olsalardı arkalarını dönüp kaçacaklar, sonra ne bir dost, ne de bir yardımcı bulamayacaklardı.

23. Allah'ın evvelden beri cereyan eden kanunu budur. Allah'ın kanununda asla bir değişiklik bulamazsın.

24. Sizi onlara muzaffer kıldıktan sonra Mekke vâdisinde onların elini sizden, sizin elinizi de onlardan çeken O'dur. Allah, bütün yaptıklarınızı hakkıyla görür.[374]

25. Sizi Mescid-i Harâmı ziyaret etmekten, kurbanlarınızı da yerlerine ulaşmaktan alıkoyanlar, kâfirlerin tâ kendisidir. Eğer onların arasında sizin bilmediğiniz mü'min erkekler ve mü'min kadınlar bulunmasaydı ve sizin de bilmeden onları ezerek bir üzüntüye uğramanız ihtimali olmasaydı, savaşmanıza izin verirdik. Fakat dilediğini rahmetine eriştirmek için Allah sizin elinizi onlardan çektirdi. Eğer mü'minler ve kâfirler birbirinden ayırd edilmiş olsaydı, onlardan kâfir olanlarını pek acı bir felâkete uğratırdık.

26. Kâfirler kalblerine câhiliyet taassubundan ibaret olan o gayreti yerleştirdiklerinde, Allah, Resulünün ve mü'minlerin üzerine sükûnet ve emniyetini indirdi ve onlara takvâda ve sözlerine bağlılıkta sebat verdi. Zâten onlar buna lâyık ve ehil kimselerdi. Allah ise her şeyi hakkıyla bilir.

27. And olsun ki Allah, Resulünün gördüğü rüyanın hak olduğunu tasdik etti. İnşaallah hepiniz emniyet içinde ve saçlarınızı tıraş etmiş veya kısaltmış olarak

Mescid-i Harâma gireceksiniz. Allah, sizin bilmediğinizi bilir; onun için, Mekke’nin fethinden önce size yakın bir fetih daha ihsân etti.[375]

28. Bütün dinlere üstün kılmak üzere Resulünü hidâyet ve hak din ile gönderen O’dur. Buna şâhit olarak Allah yeter.

29. Muhammed, Allah’ın Resulüdür. Onunla beraber olanlar da kâfirlere karşı şiddetli, kendi aralarında ise pek merhametlidirler. Sen onların rükû ve secde ettiklerini görürsün. Onlar, Allah’ın lûtfunu ve rızâsını ararlar. Yüzlerinde ise secde izi vardır. Onların Tevrât’taki vasıfları budur. İncil’deki vasıfları ise şöyledir: Onlar filizini çıkarmış, sonra git gide kuvvet bulmuş, kalınlaşmış ve gövdesi üzerinde yükselmiş bir ekine benzer ki, ekincilerin pek hoşuna gider. Allah’ın onları böylece çoğaltıp kuvvetlendirmesi, kâfirleri öfkeye boğmak içindir. Onlardan îmân eden ve güzel işler yapanlara Allah mağfiret ve büyük bir mükâfat vaad etmiştir.

Hucurât Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 18 âyettir. Mü'minler arasındaki münâsebetleri tanzim eden ve kardeşlik duygularını sağlamlaştıran bazı mühim esaslara yer verir. Dördüncü âyette Peygamber Efendimize (a.s.m.), onun evinin arkasından ismiyle seslenenlerin bu davranışlarının hürmet ve edebe aykırı olduğunu bildirdiği için, sûreye, "odalar" mânâsına gelen Hucurât ismi verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Ey îmân edenler! Kendi fikrinizi Allah ve Resulünün emirlerinin önüne geçirmeyin ve Allah'tan korkun. Şüphesiz ki Allah her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla bilir.

2. Ey îmân edenler! Sesinizi Peygamberin sesinden fazla yükseltmeyin; birbirinize bağırdığınız gibi ona bağırmayın—yoksa amelleriniz mahvolup gider de farkında bile olmazsınız.

3. Resulullahın huzurunda seslerini kısanlara gelince; işte onların kalblerini Allah takvâ imtihanında muvaffak etmiştir. Onlar için mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır.

4. Sana, odaların arkasından seslenenlerin çoğu ise Peygambere lâyık olduğu hürmeti göstermeyi akıl edemeyen kimselerdir.

5. Eğer sen onların yanına çıkıncaya kadar sabretselerdi elbette kendileri için daha hayırlı olurdu. Allah ise çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

6. Ey îmân edenler! Eğer fâsıkın biri size bir haber getirirse onu araştırın—yoksa câhillik edip bir topluluğa kötülük eder, sonra da yaptığınıza pişman olursunuz.

7. Bilin ki Allah'ın Resulü aranızdadır. Eğer o birçok işte size uyacak olsaydı sıkıntıya düşerdiniz. Fakat Allah size îmânı sevdirdi, onu kalblerinize benimsetti ve inkârı, fıskı ve isyanı size çirkin gösterdi. İşte onlar doğru yola erişmiş olanların tâ kendisidir.

8. Bu Allah'tan bir lûtuf ve nimettir. Allah ise her şeyi hakkıyla bilir, her şeyi hikmetle yapar.

9. Mü’minlerden iki topluluk birbiriyle çarpışacak olursa aralarını düzeltin. Onlardan biri diğerine karşı tecâvüzünde ısrar ederse, saldıran tarafla, onlar Allah’ın hükmüne dönünceye kadar savaşın. Eğer dönerlerse siz de aralarını adâletle düzeltin ve doğruluktan ayrılmayın. Şüphesiz ki Allah, adâleti ve doğruluğu muhâfaza edenleri sever.

10. Mü’minler kardeştirler; siz de kardeşlerinizin arasını düzeltin ve Allah’tan korkun ki rahmete erişesiniz.

11. Ey îmân edenler! Bir topluluk diğer bir topluluğu alaya almasın; belki onlar kendilerinden daha hayırlıdır. Kadınlar da diğer kadınları alaya almasın; belki onlar kendilerinden daha hayırlıdır. Birbirinizi ayıplamayın; birbirinize kötü lâkaplar da takmayın. Îmân ettikten sonra bir mü’mine fâsıklık yakıştırmak ne kötüdür! Kim bu günahları işler ve tevbe etmezse işte onlar zâlimlerin tâ kendisidir.

12. Ey îmân edenler! Zannın birçoğundan kaçının. Çünkü zannın bir kısmı büyük günahtır. Birbirinizin gizli hallerini ve kusurlarını araştırmayın; birbirinizi gıybet de etmeyin. Sizden biri, ölü kardeşinin etini yemekten hoşlanır mı? Bundan tiksinirsiniz. Öyleyse Allah’tan korkun. Şüphesiz ki Allah, tevbeleri kabul edici ve çok merhamet edicidir.[376]

13. Ey insanlar! Biz, sizi bir erkekle bir dişiden yarattık; sonra da, birbirinizi tanıyıp kaynaşasınız ve aranızdaki münâsebetleri bilesiniz diye sizi milletlere ve kabilelere ayırdık. Allah katında en şerefliniz, O’ndan en çok korkanınızdır. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla bilir, her şeyden hakkıyla haberdardır.

14. Bedevîlerden bazıları “Îmân ettik” dediler. Onlara de ki: Hayır, îmân etmediniz. Siz “Müslüman olduk” deyin; çünkü îmân henüz kalbinize girmiş değildir. Eğer Allah’a ve Resulüne itaat ederseniz, O, sizin amellerinizin mükâfatından hiçbir şeyi noksan bırakmaz. Şüphesiz ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.[377]

15. Mü’minler ancak o kimselerdir ki, Allah’a ve Resulüne îmân ederler, sonra hiçbir zaman îmânlarında şüpheye düşmezler ve mallarıyla ve canlarıyla Allah yolunda cihad ederler. İşte onlar îmânlarında sâdık olanların tâ kendisidir.

16. De ki: Siz dininizi Allah’a mı öğretiyorsunuz? Allah, göklerde ve yerde ne varsa bilir. Allah, her şeyi hakkıyla bilir.

17. Onlar İslâma girmekle seni minnet altında bırakmak istiyorlar. De ki: Müslümanlığınızı başıma kakmayın. Eğer îmânınızda sâdıksanız, sizi îmâna

kavuşturduğu için asıl sizin Allah’a minnettar olmanız gerekir.

18. Şüphesiz ki Allah, göklerin ve yerin gizliliklerini bilir. Allah sizin yaptıklarınızı hakkıyla görendir.

Kàf Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 45 âyettir. Îmân esaslarına, göklerdeki ve yerdeki tevhid delillerine yer verir. Gökten inen bir yağmurla yeryüzünün hayata kavuşturulmasını delil olarak gösterip kıyâmeti ispat eder. İnsanın bütün yaptıklarının melekler tarafından kaydedildiğini bildirir; sonra ölüm vaktini ve daha sonra da kıyâmet gününü tasvir eder.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Kàf. Şerefi pek yüce olan Kur’ân’a yemin olsun.

2. O kâfirler, içlerinden kendilerini Allah’ın azâbından sakındıran bir peygamberin gelmesine şaştılar da, “Bu pek acâip bir şey” dediler.

3. “Biz, ölüp toprak olduktan sonra mı dirileceğiz? Bu akıldan çok uzak bir dönüş!”

4. Toprağın onlardan neyi yiyip eksilttiğini Biz biliriz. Katımızda her şeyi muhâfaza eden bir kitap vardır.

5. Doğrusu onlar kendilerine hak geldiğinde onu yalanladılar; şimdi de ruhları karmakarışık bir ıztırap içindedir.

6. Üstlerindeki göğe bakmazlar mı, onu nasıl binâ edip süsledik ki, hiçbir gediği yoktur.

7. Yeryüzünü döşedik, onda sâbit dağlar yarattık, onda her güzel çiftten bitkiler yeşerttik.

8. Hakka yönelen her bir kul için bunlar görüp ibret alınacak delillerdir.

9-11. Gökten de bereketli bir su indirdik ve kullar için rızık olsun diye onunla bağları, daneli ekinleri, salkımları üst üste binmiş yüksek hurma ağaçlarını bitirdik. O suyla ölü bir beldeye can verdik. İşte kabrinizden çıkışınız da böyle olacaktır.

12-14. Onlardan evvel Nûh kavmi, Ress Ashâbı, Semûd ve Âd kavimleri, Firavun, Lût’un kardeşleri, Eyke halkı ve Tübba’ kavmi de yalanlamışlardı.

Onların hepsi de peygamberlerini yalanladılar ve kendilerine vaad ettiğim azâbı hak ettiler.

15. Onların ilk yaratılışı Bize zor mu geldi ki, tekrar diriltmekten âciz kalalım? Doğrusu onlar ilk yaratılışlarını kabul ettikleri halde yeni bir yaratıştan şüphe ediyorlar.

16. And olsun ki insanı Biz yarattık; nefsinin ona ne vesvese verdiğini de biliriz. Çünkü Biz ona şah damarından daha yakınız.

17. Sağında ve solunda bulunan iki melek onun her işini kaydettiği zaman Biz kendisine onlardan da yakınızdır.

18. İnsanın ağzından hiçbir söz çıkmaz ki, yanında onu yazmaya hazır, gözetleyici bir melek olmasın.

19. Derken ölüm sarhoşluğu gerçekten geliverir. İşte senin kaçıp durduğun şey budur.

20. Ve “sûra” üfürülür. Vaad olunan gün işte budur.

21. Herkes yanında bir sevk eden, bir de şâhitlik eden melekle beraber gelir.

22. And olsun ki sen bundan gafildin. Şimdi gözünden perdeyi kaldırdık. Bugün bakışın pek keskindir.

23. Yanındaki melek “İşte onun defteri bende hazırdır” der.

24. Atın Cehenneme her bir inatçı kâfiri!

25. Var gücüyle hayra engel olanı, zulme sapanı, haktan şüphe içinde olanı.

26. O kimse ki, Allah ile beraber başka ilâhlar edinmiştir. Atın onu şiddetli azâbın içine!

27. Onun arkadaşı şeytan, “Ey Rabbimiz,” der. “Onu ben azdırmadım. Zâten o, haktan pek uzak bir sapıklık içindeydi.”

28. Allah buyurur: Huzurumda çekişmeyin. Ben, sizi daha önce ikaz etmiştim.

29. Benim katımda bu vaad değiştirilmez. Ben, kullarıma haksızlık edici de değilim.

30. O gün Cehenneme “Doldun mu?” buyururuz. O da “Daha yok mu?” der.

31. Cennet ise takvâ sahiplerine yaklaştırılır; o zâten uzak değildir.

32. İşte, Allah'a yönelen ve Onun emirlerini koruyan herkes için size vaad olunan budur.

33. Onlar, görmediği halde Rahmân'dan korkan ve yalnız O'na yönelmiş bir kalb ile O'nun huzuruna gelen kimselerdir.

34. Oraya selâmetle girin. İşte bu ebediyete kavuşma günüdür.

35. Orada onların dilediği her şey bulunur. Üstelik katımızda bundan fazlası da vardır.

36. Biz onlardan evvel nice nesiller helâk ettik ki, onlardan kat kat güçlüydüler ve memleket memleket dolaşıp duruyorlardı. Allah'ın azâbından kaçacak bir yer buldular mı?

37. Şüphesiz ki bunda, kalbi olan ve bütün dikkatini toplayıp kulak veren kimse için bir öğüt vardır.

38. And olsun ki Biz gökleri, yeri ve ikisi arasındakileri altı günde yarattık. Bu bize asla ağır gelmedi.

39. Onların söylediklerine sabret; güneşin doğuşundan önce de, batışından önce de Rabbini hamd ile tesbih et.

40. Gecenin bir kısmında ve secdelerin arkasında da O'nu tesbih et.[378]

41. Dinle, bak! O gün nidâ edici, pek yakın bir yerden seslenir.

42. O gün insanlar o hak sesi işitirler. İşte kabirden çıkış günü budur.

43. Şüphesiz ki hayatı veren de, ölümü veren de Biziz. Dönüş de ancak Bizedir.

44. O gün yer yarılır ve insanlar kabirlerinden sür'atle çıkarlar. Onları böylece toplamak Bizim için pek kolaydır.

45. Onların söylediklerini en iyi bilen Biziz. Sen ise onları îmâna zorlayacak değilsin. Benim tehdidimden korkanlara sen Kur'ân ile öğüt ver.

Zâriyât Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 60 âyettir. Tevhid delilleri ve kıyâmetle ilgili tasvirlere yer verir, Cennet ve Cehennem ehlinin hallerini karşılaştırır. İbrahim, Lût ve Mûsâ Aleyhimüsselâmın kıssalarını kısaca zikreder, Âd ve Semûd kavimleri ile Hazret-i Nûh'un kavminin başına gelenleri hatırlatır. Pek çok hikmetlerle yaratılan ve bulutlardan çiçek tohumlarına kadar pek çok şeyi taşıyıp dağıtan rüzgâra yemin ederek başladığı için, sûreye "rüzgârlar" mânâsında Zâriyât ismi verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yemin olsun esip savuran rüzgâra.

2. Yağmur yüklü bulutlara.

3. Suda, karada, havada, fezâda kolayca akıp gidenlere.

4. İşleri taksim eden meleklere.

5. Size vaad olunan elbette doğrudur.

6. Hesap günü muhakkak gerçekleşecektir.

7. Yörüngelerle donatılmış semâya yemin olsun.

8. Şüphesiz ki siz birbirini tutmayan iddiâlar içindesiniz.

9. Aldatılanlar haktan geri çevirilirler.

10. Kahrolsun o yalancılar!

11. Onlar ki cehâlete batmış gafillerdir.

12. "Hesap günü ne zaman?" diyorlar.

13. O gün, onların ateşte yakılacakları gündür.

14. Tadın azâbınızı! Çabuklaştırılmasını istediğiniz şey işte budur.

15. Takvâ sahipleri ise Cennet bahçelerinde ve pınar başlarındadır.

16. Rablerinin kendilerine verdiği nimetleri alırlar. Çünkü onlar bundan önce Allah'ı görür gibi ibâdette bulunan kimselerdi.

17. Onlar geceleri pek az uyurlardı.

18. Seher vaktinde istiğfar ederlerdi.

19. Mallarında isteyen ve isteyemeyen yoksullar için bir nasip vardı.

20. Kesin olarak îmân edenler için yeryüzünde nice deliller vardır.

21. Kendi nefislerinizde de böyle deliller vardır. Hâlâ görmez misiniz?

22. Gökte de rızkınız ve size vaad olunan şeyler vardır.

23. Göğün ve yerin Rabbi olan Allah'a yemin olsun ki, sizin konuşmanız nasıl gerçekse, size vaad olunan da öylece gerçektir.

24. İbrahim'in ikramda bulunduğu misafirlerin haberi sana geldi mi?

25. Yanına girdiklerinde "Selâm üzerine olsun" demişlerdi. İbrahim, "Sizin üzerinize de selâm olsun, ey tanımadığım kimseler" dedi.

26. Sonra âilesinin yanına gitti ve semiz bir buzağıyla döndü.

27. Önlerine koyup "Buyurmaz mısınız?" dedi.

28. Yemediklerini görünce içine bir korku düştü. Onlar "Korkma" dediler ve onu ilim sahibi olacak bir oğulla müjdelediler.

29. Hanımı hayretle bir çığlık atıp elini yüzüne vurdu ve "Kısır bir ihtiyar kadın mı çocuk doğuracak?" dedi.

30. Melekler "Evet, öyle," dediler. "Rabbin böyle buyurdu. Şüphesiz ki O'nun hikmeti her şeyi kuşatır ve O, her şeyi hakkıyla bilir."

31. İbrahim "Vazifeniz nedir, ey elçiler?" dedi.

32. Dediler ki: "Biz mücrimler gürûhu olan bir kavme (Lût) gönderildik.

33. "Onların üzerine çamurdan pişirilmiş taşlar yağdıracağız.

34. "O taşların hangi azgına isabet edeceği Rabbinin katında işaretlenmiştir."

35. Mü'minlerden kim varsa oradan çıkardık.

36. Orada Müslüman olarak ancak bir ev halkını bulduk.

37. Pek acı bir azaptan korkanlara ibret olarak o beldede alâmetler bıraktık.

38. Mûsâ'nın kıssasında da nice ibretler vardır. Hani onu apaçık bir mûcizeyle Firavuna göndermiştik.

39. Firavun ise kuvvetine ve saltanatına güvenerek yüz çevirdi ve "Bu ya bir sihirbazdır, ya da mecnunun biridir" dedi.

40. Biz de onu ve ordusunu yakalayıp denize attık; o ise inkâr ve inadı yüzünden son nefesinde kendi kendisini kınıyordu.

41. Âd kavminde de nice ibretler vardır. Hani onların üzerine köklerini kazıyan bir rüzgâr göndermiştik.

42. Bir rüzgâr ki, dokunduğu her şeyi küle çeviriyordu.

43. Semûd'da da nice ibretler vardır. Hani onlara "Bir müddet daha nasiplenedurun" denmişti.

44. Onlar Rablerinin emrine karşı geldiler; derken azap onları göz göre göre yıldırım gibi yakalayıverdi.

45. Ne ayağa kalkabildiler, ne de bir yardım gördüler.

46. Daha önce Nûh kavmini de helâk etmiştik. Çünkü onlar yoldan çıkmış bir kavimdi.

47. Göğü kudretimizle binâ ettik; onu genişleten de Biziz.[379]

48. Yeri de döşeyip düzenledik. Biz, ne güzel donatıcıyız!

49. Düşünüp öğüt alasınız diye Biz her şeyden çiftler yarattık.

50. Hepiniz Allah'a koşun. Ben size, O'nun tarafından gönderilmiş apaçık bir sakındırıcıyım.

51. Allah ile beraber başka bir ilâh edinmeyin. Ben size, O'nun tarafından gönderilmiş apaçık bir sakındırıcıyım.

52. Seni inkâr ettikleri gibi, onlardan öncekilere de hiçbir peygamber gelmedi ki, onun hakkında "Bu ya bir sihirbazdır, ya da mecnunun biridir" demiş olmasınlar.

53. Yoksa onlar sözbirliği mi ettiler? Hayır, onların hepsi azgınlıkta ittifak etmiş bir topluluktur.

54. Sen onlardan yüz çevir; onların inkârı yüzünden kınanacak değilsin.

55. Öğüt vermeye devam et; çünkü öğüt mü'minlere fayda verir.

56. Cinleri ve insanları ancak Bana îmân ve ibâdet etsinler diye yarattım.

57. Ben onlardan bir rızık istemiyorum; Beni doyurmalarını da istemiyorum. [380]

58. Şüphesiz ki rızık veren, mutlak kudret ve kuvvet sahibi olan Allah'tır.

59. O zulmedenlerin, tıpkı geçmiş benzerleri gibi, azaptan nasipleri vardır; acele etmesinler.

60. Kendilerine vaad olunan o günde kâfirlerin hakkı pek büyük bir helâktir.

Tûr Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 49 âyettir. Cennet ve Cehennem ehlinin hallerini mukayese eder; Allah'ın varlık ve birliği üzerinde durur ve O'na ortak koşanların iddiâlarını reddeder. Cenâb-ı Hakkın Hazret-i Mûsâ'ya hitapta bulunduğu Tûr Dağına yemin ederek başladığı için, bu dağın şeref ve kıymetine binâen sûreye bu isim verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yemin olsun Tûr'a.

2-3. Ve neşredilmiş sayfalar üzerine satır satır yazılı kitaba.

4. Ve gökte meleklerin tavaf ettiği mâmur makama.

5. Ve yükseltilmiş semâya.

6. Ve dopdolu denize.

7. Rabbinin azâbı muhakkak gelecektir.

8. O'na mâni olacak yoktur.

9. O gün, gök sarsılıp çalkalanır.

10. Dağlar yerinden kopup yürür.

11. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

12. Onlar ki daldıkları batakta oyalanıp duruyorlar.

13. O gün itile kakıla Cehennem ateşine atılırlar.

14. İşte yalanlayıp durduğunuz ateş budur.

15. Bu da mı sihir? Yoksa hâlâ görmüyor musunuz?

16. Girin oraya! İster dayanın, ister dayanmayın, ikisi de sizin için birdir. Siz ancak yaptıklarınızın karşılığını göreceksiniz.

17. Allah'ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınmış olanlar ise Cennet

bahçelerinde ve nimetler içindedir.

18. Rablerinin onlara verdikleriyle safâ sürmektedirler. Rableri onları Cehennem azâbından da korumuştur.

19-20. Yaptıklarınıza karşılık, sıra sıra dizilmiş koltuklara kurularak âfiyetle yiyin ve için. Onları ceylan gözlü hûrilerle evlendiririz.

21. Îmân edenleri ve onlara îmân ile tâbi olan nesillerini Cennette birbirine kavuşturacağız ve onların amellerinden de hiçbir şeyi eksiltmeyeceğiz. Herkes kendi kazandığıyla karşılık görür.

22. Onlara canlarının çektiği meyveleri ve etleri bol bol ikram edeceğiz.

23. Orada neşe ile birbirlerinden kadeh alıp verirler ki, onu içenler ne boş bir söz söyler, ne de günaha girer.

24. Etraflarında, sedeflerinde saklı inciler gibi tertemiz hizmetçiler dolaşır.

25. Birbirlerine dönüp dünyadaki hallerinden sorarlar.

26. Derler ki: “Biz dünyada, âilemiz arasında iken Allah’ın azâbından korkardık.

27. “Allah bize lûtufta bulundu ve iliklere kadar işleyen Cehennem azâbından bizi korudu.

28. “Bundan önce biz O’na duâ ederdik. Şüphesiz ki O, vaadinde sâdıktır, pek çok lûtuf ve ihsan sahibidir ve çok merhamet edicidir.”

29. Sen öğüt vermeye devam et. Rabbinin sana verdiği peygamberlik nimeti hakkı için, sen ne bir kâhinsin, ne de bir mecnun.

30. Yoksa onlar “O, bir şâirdir; biz onun başına gelecek felâketi bekliyoruz” mu diyorlar?

31. Sen: “Bekleyedurun,” de. “Ben de sizinle beraber bekliyorum.”

32. Onlar akıllarını kullanarak mı bunu söylüyorlar, yoksa onlar sırf bir azgınlar gürûhu mudur?

33. Yahut Kur’ân’ı kendisi mi uydurdu diyorlar? Doğrusu onların îmân etmeye niyetleri yoktur.

34. Eğer doğru söylüyorlarsa, Kur’ân’ın benzeri bir söz getirsinler.

35. Yoksa onlar bir yaratıcı olmaksızın mı yaratıldılar? Veya kendi kendilerini mi yaratıyorlar?

36. Yoksa gökleri ve yeri onlar mı yarattı? Doğrusu onların düşünüp îmân etmeye niyetleri yoktur.

37. Yoksa Rabbinin hazineleri onların yanında mı? Veya kâinatın tedbir ve idaresini onlar mı ele geçirdi?

38. Yoksa göklere çıkıp da gök ehlinin haberlerini dinlemek için bir merdivenleri mi var? Öyleyse dinleyicileri, işittiklerine dâir açık bir delil getirsin.

39. Yoksa kız çocukları O'nun, erkek çocuklar da sizin mi?

40. Yoksa sen onlardan bir ücret istedin de onlar ağır bir borç altına mı girdiler?

41. Yoksa gaybın ilmi onların yanında da oradan mı alıp yazıyorlar?

42. Yoksa sana bir tuzak mı kurmak istiyorlar? Fakat o kâfirler tuzağa düşecek olanların tâ kendileridir.

43. Yoksa onların Allah'tan başka bir ilâhı mı var? Allah, onların ortak koştukları şeylerden münezzehtir.

44. Eğer onlar azap olarak gökten bir parçayı üzerlerine düşerken görecek olsalar, "Bu bir bulut kümesidir" derler.

45. Çarpılacakları güne kavuşuncaya kadar onları kendi hallerine bırak.

46. O gün ne tuzakları onlara bir fayda verir, ne de bir yardım görürler.

47. O zâlimler için şüphesiz ki bundan önce dünyada ve kabirde de bir azap vardır. Lâkin onların çoğu bilmez.

48. Rabbinin hükmü gelinceye kadar sabret. Muhakkak ki Sen bizim himâyemiz altındasın. Kalktığında Rabbini hamd ile tesbih et.

49. Gecenin bir kısmında ve yıldızlar kaybolurken de O'nu tesbih et.

Necm Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 62 âyettir. Bilhassa tevhid delilleri ve peygamberlik müessesesi üzerinde durur. İlk kısımlarında Peygamberimizin (a.s.m.) Mîrac mûcizesine yer verir ki, bu mûcize hakkında tafsilât İsrâ Sûresinin başında verilmiştir. Sûre yıldızlara yemin ederek başladığı için, "yıldız" mânâsına gelen Necm ismiyle adlandırılmıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1-2. Kayan yıldıza yemin olsun ki, arkadaşınız (Muhammed) sapmadı ve bâtıla da inanmadı.

3. O, kendi keyfine göre de konuşmaz.

4. O, ancak kendisine vahyolunanı söyler.

5-6. Onu muazzam kuvvetlere, üstün bir akıl ve dirâyete sahip Cebrâil öğretti ki, kendisine gerçek suretiyle görünmüştür.

7. O, ufkun en yukarısında idi.

8. Sonra indi ve yaklaştı.

9. Nihâyet kendisine iki yay kadar, hattâ daha da yakın oldu.

10. Sonra da vahyolunacak şeyi Allah'ın kuluna vahyetti.

11. Onun gördüğünü kalbi yalanlamadı.

12. Şimdi onun gördüğü hakkında onunla mücâdele mi edeceksiniz?

13. And olsun ki onu bir kere daha hakikî suretinde gördü.

14. Sidre-i Müntehâda gördü.

15. Ki, onun yanında Me'vâ Cenneti vardır.

16. O zaman Sidre'yi Allah'ın nûru kaplamıştı.

17. Göz ne şaştı, nede başka bir şeye baktı.

18. And olsun ki Rabbinin âyetlerinden en büyüklerini gördü.

19-20. Söyleyin bana, putlarınız Lât’ın, Uzzâ’nın ve bir üçüncüsü olan Menât’ın ilâh olacak bir vasıfları mı var?

21. Erkekler sizin de, kızlar Allah’ın mı?

22. Nasıl da zâlimâne bir taksim bu?

23. Bu ancak sizin ve atalarınızın taktığı bir isimdir ki, Allah buna dâir hiçbir delil indirmemiştir. Onlar ancak kuruntuya ve nefislerinin istediği şeye tâbi oluyorlar. And olsun ki onlara Rablerinden bir hidâyet rehberi de gelmiştir.

24. Yoksa her umduğu şey insanın eline geçecek mi?

25. Âhiret de Allah’ındır, dünya da.

26. Göklerde nice melekler var ki, Allah dilediği ve râzı olduğu kulları için şefaat edilmesine izin vermedikçe onların şefaati hiçbir fayda vermez.

27. Âhirete inanmayanlar, meleklere dişi isimleri takıyorlar.

28. Buna dâir hiçbir bilgileri yoktur. Onlar ancak bir zanna kapılmışlardır. Zan ise hak olan hiçbir şeyin yerini tutmaz.

29. Zikrimizden yüz çeviren ve dünya hayatından başka bir şey istemeyen kimseden sen de yüz çevir.

30. Onların bütün bildikleri dünyadan ibarettir. Şüphesiz ki Rabbin, Kendi yolundan sapan kimseyi en iyi bilir; doğru yola ereni en iyi bilen de yine O’dur.

31. Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah’ındır. O, kötülük edenleri yaptıkları sebebiyle cezâlandıracak, iyilik yapan ve güzelce kullukta bulunanları ise yaptıklarının daha da güzeliyle mükâfatlandıracaktır.

32. O kimseler ki, ufak tefek kusurlar hariç, günahın büyüklerinden ve çirkin söz ve davranışlardan kaçınırlar. Şüphesiz ki Rabbinin bağışlaması geniştir. Sizi topraktan yarattığında da, siz annelerinizin karnında ceninler hâlinde iken de, O sizi hakkıyla bilir. Nefislerinizi temize çıkarmayın. Kimin takvâ sahibi olduğunu O bilir.

33. Haktan yüz çevireni gördün mü?

34. Az bir şey verdi, gerisini alıkoydu.

35. Yoksa yanında gaybın ilmi var da görünmeyen âlemleri mi görüyor?[381]

36-37. Yoksa Mûsâ'nın ve vazifesini hakkıyla yerine getiren İbrahim'in sahifelerinde olan şu hükümler ona bildirilmedi mi:

38. Hiçbir günahkâr başkasının günahını yüklenmez.

39. İnsan için ancak çalıştığının karşılığı vardır.

40. İşlediklerini muhakkak görecektir.

41. Sonra da karşılığı ona eksiksiz verilecektir.

42. Şüphesiz ki en son gidiş Rabbinedir.

43. Güldüren de O'dur, ağlatan da.

44. Öldüren de O'dur, dirilten de.

45-46. Rahimlere döküldüğünde bir damla sudan erkek ve dişi çiftleri yaratan O'dur.

47. Tekrar yaratılışınız da O'na âittir.

48. İhtiyaçtan kurtaran da O'dur, bolluğa kavuşturan da.

49. Taptıkları Şir'a[382] yıldızının Rabbi de Odur.

50-51. Evvelki Âd kavmi ile Semûd kavmini O helâk etti ve onlardan hiçbirini sağ bırakmadı.

52. Daha önce Nûh kavmini de helâk etti. Onlar herkesten zâlim ve azgın kimselerdi.

53. Lût kavminin beldesini de O, havaya kaldırıp yere çarptı.

54. Sonra da her taraflarını azap kapladı.

55. Rabbinin nimetlerinden hangisinde şüpheye düşersin?

56. İşte bu Peygamber de evvelkiler gibi bir sakındırıcıdır.

57. Kıyâmet yaklaştıkça yaklaştı.

58. Allah'tan başka onu açığa çıkaracak yoktur.

59. Şimdi siz bu Kur'ân'a mı şaşıyorsunuz?

60. Ağlayacak yerde gülüyorsunuz.

61. Gaflet içinde oyalanıyorsunuz.

62. Allah’a secde edin ve O’na kulluk edin.

Kamer Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 55 âyettir. İnkârcı ve isyankâr kavimlerin başlarına gelen felâketleri birer ibret olarak zikreder. Sûre, Peygamber Efendimizin (a.s.m.) pek büyük bir mûcizesi olan ayın yarılmasını zikrederek başladığı için Kamer adını almıştır. Kureyş müşrikleri Peygamberimize (a.s.m.) "Eğer doğru söylüyorsan Ay'ı ikiye ayır" demişler, Ayda Peygamberimizin (a.s.m.) parmağıyla işaret buyurması üzerine ikiye ayrılmıştı. Bu defa da müşrikler bunu sihir saydılar. Sonra Yemen ve başka taraflardan gelen kervanlar da Ay'ın ikiye ayrıldığını gördüklerini söyleyince, "Ebû Tâlib'in yetiminin sihri göğe de tesir etti" diyerek inkârlarında direndiler. Sûre, onların bu inkârlarını da zikrederek onlara kıyâmetteki hallerini bildirmekte ve eski kavimlerin başlarına gelenleri hatırlatmaktadır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Kıyâmet yaklaştı, ay yarıldı.

2. Onlar bir mûcize görseler yüz çevirir ve "Bu kuvvetli bir sihirdir" derler.

3. (Peygamberi) yalanlayıp kendi heveslerine uydular. Fakat takdir edilen her şey bir gayeye ulaşacaktır.

4. And olsun ki, onlara, kendilerini inkâr ve isyandan vazgeçirecek nice haberler gelmiştir.

5. O haberlerde hikmetin en mükemmeli vardır. Fakat ikazlar onlara fayda vermiyor.

6. Çağıranın (İsrâfil) görülmemiş bir şeye çağırdığı gün, sen de onlardan yüz çevir.

7. Gözleri dehşetten baygın düşmüş halde, yayılmış çekirgeler gibi kabirlerinden çıkarlar.

8. Kendilerini çağırana doğru koşarlar. Kâfirler ise "Bu çok zorlu bir gün" der.

9. Onlardan önce Nûh kavmi de yalanlamıştı. Onlar kulumuz Nûh'u yalanladılar ve ona mecnun deyip tebliğine mâni oldular.

10. Nûh: “Mağlûp düştüm; benim intikamımı al” diye Rabbine duâ etti.

11. Biz de gök kapılarını açtık, sel gibi su akıttık.

12. Yerden de kaynaklar fışkırttık. Takdir edilen tufan için ikisinin de suyu birbirine kavuştu.

13. Nûh’u tahtadan yapılıp mıhlanmış bir gemiye bindirdik.

14. Yalanlanmış olan kulumuza bir mükâfat olarak o gemi nezâretimiz altında akıp gidiyordu.

15. And olsun ki Biz o gemiyi bir ibret olarak bıraktık. Fakat ibret alacak nerede?

16. Azâbım ve tehdidim nasılmış?

17. And olsun ki düşünülmesi, anlaşılması ve ezberlenmesi için Biz Kur’ân’ı kolaylaştırdık. Fakat düşünüp ibret alan nerede?

18. Âd kavmi de peygamberlerini yalanlamıştı. Azâbım ve tehdidim nasılmış?

19. Üzerlerine, onlar helâk oluncaya kadar uğursuzluğu devam eden günlerde gürültülü ve dondurucu bir rüzgâr gönderdik.

20. Bir rüzgâr ki, kökünden sökülmüş hurma kütükleri gibi insanları koparıyordu.

21. Azâbım ve tehdidim nasılmış?

22. And olsun ki düşünülmesi, anlaşılması ve ezberlenmesi için Biz Kur’ân’ı kolaylaştırdık. Fakat düşünüp ibret alan nerede?

23. Semûd kavmi de kendilerini Allah’ın azâbından sakındıran peygamberlerini yalanlamıştı.

24. “İçimizden bir beşere mi uyacağız?” dediler. “O zaman sapıtmış ve çıldırmış oluruz.

25. “Aramızdan ona mı vahiy gelmiş? Doğrusu o çok yalancı ve kendini beğenmişin biridir.”

26. Sâlih’e buyurduk ki: “Kendini beğenmiş yalancının kim olduğunu onlar yarın bilecekler.

27. “Biz onlara imtihan olarak bir dişi deve göndereceğiz. Sen onları gözetle ve sabret.

28. “Suyun deve ile aralarında taksim edileceğini onlara bildir. Herkes kuyuya kendi nöbetinde gelsin.”

29. Sonra onlar arkadaşlarını çağırdılar; o da kılıcını alıp deveyi kesti.

30. Azâbım ve tehdidim nasılmış?

31. Üzerlerine tek bir korkunç ses gönderdik de ağıla yığılmış kuru otlara döndüler.

32. And olsun ki düşünülmesi, anlaşılması ve ezberlenmesi için Biz, Kur’ân’ı kolaylaştırdık. Fakat düşünüp ibret alan nerede?

33. Lût kavmi de kendilerini Allah’ın azâbından sakındıran peygamberlerini yalanlamıştı.

34-35. Biz de onların üzerine taş yağdırdık—ancak Lût’un âilesi müstesnâ. Katımızdan bir nimet eseri olarak onları seher vakti kurtardık. Şükredeni Biz böyle mükâfatlandırırız.

36. And olsun ki Lût onları şiddetli bir azapla yakalayacağımızı kendilerine haber vermiş; fakat onlar bu ikazı şüphe ile karşılamışlardı.

37. Onlar Lût’un misafirlerini elde etmek istediler; Biz de onların gözlerini kör ettik. “Azâbımı ve tehdidimi tadın” dedik.

38. And olsun ki, sabah vakti, peşlerini bırakmayan bir azap onları yakalayıverdi.

39. Azâbımı ve tehdidimi tadın.

40. And olsun ki düşünülmesi, anlaşılması ve ezberlenmesi için Biz Kur’ân’ı kolaylaştırdık. Fakat düşünüp ibret alan nerede?

41. And olsun ki, Firavun’un kavmine de onları Allah’ın azâbından sakındıran ikazlar gelmişti.

42. Onlar âyetlerimizin hepsini yalanladılar; Biz de onları çok kuvvetli ve kudretli bir şekilde yakaladık.

43. Şimdi sizin kâfirleriniz bu gelip geçmiş kâfirlerden daha mı hayırlı? Yoksa sizin için kitaplarda bir berat mı var?

44. Veya “Biz birbirimize kuvvet veren yenilmez bir topluluğuz” mu diyorlar?

45. Onların topluluğu yakında hezimete uğrayacak ve hepsi de arkalarını dönüp kaçacaklardır.

46. Fakat onlara asıl vaad olunan azap kıyâmet günüdür. Kıyâmet günü ise daha dehşetli ve daha da acıdır.

47. Muhakkak ki mücrimler dünyada sapıklık, âhirette de çılgın ateş içindedirler.

48. O gün yüz üstü ateşe sürüklenirler. Tadın Cehennemin dokunuşunu!

49. Şüphesiz ki Biz, her şeyi bir takdirle yarattık.

50. Bizim bir şeyi yapmamız, gözün bir bakışı gibi kolay ve sür’atli tek bir emirledir.

51. And olsun ki Biz sizin benzerlerinizi helâk ettik. Fakat düşünüp ibret alan nerede?

52. Onlar ne işledilerse hepsi de bir defterde kayıtlıdır.

53. Küçük büyük bütün amelleri yazılmıştır.

54. Takvâ sahipleri Cennet bahçelerinde ve ırmak başlarındadır.

55. Râzı olacakları bir makamda, kudreti her şeye yeten bir Sultanın huzurundadırlar.

Rahmân Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 78 âyettir. Cenâb-ı Hakkın Rahmân ismiyle başladığı için sûreye bu isim verilmiştir. Allah’ın sınırsız rahmetiyle ihsan buyurduğu nimetlerini hatırlatır; bu nimetlere inkârla karşılık verenlerin âkıbetlerini beyan ettikten sonra, şükreden kullar için Cennette hazırlanan nimetleri anlatır. Rahmân Sûresi bir hadis-i şerifte “Kur’ân’ın gelini” olarak vasıflandırılmıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1-2. O Rahmân ki Kur’ân’ı öğretti.

3. İnsanı yarattı.

4. Ona anlamayı ve anlatmayı öğretti.

5. Güneş ve Ay şaşmaz bir hesap üzerine hareket eder.

6. Bitkiler ve ağaçlar O’na secde eder, O’nun emrini dinler.

7. Gökyüzünü yükseltip âleme nizam ve ölçü verdi.

8. Tâ ki adâletten ve dinin emirlerinden ayrılarak ölçüde sınırı aşmayın.

9. Ölçüyü ve tartıyı adâletle yerine getirin ve âhiretteki mîzânınızı ziyana düşürmeyin.

10. Yeryüzünü canlılar için O hazırladı.

11-12. Orada meyveler, salkım salkım hurmalar, yapraklı daneler, hoş kokulu bitkiler vardır.

13. Ey insanlar ve cinler, Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

14. İnsanı ateşte pişmiş gibi kupkuru bir çamurdan yarattı.

15. Cinleri de dumansız, saf ateşten yarattı.

16. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

17. O, hem iki doğunun Rabbi, hem iki batının Rabbidir.

18. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?[383]

19. O, iki denizi salıverdi ki, o denizler birbirleriyle karşılaşırlar.

20. Aralarında ise bir engel vardır; birbirine karışmazlar.

21. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?[384]

22. O iki denizden inciler, mercanlar çıkar.

23. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

24. Denizlerde dağlar gibi kurulmuş, akıp giden gemiler O'nun varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine işaret eder.

25. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

26. Yeryüzündeki herkes fânîdir.

27. Bâkî olan, yalnız, celâl ve ikram sahibi olan Rabbinin zâtıdır.

28. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

29. Göklerde ve yerde kim varsa ihtiyacını O'ndan ister. O, her an bir tasarruftadır.

30. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

31. Sizi, ey insanlar ve cinler, yakında hesaba çekeceğiz.

32. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

33. Ey cinler ve insanlar topluluğu! Eğer göklerin ve yerin sınırlarından çıkıp gitmeye gücünüz yeterse, haydi, çıkın. Fakat Allah'ın vereceği bir kuvvet olmadan çıkamazsınız.

34. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâredersiniz?

35. Üzerinize saf ateşten bir alevle bakır gibi kızıl bir duman salınır da, birbirinize hiçbir yardımınız dokunmaz.

36. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

37. Gök yarılıp gül gibi kızardığı, yağ gibi eriyiverdiği zaman,

38. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

39. İşte o gün insanların da, cinlerin de günahından sormaya ihtiyaç kalmaz.

40. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

41. Mücrimler o gün yüzlerinden tanınır da perçemleriyle ayaklarından yakalanıverirler.

42. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

43. İşte mücrimlerin yalan saydıkları Cehennem!

44. Onlar o Cehennem ateşiyle kaynar sular arasında dolanıp dururlar.

45. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

46. Rabbinin huzurunda hesap vermekten korkan kimseye gelince, onun için iki Cennet vardır.

47. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

48. O iki Cennetin her biri çeşit çeşit bahçeler, bostanlarla doludur.

49. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

50. O Cennetlerde iki pınar akar.

51. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

52. O Cennetlerde her türlü meyveden çiftler vardır.

53. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

54. Onlar o Cennetlerde astarları ipekten döşeklere kurulurlar. İki Cennetin meyveleri ise onların yanı başındadır.

55. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

56. O Cennetlerde gözlerini kocalarından başkasına çevirmeyen güzeller vardır ki, onlara daha önce ne bir insan, ne de bir cin eli değmiş değildir.

57. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

58. Sanki o kadınlar birer yakut ve mercandır.

59. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

60. İyiliğin mükâfatı iyilikten başka bir şey olur mu?

61. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

62. O iki Cennetten başka iki Cennet daha var.

63. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

64. O Cennetler ki yemyeşil...

65. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

66. İçlerinde iki pınar fışkırır.

67. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

68. Onlarda her çeşit meyveler, hurmalıklar ve nar ağaçları bulunur.

69. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

70. İçlerinde iyi huylu güzeller vardır.

71. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

72. Cennet çadırlarında sadece kocaları için ayrılmış hûriler vardır.

73. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

74. Onlara daha önce ne bir insan, ne de bir cin eli değmiş değildir.

75. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

76. Onlar o Cennetlerde yeşil yastıklar ve güzel yaygılarla süslü Cennet koltuklarına kurulurlar.

77. Rabbinizin nimetlerinden hangi birini inkâr edersiniz?

78. O celâl ve ikram sahibi Rabbinin ismi ne yücedir!

Vâkıa Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 96 âyettir. Kıyâmet gününden, Cennet ve Cehennem ehlinin hallerinden bahseder, gözlerimizin önündeki tevhid delillerine dikkati çeker. Kıyâmet vâkıasını zikrederek başladığı için sûreye Vâkıa adı verilmiştir. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bir hadis-i şerifinde "Her gece Vâkıa Sûresini okuyana asla fakirlik isabet etmez" buyurmuştur.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Kıyâmet koptuğu zaman,

2. Artık onu yalanlayacak kimse olmaz.

3. O, kimini alçaltır, kimini yükseltir.

4. Yeryüzü şiddetle sarsıldığında,

5. Dağlar parça parça olduğunda,

6. Dağılıp toz hâline geldiğinde,

7. Siz de üç sınıfa ayrılmışsınızdır.

8. Hayır ve bereket ehli olan Ashâb-ı Meymeneye gelince. Ne mutlu Ashâb-ı Meymeneye!

9. Uğursuzluk ehli olan Ashâb-ı Meş'emeye gelince. Yazıklar olsun Ashâb-ı Meş'emeye![385]

10. Hayırda öne geçenlere gelince; Onlar mükâfatta da öne geçeceklerdir.

11. İşte onlar Allah'ın rızâsına yaklaşmış olanlardır.

12. Nimetlerle dolu Cennetlerdedirler.

13. Onlardan birçoğu evvelkilerdendir.

14. Birazı da sonrakilerdendir.

15. Onlar mücevherle işlenmiş koltuklardadırlar.

16. O koltuklara karşılıklı kurulurlar.

17-18. Pınarlardan fışkıran şaraplarla dolu testiler, ibrikler ve kadehlerle, etraflarında ebediyen yaşlanmayacak çocuklar dolaşır.

19. O şaraptan ne başları ağrır, ne de sarhoş olurlar.

20-21. Beğendikleri meyveler ve canlarının çektiği kuş etleriyle o çocuklar onların etrafında dolaşırlar.[386]

22-23. Orada, sedefinde saklı inciler gibi, iri gözlü hûriler vardır.

24. Bütün bunlar, onların yaptıklarına bir mükâfattır.

25. Orada ne boş bir söz işitirler, ne de günaha sokacak bir şey.

26. İşittikleri söz selâmdır, selâmettir.

27. Defteri sağından verilen Ashâb-ı Yemine gelince. Ne mutlu Ashâb-ı Yemine!

28. Onlar dikensiz kiraz ağaçları altındadırlar.

29. Salkım salkım muzlarla dolu ağaçlar altındadırlar.

30. Dâimî gölgededirler.

31. Çağlayıp duran su başlarındadırlar.

32-33. Ardı arkası kesilmeyen ve kendilerinden esirgenmeyen bol meyveler arasındadırlar.

34. Yükseltilmiş döşekler üzerindedirler.

35-38. Dünya kadınlarını Ashâb-ı Yemin için Biz orada yeni bir yaratışla yaratmış ve kocalarına düşkün, yaşıt bâkireler yapmışızdır.

39. Onların birçoğu evvelkilerdendir.

40. Birçoğu da sonrakilerdendir.

41. Defterleri solundan verilen Ashâb-ı Şimâle gelince. Yazıklar olsun Ashâb-ı Şimâle!

42. Onlar iliklerine işleyen bir sıcaklık ve kaynar bir su içindedirler.

43. Simsiyah bir dumandan gölge içindedirler.

44. Bir gölge ki, ne serinlik verir, ne bir faydası dokunur.

45. Çünkü onlar bundan önce gayr-ı meşrû lezzetlere düşkün kimselerdi.

46. Şirk ve inkârda ısrar ederlerdi.

47-48. “Biz ve evvelce gelip geçen atalarımız ölüp toprağa karıştıktan ve kemik yığını hâline geldikten sonra mı tekrar diriltileceğiz?” derlerdi.

49-50. De ki: Evvel geçenler de, sonra gelenler de, hepsi birden kıyâmet gününün kesin olarak tâyin edilmiş vaktinde toplanacaklardır.

51. Sonra siz ey sapkınlar ve hak dini yalanlayanlar!

52. O zakkum ağacından muhakkak yiyeceksiniz.

53. Karnınızı onunla dolduracaksınız.

54. Üstüne de kaynar su içeceksiniz.

55. Susamış devenin içişi gibi içeceksiniz.

56. İşte hesap gününde onların ziyafeti budur.

57. Sizi yaratan Biziz; öldükten sonra dirilteceğimize hâlâ inanmayacak mısınız?

58. Gördünüz mü döktüğünüz menîyi?

59. Onu siz mi yaratıyorsunuz, yoksa Biz miyiz yaratan?

60-61. Aranızda ölümü Biz takdir ettik. Sizi helâk edip yerinize benzerlerinizi getirmekten ve sizi bilmediğiniz bir şekilde tekrar yaratmaktan da âciz değiliz.

62. İlk yaratılışınızı biliyorsunuz. Hâlâ düşünmez misiniz?

63. Gördünüz mü ektiğiniz tohumu?

64. Onu siz mi bitiriyorsunuz, yoksa Biz miyiz bitiren?

65. Dileseydik onu kurumuş bir ot hâline getirirdik de şaşar kalırdınız.

66-67. “Emeğimiz boşa gitti; gerçekten biz mahrum kaldık” derdiniz.

68. Gördünüz mü içtiğiniz suyu?

69. Onu buluttan siz mi indiriyorsunuz, yoksa Biz miyiz indiren?

70. Dileseydik onu acı bir su yapardık. Hâlâ şükretmez misiniz?

71. Gördünüz mü yaktığınız ateşi?

72. Onun ağacını siz mi yaratıyorsunuz, yoksa Biz miyiz yaratan?

73. Biz o ateşi bir ibret yaptık ve yolcular için faydalı kıldık.[387]

74. Artık her şeyden büyük olan Rabbinin yüce ismini an ve O'nu bütün noksanlardan tenzih et.

75. Yemin ederim yıldızların mevkilerine.

76. Bu bir yemin ki, bilseniz, ne büyüktür.

77. Şüphesiz bu, (dünyada ve âhirette faydası pek çok,) Allah katında şerefli bir Kur'ân'dır.

78. O, Levh-i Mahfuzda korunmuştur.

79. Ona tertemiz olanlardan başkası dokunamaz.

80. O, Âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir.

81. Yoksa siz bu kitabı yalanlayarak küçük mü düşüreceksiniz?

82. Ve bu nimetten bütün nasibiniz, onu yalanlamaktan ibaret mi kalacak?

83. Ne olurdu, düşünseydiniz o ânı ki, can boğaza dayanıverir.

84. Siz de can çekişen kimsenin etrafında bakınır durursunuz; elinizden bir şey gelmez.

85. Biz ise, ona sizden daha yakınızdır; ama siz görmezsiniz.

86. Mâdem diriltilip hesaba çekileceğinize inanmıyorsunuz.

87. Eğer sözünüzde doğruysanız, haydi, o boğaza dayanan canı geri çevirin.

88. Ama o ölen kimse îmân ve güzel işlerle Allah'ın rızâsına yaklaşmış olanlardan ise:

89. Ölüm onun için rahata, rahmete, güzel kokulu rızıklara, dâimî nimetlerle dolu Cennete bir geçiştir.

90. Eğer o kimse defteri sağından verilenlerden ise:

91. Ey Ashâb-ı Yeminden olan zât! Selâm sana Ashâb-ı Yeminden!

92. Fakat o ölen, Allah’ın âyetlerini yalanlayan sapıklardan ise:

93-94. Onun âkıbeti kaynar sudan bir ziyafet ve Cehennem ateşine atılmaktır.

95. İşte bu, o gün bilfiil yaşanarak doğruluğu anlaşılacak olan hakikatin tâ kendisidir.

96. Öyleyse azamet sahibi, Rabbinin yüce ismini an ve O’nu bütün noksanlardan tenzih et.

Hadîd Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 29 âyettir. Îmân esasları ve tevhid delilleri ağırlıktadır. 25'inci âyetinde Allah'ın büyük bir nimeti olarak demirden söz edildiği için, "demir" mânâsına gelen Hadîd ismiyle anılmıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Göklerde ve yerde ne varsa Allah'ı tesbih eder. O'nun kudreti her şeye galiptir ve hikmeti her şeyi kuşatır.

2. Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Dirilten de O'dur, öldüren de. O, her şeye hakkıyla kàdirdir.

3. O, Evveldir; başlangıcı olmadığı gibi, bütün varlıkların başlangıcı da O'nun ilim ve kudretine bağlıdır. O, Âhirdir; sonu olmadığı gibi bütün varlıkların neticesi O'na bakar ve dönüşü O'nadır. O, Zâhirdir; varlık ve birliğinin delilleri her şeyde apaçık görünür ve bütün varlıklar dış görünüşleri ve sanatlı yapılışlarıyla O'nun kudret ve sanatına şâhitlik eder. O, Bâtındır; her şeyin hakikatine vâkıftır ve her şeyin içyüzü O'nun kudret ve hikmetine şâhitlik eder. O, her şeyi hakkıyla bilendir.

4. Gökleri ve yeri altı günde yaratan, sonra Arş üzerinde hükmünü icrâ eden O'dur. O, yere gireni ve yerden çıkanı, gökten ineni ve göğe yükseleni bilir. Nerede olsanız, O sizinledir. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görür.

5. Göklerin ve yerin mülkü O'nundur. Bütün işler Allah'a döner.

6. O, geceyi gündüze, gündüzü de geceye geçirir. Gönüllerde saklı olanı hakkıyla bilen de O'dur.

7. Allah'a ve Resulüne îmân edin; tasarrufunuza verdiği şeylerden bağışta bulunun. Sizden îmân eden ve Allah yolunda harcayan kimseler için pek büyük bir mükâfat vardır.

8. Peygamber sizi Rabbinize îmân etmeye çağırırken size ne oluyor ki Allah'a îmân etmiyorsunuz? Halbuki Allah, Kendisinin varlık ve birliğini gösteren delilleri gözlerinizin önüne sermiş ve size de bunları anlayacak kabiliyetler vermiştir. Eğer îmân edecekseniz bunlar size yeter.

9. Sizi inkâr karanlıklarından çıkarıp îmân nûruna kavuşturmak için, kulu Muhammed’e apaçık âyetleri indiren de O’dur. Şüphesiz ki Allah, size karşı çok şefkatli, çok merhametlidir.

10. Size ne oluyor ki Allah yolunda bağışta bulunmuyorsunuz? Halbuki göklerin ve yerin mülkü Allah’ındır ve sonunda O’na döner. İçinizden Mekke’nin fethinden önce bağışta bulunan ve cihad edenler, diğerleriyle bir olmaz. Onların derecesi, daha sonra bağışta bulunan ve cihad edenlerden daha büyüktür. Bunların hepsine de Allah, pek güzel bir mükâfat vaad etmiştir. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

11. Malını Allah rızâsı için harcamak suretiyle Allah’a güzel bir borç verecek kim var ki Allah da onun karşılığını kat kat arttırsın ve ona pek değerli bir mükâfat versin?

12. O gün mü’min erkeklerin ve mü’min kadınların nurlarının önlerinde ve sağlarında koştuğunu göreceğin gün kendilerine şöyle denir: “Bugün size müjdeler olsun! Altından ırmaklar akan Cennetler, içinde ebediyen kalmak üzere sizindir.” Bu ise en büyük kurtuluştur.

13. O gün münâfık erkekler ve münâfık kadınlar mü’minlere “Bize bakın da nûrunuzdan faydalanalım” derler. Onlara “Dönebilirseniz dünyaya dönüp nûru orada arayın” denir. Derken mü’minlerle onların arasına bir duvar çekilir ki, onun bir kapısı vardır; içerisi rahmet, dış tarafı ise azaptır.

14. Münâfıklar, “Biz sizinle beraber değil miydik?” diye mü’minlere seslenirler. Mü’minler “Evet,” derler. “Fakat siz kendinizi helâke düşürdünüz; mü’minlerin felâketini gözetlediniz; haktan şüphe edip durdunuz ve Allah’ın ölüm emri gelinceye kadar boş emelleriniz sizi aldattı. O çok aldatıcı şeytan da, Allah’ın azâbını unutturup sadece affına güvendirerek sizi isyana sürükledi.”

15. Bugün ne sizden, ne de kâfirlerden bir fidye kabul edilmez. Sizin yeriniz ateştir. Size lâyık olan da odur. Varılacak ne kötü bir yerdir orası!

16. Îmân edenlerin Allah’ın zikrine ve hak olarak indirilen Kur’ân’a karşı kalblerinin yumuşaması için zaman hâlâ gelmedi mi? Onlar, daha önce kendilerine kitap verilen ve zaman geçtikçe kalbleri katılaşan kimseler gibi olmasınlar. Çünkü onların çoğu yoldan çıkmış kimselerdi.

17. Bilin ki Allah, yeryüzünü ölümünden sonra diriltir. Biz bu âyetleri size aklınızı kullanasınız diye açıkladık.

18. Sadaka veren erkekler ile sadaka veren kadınlar ve Allah rızâsı için bağışta bulunmak suretiyle Allah’a güzel bir borç verenlere bunların karşılığını Allah kat kat verecektir. Onlar için pek değerli bir mükâfat da vardır.

19. Allah’a ve peygamberlerine tam bir teslimiyetle îmân edenler, Rablerinin katında sıddıklar ve şehidler mertebesindedirler. Onların âhirette hem mükâfatları, hem de nurları vardır. İnkâr eden ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince, onlar da Cehennem ehlidirler.

20. Bilin ki dünya hayatı ancak bir oyundan, bir eğlenceden, gelip geçici bir süsten, aranızda bir övünme yarışından ve mal ve evlât çokluğuna düşkünlükten ibarettir. O bir yağmura benzer ki, bitirdiği ekin çiftçilerin hoşuna gider; sonra kuruyuverir de, onu sararmış görürsün; derken saman olup çıkar. Âhirette de pek şiddetli bir azap vardır. Orada Allah’ın mağfireti ve rızâsı da vardır. Dünya hayatı ise aldatıcı bir menfaatten başka bir şey değildir.

21. Rabbinizden size erişecek bir bağışlanmayı ve bir Cenneti kazanmak için yarışın ki, genişliği gök ile yerin genişliği kadardır ve Allah’a ve peygamberlerine îmân edenler için hazırlanmıştır. Bu, Allah’ın dilediğine vereceği lûtfudur. Allah ise pek büyük lûtuf ve ihsan sahibidir.

22. Ne yeryüzünde vuku bulan ve ne de sizin başınıza gelen hiçbir musibet yoktur ki, onu yaratmamızdan evvel bir kitapta yazılmış olmasın. Bu ise Allah için pek kolaydır.

23. Tâ ki kaybettiğiniz şeye üzülmeyin, size verdiğimizle de şımarmayın. Çünkü Allah, çok kibirli ve çok övünen hiçbir kulu sevmez.

24. O kimseler ki cimrilik ederler ve halka da cimriliği tavsiye ederler. Kim Allah’ın yolundan yüz çevirirse, muhakkak ki Allah ganîdir, kimsenin bağışına ihtiyacı yoktur; her türlü övgüye lâyık olan da O’dur.

25. And olsun ki Biz, peygamberlerimizi apaçık delillerle gönderdik. İnsanlar adâlete sarılıp onunla ayakta dursunlar diye, peygamberlerle beraber kitabı ve hak ölçüleri indirdik. Biz demiri de indirdik ki, onda hem kuvvet ve şiddet, hem de insanlar için faydalar vardır. Allah bütün bunları, görmedikleri halde O’nun dinine ve peygamberlerine yardım edenleri ortaya çıkarmak için size vermiştir. Şüphesiz ki Allah, mutlak kuvvet sahibidir ve O’nun kudreti her şeye galiptir. [388]

26. And olsun ki Biz, Nûh’u ve İbrahim’i peygamber olarakgönderdik ve her ikisinin nesline de peygamberlik ve kitap verdik. Onlardan doğru yolu bulanlar

vardır; birçoğu ise yoldan çıkmış kimselerdir.

27. Sonra onların izleri üzerinde ard arda peygamberlerimizi gönderdik. Meryem oğlu Îsâ'yı da peygamber olarak gönderdik, ona İncil'i verdik ve ona uyanların kalblerine şefkat ve merhamet yerleştirdik. Ruhbanlığa gelince, onu Biz emretmediğimiz halde kendileri Allah'ın rızâsını aramak için icad ettiler; sonra ona da hakkıyla riâyet etmediler. Biz onlardan îmân edenlere mükâfatlarını verdik; birçoğu ise yoldan çıkmış kimselerdir.

28. Ey îmân eden kitap ehli! Allah'tan korkun ve O'nun son peygamberinede îmân edin ki, Allah, size rahmetinden iki kat mükâfat versin, yolunuzu aydınlatacak bir nur nasip etsin ve sizi bağışlasın. Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

29. Kitap ehli bilsin ki, son peygambere de îmân etmedikçe Allah'ın ihsânına hiçbir şekilde erişemezler. Lûtuf ve ihsan Allah'ın elindedir, onu dilediğine nasip eder ve dilediği kulunu peygamberyapar. Allah, pek büyük lûtuf ve ihsan sahibidir.

Mücâdele Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 22 âyettir. Müslümanların içtimâî münâsebetlerine âit esaslar üzerinde durur, münâfıkların çeşitli hareketlerine dikkati çekerek mü'minleri ikaz eder. Câhiliyet devrinde Araplar arasında bir "zıhar" âdeti vardı. Hanımına "Sen bana anamın sırtı gibisin" diyen bir kimse karısını boşamış sayılırdı. Ashâb-ı Kiramdan Evs bin Sâmit ile hanımı Havle arasında da böyle bir hâdise geçmiş, hanımı da Peygamber Efendimize (a.s.m.) gelerek durumu anlatmıştı. Bu hususta bir vahiy inmediği için Peygamberimiz (a.s.m.) kesin bir şey söylemeyince Havle defalarca Peygamber Efendimize (a.s.m.) gelerek lehinde bir hüküm vermesini istedi ve Allah'a niyazda bulundu. Nihâyet bu sûrenin başındaki âyetler inerek zıhar yapmakla bir kimsenin hanımını boşamış olmayacağını bildirdi ve zıhar kefâretini açıkladı. Sûrenin ilk âyetinde Hazret-i Havle'nin Peygamber Efendimize (a.s.m.) bu hususta ısrarda bulunuşu zikredildiği için, sûreye "Mücâdele" adı verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Kocası hakkında defalarca sana müracaat eden ve Allah'a şikâyette bulunan kadının sözünü Allah işitti. Zâten Allah sizin konuşmalarınızı işitiyordu. Muhakkak ki Allah, her şeyi hakkıyla işitir, her şeyi hakkıyla görür.

2. Hanımlarına zıhar yapanlarınız bilsin ki, bu sözleriyle hanımları onların anneleri olmuş olmaz. Onların anneleri, ancak kendilerini doğuranlardır. Gerçekte onlar çirkin ve asılsız bir söz söylüyorlar. Allah ise, şüphesiz ki çok affedici ve çok bağışlayıcıdır.

3. Hanımlarına zıhar yaptıktan sonra söylediklerinden vazgeçenler, onlarla temasta bulunmadan önce bir köle veya câriye âzâd etsinler. Böyle bir günaha bir daha girmemeniz için size böylece öğüt veriliyor. Allah yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

4. Köle âzâd etmek için imkân bulamayanlar, hanımlarıyla temasta bulunmadan önce peş peşe iki ay oruç tutsunlar. Buna da güç yetiremeyen, altmış fakiri doyursun. Bu, Allah'a ve Resulüne îmân ederek câhiliyet âdetlerini terk etmeniz içindir. Bu hükümler, Allah'ın koyduğu sınırlardır. Kâfirler için ise pek acı bir azap vardır.

5. Allah'ın çizdiği sınırlar yerine başka hükümler getirerek Allah'a ve Resulüne düşmanlık edenlere gelince: Kendilerinden öncekiler nasıl zillet ve rezalete düştü iseler, onlar da öylece zelil ve rezil olacaklardır. Çünkü Biz, apaçık âyetler indirmişizdir. Bu âyetleri inkâr edenlerin hakkı da hor ve hakir edici bir azaptır.

6. Allah, onların hepsini huzurunda topladığı gün, yaptıklarını kendilerine haber verecektir. Onlar kendi yaptıklarını unuttuğu halde Allah onları bir bir tesbit etmiştir. Çünkü Allah, her şeye hakkıyla şâhittir.

7. Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah'ın hepsini bildiğini görmedin mi? Üç kişi arasında gizli bir konuşma geçmez ki, dördüncüsü Allah olmasın. Beş kişi olmaz ki altıncısı Allah olmasın. Bundan az da olsalar, çok da olsalar fark etmez; nerede olurlarsa olsunlar Allah onlarla beraberdir. Sonra da yaptıklarını kıyâmet gününde onlara haber verecektir. Şüphesiz ki Allah her şeyi hakkıyla bilir.

8. Aralarında gizlice konuşmaktan men edilen kimseleri görmedin mi? Onlar yine men edildikleri şeye dönerek günah işlemek, mü'minlere düşmanlık etmek ve Peygambere karşı gelmek hususunda fısıldaşıp dururlar. Sana geldiklerinde de Allah'ın selâmlamadığı bir şekilde seni selâmlarlar ve kendi aralarında, "Söylediğimiz söz yüzünden Allah'ın bizi cezâlandırması gerekmez miydi?" derler. Onlara Cehennem yeter; oraya atılacaklardır. Dönülecek ne kötü bir yerdir orası!

9. Ey îmân edenler! Gizlice konuştuğunuzda, sakın günah işlemek, mü'minlere düşmanlık etmek ve Peygambere karşı gelmek üzere fısıldaşmayın. Aranızda iyilik ve takvâyı konuşun. Huzurunda toplanacağınız Allah'tan da korkun.

10. Gizlice konuşmalar şeytandandır; îmân edenleri bununla üzmek ister. Halbuki Allah izin vermedikçe şeytan onlara hiçbir zarar verecek değildir. Öyleyse mü'minler yalnız Allah'a tevekkül etsinler.

11. Ey îmân edenler! Toplu halde oturduğunuz zaman gelenlere yer açın dendiğinde yer açın ki Allah da size genişlik versin. Kalkın dendiğinde de kalkın ki Allah sizden îmân edenleri yüceltsin ve kendilerine ilim verilmiş olanlara yüksek dereceler versin. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

12. Ey îmân edenler! Peygamberle gizlice konuşmak istediğinizde, onunla konuşmadan önce bir sadaka verin. Bu sizin için daha hayırlı ve daha temizdir. Eğer sadaka olarak verecek bir şey bulamazsanız, şüphesiz ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.[389]

13. Peygamberle gizlice konuşmadan önce sadaka vermekten korktunuz mu? Bunu yerine getiremediğinizden dolayı tevbenizi Allah kabul etti. Artık namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin, Allah'a ve Resulüne itaat edin. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

14. Allah'ın kendilerine gazap ettiği bir topluluğu dost edinenleri görmedin mi? Onlar ne sizden, ne de onlardandır. Onlar bile bile yalan yere yemin ederler. [390]

15. Allah onlara pek şiddetli bir azap hazırlamıştır. Yapmakta oldukları ne kötü bir şeydir!

16. Onlar yeminlerini kalkan yaparak halkı Allah yolundan alıkoydular. Onlar için hor ve hakir edici bir azap vardır.

17. Ne malları, ne de evlâtları onları Allah'ın azâbından hiçbir şekilde kurtaramaz. Onlar Cehennem ateşinin ehlidirler. Orada ebedî olarak kalacaklardır.

18. Allah, onların hepsini birden dirilttiği gün, tıpkı size yemin ettikleri gibi Allah'a da yemin edecekler ve bu yeminlerinin kendilerine bir fayda vereceğini sanacaklar. İyi bilin ki, onlar yalancıların tâ kendisidir.

19. Şeytan onları hâkimiyeti altına aldı ve Allah'ı anmayı unutturdu. İşte onlar şeytanın taraftarlarıdır. Haberiniz olsun, şeytanın taraftarları hüsrâna düşenlerin tâ kendisidir.

20. Allah'ın çizdiği sınırlar yerine başka hükümler getirerek Allah'a ve Resulüne düşmanlık edenler, en aşağılık kimseler arasındadırlar.

21. Allah, "Ben ve peygamberlerim elbette üstün geliriz" diye takdir buyurmuştur. Muhakkak ki Allah, mutlak kuvvet sahibidir ve O'nun kudreti her şeye galiptir.

22. Allah'a ve âhiret gününe îmân eden hiçbir topluluğun, Allah ve Resulüne düşmanlık edenlere sevgi beslediğini göremezsin—isterse onlar babaları, evlâtları, kardeşleri yahut aşiretleri olsun. Allah, onların kalblerine îmânı yerleştirmiş ve kendi tarafından bir nûr ile kuvvetlendirmiştir. Âhirette de onları, içinde ebediyen kalmak üzere, altından ırmaklar akan Cennetlere yerleştirir. Allah, onlardan râzıdır, onlar da Allah'tan. İşte onlar Allah'a tâbi olan topluluktur. Haberiniz olsun ki, Allah'a tâbi olanlar, kurtuluşa erenlerin tâ kendisidir.

Haşir Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 24 âyettir. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) Medine'ye hicret ettikten sonra Benî Nadr Yahudileriyle bir antlaşma yapmıştı. Fakat Uhud Harbinden sonra Yahudiler antlaşmaya aykırı hareket etmeye başladılar; bu arada Mekke müşrikleriyle ittifak ettiler. Bunun üzerine Peygamberimizin (a.s.m.) emriyle Müslümanlar Benî Nadr'ın köyünü kuşattılar. Buna rağmen fesatları had safhaya erişip bir de Peygamberimize (a.s.m.) karşı sûikastler düzenleyince, etraflarındaki kuşatma sıklaştırıldı. Nihâyet yurtlarından çıkıp gitmek zorunda kaldılar. Sûre, onların böylece sürülmelerine temas ederek başladığı için, Haşir ismiyle anılmıştır. Bir hadis-i şerifte şöyle buyurulmuştur: "Kim sabahleyin üç defa 'Eûzü billâhissemîil'alîmi mineşşeytânirracîm' diyerek Haşir Sûresinin son üç âyetini okursa, Allah o kimseye akşama kadar duâ ve istiğfar etmesi için yetmiş bin melek vazifelendirir. Kim geceye girerken bunu yaparsa o da aynı dereceye ulaşır."

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah'ı tesbih eder. O'nun kudreti her şeye galiptir ve hikmeti her şeyi kuşatır.

2. Kitap ehlinden inkâr edenleri ilk sürgünde yurtlarından çıkaran O'dur. Siz onların çıkacağına ihtimal vermiyordunuz; onlar da kalelerinin kendilerini Allah'tan koruyacağını sanıyorlardı. Fakat Allah'ın azâbı hiç hesaba katmadıkları bir taraftan geldi ve yüreklerine öyle bir korku düşürdü ki, evlerini hem kendi elleriyle, hem de mü'minlerin eliyle yıkmaya başladılar. Bundan ibret alın, ey basiret sahipleri!

3. Eğer Allah, onların sürülmesini takdir etmiş olmasaydı, dünyada onları yine azaplandıracaktı. Âhirette ise onlar için ateş azâbı vardır.

4. Çünkü onlar Allah'a ve Resulüne karşı gelmişlerdir. Kim Allah'a karşı gelirse, muhakkak ki Allah'ın azâbı pek şiddetlidir.

5. Hurma ağaçlarını kesmeniz de, kesmeyip dikili bırakmanız da Allah'ın izniyledir ve o fâsıkları perişan etmek içindir.[391]

6. Allah'ın o Yahudilerden Resulüne nasip ettiği mala gelince, siz o malları

elde etmek için ne at, ne de deve koşturup savaşmadınız. Lâkin Allah, Resulünü dilediğine üstün kılar. Allah her şeye hakkıyla kàdirdir.

7. Bir harp cereyan etmeksizin fethedilen beldelerin ahâlisinden Allah’ın Resulüne nasip ettiği mallar Allah’a, Peygambere, Peygamberin akrabâlarına, yetimlere, yoksullara ve yolda kalmışlaradır. Tâ ki o mallar, içinizden sadece zenginler arasında dolaşıp duran bir servet hâlini almasın. Peygamber size ne emretmişse alın, neyi yasaklamışsa ondan da kaçının. Allah’tan korkun. Muhakkak ki Allah’ın azâbı pek şiddetlidir.

8. O mallarda bir de yurtlarından çıkarılıp mallarından mahrum bırakılmış fakir muhâcirlerin hakkı vardır ki, onlar Allah’ın lûtfunu ve rızâsını arar, Allah’ın dinine ve Resulüne yardım ederler. İşte onlar imanlarında sâdık olanların tâ kendisidir.

9. Daha önce Medine’yi yurt edinmiş ve îmânı kalblerinde yerleştirmiş olanlara gelince: Onlar, kendi yurtlarına hicret eden din kardeşlerini severler, onlara verilen şeyden dolayı gönüllerinde bir kıskançlık duymazlar ve kendileri ihtiyaç içinde olsalar bile onları kendi nefislerine tercih ederler. Kim, nefsinin ihtiraslarından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendisidir.

10. Onlardan sonra gelenler de, “Ey Rabbimiz,” derler. “Bizi ve bizden evvel îmân etmiş olan kardeşlerimizi bağışla. Îmân edenlere karşı kalblerimizde kin bırakma. Ey Rabbimiz, muhakkak ki Sen çok şefkatli, çok merhametlisin.”

11. Görmedin mi o münâfıklık edenleri? Kitap ehlinden olan kâfir kardeşlerine dediler ki: “Yurdunuzdan çıkarılırsanız biz de sizinle beraber çıkarız ve sizin aleyhinizde hiç kimseye asla itaat etmeyiz. Harbe girerseniz mutlaka size yardım ederiz.” Allah şâhittir ki onlar yalancıların tâ kendisidir.

12. And olsun ki, yurtlarından çıkarıldıklarında onlarla beraber çıkmazlar. Savaştıklarında da onlara yardım etmezler. Yardım etseler bile arkalarını dönüp kaçarlar. Sonra da kimseden yardım görmezler.

13. Onlar, Allah’tan çok sizden korkarlar. Çünkü onlar, Allah’ın kudret ve azametini anlamaktan mahrum bir topluluktur.

14. Onlar, sizinle toplu olarak savaşamazlar. Ancak müstahkem şehirlerde veya surların arkasından savaşırlar. Kendi aralarındaki mücâdeleleri ise pek şiddetlidir. Sen, onları derli toplu sanırsın; halbuki kalbleri darmadağınıktır. Çünkü onlar akıl ve idrâkten mahrum bir topluluktur.

15. Onların âkıbeti, kendilerinden az bir zaman önce yaptıklarının cezâsını tatmış olan kâfirlerin sonu gibi olacaktır. Âhirette de onlar için pek acı bir azap vardır.

16. Onların hâli şeytana benzer ki, insana “Kâfir ol” der. Kâfir olduğunda da, “Ben senden uzağım; çünkü ben Âlemlerin Rabbi olan Allah’tan korkarım” deyiverir.

17. İkisinin de âkıbeti Cehennem ateşinde ebediyen kalmaktır. Zâlimlerin cezâsı işte budur.

18. Ey îmân edenler, Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakının. Herkes yarın için ne yaptığına baksın. Allah’tan korkun. Muhakkak ki Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

19. Allah’ı unutanlar gibi olmayın ki, Allah da onlara kendi âkıbetlerini unutturmuştur. Onlar yoldan çıkmış kimselerdir.

20. Cehennem ehli ile Cennet ehli bir olmaz. Cennet ehli, muradına ermiş olanların tâ kendisidir.

21. Eğer Biz bu Kur’ân’ı bir dağa indirseydik, onun Allah korkusundan baş eğerek parça parça olduğunu görürdün. Düşünsünler diye, insanlara Biz böyle misâller veriyoruz.

22. O Allah ki, O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Görünmeyen âlemleri de, görüneni de O hakkıyla bilir. O, Rahmân’dır, rahmeti bütün varlıkları kuşatır ve her mahlûkunun her türlü rızkını merhametle yetiştirir. Rahîm’dir, yaratıklarına karşı pek şefkatli ve merhametlidir.

23. O Allah ki, O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. O, Meliktir, bütün kâinatın mülkü O’nundur. O, Kuddûs’tür, her türlü noksandan münezzeh, temiz ve mukaddestir. O, Selâm’dır, bütün eksikliklerden uzaktır ve her türlü kötülüklerden selâmet O’ndan gelir. O, Mü’min’dir, her türlü korkudan emniyet O’ndandır. O, Müheymin’dir, her şeyi görüp gözetir. O, Aziz’dir, kudreti her şeye galiptir. O, Cebbar’dır, iradesine kimse karşı çıkamaz. O, Mütekebbir’dir, büyüklük Kendisine hastır. Allah, müşriklerin Kendisine ortak koştukları şeylerden münezzehtir.

24. O Allah ki, Hâlık’tır, her şeyin yaratıcısıdır. Bâri’dir, yarattıklarına birbirinden ayrı ve lâyık şekiller verir. Musavvir’dir, yarattıklarını dilediği bir surete kavuşturur. En güzel isimler O’nundur. Göklerde ve yerde ne varsa O’nu

tesbih eder. O’nun kudreti her şeye galiptir ve hikmeti her şeyi kuşatır.

Mümtehine Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 13 âyettir. Müslümanlar Mekke'nin fethi için gizlilik içinde hazırlık yaptıkları bir sırada, bu hazırlığı müşriklere bildiren bir mektup, Cebrâil Aleyhisselâmın haber vermesi üzerine, Mekke'ye gitmekte olan bir kadının üzerinde yakalandı. Soruşturulduğunda, bu mektubu, Mekke içinde akrabâları bulunan ve müşriklerin onlara bir zarar vermesinden korkan bir Sahâbînin gönderdiği anlaşıldı. Sûrenin başındaki âyetler, bu hâdise üzerine nâzil olmuştur. Sûrenin adı ise "imtihan edilen kadın" mânâsına gelmektedir. Hudeybiye Antlaşması gereğince, Kureyş'ten Müslüman olup da Medine'ye sığınanların geri verilmesi gerekiyordu. Bu sûrenin onuncu âyetinde ise, bu şekilde Müslümanlara sığınan kadınların imtihan edilmesi, eğer mü'min iseler geri verilmemesi emrolunmaktadır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Ey îmân edenler! Bana ve size düşman olanları dost edinmeyin. Siz onlara muhabbet gösterip sırlarınızı ulaştırıyorsunuz; halbuki onlar size gelen hakkı inkâr etmişler, Rabbiniz olan Allah'a îmân ettiğiniz için Peygamberi ve sizi yurdunuzdan çıkarmışlardır. Eğer Benim yolumda cihad etmek ve Benim rızâmı aramak için çıkmışsanız, nasıl onlara muhabbet gösterip de sır verirsiniz? Ben ise sizin gizlediğinizi de bilirim, açığa vurduğunuzu da. İçinizden kim bunu yaparsa dümdüz yolun ortasında şaşırmış olur.

2. Eğer onlar sizi ele geçirecek olsa size düşman kesilirler, ellerini ve dillerini ancak kötülük etmek için size uzatırlar ve isterler ki siz de onlar gibi kâfir olasınız.

3. Kıyâmet gününde ne akrabâlarınız, ne de evlâtlarınız size bir fayda vermez. O gün Allah, onlarla aranızı ayıracaktır. Allah, yaptıklarınızı hakkıyla görür.

4. İbrahim'de ve onunla beraber olan mü'minlerde sizin için güzel bir nümune vardır. Onlar kavimlerine, "Biz sizden ve sizin Allah'ı bırakıp da taptıklarınızdan uzağız," demişlerdi. "Biz sizin dininizi reddediyoruz. Siz Allah'ın birliğine îmân etmedikçe ebediyen devam edecek bir düşmanlık ve nefret aramıza girmiştir." Ancak İbrahim'in müşrik olan babasına "Ben senin için Allah'tan af dileyeceğim; ben Allah'tan sana gelecek hiçbir şeyi önleyemem" demesi

müstesnâ. O mü’minler, “Ey Rabbimiz,” diye niyaz ederlerdi. “Sana tevekkül ettik ve Sana yöneldik. Dönüşümüz de ancak Sanadır.

5. “Ey Rabbimiz, bizi kâfirler için bir imtihan vesilesi yapma; bizi onlara mağlûp düşürme ki, bizim zayıflığımıza bakarak inkârlarını haklı bulmasınlar. Ey Rabbimiz, bizi bağışla. Şüphesiz ki Senin kudretin her şeye galiptir ve Senin her işin hikmet iledir.”

6. And olsun ki, onlarda (İbrahim ile ona tâbi olanlarda) sizin için ve Allah’a ve âhiret gününe kavuşmayı ümit edenler için güzel bir nümune vardır. Kim Allah’ın emirlerinden yüz çevirirse, muhakkak ki Allah, hiçbir şeye muhtaç değildir ve her türlü övgüye lâyıktır.

7. Olur ki Allah, düşman olduğunuz kimselerle sizin aranızda bir dostluk meydana getirir. Allah, her şeye kàdirdir. Allah, çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir.[392]

8. Sizinle din hususunda savaşmamış ve sizi yurdunuzdan çıkarmamış olanlara iyilik yapmaktan ve adâlet etmekten Allah sizi men etmez. Şüphesiz ki Allah, adâlet edenleri sever.

9. Allah, ancak sizinle din hususunda savaşmış, sizi yurdunuzdan çıkarmış ve çıkarılmanıza yardım etmiş olanları dost edinmekten sizi men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zâlimlerin tâ kendisidir.

10. Ey îmân edenler! Mü’min kadınlar hicret etmiş olarak size geldiğinde onları imtihan edin. Onların îmânını Allah hakkıyla bilir. Eğer mü’min olduklarına kanaat getirirseniz onları kâfirlere geri göndermeyin. Bunlar onlara helâl değildir; onlar da bunlara helâl olmaz. Müşrik kocalarının onlara verdiği mehri iâde edin. Mehirlerini verdiğiniz takdirde o kadınlarla evlenmenizde sizin için bir günah yoktur. Kâfir kadınları da nikâhınız altında tutmayın; onlara verdiğiniz mehri geri isteyin. Kâfirler de size katılan Müslüman hanımlarına verdikleri mehri geri istesinler. Allah’ın hükmü budur; aranızda O hükmeder. Allah, her şeyi hakkıyla bilir, her şeyi hikmetle yapar.

11. Eğer sizin hanımlarınızdan biri kâfirlere katılır ve onlar da mehrinizi geri vermezlerse, siz onlardan bir ganimet elde ettiğinizde, hanımları gitmiş olanlara mehirlerinin karşılığını verin. Kendisine îmân ettiğiniz Allah’tan da korkun.

12. Ey Peygamber! Mü’min kadınlar sana gelip de Allah’a hiçbir şeyi ortak koşmamak, hırsızlık yapmamak, zinâ etmemek, çocuklarını öldürmemek, doğurmadığı çocuğa yalan yere sahiplik iddiâsında bulunmamak ve itaat etmeyi

gerektiren bir hususta sana karşı gelmemek üzere bîat etmek isterlerse, onların bîatlarını kabul et ve onlar için Allah'tan af dile. Muhakkak ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

13. Ey îmân edenler! Allah'ın kendilerine gazap ettiği bir topluluğu dost edinmeyin. Kabirlerde olanların tekrar diriltilmesinden kâfirlerin ümit kesmeleri gibi, onlar da âhiretten ümitlerini kesmişlerdir.

Saf Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 14 âyettir. Sahâbîlerden bazıları kendi aralarında konuşurlarken "Allah katında hangi amelin daha sevimli olduğunu bilsek de onu işlesek" demişlerdi. Sonra cihad âyetleri indiğinde bunun bazılarına ağır gelmesi üzerine bu sûrenin başındaki âyetler nâzil oldu. Dördüncü âyette mü'minlerin, Allah yolunda cihad için saf tuttuklarını zikrettiğinden, sûreye Saf adı verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah'ı tesbih eder. O'nun kudreti her şeye galiptir ve hikmeti her şeyi kuşatır.

2. Ey îmân edenler, yapmayacağınız şeyi niçin söylüyorsunuz?

3. Yapmayacağınız şeyi söylemeniz, Allah katında pek büyük bir gazap sebebidir.

4. Taşları birbirine kenetlenmiş bir binâ gibi saf tutarak O'nun yolunda cihad edenleri muhakkak ki Allah sever.

5. Hani Mûsâ kavmine: "Ey kavmim," demişti. "Benim size Allah tarafından gönderilmiş bir peygamber olduğumu bildiğiniz halde niçin bana eziyet ediyorsunuz?" Onlar haktan döndüklerinde, Allah da onların kalblerini saptırdı.

6. Hani Meryem oğlu Îsâ: "Ey İsrailoğulları," demişti. "Ben, daha önce indirilen Tevrât'ı doğrulamak ve benden sonra gelecek Ahmed ismindeki bir peygamberi müjdelemek üzere size Allah tarafından gönderilmiş bir peygamberim." O, açık ve kesin mûcizeler getirdiğinde, "Bu apaçık bir sihirdir" dediler.

7. İslâma dâvet olunduğu halde Allah adına yalan uyduran kimseden daha zâlim kim vardır? Zâlimler gürûhuna Allah yol göstermez.

8. Onlar Allah'ın nûrunu ağızlarıyla söndürmek isterler. Fakat Allah, nûrunu tamamlayacaktır—kâfirler isterse hoşlanmasınlar.

9. Bütün dinlere üstün kılmak için Resulünü hidâyet ve hak din ile gönderen

O’dur—müşrikler isterse hoşlanmasınlar.

10. Ey îmân edenler! Pek acı bir azaptan kurtaracak kârlı bir ticareti size göstereyim mi?

11. Allah’a ve Resulüne îmân eder, Allah yolunda mallarınız ve canlarınızla cihad edersiniz. Eğer bilseniz, bu sizin için daha hayırlıdır.

12. Böylece Allah günahlarınızı bağışlar, sizi altından ırmaklar akan Cennetlere ve Adn Cennetlerinde hoş ve temiz meskenlere yerleştirir. Bu ise pek büyük bir kurtuluştur.

13. Ve size çok seveceğiniz bir başka nimet daha nasip eder ki, o da Allah’ın yardımı ve yakın bir fetihtir. Mü’minleri müjdele.

14. Ey îmân edenler, Allah dininin yardımcıları olun. Nasıl ki Meryem oğlu Îsâ havârîlere “Allah yoluna dâvette benim yardımcılarım kimlerdir?” diye sormuş, havârîler de “Allah dininin yardımcıları biziz” demişlerdi. İsrailoğullarından bir topluluk ona îmân etti, bir topluluk da kâfir oldu. Biz de îmân edenlere, düşmanlarına karşı kuvvet verdik ve üstün geldiler.

Cum’a Sûresi

Medine’de nâzil olmuştur. 11 âyettir. Cuma namazının ehemmiyeti üzerinde durur; Cuma namazı için ezan okunduğunda mü’minlerin bütün işlerini bırakarak namaza koşmalarını emreder. Bu yüzden sûreye Cuma adı verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Göklerde ne var, yerde ne varsa, her şeyin hakikî sahibi olan, her türlü noksandan münezzeh bulunan, kudreti her şeye galip olan ve hikmeti her şeyi kuşatan Allah’ı tesbih eder.

2. O Allah ki, okuma yazma bilmeyen bir kavmin içinden onlara Allah’ın âyetlerini okuyan, onları inkâr ve günah kirlerinden temizleyen, onlara kitabı ve hikmeti öğreten bir peygamber göndermiştir. Halbuki onlar daha önce apaçık bir sapıklık içinde idiler.

3. Allah, o peygamberi onlardan sonra kıyâmete kadar gelecek olan bütün insanlar için de gönderdi. O’nun kudreti her şeye galiptir ve O’nun her işi hikmet iledir.

4. Bu, Allah’ın lûtfudur ki, dilediğine verir. Allah, pek büyük lûtuf ve ihsan sahibidir.

5. Kendilerine Tevrât verildiği halde onun hükümlerini yerine getirmeyenlerin hâli, ciltlerle kitap yüklenmiş eşeğe benzer. Allah’ın âyetlerini yalanlayanların misâli ne kötüdür! Allah, zâlimler gürûhuna yol göstermez.

6. De ki: Ey Yahudiler! İnsanlar arasında yalnız kendinizin Allah’ın dostları olduğunu iddiâ ediyorsanız ve bu iddiânızda doğru iseniz, haydi, ölümü isteyin!

7. Kendi elleriyle kazandıkları günahlar yüzünden, ölümü asla isteyemezler. Allah ise zâlimleri hakkıyla bilir.

8. De ki: Kaçtığınız ölüm mutlaka gelip sizi bulacaktır. Sonra da görünür ve görünmez âlemleri hakkıyla bilen Allah’a döndürüleceksiniz; O, size yaptıklarınızı haber verecektir.

9. Ey îmân edenler! Cuma günü namaz için ezan okunduğunda alışverişi

bırakın ve Allah'ın zikrine koşun. Eğer bilseniz, bu sizin için daha hayırlıdır.

10. Namaz kılınınca artık yeryüzüne dağılıp Allah'ın lûtfundan rızkınızı arayın. Allah'ı da çokça zikredin ki, kurtuluşa eresiniz.

11. Onlar bir ticaret yahut eğlence gördüklerinde seni ayakta bırakarak ona yöneldiler. De ki: Allah katındaki mükâfat eğlenceden de, ticaretten de daha hayırlıdır. Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır.[393]

Münâfikun Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 11 âyettir. Münâfıkların vasıflarını, kötü ahlâklarını, yalancılıklarını ve mü'minler hakkında besledikleri niyetlerini bildirdiği için, sûreye bu isim verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Münâfıklar sana geldiklerinde "Şehâdet ederiz ki şüphesiz sen Allah'ın Resulüsün" dediler. Allah bilir ki sen elbette O'nun Resulüsün. Münâfıkların yalancı olduklarına da Allah şâhittir.

2. Onlar yeminlerini bir kalkan olarak kullanıp halkı Allah'ın yolundan saptırdılar. Bu yaptıkları ne kötü bir şeydir!

3. Çünkü onlar önce îmân etmiş, sonra da kâfir olmuşlar, bu yüzden kalbleri mühürlenmiştir. Artık hakkı anlayamazlar.

4. Onları gördüğünde cüsseleri hoşuna gider. Konuştuklarında sözlerine kulak verirsin. Onlar elbise giydirilmiş kütükler gibidir. Her gürültüyü aleyhlerine sanırlar. Onlar düşmânın tâ kendisidir; onlardan sakın. Allah, onları kahretsin; nasıl da haktan yüzleri çevriliyor!

5. Onlara "Gelin, Allah'ın Resulü sizin için mağfiret dilesin" dendiği zaman başlarını çevirirler. Görürsün ki, büyüklük taslayarak yüz çevirmektedirler.

6. Onlar için mağfiret dilesen de, dilemesen de birdir. Allah, onları bağışlayacak değildir. Fâsıklar gürûhuna Allah elbette yol göstermez.

7. Onlar, "Allah Resulünün yanındakilere bir şey vermeyin ki dağılıp gitsinler" diyen kimselerdir. Halbuki göklerin ve yerin hazineleri Allah'ındır; lâkin münâfıklar bunu anlayamazlar.

8. "Eğer Medine'ye dönersek, üstün ve şerefli olanlar, hor ve hakir olanları oradan çıkaracaktır" diyorlar. Halbuki şeref ve üstünlük Allah'a, Resulüne ve mü'minlere âittir; lâkin münâfıklar bunu bilmezler.

9. Ey îmân edenler! Mallarınız ve evlâtlarınız sizi Allah'ın zikrinden alıkoymasın. Kim bunu yaparsa, işte onlar hüsrâna düşenlerin tâ kendisidir.[394]

10. Sizden birine ölüm gelip de “Ey Rabbim, ne olurdu bana biraz daha mühlet verseydin de malımın sadakasını verip sâlihlerden olsaydım” demeden önce, size rızık olarak verdiğimiz şeylerden bağışta bulunun.

11. Eceli geldiğinde hiç kimsenin ölümünü Allah geri bırakacak değildir. Bütün yaptıklarınızdan Allah hakkıyla haberdardır.

Teğàbün Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 18 âyettir. Îmân esasları ve bilhassa âhiret günü üzerinde durur. 9'uncu âyette, dünyada iken kendilerini üstün sanan ve mü'minleri küçük gören kâfirlerin aldandıklarını kıyâmet günü anlayacaklarını beyan buyurduğu için, sûreye "aldanmanın ortaya çıkması" mânâsına gelen Teğàbün ismi verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Göklerde ne var, yerde ne varsa Allah'ı tesbih eder. Her şeyin mülkü O'nundur; her türlü övgü O'na mahsustur. O, her şeye hakkıyla kàdirdir.

2. Sizi yaratan O'dur. Böyle iken kiminiz kâfir olur, kiminiz mü'min. Allah ise yaptıklarınızı hakkıyla görendir.

3. O, gökleri ve yeri hak ve hikmetle yarattı, size şekil verip suretinizi güzelleştirdi. Dönüş de ancak O'nadır.

4. O, göklerde ve yerde ne varsa hepsini bilir. O, gizlediğiniz ve açığa vurduğunuz her şeyi bilir. Gönüllerde saklı olanı Allah hakkıyla bilendir.

5. Daha önceki kâfirlerin haberi sana gelmedi mi? Onlar işledikleri kötülüklerin cezâsını tattılar. Âhirette ise onların hakkı pek acı bir azaptır.

6. Çünkü kendilerine peygamberleri apaçık mûcizeler getirdiklerinde, onlar "Bize bir insan mı yol gösterecek?" demişlerdi. Onlar inkâr edip haktan yüz çevirdiler; Allah da onların îmân ve ibâdetlerine muhtaç olmadığını gösterdi. Çünkü Allah Ganî'dir, hiçbir şeye ihtiyacı yoktur; Hamîd'dir, her türlü övgüye ancak O lâyıktır.

7. Kâfirler hiç diriltilmeyeceklerini sandılar. De ki: Evet, Rabbime and olsun ki mutlaka diriltileceksiniz. Sonra da yaptıklarınız size haber verilecektir. Bu ise Allah için pek kolaydır.

8. Allah'a, Resulüne ve indirdiğimiz o nûra îmân edin. Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.

9. Kıyâmet günü için sizi topladığı gün, aldanmaların ortaya çıktığı gündür.

Kim, Allah’a îmân etmiş ve güzel işler yapmışsa, Allah, onun günahlarını örter ve onu altından ırmaklar akan Cennetlere ebediyen kalmak üzere yerleştirir. İşte en büyük kurtuluş budur.

10. İnkâr eden ve âyetlerimizi yalanlayanlara gelince: Onlar da ateş ehlidir ve orada ebediyen kalacaklardır. Varılacak ne kötü bir yerdir orası!

11. Hiçbir musibet Allah’ın izni olmadan gelip çatmaz. Kim, Allah’a îmân ederse Allah da onun kalbine hidâyet verir. Allah, her şeyi hakkıyla bilendir.

12. Allah’a da itaat edin, Peygambere de itaat edin. Eğer yüz çevirirseniz, Resulümüzün üzerine düşen, açıkça tebliğ etmekten ibarettir.

13. O Allah ki, O’ndan başka hiçbir ilâh yoktur. Öyleyse mü’minler yalnız Allah’a tevekkül etsinler.

14. Ey îmân edenler! Eşlerinizden ve çocuklarınızdan size düşman olup sizi ibâdetten alıkoymak ve günaha sevk etmek isteyenler vardır; onlardan sakının. Fakat onları affeder, kusurlarına bakmaz ve bağışlarsanız, muhakkak ki Allah da çok bağışlayıcı ve çok merhamet edicidir.

15. Mallarınız ve evlâtlarınız sizin için ancak bir imtihandır. Asıl büyük mükâfat ise Allah katındadır.

16. Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten gücünüzün yettiği kadar sakının. O’na kulak verin ve itaat edin. Kendi hayrınız için bağışta bulunun. Kim nefsinin ihtiraslarından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin tâ kendisidir.

17. Eğer siz Allah rızâsı için bağışta bulunmak suretiyle Allah’a güzel bir ödünç verirseniz, bunun karşılığını O, size kat kat verir ve günahlarınızı bağışlar. Allah iyilik ve şükrün karşılığını bol bol verir ve günahlarınızı hemen cezâlandırmayıp size yumuşaklıkla muâmele eder.

18. O, görünmeyen ve görünen âlemleri hakkıyla bilir. O’nun kudreti her şeye galiptir ve hikmeti her şeyi kuşatır.

Talâk Sûresi

Medine’de nâzil olmuştur. 12 âyettir. Boşanma ile ilgili hükümlere yer verdiği için bu adı almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Ey Peygamber! Hanımlarınızı boşayacağınız zaman, hayızdan temizlendikleri sırada boşayın ve iddetlerini sayın. Rabbiniz olan Allah’tan korkun. Apaçık bir fuhuş işlemedikçe onları ne siz evlerinden çıkarın, ne de kendileri çıksınlar. Bu hükümler Allah’ın çizdiği sınırlardır. Kim Allah’ın çizdiği sınırları aşarsa, kendisine zulmetmiş olur. Bilemezsin; belki Allah bundan sonra bir sebep yaratır da aranıza tekrar geçim ve muhabbet verir.

2. İddetleri dolmaya yaklaştığında, onları ya güzellikle tutun veya güzellikle ayrılın. Aranızdan iki âdil şâhit tutun. Ey şâhitler, siz de Allah için dosdoğru şâhitlik edin. Allah’a ve âhiret gününe îmân edenlere verilen öğüt budur. Kim, Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınırsa Allah ona bir çıkış yolu gösterir.

3. Ve onu ummadığı bir şekilde rızıklandırır. Allah’a tevekkül edene Allah kâfidir. Allah, emrini mutlaka gerçekleştirir. Allah, her şeye bir ölçü takdir etmiştir.

4. Âdetten kesilmiş olan hanımlarınızın iddetinde şüphe ederseniz, onların da, henüz âdet görmemiş olanların da iddeti üç aydır. Hâmile olanların iddeti de doğum yapmalarıyla tamamlanır. Kim Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınırsa, Allah ona işinde kolaylık verir.

5. Bu, Allah’ın size indirdiği emridir. Kim Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınırsa, Allah da onun günahlarını örter ve mükâfatını arttırır.

6. Boşadığınız ve iddeti henüz dolmamış hanımlarınızı, gücünüzün yettiği nisbette evinizin bir tarafında barındırın. Onları çıkmaya zorlamak için kendilerine bir zarar vermeyin. Hâmile iseler, doğum yapıncaya kadar geçimlerini temin edin. Çocuklarınızı emzirdikleri takdirde ücretlerini verin. Aranızda güzelce anlaşın. Eğer güçlükle karşılaşırsanız çocuğu başkası emzirir.

7. Varlıklı kimse, imkânına göre nafakasını versin. Rızkı dar olan kimse de Allah’ın kendisine verdiğinden versin. Allah, kimseyi ona verdiğinden fazlasıyla mükellef tutmaz. Allah, her zorluğun arkasından bir kolaylık yaratır.

8. Rabbinin ve peygamberlerinin emrinden çıkıp azmış nice belde ahâlisi var ki, Biz onları pek şiddetli bir hesaba çektik ve görülmemiş bir azâba uğrattık.

9. Onlar yaptıklarının cezâsını tattılar ve işlerinin sonu da hüsrân oldu.

10. Âhirette de Allah onlar için pek şiddetli bir azap hazırlamıştır. Öyleyse Allah’tan korkun, ey îmân eden akıl sahipleri! Muhakkak ki Allah size bir kitap indirmiştir.

11. Bir de peygamber göndermiştir ki, îmân edip güzel işler yapanları inkâr karanlıklarından aydınlığa çıkarmak için Allah’ın apaçık âyetlerini size okur. Kim, Allah’a îmân eder ve güzel işler yaparsa, Allah da onu ebedî olarak kalmak üzere altından ırmaklar akan Cennetlere koyar. Gerçekten Allah, onun için pek güzel bir rızık yaratmıştır.

12. O Allah ki, yedi göğü yarattı ve yeryüzünü de onlar gibi yaratarak mahlûklarına mesken yaptı. Bunlar arasında Allah’ın emri cereyan edip durur—tâ ki Allah’ın her şeye kàdir olduğunu ve ilminin her şeyi kuşattığını bilesiniz.

Tahrîm Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 12 âyettir. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) hanımlarından birisine bir sır vermiş, sonra o da bu sırrı diğer hanımlarına yaymıştı. Peygamberimiz (a.s.m.) bu durumu öğrenince, hem dünya hayatının kendi nazarındaki ehemmiyetsizliğini anlatmak, hem de onlara bir ikazda bulunmak üzere, onlardan bir ay ayrı kalmıştı. Sûre, bu hâdiseye temas ederek başladığı ve Allah'ın helâl kıldığı şeyi kendine yasaklamanın doğru olmadığını belirttiği için, "haram kılmak" mânâsında Tahrîm adını almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Ey Peygamber! Niçin hanımlarının hoşnutluğunu arayıp da Allah'ın helâl kıldığı şeyi kendine yasaklıyorsun? Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

2. Allah, yeminlerinizi kefâret vermek suretiyle bozmanızı meşrû kılmıştır. Sizin dostunuz ve gözeticiniz Allah'tır. O, her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yapar.

3. Hani Peygamber, hanımlarından birine gizlice bir söz söylemişti. Hanımı bu sözü açığa vurunca Allah da peygamberine sırrının açıklandığını bildirdi. Sonra Peygamber o hanımına, açığa vurmuş olduğu şeyin bir kısmını bildirdi, bir kısmını da yüzüne vurmadı. Ona durumu böylece anlatınca, hanımı "Bunu sana kim bildirdi?" diye sordu. Peygamber de "Her şeyi hakkıyla bilen ve her şeyden hakkıyla haberdar olan Allah bildirdi" diye cevap verdi.

4. Ey Peygamber hanımları! Allah'a tevbe ederseniz, kaymış olan kalbleriniz düzelir. Eğer ona karşı birbirinize arka çıkarsanız, şüphesiz ki onun dostu Allah'tır, Cebrâil'dir ve sâlih mü'minlerdir. Üstelik melekler de onun yardımcısıdır.

5. O, sizi boşarsa, Rabbi, ona sizden daha hayırlı olan, Allah'a teslim olmuş, îmân etmiş, ibâdet ve itaatte sebat eden, günahlarından tevbe eden, Allah'a kullukta bulunan, orucunu tutan hanımlar nasip eder ki, onlardan dul olanı da, bâkire olanı da bulunur.

6. Ey îmân edenler! Kendinizi ve âilenizi ateşten koruyun. O ateşin yakıtı

insanlar ve taşlardır; başında ise Allah’ın emrine karşı gelmeyen ve verilen emri yerine getiren haşin ve şiddetli melekler vardır.

7. Bugün boş yere özür dilemeyin, ey kâfirler! Siz ancak yaptıklarınızın cezâsını çekeceksiniz.

8. Ey îmân edenler! Allah’a tam bir ihlâsla tevbe edin. Umulur ki Allah günahlarınızı bağışlar ve sizi altından ırmaklar akan Cennetlere koyar. O gün, Allah’ın, peygamberi ve beraberindeki mü’minleri utandırmayacağı gündür. O gün onların nûru önlerinden ve sağlarından koşarak Cennete yol gösterirken, onlar da “Ey Rabbimiz,” derler. “Nûrumuzu tamamla ve bizi bağışla. Muhakkak ki Senin her şeye gücün yeter.”

9. Ey Peygamber! Kâfirlere ve münâfıklara karşı cihad et, onlara şiddet göster. Onların varacakları yer Cehennemdir. Gidilecek ne kötü bir yerdir orası!

10. Allah, kâfirlere Nûh’un karısı ile Lût’un karısını misâl gösterdi. Her ikisi de sâlih kullarımızdan ikisinin nikâhı altındaydı; fakat onlara ihânet ettiler. Sonra Allah’ın azâbından onları hiçbir şey kurtaramadı ve onlara “Cehenneme girenlerle beraber siz de ateşe girin” dendi.

11. Allah, îmân edenlere de Firavun’un hanımını misâl verdi. O “Ey Rabbim,” demişti. “Yüce katından bana Cennette bir ev nasip et. Beni Firavun’dan ve onun kötülüğünden kurtar. Zâlimler gürûhunun şerrinden de beni koru.”

12. İmrân kızı Meryem’i de Allah, mü’minlere misâl olarak verdi ki, o nâmusunu korumuş, Biz de ona emrimiz olan ruhtan üflemiştik. O, Rabbinin bütün sözlerine ve kitaplarına îmân etti Allah’a itaatte sebat eden kullardan oldu.

Mülk Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 30 âyettir. Îmân esaslarını ve tevhid delillerini içine alan pek mübârek bir sûredir. Bu sûrenin fazileti hakkında birçok hadis-i şerif rivâyet edilmiştir. Bu hadislerin birinde Peygamber Efendimiz (a.s.m.) "Kim bu mübârek sûreyi bir gecede okursa, pek çoksevâba erişmiş ve Allah'ın rızâsına kavuşturacak bir iş yapmış olur" buyurmuştur. Bir diğer hadiste ise, Mülk Sûresini okuyanın Kadir gecesini ihyâ etmiş gibi sevâba erişeceği müjdelenmiştir. Sûre her şeyin mülkünün, tedbir ve tasarrufunun Allah'a âit olduğunu beyan ederek başladığı için Mülk adını almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Şânı ne yücedir O'nun ki mülk elindedir. O, her şeye kadirdir.

2. Hanginiz daha güzel işler yapacaksınız diye sizi imtihan etmek için ölümü de, hayatı da O yarattı. Onun kudreti her şeye galiptir ve O, çok bağışlayıcıdır.

3. Yedi göğü birbiriyle âhenk içinde O yarattı. Rahmân'ın yarattığında nizamsızlıktan eser göremezsin. Haydi, çevir gözünü: En küçük bir kusur görüyor musun?

4. Sonra tekrar tekrar gözünü çevir. Kusur bulamaz, hor ve hakir sana döner; o göz bitkindir artık.

5. And olsun ki Dünya semâsını Biz kandillerle süsledik. Şeytanlar için o kandilleri birer taş yaptık ve onlar için bir de alevli ateş azâbını hazırladık.

6. Rablerini inkâr edenler için de Cehennem azâbı vardır. Dönülecek ne kötü bir yerdir o!

7. Oraya atıldıklarında Cehennemin gürleyişini işitirler ki, kaynayıp duruyor.

8. Neredeyse öfkeden parçalanacak! Kâfirlerden her bir bölük oraya atıldıkça, onların bekçileri sorar kendilerine: "Bu azaptan sakındıran bir peygamber size gelmedi mi?"

9. "Evet," derler. "Bize bir peygamber geldi. Ama biz onu yalanladık. 'Allah, bize bir şey göndermedi; siz büyük bir sapıklıktasınız' diye karşılık verdik."

10. “Keşke onu dinleseydik,” derler. “Keşke düşünseydik! O zaman şu alev alev yanan Cehennem ehlinden olmazdık.”

11. Günahlarını böylece itiraf ederler. Uzak olsun ateş ehli Allah’ın rahmetinden!

12. Rablerine görmeden inanıp da O’ndan korkanlara gelince: Muhakkak onlar için Allah’tan bir mağfiret ve büyük bir mükâfat vardır.

13. Siz ister sözünüzü gizleyin, ister açığa vurun; hiç şüphesiz O, gönüllerde saklı olanı bilir.

14. Yaratan bilmez olur mu hiç? O’nun ilmi en gizli işlerin bütün inceliğine nüfuz eder; O her şeyden hakkıyla haberdardır.

15. Üzerinde gezin ve Allah’ın verdiği rızıktan yiyin diye, yeryüzünü sizin emrinize veren O’dur. Sonra dönüşünüz yine O’nadır.

16. Yoksa siz, gökteki meleklerin sizi yerin dibine batırmayacağından emin mi oldunuz? Bir de bakarsınız ki, yeryüzü çalkalanıp duruyor...

17. Veya gökteki meleklerin üzerinize taşlar yağdırmayacağından mı emin oldunuz? Tehdidim nasılmış, bileceksiniz.

18. And olsun, onlardan öncekiler de peygamberlerini yalanlamışlardı. Bakın, cezâlarını nasıl verdim.

19. Üzerlerinde kanat çırpıp duran kuşları da mı görmüyorlar? Onları havada tutan Rahmân’dan başkası değildir. O, her şeyi hakkıyla görür.

20. Kimdir o Rahmân’dan başka size yardım edecek kuvvet? Kâfirler açık bir aldanış içindeler.

21. Eğer O, size verdiği rızkı kesecek olsa, kimdir sizi rızıklandıracak? Doğrusu onlar azgınlıkta ve nefrette direnip duruyorlar.

22. Hangisi doğru yoldadır: yüz üstü sürünüp giden mi, yoksa doğru yolda dosdoğru yürüyen mi?

23. De ki: Sizi yaratan, size kulak veren, size göz ve kalb veren O’dur. Ne kadar az şükrediyorsunuz?

24. De ki: Sizi yaratıp yeryüzüne yayan O’dur. Sonunda O’nun huzurunda toplanacaksınız.

25. Onlar der: “Eğer doğru söylüyorsanız, bu vaad ne zaman gerçekleşecek?”

26. Sen de ki: Ona dâir bilgi Allah katındadır. Ben ise apaçık bir sakındırıcıyım.

27. Ne zaman ki azâbı yakınlarında görüverirler; o zaman o kâfirlerin yüzü simsiyah kesilir. “İşte,” denir onlara. “İsteyip durduğunuz şey budur.”

28. De ki: Eğer Allah beni ve beraberimdekileri helâk etse veya bize merhamet etse, kimdir kâfirleri acı bir azaptan kurtaracak olan?

29. De ki: O Rahmân’dır; O’na inandık ve O’na güvendik. Kimin apaçık bir sapıklık içinde olduğunu yakında bileceksiniz.

30. De ki: Eğer suyunuz yerin dibine çekilecek olsa, kimdir size tekrar bir akarsu getirecek olan?

Kalem Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 52 âyettir. Kaleme ve kalemin yazdıklarına yemin ederek başladığı için sûreye Kalem adı verilmiştir. Peygamber Efendimizin (a.s.m.) yüce ahlâkını överek başlar, inkâr ehli ile îmân ehlinin durumlarını mukayese eder, Hazret-i Yûnus Aleyhisselâmın kıssasını hatırlatır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Nûn. Yemin olsun kaleme ve yazdıklarına.

2. Rabbinin nimeti sayesinde sen bir mecnun değilsin.

3. Hiç şüphesiz senin için bitmez tükenmez birmükâfat vardır.

4. Ve hiç şüphesiz sen pek büyük bir ahlâk üzerindesin.

5. Yakında sen de göreceksin, onlar da görecekler:

6. Hanginiz cinnete uğramış?

7. O’nun yolundan sapmış olanı en iyi bilen Rabbindir; doğru yolda olanları da O hakkıyla bilir.

8. Seni yalanlayanlara aldırma.

9. Onlar kendilerine uysal davranmanı isterler, tâ ki onlar da sana yaltaklansınlar.

10-14. Çok yemin edene, haysiyetsiz kimseye, kusur arayana, söz taşıyana, hayırdan alıkoyana, haddini aşana, çok günahkâr olana, katı kalbliye ve bütün bunların ötesinde kötülüğüyle ün salmış kimseye, çok mal ve evlât sahibidirler diye sakın iltifat etme.

15. Ona âyetlerimiz okunduğunda, “Bu eskilerin masallarıdır” der.

16. Biz onun burnunu damgalayacağız.

17. Onları, tıpkı bahçe sahiplerini imtihan ettiğimiz gibi imtihana uğrattık. O bahçe sahipleri, sabah vakti mahsullerini devşireceklerine dâir yemin etmişlerdi.

18. Bir istisnâ yapıp “İnşâallah” da dememişlerdi.

19. Onlar uykuda iken Rabbinden gelen bir âfet o bahçeyi kuşattı.

20. Bahçe yanıp simsiyah kesiliverdi.

21. Sabahleyin birbirlerine seslendiler:

22. “Mahsulünüzü toplayacaksanız erken davranın.”

23. Fısıldaşarak gittiler.

24. “Sakın yanımıza bugün bir yoksul sokulmasın” dediler.

25. Yoksullar daha gelmeden mahsullerini toplayacaklarını sanarak erkenden gittiler.

26. Bahçenin hâlini gördüklerinde “Herhalde biz yanlış yere geldik” dediler.

27. Başlarına geleni anlayınca da “Doğrusu biz mahrum kaldık” dediler.

28. İçlerinden aklı başında olanı, “Ben size Allah’ı tesbih edin dememiş miydim?” dedi.

29. Onlar “Rabbimizi tenzih ederiz; zâlim olan biziz” dediler.

30. Dönüp birbirlerini suçlamaya başladılar.

31. “Yazıklar olsun bize!” dediler. “Gerçekten biz azgınlık etmişiz.

32. “Olur ki Rabbimiz bize bundan daha hayırlısını verir. Artık biz Rabbimize yöneldik.”

33. Dünya azâbı işte böyledir. Âhiret azâbı ise daha da büyüktür. Keşke bunu bilselerdi!

34. Allah’ın emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakınanlar için ise Rablerinin katında ebedî nimetlerle dolu Cennetler vardır.

35. Biz Müslümanları kâfirlerle bir tutar mıyız?

36. Ne oluyor size? Nasıl hükmediyorsunuz?

37-38. Yoksa ders aldığınız bir kitap var da, her şeyin istediğiniz gibi olacağını ondan mı öğreniyorsunuz?

39. Veya her şey hükmünüze uygun şekilde olacak diye, kıyâmete kadar bâkî kalmak üzere size verdiğimiz bir söz mü var?

40. Sor onlara, bu iddiâya onlardan hangisi kefildir?

41. Yahut bu iddiâlarında ortakları mı var? Eğer doğru söylüyorlarsa, haydi, getirsinler ortaklarını!

42. Her hakikatin bütün çıplaklığıyla ortaya çıktığı gün onlar secdeye çağırılırlar; fakat güçleri yetmez.

43. Gözleri dehşetten baygın düşmüş, her taraflarını zillet kaplamıştır. Halbuki onlar sapasağlamken de secde etmeye çağırılmışlardı.

44. Artık Kur'ân'ı yalanlayanları Bana bırak. Biz onları, inkâr ve isyanlarına karşılık nimetler vererek hiç bilmedikleri bir taraftan azâba yaklaştıracağız.

45. Ben onlara mühlet veririm. Doğrusu Benim tuzağım pek kuvvetlidir.

46. Yoksa sen onlardan bir ücret istedin de ağır bir borç altına mı girdiler?

47. Veya gayb âlemlerinin bilgisi onların yanında mı ki oradan alıp yazıyorlar?

48. Rabbinin hükmü gelinceye kadar sabret; balığın arkadaşı (Yûnus) gibi olma. Hani o, balığın karnında kederle dolu halde iken Rabbine niyaz etmişti.

49. Eğer ona Rabbinden bir nimet erişmeseydi, kınanmış bir halde çıplak bir arâziye atılır giderdi.

50. Rabbi onun duâsına cevap verdi ve onu sâlih kullarından kıldı.

51. O kâfirler, Kur'ân'ı işittiklerinde hasetlerinden neredeyse seni gözleriyle devireceklerdi. Hâlâ da "O bir mecnundur" diyorlar.

52. Halbuki o (Kur'ân) bütün âlemler için bir öğüttür.

Hâkka Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 52 âyettir. Âsî kavimlerin başlarına gelen felâketleri anlatır ve kıyâmet gününü tasvir eder. Kıyâmet günü, mutlaka gerçekleşeceğini ifade eden "hâkka" kelimesiyle başladığı için sûreye bu isim verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Hak olan o kıyâmet...

2. Nedir o hak olan kıyâmet?

3. O hak günün dehşetini sen nereden bileceksin?

4. Semûd ve Âd kavimleri de o korkunç günü yalanlamıştı.

5. Semûd kavmi, şiddetli bir sesle helâk oldu.

6. Âd kavmi ise dehşetli ve dondurucu bir kasırga ile helâke uğradı.

7. O kasırgayı Allah onlara yedi gece, sekiz gün musallat etti. Onları görseydin, kökünden koparılmış boş hurma kütükleri gibi yıkılıp kalmışlardı.

8. Şimdi onlardan hayatta kalan birini görüyor musun?

9. Firavun ile ondan öncekiler ve altı üstüne getirilen beldeler halkı (Lût kavmi) da o büyük günahı (şirk) işlediler.

10. Onlar Rablerinin gönderdiği peygambere karşı geldiler; Allah da onları şiddetli bir azapla yakaladı.

11. Yeryüzü sular altında kaldığında, sizi gemi üzerinde Biz taşıdık.

12. Tâ ki size bir ibret olsun ve işiten kulaklarda yer etsin.

13. Ne zaman ki sûra ilk; defa üfürülür.

14. Ve yeryüzü, ve dağlar yerinden kaldırılır, birbirine bir defa çarpmakla darmadağın edilir.

15. İşte o zaman olan olmuştur.

16. Gök yarılmış, intizamdan çıkmıştır.

17. Melekler semânın etrafındadır. Onların üstünde de Rabbinin arşını sekiz melek taşır.

18. O gün Rabbinize arz edilirsiniz; yaptıklarınızdan hiçbir şey gizli kalmaz.

19. Defteri sağ tarafından verilen kimse, “Alın,” der, “okuyun kitabımı.

20. “Ben gerçekten hesaba uğrayacağıma inanmıştım.”

21. Artık o pek hoş bir hayat içindedir.

22. Yüksek bir Cennettedir.

23. O Cennetin meyveleri yanı başındadır.

24. “Geçmiş günlerde yaptıklarınıza mükâfat olarak âfiyetle yiyin ve için” denir.

25. Defteri solundan verilen ise, “Keşke,” der, “kitabım verilmeseydi.

26. “Hesabımı öğrenmeseydim!

27. “Keşke ölüm her şeyi bitirmiş olsaydı!

28. “Malım bana fayda vermedi.

29. “Gücüm, kuvvetim kaybolup gitti.”

30. Tutun, bağlayın onu!

31. Sonra Cehenneme atın.

32. Sonra da yetmiş arşın zincire vurun.

33. Çünkü o, şânı pek büyük olan Allah’a inanmazdı.

34. Yoksulları doyurmaya önayak olmazdı.

35-36. Orada bugün onun için ne bir candan dost vardır, ne de kanlı irinden başka bir yiyecek.

37. Onu ise ancak bilerek günah işleyen kâfirler yer.

38-40. Gördüklerinize ve görmediklerinize yemin ederim ki, bu Kur’ân pek şerefli bir peygamberin Allah’tan getirdiği sözdür.

41. O, şâir sözü değildir. Ne îmânsız kimselersiniz!

42. O, kâhin sözü de değildir. Ne düşüncesiz kimselersiniz!

43. O, Âlemlerin Rabbi tarafından indirilmiştir.

44-45. Eğer o peygamber, Bizim adımıza birtakım sözler uydursaydı, Biz onu kudretimizle yakalardık.

46. Sonra da can damarını kesiverirdik.

47. Hiçbiriniz buna mâni olamazdı.

48. O Kur’ân, takvâ sahipleri için bir öğüttür.

49. İçinizde onu yalanlayanların bulunduğunu Biz elbette biliriz.

50. O, âhirette kâfirler için bir pişmanlık sebebidir.

51. Muhakkak ki o, kendisinde hiçbir şüphe bulunmayan hakkın tâ kendisidir.

52. Öyleyse Rabbinin yüce ismini an ve O’nu bütün noksanlardan tenzih et.

Meâric Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 44 âyettir. Kıyâmeti tasvir ile îmân ve inkâr ehlinin durumlarını mukayese eder; mü’minlerin vasıflarını sıralar. Baş tarafındaki âyetler, müşriklerden, Peygamber Efendimize (a.s.m.) gelerek, “Mâdem ki bizi azapla tehdit ediyorsun; öyleyse başımıza taş yağdırsana” diyen birisinin sözlerine cevap olarak, onlara kıyâmetin dehşetini hatırlatmaktadır. Üçüncü âyette geçen ve “yüksek dereceler” mânâsına gelen kelimeye izafeten, sûreye Meâric adı verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. İsteyen biri, başına gelecek azâbı istedi.

2. O azap kâfirler içindir ki, onu önleyecek hiçbir kuvvet yoktur.

3. O, yüce âlemlerin sahibi Allah tarafından gelecektir.

4. Melekler ve Cebrâil, elli bin sene uzunluğunda bir gün olan kıyâmet gününde, Allah’ın emrini almak üzere Arşa yükselirler.[395]

5. Sen güzel bir sabırla sabret.

6. Onlar, o günü uzak görüyorlar.

7. Biz ise yakın görüyoruz.

8. O gün gök, erimiş bakıra döner.

9. Dağlar, atılmış rengârenk yün gibi olur.

10. Dost, dostun hâlini sormaz.

11-14. Onlar birbirlerine gösterilirler. Fakat mücrim ister ki, o günün azâbından kendisini kurtarmak için oğullarını, hanımını, kardeşini, içinde barındığı sülâlesini ve yeryüzünde kim varsa hepsini birden fedâ etsin de azaptan kurtulsun.

15. Heyhât! O saf ateştir.

16. Derileri soyup kavurur.

17-18. Haktan döneni, îmândan yüz çevireni, malı toplayıp yığanı kendisine çağırır.

19. Muhakkak ki insan hırslı ve sabırsız yaratılmıştır.

20. Ona bir kötülük dokunduğunda feryad eder.

21. Bir hayır eriştiğinde ise cimrileşir.

22. Ancak namazlarını kılanlar müstesnâdır.

23. Onlar namazlarında devamlıdırlar.

24-25. Mallarında, isteyen ve isteyemeyen yoksullar için belli bir hak vardır.

26. Onlar hesap gününe îmân ederler.

27. Onlar Rablerinin azâbından korkarlar.

28. Çünkü Rablerinin azâbından kimse emin olamaz.

29. Onlar nâmuslarını korurlar.

30. Ancak hanımlarına ve câriyelerine karşı müstesnâ—bunlarla olan yakınlıklarından dolayı kınanmazlar.

31. Kim helâl sınırını aşarak bundan ötesine geçmek isterse, işte haddini aşmış olanlar onlardır.

32. Onlar Allah’a ve kullara karşı olan emânet ve mes’uliyetlerini yerine getirirler ve sözlerinde dururlar.

33. Onlar şâhitliklerini hakkıyla yerine getirirler.

34. Onlar namazlarını devamlı olarak, vaktinde ve şartlarına riâyet ederek kılarlar.

35. İşte onlar Cennetlerde ikram olunacak kimselerdir.

36-37. Kâfirlere ne oluyor ki, sağdan soldan bölük bölük koşuşup etrafında birikerek seninle alay ediyorlar?

38. Yoksa onlardan her biri nimetlerle dolu Cennete girmeyi mi umuyor?

39. Asla! Biz onları, bildikleri bir damla sudan yarattık.

40-41. Doğuların ve batıların Rabbine yemin ederim ki, Biz onların yerine daha hayırlı olanlarını getirmeye kàdiriz. Hiç kimse Bize mâni olamaz.

42. Bırak onları, bâtıl düşüncelerine dalsınlar ve kendilerine vaad edilen güne kavuşuncaya kadar oyalanadursunlar.

43. O gün onlar, karşılarına dikilmiş hedeflere koşarcasına, hızla kabirlerinden çıkarlar.

44. Gözleri dehşetten baygın düşmüş, her taraflarını zillet kaplamıştır. Onlara vaad olunan gün işte budur.

Nuh Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 28 âyettir. Nûh Aleyhisselâmın kıssasını zikreder, onun diliyle Allah'ın insanlar üzerindeki nimetlerini hatırlatır ve Nûh Aleyhisselâmın duâsına yer verir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. "Pek acı bir azap kendilerine gelmeden önce kavmini sakındır" diye Biz, Nûh'u kavmine gönderdik.

2. Nûh "Ey kavmim," dedi. "Ben size gönderilmiş apaçık bir sakındırıcıyım.

3. "Allah'a ibâdet edin, O'nun emir ve yasaklarına karşı gelmekten sakının ve bana itaat edin diye gönderildim.

4. "Tâ ki Allah da sizin günahlarınızı bağışlasın ve helâk etmeyip belirli bir vakte kadar sizi yaşatsın. Çünkü Allah'ın takdir ettiği ecel geldiğinde geri bırakılmaz. Keşke bunu bilseydiniz."

5. Nûh "Ey Rabbim," dedi. "Kavmimi gece gündüz îmâna çağırdım.

6. "Fakat ben dâvet ettikçe onlar daha da çok kaçtılar.

7. "Her ne zaman onları bağışlaman için Senin mağfiretine çağırdıysam, parmaklarını kulaklarına tıkadılar, beni görmemek için elbiselerini başlarına geçirdiler, inat ettiler, kibirlendikçe kibirlendiler.

8. "Sonra onları açıkça dâvet ettim.

9. "Sonra da hem açıkça, hem de gizliden gizliye onları îmâna çağırdım.

10. "Onlara dedim ki: Rabbinizden af dileyin. Çünkü O, çok bağışlayıcıdır.

11. "Tâ ki üzerinize gökten bol bol yağmur indirsin.

12. "Mallarınızı ve evlâdınızı arttırsın, size bahçeler versin, ırmaklar akıtsın.

13. "Size ne oluyor ki Allah'ın büyüklüğünü hiç düşünmüyorsunuz?

14. "Halbuki O, sizi halden hâle sokarak yaratmıştır.

15. “Görmediniz mi: Allah yedi göğü birbiriyle âhenk içinde yaratmıştır.

16. “Ay’ı orada bir nur yapmış, güneşi de bir kandil olarak asmıştır.

17. “Allah sizi topraktan bir bitki gibi bitirmiştir.

18. “Sonra tekrar oraya gönderecek, sonra da kabirlerinizden çıkaracaktır.

19. “Allah, yeryüzünü sizin için döşemiştir.

20. “Tâ ki orada geniş yollar edinip dolaşasınız.”

21. Nûh: “Ey Rabbim,” dedi. “Onlar bana isyan ettiler de, mal ve evlâtlarının çokluğu kendisinin hüsrânını arttırmaktan başka bir işe yaramayan kimselere uydular.”

22. “Onların uydukları kimseler de, pek büyük tuzaklar kurarak onları haktan uzaklaştırdılar.

23. “Ve dediler ki: ‘Sakın ilâhlarınızı bırakmayın. Ne Vedd’i, ne Süvâ’ı, ne Yeğûs’u, ne Yeûk’u ve ne de Nesr’i terk etmeyin.[396]

24. “Böylece çoklarını saptırdılar. Sen de o zâlimlerin şaşkınlıklarından başka bir şeyini arttırma!”

25. O zâlimler, günahları yüzünden boğuldular ve sonra da ateşe atıldılar. Kendilerine Allah’tan başka bir yardımcı da bulamadılar.

26. Nûh “Ey Rabbim,” dedi. “Yeryüzünde kâfirlerden tek bir kişi bırakma.

27. “Eğer bırakırsan, onlar yine Senin kullarını saptırır; ancak kâfir ve günahkâr nesiller dünyaya getirirler.

28. “Ey Rabbim! Beni, anne ve babamı, mü’min olarak evime gireni, mü’min erkekleri ve mü’min kadınları bağışla. Zâlimlerin ise helâklerinden başka bir şeyini arttırma.”

Cin Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 28 âyettir. Peygamber Efendimizden (a.s.m.) Kur'ân'ı dinledikten sonra kavimlerine dönerek bunu haber veren cinlerin vak'asını anlatmaktadır. Gözümüzle göremediğimiz varlıklar olan cinlerin de insanlar gibi mü'min ve kâfir olanlarının bulunduğu; Peygamber Efendimizin (a.s.m.) gelmesiyle birlikte semâ kapılarının onlara kapandığı; eskisi gibi semâya, meleklerin arasına sokulup kulak hırsızlığı yapmak isteyenlerin alevli taşlarla kovalandığı, sûrede zikredilen hususlar arasındadır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1-2. De ki: Cinlerden bir topluluğun Kur'ân'ı dinleyerek şöyle dedikleri bana vahyolundu: "Biz, doğru yola ileten hârikulâde bir Kur'ân dinledik ve ona îmân ettik. Biz, Rabbimize hiç kimseyi ortak koşmayacağız.

3. "Rabbimizin azameti her şeyin üstündedir. O, eş veya evlât edinmekten münezzehtir.

4. "Bizim akılsızlarımız ise Allah hakkında yalan yanlış şeyler söylüyorlar.

5. "Halbuki biz insanların da, cinlerin de Allah hakkında yalan söylemeyeceklerini sanırdık.

6. "İnsanlardan bazıları, cinlerden bazı kimselere sığınarak onların azgınlıklarını arttırmışlardır.

7. "Onlar da, sizin sandığınız gibi, Allah'ın hiç kimseyi tekrar diriltmeyeceğini sanmışlardı.

8. "Biz, kulak hırsızlığı yapmak için göğe erişmeye çalıştık. Fakat onu dehşetli muhâfızlarla ve alevli taşlarla dolu bulduk.

9. "Evvelce haber işitmek için orada oturacak yerler bulurduk. Şimdi ise kim dinlemeye kalksa, onu gözeten bir alevli taş bulur.

10. "Yeryüzünde olanlar için bununla bir kötülük mü kast edilmiştir, yoksa Rableri onlar için bir hayır mı murad etmiştir? Onu bilmeyiz.

11. “Bizim aramızda sâlih olanlar da vardır, olmayanlar da. Çünkü biz çeşit çeşit yollar tutmuşuzdur.

12. “Biz, yeryüzünde Allah’ı âciz bırakamayacağımızı ve O’ndan kaçıp kurtulamayacağımızı anladık.

13. “Biz o hidâyet rehberini işittiğimizde ona îmân ettik. Kim Rabbine îmân ederse, ne mükâfatında bir eksiklikten korkar, ne de bir haksızlığa uğramaktan.

14. “Aramızda Müslümanlar da vardır, haktan sapmış olanlar da. Kim Müslüman olursa, doğru yolu arayıp bulanlar işte onlardır.

15. “Haktan sapanlara gelince, onlar da Cehenneme odun olmuşlardır.”

16. Eğer insanlar ve cinler hak yolunda dosdoğru gitselerdi, onları bol rızıklara kavuştururduk.

17. Böylece rızık bolluğu ve darlığı ile Biz onları imtihan ederiz. Kim Rabbini anmaktan yüz çevirirse, Rabbi de onu şiddetli bir azâba uğratır.

18. Mâbedler Allah’a ibâdet içindir. Allah ile beraber hiç kimseye kulluk etmeyin.

19. Allah’ın kulu ve resulü namaz kılmak için kalktığında, cinler onun ibâdetini görmek için birbirine girercesine etrafında toplanıverdiler.

20. De ki: Ben ancak Rabbime ibâdet ederim ve O’na hiç kimseyi ortak koşmam.

21. De ki: Ne sizden bir zararı uzaklaştırmaya benim gücüm yeter, ne de size bir fayda vermeye.

22. De ki: O’na isyan edecek olursam hiç kimse beni Allah’ın azâbından kurtaramaz; O’ndan başka sığınacak birisini de bulamam.

23. Benim elimden gelen, ancak Allah tarafından gönderileni size tebliğ etmekten ibarettir. Kim Allah’a ve Resulüne isyan ederse, onun hakkı, içinde ebediyen kalmak üzere Cehennem ateşidir.

24. Nihâyet onlar kendilerine vaad olunan azâbı gördüklerinde, yardımcısı zayıf ve sayısı az olanın kim olduğunu bileceklerdir.

25. De ki: Size vaad olunan azap yakın mıdır, yoksa Rabbim onun için daha geç bir vakit mi tâyin etmiştir; bunu ben bilemem.

26. Görünmeyen âlemleri bilen O’dur. O, hiç kimseyi gaybdan açıkça haberdar etmez.

27. Ancak peygamberlerden bildirmek istediği müstesnâdır. O peygamberin önüne ve arkasına da, şeytanların o haberleri almasına yahut onu yanıltmasına mâni olacak gözetleyici melekler sevk eder.

28. Tâ ki o peygamber, meleklerin Rableri tarafından gönderileni kendisine hakkıyla tebliğ etmiş olduklarını bilsin. Allah ise onların her hâlini ilmiyle kuşatmış, olmuş ve olacak her şeyi bir bir tesbit etmiştir.

Müzzemmil Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 20 âyettir. Peygamber Efendimize (a.s.m.) vahiy geldikten sonra evine dönerek örtüsüne bürünmesini müteâkip Cebrâil Aleyhisselâm tekrar gelerek bu sûrenin başındaki âyetleri getirmişti. Sûreye, bu yüzden, "elbisesine bürünen" mânâsında Müzzemmil ismi verilmiştir. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bu âyetlerle ibâdet ve gece namazıyla emrolunmuş, pek ağır olan peygamberlik vazifesini yerine getirmek üzere sabır ve tahammül göstermeye çağırılmıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Ey elbisesine bürünen!

2. Az bir kısmı müstesnâ geceleyin ibâdet için kalk.

3. Gecenin yarısında veya biraz daha geç kalk.

4. Yahut biraz daha erken kalk ve Kur'ân'ı açık açık, tane tane oku.

5. Biz, sana pek büyük bir söz vahyedeceğiz.

6. Gece vakti kalkmak nefse daha çok tesir eder; Kur'ân ve zikir için de daha elverişlidir.

7. Çünkü senin için gündüz vakti uzunca bir meşguliyet vardır.

8. Rabbinin adını an ve tam bir ihlâs ile O'na yönel.

9. O, doğunun da, batının da Rabbidir. O'ndan başka ilâh yoktur. Sen de O'nu vekil edin.

10. Onların söylediklerine sabret ve kötülüklerine karşılık vermeden güzellikle onlardan uzaklaş.

11. Varlık sahibi olup da âyetlerimizi yalanlayanlara az bir mühlet ver ve onları Bana bırak.

12-13. Muhakkak ki katımızda onlar için ağır zincirler, alevli bir ateş, boğazda kalan bir yiyecek ve pek acı bir azap vardır.

14. O gün yeryüzü ve dağlar sarsılır; dağlar dağılmış kum yığınına döner.

15. Muhakkak ki Biz, size şâhit olarak bir peygamber gönderdik—tıpkı Firavun’a peygamber gönderdiğimiz gibi.

16. Firavun, peygambere isyan etti; Biz de onu şiddetli bir azapla yakaladık.

17. Eğer inkâr ederseniz, çocukları ihtiyarlatan o günden nasıl korunacaksınız?

18. Öyle bir gün ki, şiddetinden gök yarılmış, Allah’ın vaadi yerine getirilmiştir.

19. İşte bunlar bir öğüttür. Dileyen, Rabbinin rızâsına ulaştıran bir yol tutar.

20. Şüphesiz Allah biliyor ki, sen ve seninle beraber olanlardan bir topluluk, gecenin üçte ikisine yakın veya yarısı kadar, yahut üçte biri kadar bir zaman ibâdete kalkıyorsunuz. Geceyi ve gündüzü takdir eden Allah’tır. Gece ibâdetine güç yetiremeyeceğinizi bildiği için, Allah gece namazını size farz kılmadı. Artık Kur’ân’dan kolayınıza geleni okuyun. Allah biliyor ki içinizde hastalar vardır; bir kısmınız Allah’ın lûtfundan rızkını aramak için yeryüzünde dolaşacak, daha başkaları da Allah yolunda cihad edeceklerdir. Onun için Kur’ân’dan kolayınıza geleni okuyun; namazı dosdoğru kılın, zekâtı verin ve Allah yolunda bağışta bulunmak suretiyle Allah’a güzel bir ödünç verin. Kendiniz için hayır olarak ne gönderirseniz, onu Allah katında daha hayırlı ve daha sevaplı bulursunuz. Allah’ın mağfiretini dileyin. Muhakkak ki Allah, çok bağışlayıcı, çok merhamet edicidir.

Müddessir Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 56 âyettir. Müzzemmil Sûresi Peygamberimize (a.s.m.) gece namazını emretmişti; bu sûre ise kavmini tevhide dâvet etmesini bildirmektedir. Bir önceki sûre gibi, bu sûre de Peygamberimizin (a.s.m.) elbisesine büründüğü bir sırada nâzil olmuştur ve "elbisesine bürünen" mânâsında Müddessir ismiyle adlandırılmıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Ey elbisesine bürünen!

2. Kalk ve insanları Allah'ın azâbından sakındır.

3. Rabbini büyük tanı.

4. Elbiseni temiz tut.

5. Azâba sebep olacak günahlardan uzak dur.

6. Yaptığın iyiliği çok görüp de başa kakma.

7. Rabbin için sabret.

8. "Sûra" üfürüldüğü gün.

9. İşte o gün zorlu bir gündür.

10. Kâfirlere hiç kolay gelmez.

11. Tek başına yarattığım o kimseyi Bana bırak.

12. Ona bol bol servet verdim.

13. Gözü önünde duran oğullar verdim.

14. Daha pek çok nimetleri önüne serdim.

15. Sonra o, daha da arttırmamı istiyor.

16. Asla! Çünkü o, âyetlerimize karşı direnip durdu.

17. Ben de onu pek zorlu bir azâba süreceğim.

18. Düşündü, taşındı, ölçtü, biçti.

19. Kahrolası, nasıl da ölçüp biçti!

20. Yine kahrolası, nasıl da ölçüp biçti!

21. Sonra baktı.

22. Sonra kaşını çattı, suratını astı.

23. Sonra sırt çevirip kibirlendi.

24. “Bu olsa olsa eskiden kalma bir sihirdir” dedi.

25. “Bu ancak beşer sözüdür” dedi.

26. Ben onu Sakara sokacağım.

27. Sakarın ne olduğunu bilir misin?

28. O, yakmadık bir şey bırakmaz; azâbı tekrarlamaktan da vazgeçmez.

29. O, insana susamıştır.

30. Üzerinde on dokuz melek vardır.

31. Biz, Cehenneme meleklerden başkasını muhâfız yapmadık. Onların sayısını da kâfirler için bir imtihan vesilesi kıldık—tâ ki kendilerine kitap verilenler iyice inansın; îmân edenlerin îmânı artsın; kitap ehli ile mü’minler bir şüpheye düşmesin; kalbinde nifak hastalığı bulunanlar ile kâfirler de “Allah bu misâlle neyi anlatmak istedi?” deyiversinler. Allah böylece dilediğini saptırır, dilediğine hidâyet verir. Rabbinin ordularını O’ndan başkası bilemez. Cehennem ise insanlar için bir ibrettir.

32. Hayır, ibret almazlar. Yemin olsun Ay’a.

33. Ve dönüp geldiği an geceye.

34. Ve ağardığı an sabaha.

35. O Sakar, belâların en büyüğündendir.

36-37. Hayırda ileri gitmek isteyenler için de, geri kalmak isteyenler için de, o bütün insanlara bir uyarıcıdır.

38. Herkes kendi kazandığının karşılığını görür.

39. Ancak defteri sağından verilenler müstesnâdır; onlar kazandıklarından kat kat fazlasıyla mükâfatlandırılır.

40-41. Onlar Cennetlerdedir. Mücrimlerden sorarlar:

42. “Sizi Sakara sokan nedir?”

43. Derler ki: “Biz namaz kılanlardan değildik.

44. “Yoksulları doyurmazdık.

45. “Bâtıla dalanlarla beraber biz de dalar giderdik.

46. “Hesap gününü yalanlardık.

47. “Nihâyet ölüm gelip çattı.”

48. Şefaat edeceklerin şefaati onlara bir fayda vermez.

49-51. Onlara ne oluyor ki, arslandan kaçan ürkmüş yaban eşekleri gibi öğütten yüz çevirip duruyorlar?

52. İstiyorlar ki, her birine gökten ayrı sayfalar insin.

53. Hayır! Aslında onlar âhiretten korkmazlar.

54. Fakat bu Kur’ân gerçekten bir öğüttür.

55. Dileyen ondan öğüt alır.

56. Ancak Allah dilemedikçe onlar öğüt alamazlar. Azâbından korkulmaya lâyık olan da, günahları bağışlayacak olan da O’dur.

Kıyâmet Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 40 âyettir. Kıyâmet gününün hak olduğunu beyan eder, kâfirlerin o günkü hâlini anlatır, insanın ilk yaratılışına dikkati çektikten sonra bunu yapan Allah'ın ölüleri de diriltmeye kàdir olduğuna işaret eder.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yemin ederim kıyâmet gününe.

2. Yemin ederim kendisini kınayan nefse.

3. İnsan, öldükten sonra kemiklerini toplayamayacağımızı mı sanıyor?

4. Biz, parmak uçlarına varıncaya kadar onu derleyip toplamaya kàdiriz.

5. Doğrusu insan, ömrünü günahla geçirmek ister.

6. "Kıyâmet günü ne zamanmış?" diye sorar.

7. Gözler kamaştığı,

8. Ay tutulduğu,

9. Güneş ve Ay bir araya getirildiği zaman.

10. İşte o gün insan: "Kaçacak yer neresi?" der.

11. Hayır, sığınılacak hiçbir yer yoktur.

12. O gün varılacak yer, ancak Rabbinin huzurudur.

13. Yaptığı ve yapmayıp geri bıraktığı her şey o gün insana bildirilir.

14-15. Daha doğrusu, insan, günahlarını örtmek için özürlerini ortaya koysa bile, kendi kendisinin şâhididir.

16. Ey Habibim! Cebrâil sana Kur'ân'ı okurken, acele edip de dilini kıpırdatma.

17. Onu bir araya toplayıp okutmak Bize âittir.

18. Cebrâil’e okuttuğumuzda sen onun okuyuşunu takip et.

19. Sonra onu açıklamak yine Bize âittir.

20. Hayır, siz çabucak geçeni (dünya hayatını ve nimetlerini) seversiniz.

21. Âhireti ise bırakırsınız.

22-23. Yüzler var, o gün ışıl ışıldır, Rabbine bakar.

24. Yüzler var ki, o gün asıktır.

25. Belini kıracak bir azâba uğrayacağını bilir.

26. Can boğaza gelip dayandığında,

27. Etrafındakiler “Şifâ verecek kimse yok mu?” dediğinde,

28. Can veren kimse anlar ki, ayrılık vaktidir.

29. Bacakları birbirine dolaşır.

30. Rabbinedir işte o gün sevkiyat.

31. Oysa o ne îmân etti, ne namaz kıldı.

32. Üstelik yalanladı, yüz çevirdi.

33. Sonra da çalım satarak döndü, kavminin yanına gitti.

34. Lâyıktır sana, lâyık!

35. Sonra yine lâyıktır sana, lâyık!

36. İnsan zanneder mi ki başıboş bırakılacak?

37. O, rahme dökülen bir damla su (sperma) değil miydi?

38. Sonra o damla, bir kan pıhtısı oldu. Sonra Allah onu yaratıp güzel bir suret verdi.

39. Ondan da erkek ve dişi iki ayrı cins var etti.

40. Bütün bunları yapan, ölüleri tekrar diriltemez mi?

İnsan Sûresi

Medine’de nâzil olmuştur. 31 âyettir. İnsanın yaratılışına dikkat çekerek başladığı için bu ismi almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. İnsan üzerinden öyle bir devir geçti ki, adı anılmaya bile değmez bir şeydi.

2. Biz insanı karışık bir damla sudan yarattık; imtihana çekmek için onu işitir ve görür hâle getirdik.

3. Biz ona doğru yolu gösterdik. Artık ister şükreder, ister nankörlük eder.

4. Kâfirler için de zincirler, boyunduruklar ve alevli bir ateş hazırladık.

5. İhlâs ile kulluk edenler ise, içine kâfur katılmış şarapla dolu kadehten içerler.

6. O kâfur, Cennette bir pınardır ki, Allah’ın mü’min kulları içerler ve onu diledikleri tarafa akıtırlar.

7. Onlar adaklarını yerine getirirler ve dehşeti her tarafı kaplayan bir günden korkarlar.

8. Kendi canlarının çektiği yemeği yoksula, yetime ve esire yedirirler.

9. “Sizi ancak Allah rızâsı için doyuruyoruz,” derler. “Sizden bir karşılık veya teşekkür istemiyoruz.

10. “Yüzlerin asılacağı o dehşetli günde biz Rabbimizden korkarız.”

11. Allah onları o günün şerrinden korur; yüzlerine güzellik, gönüllerine sevinç verir.

12. Sabretmelerine karşılık onları Cennetle ve ipek elbiselerle mükâfatlandırır.

13. Orada koltuklara kurulurlar; ne bir yakıcı sıcak, ne de dondurucu bir soğuk görmezler.

14. Cennet ağaçlarının gölgesi üzerlerine düşmüş, meyveleri ise emirlerine

sunulmuştur.

15. Etraflarında gümüş kadehler ve billûr sürahiler dolaştırılır.

16. Onlar gümüş beyazlığında, billûr berraklığında kaplardır ki, sâkîler onları herkesin iştahına göre doldurur.

17. Orada onlara zencebil katılmış şerbetlerle dolu kadehlerden içirilir.

18. O zencebil bir pınardan çıkar ki, adına selsebil denir.

19. Etraflarında ebediyen yaşlanmayacak çocuklar dolaşır; onları gördüğünde saçılmış inciler sanırsın.[397]

20. Nereye baksan bir nimet ve büyük bir mülk görürsün.

21. Üzerlerinde ince ve kalın ipekten yeşil elbiseler vardır ve gümüş ziynetlerle süslenmişlerdir. Rableri onlara tertemiz bir şarap içirir.

22. İşte bu, size bir mükâfattır; gayretiniz boşa gitmemiş, böylece karşılık görmüştür.

23. Muhakkak ki Biz, Kur'ân'ı sana peyderpey indirdik.

24. Rabbinin hükmü gelinceye kadar sabret; onlardan hiçbir günahkâra ve kâfire aldırma.

25. Sabah, akşam Rabbinin ismini an.

26. Gecenin bir kısmında O'na secde et, uzun kısmında da O'nu tesbih et.

27. Onlar dünyayı sever, önlerindeki pek şiddetli bir günü ise bir yana bırakırlar.

28. Onları yaratan ve âzâlarını birbirine sapasağlam bağlayan Biziz. Dilediğimizde de onların yerine başkalarını getiririz.

29. İşte bu âyetler birer öğüttür. Dileyen, Rabbinin rızâsına ulaştıran bir yol tutar.

30. Allah dilemedikçe siz hiçbir şeyi isteyemezsiniz. Şüphesiz ki Allah, her şeyi hakkıyla bilir, her işi hikmetle yapar.

31. O, dilediğini rahmetine eriştirir. Zâlimler için ise pek acı bir azap hazırlamıştır.

Mürselât Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 50 âyettir. Alla”””h tarafından çeşitli vazifelerle gönderilmiş olan meleklere yemin ederek başladığı için, “gönderilenler” mânâsına gelen Mürselât ismi verilmiştir. Kıyâmet gününü anlatır, Cennet ve Cehennem ehlinin durumlarını mukayese eder.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Yemin olsun peş peşe gönderilenlere (meleklere).

2. Ve rüzgâr gibi esip her tarafa yayılanlara.

3. Ve bulutları yeryüzüne dağıtanlara.

4. Ve hak ile bâtılı birbirinden hakkıyla ayıranlara.

5-6. Ve tevbe edenler için bir özür, inkâr edenler için bir tehdit olmak üzere peygamberlere vahiy getirenlere.

7. Size vaad olunan muhakkak gerçekleşecektir.

8. Yıldızlar söndürüldüğünde.

9. Gök yarıldığında,

10. Dağlar ufalanıp savrulduğunda,

11. Peygamberler, ümmetleri hakkında şâhitlik etmeye çağırılır.

12. Bu şâhitlik hangi güne bırakıldı?

13. Hüküm gününe.

14. Hüküm gününün ne olduğunu nereden bileceksin?

15. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

16. Daha öncekileri de helâk etmedik mi?

17. Sonra arkadan gelenleri de onlara katarız.

18. Mücrimlere Biz işte böyle yaparız.

19. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

20. Sizi hor ve hakir bir sudan yaratmadık mı?

21-22. Sonra o bir damla suyu, belli bir vakte kadar, sağlam ve korunmuş bir yer olan anne rahmine yerleştirdik.

23. Biz bunu böylece takdir ettik ve kudretimizle yarattık. Ne güzel bir takdir edici, ne büyük bir kudret sahibiyiz Biz!

24. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

25-26. Canlılar için de, ölüler için de Biz yeryüzünü bir toplanma yeri yapmadık mı?

27. Onda yüksek, sâbit dağlar yarattık ve size tatlı bir su içirdik.

28. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

29. Haydi, yalanladığınız azâba gidin!

30. Üç parçaya ayrılıp sizi her tarafınızdan kuşatacak dumana gidin!

31. Bir duman ki ne gölge verir, ne de alevden korur.

32. Saray büyüklüğünde kıvılcımlar saçar.

33. Her biri sanki birer sarı devedir.

34. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

35. O gün dillerinin tutulduğu gündür.

36. Özür dilemeleri için izin de verilmez.

37. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

38. İşte hüküm günü budur. Sizi de, sizden öncekileri de bir arada toplamışızdır.

39. Kurtulmak için bir hileniz varsa, haydi, bana hilenizi yapın.

40. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

41-42. Takvâ sahipleri ise gölgeler altında, pınar başlarında ve canlarının

çektiği meyveler arasındadır.

43. Yaptıklarınıza karşılık şimdi âfiyetle yiyin ve için.

44. İyilik yapan ve ihlâsla kullukta bulunanları Biz böyle mükâfatlandırırız.

45. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

46. Dünyada biraz yiyip nasiplenin; muhakkak siz mücrimlersiniz.

47. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

48. Onlara “Allah’ın huzurunda eğilin” dendiğinde eğilmezler.

49. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

50. Kur’ân’dan sonra onlar hangi söze inanacaklar?

Nebe’ Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 40 âyettir. Müşriklerin kendi aralarında soruşturduğu kıyâmetten haber vererek başladığı için, “haber” mânâsına gelen Nebe’ ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Onlar birbirlerine neyi sorup duruyorlar?

2-3. Üzerinde ihtilâfa düştükleri o büyük haberi mi?

4. Yakında bilecekler.

5. Evet, yakında bilecekler.

6-7. Yeryüzünü bir döşek, dağları birer kazık yapmadık mı?

8. Sizi de çift çift yarattık.

9. Uykunuzu bir dinlenme vasıtası kıldık.

10. Geceyi bir örtü yaptık.

11. Gündüzü bir maişet vakti kıldık.

12. Üzerinizde yedi sağlam semâ kurduk.

13. Gökyüzüne parıl parıl parlayan bir kandil astık.

14. Yağışa hazır bulutlardan bol bol su indirdik.

15-16. Onunla yerden daneler ve bitkiler, gür ağaçlı bahçeler çıkardık.

17. Şüphesiz, hüküm günü, belirlenmiş bir vakittir.

18. O gün “sûra” üflenir, siz de bölük bölük gelirsiniz.

19. Gök açılır, kapı kapı olur.

20. Dağlar yerinden yürütülür, bir serap olur.

21. Cehennem gözetler, durur.

22. Orası azgınların varacağı yerdir.

23. Sonsuz çağlar boyunca orada kalacaklar.

24-25. Kaynar suyla irinden başka, orada ne bir serinlik tadacaklar, ne de bir içecek.

26. İşte yaptıklarına uygun bir cezâ!

27. Onlar hesaba çekilmeyi ummuyorlardı.

28. Âyetlerimizi yalanlayıp duruyorlardı.

29. Biz ise her şeyi tek tek kaydettik.

30. Şimdi tadın azâbınızı; sizin için azaptan başka bir şey arttıracak değiliz.

31. Muhakkak ki takvâ sahipleri için bir kurtuluş ve muratlarına eriş vardır.

32. Onlar için bahçeler ve bağlar vardır.

33. Göğüsleri tomurcuklanmış yaşıt kızlar vardır.

34. Dolu dolu kadehler vardır.

35. Orada ne boş bir söz işitirler, ne de bir yalan.

36. Bunlar Rabbinden bir mükâfat ve yeterli bir ihsandır.

37. O Rabbin ki, göklerin, yerin ve ikisi arasındakilerin Rabbi olan Rahmân'dır. O'na hitapta bulunmaya kimsenin gücü yetmez.

38. O gün Cebrâil ve melekler saf saf olup dizilirler. Rahmân'ın izin verdikleri dışında hiç kimse konuşamaz; onlar da ancak doğruyu söylerler.

39. İşte hak olan gün budur. Artık dileyen, Rabbine giden bir yol tutsun kendine.

40. Biz sizi yakında gelecek bir azapla uyardık. O öyle bir gündür ki, insan kendi eliyle işlediklerine bakar. Kâfir de, "Ne olurdu," der, "ben bir toprak olaydım!"

Nâziât Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 46 âyettir. Çeşitli vazifelerle vazifelendirilmiş meleklere yemin ederek başladığı ve ilk âyetinde, kâfirlerin ruhunu şiddetle çekip alan meleklere yemin ettiği için, sûreye, bu mânâyı ifade eden Nâziât ismi verilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yemin olsun kâfirin ruhunu tâ derinliklerinden şiddetle söküp alanlara.

2. Ve mü'minin ruhunu kolaylıkla alanlara.

3. Ve suda yüzercesine gökten inenlere.

4. Ve Allah'ın emrini yerine getirmek için yarışanlara.

5. Ve emrolundukları işi tanzim ve tedbir edenlere.

6. O gün sûr üflenir, kâinat şiddetle sarsılır.

7. Onu ikinci sûr takip eder.

8. O gün kalbler korkuyla titrer.

9. Gözler zilletle alçalır.

10. Diyorlar ki: "Tekrar hayata mı döndürüleceğiz?

11. "Kemiklerimiz çürüyüp dağıldıktan sonra mı diriltileceğiz?"

12. Dediler ki: "Eğer öyleyse bu pek zararlı bir dönüş olacak."

13. Onların diriltilişi tek bir sese bakar.

14. Kendilerini düz bir meydanda bulurlar.

15. Sana Mûsâ'nın kıssası geldi mi?

16. Hani Rabbi ona mukaddes vâdi Tuvâ'da seslenmişti:

17. "Firavuna git; o iyice azıttı.

18. “Ona de ki: İnkâr ve isyandan temizlenmeye niyetin var mı?

19. “Sana Rabbinin yolunu göstereyim de O’ndan korkasın.”

20. Ona en büyük mûcizeyi gösterdi.

21. Fakat o yalanladı ve isyan etti.

22. Sonra arkasını dönüp bozgunculuk çıkarmaya koştu.

23. Halkı toplayıp seslendi.

24. “Ben sizin yüce rabbinizim” dedi.

25. Allah da onu dünya ve âhiret azâbıyla yakaladı.

26. Şüphesiz ki bunda, Allah’tan korkan için bir ibret vardır.

27. Sizi tekrar yaratmak mı zor, göğü yoktan yaratmak mı? Onu binâ etti.

28. Yükseltti ve bir nizam verdi.

29. Gecesini kararttı, gündüzünü aydınlattı.

30. Sonra da yeri yayıp döşedi.

31. Ondan suyunu ve bitkilerini çıkardı.

32. Dağları sapasağlam dikti.

33. Size ve hayvanlarınıza rızık olsun diye.

34. Felâketin en büyüğü gelip çattığında,

35. O gün insan neye çabaladığını iyice anlar.

36. Gören herkese Cehennem apaçık gösterilir.

37-39. Kim azgınlık etmiş ve dünya hayatını âhirete tercih etmişse, onun varacağı yer şüphesiz Cehennemdir.

40-41. Kim Rabbinin huzurunda hesap vermekten korkmuş ve nefsini kötü arzularından uzak tutmuşsa, onun varacağı yer de şüphesiz Cennettir.

42. Sana kıyâmetin ne zaman kopacağını soruyorlar.

43. Onun zamanını bildirmek senin vazifen değildir.

44. Onu bilmek Rabbine âittir.

45. Sen ancak o günden korkanlar için bir sakındırıcısın.

46. O günü gördüklerinde sanırlar ki, dünyada ancak bir akşam yahut kuşluk vakti kalmışlardır.

Abese Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 42 âyettir. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) birgün Kureyş'in ileri gelenlerine İslâmı anlatıyor, kendilerine Allah'ın birliğini, kudretini ve büyüklüğünü bildiriyor ve onlara Allah'ın azâbını hatırlatıyordu. Bunlar ileri gelen kimseler olduğu için, Müslüman oldukları takdirde peşlerinden pek çok kimsenin de İslâma gireceği muhakkaktı. Bu sırada İbni Ümmi Mektûm adında âmâ bir Sahâbî Peygamberimizin (a.s.m.) yanına gelerek kendisine Kur'ân'dan ders vermesini ısrarla istedi. Kureyş'in ileri gelenleriyle konuşmasını sekteye uğrattığı için üzülen Peygamber Efendimiz (a.s.m.) dönüp yine Kureyşlilerle konuşmaya devam etti. Bu sûre ise, Peygamber Efendimize (a.s.m.), Allah'ın dinini tebliğ ederken, hakka karşı kör olan kimseleri hakka talip olan bir âmâya tercih etmemesi gerektiğini hatırlatırken, onun şahsında ümmetine bir ders vermektedir. Sûre, ilk âyetinin başlangıcını teşkil eden ve "Yüzünü ekşitti" mânâsına gelen ismi almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1-2. Yanına âmâ geldi diye yüzünü ekşitip döndü.

3. Nereden bileceksin, belki de o günahlarından arınacaktı.

4. Yahut öğüt alacak ve o öğüt kendisine fayda verecekti.

5-6. Öğüte ihtiyaçduymayan kimseye gelince, sen ona yöneliyorsun.

7. Onun inkâr ve isyan pisliği içinde kalmasından sen mes'ul değilsin.

8-10. Sana koşarak gelen ve Allah'tan korkan kimseyi ise ihmal ediyorsun.

11. Sakın! O Kur'ân bir öğüttür.

12. Dileyen ondan öğüt alır.

13-14. O, Allah katında pek şerefli, kadri yüce, tertemiz sayfalardadır.

15-16. Şeref ve kıymetleri pek yüksek ve Allah'a itaatli meleklerin eliyle peygambere ulaştırılmıştır.

17. Kahrolsun o insan, nasıl da inkâr ediyor!

18. Allah onu hangi şeyden yarattı?

19. Bir damla sudan! Onu yarattı, her şeyini güzelce takdir etti.

20. Sonra ona kolayca gidebileceği bir yol gösterdi.

21. Sonra öldürüp kabre koydu.

22. Sonra da dilediğinde onu diriltecektir.

23. Doğrusu insan Allah'ın emrini yerine getirmedi.

24. İnsan, yediklerine bir baksın.

25. Biz suyu bol bol indirdik.

26. Toprağı yardıkça yardık.

27-31. Ondan daneler, üzümler, sebzeler, zeytinlikler, hurmalıklar, bol ağaçlı bahçeler, çeşit çeşit meyveler ve otlar bitirdik.

32. Size ve hayvanlarınıza rızık olsun diye.

33. O müthiş ses kulaklara çarptığında,

34-36. O gün insan kardeşinden, annesinden, babasından, hanımından ve evlâdından kaçar.

37. O gün herkesin kendine yetecek bir derdi vardır.

38. O gün yüzler vardır, apaydın...

39. Güleçtir, sevinçlidir.

40. O gün yüzler vardır, toz toprak...

41. Onu bir karanlık kaplamıştır.

42. İşte onlar inkâra ve günaha batmış olanlardır.

Tekvir Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 29 âyettir. Kıyâmet günü güneşin ışığının dürülüp toplanacağını beyan ederek başladığı için, "sarmak, toplamak, karanlıkta bırakmak" mânâlarına gelen Tekvir adını almıştır. Gebe develer, Araplar için pek büyük bir değer ifade ettiği için, kıyâmet gününün dehşeti yüzünden insanın en kıymetli varlıklarını dahi unutacağı kaydedilmiş; vahşî hayvanların dahi bu dehşet sebebiyle birbirlerinden korkmayı unutarak bir araya toplanacakları bildirilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Güneş dürülüp toplandığında,

2. Yıldızlar döküldüğünde,

3. Dağlar yürütüldüğünde,

4. Gebe develer başıboş kaldığında,

5. Vahşî hayvanlar bir araya toplandığında,

6. Denizler tutuştuğunda,

7. Ruhlar bedenleriyle birleştiğinde,

8-9. Diri diri gömülen kız çocuğuna, hangi suçu yüzünden öldürüldüğü sorulduğunda,

10. Amel defterleri açıldığında,

11. Gök yerinden kaldırıldığında,

12. Cehennem kızıştırıldığında,

13. Cennet yaklaştırıldığında,

14. Herkes o gün için ne hazırladığını bilmiş olacaktır.

15-16. Yemin olsun gizlenen ve açığa çıkan yıldızlara.

17. Ve karardığı zaman geceye.

18. Ve ağardığı zaman sabaha.

19. Muhakkak ki o Kur’ân, pek şerefli bir elçi olan Cebrâil’in getirdiği sözdür.

20. O elçi, büyük bir kuvvete ve Arşın Sahibi katında yüce bir makama sahiptir.

21. O, bütün meleklerin itaat ettiği, Allah katında güvenilir bir elçidir.

22. Her hâlini yakından bildiğiniz peygamberiniz bir mecnun değildir.

23. And olsun ki O, (Cebrâil’i) apaçık ufukta görmüştür.

24. O, kendisine vahyolunanı size bildirmekte cimrilik göstermez.

25. Onun getirdiği Kur’ân, Allah’ın rahmetinden kovulmuş şeytanın sözü değildir.

26. Hak yolu bırakıp nereye gidiyorsunuz?

27. O Kur’ân bütün âlemlere bir öğüttür.

28. Sizden dosdoğru bir yolda gitmek isteyenler için.

29. Âlemlerin Rabbi olan Allah dilemedikçe siz hiçbir şeyi isteyemezsiniz.

İnfitar Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 19 âyettir. Kıyâmeti tasvir ederek ve göğün yarılacağını bildirerek başladığından, “yarılmak” mânâsına gelen İnfitar adını almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Gök yarıldığı zaman.

2. Yıldızlar saçıldığı zaman.

3. Denizler kaynayıp birbirine karıştığı zaman.

4. Kabirlerin altı üstüne getirildiği zaman.

5. Herkes yaptığı ve yapmayıp geri bıraktığı her şeyi bilecektir.

6. Ey insan, keremi bol olan Rabbine karşı seni aldatan ne?

7. O Rabbin ki, seni yarattı, vücudunu ölçü ve âhenk içinde düzene koydu.

8. Seni Kendi dilediği bir şekle kavuşturdu.

9. Heyhât! Aslında siz hesap gününü yalanlıyorsunuz.

10. Halbuki sizin üzerinizde gözetleyici melekler var.

11. Onlar Allah katında pek değerli, kâtip meleklerdir.

12. Her ne yaparsanız bilirler.

13. İhlâs ile kulluk edenler, nimetlerle dolu Cennet içindedir.

14. Günaha dalan kâfirler ise Cehennem ateşindedir.

15. Hesap gününde oraya girecekler.

16. Onlar oradan çıkacak değillerdir.

17. O hesap gününün ne büyük bir gün olduğunu sana bildiren nedir?

18. Evet, o hesap gününün ne büyük bir gün olduğunu sana bildiren nedir?

19. O gün kimsenin kimseye bir faydası olmaz. O gün hüküm yalnız Allah’ındır.

Mutaffifîn Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 36 âyettir. Alışverişte hile yapanları tehdit ederek başladığı için, "ölçü ve tartıda hile yapanlar" mânâsına gelen Mutaffifîn ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yazıklar olsun ölçü ve tartıda hile yapanlara!

2. Onlar halkın malını alırken eksiksiz ölçüp alırlar.

3. Onlara satmak için ölçer veya tartarken de eksiltirler.

4-5. Onlar pek büyük bir gün dediriltileceklerinisanmıyorlar mı?

6. Öyle bir günde ki, bütün insanlar Âlemlerin Rabbinin huzuruna çıkacaktır.

7. O günahkârlar Siccînde kayıtlıdır.

8. Sen Siccînin ne olduğunu bilir misin?

9. O, apaçık yazılmış bir kitaptır.

10. Yazıklar olsun o gün yalanlayanlara!

11. Hesap gününü yalan sayanlara!

12. Haddini aşan günahkârlardan başkası onu yalanlamaz.

13. Kendisine âyetlerimiz okunduğunda "Bu eskilerin masallarıdır" der.

14. Asla! Doğrusu onların kazandıkları günahlar, birike birike kalblerini kaplayıp karartmıştır.

15. Heyhât! Onlar o gün Rablerini görmekten mahrum edilmişlerdir.

16. Sonra da Cehenneme gireceklerdir.

17. Sonra onlara, "Yalanlayıp durduğunuz azap işte budur" denecektir.

18. İhlâs ile kulluk edenler ise İlliyyûnda kayıtlıdır.

19. İlliyyûnun ne olduğunu bilir misin?

20. O apaçık yazılmış bir kitaptır.

21. Ona yüksek derecelerdekiler melekler şâhittir.

22. O sâlih kullar, nimetler içindedir.

23. Koltuklara kurulup etraflarındaki güzellikleri seyrederler.

24. Yüzlerinde o nimetlerin parıltısını görürsün.

25. Onlara, ağzı mühürlü hâlis bir şaraptan içirilir.

26. Bir şarap ki, ardında nefis bir koku bırakır. İmrenecek olanlar, işte buna imrensin.

27. O şaraba tesnim karıştırılmıştır.

28. Tesnim bir pınardır ki, ondan Allah'ın rızâsına yükselmiş olanlar içer.

29. Dünyada iken mücrimler îmân edenlere gülüp dururlardı.

30. Onların yanından geçerken birbirlerine kaş göz işareti yaparlardı.

31. Kendi âilelerinin yanına döndüklerinde ise, yaptıkları işin keyfi içinde dönerlerdi.

32. Onları gördükleri zaman "Bunlar sapıkların tâ kendisi" derlerdi.

33. Halbuki o mücrimler, mü'minlerin hâlini gözetmeye memur edilmemişlerdi.

34. İşte bugün de îmân edenler kâfirlere gülerler.

35. Koltuklara kurulup onların hâlini seyrederler.

36. Nasıl, o kâfirler yaptıklarının cezâsını buldular mı?

İnşikak Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 25 âyettir. Kıyâmeti tasvir ederek başlar. Göğün yarılacağını bildiren ilk âyetine izafeten, "yarılmak, parçalanmak" mânâlarına gelen İnşikak ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Gök yarıldığında.

2. Rabbinin emrine boyun eğdiğinde—ki ona lâyık olan da budur.

3. Yer dümdüz edildiğinde.

4. İçinde ne varsa atıp boşaldığında.

5. Rabbinin emrine boyun eğdiğinde—ki ona lâyık olan da budur.

6. Ey insan, sen Rabbine kavuşuncaya kadar çalışıp çabalar, sonra da O'na kavuşursun.

7. Defteri sağından verilen kimseye gelince:

8. Onun hesabı pek kolay görülür.

9. Ve âilesine sevinçle döner.

10. Defteri arkasından verilene gelince:

11. O da "Keşke helâk olaydım" diye feryad eder.

12. Ve alev alev yanan bir ateşe girer.

13. Çünkü o dünyada, kendi kavmi arasında iken pek şımarıktı.

14. Allah'ın huzuruna hiç dönmeyeceğini sanıyordu.

15. Ama Rabbi onu görüyordu.

16. Yemin ederim akşamın alacakaranlığına.

17. Ve geceye ve kapladıklarına.

18. Ve dolunaya.

19. Siz halden hâle girip sonunda Rabbinizin huzuruna çıkacaksınız.

20. Onlara ne oluyor ki îmân etmiyorlar?

21. Kendilerine Kur’ân okunduğunda secdeye kapanmıyorlar?

22. Üstelik o kâfirler Kur’ân’ı yalanlıyorlar.

23. Onların gönüllerinde sakladıklarını, Allah herkesten iyi bilir.

24. Sen onları pek acı bir azapla müjdele.

25. Ancak îmân eden ve güzel işler yapanlar müstesnâ—onlar için ardı arkası kesilmeyecek bir mükâfat vardır.

Bürûc Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 22 âyettir. Semânın burçlarına yemin ederek başladığı için, "burçlar" mânâsına gelen bu ismi almıştır. Sûrede Uhdud Ashâbının kıssası zikredilmektedir ki, bunlar hendek kazıp ateş yakarak mü'minleri içine atar ve karşısına geçip onların yanışını seyrederlerdi.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yemin olsun burçlarla dolu gökyüzüne.

2. Ve size vaad olunan güne.

3. Ve şâhitlik edecek Peygambere ve şâhitlik edeceği ümmetine.

4. Uhdud Ashâbına lânet olundu.

5-7. Tutuşturdukları ateşin karşısına oturur, mü'minlere yaptıkları işkenceyi seyrederlerdi.

8. O mü'minlerden intikam almalarının sebebi, onların, kudreti her şeye galip olan ve her türlü övgüye lâyık bulunan Allah'a îmân etmiş olmalarından başka bir şey değildi.

9. O Allah ki, göklerin ve yerin mülkü Kendisine âittir. Allah, her şeye hakkıyla şâhittir.

10. Mü'min erkeklere ve mü'min kadınlara eziyet eden, sonra tevbe de etmemiş olan kimseler için Cehennem azâbıyla beraber bir başka yangın azâbı daha vardır.

11. Îmân eden ve güzel işler yapanlar için ise, altından ırmaklar akan Cennetler vardır. Bu ise pek büyük bir kurtuluştur.

12. Rabbinin zâlimleri yakalayışı pek şiddetlidir.

13. İlk önce yaratan ve sonra dirilten O'dur.

14. Çok bağışlayan ve kullarını çok seven O'dur.

15. Arşın sahibi olan ve zâtında ve sıfatlarında pek yüce olan O'dur.

16. Dilediğini dilediği şekilde yapan O’dur.

17. Orduların haberi sana geldi mi?

18. Onlar Firavun ile Semûd kavminin ordularıydı.

19. O kâfirler hâlâ yalanlayıp duruyorlar.

20. Halbuki Allah onları arkalarından kuşatıcıdır.

21. Yalanladıkları kitap ise şerefi pek yüce bir Kur’ân’dır.

22. O, Levh-i Mahfuzda korunmuştur.

Târık Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 17 âyettir. Semâya ve gece ortaya çıkan Târık adında bir yıldıza yemin ederek başladığı için, “gece ortaya çıkan” mânâsına gelen bu ismi almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Yemin olsun gökyüzüne ve gece ortaya çıkana.

2. Gece ortayan çıkanın ne olduğunu bildin mi?

3. O, karanlıkları delen bir yıldızdır.

4. Hiçbir kimse yoktur ki, üzerinde bir gözetleyici olmasın.

5. İnsan neden yaratıldığına baksın.

6-7. O, erkek ve kadının beli ile kaburga kemikleri arasından bir sudan yaratılmıştır.

8. İnsanı böylece yaratan, onu tekrar diriltmeye de kàdirdir.

9. O gün ki, bütün sırlar ortaya serilir.

10. O vakit insanın ne bir gücü, ne de bir yardımcısı olmayacak.

11. Yemin olsun o döndürülen göğe.

12. Ve bitkilerin çıkması için yarılan yere.

13. Bu Kur’ân, hak ile bâtılı ayırd eden Allah kelâmıdır.

14. O rasgele söylenmiş bir söz değildir.

15. Onlar Kur’ân’ın nûrunu söndürmek için hile üstüne hile yapıyorlar.

16. Ben de onların hilelerini kendi aleyhlerine çeviririm.

17. Sen o kâfirlere biraz mühlet ver; azapları için acele etme.

A’lâ Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 19 âyettir. İlk âyetinde Allah’ın her şeyden yüce olduğunu ifade ettiği için, “en yüce” mânâsına gelen bu isimle anılmıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Her şeyden yüce olan Rabbinin ismini tesbih et.

2. O Rabbin ki, her şeyi yaratıp düzene koymuştur.

3. O Rabbin ki, her şeye lâyık bir şekil ve ölçü tâyin etmiş ve onu yaratılış gayesine yöneltmiştir.

4-5. O Rabbin ki, yerden yeşillikleri çıkarmış, sonra da onu kapkara birçöpe çevirmiştir.

6. Sana bu Kur’ân’ı okutacağız; asla unutmayacaksın.

7. Ancak Allah’ın dilediği müstesnâ. O açığa vurulanı da bilir, gizli olanı da.

8. Biz seni en kolaya muvaffak kılacağız.

9. Eğer öğüt fayda verecekse, öğüt ver.

10. Allah’tan korkan öğüt alır.

11. Şakîler ise ondan kaçınır.

12. O, ateşin büyüğüne girecek olandır.

13. Orada ne ölür, ne de yaşar.

14-15. İnkâr ve isyandan temizlenen ve Rabbinin adını zikredip namaz kılan kimse ise kurtuluşa ermiştir.

16. Doğrusu, siz dünya hayatını tercih ediyorsunuz.

17. Âhiret hayatı ise daha hayırlı ve daha devamlıdır.

18-19. Bunlar evvelki kitaplarda, İbrahim ile Mûsâ’nın kitaplarında da vardır.

Ğâşiye Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 26 âyettir. Kıyâmetin dehşetinin her şeyi kapladığını beyan ederekbaşladığı için, “saran, kaplayan” mânâsına gelen bu ismi almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Dehşeti her şeyi kaplayan kıyâmetin haberi sana geldi mi?

2. Yüzler var ki, o gün zillet içindedir.

3. Ağır azap altında bitkin düşmüştür.

4. Kızgın birateşe girer.

5. Kaynar birsudan içer.

6. Acı ve dikenli bir ottan başka yiyecekleri yoktur.

7. Ne semirtir, ne de açlığı giderir.

8. Yüzler var ki, o gün güzellik içindedir.

9. Dünyadaki çalışmasından hoşnuttur.

10. Yüksek bir Cennettedir.

11. Orada boş bir söz işitmez.

12. Orada devamlı akan pınarlar vardır.

13. Orada yüksek tahtlar vardır.

14. Önlerine konmuş kâseler vardır.

15. Sıra sıra yastıklar vardır.

16. Döşenmiş nefis halılar vardır.

17. Deveye bakmazlar mı, nasıl yaratılmış?

18. Göğe bakmazlar mı, nasıl yükseltilmiş?

19. Dağlara bakmazlar mı, nasıl dikilmiş?

20. Yeryüzüne bakmazlar mı, nasıl yayılmış?

21. Öğüt ver; sen ancak bir öğüt vericisin.

22. Onları doğru yola zorlayıcı değilsin.

23-24. Lâkin kim yüz çevirir ve inkâr ederse, Allah onu azâbın en büyüğüyle cezâlandırır.

25. Onların dönüşü Bizedir.

26. Sonra hesaplarını görmek de Bize âittir.

Fecr Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 30 âyettir. Tan yerinin ağarmasına yemin ederek başladığı için Fecr ismini almıştır. İkinci âyette zikredilen "on gece" ile Zilhicce ayının ilk on gecesi veya Ramazan'ın son on gecesi kast edilmektedir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yemin olsun fecre.

2. Ve on geceye.

3. Ve çift ve tek olanlara.

4. Ve gelip geçen geceye.

5. Bunlara yemin etmek, akıl sahiplerine kanaat vermek için yetmez mi?

6-10. Beldeler içinde benzeri yaratılmamış ve yüksek binâlarla dolu İrem şehrinin sâkinleri olan Âd kavmine, vâdide kayaları oyup evler yapan Semûd kavmine ve pek kuvvetli bir saltanat sahibi olan Firavun'a, Rabbinin ne yaptığını görmedin mi?

11. Onların hepsi de beldelerinde azgınlık etmişlerdi.

12. Oralarda çok fesat çıkarmışlardı.

13. Rabbin de onların üzerine türlü türlü azap yağdırdı.

14. Şüphesiz ki Rabbin her şeyi görüp gözetmektedir.

15. Ne zaman Rabbi onu imtihan etmek için kendisine nimetler verse ve ikramda bulunsa, insan "Rabbim bana ikram etti" der.

16. Ne zaman rızkını daraltarak imtihan etse, bu defa da "Rabbim bana hor baktı" der.

17. Hayır! Aslında siz yetime iyilik etmezsiniz.

18. Birbirinizi yoksul doyurmaya teşvik etmezsiniz.

19. Mirası helâl haram düşünmeden bol bol yersiniz.

20. Malı da çok fazla seversiniz.

21. Heyhât! Yeryüzü paramparça edildiğinde,

22. Rabbinin emri gelip melekler saf saf dizildiğinde,

23. O gün Cehennem de göz önüne getirilir. İnsan o gün her şeyi hatırlar. Fakat hatırlamanın ne faydası var?

24. “Keşke,” der, “şu ebedî hayatım için bir hazırlık yapmış olsaydım!”

25. O gün Allah’ın vereceği azap gibi hiç kimse azap veremez.

26. Onun zincire vurması gibi kimse vuramaz.

27. Ey îmânı sağlam, güzel huylarla huylanmış, kalbi Allah’ın zikriyle huzura ermiş bahtiyar nefis!

28. Sen Ondan, O senden râzı olarak Rabbinedön.

29. Kullarımın arasına katıl.

30. Ve Cennetime gir.

Beled Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 20 âyettir. Mübârek Mekke beldesine yemin ederek başladığı için Beled adını almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1-2. Yemin ederim bu beldeye ki, sen de o beldede oturmaktasın.

3. Doğurana ve doğurduğuna yemin olsun.

4. Muhakkak ki Biz insanı zorluklardan geçirmek üzere yarattık.

5. Kimsenin ona güç yetiremeyeceğini mi sanıyor?

6. "Ben yığınla mal harcadım" der.

7. Kimsenin onu görmediğini mi sanıyor?

8-9. Biz ona iki göz, bir dil ve iki dudak vermedik mi?

10. Ona iyi ve kötü iki yolu da gösterdik.

11. Fakat o sarp yokuşu aşamadı.

12. Sarp yokuşun ne olduğunu sana bildiren nedir?

13. O, köle âzâd etmektir.

14-16. Yahut yakını olan bir yetimi veya çok düşkün bir yoksulu açlık gününde doyurmaktır.

17. Sonra da, îmân eden ve birbirine sabır ve merhamet tavsiye edenlerden olmaktır.

18. İşte onlar hayır ve bereket ehli olan Ashâb-ı Meymenedir.

19. Âyetlerimizi inkâr edenler ise, uğursuzluk ehli olan Ashâb-ı Meş'emedir.

20. Onlar için, üzerlerine kapıları sımsıkı kapatılmış bir ateş vardır.

Şems Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 15 âyettir. Güneşe yemin ederek başladığı için, bu mânâya gelen Şems ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yemin olsun Güneş'e ve aydınlığına.

2. Ve onu takip eden Ay'a.

3. Ve onu gösteren güne.

4. Ve onu örten geceye.

5. Ve gökyüzüne ve onu binâ edene.

6. Ve yeryüzüne ve onu yayıp döşeyene.

7. Ve insana ve onu intizamla yaratana.

8. Sonra da ona kötülüğü bildirip ondan sakınmayı ilhâm edene.

9. Nefsini günahlardan arındıran kurtuluşa ermiştir.

10. Nefsini günaha daldıran da hüsrâna düşmüştür.

11. Semûd kavmi azgınlığı yüzünden peygamberini yalanladı.

12-13. Onların en azgını baş kaldırdığı zaman, Allah'ın Resulü kendilerine, "Allah'ın bir mûcize olarak yarattığı şu deveye dokunmayın; onun su içmesine mâni olmayın" demişti.

14. Onlar peygamberlerini yalanlayıp deveyi öldürdüler. Rableri de günahları yüzünden onları azapla kuşatıp hepsini birden helâk etti.

15. Allah onları cezâlandırmaktan çekinecek değildir.

Leyl Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 21 âyettir. Geceye yemin ederek başladığı için, bu mânâya gelen Leyl ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yemin olsun karanlığı ile ortalığı kaplayan geceye.

2. Ve iyice aydınlandığında parlayan güne.

3. Ve erkeği ve dişiyi yaratana.

4. Sizin işiniz türlü türlüdür.

5-7. Kim bağışta bulunur, günahtan kaçınır ve dinin en güzelini tasdik ederse, Biz de ona hayır ve kolaylık yolunu kolaylaştırırız.

8-10. Kim cimrilik eder, kendisini âhiret nimetlerine muhtaç hissetmez ve dinin en güzelini yalanlarsa, Biz de ona kötülüğün ve Cehennem gibi zorlu bir âkıbetin yolunu kolaylaştırırız.

11. Oraya atıldığında malı ona fayda vermez.

12. Doğru yolu göstermek Bize âittir.

13. Âhiret de Bizim, dünya da Bizimdir.

14. Ben sizi alev saçan bir ateşten sakındırdım.

15-16. Oraya ancak yalanlayan ve haktan yüz çeviren şakîler girer.

17-18. İnkâr ve isyandan kaçınan ve malını bağışlayarak günahlardan arınan kimse ise ondan uzak tutulur.

19. Onun hiç kimseye minneti yoktur ki, verirken ona karşılık olarak versin.

20. O ancak yüce Rabbinin rızâsını arar.

21. And olsun ki o, Rabbinin vereceği mükâfattan râzı olacaktır.

Duhâ Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 11 âyettir. Kuşluk vaktine yemin ederek başladığı için, bu mânâya gelen Duhâ ismini almıştır. Bu sûrenin nüzul sebebi olarak Meryem Sûresinin 64'üncü âyetindeki açıklamaya bakınız.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yemin olsun kuşluk vaktine.

2. Ve sükûna erdiği an geceye.

3. Rabbin ne seni terk etti, ne de sana darıldı.

4. Elbette senin için âhiret, dünyadan hayırlıdır.

5. Ve elbette Rabbin sana râzı olacağın ihsanlarda bulunacaktır.

6. Sen yetim iken, O seni barındırmadı mı?

7. Sen yolunu şaşırmış bir kavmin içinde iken O, sana yol göstermedi mi?

8. Sen yoksul iken O seni zengin kılmadı mı?

9. Sakın yetime kötü davranma.

10. Bir şey isteyeni azarlama.

11. Rabbinin nimetini de yâd et.

İnşirah Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 8 âyettir. Peygamber Efendimizin (a.s.m.) göğsüne genişlik verildiğini, ilim ve hikmet ihsan edilerek onun şeytanın vesvesesinden korunduğunu beyan buyurmaktadır. İlk âyetinde geçen kelimeye izafeten, "açılmak, genişlemek" mânâlarına gelen İnşirah ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Biz senin göğsüne genişlik vermedik mi?

2-3. Sana kuvvet ve metânet vererek, belini büken bir yükü üzerinden kaldırmadık mı?

4. Biz senin şânını da yücelttik.

5. Şüphesiz, zorlukla beraber bir kolaylık vardır.

6. Gerçekten zorlukla beraber bir kolaylık vardır.

7. Bir işi bitirince bir başkasına giriş.

8. Ve yalnız Rabbine yönel.

Tîn Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 8 âyettir. Allah'ın hârikulâde kudret ve sanatını ve insanlara olan nimetini sergileyen eserlerinden incire ve zeytine yemin ederek başladığı için, "inci" mânâsına gelen Tîn ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1-3. Yemin olsun incire ve zeytine. Ve Sînâ Dağına. Ve bu emniyetli beldeye.

4. Muhakkak ki Biz insanı en güzel birşekilde yarattık.

5. Sonra da onu en aşağı seviyeye indirdik.

6. Ancak îmân eden ve güzel işler yapanlar müstesnâ. Onlar için ardıarkası kesilmeyecek bir mükâfat vardır.

7. Artık hesap günü hakkında seni kim yalanlayabilir?

8. Allah hâkimlerin hâkimi değil midir?

Alâk Sûresi

Mekke’de nâzil olmuştur. 19 âyettir. İlk beş âyeti, Peygamber Efendimize (a.s.m.) Hirâ Dağında ilk olarak vahyolunan âyetlerdir. İnsanın bir kan pıhtısından yaratıldığını beyan ettiği için, bu mânâya gelen Alâk ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Yaratan Rabbinin ismiyle oku.

2. O Rabbin ki, insanı bir kan pıhtısından yarattı.

3. Oku. Rabbin sonsuz kerem sahibidir.

4. O, insana kalemle yazmayı öğretendir.

5. O, insana bilmediğini öğretendir.

6-7. Fakat insan, kendisini ihtiyaçtan uzak görünce azgınlaşır.

8. Dönüş ancak Rabbinedir.

9-10. Allah’ın kulunu namaz kılmaktan alıkoyanı gördün mü?

11-12. Gördün mü o kâfiri? Eğer o doğru yol üzerinde olsa yahut kötülükten sakınmayı tavsiye etse daha hayırlı olmaz mıydı?

13-14. Gördün mü o kâfiri? Eğer o yalanlayıp haktan yüz çevirirse, Allah’ın kendisini gördüğünü bilmez mi?

15. And olsun ki, eğer o inkâr ve isyanına son vermezse, Biz onu alnından yakalayıp Cehenneme sürükleriz.

16. Zira o pek yalancı ve günahkâr bir alındır.

17. O, hemen gidip meclisini (kendi taraftarlarını) çağırsın.

18. Biz de zebânîleri çağıracağız.

19. Hayır, sen ona aldırma. Secde et ve Rabbine yaklaş.[398]

Kadir Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 5 âyettir. Kur'ân-ı Kerimin Kadir Gecesinde nâzil olduğunu beyan buyurmakta, Allah'ın o seneye âit emirlerini yerine getirmek üzere meleklerin ve Cebrâil'in o gece yeryüzüne indiğini bildirmekte ve bu geceyi ibâdetle geçirmenin seksen üç senelik bir ömrü ibâdetlegeçirmiş gibi sevâba sebep olduğunu müjdelemektedir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Biz onu Kadir Gecesinde indirdik.

2. Kadir Gecesinin ne olduğunu bilir misin?

3. Kadir Gecesi bin aydan hayırlıdır.

4. Melekler ve Cebrâil o gecede her bir iş için Rablerinin izniyle yeryüzüne iner.

5. Tanyeri ağarıncaya kadar o gecede selâmet vardır.

Beyyine Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 8 âyettir. İlk âyetinde geçen ve "delil" mânâsına gelen "beyyine" kelimesine izafeten bu ismi almıştır. Peygamberimiz (a.s.m.) gelmeden evvel ehl-i kitap, semâvî kitaplarda onun vasıflarını okur, ona gıyâbında îmân eder ve onun gelişini beklerdi. Ahirzaman Peygamberinin geleceğini onlardan öğrenen müşrikler de öylece onu bekliyorlardı. Fakat Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm apaçık delillerle Ahirzaman Peygamberi olarak gönderilince ehl-i kitabın ve müşrik kavimlerin kâfirleri, hasetleri yüzünden onu inkâr ettiler.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Kitap ehlinden ve müşriklerden kâfir olanlar, kendilerine apaçık delil gelinceye kadar, O'na îmân edeceklerine dâir verdikleri sözden ayrılmadılar.

2. O delil ise, Allah tarafından gönderilen ve hatâdan ve şüpheden tertemiz Kur'ân sayfalarını okuyan bir peygamberdir.

3. O sayfalarda dosdoğru yazılı hükümler vardır.

4. Kendilerine kitap verilenler, o açık delil onlara geldikten sonra ayrılığa düştüler.

5. Halbuki onlar bütün bâtıl dinlerden uzaklaşarak ihlâs ile Allah'a kulluk etmekten, namazı dosdoğru kılmaktan ve zekâtı vermekten başka bir şeyle emrolunmamışlardı. Bu ise dosdoğru dinin tâ kendisidir.

6. Kitap ehlinden ve müşriklerden kâfir olanlar, Cehennem ateşinde ebedî olarak kalacaklardır. Onlar halkın en şerlileridir.

7. Îmân eden ve güzel işler yapanlar ise, halkın en hayırlılarıdır.

8. Onların Rableri katındaki mükâfatları, içinde ebediyen kalmak üzere, altından ırmaklar akan Adn Cennetleridir. Allah onlardan râzıdır, onlar da Allah'tan. İşte bu Rabbinden korkan kimse içindir.

Zilzâl Sûresi

Medine’de nâzil olmuştur. 8 âyettir. Kıyâmet gününün zelzelesinden bahsettiği ve o zelzele ile yeryüzünün içindeki mâdenleri, hazineleri ve ölüleri dışarı fırlattığını anlattığı için bu ismi almıştır. Bir hadis-i şerifte, Zilzâl Sûresini okuyanın, Kur’ân’ın yarısını okumuş gibi sevap alacağı bildirilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah’ın adıyla.

1. Ne zaman ki yer müthiş bir sarsıntıyla sarsılır.

2. Ve yeryüzü bütün ağırlıklarını dışarı çıkarır.

3. Ve insan “Ne oluyor buna?” der.

4. O gün yeryüzü, üzerinde herkesin ne iş yaptığını haber verir.

5. Çünkü Rabbin ona konuşmasını emretmiştir.

6. O gün insanlar yaptıklarının karşılığını görmek için hesap yerinden bölük bölük dönerler.

7. Kim zerre kadar bir iyilik yaparsa onun mükâfatını görür.

8. Kim zerre kadar bir kötülük yaparsa onun cezâsını görür.

Âdiyât Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 11 âyettir. İslâm gazilerinin hızla koşan atlarına, koşarken ayaklarının taşlara çarparak çıkardığı kıvılcımlara, sabah vakti ansızın düşman üzerine baskın veren ve onların arasına girerek dağıtan gazilere yemin ederek başladığı ve bunların Allah katındaki değerini böylece ifade ettiği için, "koşup gidenler" mânâsına gelen Âdiyât ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yemin olsun nefes nefese koşan atlara.

2. Ve çarparak kıvılcım çıkaranlara.

3. Ve sabah vakti baskın yapanlara.

4. Ve tozu dumana katanlara.

5. Ve düşmanın ortasına dalanlara.

6. Muhakkak ki insan Rabbine karşı çok nankördür.

7. Şüphesiz buna kendisi de şâhittir.

8. Gerçekten onun mal sevgisi de pek şiddetlidir.

9-11. O bilmez mi ki, kabirlerde olanlar dışarı atıldığında ve gönüllerde saklı olanlar açığa çıkarıldığında, onların her şeyinden o gün Rableri hakkıyla haberdardır.

Kària Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 11 âyettir. Kıyâmet gününü tasvir eder. O güne, şiddetle çarpacak bir felâket olarak işaret ettiği için, sûre, "şiddetle çarpan" mânâsına gelen Kâria ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Çarpacak olan felâket.

2. Nedir o çarpacak olan felâket?

3. O çarpacak felâketin ne olduğunu bilir misin?

4. O gün insanlar ateşe çarpıp yere serilmiş pervanelere döner.

5. Dağlar ise atılmış rengârenk yün gibi olur.

6-7. Mîzânı ağır gelen, hoşnut olacağı bir yaşayış içindedir.

8-9. Mîzânı hafif gelenin sığınacağı yerde hâviyedir.

10. Hâviyenin ne olduğunu bilir misin?

11. O kızgın bir ateştir.

Tekâsür Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 8 âyettir. Birbirlerine karşı kendi sayılarının çokluğuyla övünen iki kabile hakkında nâzil olduğu rivâyet edilmiştir. Bu kabileler, mezarlığa kadar gidip ölülerini de sayarak birbirlerine üstün gelmeye kalkmışlardı. Bu sebepten sûre, "çoklukla övünmek" mânâsına gelen Tekâsür ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1-2. Çokluğunuzla övünmek kabirleri ziyaretle oradakileri sayacak kadar sizi oyaladı.

3. Hayır, öyle olmayın, yakında yanlış yaptığınızı bileceksiniz.

4. Hayır; gözünüzü açın yakında elbette hatânızı bileceksiniz.

5. Keşke hakikati şeksiz şüphesiz bilmiş olsaydınız!

6. And olsun ki Cehennemi göreceksiniz.

7. Sonra onu gözünüzle göreceksiniz.

8. Sonra da size verilen nimetlerden hesaba çekileceksiniz.

Asr Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 3 âyettir. Zaman, asır, Asr-ı Saâdet ve ikindi vakti mânâlarına gelen asra yemin ederek başladığı için bu ismi almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yemin olsun asra.

2. İnsan muhakkak hüsrândadır.

3. Ancak îmân eden, güzel işler yapan ve birbirine hakkı ve sabrı tavsiye edenler müstesnâ.

Hümeze Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 9 âyettir. "İnsanları arkadan çekiştiren" kimseleri tehdit ederek başladığı için bu mânâyı ifade eden Hümeze ismini almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Yazıklar olsun arkadan çekiştirmeyi ve yüze karşı kaş göz işaretiyle eğlenip ayıplamayı âdet edinene!

2. Malı biriktirip de sayar durur.

3. Sanır ki, malı onu ebediyen yaşatacak!

4. Heyhât! O elbette hutameye atılacaktır.

5. Hutamenin ne olduğunu bilir misin?

6. Allah'ın emriyle tutuşturulmuş bir ateştir.

7. Öyle bir ateş ki kalbleri saracaktır.

8-9. Şüphesiz uzatılmış direkler arasında (bağlı oldukları halde) ateş onların üstüne kapatılacaktır.

Fîl Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 5 âyettir. Yemen'i zapteden Habeş hükümdarlarından Ebrehe, San'a'da büyük bir kilise yaptırmıştı ve halkın Kâbe'yi ziyaretten vazgeçerek buraya yönelmesini istiyordu. Bu maksatla, Kâbe'yi yıkmak üzere, önünde bir fil bulunan büyük bir orduyla Mekke'ye yürüdü. Peygamber Efendimizin (a.s.m.) dünyayı teşrif etmesinden az bir zaman önce cereyan eden bu hâdisede, Ebrehe'nin ordusu, üzerlerine balçıktan yapılmış taşlar atan büyük bir kuş ordusunun hücumuna uğradı ve perişan olup gitti. Araplar bu hâdisenin cereyan ettiği seneye "Fil Senesi" derlerdi ve bunu tarih başlangıcı yapmışlardı. Sûre de bu vak'ayı hatırlatmakta ve Allah'ın kudretinin her şeye galip olduğunu, Onun emriyle düşmanlarını mağlûp ve perişan edecek nice ordularının bulunduğunu beşere ders vermektedir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Rabbinin fil sahiplerine ne yaptığını görmedin mi?

2. Onların tuzaklarını boşa çıkarmadımı?

3. Üzerlerine bölük bölük kuşlar gönderdi.

4. Onlara ateşte pişirilmiş taşlar attılar.

5. Rabbin onları yenilmiş ekin çöplerine çevirdi.

Kureyş Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 4 âyettir. Kureyş kabilesi kışın Yemen, yazın da Şam tarafına emniyet içinde seyahat ederek ticaret yapar, Harem-i Şerifte bulundukları için, diğer Araplar onlara hürmet gösterir ve tecâvüz etmezlerdi. Dolayısıyla Kureyş kabilesi Kâbe hürmetine birçok nimetlere mazhar olmuştu. Allah'ın, Kureyş üzerindeki bu nimetlerini hatırlattığı için sûre bu isimle anılmıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Kureyş'e verdiği emniyet ve kolaylıklar için,

2. Onları kış ve yaz seyahatlerine emniyet ve kolaylık içinde muvaffak ettiği için,

3. Onlar bu Beytin Rabbine kulluk etsinler.

4. O Rab ki, kendilerini açlıktan kurtarıp doyurmuş ve korkulardan emin kılmıştır.

Mâûn Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 7 âyettir. Son âyetinde "mâûn"u men edenleri tehdit ettiği için bu ismi almıştır. Mâûn ise, insanlarve bilhassa komşular arasında çeşitli ihtiyaç maddelerinin emânet olarak alınıp verilmesidir ki, içtimâî yardımlaşmanın temelini teşkil eden bir âdettir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Hesap gününü yalanlayanı gördün mü?

2. İşte yetimi itip kakan odur.

3. Yoksul doyurmayı teşvik etmeyen de odur.

4. Yazıklar olsun o namaz kılanların haline.

5. Onlar ki namazlarından gafildirler.

6. Onlar ki Allah rızâsını aramak yerine insanlara gösteriş yaparlar.

7. En küçük bir yardıma bile engel olurlar.

Kevser Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 3 âyettir. Peygamber Efendimizin (a.s.m.) erkek çocukları vefat edince bir kısım müşrikler bunu bir kusur sayarak Peygamberimiz (a.s.m.) için "nesli kesik" diye dil uzatmışlardı. Bu mübârek sûre ise, asıl nesli kesik olanların, dünyada ve âhirette hayırla anılmaktan mahrum kalanların, Peygamberimize (a.s.m.) dil uzatan müşrikler olduğunu bildirmekte, Peygamber Efendimize ise Cennette kevser havuzunun ihsan edildiğini müjdelemekte ve kurban kesmeyi emretmektedir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Şüphesiz ki Biz sana kevseri verdik.

2. Öyleyse Rabbin için namaz kıl ve kurban kes.

3. Asıl nesli kesik olan, sana düşmanlık edenin tâ kendisidir.

Kâfirûn Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 6 âyettir. Sûrenin ismi, "kâfirler" mânâsına gelir. Müşriklerin Peygamber Efendimize (a.s.m.) gelerek "Sen bir yıl bizim putlarımıza tap, biz de bir yıl senin ilâhına tapalım. Yahut hepsine birden tapalım; hayır hangisinde ise nasibimizi alırız" diye teklifte bulunmaları üzerine nâzil olmuştur. Bir hadis-i şerifte, Kâfirûn Sûresini okuyanın Kur'ân'ın dörtte birini okumuş gibi sevâba erişeceği müjdelenmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Deki: Ey kâfirler!

2. Sizin taptıklarınıza ben ibâdet edecek değilim.

3. Benim ibâdet ettiğime de siz ibâdet edecek değilsiniz.

4. Ben zâten sizin taptıklarınıza tapmam.

5. Siz de benim ibâdet ettiğime ibâdet etmezsiniz.

6. Sizin dininiz size, benim dinim bana.

Nasr Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 3 âyettir. Allah'ın yardımıyla Mekke fethinin ve onu takip edecek fetihlerin Müslümanlara kuvvet üstüne kuvvet katacağını müjdelediği için, "yardım" mânâsına gelen bu ismi almıştır.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Allah'ın yardımı ve fetih geldiği zaman,

2. Ve insanların bölük bölük Allah'ın dinine girdiğini gördüğün zaman,

3. Rabbine hamd ederek O'nu tesbih et ve O'nun mağfiretini dile. Çünkü O, tevbeleri çok kabul edicidir.

Tebbet Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 5 âyettir. Peygamberimize (a.s.m.) pek çok eziyette bulunan Ebû Leheb ile karısı hakkında nâzil olmuştur. Ebû Leheb, Peygamber Efendimizin (a.s.m.) amcası olduğu halde, o kendisini hak dine dâvet ettikçe onu incitir, onun tebliğine mâni olur, karısı da gece vakti dikenli ağaçları ve otları getirip Peygamberimizin (a.s.m.) geçeceği yollara dökerdi. Ebû Leheb Bedir Harbine hastalığı yüzünden gidememiş, müşriklerin mağlûbiyetini duyunca da üzüntüsünden ölmüştü. Bulaşıcı hastalığının korkusundan ve iğrenç kokusu yüzünden cesedine günlerce kimse yaklaşamadı. Nihâyet parayla adam tutarak cesedini gömdürmek zorunda kaldılar. Sûre, "helâk oldu" veya "helâk olsun" mânâsına gelen Tebbet ismiyle anıldığı gibi, Ebû Leheb veya "ip" mânâsına gelen Mesed ismi de verilir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. Elleri Kurusun Ebû Leheb'in; Zâten kurudu da!
2. Ne malı, ne de kazandıkları ona fayda vermedi.
3. Yakında alevli bir ateşe girecek.
4. Karısı da odun hamalı olarak beraber girecek.
5. Boynunda da bükülmüş bir ip olduğu halde.

İhlâs Sûresi

Mekke'de nâzil olmuştur. 4 âyettir. Tevhidin esaslarını özlü bir şekilde kendisinde toplar. Allah'ın bir olduğunu, hiçbir şeye muhtaç olmadığını, zâtında ve sıfatlarında, mülkünde ve san'atında eşi ve benzeri bulunmadığını, esasen eşi ve benzeri olanların ve doğuran ve doğurulanların ilâh olamayacaklarını pek veciz bir şekilde ifade eder. Allah'a hâlis bir îmânın esaslarını böylece beyan ettiği için İhlâs ismini almıştır. Bir hadis-i şerifte, "İhlâs Sûresini okuyan kimse Kur'ân'ın üçte birini okumuş olur" buyurulmuştur.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. De ki: O Allah birdir.

2. O Allah'tır, Sameddir. Her şey Ona muhtaçtır, O ise hiçbir şeye muhtaç değildir.

3. Doğurmamış ve doğurulmamıştır.

4. Hiçbir şey de O'nun dengi değildir.

Falâk Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 5 âyettir. Mahlûkatın kötülüklerinden Allah'a sığınmayı emreder. Sûrenin ismi, ilk âyette geçen ve "sabah" mânâsına gelen "felâk" kelimesinden alınmıştır. Bir sonraki sûre ile beraber bu sûrenin ikisine birden "Muavvizeteyn" adı verilir ki, "Kendisiyle Allah'a sığınılan iki sûre" demektir. Bir hadis-i şerifte, İhlâs Sûresi ile birlikte bu iki sûrenin insanı her türlü kötülükten korumaya kâfi olduğu bildirilmiştir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. De ki: Sığınırım, ağaran sabahın Rabbine.

2. Yarattığı şeylerin şerrinden.

3. Karanlığı çöktüğünde gecenin şerrinden.

4. Düğümlere üfleyen büyücülerin şerrinden.

5. Haset ettiğinde hasetçinin şerrinden.

Nâs Sûresi

Medine'de nâzil olmuştur. 6 âyettir. Bu sûre de, bir önceki sûre gibi, çeşitli mahlûkların şerrinden Allah'a sığınmayı emir buyurmaktadır. Sûrenin ismi "insanlar" mânâsına gelmektedir.

* * *

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

1. De ki: Sığınırım insanların Rabbine.

2. İnsanların melikine.

3. İnsanların İlâhına.

4-5. İnsanların kalbine sinsice vesvese verenlerin şerrinden.

6. Cinden ve insanlardan olan şeytanların şerrinden.

Hatim Duâsı

Rahmân ve Rahîm olan Allah'ın adıyla.

Ne kadar hamd, teşekkür ve minnet varsa, hepsi âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur ve güzel sonda müttakîlerindir. Zâlimlerden başkasına husumet yoktur. Salât-ü selâm, Peygamberimiz Muhammed'in (a.s.m.) ve onun bütün âl ve ashabının üzerine olsun.

Ey Rabbimiz! (Okunan şu hatmi, sûre ve âyetleri) bizden kabul buyur. Şüphesiz hakkıyla işiten, lâyıkıyla bilen Sensin.

Ey Mevlâmız! Tevbemizi kabul et. Çünkü tevbeleri en çok kabul eden Tevvâb ve çok özel rahmet tecellîleri olan Rahîm Sensin. Bize hidâyet et, hakka ve doğru yola ulaşmaya muvaffak eyle. Kur'ân-ı Azim ve âlemlere peygamber olarak gönderdiğin zât hürmetine duâmızı kabul eyle!

Ey Kerîm ve Rahîm olan Rabbimiz! Günahlarımızı fazlın ve kereminle bağışla. Yâ Allah! Kur'ân'ın zineti ile bizi müzeyyen kıl. Kur'ân'ın kerametini bize ikram eyle. Bizi Kur'ân'ın hil'atini giydir. Bizi Kur'ân'ın şefaati ile Cennete koy. Dünyanın her belâsından ve âhiret azaplarından Kur'ân hürmetine bizi kurtar vebize afiyet ihsan eyle.

Ey çok özel rahmet tecellileri olan ve rahmet ve merhameti her şeyi kuşatan ey– Rahîm ve ey Rahmân! Bütün Muhammed ümmetine merhamet et.

Yâ Allah! Kur'ân'ı bize dünyada arkadaş, kabirde yoldaş, kıyâmet gününde şefaatçi ve sırat üzerinde nur eyle. Cennete ulaşıncaya kadar refikimiz eyle. Ateşe kadar perde ve hayırların tamamına ulaştıracak delil ve rehber eyle.

Ey Kerîm olan Yaratıcımız! Fazlınla duâmızı kabul buyur. Ya Allah! Bizi Kur'ân'ın önderliği ile hidâyete ulaştır, ateşlerden koru!

Kur'ân'ın fazileti ile derecelerimizi yücelt, Kur'ân'ın okunması sebebiyle kusurlarımızı perdele. Ey fazl ve ihsan sahibi olan Allah'ım! Duâmızı kabul buyur! Ya Allah! Kalplerimizi pâk eyle, ayıplarımızı setreyle, hastalarımıza şifâ ver, borçlarımıza ödeme kolaylığı ihsan eyle, yüzlerimizi ak eyle, derecelerimizi yücelt, atalarımıza rahmet, analarımıza mağfiret eyle. Din ve dünya hayatımızı ıslah eyle! Düşmanlarımızın dirliğini bin parça eyle. Ehlimizi, mallarımızı, şehirlerimizi âfetlerden, hastalıklardan ve belâlardan koru. Ayaklarımızı doğru

yola sâbit kıl ve inkârcı topluluklara karşı bize yardım eyle. Kur'ân-ı Azîmin hürmetine dileğimizi kabul buyur.

Ya Allah! Okuduğumuz hatmin sevâbını ve nurunu, Peygamber Efendimizin (a.s.m.) ruhuna, ve gönderilen bütün resullerin ve enbiyanın ruhlarına ulaştır.

Allah'ın rahmeti, selâmı ve rızâsı onların tamamı ve üzerine ve bu zâtların hanedanı, çocukları, hanımları, ashâbı ve onlara tâbi olanların ruhları ile onların zürriyetlerinin üzerine olsun. Babalarımızın, anlarımızın, erkek ve kız kardeşlerimizin, evlâdımızın, akrabâmızın, sevdiklerimizin, sâdık dostlarımızın, hocalarımızın ve üstatlarımızın hocalarının, meşâhiyimizin, üzerimizde hakları bulunan kimselerin, hayatta kalan ve âhirete göçmüş bütün kadın erkek mümin ve Müslümanların ruhlarına rahmet ve selâmet ihsan eyle!

Ey hâcetleri edâ, duâları kabul eden ve merhamet edenlerin en merhametlisi olan Rabbimiz! Bizim duâlarımızı kabul buyur. Selam peygamberler üzerine olsun.

Bütün hamdler, şükürler ve minnetler âlemlerin Rabbi olan Allah'a mahsustur.

[1]. Kur’ân-ı Kerim, onun beşer sözü olduğunu iddiâ edenlere, bunun gibi pek çok âyetiyle meydan okumuş ve tek bir sûresinin olsun benzerini getirmeye çağırmıştır. Müşrikler, eğer bütün güçlerini ortaya koydukları halde tek bir sûresinin benzerini getirebilmiş olsalardı, şeref ve haysiyetlerini Kur’ân’ın pek ağır hakaretleri altında ezilmekten kurtaracaklar ve savaşmak zorunda da kalmayacaklardı. Halbuki onlar, bir sûrenin benzerini getirip kurtulmak yerine, mallarını, canlarını, çoluk çocuklarını ve yurtlarını tehlikeye atan ve ellerinden çıkaran savaş yolunu tercih ettiler, daha doğrusu buna mecbur kaldılar. Çünkü, edipleri ve şairleri, müşrik oldukları halde, belâğati karşısında secde ettiren Kur’ân’ın birtek sûresine benzer bir sûre getirmeye güçleri yetmedi. Kısacası, ya îmân edecekler, ya da haysiyetlerini fedâ edeceklerdi. Îmân edenler etti, etmeyenlerin ise şeref ve haysiyetleri ayaklar altında kaldı. 1400 sene sonra, hâlâ tek bir sûresinin olsun benzeri getirilememiş bir mûcize olarak, Kur’ân, kendisini inkâr edenleri hor ve hakir bırakmaya devam ediyor. (Yûnus Sûresinin 38’inci âyeti ile Hûd Sûresinin 14’üncü âyetinin açıklamasına da bakınız.)

[2]. İbni Abbas Hazretlerinden rivâyet olunduğuna göre, Cennet nimetleri, dünyadakilere sadece isim olarak benzeyecektir. Lezzet bakımından ise, dünya nimetleriyle mukayese edilemeyecek şekilde üstündürler.

[3]. Kur'ân-ı Kerim; sinekten, örümcekten, karıncadan, balarısından bahsedip onlardaki İlâhî kudret ve sanat mûcizelerine dikkatleri çektikçe, kâfirler ve münâfıklar, "Allah, böyle küçük şeylerden bahsetmeye tenezzül eder mi?" diyerek akıllarınca itirazda bulunmuşlardı. Çünkü bozulmuş akılları bir sivrisineğin sanatça en büyük bir yaratıktan geri kalmadığını anlayamıyor, Allah'ın pek çok mûcizeyi bu hayvanların küçücük vücuduna sığdırmış olduğunu göremiyordu.

[4]. Allah, bütün peygamberlerine mûcizeler vererek onların Kendisi tarafından gönderilmiş birer peygamber olduğunu bu alâmetlerle beşere ilân ve isbat etmiştir. Hazret-i Âdem'in en büyük mûcizesi de, ona bütün varlıkların hakikatinin ve kâinatta tecellî eden İlâhî isimlerin Allah tarafından öğretilmiş olmasıdır. Bu suretle Hazret-i Âdem'in meleklere üstünlüğü tahakkuk etmiş ve hâlifeliğe lâyık olduğu gösterilmiştir. Böylece, Hazret-i Âdem'in şahsında, bütün insanlığın maddî ve mânevî gelişmelerinin varacağı en son noktalar birer hedef şeklinde gösterilmiş olmaktadır. Zira bütün ilimlerin ve terakkînin kaynağı, Allah'ın kâinatta tecellî eden isimleridir. Meselâ; mühendislik, çeşitli branşlarıyla, Allah'ın Adl ve Mukaddir isimlerine, tıp Şâfî ismine, böylece her bir fen Allah'ın isimlerinden birine dayanır. Cenâb-ı Hak, melekleri Hazret-i Âdem'e secde ettirmek suretiyle kâinatın, insan nev'ine boyun eğdiğini göstermiş; İblis'in ona karşı üstünlük dâvâsında bulunmasını zikretmek suretiyle de, insanlığın maddî ve mânevî gelişmesinde şeytanların ne büyük bir engel teşkil edeceklerine onların dikkatini çekmiştir.

[5]. İnsan üç hususta sabırla mükelleftir:

(1) ibâdetlere devamda ,

(2) günahlardan kaçınmada,

(3) musibetlere ve felâketlere karşı koymakla.

[6]. Yukarıdaki âyet-i kerimelerde zikredilen hususlarla ilgili olarak A'râf Sûresinin 138-142. âyetlerine ve Tâhâ Sûresinin 77-97. âyetlerine bakınız.

[7]. Şehre girerken “Günahlarımızı bağışla” mânâsına gelen “hıtta” sözünü söylemeleri emrolunmuştu. Fakat onlar bu sözü değiştirerek “buğday” mânâsına gelen “hınta” kelimesine çevirdiler.

[8]. Tevrât'a ve Mûsâ Aleyhisselâmın emirlerine uyacaklarına dâir Cenâb-ı Hak Yahudilerden söz almıştı. Sonra Yahudiler, Tevrât'ın hükümlerinin kendilerine ağır geldiğini söyleyerek ona uymaktan kaçınınca, Tûr Dağı, üzerlerine düşecek şekilde havaya kaldırıldı.. Yahudiler secdeye kapanıp Tevrât'a uyacaklarına dâir tekrar söz verince Tûr Dağı yeniden yerine getirildi.

[9]. Cumartesi yasağı ile ilgili olarak, A’râf Sûresinin 163’üncü âyetine bakınız. Orada da geçeceği gibi, bahis konusu edilen topluluk, Yahudilerden, deniz kenarında bulunan bir kabileden ibarettir. Bunlar, Allah’ın yasaklarını ısrarlı bir şekilde çiğnemelerinin neticesi olarak, insan gibi şerefli bir mahlûk olmaya kabiliyetlerini yitirmişler ve Allah da onları maymun şekline çevirerek helâk etmiş; öylece aşağılık hayvanlar olarak birkaç gün yaşadıktan sonra ölüp gitmişler ve nesilleri kesilmiştir.

[10]. Kestikleri ineğin bir parçasıyla ölüye vurunca ölü dirilmiş ve katilinin kim olduğunu haber vermişti.

[11]. Cebrâil Aleyhisselâm, Yahudilere azap vermek ve memleketlerini batırmakla vazifelendirildiği için Yahudiler ona düşmanlık ederlerdi. Bu yüzden Kur’ân’ı, Peygamberimize Cebrâil’in değil, Mikâil’in getirmesini istediler ve ancak o takdirde Kur’ân’a inanacaklarını söylediler.

[12]. Yahudiler, Süleyman Aleyhisselâmın, mûcizelerine inanmaz, onun mülk ve saltanatını sihir yoluyla elde ettiğini ve cinleri kendisine bu yolla boyun eğdirdiğini iddiâ ederlerdi. Süleyman Aleyhisselâma verilen mûcizelerle ilgili olarak Enbiyâ Sûresinin 81-82'nci ve Neml Sûresinin 16-44'üncü âyetlerine bakınız.

[13]. Sahâbîler Peygamber Efendimizin huzuruna vardıklarında, “Bize bir şey söylerken hâlimizi gözet ki, onu iyi anlayıp yapabilelim” mânâsında “Râinâ yâ Resulallah” derlerdi. Yahudiler bu sözü biraz değiştirerek İbranicede tahkir ifade eden bir kelimeye çevirirlerdi. Bunun üzerine Sahâbîler, “Bizi gözet” mânâsına gelen “Unzurnâ” sözüyle Peygamberimize hitap etmekle emrolundular.

[14]. Kur’ân-ı Kerimin âyetleri peş peşe inip de Müslümanlar İslâmın terbiyesi altında yetiştikçe, daha ileri seviyedeki dinî hükümlerle muhatap olmuşlardır. Meselâ o devirde âdetâ su gibi içilen ve insanların iliklerine kadar işlemiş bir alışkanlık hâlinde bulunan içkinin yasaklanışına dâir âyetler kademeli olarak gelmiş ve tedricî bir yolla bu alışkanlık İslâm cemiyetinden kaldırılmıştır. Burada, içkinin yasaklanışına dâir Allah’ın takdiri kesin olduğu halde, insanlığın bu husustaki İlâhî emre muhatap olmalarında tedricî bir seyir takip edilmiştir. Diğer yandan, Kur’ân da daha önceki dinlerin teferruata dâir bir kısım hükümlerini neshetmiş, onların yerine daha değişik, insanlığın ulaştığı mertebeye daha uygun ve kıyâmete kadar devam edecek olan hükümler getirmiştir. Çünkü daha önceki peygamberlerin ümmetleri, kıyâmete kadar devam edecek olan bir dinin teferruattaki hükümlerine muhatap olabilecek bir seviyeye ulaşmış değillerdi. İşte böylece gerek şeriatlar arasında, gerekse bir şeriatın hükümleri arasındaki değişikliklere nesih adı verilir. Yeni getirilen hükme “nâsih”, bu yeni hükümle yürürlükten kaldırılmış olan eski hükme ise “mensuh” denir.

[15]. Resulullah Mekke'de iken Kudüs'teki Mescid-i Aksâya yönelerek namaz kılar, bu arada Kâbe'yi de önüne alırdı. Medine'ye hicret ettikten sonra ise durum değişti. Sadece Mescid-i Aksâya dönüyor, Kâbe'yi önüne alamıyordu. Bu durum bir müddet devam etti. Resulullahın kalbi hep Kâbe'deydi; oraya yönelmek için duâ ediyordu. Cenâb-ı Hak duâsını kabul etti ve kıblenin Kâbe'ye çevrildiğini, bu ve takip eden âyetlerle bildirdi. Âyet-i kerime, "Müslümanlara ne oluyor ki, bir o tarafa, bir bu tarafa dönerek ibâdet ediyorlar?" şeklindeki itirazlarıyla mü'minlerin kalbinde şüphe tohumları ekmek isteyen bir kısım Yahudi, Hıristiyan ve münâfıkların bu sözlerini reddetmektedir.

[16]. Bu sûrenin 45’inci âyetiyle ilgili açıklamaya bakınız.

[17]. Câhiliyet devrinde, Safâ ile Merve tepelerinin üzerinde müşriklerin birer putu bulunur ve müşrikler bunları tavaf ederlerdi. Müslümanların bu yüzden bu tepeler arasında sa’y yapmaktan çekinmeleri üzerine âyet-i kerime nâzil olmuştur.

[18]. Kıble değiştirildiğinde Yahudilerle Hıristiyanlar münakaşaya tutuşmuş, her iki taraf da “Asıl hayır bizim kıblemizdedir” diye iddiâ ediyorlardı. Âyet-i kerime, bunun üzerine nâzil olmuştur.

[19]. Bu âyet-i kerimenin hükmü, daha sonra indirilen Nisâ Sûresinin baş kısımlarındaki miras âyetleriyle neshedilmiştir.

[20]. Peygamber Efendimize (a.s.m.) ayların durumunu soranlar, bunu dinî hikmetleri ve umumî faydaları açısından değil, maddî sebepleri bakımından sormuşlardı. Kur'ân'ı bir astronomi kitabı, Hazret-i Peygamberi de bir müneccim yerine koymak mânâsına gelen bu davranış, âyet-i kerimede "kapıyı bırakıp eve tersinden girmek" şeklinde vasıflandırılırken, aynı zamanda, Arapların hac dönüşü eve tersinden girmek şeklindeki câhiliyet âdetlerinin yanlışlığı da bildirilmiştir.

[21]. Savaşılması haram olan aylar Muharrem, Zilkade, Zilhicce ve Recep aylarıdır. Bu sûrenin 217'nci âyetine ve Tevbe Sûresinin 36'ncı âyetine de bakınız.

[22]. Bu üç âyet-i kerime, Ahnes bin Şerik adlı bir münâfık hakkında nâzil olmuştur. Bu kimse güzel görünüşlü ve güzel konuşan birisi idi. parlak sözlerle konuşmuş, kalbinin Allah ve Resulüne muhabbetle dolu olduğunu söylemiş ve bu sözlerine Allah’ı şâhit tutmuştu. Ahnes, bu sözleri söyleyip de Peygamberimizin yanından ayrıldıktan sonra ise, Müslümanlara âit ekili bir arâziye uğradı, oradaki mahsulü ve hayvanları ateşe verdi. Kalbi öylesine düşmanlıkla doluydu ki, hırsını ancak fesat çıkarmak, mahsul ve hayvan telef etmekle alıyordu. Âyet-i kerimeler, insanlar hakkında hüküm verirken sözlerine aldanmayıp, fiillerini ölçü olarak almamız hususunda bize ibretli bir ders vermektedir.

[23]. Bu âyet-i kerimenin de Süheyb bin Sinan-ı Rûmî hakkında indiği rivâyet edilir. Hazret-i Süheyb Medine’ye hicret ederken müşrikler onu yakalayıp işkence ederek dininden döndürmeye çalışmışlar; o ise; “Ben ihtiyar bir adamım. Malım, mülküm de var. Gelin, bütün malımı size vereyim de beni rahat bırakın” demiş, müşrikler de bu teklifi kabul etmişlerdi. Medine’ye girişinde Hazret-i Ebû Bekir ona “Alışverişin mübârek olsun. Nefsini Allah rızâsı için sattın ve senin hakkında bu âyet nâzil oldu” diyerek yukarıdaki âyet-i kerimeyi okudu.

[24]. Bu âyet-i kerime, Müslümanları, daha sonra nâzil olacak hükümlerle içkinin ve kumarın haram edilişine hazırlamaktadır. Nitekim Mâide Sûresinin 90 ve 91'inci âyetleri ile bunlar kesin olarak haram kılınmıştır.

[25]. Âyet-i kerime, herhangi bir hayır işlememek hususunda yemin edilmemesini, eğer edilmişse bile bu hayrı terk etmek yerine yemini bozup, kefâretini vermenin daha doğru olduğunu bildirmektedir.

[26]. Bu âyet-i kerime de, daha önce geçen benzerleri gibi, Nisâ Sûresindeki miras âyetleriyle hükmü nesholunmuş âyetlerdendir. İslâmiyetten evvel kadınlar, değil mirasta hak sahibi olmak, kendileri âdetâ bir mal gibi miras olarak geçerdi. Kur’ân-ı Kerim evvelâ bu âyetlerin hükümleriyle kadınların hukukunu erkeklerin elinde gelişigüzel bir oyuncak olmaktan çıkarmış; daha sonra, insanlar Kur’ân’ın ve Resulullahın terbiyesiyle yetişerek muayyen bir seviyeye gelince, kadınları da mirasta hisse sahibi kılan hükümleriyle onları mükellef kılmıştır.

[27]. Bu âyet-i kerime, İsrailoğullarından, Vâsıt şehrinde ortaya çıkan bir tâundan veya cihaddan kaçıp da tamamen ölen bir topluluk hakkındadır. Onlar bir müddet ölü halde kaldıktan sonra, peygamberleri Hazkil Aleyhisselâmın duâsı üzerine, Allah onları tekrar diriltti.

[28]. “Âyetü’l-Kürsî” adıyla anılan bu âyet-i kerime, Peygamberimizin (a.s.m.) tâbiri ile “Kur’ân âyetlerinin efendisidir.” Bu âyet, bize, nasıl bir Yaratıcıya îmân ettiğimizi ve bu Kur’ân vasıtasıyla nasıl bir Yaratıcıya muhatap olma şerefine erdiğimizi göstermektedir. Rabbimizin sıfatları, sonsuz ilim ve kudreti, büyüklüğü ve yüceliği, her türlü noksandan münezzeh oluşu, bu âyet-i kerimede, herhangi bir meâl ve tercüme kalıplarına sığışmayacak bir derinlik içinde hülâsa edilmiştir. Âlimler, ifade ettiği mânâlar bakımından bu âyet-i kerimeyi, dinî ilimlerin çekirdeği olarak vasıflandırmışlardır. Peygamber Efendimizden de (a.s.m.), Âyetü’l-Kürsîyi okumanın fazilet ve sevâbına dâir birçok hadis-i şerif rivâyet edilmiştir.

[29]. Zümer Sûresinin 18’inci âyetindeki açıklamaya bakınız.

[30]. Nemrud, hapishaneden getirttiği iki kişiden birini öldürtüp diğerini serbest bıraktırdı ve güya kendisinin de öldürme ve hayat verme gücüne sahip olduğunu göstermeye kalkıştı. Hazret-i İbrahim Aleyhisselâm ise, cüz'î öldürme ve hayat verme fiillerinden küllî hayat verme ve öldürme fiillerine intikal ederek şu mânâlarla onu susturdu: “Öldürme ve hayat verme, Âlemlerin Rabbinin, bütün kâinatı kuşatan bir faaliyetidir. Bu fiillerde iştirak sahibi olduğunu iddiâ eden adam, herkesin gücü dahilinde olan bir cinâyeti işleyerek değil, bütün kâinatı kuşatan bir faaliyete ortaklığını göstermek suretiyle iddiâsını ispat edebilir. İşte, Rabbimin yeryüzüne hayat dağıtmak için vazifelendirdiği güneşe, elinden geliyorsa sen de söz geçir ve onun hareketini değiştir. Yoksa haddini bil ve yıldızları hükmüne boyun eğdiren bir Yaratıcının kudretiyle boy ölçüşmeye kalkma!”

İşte, tıpkı Nemrud gibi insanı îmân nûrundan mahrum ederek küfür ve tabiat karanlıklarına sürüklemek için çeşitli kılıklar altında faaliyet gösteren tâğutların hilelerine karşı, Hazret-i İbrahim Aleyhisselâmın yaptığı gibi, azamet ve kibriyâ hakikatlerine sarılmak gerekir. Yani, herhangi bir varlık veya hâdise üzerinde Allah'ın bir isminin tecellîsini gördüğümüz zaman, başımızı kaldırıp aynı ismin kâinat çapındaki tecellîlerine de dikkat etmemiz icab eder. Yoksa, o cüz'î fiil ile kâinatı kaplayan o muazzam faaliyet arasındaki ilgiyi ihmal edersek, o fiili maddî sebeplere, kör kuvvete, şuursuz tabiata isnâd etmek gibi bir hatâya düşme ihtimali vardır. Kur'ân-ı Kerim, îmân edenleri tâğûtu reddetmeye ve tâğutlara karşı uyanık bulunmaya çağıran âyetlerinden hemen sonra, tâğutların en mühim bir hile ve cerbezesine karşı en emin ve sarsılmaz bir yol olan azamet ve kibriyâ hakikatini, Hazret-i İbrahim'in diliyle bize böylece ders böylece ders vermektedir.

[31]. Bu âyet-i kerimede bahsedilen kimsenin Hazret-i Üzeyr Aleyhisselâm olduğu rivayet edilmiştir.

[32]. İbâdetlerin bilhassa farz olanlarında, veya farz olsun olmasın İslâmiyetin alâmeti hâline gelmiş olan ve şeâir olarak anılan ibâdetlerde, gizlemeksizin açıktan yapmak teşvik edilmiştir. Çünkü bunlar bir Müslümanın zâten yerine getirmekle mükellef olduğu vazifelerdir. Eğer bu ibâdetler gizlenecek olursa, o zaman bir cemiyette İslâmın ne ölçüde yaşanmakta olduğunu anlamak imkânsız hâle gelir. Mâlî ibâdetlerden zekât da, farz oluşu sebebiyle, açıktan yapılması teşvik edilen ibâdetlerdendir. İbâdetlerde mühim olan ihlâstır, Allah'ın rızâsını aramaktır. Bilhassa günümüzdeki gibi İslâmî vazifelerin ihmâle uğradığı bir zamanda bu vazifeleri açıktan yapmak da bazen bir ihlâs belirtisi hâline gelir. Çünkü bunda İslâmın bir alâmetini, şeâiri ilân etmek ve cemiyette başkalarına örnek teşkil etmek gibi, insanı Allah'ın rızâsına eriştirebilecek vesileler vardır.

[33]. Vaktiyle Yahudiler birçok peygamberi ve Allah yolunda çalışan pek çok kimseyi şehid etmişlerdi. Daha sonrakiler de, bütün bu cinâyetleri rızâ ile karşıladıkları, haklı bulup müdâfaa ettikleri için, âyet-i kerimedeki tehdide onlar da müstehak bulunmuşlardır. Çünkü küfre rızâ göstermek küfür olduğu gibi, zulme rızâ göstermek de zulümdür; bu cinâyetlere rızâ gösterenler onları işleyenlerle beraber cezâya ortak olurlar.

[34]. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) birgün Medine’de Yahudilerin medreselerine giderek onları İslâma dâvet etmişti. Onlar Peygamberimizin hangi din üzere olduğunu sormuşlar, Resulullah da “İbrahim’in dini üzereyim” buyurunca onlar “İbrahim Yahudidir” demişlerdi. Peygamber Efendimiz de “Öyleyse getirin Tevrât’ı, bakalım” buyurunca onlar Tevrât’ı getirmekten kaçınmışlardı. Bunun gibi birkaç hâdise daha, bu âyet-i kerimenin nüzul sebepleri arasında rivâyet edilmektedir.

[35]. Âyet-i kerime, gece ve gündüzün hikmetli bir şekilde uzayıp kısalmasına ve tohumdan ağaç, ağaçtan tohum yaratmak, nutfeden insan ve insandan nutfe yaratmak gibi, bütün canlılar dünyasını kaplayan bir tevhid deliline işaret etmektedir. (En'âm Sûresinin 95'inci âyetinin açıklamasına da bakınız.)

[36]. Âyetin yasakladığı dostluk, kâfirlerin Allah’a olan düşmanlığı sebebiyledir. Mü’minin kalbinde ise Allah’a muhabbet vardır. Muhabbet ve düşmanlık hakikî olarak bir kalbde beraber bulunamaz. Onun için mü’minler, kalblerindeki Allah sevgisini koruyabilmek için, Allah’ın düşmanlarına karşı muhabbet duymaktan sakındırılmışlardır. Fakat Allah’a düşmanlıkla ilgisi olmayan ve onların inançlarını taklit gibi bir tehlike de bulunmayan hallerde, bilhassa kitap ehli olan Hıristiyan ve Yahudilerle dostâne münâsebetler kurulması Allah’ın yasakları arasında değildir. Müslümanlar tarih boyunca, bir arada yaşadıkları kitap ehline karşı dostluk göstermiş, onlara sadaka ve bağışlarda bulunmuş, haklarını gözetmiş, gerektiğinde onları düşmana karşı himâye ve müdâfaa etmiştir. Ayrıca, İslâm hükümlerine göre kitap ehlinin kestiği hayvanı yemek ve kitap ehlinden kadınlarla evlenmek de câizdir. (Mümtehine Sûresinin 8’inci âyetine ve Mâide Sûresinin 51’inci âyetinin açıklamasına da bakınız.)

[37]. Sevmenin ölçüsü tâbi olmaktır. Kişi sevdiğine uyar ve onun peşinden gider. Nitekim Bakara Sûresinin 165’inci âyetinde, Allah’a ortak koşanların vasfı, ortak koştukları şeyleri “Allah’ı sever gibi sevmek” şeklinde gösterilmiştir. Allah’ı mâbud tanıyıp da O’na hiçbir şeyi ortak koşmayanlar ise, elbette O’nun emirlerini her şeyin üstünde tutacaklardır. İşte, yukarıdaki âyet-i kerimede, Allah’ı mâbud tanıyıp sevmenin ölçüsü, O’nun Resulüne uymak şeklinde bildirilmiştir. Çünkü Allah, bizi kendi rızâsına ulaştıracak her türlü hal ve hareketi, ibâdet ve güzel ahlâkı Resulullahın mübârek şahsında toplayıp bize göstermiştir. Bu bakımdan, Resulullaha uymak ve onu ta kip etmek, bizi hidâyete ve Allah’ın rızâsına götüren yegâne yoldur. (Nisâ Sûresinin 65-70’inci âyetlerine ve açıklamasına da bakınız.)

[38]. İmrân’ın hanımı, doğacak çocuğunun erkek olacağını umarak onu Mescid-i Aksâ’nın hizmetine adamıştı. Kız çocukları Mescid-i Aksâ’nın hizmetine kabul edilmediği için, adağını yerine getiremeyeceğini düşünerek üzüldü.

[39]. Peygamberler bütün halleriyle insanlara örnek olarak gönderilmişlerdir. Dolayısıyla onların mûcizelerinde de insanlara bir örnek vardır. Kur'ân'ın peygamber mûcizelerini zikretmesinde ise, bu örneğe bizim dikkatimizi çekmek gibi bir hikmet saklıdır. Şöyle ki: "Allah, O'nun rızâsı için dünyayı terk eden pek mübârek bir kuluna, hastaları iyileştirmek ve ölüleri diriltmek gibi bir nimet vermiştir. O, bu nimete mûcize vasıtasıyla erişti. Eğer siz de gayretinizi esirgemezseniz ve Allah'ın kâinata yerleştirdiği hikmet kanunlarına uygun şekilde hareket edip çalışırsanız, ilim ve hikmet vasıtasıyla aynı nimete erişebilirsiniz. Öyleyse çalışın ve yeryüzünde tedâvisi bulunmadık bir hastalık bırakmayın."

[40]. Bu âyet-i kerime, Necran'dan gelen bir Hıristiyan heyetinin Peygamber Efendimizle (a.s.m.) Hazret-i Îsâ hakkında mücâdele etmesi ve onun Allah'ın oğlu olduğunu iddiâ etmesi üzerine nâzil olan âyetlerdendir. Peygamberimiz bu âyetin inişinden sonra yanına Hazret-i Ali, Hazret-i Fâtıma, Hazret-i Hasan ve Hazret-i Hüseyin'i alarak meydana çıkmış, Hıristiyan heyeti ise aralarında yaptıkları istişareden sonra buna cesaret edememiş ve Müslümanlara yıllık bir miktar cizye vermeyi kabul ederek oradan ayrılmıştı.

[41]. Bu iki âyette anlatılan hususlarla ilgili tafsilât Nisâ Sûresinin 157’nci âyetinde gelecektir.

[42]. Müslüman olan Yahudi âlimlerinden Abdullah ibni Selâm Hazretleri, Kureyş'ten birisinin emânet bıraktığı binlerce altını eksiksiz teslim etmişti. Yine Yahudilerden Fenhas ibni Âzûra ise, başka bir Kureyşlinin emânet bıraktığı bir dinarı inkâr etmişti.

[43]. Bu âyet-i kerime indikten sonra Sahâbîler, sevdikleri malları Allah rızâsı için yoksullara bağışlamakta yarışa girdiler. Ebû Talha, Peygamberimizin mescidi karşısındaki en güzel bahçesini muhtaçlara bağışlarken, Zeyd bin Hâris, sahip olduğu en kıymetli varlığı olan atını Resulullaha getirerek Allah için sadaka olarak birisine vermesini istemiş; böylece Sahâbîlerin her biri, sevdikleri ne varsa ondan bağışlarda bulunmuşlardı. İşte, insanda bulunan ve onu başka varlıklardan ayıran en mühim özelliklerden biri olan başkalarına yardım ve ikram hissi, Kur'ân'ın ve Resulullahın terbiyesiyle böyle bir dereceye ulaşmıştır. Hâlâ birbirinin yiyeceğinde gözü olan ve kendilerini sınıf çatışmalarından bunca zamandır kurtaramayan Yirmi Birinci Yüzyılın "medenî" insanları, Âhirzaman Peygamberinin 23 yıllık terbiyesiyle insanlığın nasıl bir seviyeye ulaştığına dikkat etmeli ve Allah'ın tek bir emrinin insanlar üzerinde meydana getirdiği bu hârikulâde tesiri ibretle incelemelidirler.

[44]. Yâkub Aleyhisselâm bir ara şiddetli bir hastalığa tutulmuş ve "Allah şifâ verirse en sevdiğim yiyecekleri yemeyeceğim" diyerek adakta bulunmuştu. Şifâ bulunca deve eti ile sütünü kendisine haram kıldı. Yahudiler de sonradan güya ona uyarak bazı şeyleri yememeye başladılar. Bu âyet-i kerime, Yahudilerin Peygamber Efendimize (a.s.m.) gelerek "Sen İbrahim milletindenim diyorsun. Halbuki İbrahim deve eti ve sütünden yiyip içmezdi" diye iddiâ etmeleri üzerine nâzil olmuştur.

[45]. Bu âyet-i kerime, insanları iyiliğe çağırmanın ve dinin emirlerine uymayı teşvik edip yasaklardan sakındırmanın pek mühim bir farz olduğunu göstermektedir. Müslümanlar içinde bir topluluğun mutlaka bu vazifeyi yerine getirmesi gerekir. Eğer bu vazifeler ihmal edilirse, bu ihmalden dolayı Müslümanların hepsi birden mes’ul duruma düşerler ve cemiyet üzerine maddî ve mânevî musibetler yağmaya başlar.

[46]. Bu ve benzeri âyetlerde mü’minlere vaad olunan şeyler birtakım şartlara bağlıdır ve bu şartlar yukarıdaki âyetlerde sayılmıştır. Buna göre, âyetin mânâsı, “Eğer siz Allah’ın size lâyık gördüğü en hayırlı ümmet olmanın gerektirdiği vasıflara sahip olur, insanları iyiliğe çağırıp kötülükten sakındırırsanız, Allah’a hakkıyla îmân edip O’nun dinine ve Kur’ân’ına hep birlikte sarılır ve ayrılığa düşmezseniz, inkâr edenler size hiçbir zarar veremezler” şeklinde anlaşılmalıdır. Yoksa bu şartlardan hiçbirine ehemmiyet vermeksizin Allah’tan yardım beklemek, O’nun bu kâinata yerleştirdiği hikmet kanunlarına isyan etmek mânâsını taşıyacağından, muvaffakiyetsizlikle karşılaşmak kaçınılmaz olur.

[47]. Allah mü’min kullarının dünyada ve âhirette saâdetini murad eder ve onlara, saâdetlerini tehlikeye atan şeyleri gösterir. Münâfıkların vasıfları ve hileleri üzerinde bu yüzden Kur’ân-ı Kerim pek açık bir şekilde durmakta, onları bize tanıtmaktadır. Bu âyetlerde ise, münâfıkların başlıca vasfı, “Allah’ın kitabına bütünüyle îmân etmemek” şeklinde gösterilmiştir. Onun için, bir kimse, Allah’ın kitaplarının hepsine birden îmân etmedikçe mü’min sayılmaz. Öyleleri mü’minlerin dostu değil düşmanıdır; iyiliklerini değil kötülüklerini isterler; muhabbete ve dost edinmeye ve hele mü’minlerin sırlarına ortak edilmeye hiç lâyık değillerdir. Nitekim Medine münâfıklarının reisi durumundaki Abdullah ibni Übeyy, Uhud Harbi ile ilgili istişarede kendi reyine uyulmadığı için kızarak, “Beni dinlemedi de çoluk çocuğun sözüne uydu” diye, Peygamber Efendimiz (a.s.m.) hakkındaki kinini belli eden sözler söylemişti. Sonra da, harbe çıkıldığında, kendi adamlarına dönerek, “Düşmanı görünce bozulun ki Muhammed’in adamları da bozulsun” diyerek, mü’minlerin mağlûbiyet ve hezimetini arzuladığını ortaya koymuştu. Gelecek olan âyetler, Uhud Harbinin bundan sonraki safhalarını hatırlatarak, bunlardan çıkarılması gereken dersleri mü’minlere öğüt vermektedir.

[48]. Abdullah ibni Übeyy düşmanla karşılaşıp da “Biz kendimizi ve evlâdımızı öldürtecek divâneler miyiz?” diye üç yüz adamıyla beraber kaçınca, mü’minlerden iki kabile de bir an bozulacak gibi olmuşlar, fakat Allah’ın onlara kuvvet ve cesaret vermesiyle bundan vazgeçerek Resulullahın yanında yer almışlar ve harpte sebat etmişlerdi.

[49]. Müşriklerin safında yer alarak Müslümanlara karşı savaşmış niceleri vardır ki, daha sonra Allah onlara hidâyet nasip etmiş ve onlar da gayret ve hamiyetlerini Allah yolunda sarf ederek O'nun rızâsına erişmişlerdir. Meselâ Hazret-i Hâlid bin Velid gibi kahraman Sahâbîler de Uhud harbinde müşriklerin safında idi. Cenâb-ı Hak, o kahraman zâtların izzetini kırmamak için onları evvelâ Uhud'da Müslümanlara karşı galip etmiş, bu suretle, onların kılıç korkusuyla değil, akıl ve kalble hakikati teslim ederek İslâma girmelerine zemin hazırlamıştır.

[50]. Câhiliyet devrinde borçlu, eğer borcunu zamanında ödeyemeyecek olursa, borç veren kimseyle anlaşarak yeniden fâiz ilâve eder ve borç müddetini uzatırdı. Âyet-i kerime bu âdeti kaldırmıştır. Daha sonra, Kur'ân'ın ve Resulullahın terbiyesiyle insanlar yetişip olgunlaşınca, Bakara Sûresinin sonlarındaki âyetler inerek fâizin her çeşidi yasaklandı.

[51]. Uhud Harbinde müşrikler fâiz yoluyla kazandıklarını Müslümanlara karşı harcamışlardı. Bunun üzerine bazı Müslümanlarda, onlar gibi fâiz yoluyla servet kazanarak Allah yolunda harcama arzusu uyanınca bu âyet indirilmiştir.

[52]. Bedir muharebesinde bulunmayan Sahâbîler, Bedir şehidleri ve gazileri hakkındaki müjdeleri duydukça, harbe katılamamış olmaktan dolayı üzülürler ve bir fırsat çıksın da, kâfirlere karşı savaşıp onlar da böyle müjdelere kavuşsun isterlerdi. Uhud Harbine böyle bir iştiyakla girdiler. Fakat harbin kızıştığı ve Müslümanların aleyhine döndüğü bir sırada, onların bir kısmı sebat gösteremedi. Bu arada da Peygamber Efendimizin (a.s.m.) öldürüldüğü haberi yayıldı.

[53]. Uhud Harbinin sonunda kâfirler galip geldikleri halde, mü’minleri tamamen yok etmek yerine, âdetâ mağlûplar gibi harp meydanını terk edip gittiler. Neden sonra akıllarına geri dönüp Müslümanları tamamen kılıçtan geçirmek geldiyse de buna cesaret edemeyerek Mekke’ye döndüler. Âyet-i kerimedeki İlâhî vaad de böylece gerçekleşti.

[54]. Harbin başlangıcında Peygamber Efendimiz (a.s.m.) okçuları Uhud Dağındaki yerlerine yerleştirirken, ne olursa olsun yerlerinden ayrılmamalarını emretmişti. Fakat mü'minlerin tam muzafferiyete doğru gittikleri bir sırada, artık harbin sonuna gelinmiş olduğunu düşünerek ve ganimetten pay alabilmek endişesiyle, onlardan bir kısmı yerlerini terk ettiler. Yerlerinde kalan okçuların azlığını gören düşman ise mü'minleri arkadan çevirdi, okçuların tamamını şehid etti ve mağlûp iken bir anda galip duruma geçti.

[55]. Âyet-i kerimeden anlaşıldığına göre, insanın işlediği günahlar şeytanın eline verilmiş bir fırsat ve bir dayanak noktası teşkil etmektedir. Mü'minin buna karşı dayanağı ise Allah'ın af ve rahmetidir. Tevbe kapısı açıktır ve ümitsizliğe yer yoktur. Kulun günahı ne kadar büyük olsa, Allah'ın rahmeti daha büyüktür. Rabbine hakkıyla îmân eden mü'min, günah işlediği zaman, bu hakikatin idrâki içinde Rabbine yönelir, O'nun affına sığınır ve şeytanın şerrinden emin olur. Bu sûrenin 135 ve 136'ncı âyetlerinde böyle kullar övülmüş ve pek büyük mükâfatlarla müjdelenmişlerdir.

[56]. Âyet-i kerime, şartlarına uygun olarak ve ehli ile yapılan istişâreden pişmanlık duymanın ve varılan kararı yerine getirmek hususunda tereddüde düşüp gevşeklik göstermenin doğru olmadığını bildirmektedir. İstişâre, hakkında açık bir dinî hüküm bulunmayan hususlarda ve o meseleye ehil olan kimselerle yapılır. İstişârenin gayesi de, o mesele hakkında, Allah'ın râzı olacağı hâl çâresini bulmaktır. Ekseriyet bir hâl çâresi üzerinde birleştikten sonra, ne yönde fikir beyan etmiş olursa olsun herkese düşen, varılmış olan kararı benimseyerek tereddütsüzce tatbik etmektir. Nitekim Resulullah da Uhud Harbi ile ilgili istişârede kendi fikrini terk ederek çoğunluğun fikrine uymuştu. Savaş mağlûbiyetle neticelenmiş olduğu halde Cenâb-ı Hakkın Peygamberine istişâreyi terk etmeyi değil, bilâkis istişâreye devam etmeyi emretmesi, başa gelen kötü neticelerin sebebinin istişârede olmadığını ortaya koymakta, İslâmın istişâreye verdiği ehemmiyeti pek açık şekilde göstermektedir.

[57]. Bedir Harbinden sonra ganimet malları arasından bir kırmızı kadifenin kaybolması üzerine münâfıklar “Belki Resulullah almıştır” diyerek iftirâda bulunmaya kalkmışlardı. Bir defasında da müşrikler, Peygamber Efendimize (a.s.m.) gelerek, kendileri ve taptıkları putlar hakkında indirilen âyetleri halka açıklamamasını istemişlerdi. Bu hâdiseler âyet-i kerimenin nüzul sebepleri arasında rivâyet edilmiştir.

[58]. Uhud Harbinden sonra Mekke’ye dönerken, müşriklerin aklına, geri dönüp Müslümanları tamamen yok etme fikri düşmüştü. Peygamber Efendimiz de (a.s.m.) bunu haber alır almaz Ashâbını topladı ve müşriklerin peşine düştü. Bunların hepsi de bir gün önce Uhud Harbinde bulunmuş kimselerdi; içlerinde öyle yaralılar vardı ki, birbirlerini nöbetleşe sırtlarında taşıyorlardı. Hamrâü’l-Esed adlı yere kadar böylece vardılar. O sıra da müşriklere, Müslümanların kendilerini takip ettiği haberi ulaştı ve onlar da korkuya düşerek kaçıp gittiler.

[59]. Uhud Harbinin sonunda Ebû Süfyan Peygamberimize (a.s.m.) ertesi yıl Bedir mevsiminde tekrar buluşarak savaşmayı teklif etmiş, Peygamberimiz de “İnşaallah” buyurarak cevap vermişti. Fakat kararlaştırılan vakit gelip de Mekke’den hareket ettikten sonra, Ebû Süfyan’ın kalbine bir korku düştü. Kendisi Mekke’ye döndü; Medine’ye de adam gönderip “Düşmanlarınız çok büyük bir kuvvet hazırladı” kabilinden söylentiler yayarak Müslümanları korkutmak istedi. Resulullah ve Ashâbı ise tehditlere kulak asmayarak Medine’den çıktılar, Bedr-i Suğrâ denilen yere geldiler, ancak düşmandan eser göremediler. Bu arada, Bedr-i Suğrâda Arapların sekiz günlük bir panayırı devam ediyordu. Bir haftalık bekleyişleri sırasında Ashâb-ı Kiram burada kârlı alışverişler yapıp Medine’ye döndüler.

[60]. Câhiliyet zamanında Araplar, himâyelerinde bulunan yetim kızların malına veya güzelliğine göz dikerek başkasıyla evlendirmeyip kendi nikâhı altına almak ister, fakat onların ne mehirlerini hakkıyla verir, ne de onlara güzel muâmelede bulunurlardı. Âyet-i kerime yetim ve kadın haklarını böyle bir insafsızlıktan kurtarırken, aynı zamanda bir erkeğin nikâhı altına alabileceği kadın sayısını da dört ile sınırlamıştır. Yoksa İslâmdan önce Araplar diledikleri kadar kadınla evlenebiliyorlardı. Bununla beraber, hanımlar arasında adâletle muâmele etmek her hâlükârda bir şart olarak konulmuş ve tek kadınla yetinmenin adâlete daha uygun olduğu açıkça bildirilmiştir.

[61]. Câhiliyet devrinde Araplar “Harp edip yurdunu savunmayan vâris olamaz” diyerek kadınlara ve çocuklara mirastan pay vermezlerdi. Âyet-i kerime, bu haksızlığı ortadan kaldırarak kadınları ve çocukları da erkekler gibi mirasta hak sahibi kılmıştır.

[62]. Erkek ve kadın, ayrı birer varlık olmakla birlikte, neticede bir âile yuvası içinde buluşacak iki hayat arkadaşıdır. Erkek, kadını nikâhı altına aldığı zaman onun geçimini üstlenmiş olur. Kadın da kocaya varınca geçimini ona yükler. (34'üncü âyet-i kerimede bu hikmete işaret olunacaktır.) Bu yüzden erkeğe iki pay verilmiştir ki, görünürdeki bu üstünlük, yine kadınların ve çocukların nafakasıyla ilgili vazife ve mes'uliyetten ileri gelmektedir ve hak ve adâletin ifadesidir. Kur'ân, kadınların anne olarak haklarını da korumuş ve onları evlâdının mirasında pay sahibi kılmıştır. Kâinatın en muhterem hakikatlerinden olan annelik hakkını dikkate almayarak onu evlâdının mirasından mahrum bırakanların, bundan 14 asır önce kadını miras olmaktan çıkarıp vâris yapmış ve en vahşî topluluklarda kadın haklarını en âdil bir surette ve birkaç sene içinde yerleştirip kökleştirmiş olan Kur'ân'ın hükümlerine itiraza hakkı ve haddi olamaz.

[63]. Bu iki âyet-i kerimenin hükümleri, daha sonra indirilen Nur Sûresinin başındaki âyetlerle neshedilmiştir.

[64]. Câhiliyet zamanının çirkin âdetlerinden birisi de, kadınların miras olarak bırakılan bir mal gibi muâmele görmesiydi. Ölen kimsenin akrabâlarından biri onun hanımına bu şekilde sahip çıktıktan sonra isterse onu mehir vermeden nikâh eder, isterse başkasına nikâh edip mehrini kendisi alır, isterse kimseye nikâh ettirmezdi. Bir başka âdet de, karısını boşamaya niyet eden erkeğin, ona, canından bezdirecek şekilde muâmele etmesiydi—tâ ki kadın onun zulmünden kurtulmak için her türlü hakkını fedâ edecek hâle gelsin. İşte Kur'ân böyle bir topluluğa kadın haklarını öğretip benimsetmiş ve Resulullah böyle bir topluluğu birkaç sene gibi kısa bir zamanda fazilet ve insanlıkta dünyaya ışık saçar hâle getirmiştir.

[65]. “Kebâir” adıyla bilinen günahlar, haramlığı kesin delillerle sâbit olan ve işleyenler hakkında apaçık İlâhî tehditler bulunan günahlardır. Bunların en büyük yedi tanesi, Peygamber Efendimizin (a.s.m.) bir hadis-i şerifinde şöyle sayılmıştır: Allah’a ortak koşmak, haksız yere insan öldürmek, namuslu bir kadına iftirâ etmek, yetim malı yemek, muharebeden firar etmek, anne ve babaya ezâ etmek ve fâiz yemek. Bundan başka zinâ, livâta, içki, kumar, rüşvet, yalan yere şâhitlik etmek, başkasının hukukuna tecâvüz etmek, bid’atlara taraftar olmak, namaz ve oruç gibi farzları terk etmek de kebâirdendir.

[66]. Erkekler emir ve idarede daha kabiliyetli yaratılırken, kadınlara da şefkat ve annelik gibi hususlarda üstünlük verilmiştir. Âile yuvası içinde erkek ve kadından her biri, kendisine verilmiş olan kabiliyetlere uygun vazifeleri üstlenirler. Erkek, âilenin geçim ve idaresini üzerine alırken; kadın da, evin iç idaresini ve kendisine verilmiş olan misilsiz şefkat hissiyle, çocuklarının bakım ve terbiyesini yürütür. Eğer erkeğe idarecilik mes'uliyeti verilmişse, elbette bu mes'uliyete uygun şekilde salâhiyetler de verilecektir. Yoksa her ikisini de mes'uliyette farklı, ama salâhiyette eşit kılmak apaçık bir adâletsizlik olurdu. Ancak Kur'ân-ı Kerimin, her iki tarafın da hukukunu gözeten ve bilhassa erkekleri kadınların hakkını çiğnemekten alıkoyan âyetleri ortadadır.

[67]. Bu âyet-i kerime, içki henüz haram edilmeden önce indirilmiştir. Daha sonra indirilen Mâide Sûresinin 90-91'inci âyetleri ile içki tamamen haram kılınmıştır.

[68]. Cumartesi yasağına uymayanlar, Bakara Sûresinin 65’inci âyetinde zikredilmiştir.

[69]. Allah’a ortak koşmak, sadece, Mekkeli müşriklerin yaptığı gibi birtakım putlara tapmak demek değildir. Allah’a inandığı halde O’nun mülkü olan kâinatı ve kâinattaki kanun ve hâdiseleri bir kısım sebepler, kuvvetler, tesadüf ve tabiat gibi mefhumlar arasında taksim edip onları da hakikî birer tesir sahibi kabul etmek, son zamanların modası olan bir şirk çeşididir.

Diğer yandan, küfür ve şirk, kâinatın bütününü hedef alan bir tahkir ve iftirâdır. Çünkü, her bir zerresine varıncaya kadar, kâinatta ne varsa Allah tarafından var edilen, O’nun tarafından beslenip yaşatılan ve O’nun tarafından istihdam edilip çeşitli vazifelerde çalıştırılan bir memurdur. Küfür ve şirk ise kâinat ile Yaratıcı arasındaki bağı koparır, onu mânâsız bir tesadüf oyuncağı durumuna düşürür. Bu da kâinattaki her bir varlığa doğrudan yöneltilmiş bir tahkir ve iftirâdır ve onların hakkına tecâvüz mânâsını taşır. Bu varlıkları, tahkir ve iftirâdan koruyup onların hakkını müşriklerden almak ise, onların yaratıcısı olan Allah’a âittir. Bu yüzden, Allah’ın bütün günahları bağışladığı halde küfür ve şirki—tevbe edilmediği takdirde—affetmemesi ve sayısız yaratıklarının hakkını müşriklerden alması İlâhî adâletin bir gereğidir. Zâten “mağdurun tatmini,” beşerî hukuk sistemlerinin de en esaslı bir prensibini teşkil eder.

[70]. Müslümanlara karşı müşriklerle bir ittifak kurmak için Mekke'ye gelen Yahudi âlimlerine, müşrikler “Siz kitap ehlisiniz ve bizden çok Müslümanlara yakınsınız. Ancak bizim ilâhlarımıza secde ederseniz size inanırız” demişler ve Yahudiler de bunu kabul edip putlara secde etmişlerdi. Sonra müşrikler Yahudi âlimlerine, “Siz okur yazar kimselersiniz; bizden daha iyi bilirsiniz. Bizim dinimiz mi daha doğru, yoksa Müslümanlarınki mi?” diye sorunca onlar da müşriklere “Sizin dininiz daha doğrudur” cevabını vermişlerdi.

[71]. Münâfıklardan biri ile bir Yahudi arasında çıkan bir ihtilâfta, Yahudi, Peygamber Efendimize (a.s.m.) müracaat etmek istediği halde münâfık buna râzı olmayarak rüşvet yemesiyle meşhur Yahudi âlimi Kâb bin Eşref'e başvurmayı teklif etmişti. Yahudinin ısrarı üzerine Resulullaha müracaat edildiğinde, o Yahudiyi haklı buldu. Münâfık ise râzı olmadı; sonunda ikisi beraber Hazret-i Ömer'e gidip durumu anlattılar. Hazret-i Ömer de "Resulullahın hükmüne râzı olmayan hakkında benim hükmüm budur" diyerek münâfığın boynunu vurdu. Bunun üzerine münâfığın akrabâları Resulullaha başvurarak Hazret-i Ömer'den şikâyette bulununca, Cebrâil Aleyhisselâm gelerek "Ömer fâruktur; hak ile bâtılın arasını ayırmıştır" dedi ve Allah katından bu âyetleri getirdi.

[72]. Yukarıdan beri devam eden âyet-i kerimeler, peygamberlik müessesesinin insanlar için ifade ettiği ehemmiyeti çok açık şekilde ortaya koymaktadır. Evvelâ, peygamberlerin bir maksat için dünyaya gönderildiği ve o maksadın da kendilerine itaatten ibaret olduğu bildirilmiştir. Bundan da, peygamberlerin söz ve hareketlerinde dünya ve âhiret yönünden birçok hikmetler bulunduğu anlaşılır. Çünkü Allah, insanları Kendi rızâsına ulaştıracak bir hayat tarzını, peygamberlerin yaşayışı ile bize göstermektedir.

Yine âyet-i kerime, Allah'a hakkıyla îmân etmeyi, her hususta Resulullahın hükmünü tam bir teslimiyetle kabul etme şartına bağlamıştır. Bundan da açıkça anlaşılıyor ki, peygamberler, apaçık bir hayat modeli olarak gönderilmiştir—yoksa ara sıra fikirlerinden istifade edilecek birer filozof veya sadece kandil geceleri hatırlanıp ruhlarına mevlid okunacak birer mübârek zât olarak değil. Bu âyet-i kerimeler, Âl-i İmrân Sûresinin 31 ve 32'nci âyetlerini de doğrulayıp takviye etmekte, peygambere itaat ederek Allah'ın muhabbetine erişenlerin mükâfatını da açık bir şekilde, Allah'ın bir vaadi olarak bildirmektedir.

[73]. Peygamber Efendimizin hicretiyle beraber Medine'ye bolluk ve bereket gelmişti. Sonra Yahudilerin inadı ve münâfıkların fesadı şiddetlenip de kuraklık ve kıtlık başlayınca, onlar bunun semâvî bir ikaz olduğunu anlayıp yola gelecekleri yerde, Peygamberimizin (a.s.m.) gelişini—hâşâ—uğursuzluk sebebi saydılar. Halbuki Peygamberimizin (a.s.m.) gelişiyle birlikte görülen bereketi onun teşrifiyle izah etmekten kaçınarak "Bu Allah'tandır" deyip geçiyorlardı.

[74]. Selâm, mü’minlerin birbirine duâsıdır ve İslâmın alâmetlerindendir. “Esselâmü aleyküm” veya “Selâmün aleyküm” şeklinde selâm veren bir kimseye ya aynı şekilde “Ve aleykümüsselâm” diyerek veya buna “ve rahmetullah” eklenerek, daha güzeliyle cevap verilir. “Esselâmü aleyküm ve rahmetullah” şeklindeki bir selâma da ya aynıyla karşılık verilir veya “ve berakâtüh” eklenir. “Esselâmü aleyküm ve rahmetullahi ve berakâtüh” şeklinde verilen selâma da aynen karşılık verilir.

[75]. Medine’ye civardaki kabilelerden Müslüman olarak gelen bir kısım insanlar burada bir müddet kaldıktan sonra Medine’nin havasından sıkıldıklarını ileri sürerek şehir dışına çıkmak için Resulullahtan izin istemişlerdi. Resulullahtan ve Müslümanlardan böylece uzaklaşan bu kimseler, daha sonra merhale merhale göçerek nihâyet müşriklere katıldılar. Onların Müslüman olup olmadıkları hakkında mü’minlerin ihtilâf etmeleri üzerine bu âyet-i kerimenin nâzil olduğu rivâyet edilmiştir.

[76]. Mü’mini kasten öldüren kimse hakkında kısas hükmü Bakara Sûresinin 178 ve 179’uncu âyetlerinde geçmiştir.

[77]. Resulullah, Fedek halkına asker gönderdiğinde onların hepsi kaçmış, sadece Mirdas isimli biri kalmıştı. O da aralarındaki tek Müslümandı ve Müslümanlığını gizliyordu. İslâm askeri göründüğünde tekbir ve kelime-i şehâdet getirerek onları karşıladı ve kendilerine İslâm selâmı verdi. Ancak Müslümanlar buna inanmayarak Mirdas'ı öldürdü. Sonra da onun koyunlarını önlerine katıp geri geldiklerinde, Resulullah haberi alınca çok üzüldü ve onları kınadı. "Elindeki malına göz dikip de, 'Lâ ilâhe illâllah' diyen kimseyi mi öldürdünüz?" buyurdu. Buna benzer birkaç hâdise, âyetin nüzul sebepleri arasında sayılmıştır.

[78]. Âyet-i kerime bir yandan namazın ehemmiyetini pek açık bir şekilde ortaya koyarken, tedbir ve tevekkülü de bir arada ders vermektedir. Evet, İmândan sonra en mühim hakikat olan namaz, muhârebe esnâsında bile ihmal edilmemesi gerekirse, sâir zamanlarda elbette ki hiçbir şekilde ihmal edilmemelidir. Ancak muhârebe ile bilfiil meşgul olup da namaz kılmaya imkân bulunamadığı zamanlarda namaz kazâya bırakılır. Nitekim Hendek Harbinde böyle olmuştur. Diğer yandan mü'min, muzafferiyet ve muvaffakiyet için gerekli sebeplere başvurmakla ve gerekli tedbirleri almakla mükellef olduğu kadar, bu sebep ve tedbirlerin arkasında Allah'ın kudret ve rahmetini görüp netice için sadece Allah'a güvenmekle de mükelleftir ki, bu da hakikî tevekkülü ifade etmektedir.

[79]. Tu’me bin Ubeyrık isimli bir münâfık, Katâde bin Numan Hazretlerinin evinden bir un dağarcığı içinde bir zırh çalmış, dağarcığın içindeki unu döke döke bir Yahudinin evine götürerek ona teslim etmişti. Katâde önce Tu’me’den şüphelendiyse de, evinde bir şey bulamadı. Sonra un izini takip ederek Yahudinin evine vardı. Yahudi, bunu kendisine Tu’me’nin bıraktığını söyledi ve şâhit olarak birçok Yahudiyi de gösterdi. Ancak Tu’me inkâr etti. Tu’me’nin kabilesi de Resulullaha (a.s.m.) gelerek Tu’me lehinde ve Yahudinin aleyhinde şâhitlik ettiler ve Resulullahtan, İslâmiyet adına, Yahudi aleyhine hüküm vermesini istediler. Bu hâdise üzerine Allah, Cebrâil Aleyhisselâm vasıtasıyla iki âyet-i kerime ile gelecek sonraki âyetleri indirerek işin hakikatini Resulullaha bildirdi. Böylece Tu’me’nin yeminine ve onun yakınlarının şâhitliklerine dayanarak hatâlı bir hükme varılması önlenmiş oldu. Resulullah da, bir başka hâdisede, aralarını bulmak için huzuruna gelen iki kişiye şöyle buyurmuştu: “Ben de bir insanım; zâhire göre hükmederim. İçinizden biri daha güzel ve iknâ edici konuşur ve ben de onun lehine hüküm veririm. Ama şunu bilin ki, kimin lehine haksız olarak kardeşinin malından bir parça hükmedersem, o mal, kıyâmet gününde onun boynunda bir ateş parçası olarak gelecektir.”

[80]. Kur'ân'a ve Sünnete sarılanların dünya ve âhiret işlerinde asla şaşırmayacakları ve onlara, üzerinde bulundukları bu dosdoğru yolda kimsenin bir zarar veremeyeceği, âyet-i kerimeden çıkarılabilecek dersler arasındadır. Peygamber Efendimiz de (a.s.m.) bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır: "Size iki şey bırakıyorum. Bunlara sımsıkı yapıştığınız müddetçe hiçbir surette doğru yoldan sapmazsınız. Bunlar Allah'ın kitabı ve Resulullahın sünnetidir."

[81]. Bu sûrenin 48’inci âyetine de bakınız.

[82]. Müşrikler, kendi elleriyle yaptıkları putlara dişi isimleri verirlerdi. Diğer yandan, âyet-i kerimede, kadınlara düşkünlüğün şirk derecesine varma tehlikesine de işaret bulunmaktadır. Nitekim Bakara Sûresinin 165'inci âyetinde Allah'tan başkasına duyulan muhabbetin bir mâbud sevgisine eş değer kazanabileceği açıkça belirtilmiştir. Gerçekten de, hayvanî zevklerini hayatının gayesi yapıp kadını da bu zevklerin odak noktasına yerleştiren ve bütün düşüncesini Allah'ın rızâsını nasıl kazanacağına değil de kadınlarla ilgili gayr-i meşrû emellerine teksif eden ve onu bütün hayallerinin gayesi hâline getiren kimseler, âyet-i kerimedeki ikazdan bir hisse sahibi olsalar gerektir.

[83]. Dostluk, sevgi mertebelerinin en yükseğidir. Dost, dostun sevdiğini sever, sevmediğine düşman olur. Hazret-i İbrahim de Allah'ın en büyük düşmanı olan inkâr ve şirke karşı, küçük yaştan itibaren bütün ömrü boyunca mücâdele etmişti. O, hayatını, Allah'a îmân hakikatini en sağlam bir mantık ve muhâkeme ile ve pek üstün bir cesaret ve fedâkârlıkla yerleştirme gayesine hasretmiştir. Böyle bir gayretin karşılığı da, Allah'ın dostluğudur. İşte, Allah'ın muhabbetini kazanıp Ona dost olmak isteyenlere, Kur'ân-ı Kerimin pek çok yerinde Hazret-i İbrahim, en güzel bir nümune olarak gösterilmekte ve mü'minler ona uymaya çağırılmaktadırlar.

[84]. Daha önce bu sûrenin baş tarafındaki âyetlerin izahında temas edildiği gibi, câhiliyet devrinde Araplar kadınlara mirastan pay vermezlerdi. Kur'ân-ı Kerimin bu husustaki âyetleri indikten sonra bir gün bir şahıs Peygamber Efendimize (a.s.m.) gelerek "Sen kızlara da mirastan pay veriyormuşsun. Halbuki biz harp etmeyene mirastan hak tanımayız" diye itirazda bulundu. Resulullah ise "Ben Allah tarafından böyle emrolundum" cevabını verdi ve arkasından bu âyet-i kerime indirildi.

[85]. Bu âyet-i kerimede atıfta bulunulan âyetler, En’âm Sûresinin 68 ve 69’uncu âyetleridir. Aynı emrin tekrar teyid edilmesi, hakkın izzetini korumanın ve haksızlığa rızâ göstermek mânâsına gelebilecek her türlü davranıştan kaçınmanın ehemmiyetini açıkça göstermektedir. “Siz de onlar gibi olursunuz” ifadesinden de, küfre ve zulme rızâ göstermenin bizzat küfrü ve zulmü işlemek gibi mes’uliyet sebebi olduğu ve o günaha ortak olmak mânâsını taşıdığı anlaşılmaktadır.

[86]. Yahudiler Îsâ Aleyhisselâmı öldürmeye kastettiler, ancak başka birini ona benzeterek Îsâ Aleyhisselâm yerine onu öldürdüler. Îsâ Aleyhisselâm ise, ruhuyla ve bedeniyle Cenâb-ı Hak tarafından semâya kaldırıldı. Peygamber Efendimizin (a.s.m.) hadislerinde, kıyâmetin kopmasına yakın bir zamanda Hazret-i Îsâ'nın tekrar gökten inerek Deccal'ı öldüreceği ve Kur'ân'a uyup İslâmı takviye edeceği bildirilmiştir. Buna göre, âhir zamanda Hıristiyanlıkta tekrar hakikî ve saf şekline bir dönüş görülecek ve Hıristiyanlık yanlış inançlardan sıyrılarak İslâmiyetin hakikatleriyle birleşecek ve Hıristiyanlar ve Müslümanlar, Allah'ı inkâr eden küfür ve dalâlet cereyanlarına karşı omuz omuza vererek bu cereyanları mağlûp edeceklerdir. Âyet-i kerimeyi de bir kısım müfessirler, "Kıyâmetin kopmasıyla birlikte Hazret-i Îsâ da ölmeden önce kitap ehli ona hakkıyla îmân edecek ve onun hakkındaki yanlış inanışlarından vazgeçecekler" şeklinde tefsir etmektedirler.

[87]. Bir gün Hıristiyanlardan bir topluluk Peygamber Efendimize (a.s.m.) gelerek “Sen bizim efendimizi nasıl ayıplarsın?” dediler. Resulullah “Sizin efendiniz kim?” buyurdu. Onlar “Îsâ’dır” dediler. Resulullah “Ben onu ayıplayacak ne demişim?” buyurdu. Onlar “O Allah’ın kulu ve resulüdür diyorsun” dediler. Resulullah ise, “Bunda ne var? Allah’a kul olmakta çekinilecek ve utanılacak bir şey yok” buyurdu ve bu âyet-i kerime nâzil oldu.

[88]. Bir gün Asfan adlı bir vâdide Resulullahın (a.s.m.) Ashâbı ile birlikte öğle namazını kıldığını gören müşrikler, daha sonra, namaz kılarken onlara saldırmadıkları için pişman olarak ikindi namazını beklemişler ve Müslümanlara namaz sırasında saldırmayı tasarlamışlardı. Daha sonra Cebrâil Aleyhisselâm gelerek, Nisâ Sûresinin 101-103. âyetlerini getirdi; Müslümanlar da namazlarını buna göre nöbetleşe kıldılar ve müşrikler bekledikleri fırsatı bulamadılar.

[89]. Âyette sözü edilenler, Hâbil ile Kàbil’dir. Hazret-i Âdem’in oğulları, kendilerinden bir evvelki sene doğan kız kardeşleri ile evleniyorlardı. Kàbil ise, kendisiyle beraber doğan kız kardeşini Hâbil’e vermeyip onunla evlenmek istedi. Aralarındaki münâkaşada haklı olanı bulmak üzere, ikisi de birer kurban takdim ettiler. Gökten inen ateş Hâbil’in kurbanını yaktı ve Hazret-i Âdem’in şeriatine göre onun haklı olduğu böylece anlaşıldı. Kàbil ise yine hakkına râzı olmayarak kardeşini öldürdü.

[90]. Âyet-i kerime, bir insanı öldürmekle bütün insanları öldürmenin, keyfiyet itibarıyla aynı olduğunu ortaya koymakta ve her ikisinin de pek büyük bir günah olduğunu bildirmektedir. Yoksa, bir kişiyi öldüren, isterse yüz kişiyi veya bütün insanları öldürsün, günahı daha fazla artmaz demek değildir.

Âyet-i kerimeden çıkan pek esaslı bir hükmü Bediüzzaman Said Nursî, Mektubat isimli tefsirinin On Beşinci Mektubunda şöyle açıklamaktadır:

“Âyetin mânâ-yı işârîsiyle, bir mâsumun hakkı, bütün halk için dahi iptal edilmez. Bir fert dahi umumun selâmeti için fedâ edilmez. Cenâb-ı Hakkın nazar-ı merhametinde hak haktır; küçüğüne büyüğüne bakılmaz. Küçük, büyük için iptal edilmez. Bir cemaatin selâmeti için, bir ferdin rızâsı bulunmadan hayatı ve hakkı fedâ edilmez. Hamiyet nâmına, rızâsıyla olsa, o başka meseledir.”

[91]. Ölüm cezâsı, öldürene; asma cezâsı yol kesip mal gaspederek adam öldürmüş olana verilir. Yol kesip mal gasbedenin sağ el ve sol ayağı çaprazlamasına kesilir, yol kesip sadece korkutan ve adam öldürmeyip malını da almayanlar ise sürülür. Tevbe edip ıslah olanlar üzerinde mağdurun şahsî hakları ise bâkîdir; eğer mağdur dilerse onları bağışlar.

[92]. Kur’ân, cemiyet hayatının her safhasında kardeşlik ve emniyet hislerini yerleştirip takviye etmiş, fâizi yasaklayıp zekâtı farz kılarak ve zenginleri fakirin, borçlunun ve zayıfın yardımına koşturarak sınıflar arasındaki uçurumu kaldırmış, onları birbirine yaklaştırıp kardeş yapmıştır. Böyle bir terbiye altında kıvâmını bulmuş bir cemiyette, kendi hakları teminat altına alındığı halde bununla yetinmeyip başkasının malına göz diken bir kimse, cemiyet içinde emniyet ve kardeşliği sarsıcı bir tehdit unsuru hâline gelmiş olur ve o el kesilmeyi hak eder. (Bununla beraber, hırsıza bu cezânın tatbik edimesi için birtakım şartlar gereklidir: hırsızın aklı başında ve yetişkin olup dilsiz veya kör olmaması, malını çaldığı kimse ile bir akrabâlık veya ortaklığının bulunmaması, çalınan malın çabuk bozulur cinsten bir şey olmaması, malın açıkta bırakılmış olmaması gibi.) Bu sûrenin en son indirilen sûrelerden olduğu hatırlanırsa, âyette emredilen cezânın da ancak İslâm terbiyesini ruhuna sindirip onunla kemâle ermiş bir cemiyet için takdir edilmiş olduğu anlaşılır. Nitekim Hazret-i Ömer bir kıtlık senesinde, herkesin ihtiyaç içinde bulunmasını ve İslâmın zekât ve sadaka gibi hükümlerinin lâyıkıyla uygulanamamasını dikkate alarak bu cezâyı tatbik etmemiştir. Gerçekten de, İslâm tarihinde ve bilhassa dinin hükümlerinin yaygın bir şekilde yaşandığı devirlerde bu cezânın tatbikine pek nâdir olarak ihtiyaç duyulmuştur. Bir memlekette bir asır boyunca belki bir iki elin kesilmesine karşılık, bütün bir millet huzur ve emniyet içinde yaşama imkânını böylece bulmuşlardır.

[93]. Bir kimse, mücerret olarak Allah’ın bir hükmünü terk etmekle kâfir olmaz; ancak bu emri inkâr ederek terk ederse kâfir olur. Yüzyıllardır Müslüman âlimlerin yazageldikleri bütün tefsirlerde bu âyet-i kerime bu şekilde mânâlandırılmıştır. Ehl-i Sünnetin inancı böyledir. İnkâr kastı olmaksızın ve meşrû bir mâzereti de bulunmaksızın Allah’ın bir hükmünü terk eden kimse ise, büyük bir günah işlemiş olur, fakat kâfir olmaz.

[94]. Yahudi âlimlerinden bir kısmı Peygamber Efendimize (a.s.m.) gelerek, “Bilirsin, biz Yahudilerin ileri gelenlerindeniz. Eğer biz sana uyarsak onlar da bizimle beraber sana uyarlar. Sana, aramızda düşmanlık olan bir toplulukla ilgili bir mesele getireceğiz. Eğer bizim lehimize hükmedersen biz de sana îmân ederiz” demişlerdi. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) ise bunu reddetmiş, daha sonra bu âyetler nâzil olmuştur.

[95]. Âyet, Hıristiyan ve Yahudilere dostluk göstermeyi değil, onları “dost edinmeyi” yasaklamıştır. Bu ise, tefsirlerde belirtildiği gibi, “tam bir samimiyetle onlara itimad edip de kendinizi onlara kaptırmayın; onların inanç ve yaşayışlarını taklit etmeyin, heveslerine uymayın; onları kendinize hâkim yapmayın; onlara yardaklık etmeyin” demektir. Mü’minlerin onları dost edinmekten men edilmelerinin sebebi, onlarda bulunan birtakım çirkin sıfatlar sebebiyledir ve bu sıfatlardan pek çoğu, geçen ve gelecek olan âyetlerden anlaşılmaktadır. Ancak her gayr-ı müslimin bütün sıfatlarının birden gayr-ı müslim olması gerekmez. İslâmın emri olduğu halde bir gayr-ı müslimde bulunan güzel bir sıfat, bir güzel ahlâk veya mahâret elbette reddedilmez ve bu sıfatlar üzerine dostluk kurmak yasaklanmaz. Meselâ bu sûrenin 5’inci âyetinde, kitap ehlinin yiyeceğinden yemek ve onlardan hür ve iffetli kadınlarla evlenmek mü’minlere helâl kılınmıştır. İnsanın evlendiği kadını dost edinmekten men edilmesi düşünülemeyeceğine göre, burada, âyette zikri geçen “hürriyet, iffet ve kadınlık” gibi, aslen Müslüman olan sıfatlar üzerine kurulu bir dostluk bahis mevzuudur. Aynı şekilde, ticaret ve sanat gibi hususlarda kitap ehliyle dostluk kurmak da Kur’ân’ın yasakları arasında değildir. Bundan başka, Allah’ı inkâr eden cereyanlara karşı Müslümanların Hıristiyanlarla dostluk ve işbirliği içinde verecekleri mücâdele de, âhir zaman hâdiseleri arasındadır. Nisâ Sûresinin 159’uncu âyetindeki açıklamaya ve Mümtehine Sûresinin 8 ve 9’uncu âyetlerine bakınız.

[96]. Benî Kaynuka Yahudileri, Müslümanlara karşı harp hâline geçtiklerinde, Hazret-i Ubâde bin Sâmit, “Benim Yahudilerden pek çok dostlarım var; fakat onlardan vazgeçerek Allah ve Resulünün dostluğunu tercih ediyorum” deyince, meşhur münâfık Abdullah ibni Übeyy, “İleride ne olacağı belli olmaz. Bakarsınız devir döner, sizin devletiniz çöküp kuvvet onlara geçer” demişti.

[97]. Yahudilerin ezan hakkında Resulullaha (a.s.m.) itirazda bulunarak “Öyle bir şey icad ettin ki, daha önceki peygamberler zamanında görülmemiştir. Bu ne çirkin bir bağırmadır” demeleri ve ezanı alaya almaları üzerine bu âyet-i kerime nâzil olmuştur. Ezanın Kur’ân ile sâbit bir dinî hüküm olmadığını ileri süren bir kısım münâfıklara karşı da bu âyet-i kerime cevap teşkil etmektedir. Ezan, “şeâir” adıyla anılan ve İslâmın alâmetlerinden olan ibâdetlerdendir ve dinde, şahsî farzlardan daha mühim bir yeri vardır. Çünkü bir memleketin İslâm memleketi olduğunu gösteren veya bir yerde Müslüman bir cemiyetin varlığını bildiren ilk ve en mühim alâmet, ezandır. Ezan sayesindedir ki, yeryüzü, 1400 senedir her gün, her vakit çeşitli köşelerinden yükselen seslerle, Allah’ın birliğini ve büyüklüğünü ve Resulullahın hak peygamber olduğunu kâinata ilân etmektedir. Ezan nasıl İslâmın alâmeti ise, ezandan rahatsız olmak da şeytanın alâmetidir. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bir hadis-i şeriflerinde, “Ezan okunduğu zaman şeytan, yellenerek ezan sesinin duyulmadığı yere kadar kaçar” buyurmuşlardır. Şeytana uyanlar da ezandan duydukları rahatsızlığı çeşitli şekillerde belli edegelmişlerdir.

[98]. Bir kısım Yahudiler Resulullaha (a.s.m.) gelerek onun dinini sormuşlar, Resulullah da kendisine ve kendisinden öncekilere indirilenlere îmân ettiğini bildirip bu arada Îsâ Aleyhisselâmın adını da zikredince, Yahudiler “Biz sizin dininizden daha şerli bir din bilmiyoruz” demişlerdi. Domuz yapılanlar için bu sûrenin 115’inci âyetine, maymun yapılanlar için de Bakara Sûresinin 65’inci âyetine bakınız.

[99]. Âyet-i kerime, insanları günahtan, zulümden ve haramdan sakındırmakta din ve ilim adamlarının büyük bir mes'uliyet sahibi olduklarını belirtmekte ve "Bu günahlar karşısında sessiz kalmak suretiyle onları teşvik etmeyi bir siyaset sanatı hâline getirmeyin" mânâsında bir ikazda bulunmaktadır. Bazı müfessirler, Kur'ân-ı Kerimin âlimlere hitap eden en şiddetli âyetinin bu olduğunu belirtmişlerdir.

[100]. Bu âyet-i kerimeler, Müslümanlara karşı birlikte savaşmak üzere Mekke’ye elçiler gönderip müşriklerle ittifak eden ve onlarla birlikte Müslümanlara karşı harb eden Yahudiler hakkında nâzil olmuştur.

[101]. Habeş hükümdarı Necâşî huzurunda Hazret-i Câfer, Meryem Sûresinden bir bölümü okurken, Necâşî'nin ve yanındaki keşiş ve râhiplerin gözlerinden yaşlar süzülmeye başlamıştı. Kur'ân'ı dinledikten sonra Necâşî şöyle dedi: "Vallahi, bu aynı kandilden fışkıran bir nurdur ki, Mûsâ da, Îsâ da onunla gelmişti. Sizi ve yanından geldiğiniz zâtı tebrik ederim ki, o Allah'ın Resulüdür. Zâten biz onun vasıflarını kitabımız İncil'de okumuştuk. O Peygamberi, Meryem oğlu Îsâ da insanlığa müjdelemişti. Allah'a yemin olsun ki, eğer o benim ülkemde bulunmuş olsaydı ayakkabılarını taşır ve ayaklarını yıkardım." Âyet-i kerime, Necâşî ile yanındaki din adamlarının şahsında, hakperest Hıristiyanları övmekte ve müjdelemektedir.

[102]. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bir gün Ashâbına kıyâmet gününün dehşetli hâlini tasvir etmiş; Sahâbîler de bunun üzerine Osman ibni Maz'un'un evinde toplanarak gündüzleri devamlı oruç tutup geceleri ibâdetle geçirmeye, döşek üzerinde yatmamaya, et yememeye, hanımlarına yaklaşmamaya, koku sürünmemeye, eski elbiselerle dolaşmaya karar vermişlerdi. Bu haber Resulullaha ulaşınca o şöyle buyurdu: “Ben böyle emrolunmadım. Nefsinizin de sizin üzerinizde bir hakkı vardır. Siz oruç da tutun, yemek de yiyin. İbâdet de edin, uykunuzu da uyuyun. Ben de yerim, oruç tutarım, yatarım, uyurum, kalkarım, namaz kılarım ve hanımlarımla beraber olurum. Benim sünnetimden yüz çevirenler benden değildir.” Önceki iki âyet-i kerimenin bu hâdise üzerine nâzil olduğu rivâyet edilmiştir.

[103]. Bakara Sûresinin 224 ve 225'inci âyetlerine de bakınız.

[104]. Kurban ve oruç cezâsı için Bakara Sûresinin 196’ncı âyetine bakınız.

[105]. Peygamber Efendimize (a.s.m.) gelip “Ben içki satarak büyük bir servet kazandım. Bunu Allah yolunda harcasam faydası olur mu?” diye soran bir kimseye Peygamberimiz şöyle buyurmuştu: “Sen onu ister hac için, ister cihad için, istersen sadaka olarak harca; Allah katında bir sinek kanadı kadar değeri olmaz. Allah, ancak helâl ve temiz olanı kabul eder.” Âyet-i kerimenin bu hâdise üzerine nâzil olduğu bildirilmiştir. Âl-i İmrân Sûresinin 131’inci âyetine de bakınız.

[106]. Hac farz kılındığı zaman Resulullah (a.s.m.) bir hutbe vererek bu husustaki âyetleri açıklamış, Sahâbîlerden biri de “Her sene mi yâ Resulallah?” diye sormuştu. Resulullah cevap vermediği halde o sualini üç defa tekrarlayınca Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu: “Hayır. Fakat evet demeyeceğimden nasıl emin oldunuz? Evet desem farz olacaktı. Farz olsaydı dayanamayacaktınız. İnkâr etseniz kâfir olacaktınız.” Bir de, “Benim babam kim?’ Benim babam nerede?” gibi, peygamberlik müessesesinin izzetine uygun düşmeyen ciddiyetsiz sorularla Resulullahı rahatsız edenler olmuştu. Önceki iki âyet-i kerimenin bu hâdiseler üzerine indirildiği rivâyet edilmiştir.

[107]. Nisâ Sûresinin 118 ve 119’uncu âyetlerine de bakınız.

[108]. Îsâ Aleyhisselâmın bir mûcizesi olarak Cenâb-ı Hak iki bulut arasında kırmızı bir sofra indirdi. Îsâ Aleyhisselâm sofranın inişini görünce ağladı, “Yâ Rabbi, beni şükreden kullarından et. Bunu bir nimet kıl, cezâ kılma” diye duâ etti ve “Bismillâhi Hayrirrâzikîn” diyerek sofrayı açtı. Havâriler “Bu sofra dünyadan mı, âhiretten mi?” diye sorduklarında, o, “İkisinden de değil. Bu, Allah’ın kudretiyle yoktan var ettiği bir ziyafettir. İstediğinizi yiyin ve Allah’a şükredin” dedi. Sofranın indiği gün Pazar olduğu için Hıristiyanlar o günü bayram yaptılar. İsrailoğullarından bir kısmı bu mûcizeyi gördükten sonra yine inkâra sapmışlar, Allah da onları domuz suretine çevirmişti.

[109]. Her yaratığın belli bir görme kabiliyeti vardır. İnsan gözü de belli frekanslar arasındaki ışığı görecek şekilde yaratılmıştır. Dolayısıyla, bir şeyi insan gözüyle görülür hâle getirmek için, onu insan gözünün görme sınırları içine getirmek gerekir. Melekler de bizim görme sınırlarımız dışındaki varlıklar olduğuna göre, onları görebilmemiz için, onların maddî birer vücut giymesi gerekir ki, bu takdirde melek oldukları anlaşılmaz, kâfirler yine şüphelerinden kurtulamazlar.

[110]. Eser, var olmak için eser sahibine muhtaçtır. Eser sahibi ise var olmak için eserine muhtaç değildir. Her şeyi yaratan Allah’tır. O’nun yarattıkları, var olmak için Allah’a muhtaç oldukları gibi, varlıklarını devam ettirebilmek için de yine O’nun yarattığı rızka muhtaçtır. O ise, Kendi yarattığı rızka elbette muhtaç değildir. Eğer muhtaç olsaydı, Yaratıcı olamazdı. Âyet, rızka muhtaç olanların yaratıcı olamayacaklarını ve ibâdete lâyık bulunmadıklarını hatırlatmaktadır.

[111]. Bir gün müşriklerin ileri gelenlerinin bulunduğu bir toplulukta, eski kavimlerin hikâyelerini derleyip şiirler hâlinde yazan Nadr'a, “Muhammed ne diyor?” diye sormuşlardı. Nadr da “Ne diyor bilmem; ancak dilini oynatıp duruyor ve benim size eski devirlerden anlattıklarım gibi eskilerin masallarını anlatıyor” demişti. Ebû Süfyan “Ben onun söylediklerinin bir kısmını doğru buluyorum” deyince, Ebû Cehil de ona “Sakın onun hiçbir sözünü kabul ettiğini kimseye söyleme” cevabını vermişti.

[112]. Âyet-i kerime, ‘ihlâs’ prensibini pek veciz bir şekilde ders vermektedir. Peygamberlere ve hak yolunda hizmette bulunanlara düşen, ancak usulüne uygun şekilde bildirmekten ibarettir. Neticeyi yaratmak ise Allah’ın takdirine kalmış bir iştir. İnsanı âhiret sevâbına ulaştıracak olan da muvaffakiyet değil, ihlâstır. Diğer yandan, mûcize göstermek peygamberlerin kendi güçleri dahilinde olan bir şey değildir. Ancak Allah dilerse, peygamberini tasdik etmek üzere mûcize yaratır ve bunu da, herkesi birden îmâna zorlayacak şekilde yapmaz. Çünkü dünya imtihan dünyasıdır; Ebû Bekir’ler ile Ebû Cehil’leri birbirinden ayırd etmek için, onlara kendi iradelerini kullanacak bir fırsat bırakmak gerekir.

[113]. Müşrikler Resulullah için “Mâdem o peygamber olduğunu iddiâ ediyor; öyleyse Allah’tan istesin de bizi zengin yapsın, bize istikbalimizi bildirsin de fayda ve zararımızı öğrenelim” demişler ve “Eğer o peygamberse niçin yemek yiyor, sokakta geziyor, evleniyor?” diye itirazlarda bulunmuşlardı. Âyet-i kerimede bu üç iddiâya Peygamber Efendimizin (a.s.m.) lisanıyla cevap verilmiş ve böyle iddiâların sahipleri düşünmeye dâvet edilmişlerdir. Çünkü onlar, peygamberlerin de kendileri gibi birer insan olduğunu ve Allah’ın onları bize birer hayat modeli olarak gönderdiğini akıl edememişlerdir. Âl-i İmrân Sûresinin 31’inci âyetinin açıklamasına da bakınız.

[114]. Kureyşin ileri gelenleri Resulullahın (a.s.m.) yanına uğradıklarında Hazret-i Süheyb, Selman, Bilâl, Habbab, Ammar gibi fakir Sahâbîleri görünce “Sen kavminden vazgeçip de bunlara mı râzı oldun? Bunlar ancak yiyip içmek için senin yanına gelirler. Biz bunların arkasından mı gideceğiz? Onları yanından kovarsan biz senin yanına geliriz” demişlerdi. Resulullah “Ben mü’minleri kovmam” buyurunca onlar “Öyleyse biz geldiğimizde bunları yanından kaldır” dediler. Bu fakir Sahâbîlerden Hazret-i Selman ile Habbab şöyle demişlerdir: “Bu âyet bizim hakkımızda nâzil oldu. Resulullah bizimle beraber oturduğunda, dizimiz onun mübârek dizine değinceye kadar yaklaşırdık. O istediği zaman yanımızdan kalkardı. Sonra Kehf Sûresindeki âyet-i kerime [28’inci âyet] nâzil olunca, biz kalkmadan o yanımızdan kalkmaz oldu ve ‘Hamd olsun Allah’a ki, ümmetimden bir toplulukla beraber nefsime sabrettirmeyi bana emretmeden beni öldürmedi. Hayat da sizinle, ölüm de sizinle olsun’ buyurdu.”

[115]. Nisâ Sûresinin 140’ıncı âyetine de bakınız.

[116]. Hazret-i İbrahim Aleyhisselâmın yıldıza, Aya ve Güneşe "İşte rabbim" deyişi, kavmine karşı, onların inançlarının yanlışlığını göstermek içindir. Yoksa İbrahim Aleyhisselâm, yaratıcısını yıldızlar arasında aramış değildir. Bu suretle o, kavmiyle olan münâkaşasında, kademeli bir şekilde şu dersi vermiştir: "Âlemde gördüğünüz her şey fânidir. Erişemeyeceğiniz yüksekliklerde ve hayal edemeyeceğiniz büyüklüklerde olan varlıklar da böyledir. En büyük olarak gördüğünüz şeyin de daha büyüğü vardır ve nihâyet onların hepsi gözümüzün önünde kaybolup gider. Sizin putlarınızdan çok daha büyük varlıklar böyle olursa, elinizle yaptığınız putlardan medet beklemenizin ne kadar bâtıl bir şey olduğunu anlamaz mısınız? Kısacası, fâni olanlar rab olamazlar. Rabbiniz ancak bâkî olan Allah'tır. Siz de benim gibi O'na yönelin ve O'na ibâdet edin."

[117]. Yukarıdaki âyetlerde isimleri geçen on sekiz peygamberden her biri, Allah'ın onlara nasip buyurduğu güzel bir hasletle şöhret bulmuştur. Peygamber Efendimizin (a.s.m.) şahsında onun ümmeti, bu hasletlerde onları örnek almaya dâvet edilmektedir: Hazret-i Eyyûb'un sabrı, Hazret-i Yusuf'un iffeti, Hazret-i Süleyman'ın adâleti, Hazret-i Dâvûd'un şükrü, Hazret-i İbrahim'in şefkat ve tefekkürü gibi. Aynı şekilde, bu peygamberlere verilmiş olan mûcizelerde de, insanlar için takip edilecek bir yol vardır: Hazret-i Îsâ'nın hastalıkları iyileştirip ölüleri dirilterek tıp âlemine en son hedeflerini gösterdiği gibi. Diğer yandan, Peygamber Efendimizin (a.s.m.) bu peygamberlerin hepsini birden takip etmekle emrolunması da, onların bütün faziletlerinin ve seçkin hasletlerinin birden, en güzel şekilde Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmda toplanmış olduğunu, Ona uyan kimsenin her bakımdan en üstün yolu tutmuş olacağını göstermektedir.

[118]. Yahudilerin âlimlerinden Mâlik bin Sayf bir gün Peygamber Efendimizin (a.s.m.) huzuruna gelerek onunla münâkaşa etmişti. Peygamberimiz bir ara Mâlik'e "Allah için söyle, Tevrât'ta Allah'ın şişman âlimleri sevmediği yazılı değil midir?" diye sordu. Şişman bir adam olan Mâlik öfkelenerek "Allah kimseye kitap indirmemiştir" deyiverdi. Yahudiler de bu sözü işitince, "Öfke ile kendi kitabını inkâr eden kimseyi biz de istemeyiz" diyerek onu azlettiler ve yerine Kâb bin Eşref'i getirdiler.

[119]. Dane içinde bir bitkinin, çekirdek içinde koca bir ağacın, nutfeler ve yumurtalar içinde insanın ve yüz binlerce çeşit hayvanın programını saklamak, bütün canlılar dünyasını kaplayan bir kanundur. Bunlardan her birinin programı, milyonlarca sayfalık dev bir ansiklopediye ancak sığdırılabilecek bilgilere denk gelir. Bu bilgiler, gözle görülemeyecek kadar küçük bir hücre içinde açılır ve işlemeye başlar; ve canlının kendi vücudundan atılan ölü hükmünde, şuursuz bir su damlası, sonunda canlı olup çıkar. Aynı kanun bitkiler ve hayvanlar dünyasının her bir türünün her ferdinde aynı şekilde işler ve ölüden diri, diriden ölüler çıkarak nesiller birbirini takip eder, gider. Bunun gibi, bütün canlılar cansız maddelerle beslendikleri halde, bu cansız maddeler onların vücutlarında hayata mazhar olur; sonra yine ölü olarak çıkar, gider. Bütün canlılar bir kanuna tâbi olduğuna göre, hepsi de aynı kanun koyucunun eseridir. Böylece, âyet-i kerime, diriden ölü ve ölüden diri çıkarmaya gücü yetmeyenlerin yaratıcı olamayacaklarını ve ibâdete lâyık yegâne ilâhın Allah olduğunu bildirirken, O'nun mülkünde ve fiillerinde hiçbir ortağa yer olmadığını da akla tasdik ettirmektedir. Aşağıdaki âyetler de, buna benzer şekilde, her gün gözümüzün önünde cereyan eden, içli dışlı olduğumuz hikmet dolu hâdiselere ve bu hâdiselerin bilhassa insanlarla ilgili yönlerine dikkati çekerek bunlarda tesadüf eseri olmadığını ortaya koymakta ve Allah'ın varlık ve birliğine, kudret ve rahmetine dâir delilleri gözlerimizin önüne sermektedir.

[120]. Babasız evlât mümkündür ve canlılar dünyasında bunun misâlleri vardır. Ancak annesiz evlât düşünülemez; evlât varsa onu doğuran da vardır. Allah’a oğul isnâd edenler de bununla kalmayıp, O’na bir de—hâşâ—zevce isnâd etmek zorunda kalırlar. Çünkü oğlu olanın zevcesi de olur. Zevcesi olanın da eşi ve benzeri vardır. Eşi ve benzeri olanlar ise yaratıcı olamazlar. Onlar ancak birer yaratıktırlar.

[121]. Her canlının belli bir görme sınırı vardır. Hepsi de görmek için ışığa muhtaçtır; çünkü gözleri, belli sınırlar içinde kalan ışığı görecek şekilde tanzim edilmiştir. Halbuki bu sınırların içinde ve dışındaki her şeyi yaratan Allah'tır. O, yaratıklarına muhtaç olamayacağına göre, ışığa da muhtaç değildir. O, her şeyi gördüğü gibi "gözleri de görür" ve sınırsız bir hikmet ve kudret mûcizesi olarak onları yaratıp, her canlının yaşayış ve ihtiyacına uygun bir yapıya ve kabiliyete kavuşturur, onların başına yerleştirir.

[122]. Resulullahın (a.s.m.) İslâmı tebliğe başladığı sırada sadece Mekke ve Arabistan değil, dünyanın hemen her yeri fesat içinde kaynıyordu. Bir yanda bütün bir dünya, diğer yanda ise tek başlarına cihana meydan okuyan Resulullah ile etrafındaki birkaç Sahâbî vardı. Cenâb-ı Hak, bu âyet-i kerime ile, onlara, görünürdeki bu fevkalâde zayıf durumlarından dolayı ümitsizliğe düşmemelerini, çünkü zâhirî kuvveti elinde bulunduranların da bu kuvvete ancak Allah'ın izniyle kavuştuklarını, yoksa bu durumun "Biz bir yöne giderken bütün dünya başka tarafa gidiyor; demek ki onların gidişinde bir hakikat var" mânâsına gelmeyeceğini ders vermektedir. Zâhirî kuvveti elinde bulunduranlara halkı aldatmaları için bir fırsat vermek de İlâhî hikmetin bir gereğidir. Çünkü ileri gelenlerin hakka sahip çıktığı bir yerde îmân etmek kolaydır. Allah'a sarsılmaz bir îmân ile bağlananlar ise, bütün kuvvetin hakka karşı kullanıldığı, insanları aldatmak için her yolun denendiği yerlerde ortaya çıkar. Nitekim Âl-i İmrân Sûresinin 179'uncu âyetinde, "Habisi temizden ve münâfığı mü'minden ayırıncaya kadar, Allah sizi imtihana uğratacaktır" buyurulmuştur. Âyette kuvvet, mal, mevki ve makam sahipleri için de büyük bir ders vardır.

[123]. Kendisine hakikat açıkça bildirildiği halde îmân etmeyip kendi iradesini inkâr yönünde kullanan ve hakka karşı bilerek inat gösteren bir kimsenin, cezâ olarak Allah, kalbini mühürler. Allah'ın kalbini mühürlediği kimseye ise, dünyada, îmândan ve îmânı hatırlatan şeylerden daha çok sıkıntı verici bir şey yoktur. Onlara îmân etmeyi teklif etmek, gökte yükselmeyi teklif etmek kadar zor gelir. Âyet-i kerimede bu hakikat dile getirilirken, aynı zamanda, atmosferin üst tabakalarındaki teneffüs güçlüğüne de işaret buyurulmuştur. Çünkü atmosferde yükselip yerçekiminin tesirinden uzaklaştıkça atmosfer yoğunluğu düşer, teneffüs güçleşir ve nihâyet insan nefes alamaz hâle gelir, boğulur—Allah'ın saptırdığı kimselerin hakikat karşısındaki halleri gibi.

[124]. “Allah’ın dilediği zamanlar,” onların ateşten çıkarılıp zemherir soğuğuna atıldıkları zamanlardır. Bu ise onlara daha çok azap verir ve tekrar ateşe atılmalarını kendileri isterler.

[125]. Müşrikler ekinlerinden ve hayvanlarından bir kısmını Allah için, bir kısmını da putları için ayırırlar; sonra Allah için ayırdıklarını misafirlere ve fakirlere verirler, putları için ayırdıklarını da putların hizmetçilerine verirlerdi. Putları için ayırdıkları yetmediği zaman Allah için ayırdıklarından alıp onu tamamlarlar, Allah için ayırdıkları yetmez veya kaybolursa "Allah zengindir, putlarımız fakirdir" diyerek aldırış etmezlerdi. Âyet-i kerime, Allah'a ortak koşanların ortak bir vasfını ortaya koymaktadır. Bunun yanında, Allah rızâsı için olmaksızın ve Allah'tan başka bâtıl mâbudlar için yapılan ve insanlık tarihinde pek çok suiistimallere ve zulümlere sebep olan harcamalardaki haksızlığa dikkati çekmekte, bu tür harcamaların, Allah yolunda harcanan malı da boşa çıkaracağını ders vermektedir.

[126]. Mekke devrinde, henüz zekât farz kılınmadan önce nâzil olan bu âyet-i kerime, mü'minleri, daha İslâmın ilk devrelerinden itibaren fakirleri gözetmeye dâvet etmektedir. Daha sonra, Kur'ân'ın ve Resulullahın terbiyesi altında insanlar tekâmül ettikçe zekât emri ve fâiz yasağı ile ilgili âyetler nâzil olmuştur. Ancak bu âyet-i kerime, zekâtın tarım ürünleri ile ilgili kısmını içine almaktadır ki, bu da onda bir nisbetindeki öşürdür.

[127]. Kur’ân-ı Kerimde davarlar En’âm adıyla zikredilmektedir ki, bu, nimet kelimesine dayanmaktadır ve bu sûre de adını buradan almıştır. Bu hayvanlar, deve, sığır, koyun ve keçi olmak üzere dört cins ve erkekli dişili sekiz çifttir. Zümer Sûresinin 6’ncı âyetindeki açıklamaya da bakınız.

[128]. Yukarıdaki âyet-i kerimelerde Allah'ın emirlerinden on tanesi sıralanmıştır. Bunlar bütün peygamberlerin şeriatlerinde değişmeyen hükümlerdir.

[129]. Kötülüğü aynen cezâlandırırken iyiliğe on kat sevap vermek, Allah'ın rahmetindendir. Yoksa, Allah kullarına rahmetiyle değil de yalnız adâletiyle muâmele etseydi, bir iyiliğe ya bir sevap vermek, yahut hiç vermemek gerekirdi. Çünkü insanın, yaptığı iyilik ne kadar büyük olursa olsun, bu dünyada eriştiği nimetler, ondan çok daha büyüktür ve bu yüzden mükâfatını peşin olarak almış sayılır. İyiliklerine karşılık bu dünyadaki nimetlerden başka bir de âhirette mükâfata erişmek, üstelik her iyiliğe on misliyle karşılık görmek, tamamen Allah'ın rahmetinin bir neticesidir. Kaldı ki, bu âyetteki vaad, en az miktarı bildirmektedir. Bakara Sûresinin 261'inci âyetinde ise, mallarını Allah yolunda harcayanlar, yedi yüz misli mükâfatla müjdelenmiştir. Demek ki her iyiliğe Allah'ın rahmetiyle verdiği mükâfatın en azı on mislidir; en yükseğinin ise sınırı yoktur. O, sınırsız rahmeti ve sınırsız hikmetiyle ne kadar dilerse o kadar verir.

[130]. Âyet-i kerimeler şeytanın insanlara düşmanlığını göstererek ondan sakınmayı ders verirken, aynı zamanda gurur ve inadın neticesini de ibretli bir şekilde ortaya koymaktadır. Evvelâ, şeytan, Allah'ın insanı üstün kılmasını hazmedemeyerek kendi üstünlüğünü iddiâ etmiştir. Halbuki Allah, insana bütün yaratıklarının üzerinde kabiliyetler vermiş ve onun üstünlüğünü, meleklere, ona secde etmelerini emretmek suretiyle göstermiştir. Sonra şeytan, Allah'ın emrine isyanından dolayı tevbe etmesi gerekirken, isyanını müdâfaa etmiştir. Sonra bununla da yetinmeyip intikam almaya ahdetmiş, Allah'tan ise af ve mağfiret değil, intikam için mühlet talebinde bulunmuştur. Bu talebinin kabulü de neticede onu şükre ve tevbeye sevk etmemiş, kin ve isyanını arttırmıştır. İşte, bir kimsenin inat ve gurur sebebiyle melekler seviyesinden şeytanlığa kadar alçalabileceğini gösteren bir ibret levhası...

[131]. Âyet-i kerime, elbiseyi Allah'ın insanlar üzerindeki bir nimeti olarak zikretmektedir. Elbiseye bu ehemmiyeti kazandıran sebep, insanın diğer yaratıklar üzerindeki tasarrufuna ve kumandanlığına alâmet oluşudur. Böylece, insan, hem Allah'ın güzel eserlerini kendi üzerinde gösteren bir varlık, hem de bitki ve hayvan cinslerinden diğer yaratıklar üzerinde bir sultan olduğunu, onların cinsinden giydiği çeşitli elbiselerle gösterir.

[132]. Câhiliyet devrinde Araplar, Kâbe’yi çırılçıplak tavaf ederler; hac günlerinde de ancak ölmeyecek kadar yemek yerlerdi. Âyet-i kerime bu çirkin ve câhilce âdetleri kaldırmıştır.

[133]. A’râf, Cennet ile Cehennem arasında bir mevkidir. Burada günah ve sevapları denk gelen ve Cehennemden kurtuldukları halde Cennete de giremeyen bir topluluk bulunur. Bir müddet orada kalırlar; sonra Cenâb-ı Hak rahmetiyle onları Cennete koyar.

[134]. Âyet-i kerime Dünyanın yaratılışından önceki bir zamandan bahsettiğine göre, kast edilen “gün” de, bizim bildiğimiz 24 saatlik bir zaman birimi değildir. Burada, göklerin ve yerin yaratılışındaki altı ayrı safhaya işaret edilmektedir. (Fussilet Sûresinin 9-12’nci âyetlerine de bakınız.) Diğer yandan, dünyanın kendi etrafındaki dönüşü sırasında, her an bir yerde güneş doğar, bir başka yerde de batar. Dünya üzerinde gece ile gündüzü ayıran ufuk çizgisi de, bu harekete paralel olarak, devamlı surette yer değiştirir. Bir benzetme yapılacak olursa, bu çizgi güneşin ardı sıra koşturup durur; âdetâ, o çizginin arkasında kalan gece, güneşin aydınlığına yetişmeye çalışır—tıpkı hareket eden bir cismin gölgesi tarafından takip edilişi gibi.. Âyet-i kerime, gece ile gündüzü tasvir ederken, dünyayı bize âdetâ fezânın derinliklerinden seyrettirmektedir.

[135]. Bulutların havada gezmesi, göründüğü kadar basit bir hâdise değildir. Çünkü bulut kendisini taşıyan havadan daha ağırdır. Bulut damlacıklarının bir araya gelerek havadan daha ağır bulutları meydana getirmesinde son derece ince hesaplar rol oynamaktadır ve ilim adamları bulut teşekkülünü henüz bütün incelikleriyle çözebilmiş değildir. Âyet-i kerime, gözümüzün önündeki ülfet perdesini yırtarak, alışageldiğimiz bir kudret ve rahmet mûcizesi üzerinde güzelce düşünmeye bizi dâvet etmektedir.

[136]. Allah’ın rahmet olarak gönderdiği yağmur karşısında verimli ve verimsiz toprakların durumu bu olduğu gibi, âlemlere rahmet olarak gönderilen Peygamberin (a.s.m.) öğütlerinden ve Kur’ân’ın dersinden nasip almakta da mü’min ile kâfirin durumları aynen böyledir. Birinde Allah’ın rahmetiyle Î̂mân meyveleri, ibâdet ve ahlâk çiçekleri biter; diğeri ise, rahmetten nasipsiz bir şekilde, inkâr karanlıkları içinde yuvarlanır, gider.

[137]. Âd kavmi, Nûh tufanından sonra Hadramut civarında yerleşen, Hazret-i Nûh'un torunlarından Âd'ın soyundan gelmişti. Bunlar boyları uzun, cüsseleri iri, güçlü kuvvetli bir nesildi. Allah onlara büyük bir zenginlik de nasip etmişti. Fakat bu kuvvet ve zenginlik onları gurura ve inkâra sevk etti. Kendilerine peygamber olarak gönderilen Hazret-i Hûd'u yalanladılar; onun azap vaadini alaya aldılar. Bu sırada, üç yıl devam eden şiddetli bir kuraklığa uğradılar. Bu da akıllarını başlarına getirmedi. Sonunda, Mekke'ye yağmur duâsı için bir heyet gönderdiler. Duâlarının sonunda gökte siyah, beyaz ve kırmızı renkte üç bulut belirdi. Onlar siyah olanını seçtiler. Siyah bulut Âd kavminin toprakları üzerinde belirince, yağmur geliyor ümidiyle, aralarında bir bayram sevinci esmeye başladı. Fakat bulutla beraber gelen kasırga sekiz gün, yedi gece boyunca devam etti ve Âd kavminden helâk edilmedik tek bir fert bırakmadı. Hazret-i Hûd ise, felâketin gelmesinden önce, îmân edenleri toplayarak oradan ayrılmıştı.

[138]. Semûd Kavmi’ne kardeşleri Sâlih (a.s.) peygamber olarak gönderilince, dediler ki: “Eğer sen hakikaten bir peygamber isen duâ et de şu taşın içinden bir dişi deve çıksın. O zaman senin peygamber olduğuna inanırız.” Hz. Sâlih de duâ etti, o taşdan istedikleri gibi bir deve çıkıverdi. Bu mûcizeyi görenlerden bir kısmı ona îmân etti, diğerleri ise kâfirliklerine devam ettiler. Hz. Sâlih kavminden, deveye dokunmamalarını, devenin serbestçe yeyip-içip dolaşmasını istediği halde onlar deveyi, ayaklarının keserek öldürdüler. Bunun üzerine Sâlih Peygamber bulunduğu bölgeden hicret etti, kavmi ise şiddetli bir deprem ile helâk oldu.

[139]. Semûd kavmi, Âd kavmine gelen felâketten Hazret-i Hûd ile beraber kurtulanlar arasında bulunan Semûd'un neslinden gelmişti. Onlar da kendilerine ihsân edilen büyük imkân ve zenginlikler sebebiyle gurura ve inkâra kapıldılar. Hazret-i Sâlih'i yalanlamışlar ve kendisinden, dağdaki bir kayanın içinden kızıl tüylü ve 10 aylık hâmile dişi bir deve çıkarmasını istemişlerdi. Hazret-i Sâlih bu mûcizeyi gösterdi. Yarılan taşın içinden bir deve peydâ oldu, gidip yavrusunu doğurdu ve sonra, kavmin tek kuyusunun başına gidip onun suyunu tamamen içti. Hazret-i Sâlih deveye hiçbir kötülük yapılmamasını emretmişti. Bu yüzden kuyuyu nöbete bağladılar. Kuyudan bir gün deve su içiyor, bir gün de Semûd kavmi su ihtiyacını karşılıyordu. Sonunda buna dayanamayıp bir Çarşamba günü deveyi öldürdüler. Hazret-i Sâlih, onlara, Perşembe günü yüzlerinin sararacağını, Cuma günü kızaracağını, Cumartesi kararacağını ve Pazar günü de azâbın kendilerine geleceğini haber verdi. Dedikleri bir bir gerçekleşirken, onlar da helâk edici bir bekleyiş içine girdiler. Sonunda korkunç bir sesle beraber gelen bir zelzele ile hepsini helâk edildiler.

[140]. Hazret-i Lût, Hazret-i İbrahim'in yeğeni idi. Onunla beraber Harran'a göçmüş, oradan Sodom'a geçerek daha sonra da kavmine peygamber olarak gönderilmişti. Onun kavmi, livâta fiilini işleyen çok ahlâksız bir kavimdi. Hazret-i Lût'un ikazlarına kulak asmadıkları gibi, onu "fazla namuslu olmakla" da itham edip alaya aldılar. Sonunda, azap melekleri, üç parlak delikanlı şeklinde Hazret-i Lût'un evine misafir olarak geldi. Hazret-i Lût'un karısı da kavmiyle işbirliği hâlindeydi; misafirlerin gelişini onlara haber verdi. Onlar da Hazret-i Lût'un evine doluşarak misafirlerin kendilerine verilmesini istediler. Cebrâil Aleyhisselâm onları kör ederek kaçırdıysa da bu defa "Lût'un yanında sihirbaz var" dediler, yine isteklerinden vazgeçmediler. O gece Hazret-i Lût, âilesini ve îmân edenleri yanına alarak gizlice oradan ayrıldı. Fakat karısı onunla gelmeyip geride kaldı. Seher vakti, Lût kavminin üzerine gökten kızgın taşlar yağmaya başladı. Güneş doğuncaya kadar hepsi helâk olmuş, gitmişti

[141]. Hazret-i Şuayb, Medyen ve Eyke halkına peygamber olarak gönderilmişti. Hicaz ile Filistin arasında Kızıldeniz sahilinde yerleşmiş bulunan Medyenliler, Hazret-i İbrahim'in oğullarından olan Medyen'in neslinden geliyordu. Medyen, kervan yollarının üzerinde bulunuyordu ve halkı ticaretle meşguldü. Kavmin ileri gelenleri piyasayı diledikleri gibi kontrol ederler, her türlü hileye çekinmeden başvururlardı. Halktan alırken fazla alırlar, verirken eksik verirler, halkın parasının değerini düşürürler, halkın güçlükle alabildiği zarurî ihtiyaç maddelerini de gece yollarını kesip evlerini basarak ellerinden geri alırlardı. Hazret-i Şuayb'ın nasihatlerini dinlemedikleri gibi, onu kendilerine katılmaya zorlamak istediler. Sonunda, mü'minleri topyekûn katletmek için harekete geçecekleri gece, şiddetli bir gürültüyle beraber gelen bir zelzele onları yok ediverdi.

[142]. Firavun'un kavmine bir cezâ olarak Mısır'ın her tarafını seller basmıştı. Bunun üzerine Hazret-i Mûsâ'ya müracaat ettiler ve Onun duâsıyla bu felâketten kurtuldular. Fakat yine yola gelmediler. Sonra çekirge felâketine uğradılar ve yine Hazret-i Mûsâ'nın duâsıyla kurtuldular; ama yine yola gelmediler. Sonra ülkeyi böcekler istilâ etti ve ortada yeşil ağaç bırakmadı. Yine Mûsâ Aleyhisselâmın duâsıyla bu felâketten kurtuldular ve yine yola gelmediler. Daha sonra kurbağaların istilâsına uğradılar. Hazret-i Mûsâ'ya, bu belâdan kurtuldukları takdirde îmân edeceklerine söz verdiler, ama yine inkârda ısrar ettiler. Sonra da bütün ırmakları ve suları kan kesildi. Sadece mü'minlerin suyu temiz kalıyor, fakat Firavun'un kavmi onların suyunu aldığında o da kan olup çıkıyordu.

[143]. Hazret-i Mûsâ, Firavun'un helâkinden sonra İsrailoğullarına bir kitap getirmeyi vaad etmişti. İsrailoğulları Firavun'dan kurtulunca, Mûsâ Aleyhisselâm, Allah'ın emriyle otuz gün oruç tuttu ve bu müddet içinde ibâdetle meşgul oldu. Sonra yine Allah'ın emriyle bir on gün daha oruca devam etti. Bu on gün içinde Tevrât nâzil oldu ve Mûsâ Aleyhisselâm bizzat Allah'ın hitâbına mazhar oldu.

[144]. Biz konuşurken ve işitirken, birtakım organlarımızı ve ses dalgalarını kullanırız. Bütün bunlar Allah'ın yarattığı şeylerdir. Allah ise yarattıklarına muhtaç olmadığına göre, Onun konuşması, elbette ki bizim konuşmamıza hiçbir şekilde benzemez ve sesten ve maddeden münezzehtir. Kulaklarımız ise belli frekanslar arasındaki ses dalgalarını alacak şekilde yaratılmıştır. Onun için, bu dünyada bize verilmiş olan kabiliyetlerle, Allah'ın kelâmını işitmemiz mümkün olamaz. Allah böyle bir kabiliyeti dünya hayatında sadece iki kişiye vermiştir ki, bunlardan biri, peygamberlerin en büyüklerinden olan Hazret-i Mûsâ, diğeri de Âhirzaman Peygamberi Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâmdır.

Allah'ın görülmesine gelince: Bizim gözlerimiz de ancak maddî cisimleri görecek şekilde yaratıldığına ve Allah ise maddeden münezzeh olduğuna göre, bu gözlerle O'nu görmek elbette mümkün olamaz. Kaldı ki gözlerimizin bir de tahammül sınırı vardır; meselâ gündüzün ortasında güneşe bakamayız. Gözümüz nasıl güneşin bir tecellîsine tahammül edemiyorsa, Âlemlerin Rabbinin bir tecellîsine de koca dağlar tahammül edemez, parça parça olurlar. Âhirette ise, Cennet ehli, böyle bir tecellîye lâyık kabiliyetlerle donatılacak ve bir saatlik müşâhedesi bin senelik Cennet hayatından daha sürur verici olan Allah'ın cemâlini görmekle mükâfatlandırılacaklardır. Nitekim Kıyâmet Sûresinin 23'üncü âyeti bunu müjdelemektedir. (Peygamberimizin Miracda Allah'ın cemâlini seyretmekle müşerref olduğuna dâir İsrâ Sûresinin girişine bakınız.)

[145]. Allah’ın hükümlerinin hepsi güzeldir. Ancak kulun iradesi bazen iki şık arasında serbest bırakılır. Böyle hallerde daha güzelini tercih etmek, yukarıdaki âyet-i kerimede teşvik edilmiştir: meselâ kısas isteme hakkı bulunduğu halde affetmek, yahut ruhsat yerine azimeti seçerek ibâdetlerde daha faziletli olanı tercih etmek gibi.

[146]. Hazret-i Mûsâ, Tevrât'ı almak üzere ayrılınca, kavmi içinde bulunan Sâmirî isimli münâfık bir kuyumcu bunu fırsat bilerek, kavmin ziynet eşyalarından bir buzağı heykeli döktü. Heykelin içi boş olduğu için rüzgâr vurunca ses çıkarıyordu. Onlar da zâten bir put edinmeye hevesliydiler; böylece heykele tapmaya başladılar.

[147]. Buzağıya taptıklarından dolayı tevbe ve istiğfar etmek üzere kavminden yetmiş kişi seçerek Tûr'a gelmesi Hazret-i Mûsâ'ya emredilmişti. Buraya geldiklerinde Hazret-i Mûsâ'yı bir bulut kapladı ve onu göremez oldular. Bulut kalktıktan sonra Hazret-i Mûsâ'ya "Bize Allah'ı açıkça göstermedikçe sana îmân etmeyiz" deyince hepsini bir sarsıntı tuttu. Mûsâ Aleyhisselâm ise onlar orada öldükleri takdirde kavminin kendisini onları öldürmekle itham etmesinden endişe ederek kurtulmaları için duâ etti.

[148]. Ümmî, okuma yazma bilmeyen demektir. Bu, sıradan kimseler için bir eksiklik olduğu halde, Peygamberimiz (a.s.m.) hakkında bir mûcizedir. Çünkü okuma yazma bilmediği halde, getirdiği kitapla dünya ve âhiret ilimlerini ve iki cihan saâdetinin esaslarını kendisinde toplayan ve kıyâmete kadar insanlığa yol gösteren bir dine tercüman olmuş, o kitapla herkesi âciz bırakmış ve asırlar boyunca başarılamayacak inkılâpları birkaç sene içinde gerçekleştirerek, en câhil ve vahşî kavimleri, medeniyette dünyaya rehber insanlar hâline getirmiştir. Bu, getirdiği kitabın Allah kelâmı olduğunu gösteren mûcizelerdendir.

[149]. Bakara Sûresinin 58 ve 59'uncu âyetlerinde de geçtiği gibi, onlara şehrin kapısından girerken, "Günahlarımızı bağışla" mânâsında "Hıtta" demeleri emredilmişti. Onlar ise bu sözü "buğday" mânâsına gelen "hınta"ya çevirerek işi alaya aldılar.

[150]. Âyet-i kerime, îmân edenlerin iyiliğe teşvik ve kötülükten sakındırma vazifesiyle mükellef olduklarını ve şartlar ne olursa olsun bir topluluğun mutlaka bu vazifeyi yerine getirmesi gerektiğini hatırlatmaktadır. Eğer bu vazife ihmal edilirse, o kavmin hepsi birden mes'ul duruma düşerler. Âl-i İmrân Sûresinin 104'üncü âyetindeki açıklamaya bakınız.

[151]. Bakara Sûresinin 65’inci âyetine bakınız.

[152]. Bakara Sûresinin 63’üncü âyetine bakınız.

[153]. Halk arasında “Kâlû belâ” adıyla bilinen vakit, insanoğlundan bu yeminin alındığı vakittir. Ancak bu ahdin, her ferdin kendi babasının sulbünde iken mi, yoksa bütün insanların birden Hazret-i Âdem’in sulbünde iken mi alındığı hususunda görüş ayrılığı vardır. İlâhî kudret açısından ikisi arasında da fark yoktur; çünkü tek bir insanda, dünya halkının kat kat fazlasının yaratılmasına yetecek kadar insanın programının yerleştirilmiş olduğu ve bir defada vücut dışına atılan menî içinde 300 milyon insanın programının bulunduğu ilmen bilinmektedir. Bütün insanlığın babası olan Hazret-i Âdem’in sulbünde ise, bütün evlâtlarının programının yerleştirilmiş olması gerekir. Henüz fiile çıkmamış olan, ancak Allah’ın ilminde var olan bu programlara bir müddet için ruhlarının verilip onlardan böyle bir ahid alınmış olması, O’nun kudretinden uzak bir şey değildir. Böyle bir şeyi bizim hatırlamamız gerekmez—tıpkı anne rahminde geçen aylarımızı ve dünya hayatındaki ilk zamanlarımızı hatırlamadığımız gibi. Eğer hatırlasaydık, herkes bu dünyaya niçin gönderilmiş olduğunun idrâki içinde hayata gözünü açar ve dünya bir imtihan dünyası olmaktan çıkardı.

[154]. Hazret-i Mûsâ zamanında, zâlim bir kavmin idaresi altında bulunan Kenan ilinde, Bel'am ibni Baura isimli, ilim sahibi ve dindar bir kimse yaşıyordu. Hazret-i Mûsâ bu beldeye doğru harp için harekete geçince, kavmi Bel'am'a hediyeler verip Mûsâ Aleyhisselâm aleyhinde bedduâ etmesini istedi. O da dünya malının hatırı için Mûsâ Aleyhisselâma bedduâ etti. Böylece dinden çıkıp şeytanın peşine takılmış, ilimden ve dinden hiçbir nasibi kalmamış oldu. Âyet-i kerime, ilmini dünya menfaatine âlet eden ve hakka karşı kullanan ilim adamlarını pek şiddetli bir şekilde ikaz etmektedir ki, böyle âlimlere ulemâ-i sû'adı verilir.

[155]. Kâinattaki her varlık, Allah’ın nice isimlerinin tecellîlerini üzerinde gösterir. Meselâ her bir varlığın besin ihtiyacının karşılanmasında, apaçık bir rızık verme fiili vardır. Bu fiil, “rızık verici” mânâsında Rezzâk ismini gösterir. Canlıların her birine, kendi ihtiyacına göre bir görme ve işitme kabiliyeti verilmiştir. Bu ise, onu yaratan Zâtın “her şeyi hakkıyla gören” ve “her şeyi hakkıyla işiten” mânâlarındaki Basîr ve Semî isimlerini gösterir. Yeryüzünü âdetâ büyük bir eczahane gibi yaratıp bütün hastalıkların devâsını mahlûklarına sunması O’nun Şâfî ismini, kusurları örtmesi Settâr ismini, günahları bağışlaması Afüvv ve Gafûr isimlerini, kâinatta görülen bütün hikmetli işler ve fiiller O’nun Hakîm ismini gösterir. Bunun gibi, kâinatta gözümüzle gördüğümüz bütün fiiller, O’nun bir isminin tecellîsidir. Allah’ın isimleri pek çoktur ve bunlara, “en güzel isimler” mânâsına gelen Esmâ-i Hüsnâ adı verilir. Ancak bu isimlerden en meşhurları, 99 adet olarak, bir hadis-i şerifte rivâyet edilmiştir.

[156]. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bir gece Safâ Tepesine çıkarak Kureyşlileri Allah'ın azâbından sakındırmıştı. Müşrikler de "Sizin dostunuz cinnet getirmiş" diyerek Resulullahı alaya almak istemişlerdi. Âyet-i kerime, aynı zamanda, insanları hakka dâvet edenlere çeşitli yakıştırmalarda bulunan kimseleri de düşünmeye dâvet etmektedir.

[157]. Müşrikler bir gün Resulullaha, “Ne zaman ucuzluk ve ne zaman pahalılık olacağını Allah sana niçin bildirmiyor? O zaman çok kârın olurdu” demişlerdi. Âyet-i kerimenin bu hâdise üzerine nâzil olduğu rivâyet edilmiştir. En’âm Sûresinin 50’nci âyetine de bakınız.

[158]. Âyet-i kerime, Kur’ân okunan bir yerde susmanın ve onu dinlemenin farz olduğunu bildirmektedir.

[159]. Kur’ân-ı Kerimdeki on dört secde âyetinin birincisi budur. Bu âyetin meâl veya tefsirini değil, fakat aslını işiten veya okuyan kimsenin secde etmesi Hanefî mezhebine göre vâcip, diğer mezheplere göre ise sünnettir.—Ancak bir secde âyetinin meâlini dinleyen kimsenin ise, eğer bu âyetin secde âyeti olduğunu biliyorsa, ihtiyaten secde etmesi gerekir.

[160]. Bedir Savaşı öncesinde Resulullah (a.s.m.), Ashâbının fikirlerine başvurdu. O sırada Kureyşin kırk kişilik bir kervanı, birçok malla birlikte Şam'dan dönüyordu. Kureyşin de bu kervanı korumak için asker çıkaracağı haber alınmıştı. Bazı Sahâbîler, az ve zayıf oldukları için, Kureyş ordusuna değil de kervana hücum etmek istediler. Fakat Resulullah, Allah'ın yardımını ve zaferini vaad ederek, Kureyş ordusuna karşı çıkılmasını uygun gördü. Sonunda, Müslümanlar, sayı ve silâh bakımından kendilerinden çok üstün olan müşrikleri hezimete uğrattılar.

[161]. Bedir Harbinde Müslümanlar 300 kadar, müşrikler ise 1000 kişi civarındaydı. Müşriklerin silâh ve binek bakımından zenginliğine karşılık Müslümanların sadece iki süvarisi vardı. İslâm tarihinin bu ilk harbinde, kendilerinden kat kat üstün maddî kuvvete sahip bir düşmanla karşılaşan Müslümanların tamamen yok olma ihtimali vardı. Zâten müşriklerin ordusu yerine kervanın hedef alınmasını isteyen bazı Sahâbîler de, İslâm dinini daha başlangıcında böyle bir tehlikeye atmamak için bu fikri savunmuşlardı. Ancak Cebrâil Aleyhisselâm Allah'ın zafer vaadini getirip Resulullah (a.s.m.) da müşriklerin ordusuna hücum etmeyi tercih edince onlar da buna uydular. Resulullah (a.s.m.) harpten önce kıbleye yönelip ellerini açarak, "Yâ Rabbi, vaad ettiğin zaferi bize ihsan buyur. Eğer şu insanlar helâk olursa yeryüzünde Sana ibâdet edecek kimse kalmaz" diyerek duâ etti. Cenâb-ı Hak da bu duâya, Müslümanların imdadına bin melek göndererek karşılık verdi. Bu melekler, atlara binmiş beyaz sarıklı ve beyaz elbiseli insanlar şeklinde görülmüştür.

[162]. Resulullah (a.s.m.) Kureyş ordusunun geldiğini görünce Allah'a "Yâ Rabbi, vaad ettiğin yardımı ihsan buyur" şeklinde duâ etti, sonra Cebrâil Aleyhisselâmın târifi üzerine bir avuç toprak alarak "Yüzleri berbat olsun" dedi ve müşriklerin üzerine attı. Tıpkı o sözün bütün kulaklara birden gidişi gibi, bir mûcize olarak, o bir avuç toprak da müşriklerin ordusundan her bir ferdin gözüne ayrı ayrı girerek onların bozulmalarına sebep oldu. "Attığın zaman sen atmadın, ancak Allah attı" ifadesiyle bu mûcizeye işaret buyurulmaktadır. Diğer yandan, mü'minlerin elleriyle öldürülen kâfirlerin de ancak Allah'ın yardımıyla ve kudretiyle mağlûp edildikleri hatırlatılarak mü'minler gurur yerine şükre dâvet edilmektedirler. Âyet-i kerimeden alınacak ders, tıpkı musibetler gibi, başa gelen iyiliklerin de insan için bir imtihan olduğu ve insanın musibete sabırla mükellef olduğu gibi iyiliğe karşı da şükürle mükellef olduğu şeklindedir.

[163]. Bedir Harbinden önce müşrikler Kâbe’nin örtüsüne yapışarak, “İki ordudan hangisi doğru yolda ise ona yardım et” diye duâ edip Allah’tan fetih istemişlerdi. Âyet-i kerime, bu duâlarına işaret ederek, onları hakka karşı düşmanlıktan vazgeçmeye çağırmaktadır.

[164]. Belâ, çoğunluğun hatâsı yüzünden gelir. Eğer bir belâ geldiğinde sadece günahkâr olanların başına gelip diğerlerine dokunmasaydı, işin gerçek yüzü mü'min ve kâfir herkesi birden îmâna mecbur edecek bir açıklıkla ortaya çıkar, imtihanın mânâsı kalmazdı. Musibetler, cemiyette kötülüğün yaygın hâle geldiği ve kötülükten sakındırıp iyiliğe teşvik etme vazifesinin de ihmâl edildiği zamanlarda gelir. Bu vazifelere Kur'ân-ı Kerimin pek çok âyetinde ehemmiyetle işaret buyurulmuştur. A'râf Sûresinin 164, Âl-i İmrân Sûresinin 104 ve Hûd Sûresinin 113'üncü âyetlerine de bakınız.

[165]. Resulullah (a.s.m.), Müslümanlara pek çok hıyânette bulunan Benî Kureyza Yahudilerini kuşatmıştı. Yahudiler başka bir yere göçmek için Resulullahtan kuşatmayı kaldırmasını istediler. O ise kuşatmayı kaldırmayacağını, ancak bir hakemin vereceği hükme râzı olacağını bildirdi ve Hazret-i Sa'd bin Muâz hakem tâyin edildi. Ashâbdan Hazret-i Ebû Lübâbe'nin ise çoluk çocuğu ve malları Yahudilerin yanındaydı. Yahudiler ondan, Sa'd bin Muâz'ın hükmünün ne olacağını sordular. O da boğazını işaret ederek, öldürülmelerine hükmedeceğini îmâ etti. Fakat Müslümanların sırrını düşmana vermekle düştüğü hatâyı derhal anladı, kendisini mescidin direğine bağlatarak, tevbesi kabul edilinceye kadar o halde kaldı. Önceki iki âyet-i kerimenin nüzul sebebi olarak bu hâdise rivâyet edilmiştir.

[166]. Müslümanlar Mekke'den hicret edip de geride sadece Resulullah (a.s.m.) ile Hazret-i Ebû Bekir ve Hazret-i Ali'nin kaldığı bir zamanda, Medine'de İslâmı kabul edenlerin çoğalması müşrikleri telâşa düşürdü. Peygamber Efendimizi tesirsiz hâle getirmek için onu yakalayıp hapsetmek, yurdundan çıkarmak veya öldürmek gibi çeşitli plânlar düşündüler. Sonunda, her kabileden birer kişi seçerek, kâtili belli olmayacak şekilde, onu öldürmeyi plânladılar. Cebrâil Aleyhisselâm bu plânı Resulullaha haber verdi. O da bir gece yatağına Hazret-i Ali'yi bırakarak, Hazret-i Ebû Bekir ile birlikte Medine'ye hicret etmek üzere yola çıktı.

[167]. Allah halîmdir; günahları hemen cezâlandırmaz ve tevbe edip af dilemeleri için insanlara mühlet tanır. Bu âyet-i kerime de, onlar arasında, ileride küfür ve isyanı terk ederek İslâma girecek “müstakbel Sahâbîlerin” bulunduğuna işaret etmektedir.

[168]. Âyet-i kerime, cihad vazifesinin Müslümanlar üzerinden hiçbir zaman kalkmayacağını beyan buyurmaktadır. Ancak cihadın şekli ve vasıtaları devirlere ve mekânlara göre değişebilir. Bugün ise, Allah'ın varlık ve birliğini inkâr eden çeşitli cereyanlara karşı Müslümanlar, en başta ilim ve kalem yoluyla cihad etmekle mükelleftirler; çünkü Allah'ın dinine en büyük hücumlar bu yoldan gelmektedir. Yeryüzünde şirk ve inkâr cereyanları mevcut oldukça bu vazife de devam edecektir.

[169]. Bedir Harbinde Ashâbın bulunduğu yer, hareket etmeyi güçleştirecek derecede kumluk, müşriklerin yeri ise muhârebeye elverişli idi. Kervan da, Müslümanların hücumu için daha uygun bir durumda idi. Böyle bir durumda Allah, Müslümanları daha zor olan tarafa sevk etmek ve bütün maddî şartlar aleyhlerinde olduğu halde onları galip etmek suretiyle, galibiyet ve zaferin sayı ve silâh çokluğunda değil, Allah’ın yardımında aranması gerektiğini, herkesin görüp anlayacağı bir şekilde göstermiştir.

[170]. Harp başlamadan önce İbn-i Mesud Hazretleri düşmanı 70 kadar gördüğünü söylemiş, yanındaki Sahâbî de 100 kadar tahmin etmişti. Halbuki müşriklerin sayısı bin civarındaydı. Ebû Cehil de Müslümanları çok az görerek "Bunlara karşı silâhla savaşmayın; tutup iple bağlayıverin" demişti. Harp başladığında ise Müslümanların sayısı gözlerine iki kat görünüverdi ve hezimete uğradılar.

[171]. Müşrikler kervanlarını korumak için yola çıkmışlardı. Fakat yolda kervanlarının selâmette olduğunu haber aldıkları halde geri dönmediler. Ebû Cehil, “Biz Bedir’e kadar varıp orada ziyafetler vermedikçe, çalgı çaldırıp şarap içip câriye oynatmadıkça geri dönmeyiz” dedi. Böylece kendilerinin çok kuvvetli olduğunu göstermek ve halkı korkutarak İslâma girmekten alıkoymak istiyorlardı. Şeytan da, müşriklerle aralarında düşmanlık bulunan Benî Kinâne kabilesinin eşrâfından birinin kılığına girerek onları harbe teşvik etti ve kabilesinden onları korumayı vaad etti. Sonra da meleklerin inişini görünce, “Ben sizin görmediğinizi görüyorum. Sizinle beraber benim de başıma bir belâ gelmesinden korkuyorum” diyerek onları bırakıp kaçtı.

[172]. Bu âyet-i kerimeler, Müslümanlarla antlaşma yaptıkları halde her defasında ahidlerini çiğneyerek müşriklerle birlik olan ve onlara silâh yardımı yapan Kureyza Yahudileri hakkında nâzil olmuştur.

[173]. 65'inci âyet-i kerime, İslâmın ilk yıllarında kahraman Sahâbîleri, kendilerinin on misli kuvvete karşı galibiyetle müjdeliyordu. Sonra her taraftan ve her sınıf insanlardan İslâma girenler arttıkça, âyet-i kerime, Müslümanların üzerindeki yükü hafifleştirdi ve onları, kendilerinin iki misli kuvvete karşı mükellef tuttu. Bununla beraber, gerekli sebeplere teşebbüs edip Allah'ın bilhassa sabır ve sebat emirlerine hakkıyla yapışanlara Allah'ın yardım vaadi her zaman bâkîdir ve İslâm tarihinin sonraki safhalarında da Müslümanların kendilerinden sayı ve silâhça çok üstün kuvvetlere, Allah'ın yardımıyla galip geldikleri bir gerçektir.

[174]. Bedir Harbinde müşriklerden yetmiş kişi esir edilmişti. Resulullah (a.s.m.) bunlara yapılacak muâmele hakkında Ashâbıyla istişare etti. Ashâbın bazısı onların öldürülmesini, bazıları da fidye karşılığında serbest bırakılmasını istediler. Neticede esirler fidye karşılığında serbest bırakıldı. Âyet-i kerime, İslâmın henüz kuvvetlenmediği bir zamanda bu hareketin doğru olmadığını bildirmektedir. Nitekim bunlardan birçoğu sonradan Uhud Harbinde Müslümanların karşısına çıkmışlardır.

[175]. Esir alınanlar arasında Peygamber Efendimizin (a.s.m.) amcası Abbas da bulunuyordu. Yanında, Kureyş ordusu için harcamak üzere aldığı bir hayli altın vardı. Resulullah (a.s.m.) ona, iki yeğeninin fidyesini de vermesini teklif ettiğinde parası olmadığını söyleyerek "Beni Mekke'de dilenci mi yapacaksın?" dedi. Resulullah ise, "Sefere çıkarken, 'Ben ölürsem bunlar seninle oğullarımındır' diyerek hanımına verdiğin altınlar ne oldu?" buyurdu. Abbas, "Onu gece vakti, gizlice vermiştim; kimsenin haberi yoktu. Sana bunu kim bildirdi?" diye sordu. Resulullah "Rabbim bildirdi" buyurunca Hazret-i Abbas, "Artık senin Resulullah olduğundan hiç şüphem kalmadı" diyerek Müslüman oldu. Daha sonra Hazret-i Abbas bu âyeti hatırlatarak, fidye olarak verdiklerinden çok fazlasını Allah'ın ona ihsan buyurmuş olduğunu söylemiştir.

[176]. Ashâb-ı Kiramdan hicret edenler Muhâcir, Medineli olup da onlara ev sahipliği yapanlar ise Ensâr adıyla anılırlar. Muhâcirler mallarını ve mülklerini bırakarak yurtlarından ayrıldıklarında, Ensâr onları nesep kardeşliğinden daha sıcak duygularla karşıladı; mal ve mülk olarak neleri varsa hepsini onlarla paylaştı. Resulullahın “Her biri birer yıldız gibidir; hangisine uysanız doğru yolu bulursunuz” sözleriyle târif ettiği bu üstün insanlar, beşer tarihinde benzeri görülmedik fedâkârlık ve kardeşlik nümunelerini meydana getirerek omuz omuza verdiler; Resulullahın arkasında, Allah’ın hidâyet ve rahmetiyle hakka yürüdüler.

[177]. Müslümanlar Tebük Harbine çıktıklarında, iki kabile haricindeki diğer müşrikler antlaşmalarına aykırı hareket etmeye başlamışlardı. Bu âyetler, dört ay mühlet tanıyarak onlarla olan antlaşmaların feshedildiğini bildirmekte, “Bu dört ay içinde yapacağınız hazırlığı yapın, ondan sonra da Allah ve Resulünden gelecek harbe hazır olun” şeklinde ihtarda bulunmaktadır.

[178]. Mescid-i Haram yakınında yapılan antlaşma Hudeybiye Antlaşmasıdır. Mekkeli müşrikler bu antlaşmayı bozmuşlar, ancak Benî Bekir kabilelerinden bazıları sâdık kalmaya devam etmişlerdi. Bu kabileler hakkında Müslümanların da antlaşma hükümlerine sâdık kalmaları emredilmiştir. Hudeybiye Antlaşması bütünüyle bozulduğu halde onun bir kısım kabileler hakkında yürürlükte bırakılması, Kur’ân adâletinin hassasiyetini gösteren bir nümunedir.

[179]. Mekke müşrikleri Kâbe’yi imar edip Kâbe’yi ziyaret edenlere su verdiklerini söyleyerek, Yahudilere, “Biz mi daha üstünüz, yoksa Müslümanlar mı?” diye sormuşlar; Yahudiler de “Siz daha üstünsünüz” cevabını vermişlerdi.

[180]. Önceki âyet-i kerimelerde sayılanları, her insan, yaratılışı itibârıyla sever. Ancak bunlara duyulan sevgi eğer Allah hesabına olursa ibâdet olur. Meselâ insan anne ve babasını, kendisinin dünyaya gelmesine vesile olan, kendisini besleyip büyüten muhterem birer varlık olarak görüp sever ve Kur'ân'ın emri gereğince onlara itaat ve iyilikte bulunur. Eşini, Allah'ın rahmetinin güzel ve müşfik bir hediyesi olarak görür, sever. Çocuklarını, Allah'ın birer emâneti olarak görür, sever ve onları İslâmî bir terbiye ile yetiştirmeye gayret eder. Malını Allah'ın ihsânı olarak görür, sever, şükreder ve zekâtını verir. Dünyayı, Allah'ın isimlerinin tecellîlerini gösteren bir ayna olarak ve âhiretin bir tarlası olarak görür, sever, onunla Rabbini tanır ve onunla âhiretini kazanmaya çalışır. İşte böyle bir muhabbet Allah hesabınadır ve O'nun rızâsını kazandırır. Ancak bu sayılanlara duyulan muhabbet, eğer insanı Allah'ın emir ve yasaklarına uymaktan alıkoyarsa, o zaman Allah'a isyan mânâsını alır ve âyetin yasakları arasına girer.

[181]. Huneyn Harbine Müslümanlar 12 bin kişilik bir kuvvetle çıkmışlardı. Bazıları “Bugün bu kadar çok askerle asla mağlûp olmayız” demişler ve bu söz Resulullahın (a.s.m.) hiç hoşuna gitmemişti. Harp başlayınca, hiç beklenmedik bir şekilde bozgun başgösterdi. Resulullahın (a.s.m.) etrafında sadece Hazret-i Ebû Bekir, Ömer, Ali, Abbas ve Ebû Süfyan gibi birkaç Sahâbî kalmışlardı. Resulullah ise ok sağnaklarına karşı korkusuzca devesini onların üzerine sürüyordu. Resulullahın emri üzerine Hazret-i Abbas Ashâba nidâ ederek onları çağırdı. Bozulan ordu, bu dâvet üzerine tekrar toplanmaya başladı. Öyle ki, atı hızlı koşamayanlar atlarından inip kendileri koşuyorlardı. Böylece herkes tekrar Resulullahın etrafında birleşerek harbe girişti. Resulullah da Müslümanların canla başla harbe giriştiklerini görünce, “Fırın kızıştı” buyurdu. Müslümanların zaferiyle neticelenen harp sonunda 6 bin kişi esir edildi ve pek çok ganimet ele geçti.

[182]. Hazret-i Üzeyir’in peygamber olup olmadığı hakkında görüş ayrılığı vardır. Kendisi Tevrât’ı tamamen ezberlemişti. Tevrât’ın pek çok tahrifâta uğrayıp da aslının kalmadığı bir zamanda, hâfızasından Tevrât’ı tekrar yazdı. Öldükten 100 sene sonra tekrar dirildi ve bir müddet daha yaşadı. Bu hârika hâdise sebebiyle bazı Yahudiler kendisine “Allah’ın oğlu” dediler. Bakara Sûresinin 259’uncu âyetine bakınız.

[183]. Câhiliyet devrinde Araplar birbirlerinin malını yağma etmekle geçinirlerdi. Haram aylarda savaşmak yasak olduğu için, bu aylarda savaşmayı akıllarına koyduklarında o ayın hürmetini tehir edip başka bir ayı onun yerine haram sayarlar ve işi akıllarınca kitabına uydurmuş olurlardı.

[184]. Hicretin dokuzuncu yılında, Rum Kayserinin, Şam'da, Müslümanlar aleyhinde bir ordu topladığı haber alındı. Bunun üzerine Medine, Mekke ve sâir Arap kabilelerinden bir hayli asker toplanarak hareket edildi. İslâm ordusu Tebük'e vardığında birçok kabileler cizye vererek Müslümanların hâkimiyeti altına girmiş, Bizans ordusu ise hareket edemez olmuştu. Böylece İslâm ordusu büyük bir şan ve şerefle Medine'ye döndü. Fakat sefer hazırlığı yapılırken münâfıklar yine münâfıklıklarından geri kalmamış, Abdullah ibni Übeyy de Peygamber Efendimiz (a.s.m.) için "Bizanslılarla savaşmayı oyuncak mı sanıyor? Onların esir olacaklarını gözümle görmüş gibi biliyorum" demişti. Ayrıca havalar sıcak, gidilecek yer uzak, düşman da kuvvetliydi; üstelik tam hasat zamanıydı. Bu yüzden bazı Müslümanlar, seferberlik emrine uymakta ağır davranmışlardı. Fakat büyük çoğunluk Resulullahın (a.s.m.) dâvetine canla başla koşmuştu. Âyet-i kerimede ise umuma hitap edilerek herkesin kendisine göre bir ders çıkarması murad edilmiştir.

[185]. Resulullah (a.s.m.) Hazret-i Ebû Bekir ile birlikte Medine'ye hicret etmek üzere yola çıktıklarında, Sevr Dağındaki mağarada üç gün saklanmışlardı. Her tarafta onları arayan müşrikler mağaranın ağzına kadar geldiler; ancak burada örümceğin ağ örüp güvercinin yuva yaptığını görünce, içeride kimsenin olmadığına kanaat getirerek uzaklaştılar. Müşrikler mağaranın civarında dolaşırken, Hazret-i Ebû Bekir, Resulullaha (a.s.m.) bir zarar gelir endişesiyle büyük bir üzüntüye kapılmıştı. "Yâ Resulallah," dedi. "Beni öldürürlerse ben nihâyet bir kişiyim. Ama seni öldürürlerse Allah'ın dini yeryüzünden kalkar." Resulullah ise onu, "Üzülme, Allah bizimledir" diyerek tesellî buyurdu.

[186]. Bu âyet-i kerime ile devamındaki âyetler, Tebük seferine katılmayan münâfıkların hâlini tasvir etmektedir. Nitekim âyet-i kerimede haber verildiği şekilde, gerek sefere katılmamak için izin isterken, gerekse Resulullah (a.s.m.) Tebük seferinden döndükten sonra mâzeret beyan etmek için münâfıklar bir bir gelerek, yemin ettiler.

[187]. Sefere katılmamak için izin isteyen münâfıklara Resulullah (a.s.m.) izin vermişti. 46'ncı âyetten anlaşılacağı gibi, Cenâb-ı Hakkın muradı da onların sefere katılmaması şeklinde idi. Ancak Resulullah izin vermeseydi de yine onlar evlerinde oturacaklar ve yalan söyledikleri de ortaya çıkmış olacaktı. Âyet-i kerimede Resulullaha, eğer böyle yapsaydı daha güzel bir yola başvurmuş olacağı hatırlatılmaktadır. "Allah seni affetsin" tâbiri de Âlemlerin Rabbinin, Kâinatın Efendisi ve Kendisinin Habibi olan bir zâta iltifatıdır; yoksa onun bir günah işlemiş olduğunu göstermez. Zira Allah onu büyük ve küçük her türlü günahtan korumuştur. Eğer Resulullahın bu hareketi de bir günah olsaydı, Allah buna müsaade etmez, daha önceden bir vahiyle ona işin doğrusunu bildirerek onunla emrederdi.

[188]. Dostunu düşmanını ayırd edemeyen, münâfıkların hilelerini teşhis edemeyen ve kendilerine söylenen her söze kapılıveren birtakım saf kimseler her zaman var olagelmiştir. Âyet-i kerime, münâfıkların fitne ve fesat çıkarmaya ancak bunlar sayesinde muvaffak olduklarına dikkati çekmektedir. Aksi takdirde, onların sözünü can kulağıyla dinleyen safdiller bulunmasaydı, münâfıkların hiçbir hilesi tesirini gösteremezdi.

[189]. Münâfıkların daha önce çıkardıkları fitne ile ilgili olarak, Âl-i İmrân Sûresinin Uhud Harbine dâir âyetlerine ve 120 ve 122’nci âyetlerinin açıklamalarına bakınız.

[190]. Sefere çıkmamak için izin isteyen münâfıklar arasında, “Geride âilem perişan olacak; izin ver de mahvıma sebep olma,” yahut “Sen izin versen de vermesen de kalacağım. Bari izin ver de beni günaha sokma” diyenler olduğu gibi, Ced bin Kays da, “Ensâr bilir ki ben kadınlara düşkünümdür. Beni oralarda sarışın Rum kızlarıyla fitneye sokma” diyerek Resulullahtan izin istemişti.

[191]. 49'uncu âyet-i kerimenin açıklamasında adı geçen Ced bin Kays, seferden geri kalmak için, İslâm ordusuna malıyla yardımda bulunmayı teklif etmişti.

[192]. Resulullah (a.s.m.) Huneyn Harbinden sonra ganimetleri taksim ederken, yeni Müslüman olan Mekke halkının kalbini İslâma ısındırmak için onlara biraz fazlaca veriyordu. Bu sırada birisinin “Adâlet et, yâ Resulallah” diye itiraz etmesi üzerine Peygamber Efendimiz de “Yazık sana, ben adâlet etmezsem kim eder?” cevabını vermişti. Âyet-i kerimenin bu hâdise üzerine nâzil olduğu rivâyet edilmiştir.

[193]. Münâfıklar bir yerde toplanmış, Resulullah (a.s.m.) aleyhinde ileri geri konuşuyorlardı. Bir ara içlerinden biri, “Bu kadar yapmayın; kulağına gidecek olursa sizi rezil eder” deyince içlerinden Cellâs ibni Süveyd, “O, herkesi dinleyen, dinlediğine de inanan bir kulaktır. Biz de yemin eder, söylediğimizi inkâr ederiz; bize de inanır” demişti. Âyet-i kerime onların bu gizli konuşmalarını, Resulullahın bir mûcizesi olarak ortaya çıkarmıştır. Cellâs hakkında 74’üncü âyet-i kerimenin açıklamasına da bakınız.

[194]. Resulullah Tebük seferinden döndükten sonra, seferden geri kalan münâfıklar birer birer gelerek Resulullaha özür beyan etmiş, mâzeretleri sebebiyle sefere katılamadıklarına dâir yemin etmişlerdi.

[195]. Resulullah (a.s.m.) Tebük seferinden dönerken on iki münâfık kendisine pusu kurmuş, Cebrâil Aleyhisselâm da bunu Peygamber Efendimize (a.s.m.) haber vermişti. Onlar gece vakti yol üzerinde pusuda beklerken, Resulullah (a.s.m.), Hazret-i Huzeyfe'ye, onların atlarının başına vurmasını emretti. Hayvanlar ürkünce Resulullah (a.s.m.) ve Ashâbı da selâmetle oradan geçti. Sonra bu âyet-i kerime nâzil oldu. Resulullah bu arada Huzeyfe'ye münâfıkların isimlerini birer birer saymış, Huzeyfe de onları öldürtmeyi teklif edince Peygamberimiz, "Muhammed, Ashâbını öldürtmeye başladı denmesini istemem. Allah bize kâfidir" buyurmuştu.

[196]. Tebük seferi sırasında ordu içinde bulunan münâfıklar kendi aralarında konuşurken, Resulullahı kast ederek, “Şu adama bakın, Şam’ın saraylarını fethetmeye kalkıyor!” demişlerdi. Allah bu sözleri Resulüne bildirince, o da münâfıkları çağırtarak “Siz neden şöyle şöyle söylediniz?” diye sormuş, onlar da “Biz uzun yolda vakit geçsin diye kendi aramızda şakalaşıyorduk” şeklinde cevap vermişlerdi.

[197]. Münâfıklardan biri bu âyet-i kerime nâzil olduktan sonra pişmanlık duyarak tevbe etmiş ve “Yâ Rabbi, bana Senin yolunda şehidlik nasip et. Öyle ki, hiç kimse ‘Onu ben yıkadım, ben kefenledim, ben defnettim’ demesin” diye duâ etmişti. Sonra Yemâme Harbinde şehid düştüyse de, onun ne şehid olduğu yeri gören oldu, ne de cenazesini.

[198]. Resulullah (a.s.m.) Tebük seferinde iken münâfıklarla ilgili âyetler nâzil oluyor, o da bu âyetleri açıklıyordu. Münâfıklardan Cellâs ibni Süveyd, “Eğer Muhammed’in söyledikleri doğru ise ben eşekten daha beterim” deyince, o toplulukta bulunan Âmir ibni Kays, “Evet, Resulullahın sözü haktır ve sen de eşekten betersin” diye cevap vermişti. Bu hâdise Resulullaha (a.s.m.) ulaşınca Cellâs sözünü inkâr etti. Âmir de ellerini açarak, “Allah’ım, Resulüne sâdık olan kimseyi tasdik edip onu yalanlayanın yalanını ortaya çıkaracak bir âyet indir” diye duâ etti ve bu âyet-i kerime nâzil oldu. Cellâs da “Allah bu âyette tevbeyi emrediyor; ben de hakikaten yalan söylemiştim” diyerek samimî bir tevbe ile tevbekâr oldu.

[199]. Bu âyetler, Resulullahtan (a.s.m.), kendisine mal ihsân etmesi için Allah'a duâ etmesini isteyen Sa'lebe hakkında nâzil olmuştur. Resulullahın (a.s.m.) ikazına rağmen o ısrar edince Peygamberimiz de duâ etmiş, fakat malı çoğalınca Sa'lebe mescidden elini eteğini çekip Müslümanlardan uzaklaştığı gibi, Resulullahın zekât memurlarını da "Bu düpedüz haraçtır" diyerek geri göndermişti. Sonra pişman olduysa da Resulullah zekâtını kabul etmedi. Daha sonra Hazret-i Ebû Bekir, Ömer ve Osman da onun zekâtını kabul etmediler ve öylece helâk olup gitti.

[200]. Resulullah (a.s.m.) Müslümanları sadaka vermeye teşvik ettikçe Ashâbı da bol bol bağışta bulunur, münâfıklar ise "Gösteriş yapıyorlar" diye onları ayıplarlardı. Ashâbın fakirleri bile sadaka yarışında geri kalmamaya çalışıyorlardı. Ebû Akîl, bir gün iki ölçek hurma karşılığında bir zâtın yanında çalışmış, ücretini aldıktan sonra da bunun yarısı olan bir ölçek hurmayı getirip sadaka olarak verilmek üzere Resulullaha (a.s.m.) takdim etmişti. Münâfıklar, "Büyüklerden sayılmak için böyle yapıyorlar" diye onlarla da alay edince bu âyet-i kerime indirildi.

[201]. Münâfıkların reisi Abdullah ibni Übeyy ölüm döşeğinde iken, Resulullahtan (a.s.m.) onun gömleğini istedi. Hazret-i Ömer buna muhâlefet ettiyse de, Peygamber Efendimiz, “Benim gömleğim onu azaptan kurtarmaz. Bir istekte bulunanı reddetmek de doğru değildir. Bakarsın, münâfıkların birçoğu bu suretle nifaktan vazgeçerler” buyurarak gömleğini göndermişti. Gerçekten de, en büyük münâfığın bile ölüm döşeğinde Resulullahtan medet beklediğini gören münâfıklardan bin kadarı, bu hâdise üzerine tevbe ederek samimî birer Müslüman olmuşlardır. Abdullah ibni Übeyy öldükten sonra da, onun hâlis bir Müslüman olan oğlu Abdullah, Resulullahtan (a.s.m.) babasının namazını kıldırmasını istemişti. Resulullah “Sen kıldır” buyurunca Abdullah, “Siz kılmazsanız kimse onun namazını kılmaz” demiş, bunun üzerine Peygamber Efendimiz (a.s.m.) namaz için kalkınca Hazret-i Ömer de onunla kıble arasına girerek namazı kıldırmamasını istemişti. Âyet-i kerime bunun üzerine nâzil olmuş ve Abdullah ibni Übeyy’in tevbekâr olarak ölmediğini bildirerek onun hakkında namaz ve istiğfarın câiz olmadığını beyan buyurmuştur.

[202]. Ebû Mûse’l-Eş’arî ve Abdullah ibni Kâb gibi, Ashâb-ı Kiramdan yedi zât hakkında bu âyetin indiği rivâyet edilmiştir. Onlar Resulullah ile beraber cihada çıkmak için can attıkları halde, sefere çıkmak için bir binek edinmeye güçleri yetmiyordu. Binek bulabilmek ümidiyle Resulullahın (a.s.m.) huzuruna gelip gidiyorlar, bulamadığını öğrenince de ağlayarak geri dönüyorlardı.

[203]. Sahâbîlerden bazıları, Resulullah (a.s.m.) Tebük Seferine çıkarken, “Nasıl olsa yetişiriz” diye işi ağırdan almışlar, fakat yetişemeyerek seferden geri kalmışlardı. Sonra bundan büyük pişmanlık duydular. Münâfıklar gibi yalan yere yeminler ederek görünüşte kendilerini kurtarmaya tenezzül etmediler ve daha Resulullah (a.s.m.) seferde iken, kendilerini mescidin direklerine bağlayarak, “Resulullah gelip bizi çözmedikçe biz kendimizi serbest bırakmayacağız” diye yemin ettiler. Sefer dönüşünde Resulullah onları görünce, “Allah’tan bir emir gelmedikçe onları çözemem” buyurdu ve 102.ci âyet-i kerime bunun üzerine nâzil olarak onların tevbelerinin kabul edildiğini beyan buyurdu. Sonra onlar, mallarını Resulullaha (a.s.m.) getirerek, “Bizi seferden bu mallarımız alıkoydu. Bunları bizim için fakirlere bağışla ve Allah’tan bizim için mağfiret dile” deyince, 103’cü âyet-i kerime indirildi.

[204]. Tebük Seferinden geri kalanlar arasında bulunan Kâb bin Mâlik, Mirâre bin Rebi' ve Hilâl bin Ümeyye, kendilerini mescidin direklerine bağlayanlar arasında değildi. Ancak onlar da Resulullahın dönüşünde ona kusurlarını itiraf ettiler ve yalana tenezzül etmediler. Bu âyet-i kerime, tevbelerinde samimî olup olmadıklarının ortaya çıkması için bir imtihan olmak üzere onların durumlarını ortada bırakınca, Resulullah (a.s.m.) da, Ashâbına, onlarla konuşmamalarını emretti. 118'inci âyete bakınız.

[205]. Medine’de bir kısım münâfıklar, gûyâ Peygamber Efendimizin (a.s.m.) mescidine uzak düşen kimseler için bir kolaylık olsun bahânesiyle yeni bir mescid inşâ etmişlerdi. Maksatları ise Müslümanlardan bir kısmını orada toplayarak fitne çıkarmaktan başka bir şey değildi. Ebû Amir isimli bir papazı da bu mescide imam tâyin ettiler ve onun gelişini beklemeye başladılar. Fakat bu kişi, Kayserden kuvvet toplayıp Müslümanlara karşı saldırmak üzere Şam’a gitmişti, orada da ölüp kaldı. Münâfıklar, Resulullah (a.s.m.) Tebük seferine çıkmak üzere iken Ondan mescidlerine gelerek namaz kıldırmasını istediler; böylece nifaklarını saklayacaklarını umuyorlardı. Fakat Resulullah (a.s.m.) bunu sefer dönüşüne tehir etti. Sefer dönüşünde de bu âyet-i kerimeler nâzil olunca, Resulullah (a.s.m.) bu mescidi yıktırıp ateşe verdirdi ve yerini çöplük yaptırdı. Bu mescid, âyet-i kerimede isimlendirildiği şekilde, “Mescid-i Dırar” olarak şöhret bulmuştur.

[206]. Malını ve canını Allah’ın emir ve yasakları ile çizdiği sınırlar içinde kullanan kimse, karşılığında Cenneti ve Allah’ın rızâsını kazanır. Âyet-i kerime, bunu, pek kârlı bir alışverişe benzetmiştir. Bu gelip geçici can ve mal, nasıl olsa bir gün elden çıkacaktır. Bize verilen kabiliyetleri ve nimetleri Allah’ın rızâsı dairesinde kullanırsak, hem bu fânî dünyada rahat ve huzur içinde yaşar, hem de ebedî bir âlemde, Cennet gibi bir mükâfat ve saâdeti kazanmış oluruz. Allah’ın haram kıldığı sayılı birtakım zararlı şeyler dışında, helâl kıldığı nimetler o kadar geniştir ki, dünyada mes’ut bir hayat sürmek için zâten harâma ihtiyaç bırakmaz. Emirleri ise azdır ve hafiftir. Meselâ günün 24 saatinden bir saatini farz namaza ayıran bir kimse, haramdan da kaçındığı takdirde, o günkü meşrû işlerini sevap defterine geçirip bütün gününü ibâdet hâline getirebilir. Böylece, az ve kolay bazı emirlere uyup sayılı yasaklardan kaçınmak suretiyle hem dünya hayatında saâdete erişmek, hem de ebedî bir Cennet kazanmak, pek kârlı bir alışverriştir.

[207]. Tebük seferi çok sıcak bir mevsimde ve büyük meşakkatler altında geçmişti. Bu sefer için çok dar bir zamanda ve pek az hazırlık yapılabilmişti. On kişiye ancak bir deve düşüyor, bir parça hurma ile pek çok kimse günlerce idare etmek zorunda kalıyordu. Susuzluk had safhadaydı; bir hurma tanesini birkaç kişi sırayla emerek susuzluklarını bastırmaya çalışıyordu. Bu yüzden Tebük seferine "güçlük zamanı," bu sefere katılanlara da "güçlük zamanının askerleri" denmiştir. Peygambere (a.s.m.) tevbe nasip edilmesi ise, onun bir mânevî mertebeden daha yüksek bir mertebeye erişmesi mânâsınadır. Yoksa Peygamber (a.s.m.) için bir günah bahis mevzuu değildir. 43'üncü âyet-i kerimenin açıklamasına da bakınız.

[208]. Bu üç kişi, 106'ncı âyet-i kerimede bahsi geçen Sahâbîlerdir. Resulullah, haklarında hüküm verilinceye kadar Ashâbının onlarla konuşmasını yasaklamıştı. Bu hal üzere günler ve haftalar birbirini kovaladı. Kimse yüzlerine bakmıyor, kimse bir tek kelime konuşmuyordu. Diğer iki Sahâbî evlerine kapanırken, Kâb bin Mâlik mescide devam etti, çarşıları dolaştı. Fakat hiç kimseyle konuşamıyordu. Bu arada, imtihanını daha da çetinleştiren bir gelişme oldu. Gassan'daki Kıptî liderinden aldığı bir mektupta, "Efendinizin size uygunsuz muâmelede bulunduğunu duydum. Yanımıza gelin, size ikram ederiz" deniyordu. Fakat Kâb, Allah ve Resulünü tercih etti, mektubu yırtıp attı. Kırk gün böylece geçtikten sonra, imtihanları bir kat daha zorlaştı: Resulullah, bu üç Sahâbîye, hanımlarından da uzak durmalarını emretmişti. Onlar Resulullahın bu emrine de tereddütsüzce uydular. Bu ıztırap elli gün devam ettikten sonra 118.ci âyet-i kerime nâzil olarak onların tevbelerinin kabul edildiğini müjdeledi

[209]. “Altı gün” ile kast edilen mânâ için, A’râf Sûresinin 54’üncü âyetindeki açıklamaya bakınız.

[210]. Âyet-i kerimede Güneş için ziyâ, Ay için de nur tâbiri kullanılmıştır. “Ziyâ” kelimesi bizzat ışık saçan için kullanılır ve ışıkla beraber neşredilen sıcaklık ve sâir şeyleri de içine alır. “Nur” kelimesi ise, bir târife göre, bizzat ışık kaynağı olmayıp sonradan aydınlanan şeyler için kullanılır ve ışıktan başka bir şeyi içine almaz. Güneş ile ayın durumları arasındaki bu farka, âyet-i kerimede pek veciz bir şekilde işaret buyurulmaktadır.

[211]. Mekke müşriklerinden bazıları, “Eğer Muhammed Peygamberlik iddiâsında haklı ise, ya üzerimize gökten taş yağdır veya bize acıklı bir azap gönder” diye duâ etmişlerdi. Enfâl Sûresinin 32 ve 33’üncü âyetlerine de bakınız.

[212]. Müşrikler, sanki Kur’ân Peygamber Efendimizin (a.s.m.) yazdığı bir kitapmış gibi, hoşlarına gitmeyen âyetlerin değiştirilmesini istiyor, onların yerine, âdetâ keyiflerine göre âyet sipariş edercesine başka bir Kur’ân istiyorlardı. Önceki âyet-i kerimeler ise, Kur’ân’ın Allah kelâmı olduğunu, Resulullahın (a.s.m.) hayatını şâhit göstererek ispat etmektedir. Çünkü, kendi yazdığı bir kitapla ortaya çıkıp “Bu, Allah kelâmıdır” diyen kimse, Allah adına yalan söylemiş ve iftirânın en büyüğünü işlemiş olur. Resulullah (a.s.m.) ise, kendisine peygamberlik gelmeden önce Kureyş içinde kırk senelik bir ömür geçirmiş ve en küçük bir yalanı dahi görülmediği için, “güvenilir” mânâsında “Muhammedü’l-Emin” lâkabıyla anılır olmuştur. Kendisine peygamberlik geldikten sonraki hayatı da meydandadır. Mü’minler onu örnek alıp dinlerini öğrenmek için, kâfirler de bir açığını yakalayabilmek için hayatının her safhasını en ince ayrıntısına kadar gözleyip durdukları halde, hakikate aykırı en küçük bir sözü veya hareketi görülmemiş ve o, bütün hayatı boyunca doğruluğu yaşayıp yaşatan ve 14 asırdır insanlığa doğru yolu gösteren, en büyük ve en doğru insan olarak tarihe geçmiştir. Halbuki kendi yazdığı bir kitabı Allah’a isnâd edecek olsaydı, düşünülebilecek yalanların en büyüğünü işlemiş ve bu yalana da asırlar boyunca milyarlarca insanı inandırmış olacaktı. Akıldan ve insanlıktan vazgeçmedikçe hiçbir kimsenin ona böyle bir şeyi yakıştıramayacağına, âyet-i kerime, veciz bir şekilde işaret etmektedir.

[213]. Bakara Sûresi 23’üncü âyetindeki açıklamaya bakınız.

[214]. Mûsâ Aleyhisselâmın dâvetine karşılık Firavun mâbedleri yıktırmış ve halkı da namaz kılmaktan men etmişti. Bu yüzden Hazret-i Mûsâ'ya inananlar, evlerini veya bir kısım evleri mescid hâline getirerek gizlice namaz kılmak zorunda kalmışlardı.

[215]. Firavun’un azâbı gördükten sonra îmân etmesi, Allah katında makbul bir îmân değildir. Ancak, Bediüzzaman Said Nursî’nin Sözler adlı eserinde, Kur’ân’ın mûcizelerine dâir Yirmi Beşinci Sözde belirttiği gibi, Firavun’un makbul olmayan bu îmânının karşılığını Allah dünyada vermiş ve onun cesedini kurtaracağını bildirmiştir. Nitekim, Kur’ân’ın bir mûcize olarak verdiği bu habere uygun olarak, Firavunun cesedi asırlar sonra bulunmuştur ve hâlen Londra’daki British Museum’da teşhir edilmektedir.

[216]. Bu âyetlerdeki “şüphe etmeme” ve “yalanlamama” şeklindeki emirlerin muhâtabı, Resulullahın (a.s.m.) şahsında, diğer insanlardır. Cenâb-ı Hak, bu suretle, evvelce indirilmiş kitapları şâhit göstererek Kur’ân’ın hak kitap olduğunu, o kitapları okuyanlara da tasdik ettirmektedir. Yoksa, Resulullahın (a.s.m.) kendisine gelen vahiyden en küçük bir şüpheye düşmesi bahis mevzuu değildir.

[217]. Hazret-i Yûnus, Musul yakınlarındaki Nİneva halkına peygamber gönderilmişti. Kavmini uzun müddet îmâna dâvet ettiği halde onu yalanlamaya devam ettiler. Sonunda Yûnus Aleyhisselâm onlara Allah’ın azâbının geleceğini vaad ederek aralarından ayrıldı. Azap alâmetleri belirip kara bulutlar etrafı sarmaya başlayınca halk pişman olarak Yûnus Aleyhisselâmı aramaya başladıysa da bulamadı. Bunun üzerine, “Yûnus yoksa da onun bizi dâvet ettiği şey bâkîdir” diyerek kadınlarını, çocuklarını ve hayvanlarını toplayıp duâya çıktılar. Kadınlarla çocukları, hayvanlarla yavrularını birbirinden ayırdılar. Yalvarıp yakarmalar göğe yükselmeye başladı. “Ey Rabbimiz, günahımız çok büyüktür; fakat Sen daha büyüksün. Bize, Kendine yakışanı yap, yoksa bizim lâyık olduğumuzu değil” diye duâ ettiler. Böylece hâlis bir tevbe ile îmânlarını açığa vurdular. Allah da onların duâsını kabul ederek azâbı kaldırdı. Enbiyâ Sûresinin 87’nci âyetine Sâffât Sûresinin 139-148’inci âyetlerine de bakınız.

[218]. Müşrikler, Peygamber Efendimizle (a.s.m.) karşılaştıkları zaman, Allah’ın âyetlerini duymamak için örtülerini başlarına çekip yüzlerini çevirirler; böylece, gözünü kapamakla gündüzü gece yaptığını zanneden beyinsizler gibi, Allah ve Resulünden saklandıklarını sanırlardı.

[219]. A’râf Sûresinin 54’üncü âyetiyle ilgili açıklamada da geçtiği gibi, göklerin ve yerin altı günde yaratılması, altı ayrı safhaya işaret etmektedir. “Su” kelimesi ise, maddenin sıvı hâlini ifade eder; yoksa yeryüzünün denizlerindeki suyla benzerliği yoktur. Gerçekten de kâinatın başlangıcında, yoktan var edilen maddenin, Güneş’in merkezindeki sıcaklıktan milyonlarca defa daha yüksek sıcaklıklarda ve çok yüksek yoğunluklarda bulunduğu hesaplanmaktadır. Bu akıl almaz sıcaklık, akıl almaz bir yoğunlukla birlikte düşünüldüğünde, kâinatın başlangıçtaki hâlini bizim hayalimizde canlandırabileceğimiz bir şekilde tasvir etmek için, sıvıya benzetmek ve suyla benzerlik kurmak yanlış olmaz. Çünkü Kur’ân, bizim bilmediğimiz, görmediğimiz ve bizce mâlûm olan hiçbir şeyin henüz var olmadığı bir zamandan söz etmektedir; bunu bize anlatmak için, elbette bizim bildiğimiz bir şeyle benzerlik kuracaktır. Bunun gibi benzetmeler ilim dünyasında da sık sık yapılmakta, meselâ kâinatın ilk hâli, “fokur fokur kaynayan bir kozmik çorbaya” benzetilmektedir.

[220]. Müşrikler, “Mekke dağları altın olsun,” “Melekler gelip onun peygamberliğine şâhitlik etsin,” veya “O gerçekten Allah’ın peygamberi ise ne uğraşıp duruyor? Üzerine gökten bir hazine indirilse ya?” gibi ahmakça tekliflerde bulunarak Allah’ın âyetlerine karşı direniyorlardı. Resulullah (a.s.m.) bütün bunlara karşı Kur’ân’ın âyetlerini açıkça tebliğ etmekten çekinmediği halde, âyet-i kerime, onu teyid ve takviye etmekte, ona kuvvet ve tesellî vermektedir. Pek tabiî ki bu, hakkı açıklamak ve savunmakta hiçbir zaman tereddüt göstermemeleri için, Resulullahın şahsında Müslümanlara da bir emir ve tesellîdir.

[221]. Daha önce Bakara Sûresinin 23 ve Yûnus Sûresinin 38'inci âyetinde de geçtiği gibi, Kur'ân-ı Kerim, birçok âyetinde, kâfirleri bu şekilde münâzaraya çağırmaktadır. Bu dâvetlerden hiçbirine cevap vermeye de bugüne kadar kimse güç yetirememiştir. Değişik zamanlarda inen bu âyetler toplu olarak ele alındığında, şöyle bir meydan okuma ortaya çıkmaktadır: "Eğer Kur'ân'ı Muhammed-i Arabî'nin (a.s.m.) uydurduğunu iddiâ ediyorsanız, haydi, sizden onun gibi ümmî bir zat, Kur'ân'ın benzerini yapsın. Ümmî bir zat bunu yapamıyorsa, ilim ve kalem sahibi birisi yapsın. O da yapamıyorsa, bütün âlimlerinizi, ediplerinizi ve ilâhlarınızı toplayın, birlikte yapın. Yine yapamıyorsanız, yazılmış ve yazılacak bütün kitapları toplayın, hepsinden istifade edin. Yine yapamazsanız, Kur'ân'ın tamamını değil, yalnız on sûresini taklit edin. Yine âciz kalırsanız, bu on sûre Kur'ân gibi hak ve hakikat olmasın da, uydurmalardan ve asılsız hikâyelerden derleyip toplayın. Bundan da âciz kalırsanız, tek bir sûrenin benzerini getirin. Bu da olmazsa uzun değil, kısa bir sûrenin benzerini ortaya çıkarın." 14 asırdır insanlığa bu şekilde meydan okuyup duran ve hâlâ tek bir sûresinin benzeri yapılamayan bir kitap, elbette ki Allah katından gönderilmiş hak kitaptır.

[222]. Âd kavmi hakkında tafsilât için A’râf Sûresinin 72’nci âyetinin açıklamasına bakınız.

[223]. Semûd kavmi hakkında tafsilât için A’râf Sûresinin 79’uncu âyetinin açıklamasına bakınız.

[224]. İbrahim Aleyhisselâma gelen melekler, Lût Aleyhisselâmın kavmini helâk etmek için gönderilen Cebrâil, İsrâfil ve Mikâil Aleyhimüsselâm idi. Misafir suretinde geldikleri için İbrahim Aleyhisselâm onların melek olduklarını henüz fark etmemişti. Pek misafirsever bir zât olan İbrahim Aleyhisselâm hemen onları ağırlamaya koyuldu. Fakat yemeğe uzanmadıklarını görünce, kötü bir niyetle gelmiş olmalarından şüphelendi.

[225]. Hazret-i İbrahim'in meleklerle münâkaşası, Allah'ın emrine karşı bir mücâdele değildir. "Bu emir hemen yerine getirilecek bir emir midir? Yoksa biraz daha mühlet tanındığı takdirde Lût kavminin ıslah olması mümkün değil midir? Lût ve diğer mü'minlerin durumu ne olacak?" gibi hususlarda, Allah'ın takdirini iyice anlamak için, İbrahim Aleyhisselâm gibi Allah katında pek büyük makam sahibi bir zât ile Allah'ın melekleri arasında geçen bir konuşmadır. Âyet-i kerimede bundan hemen sonra İbrahim Aleyhisselâmın Allah katındaki yüksek derecesini gösteren sıfatları sayılmıştır. Eğer bu, Allah'ın emrine karşı bir mücâdele olsaydı, bu mücâdeleyi yapan bir kimse bu şekilde övülmezdi.

[226]. Melekler Hazret-i Lût'un evine üç parlak delikanlı suretinde gelmişlerdi. Hazret-i Lût kavminin onlara bir kötülük edeceğinden korkarak endişeye düştü. Bu kıssanın tafsilâtı için A'râf Sûresinin 84'üncü âyetinin açıklamasına bakınız.

[227]. Şuayb Aleyhisselâmın kıssası için A'râf Sûresinin 93'üncü âyetinin açıklamasına bakınız.

[228]. “Allah’ın dilediği zamanlar,” En’âm Sûresinin 128’inci âyetinin açıklamasında da belirtildiği gibi, kâfirlerin Zemherir soğuğuyla azaplandırıldığı zamanlardır. “Gökler ve yer” ile kast edilen de âhiret âlemleridir. Bu ise ebedîdir ve hiçbir şekilde yok olmayacaktır.

[229]. Günahları gereği yandıktan sonra Cennete girenlerin Cehennemde geçirmiş oldukları zaman ile Cennet ehlinden bir kısmının zaman zaman daha yüksek makamlarda tecellîlere mazharolmaları, “Allah’ın dilediği zamanlar” ile kast edilen mânâlardandır. Yoksa Allah’ın rahmetiyle bir defa Cennete giren asla ondan çıkacak değildir. Nitekim âyetin devamında bunun “ardı arkası kesilmeyecek bir ikram” olduğu belirtilmiştir.

[230]. Dosdoğru olmak, her işte aşırılıklardan kaçıp istikamet üzere olmak demektir ve bütün bir ömür boyunca devam edecek bir mücâhedeyi ifade etmektedir. Resulullah (a.s.m.) da bu âyet-i kerimeyi kast ederek, “Hûd Sûresi beni ihtiyarlattı” buyurmuştur.

[231]. Âyet-i kerime, zulmedenlere yardım etmek şöyle dursun, en küçük bir meyil gösterenleri dahi Cehennem ateşiyle tehdit etmektedir. Çünkü küfre rızâ göstermek bizzat küfrü işlemek mânâsına geldiği gibi, zulme rızâ göstermek de zulmü bizzat işlemek mânâsına gelir ve insanı mes'ul duruma düşürür. İnsanlık tarihi şâhittir ki, bir cemiyette zulmün yaygınlaşmasına yardım eden en büyük unsur, ona rızâ gösterenlerin desteği olmuştur. Birkaç kişinin zâlimâne hareketleri, bu sebeple meydan alır, kuvvet bulur ve bütün bir cemiyetin hukuku böylece ayaklar altına alınmış olur. Bir kimse, ancak kendisine âit bir haktan fedâkarlıkta bulunabilir; zulme rızâ gösteren ise, hiç hakkı olmadığı halde, bütün bir cemiyetin hukukundan fedâkârlıkta bulunmuştur. Böylece, bir kimsenin kalbinde saklı küçük ve basit bir meyil gibi gözüken bir şey, milyonlarca insanın hukukunun çiğnenmesine sebep olan büyük bir cinâyet hâlini alır ve cezâsını da ona uygun şekilde görür.

[232]. Yûsuf Aleyhisselâmın rüyasında gördüğü on bir yıldız kardeşlerine, Güneş babasına, Ay da annesine işaret ediyordu. Böylece, Allah’ın, Yûsuf Aleyhisselâmı onlara, üstün kılacağı anlaşılmış oluyordu. 100’üncü âyet-i kerimede, bu rüyanın gerçekleşmesi anlatılacaktır.

[233]. Yûsuf Aleyhisselâmı satın alan kimse, Mısır’ın maliye nazırı ve başvekili olan Mısır Azizi Kıtfir, hanımı ise Züleyhâ idi.

[234]. Yûsuf Aleyhisselâm haksız yere bulunduğu zindandan kurtulmak için “Efendine benden bahset” dediğinden dolayı şeytan, o gence bunu unutturmuş ve rivâyete göre Hazret-i Yûsuf yedi sene daha zindanda kalmıştır. Gerçi haksızlığa uğrayan bir kimsenin bu şekilde hakkını araması bir kusur değildir. Ancak bir peygamberin, Allah’tan başkasından böylesine mâsum bir şekilde de olsa yardım umması doğru bulunmadığı için bir müddet daha zindanda kalmıştır.

[235]. Mısır Hükümdarı, Reyyan bin Velid adında bir kimse idi. Bu zat, Yûsuf Aleyhisselâma îmân etmiş ve onun zamanında hak din üzere ölmüştür.

[236]. Yûsuf Aleyhisselâma bu suretle ülkenin mâlî işleri teslim edildi. Bu arada Aziz ölmüş, dul kalan hanımı Züleyha da Yûsuf Aleyhisselâm ile evlenmişti. Hazret-i Yûsuf, tâbir ettiği rüyanın haberine uygun olarak, yedi bolluk yılını değerlendirdi ve ihtiyaç fazlası yiyecekleri sakladı. Kuraklık yılları başlayınca, saklanmış olan erzaktan, herkese ihtiyaçlarına göre dağıtmaya başladı. Bu arada Yûsuf Aleyhisselâmın kardeşleri de erzak almak için Mısır'a gelmiş, onun huzuruna çıkmışlardı.

[237]. Yûsuf Aleyhisselâm ile kardeşi Bünyamin'in annesi ve babası bir idi. Geri kalan kardeşleri ise, Yâkub Aleyhisselâmın diğer hanımından dünyaya gelmişlerdi. Yûsuf Aleyhisselâm, kardeşi Bünyamin için de fazladan erzak verdi; ancak onu kendilerine getirmelerini şart koştu. Bu arada, Yûsuf Aleyhisselâmın kayboluşundan sonra Yâkub Aleyhisselâm onun hasretini oğullarından Bünyamin ile gidermeye çalışıyor ve onun da başına bir şey gelir endişesiyle onu diğer kardeşleriyle beraber göndermiyordu.

[238]. Yâkub Aleyhisselâm, on bir kardeşin bir arada şehre girdikleri takdirde kendilerine nazar değmesinden korkuyordu.

[239]. Kardeşleri, Bünyamin ile birlikte erzak almak için tekrar dönünce, Yûsuf Aleyhisselâm onlara bir ziyafet hazırlattı ve onlardan, ikişer ikişer bir sofraya oturmalarını istedi. Herkes yerini alınca, yalnız kalan Bünyamin'in ağladığını gördü. Niye ağladığını sordu. Bünyamin, "Yûsuf adlı bir kardeşim vardı. Sağ olsaydı şimdi beraber otururduk" diye cevap verdi. Yûsuf Aleyhisselâm da "Bu kardeşinizin ikincisi olmadığına göre o benim misafirim olsun" diyerek onu yanına aldı. Sonra, yalnız oldukları bir sırada, ona "İster misin," dedi, "ben ölen kardeşinin yerine sana kardeş olayım?" Bünyamin ise, "Ben senin gibi kardeşi elbette bulamam. Ne yazık ki sen annem ile babamın oğlu değilsin" diye cevap verdi. Bu söz üzerine YûsufAleyhisselâm ağlayarak kardeşinin boynuna sarıldı ve kendisini ona tanıttı. Sonra Bünyamin "Artık ben senden asla ayrılmam" deyince, Yûsuf Aleyhisselâm, ileride gelecek âyetlerde anlatılacağı gibi bir plân kurarak onu yanında alıkoydu.

[240]. Yûsuf Aleyhisselâm küçüklüğünde bir putu gizlice alıp kırarak tuvalete atmıştı. Kardeşleri bu hâdiseyi hırsızlık olarak zikrettikleri halde, Yûsuf Aleyhisselâm onların bu hatâsını yüzlerine vurmadı, sadece güç bir durumda kaldıkları için böyle sözler söylediklerini hatırlatmakla yetindi.

[241]. Yûsuf Aleyhisselâmın babasına gönderdiği gömlek, rivâyet edildiğine göre, İbrahim Aleyhisselâmın gömleği idi. İbrahim Aleyhisselâm, Nemrud tarafından ateşe atıldığında, Cebrâil Aleyhisselâm bu gömleği Cennetten getirerek ona giydirmişti. Bu gömlek Yâkub Aleyhisselâma intikal etmiş, o da bunu oğlu Yûsuf'un boynuna bir muska gibi asmıştı. Kardeşleri tarafından kuyuya atıldığında, Yûsuf Aleyhisselâm da bu gömleği çözerek giymişti.

[242]. Peygamberler, gayb hâdiselerinden, ancak Allah'ın bildirmesiyle haberdar olurlar. Bu yüzdendir ki, kafile Mısır'dan henüz ayrılmışken Yâkub Aleyhisselâm oğlunun kokusunu almış ve herkesin ölmüş bildiği Yûsuf Aleyhisselâmın gelişinden haberdar olmuştur. Halbuki aynı Yâkub Aleyhisselâm, oğlu yakındaki bir kuyuya atıldığı zaman onun nerede olduğunu bilememiş, çünkü hikmeti gereği Allah bunu kendisine bildirmemişti. Nitekim Hazret-i Yâkub'a “Niçin Mısır'dan gelen gömleğin kokusunu işittin de, yakınında bulunan Kenan kuyusundaki Yûsuf'u görmedin?” diye sorulduğunda, o şu cevabı vermiştir: “Bizim hâlimiz şimşekler gibidir; bazen görünür, bazen saklanır. Bazı vakit olur ki, en yüksek mevkide oturup her tarafı görüyoruz gibi oluruz. Bazı vakitte de ayağımızın üstünü göremiyoruz.”

[243]. Kur’ân bir şeyi tasvir ederken, bizim anlayabileceğimiz şekilde tasvir eder. Gök cisimleri ile aramızdaki “uzaklık” da, bu yüzden, “yükseklik” olarak ifade edilmiştir. Çünkü biz bu cisimlerin hepsini “yukarıda” görürüz. Âyette, ilk olarak, gök cisimleri arasındaki uzaklığın, gözle görünmeyen birtakım kanunlar ve hareketler vasıtasıyla, emniyetli ve hikmetli bir şekilde sağlandığına dikkat çekilmiştir. Meselâ bizi Güneş’ten emniyetli bir uzaklıkta tutan kuvvet, Dünya’nın hareketiyle sağlanmaktadır. Yoksa Güneş’in çekim kuvveti Dünya’yı içine alıverirdi. Eğer Dünya’nın hareketi biraz daha yavaş veya hızlı olsaydı ya Güneş’e çok yakın olur, ya da çok uzaklaşırdık. Gezegenler, yıldızlar ve galaksiler arasındaki kanunlar da hep böyle hikmetli ve emniyetli şekilde tanzim edilmiştir. Gözümüzle gördüğümüz en büyük cisimlerolan ve hayatımızla doğrudan ilgisi bulunan Güneş’in ve Ay’ın, Allah’ın emrine boyun eğmesi de, kâinattaki her şeyin O’nun yerleştirdiği kanunlara uygun şekilde hareket ettiğine işaret etmektedir. Koca yıldızlar başıboş olmazsa, yeryüzündeki insan da elbette başıboş olmaz; onları bekleyen ecelleri gibi, insanı da bekleyen ve Rabbine kavuşturacak olan bir ecel vardır.

[244]. Kadın, daha dünyaya gelirken, yumurta hücreleri vücuduna depo edilmiş olarak doğar. Yetişkin çağa gelince her ay bu yumurtalardan biri olgunlaşarak ya döllenir, ya da vücuttan atılır. Döllenme sırasında vücuda giren yüz milyonlarca hücre elene elene, içlerinden sadece bir tanesi yumurta hücresiyle birleşir. Döllenmeden sonra ise yoğun bir bölünme safhası başlar, hücreler çoğalarak, her organ için belli bir miktara ulaşır ve sonra esrarengiz bir şekilde duruverir. Nihâyet vakti geldiğinde doğum gerçekleşir ki, bu kesin olarak önceden tahmin edilebilen ve sebebi anlaşılmış bir vakit değildir. İşte, canlılar dünyasında görülen bütün bu hâdiselerde apaçık hesaplar vardır. Hesap olduğuna göre, hesabı yapan da olmalıdır. Hesabı yapan ise, hesap ettiği şeyi en ince ayrıntılarına kadar bilen ve her şeye gücü yeten biri olmalıdır. Yoksa bu düzen bu kadar mükemmel şekilde işlemezdi. “Her dişinin ne yüklendiği” hususunda ise, Lokman Sûresinin 34’üncü âyetindeki açıklamaya bakınız.

[245]. Şimşekte, Allah’ın hem rahmeti, hem de kudreti bir arada tecellî etmektedir. Yeryüzünde her an çakmakta olan binlerce şimşek ile üretilen azotlu bileşikler, yağmurla toprağa iner ve yüz binlerce çeşit bitki o yağmur ve gübre ile yeşerir. Fakat şimşeğin çaktığı anda, Güneş’in yüzeyindeki sıcaklıktan da büyük bir sıcaklık ve muazzam bir elektrik ortaya çıkar. Aynı şeyle hem rahmet, hem de azap vermek, pek büyük bir tevhid delilidir.

[246]. (Bu âyet secde âyetidir.)

[247]. Allah’ın ruhlar âleminde insanlardan aldığı ahid ile ilgili olarak, A’râf Sûresinin 172 ve 173’üncü âyetlerinin açıklamasına bakınız.

[248]. Resulullahın (a.s.m.) Allah’a, Rahmân ismiyle duâ ettiğini işiten Kureyş müşriklerinin “Muhammed iki mâbuda duâ ediyor. Biz Allah’ı biliyoruz; Rahmân da kim?” demesi üzerine bu âyetin nâzil olduğu rivâyet edilmiştir.

[249]. Resulullah (a.s.m.) müşrikleri îmâna dâvet ettikçe onlar, “Allah’ın kudreti her şeye yetiyorsa Kur’ân’ı oku da Mekke’nin etrafındaki dağlar yürüsün ve yerimiz genişlesin. Kur’ân ile rüzgâra emret de uzak yerlere uçup gidelim” şeklinde tekliflerde bulunuyorlardı. İnsanlığa dünya ve âhiret hayatlarında rehber ve Âlemlerin Rabbinden bir hitap olarak gönderilmiş bir kitabın kadrini bilemeyip onu dünya hayatının basit menfaatleri için bir oyuncak olarak gören müşriklerin bu sözleri üzerine âyet-i kerimenin nâzil olduğu rivâyet edilmiştir.

[250]. Bediüzzaman Said Nursî'nin Sözler adlı eserinin Yirmi Altıncı ve Otuzuncu Sözlerinde izah ettiği gibi, Levh-i Mahfuz, geçmiş ve geleceği, görünen ve görünmeyeni ile birlikte, bütün kâinatın bir programıdır ki, buna "İmâm-ı Mübîn" de denir. Bu, kaderin ve İlâhî ilmin bir defteridir. Bunun yanında bir de "Kitâb-ı Mübîn" vardır ki, bu da İlâhî kudretin bir defteridir. Yok etmek, sâbit kılmak, değiştirmek, şekilden şekle sokmak, bu kudret defterine göre ve sınırsız bir ilim ve hikmet ile cereyan eden işlerdir. Bir tohumun filizlenmesinden ağaç olup meyve vermesine kadar ve bütün hayatı boyunca geçirdiği safhalar ve değişiklikler, hep Kitâb-ı Mübîne göre cereyan eder. Fakat bütün bu değişiklikler dahi bir hikmet ve intizama, bir programa, yani kadere tâbidir ki, o da İmâm-ı Mübînin, yani, Levh-i Mahfuzun varlığını gösterir. Bunun gibi, çeşitli kavimlerin yok olması veya yerinde kalması, asırlara ve şeriatlere göre bir kısım hükümlerin yenilenip bir kısmının aynen bırakılması, canlı nesillerinin ölmesi veya devam etmesi, hücrelerin yenilenmesi, zerrelerin ve yıldızların hareketleri, gökyüzünün bulutlarla her an yeni bir görünüş kazanması gibi kâinatta cereyan eden her türlü hâdise, Allah'ın ilminin bir ünvânı olan Levh-i Mahfuzun çizdiği program içinde ve Allah'ın kudret ve iradesinin bir ünvânı olan Kitâb-ı Mübîn ile yaratılır ve icrâ edilir.

[251]. Yukarıdaki âyet-i kerimeler, îmânı güzel bir ağaca benzetip onun dünya ve âhiret hayatındaki meyvelerine işaret buyurmakta, inkârı da köksüz ve meyvesiz, kötü bir ağaca benzeterek insanı dünya ve âhiret hayatında sahipsiz ve hâmîsiz bıraktığını göstermektedir. Bu hakikat, insanın Allah'a îmân ve ibâdet için yaratıldığına işaret eden Bediüzzaman Said Nursî'nin Mektubat adlı eserinin Yirminci Mektubunda şöyle dile getirilir:

"Kat'iyyen bil ki, hilkatin en yüksek gayesi ve fıtratın en yüce neticesi, îmân-ı billâhtır. Ve insaniyetin en âlî mertebesi ve beşeriyetin en büyük makamı, îmân-ı billâh içindeki mârifetullahtır. Cin ve insin en parlak saâdeti ve en tatlı nimeti, o mârifetullah içindeki muhabbetullahtır. Ve rûh-u beşer için en hâlis sürur ve kalb-i insan için en sâfî sevinç, o muhabbetullah içindeki lezzet-i rûhâniyedir. Evet, bütün hakikî saâdet ve hâlis sürur ve şirin nimet ve sâfî lezzet, elbette mârifetullah ve muhabbetullahtadır. Onlar onsuz olamaz. Cenâb-ı Hakkı tanıyan ve seven, nihâyetsiz saâdete, nimete, envâra, esrâra ya bilkuvve veya bilfiil mazhardır. Onu hakikî tanımayan, sevmeyen, nihâyetsiz şekàvete, âlâma ve evhâma mânen ve maddeten müptelâ olur. Evet, şu perişan dünyada, âvâre nev-i beşer içinde, semeresiz bir hayatta, sahipsiz, hâmîsiz bir surette, âciz, miskin bir insan, bütün dünyanın sultanı da olsa kaç para eder? İşte bu âvâre nev-i beşer içinde, bu perişan, fânî dünyada, insan sahibini tanımazsa, mâlikini bulmazsa, ne kadar bîçâre sergerdan olduğunu herkes anlar. Eğer sahibini bulsa, mâlikini tanısa, o vakit rahmetine ilticâ eder, kudretine istinad eder. O vahşetgâh dünya bir tenezzühgâha döner ve bir ticaretgâh olur."

[252]. İbrahim Aleyhisselâmın hanımı Sâre'nin çocuğu olmuyordu. Câriyesi Hâcer'i, İbrahim Aleyhisselâma bağışladıktan sonra, Hâcer'den, İsmail Aleyhisselâm dünyaya geldi. Daha sonra Sâre, İbrahim Aleyhisselâmdan, Hâcer ile çocuğunu uzaklaştırmasını istedi. Bunun üzerine İbrahim Aleyhisselâm, Hâcer ile İsmail'i alarak Mekke'ye bıraktı. Hâcer ile İsmail'in bulunduğu yerde zemzem suyu çıkınca, Cürhüm kabilesi Hâcer'e, "Sen bizi suyuna ortak et, biz de seni hayvanlarımızın sütüne ortak edelim' diye teklifte bulunarak ona komşu oldular. Bu arada İbrahim Aleyhisselâm zaman zaman gelerek onları ziyaret ediyordu. Daha sonra İsmail Aleyhisselâm bu kabileden bir kadınla evlendi. Sonra da İbrahim Aleyhisselâm, oğlu İsmail ile birlikte, Kâbe'yi inşâ etti. Derken aradan yüzyıllar geçecek, bu mübârek nesilden Kâinatın Efendisi Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm dünyaya gelecek ve bu mübârek yerde İslâm dini zuhur ederek cihâna yayılacaktı. Bu âyet-i kerimeler, Hazret-i İbrahim gibi, Allah'ın pek makbul bir kulunun, böylesine mühim bir hâdiseye başlangıç teşkil etmek üzere, hanımı Hâcer ile oğlu İsmail'i Allah'a emânet ederken Rabbine yaptığı makbul bir duâyı bu ümmete ders vermektedir.

[253]. İslâmın zuhurundan önce şeytanlar semâya çıkarak meleklerden işittikleri bazı haberleri yeryüzündeki kâhinlere bildirirler ve halkın böylece yoldan çıkmasına sebep olurlardı. Âhirzaman Peygamberinin (a.s.m.) gelişiyle beraber şeytanlara semâ kapıları kapatıldı. Ancak ara sıra kulak hırsızlığı yaparak meleklerin konuşmalarından yalan yanlış işittikleri şeyleri yaymaya çalışan şeytanlar bulunmaktadır ki, bunların da muhâfız melekler tarafından göktaşları ile semâdan kovuldukları, âyet-i kerimeden anlaşılmaktadır.

[254]. Rüzgârların, bulutların meydana gelmesinde oynadığı rolün yanı sıra, bitkiler arasında çiçek tozlarını taşıyarak onların üremesinde de vazife aldıkları, bugün yaygın şekilde bilinen bir ilmî gerçektir. Kur'ân-ı Kerim, indirilişinden yüzyıllar sonra keşfedilecek olan bir hakikati, yukarıdaki âyet-i kerime ile, bir mûcize olarak haber vermektedir.

[255]. Hûd Sûresinin 70’inci âyetindeki açıklamaya ve devamındaki âyetlere de bakınız.

[256]. Ehlî hayvanların yedikleri besinler kan hâline gelip onların vücutlarını besler, artık maddeler o besinlerden ayrılır, diğer yandan da, kan ve fışkı gibi, iki pislik arasından, süt gibi hâlis, temiz, bembeyaz bir gıdâ çıkarılarak rahmet ve şefkatle hayvan yavrularının, gerekse biz insanların istifadesine sunulur. Aynı şekilde, hurma ve üzüm gibi hârikulâde iki meyvenin vücuda gelişinde de bir ibret vardır; çünkü bu meyveler kuru bir topraktan çıkarılıp kızgın güneşin altında ihtimamla muhâfaza edilmektedir. Diğer yandan, âyeti kerimede sarhoş edici içkilerin “güzel bir rızık” ile tezat teşkil edecek şekilde zikredilmesi, bunların hoş karşılanmadığına ve daha sonra nâzil olacak âyetlerle haram edileceğine işaret etmektedir.

[257]. Bal gibi mûcize bir gıdâyı meydana getirmek için gerekli olan, çiçeklerin tanınmasından yön tâyinine, peteklerin tanziminden, arı cemiyeti içindeki muntazam iş bölümüne kadar pek çok vazife balarısına ilhâm edilmiş ve bu vazifelerin programı onun minicik vücuduna mükemmel şekilde yerleştirilmiştir. Yine o minicik vücutta insanlar için şifâ olan bal imâl edilirken, onun hemen yanında, arının müdafaa silâhı olan iğnesi için zehir üretilmekte ve bu ikisi aynı gıdâlardan ve aynı yerde üretildiği halde birbirine karıştırılmamaktadır. Bu fiillerde görünen ilim, kudret ve rahmet eserleri ise aynı anda, bütün yeryüzündeki sayısız arılarda birden aynı şekilde tecellî ederek muhteşem bir tevhid delilini gözlerimizin önüne sermektedir.

[258]. Bir âyetin başka bir âyetle neshedilmesi ile ilgili olarak Bakara Sûresinin 106'ncı âyetine ve açıklamasına bakınız.

[259]. Müşrikler, Hazret-i Ammâr ile babası Yâsir ve annesi Sümeyye'yi dinlerinden dönmek için zorlamışlar, bunu kabul etmeyen Yâsir ile Sümeyye'yi feci işkencelerle şehid etmişlerdi. Ammâr ise son anda onların istedikleri sözü söyleyerek kurtuldu. Ammâr, Resulullahın (a.s.m.) huzuruna geldiğinde, "Ammâr kâfir oldu" diyenlere karşı Resulullah, "Ammâr tepeden tırnağa îmânla doludur; îmân onun etine ve kanına kadar işlemiştir" buyurdu ve huzurunda ağlamakta olan Ammâr'ın gözyaşlarını mübârek elleriyle sildi. Daha sonra 106. ncı âyet-i kerime nâzil olarak Resulullahı (a.s.m.) tasdik etti.

[260]. Yahudilere daha önce yasaklanmış olan şeylerle ilgili olarak En’âm Sûresinin 146’ncı âyetine bakınız.

[261]. Bakara Sûresinin 65 ve A’râf Sûresinin 163’üncü âyetine de bakınız.

[262]. Tefsirlerde, iki büyük fesattan birincisinin Yahudilerin Zekeriyâ Aleyhisselâmı şehid ederek Ermiyâ Aleyhisselâmı hapsetmeleri, ikincisinin de Yahyâ Aleyhisselâmı şehid edip Îsâ Aleyhisselâmı öldürmeye teşebbüs etmeleri ve insanlara zulmetmeleri olduğu bildirilmiştir. Maamafih, bu mânâ, Yahudilerin tarihinde, geçmiş ve gelecek birçok fesadı da şümulüne almaktadır.

[263]. İnsan, başına gelen çeşitli sıkıntı ve musibetlerden dolayı acele edip hemen bedduâ ediverir yahut neticesi kendi aleyhine olacak şeyler için duâ eder. Cenâb-ı Hak eğer böyle duâları hemen kabul edecek olsaydı, şüphesiz ki bu, insanın aleyhine olurdu. İşte insan, Allah'ın böyle duâları umumiyetle hemen kabul etmeyerek insana fırsat vermesindeki İlâhî rahmeti görmeli ve duâ gibi pek kuvvetli bir silâhı şerde değil hayırda kullanmaya dikkat göstermelidir.

[264]. Sahâbîlerin fakirleri ihtiyaçlarını arz etmek için Resulullaha (a.s.m.) geldikleri zaman Peygamber Efendimiz (a.s.m.) eğer onlara verecek bir şey bulamazsa onları reddetmekten çekinir ve isteklerini sükûtla karşılardı. Bu âyetin inmesinden sonra ise Peygamberimiz onlara verecek bir şeyi olmadığı zaman "Allah bizi de, sizi de lûtfuyla rızıklandırsın" diye duâ buyurarak onların gönüllerini alırdı.

[265]. Kâinatta her varlık, üzerinde tecellî eden birbirinden muhteşem sanatlarla, hem Yaratıcısı olan Âlemlerin Rabbinin varlık ve birliğini gösterir, hem O'nun isimlerini ve sıfatlarını bize tanıtır ve bunun gibi, daha birçok vecihlerle Allah'ı över ve tesbih eder. Ancak bu, bizim konuştuğumuz şekilde ve bizim kullandığımız kelimelerle yapılan bir tesbihat olmadığı için biz ilk bakışta onların tesbihatını anlayamayız. Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri bu âyet-i kerimeyi "Kur'ân'ın âyet-i kübrâsı" olarak vasıflandırmış ve Şuâlar adlı eserinin elli sayfalık Yedinci Şuâını bu âyetin tefsirine ayırmıştır. "Âyetü'l-Kübrâ" adlı bu bölümde fezânın, Dünya'nın, dağların, denizlerin, bitkilerin, hayvanların, insanlık âlemindeki tabakaların, meleklerin ve gayb âlemi varlıklarının, hülâsa, bütün kâinatın tesbihleri ve Allah'ın varlık ve birliği ile O'nun isim ve sıfatlarına dâir şâhitlikleri 33 ayrı mertebede tafsilâtıyla ele alınmaktadır.

[266]. Sakif Oğulları kabilesinin elçileri Peygamberimizin (a.s.m.) huzuruna gelerek, îmân etmek için birtakım şartlar ileri sürmüşler ve bu arada kendilerinden zekât alınmamasını, putları için bir sene müsaade edilmesini, kendi vâdilerinin de Mekke gibi hürmetli sayılmasını istemişler, namazda secde etmek ve harbe katılmak istemediklerini bildirmişler ve Peygamberimize, “Sana, niçin böyle yaptığını sorarlarsa, Allah emretti deyiver” demişlerdi. Resulullah (a.s.m.) onların bu arzularını kabul etmedi. Daha sonra da bu âyetler nâzil oldu. Bu âyet-i kerimeler, Resulullahın (a.s.m.) şahsında, îmân ve İslâmın esaslarını muhâfaza bakımından ümmetine büyük dersler vermektedir.

[267]. Bu âyetlerin inişinden bir müddet sonra Allah’ın emriyle hicret vuku bulmuş, az bir zaman sonra da müşriklerin ileri gelenleri Bedir harbinde helâk olmuş ve nihâyet Mekke, Müslümanlar tarafından fethedilerek, âyet-i kerimenin bir mûcize olarak önceden verdiği haber aynen gerçekleşmiştir.

[268]. Âyet-i kerime, beş vakit namazı bir arada zikretmektedir. Güneşin zevâlinden gecenin karanlığına kadar olan vakitler öğle, ikindi, akşam ve yatsı namazlarını içine alır. Sabah namazı ise, ehemmiyetine binâen, ayrıca zikredilmiştir. Sabah namazının şâhitleri de gece ve gündüz melekleridir. Rivâyete göre, bunlar sabah namazında imamın arkasında birleşirler. Sonra gündüz melekleri kalır, gece melekleri semâya yükselir. Bu vakitte namaz kılan mü’minler, kendilerine gece ve gündüz meleklerini şâhit olarak edinmiş ve Allah’ın rahmetine erişmek için büyük bir vesile elde etmiş olurlar.

[269]. Kehf Ashâbı, Hazret-i Îsâ’nın hakikî dini üzere bulunan birtakım gençlerdi ki, halkı putperest olmaya zorlayan bir hükümdar zamanında yaşıyorlardı. Hükümdarın zulmünden kaçarak bir mağaraya sığınmışlar, hükümdarın askerleri de mağaranın kapısını bir duvarla örerek onları içeride ölüme terk etmişlerdi. Bu arada, daha duvarın örülmesi bitmeden, bir Hıristiyan bu gençlerin isimlerini ve kıssalarını bir kitâbeye yazarak mağaradan içeri atmıştı. Âyette geçen Rakîm kelimesiyle bu kitabeye işaret edildiği tefsirlerde bildirilmiştir. Sonra Allah onları bir uykuya daldırdı. Uzun yıllar sonra uyandıklarında aradan nesiller gelip geçmişti. Fakat kendileri bunun farkında değildi. Aralarından birini yiyecek almak üzere şehre gönderdiler. Fakat müddeti çoktan geçmiş eski paralarla alışveriş yapmaya kalkışınca, halk onun eski bir hazineyi ele geçirmiş olduğunu sandı. Sonra mağaraya kadar gelip ibâdetle meşgul gençleri ve yanlarındaki kitâbeyi buldular. O zamanki hükümdar ise dindar bir zât idi; halkın çoğunun inkâra sapmış olması karşısında üzülüyor, onlara öldükten sonra dirilişin bir delilini göstermesi için gece gündüz Allah’a yalvarıyordu. Hükümdar ve halk mağaraya koşup gelerek onların bu hâlini gördüler. Gençler ise, öldükten sonra dirilişin bu nümunesini böylece gösterdikten sonra tekrar uykuya daldılar ve bir daha da uyanmadılar. Sonra hükümdar onların yanına bir mescit yaptırdı.

[270]. Meryem Sûresinin 64’üncü âyetiyle ilgili açıklamaya bakınız.

[271]. Bu âyet-i kerimenin nüzul sebebi ile ilgili olarak, En’âm Sûresinin 52’nci âyetindeki açıklamaya bakınız.

[272]. Hazret-i Mûsâ'nın hizmetkârı, Yusuf Aleyhisselâmın torunlarından Hazret-i Yûşâ idi. Mûsâ Aleyhisselâm "Yâ Rabbi, kulların arasında benden daha fazla ilim sahibi olan varsa bana göster" diye niyazda bulunduğunda, kendisine, "Onu iki denizin birleştiği mevkide, balığı kaybedeceğin yerde bulursun" diye cevap verilmişti. Bu kıssa, Hazret-i Mûsâ gibi, peygamberlerin en büyükleri arasında bulunan ve Cenâb-ı Hakkın kelâmına vasıtasız muhatap olan bir zâtın ilim öğrenmekte gösterdiği gayreti, ihlâs ve tevâzuu ders vermektedir. Böylece Mûsâ Aleyhisselâm, Hızır Aleyhisselâmla buluşup ondan ilim öğrenmek üzere yola düşmüştü. Denizlerin birleştiği yere vardıklarında, Yûşâ Aleyhisselâm zenbillerindeki balığın canlanıp denize doğru gittiğini gördüğü halde, bunu Mûsâ Aleyhisselâma haber vermeyi unuttu.

[273]. Tefsirlerde, bu anne ve babanın daha sonra bir kız çocuklarının dünyaya geldiği ve bu kızın da bir peygamberle evlenerek başka bir peygambere anne olduğu yazılıdır.

[274]. Hızır Aleyhisselâm, “ledün ilmi” denilen bir ilme mazhar olmuştu ki, bu, hâdiselerin içyüzüne vukuf mânâsına gelir. Yine de o ancak Allah’ın bildirdiği kadar bilir ve O’nun izin ve iradesiyle hareket eder. Bununla beraber, Hızır Aleyhisselâmın görünüşte hikmet ve merhamete münâsip düşmeyen işlerinin ardında böyle hikmet ve merhamet eserleri saklıysa, hikmeti ve rahmeti her şeyi kuşatan Allah’ın, biz kulları için takdir ettiği hâdiselerin ardında nice hikmet ve rahmet tecellîleri bulunduğunu kıyas etmek mümkündür.

[275]. Âyet-i kerimenin tasvirinden, Zülkarneyn'in Afrika'yı tamamen fethederek Atlas Okyanusu kıyılarına vardığı ve güneşin deniz üzerindeki batışını seyrettiği anlaşılmaktadır. Âyette geçen ayn kelimesi hem pınar, hem güneş, hem de göz mânâsına gelmekte ve Kur'ân bu manzarayı âdetâ semâdan seyrettirmek suretiyle denizi hararetli bir çeşme ve sisli, dumanlı bir göz olarak göstermektedir. Bediüzzaman Said Nursî, Lem'alar adlı tefsirinin On Altıncı Lem'asında bu tasviri "Zülkarneyn'e nisbeten, uzaklık noktasında, o büyük denizi bir çeşme gibi görmüş. Kur'ân'ın nazarı ise, her şeye yakın olduğu cihetle, Zülkarneyn'in galat-ı his nev'indeki nazarına göre bakamaz. Belki Kur'ân semâvâta bakarak geldiğinden sisli, buharlı, koca Bahr-i Muhit-i Atlas-ı Garbîyi bir çeşme tâbir etmesi, azamet-i ulviyetini gösteriyor" ifadeleriyle hülâsa eder.

[276]. Kıssası böylece zikredilen Zülkarneyn hakkında birçok rivâyetler varsa da, bunlar arasında en kuvvetlisi, onun Hazret-i İbrahim zamanında bulunan ve Hazret-i Hızır'dan ders alan bir Yemen padişahı olduğu yolundadır. Tefsirlerde "İskender" olarak yaygınlaşmasının sebebi, bir adının da İskender olmasındandır. Yoksa Milâttan üç asır önce yaşamış bulunan Büyük İskender ile hiçbir ilgisi yoktur. Tefsirlerde Zülkarneyn seddinin, Çin seddi olduğu belirtilmektedir; ancak Çin seddi ilk inşâsından sonra pek çok değişiklikler geçirmiş, ilâveler yapılmış, birbirine bağlanıp takviye edilmiş ve bugünkü hâlini 15 ve 16'ncı yüzyıllarda almıştır. Bununla beraber, insanlık tarihinde, zâlim ve çapulcu kavimlerin istilâsından korunmak için yapılmış olan ve birçoğundan bugün bir eser kalmamış yahut tanınmayacak hâle gelmiş bulunan pek çok sedler ve kaleler vardır. Kur'ân ise, Bediüzzaman'ın On Altıncı Lem'ada işaret ettiği gibi, bütün insanlığa birden hitap ettiği için, zâhiren cüz'î bir hâdiseyi zikredip, o hâdiseye benzer pek çok hâdiseleri ve onların altındaki hakikati insanlara hatırlatır. Ye'cüc ve Me'cüc adı verilen kavimler ise, Mançur ve Moğol kabileleridir ki, bunların kıyâmete yakın beşeriyeti fesada verecek hâdiseler içinde yer alacakları da rivâyetlerde vardır.

[277]. Tevbe Sûresinin 114’üncü âyetine de bakınız.

[278]. İdris Aleyhisselâm, Nûh Aleyhisselâmın büyük ceddi olan bir peygamberdir. ÎsâAleyhisselâm gibi, cismiyle beraber göğe yükseltilmiştirve hayattadır.

[279]. Yahudilerin teşvikiyle müşrikler Peygamber Efendimizden (a.s.m.) Kehf Ashâbına, Zülkarneyn'e ve ruha dâir sualler sormuş, Peygamberimiz de (a.s.m.) vahyin gelmesini ümid ederek "Yarın gelin, cevap vereyim" buyurmuş, ancak "inşâallah" demeyi unutmuştu. Fakat vahyin gelmesi haftalarca gecikti. Nihâyet Cebrâil Aleyhisselâm gelince, bu gecikmeden müteessir olan Peygamber Efendimiz (a.s.m.), bunun sebebini sordu. Cebrâil Aleyhisselâm da 64.üncü âyet-i kerimeyi, Kehf Sûresinin 23 ve 24'üncü âyetleriyle, Duhâ Sûresini okudu.

[280]. Sahâbîlerden Habbâb Hazretlerinin, müşriklerden Âs bin Vâil'den alacağı vardı. Âs, "Sen Muhammed'i inkâr etmedikçe alacağını vermem" deyince, Hazret-i Habbâb, "Ben Ona îmân ettim. Onu ne dünyada, ne öldüğümde, ne de dirildiğim zaman asla inkâr etmem" diye cevap vermişti. Âs da "Öyleyse dirildiğin zaman gelir, alacağını alırsın. O zaman elbette malım ve evlâdım olur" demişti.

[281]. En’âm Sûresinin 101’inci âyetine ve açıklamasına da bakınız.

[282]. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) geceleri pek çok namaz kılıyor ve ayakta durmaktan, mübârek ayakları şişiyordu. Cebrâil Aleyhisselâmın gelerek "Yâ Resulallah, nefsinin hakkını ver; çünkü onun da sende bir hakkı vardır" demesi üzerine bu âyetin nâzil olduğu rivâyet edilmiştir. Diğer bir rivâyete göre ise, müşriklerin inkâr ve isyanları sebebiyle Peygamber Efendimizin (a.s.m.) pek fazla üzülmesi ve onların hidâyetini arzulaması üzerine âyet-i kerime nâzil olmuştur.

[283]. Hazret-i Mûsâ, annesi ile kardeşini ziyaret etmek üzere Medyen'de Şuayb Aleyhisselâmdan ayrılarak Mısır'a doğru yola çıkmıştı. Tûr Dağı civarına gelince karanlık ve soğuk bastırmış, yollarını şaşırmışlar, koyunları dağılıp gitmiş, bu arada Hazret-i Mûsâ'nın bir de çocuğu dünyaya gelmişti. Ateşe ve aydınlığa şiddetle ihtiyaçları bulunduğu bir sırada, Mûsâ Aleyhisselâm, bir ağaçtan zuhur edip göğe doğru yayılan bir nur gördü.

[284]. Kıyâmet ve ölüm vaktinin gizli olmasındaki başlıca hikmetlerden biri, imtihan sırrı olarak bu âyet-i kerimede gösterilmektedir. Âhirete îmân edenler, böylece, meçhul olan bir ölüm vakti için daima hazırlıklı bulunmaya gayret ederler; inanmayanlar ise hayatlarını bundan gaflet içinde geçirmeye devam ederler. Eğer güneşin doğuşu ve batışı gibi herkesin ölümü ve Kıyâmet saati de belli vakitler hâlinde bilinseydi, büyük çoğunluk gaflet içinde bir hayat geçirdikten sonra , ölüme yakın bir vakitte îmân ve ibâdete yönelir; imtihan sırrı ortadan kalkar; iyiler de, kötüler de sonunda eşit hâle gelir ve her ikisini bir muâmeleye tâbi tutmak gibi bir adâletsizlik ortaya çıkardı.

[285]. Hazret-i Mûsâ'nın doğduğu sene dünyaya gelen erkek çocukları, Firavun öldürtüyordu. Annesi, Mûsâ Aleyhisselâmı bir sandığa koyarak Nil Nehrine bıraktı. Sandık sahile vurunca Firavun ile sâliha bir kadın olan hanımı Âsiye onu bulmuşlar, bu çocuğa karşı kalblerinde büyük bir sevgi duyarak onu yanlarına almışlardı. Ancak Mûsâ Aleyhisselâm hiçbir kadının memesini emmiyordu. O'na bir süt anne aranırken, Mûsâ Aleyhisselâmın ablası da Firavunun sarayına gidip geliyor, durumu kontrol ediyordu. Nihâyet bir gün fırsatını bulup onlarla görüştü ve çocuk için bir süt anne bulmayı teklif etti. Böylece Mûsâ Aleyhisselâmın annesi, yavrusuna kavuştu ve onu emzirmeye başladı. Mûsâ Aleyhisselâm, gençliğinde, bir İsrailli ile münakaşa eden bir kıptîye attığı tokatla istemeden onun ölümüne sebep olmuştu. Firavun da buna karşılık Mûsâ Aleyhisselâmın öldürülmesini emretmiş, fakat Allah'ın yardımıyla Mûsâ Aleyhisselâm Medyen'e hicret ederek kurtulmuştu. Medyen'de Şuayb Aleyhisselâm ile buluşan Hazret-i Mûsâ, burada onun kızıyla evlendi ve yıllarca kaldı. Kasas Sûresinin baş tarafına da bakınız.

[286]. Güneşin doğmasından ve batmasından önceki tesbih sabah ve ikindi namazlarını, gecenin bir kısım saatleri akşam ve yatsı namazlarının vakitlerini, gündüzün etrafı da öğle namazının vaktini ifade etmektedir. Âyet-i kerimede, beş vakit namaza böylece işaret edilmiştir.

[287]. Zâriyât Sûresinin 57’nci âyetindeki açıklamaya bakınız.

[288]. Güneş Sistemini meydana getiren Güneş ve gezegenlerin, nebula adı verilen bir gaz ve toz bulutundan, birlikte yaratıldıkları bilinmektedir. Son zamanların buluşu olan bu hakikate, âyet-i kerime, veciz bir şekilde işarette bulunmuştur. Âyetin devamında, suyun bütün canlıların hayatına sebep teşkil ettiği belirtilerek, basit bir suyun, milyonlarca tür canlı vücudunda aynı mahâretle iş görerek ayrı ayrı tecellîlere mazhar oluşuna dikkat çekilir ve son derece parlak bir tevhid delili gözlerimizin önüne serilir.

[289]. Dünya atmosferi, gökyüzünden gelecek tehlikelere karşı mükemmel bir koruyucu olarak plânlanmıştır. Güneş ışınlarının bizim için gerekli olan kısmı atmosfere rahatlıkla nüfuz eder ve bize kadar ulaşır; canlılar için zararlı olan x ve gama ışınları, uzaydan gelen kozmik ışınlar ve göktaşları ise, Dünyamızın kubbesini teşkil eden atmosfer tarafından engellenirler. Aynı zamanda, daha başka âyet-i kerimelerde işaret edildiği gibi, şeytanların da dünya semâsı dışına çıkarak kulak hırsızlığı yapmaları engellenmiş ve semâmız bir başka yönden daha böylece korunmuştur.

[290]. Nemrud ve kavmi Hazret-i İbrahim'i yakmaya karar verince büyük bir hazırlığa giriştiler. Bir ay müddetle odunlar toplandı. Sonunda bu odunlar tutuşturuldu ve yedi gün müddetle yakıldı. Ateşin şiddeti müthiş bir seviyeye erişmişti. Bu arada, İbrahim Aleyhisselâmı uzaktan bu ateşe fırlatmak için bir mancınık yaptılar. Bu manzarayı gören melekler, "Yâ Rabbi, Senin dostun ateşe atılıyor. Bize izin ver de yardım edelim" diye Allah'a yalvarıyorlardı. Hazret-i İbrahim ise "Hasbünallahü ve ni'melvekîl" diyerek sadece Allah'a güvendiğini belirtmişti. Cenâb-ı Hak da Hazret-i İbrahim'i koruyacağını beyan buyurdu ve bir sonraki âyette zikredileceği gibi, ateşi İbrahim Aleyhisselâm hakkında serin ve selâmetli kıldı. Bu mûcizede, insanların ateşten koruyucu elbiseler yapmasına da bir işaret ve teşvik vardır.

[291]. Bir müddet sonra Nemrud ile adamlarına sivrisinekler musallat olarak kanlarını içtiler. Bir sinek de Nemrud'un beynine girerek onun ölümüne sebep oldu. Sonunda hepsi de helâk olup gittiler. Böylece, ilâhlık iddiâsında bulunan Nemrud, Allah'ın sayısız askerlerinden bir sivrisineğe mağlûp düşmüş oldu.

[292]. Hazret-i Lût’un kavmi için Hûd Sûresinin 69-83’üncü âyetlerine ve A’râf Sûresinin 84’üncü âyet-i kerimesi ile ilgili açıklamaya bakınız.

[293]. Dâvûd Aleyhisselâmın kavminden birinin koyunları gece vakti başkasının tarlasına girerek ekinlerine zarar vermişti. Dâvûd Aleyhisselâm ikisinin arasında hükmederken, koyunların tazminat olarak ekin sahibine verilmesini emretti. O zaman henüz çocuk yaşta olan oğlu Süleyman ise, babasının hükmünden daha adâletli bir hüküm vererek, koyunların, ekinler eski hâline gelinceye kadar ekin sahibinde kalmasını, sonra tekrar eski sahibine geri verilmesini istedi. Dâvûd Aleyhisselâm bunu duyunca kendi hükmünden vazgeçerek oğlunun verdiği hükmü tercih etti.

[294]. Evvelki âyet-i kerimelerde bazı peygamber mûcizeleri peş peşe sayılmıştır. Dâvûd Aleyhisselâm zikir ve tesbihe başlayınca dağlar taşlar dile gelir, kuşlar etrafında halka olup onunla beraber zikrederlerdi. Dâvûd Aleyhisselâmın bir başka mûcizesi de, demiri eliyle yumuşatarak ondan zırh yapmasıydı. Süleyman Aleyhisselâm ise rüzgâra binerek bir günlük yolu bir saatte alır ve memleketinin her tarafında adâletle iş görürdü. Cinlerin kâfir kısmı olan şeytanların Süleyman Aleyhisselâma zarar vermeyerek onun emrine girmesi de onun bir mûcizesidir. Bütün peygamber mûcizelerinde olduğu gibi, bu mûcizelerde de insanlar için birer teşvik ve işaret vardır. Meselâ Dâvûd Aleyhisselâmın dağları konuşturmasında plâk ve teyp gibi âletlere, demiri yumuşatma mûcizesinde sanayiye ve mâdenlerin kullanılmasına, Süleyman Aleyhisselâmın mûcizelerinde uçak gibi vasıtalara ve cinlerin şerrinden korunup onları istihdam etmeye birer teşvik bulunmaktadır.

[295]. Eyyub Aleyhisselâmın evi yıkılıp çocukları ölmüş, malı elinden çıkmış, sonra da yıllarca süren hastalıklara tutulmuştu. Eyyub Aleyhisselâm üst üste gelen bu felâketlerden hiçbir zaman şikâyet etmedi ve sabırla mukabele etti. Nihâyet hastalık kalbine ve diline ulaşınca, zikir ve tefekkürüne zarar verdiği için, “Zarar bana dokundu” diye Rabbine niyaz ederek Ondan şifâ istedi. Cenâb-ı Hak da onun bu hâlis ve sırf Allah rızâsını esas alan duâsını kabul buyurarak ona sıhhat ve âfiyet verdi ve ölen çocuklarının iki misli evlât nasip etti. Sâd Sûresinin 41-44’üncü âyetlerine de bakınız.

[296]. Yûnus Aleyhisselâmın kıssası için Yûnus Sûresinin 98’inci âyet-i kerimesindeki açıklamaya ve Sâffât Sûresinin 139-148’inci âyetlerine bakınız.

[297]. Ye’cüc ve Me’cüc ile ilgili olarak Kehf Sûresinin 98’inci âyetindeki açıklamaya bakınız.

[298]. Yenilmesi haram kılınan hayvanlar için Mâide Sûresinin 3’üncü âyetine bakınız.

[299]. “Kısır gün” tâbiri ile Bedir günü kast edilmekte ve o gün müşriklerin helâk olacaklarını, Kur’ân-ı Kerim bir mûcize olarak önceden haber vermektedir.

[300]. İslam hukukunda bu cezâlandırma şekline “had” denir. Âyette geçen ve emredilen bu uygulama yalnız bekâr olup da zina eden erkek ve kadınlar içindir. Eğer evli bir erkek ve kadın zina etmişlerse, buna “recm” cezâsı tatbik edilir. Âyette değnek olarak tercüme edilen “celde” kelimesi, cild kökünden gelip cilde tesir eden, ete geçmeyecek şekilde vurmadır. Cezâ uygulanırken kürk, palto gibi kaba elbiseler çıkarılır, fakat gömlek gibi giyecekler çıkarılmaz. Cezânın uygulanması, esnasında en az dört kişi bulunmalıdır.

[301]. Bu ve takip eden âyetler, Abdullah ibni Übeyy'in elebaşılığını yaptığı bir kısım münâfıkların Hazret-i Âişe vâlidemiz hakkında yaydıkları iftirâ ile ilgili olarak nâzil olmuştur. Bununla beraber, âyet-i kerimeler, mü'minler hakkında asılsız iddiâlar ortaya atmak, bunları tahkiksizce benimsemek gibi içtimâî hayatı fesada veren hareketlerle ilgili olarak umumî hükümler, ibretli dersler ve pek şiddetli tehditler ihtivâ etmektedir.

[302]. Âyet-i kerime, bütün muâsır tefsirlerin ittifakla bildirdikleri gibi, açık bir şekilde elektriğe işaret etmekte ve bir elektrik ampulünün ışık verişini 1400 sene öncesinden tasvir etmektedir. Nûr ile kast edilenin ise, hem Cenâb-ı Hakkın nûru, hem Kur'ân'ın nûru, hem Peygamber Efendimizin (a.s.m.) getirdiği nûr, hem de mü'minin kalbindeki îmân nûru olduğu, tefsirlerde belirtilmiştir. Buna göre, âyetten şu mânâyı anlamak mümkündür: Bütün kâinat İlâhî nûr, Kur'ân'ın ve Resulullahın nûru ve îmân nûru ile aydınlanır. Eğer o nûrdan hariç bir şekilde kâinata bakılsa her şey karanlıkta kalır, her şey mânâsızlığa ve hiçliğe mahkûm olur. Fakat o nûr ile bakıldığında, tıpkı bir düğmeye basmakla binlerce odası birden aydınlanıveren bir saray gibi, bütün kâinat birden aydınlanır ve zerrelerden yıldızlara kadar bütün varlıklar, Âlemlerin Rabbinin bin bir ismini üzerlerinde okutan birer İlâhî mektup hâline gelir. Kısacası, bütün kâinat, Kur'ân'ı okumaya, İsrâ Sûresinin 44'üncü âyetinde işaret buyurulduğu gibi, Allah'ı övüp O'nu tesbih etmeye başlar. Gafil bir insanın gözünde yok hükmünde bulunan geçmiş ve gelecek zamanlar da, o nûr ile aydınlanır. Geçmiş asırlardan her biri, bir peygamberin reisliğinde Allah'a kulluk eden birer saf hâlinde îmân gözüne görünürken, istikbal de ebedî bir âlemde ebedî bir saâdetin kapısı olarak ortaya çıkar.

[303]. “Birbirinizin malını aranızda haksız sebeplerle yemeyin” meâlindeki Bakara Sûresinin 188’inci âyeti nâzil olduktan sonra, Ashâb-ı Kiram, “Âmâ ile yemek yemek güçtür; çünkü yemeğin iyi yerini bilemez, bizde hakkı kalır. Topal ile yemek yemek güçtür; çünkü rahatça oturup sofraya yerleşemez. Hasta ile de yemek yemek güçtür; çünkü lâyıkıyla yiyemez ve bizde hakkı kalır” düşüncesiyle, onlarla beraber yemek yemekten korkar hâle gelmişlerdi. Diğer yandan, Ashâbdan özürlü olanlar da, başkaları tiksinir diye onlarla beraber yemeğe oturmaktan çekinirlerdi. Bu arada, Ashâb-ı Kiramdan bazıları misafirsiz yemeğe oturmaz, evlerine misafir gelmediği zaman aç kalırlardı. Âyet-i kerime bu hususlara açıklık getirerek Müslümanları altından kalkamayacakları güçlüklerden kurtarmıştır.

[304]. Resulullahı (a.s.m.), diğer insanları andığımız gibi anmanın ve sadece ismini zikrederek ona hitapta bulunmanın bir hürmetsizlik teşkil ettiğini âyet-i kerime açıkça beyan buyurmaktadır. Onu, dâimâ şan ve şerefine münâsip ünvanlarıyla anmak ve adının zikredildiği yerde ona salât ve selâm getirmek, onun bir ümmeti olarak, Kâinatın Efendisine karşı üzerimizde bir borçtur.

[305]. Müşriklerin Peygamber Efendimizin (a.s.m.) fakirliğini dillerine dolaması üzerine, onu tesellî etmek üzere gelen Cebrâil Aleyhisselâm, Allah'ın kendisini her şeye sahip olan bir hükümdar peygamber olmakla kul peygamber olmak arasında bir tercih yapmak üzere serbest bıraktığını bildirdi. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) ise, "Ben kul peygamber olmayı tercih ediyorum; Rabbim bana cümlesini âhirette ihsan etsin" buyurarak, Allah'a kul olmaktan daha üstün bir makam bulunmadığını ve Allah'ın dinine hizmetkârlığın hiçbir mevki ve makama âlet veya tâbi olmayacak yüce bir hizmet olduğunu, böylece ümmetine ders vermiş oldu.

[306]. Ress Ashâbına dâir farklı rivâyetler vardır. Bir rivâyete göre Ress Ashâbı, Şuayb Aleyhisselâmın kendilerine peygamber olarak geldiği bir kavimdir ki, ona îmân etmedikleri için önce kuyuları kurumuş, sonra da zelzele ile yerin dibine geçmişlerdir. Bir diğer rivâyete göre de, Yemâme tarafında bulunan ve peygamberlerini öldüren bir kavimdir.

[307]. Hayvan, kendisi için gerekli olan kabiliyetlerle donatılmış olarak dünyaya gelir ve bu kabiliyetlere uygun şekilde vazifesini yerine getirir, Yaratıcısını tesbih eder, otlayacağı yeri bilir, zarar ve fayda göreceği şeylere göre hareket eder. Ayrıca akıldan nasibi olmadığı için, geçmişin üzüntüleri ve geleceğin endişesi onu sıkıntıya düşürmez. İnkâra sapan, Yaratıcısını tanımayan ve dünyada ne aradığını bilmeyen insan ise, kendisinin fayda ve zararını ayırd edemediği gibi, kâinatın ve etrafındaki varlıkların dahi mânâsını anlayamaz; üstelik, kendisini yokluğa mahkûm bildiği için, geçmiş ve gelecek zamanların elemleri de ona azap verir ve tıpkı adım adım darağacına giden bir idam mahkûmu gibi, ebedî bir yokluğun kucağına yaklaşmanın ıztırabını hisseder.

[308]. Rahmân Sûresinin 19-20’nci âyetlerinin açıklamasına bakınız.

[309]. Tâhâ Sûresinin 40’ıncı âyetiyle ilgili açıklamaya ve Kasas Sûresinin 15’inci âyetine ve devamına bakınız.

[310]. Hz. Şuayb, Medyen ve Eyke halkına peygamber olarak gönderilmiş ve kendisi de Medyen halkına mensuptur. Bazı müfessirlere göre Medyen ve Eyke aynı bazılarına göre ise iki ayrı kavimdir. Ancak kuvvetle muhtemeldir ki, bunlar aynı kavmin farklı iki kolu idiler. Medyen ve Eyke, dağlık ve ormanlık olan iki bölge idi. Hicaz'ın kuzey batısından, Kızıldeniz'in doğu sahiline, güney Filistin'e ve Sina Yarımadası'nın bir bölümüne kadar uzanan bölgelerde yer alır.

[311]. Eyke halkını, evvelâ şiddetli bir sıcaklık sardı. Öyle ki, evlerine kaçıştıkları halde orada da sıcaktan duramadılar ve serinlik aramak için dağlara çıktılar. Günlerce devam eden bu sıcaklıktan sonra, gökte siyah bir bulut belirince onun altına koşuştular. Hepsi bulutun altında böylece toplandıklarında, üzerlerine ateş yağarak hepsini helâk etti.

[312]. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) bir hadis-i şeriflerinde “Şiir bir sözdür; güzeli de vardır, çirkini de. Sen güzelini al, çirkinini bırak” buyurmuştur. Yukarıdaki âyet-i kerimelerde de şiirin çirkini reddedilmiş, güzeli ise bundan hariç tutulmuştur.

[313]. Bu kıssanın tafsilâtı için Tâhâ Sûresinin 10’uncu âyetindeki açıklamaya bakınız.

[314]. Hazret-i Mûsâ’ya verilen mûcizeler, yukarıda geçen asâ ve yed-i beyzâdan başka, Nil Nehrinin taşması, kuraklık, çekirge âfeti, böceklerin istilâsı, kıtlık yılları, kurbağa âfeti ve suların kana dönüşmesi idi. Tafsilât için A’râf Sûresinin 133’üncü âyetindeki açıklamaya bakınız.

[315]. Hüdhüd yer altında suyun bulunduğu yerleri keşfederdi. Sonra bu kuşun gösterdiği yerde kuyu kazılarak Süleyman Aleyhisselâmın ordusunun su ihtiyacı karşılanırdı. Ordunun şiddetle suya ihtiyaç duyduğu bir anda ise kuşun kaybolduğu fark edildi.

[316]. Sebe: Yemen de dedelerinin ismiyle anılan bir kabile ismidir.

[317]. Bütün peygamber mûcizelerinde olduğu gibi, bu mûcizede de insanlığın ulaşabileceği ileri medeniyet imkânlarından birine işaret vardır. Âyet-i kerime, Cenâb-ı Hakkın isimlerinin bu âlemdeki tecellîlerinden ibaret olan ilimlere sarılmak yoluyla, eşyanın sureten veya aynen nakledilebileceğine işaret ve teşvikte bulunmaktadır. Televizyonlar vasıtasıyla sureten nakil hâdisesi gerçekleştiği gibi, muhtemelen bir gün eşyanın aynen nakli için de bir yol bulunacaktır.

[318]. Hüdhüdün mektubu getirmesi Süleyman Aleyhisselâmın bir mûcizesi olduğu gibi, Belkıs'ın gönderdiği hediyeyi kabul etmemesi de onun dünya mülkünde ve malında gözü olan bir hükümdar değil, hak bir peygamber olduğunu gösteren bir delil olarak Belkıs'ı tatmin etmişti.

[319]. Hazret-i Süleyman, sarayının zeminini bir akvaryum şeklinde inşâ ettirmiş, altından sular akıtarak içine de deniz hayvanları koydurmuştu.

[320]. İki deniz arasındaki engel için Rahmân Sûresinin 20'nci âyetinin açıklamasına bakınız.

[321]. Âyet-i kerimede haber verilen, kıyâmet alâmetlerinden olan “dâbbetü’l-arz”dır ki, tefsirlerde buna dâir çeşitli rivâyetler zikredilmiştir. Bediüzzaman Said Nursî’nin Şuâlar adlı tefsirinde belirttiğine göre, dinsizliğe sapan ve Allah’a karşı nankörlük eden insanların akıllarını başlarına getirmek üzere yerden çıkıp onlara musallat olacak olan dâbbetü’l-arz, insanın kemiklerini ağaç gibi kemirip dişinden tırnağına kadar yerleşecek bir canlı cinsidir ki, mü’minler îmân bereketiyle ve sefâhetten kaçınmalarıyla bu belâdan kurtulacaklardır. Dâbbetü’l-arz, böylece, insanların îmân eden ve etmeyenlerini ayırd ederek bunu kendilerine “söylemiş” olacaktır.

[322]. Bulutların umumî hareketi batıdan doğuya doğrudur. Dünya da kendi ekseni etrafındaki dönüşünde batıdan doğuya doğru hareket eder. Dünyanın dönüşü, dağların da beraber dönüşünü ifade ettiğine göre, dağların da tıpkı bulutlar gibi batıdan doğuya doğru hareket ettiği anlaşılmakta ve âyet-i kerime böylece dünyanın dönüşüne işarette bulunmaktadır.

[323]. Firavun’un hanımı Hazret-i Âsiye, sâliha bir kadındı. Hazret-i Mûsâ peygamberliğini açıkladıktan sonra ona îmân etti ve Firavun tarafından şehid edildi. Tahrim Sûresinin 11’inci âyetine bakınız.

[324]. Hazret-i Mûsâ sadece ağaç yaprağı yiyerek günlerce yol yürümüş, aç ve bitkin düşmüş, bir parçacık yiyeceğe şiddetle ihtiyaç duyar hâle gelmişti. Buna rağmen ne çobanlardan, ne de kadınlardan bir şey istemedi, derdini Allah'a açtı.

[325]. Tâhâ Sûresinin 10’uncu âyeti ile ilgili açıklamaya da bakınız.

[326]. Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri, On Beşinci Mektup ile Üçüncü Lem'ada ve Risale-i Nur Külliyatının muhtelif yerlerinde bu âyetin mânâsını özet olarak şu şekilde tefsir etmektedir: Her şeyin bir kendisine bakan yüzü, bir de Yaratıcısına bakan yüzü vardır. Kendisine bakan yüzüyle her şey bir hiçten ibarettir; çünkü kendi kendisine ne var olabilir, ne de varlığını devam ettirebilir. Her şeyin Yaratıcısına bakan yüzü ise bâkîdir, devamlıdır. Çünkü Allah'ın bâkî isimlerinin tecellîlerine mazhardır. Tafsilât için yukarıda adı geçen eserlere bakınız.

[327]. Ölmüş yeryüzünün her baharda yeniden canlandırılması, her sene gözümüzün önünde cereyan eden ve öldükten sonra dirilmeye apaçık delil teşkil eden bir ibret levhasıdır. Bunu yapan Allah, insanları da öldükten sonra diriltmeye elbette kàdirdir. Rum Sûresinin 50'nci âyetine bakınız.

[328]. Hazret-i İbrahim'in kavmi içinde bulunan ve kardeşinin oğlu olan Hazret-i Lût, İbrahim Aleyhisselâma herkesten önce îmân etti. İbrahim Aleyhisselâm ona, kavminden ayrılıp hicret edeceğini bildirdikten sonra hanımı Sâra ve Hazret-i Lût ile beraber oradan ayrıldılar. Hazret-i İbrahim evvelâ Harran'a, sonra da Şam'a gitti. Lût Aleyhisselâm da Sodom'da kaldı.

[329]. Önceki âyetlerin tafsilâtı için Hûd Sûresinin 77’nci ve A’râf Sûresinin 84’üncü âyetlerinin açıklamalarına bakınız.

[330]. Âyet-i kerime, Mekke'de müşriklerin eziyetleri altında bunalan ve dinlerinin icabını yerine getirmekte zorluk çeken Müslümanlara, yeryüzünün geniş olduğunu ve Allah'a rahatça ibâdet edecekleri bir yeri herhalde bulabileceklerini bildirerek hicret müsaadesi vermektedir.

[331]. Cennet ebedî olduğu gibi, aynı zamanda hayat sahibidir. Bu dünyada cansız ve şuursuz olan maddeler, orada canlı ve şuur sahibidirler. Taşıyla, toprağıyla, bitkisiyle, ağacıyla her şey orada canlıdır ve ebedî bir hayata mazhardır.

[332]. Tefsirler, âyet-i kerimede geçen cihad kelimesini “ilim öğrenmek, Allah’ın varlık ve birliğini gösteren deliller üzerinde gayret sarf etmek ve Sünnet-i Seniyeyi yaşatmak” şeklinde açıklamışlardır. Bu şekilde Allah uğrunda gayret harcayan kimseye Allah dünyada muvaffakiyet verir, âhirette de Cennete ve Kendi rızâsına kavuşturur.

[333]. Bu iki âyet-i kerimede beş vakit namaz emrolunmaktadır. “Akşama erdiğinizde” ifadesinden akşam ve yatsı namazları, “sabaha kavuştuğunuzda” ifadesinden sabah namazı, “gündüzün sonunda” ifadesinden ikindi namazı ve “öğle vaktine erişince” ifadesinden de öğle namazı anlaşılmaktadır.

[334]. Allah’ın ölüden diriyi, diriden ölüyü çıkarması ile ilgili olarak En’âm Sûresinin 95’inci âyetinin açıklamasına bakınız.

[335]. Bütün insanların yüzlerinde aynı unsurlar ve aynı âzâlar vardır. Bu, hepsinin de aynı kanuna tâbi olarak yaratıldıklarını ve aynı Yaratıcının eseri olduklarını gösterir. Bununla beraber, her insan, diğer bütün insanlardan farklı bir sîmâya kavuşturulmuştur. Bu da gösterir ki, tek bir insanı yaratmak için gelmiş ve gelecek bütün insanları birden görmek, bilmek ve dikkate almak gerekir. Böylece, insanların sîmâları, hem esas âzâlardaki beraberlikleri yönünden, hem de birbirinden farklılığı ile, iki ayrı şekilde Allah'ın varlık ve birliğine delil teşkil eder. Sesler için de aynı durum bahis mevzuudur; her bir insanın sesinde ve konuşmasında hem bütün insanlarla aynı kanuna tâbi olarak yaratılışı, hem de diğer bütün insanlardan ayırd edilmiş olması dikkati çekmektedir. Bu da bir delildir ki, ancak bütün insanları birden görüp bilen ve dikkate alan bir Yaratıcı, tek bir insanı yaratıp onu diğerlerinden farklı bir sîmâya ve sese kavuşturabilir. Âyet-i kerimede bu hakikate göklerin ve yerin yaratılışı ile birlikte dikkat çekilmesinde de buna benzer bir hikmet vardır. Böylece, tek bir insanı yaratmak için bütün kâinatı yaratacak bir ilim ve kudrete sahip olmak gerektiği ders verilmektedir.

[336]. Ra’d Sûresinin 12’nci âyetindeki açıklamaya bakınız.

[337]. Varlıkların yoktan yaratılması, tekrar diriltmekten daha büyük bir iştir. Bu iki fiil arasında zorluk mertebeleri itibarıyla bir mukayese yapıldığında, yaratılmış bir varlığın öldükten sonra tekrar hayata kavuşturulması, çok daha kolay bir iş olarak ortaya çıkar. Onun için, kâinatı yoktan var eden bir Yaratıcıya, insanları haşirde tekrar diriltmek elbette ki zor gelmez. Fakat Allah’ın kudreti sonsuz olduğuna göre, insanları yoktan yaratmakda, tekrar diriltmek de O’na nisbetle aynı derecede kolaydır; biri diğerinden daha zor gelmez. Âyet-i kerime ise, bu iki fiildeki zorluk mertebeleri arasında bir mukayese yaparak, zor olanını yapanın, elbette bundan daha kolayını da yapmaya kadir olduğunu ispat etmektedir.

[338]. Allah’a ortak koşmanın bütün kâinatı tahkir mânâsına geldiği ve pek büyük bir zulüm teşkil ettiği, Nisâ Sûresinin 48’inci âyetinin açıklamasında belirtilmiştir.

[339]. Âyet-i kerime, “mugayyebât-ı hamse” adı verilen ve Allah’tan başka kimsenin bilemediği beş şeyi sıralamaktadır. Adından da anlaşılacağı gibi, bunlar gayb âlemine âit bilgilerdir; birtakım alâmetleri belirmediği müddetçe gayb âleminde ve Allah’ın ilminde kalırlar. Alâmetler belirdiğinde ise gayb âleminden çıkarak şehâdet âlemine, yani, görünen âleme geçiş başlamıştır ki, artık insanlar da, ilimleri nisbetinde, bunlara vâkıf olabilirler. Bu beş bilinmeyen, âyette şöyle sıralanmıştır: (1) Kıyâmetin ne zaman kopacağını Allah’tan başka kimse bilemez. (2) Yağmurun ne zaman, nereye, nasıl ve ne kadar yağacağını, belirtileri ortaya çıkmadıkça Allah’tan başka kimse bilemez; çünkü yağmurun yağması, güneşin doğuşu ve batışı gibi kesin bir kanuna bağlanmamıştır. (3) Rahimlerde olan ve Allah’ın kudret ve hikmetiyle şekilden şekle sokulan yavruların maddî ve mânevî ne gibi özelliklere kavuşacağını, nasıl bir vücut ve şahsiyet kazanacağını, yine O’ndan başkası bilemez. (4) Kişi, hayır ve şer olarak ertesi gün ne kazanacağını, başından nelerin geçeceğini kesin olarak bilemez. (5) Kişi, nerede ve ne zaman öleceğini de bilemez.

[340]. Peygamber Efendimiz (a.s.m.), bir hadis-i şeriflerinde şöyle buyurmuşlardır: "İzzet ve celâl sahibi olan Allah buyuruyor ki: 'Ben, sâlih kullarıma öyle nimetler hazırladım ki, ne bir göz görmüş, ne bir kulak işitmiş, ne de bir insanın kalbine gelmiştir. Ey kulum, Allah'ın dünyada sana ihsân ettiği nimetleri sen bir kenara bırak. Onlar Cennet nimetleri yanında bir şey ifade etmez.'" Peygamber Efendimiz, bunu söyledikten sonra 17'nci âyet-i kerimeyi okumuştur.

[341]. Câhiliyet devrinde bir Arap kendi hanımına “Sen benim için annemin sırtı gibisin” dediğinde—ki buna zıhar adı verilirdi—onu annesi yerine koymuş ve onu boşamış sayılırdı. Âyet-i kerime, bir kimsenin göğsünde iki kalb bulunmadığı gibi, bir kadının da kocası için hem anne, hem de zevce olamayacağını bildirmektedir. Bununla birlikte, zıharda bulunmanın bir de kefâreti vardır ki, Mücâdele Sûresinin 3’üncü âyetinde bildirilmiştir. Âyet-i kerime, aynı zamanda, evlâtlık edinilen çocukların da hakikî babalarından nisbetinin kesilmiş olmayacağını bildirmektedir.

[342]. Hendek Savaşının öncesinde düşman ordularının Müslümanlar aleyhinde harekete hazırlandığı haber alınınca, Ashâbıyla istişare eden Resulullah (a.s.m.) şehrin çevresine bir hendek kazılarak şehrin müdâfaa edilmesini emir buyurmuştu. Hendek kazıldıktan sonra pek kalabalık düşman orduları Medine'yi kuşattı. İki taraf arasında karşılıklı ok atışları bir aya yakın devam etti. Bu arada soğuk bastırmış, erzak azalmış ve Müslümanlar sıkıntıya düşmüştü. Nihâyet bir gün âniden çıkan şiddetli bir rüzgâr, müşriklerin eşya ve âletlerini uçurdu; aynı anda müşriklerin etrafında melekler tekbir alıyorlardı. Bunun üzerine paniğe kapılan müşrik orduları eşyalarını orada bırakıp mağlûp bir vaziyette geri döndüler.

[343]. Yesrib, Medine-i Münevvere’nin câhiliye dönemindeki eski adıdır.

[344]. Harpler sonunda Müslümanların eline pek çok ganimetin geçmesi üzerine Peygamber Efendimizin (a.s.m.) hanımlarından bazıları nafakalarının arttırılmasını isteyince bu âyetler nâzil olmuştu. Peygamber Efendimiz, âyet-i kerimenin emri üzere, Hazret-i Âişe vâlidemizden başlayarak hanımlarına nikâhı altında kalıp kalmamak hususundaki tercihlerini sorunca, hepsi de "Biz Allah'ı, Resulünü ve âhiret yurdunu tercih ederiz" şeklinde cevap verdiler.

[345]. Evvelce bir köle olan Hazret-i Zeyd'i, Peygamber Efendimiz (a.s.m.) âzâd ederek evlâtlık edinmiş ve onu, halasının kızı Hazret-i Zeyneb ile evlendirmişti. Fakat Hazret-i Zeyneb'in daha yüksek bir yaratılışta ve bir peygamber hanımı olacak vasıfta bulunduğunu Hazret-i Zeyd hissederek, aralarındaki imtizaçsızlık sebebiyle onu boşadı. Resulullah (a.s.m.) her hâliyle insanlara bir örnek olarak gönderildiği için, bu hâdisede, Câhiliyet devrinden kalma bir yanlış anlayışı ortadan kaldırmak için bizzat onun hareketi ümmete bir nümune yapılmış ve evlâtlık edinilen kimselerin nesep itibarıyla bir evlât hükmüne geçmediği ve onların boşadığı hanımlarla evlenmekte bir mahzur olmadığı böylece açık bir şekilde ortaya konmuştur. Gerçekten de, bütün hayatı boyunca bütün insanlar için iffet ve nâmus timsali olmuş ve elli yaşına kadar Hazret-i Hatice gibi kendisinden yaşlı bir hanımla iktifâ etmiş olan Resulullahın bu evliliğinde elbette ki böyle yüksek hikmetler saklı olmalıdır.

[346]. Peygamberler, peygamberlik vazifesi itibârıyla ümmetleri için baba hükmünde olup onlara kendi babalarından daha büyük bir şefkatle baktıkları halde, bu, nesep itibarıyla bir babalık değildir. Âyet-i kerime, bu sebeple peygamberlerin ümmetlerinden hanımlarla evlenmelerinde akla uygun düşmeyen hiçbir taraf bulunmadığını beyan buyurmaktadır.

[347]. Bakara Sûresinin 236 ve 237’nci âyetlerine bakınız.

[348]. Kâinatın Efendisi Muhammed Aleyhissalâtü Vesselâm, âlemlere rahmet olarak gönderilmiş Âhirzaman Peygamberidir. İnkâr karanlıkları onun getirdiği nûr ile dağılmış, bütün varlıklar onun nûruyla mânâsızlıktan kurtularak üzerlerinde tecellî eden İlâhî isimleri şuur sahiplerine okutmaya başlamıştır. Bu yüzden, bütün kâinat onunla alâkadardır ve ona rahmet duâsı eder. O, ümmetinin saâdetiyle de yakından alâkadardır; dünyaya geldiği anda ağzından "Ümmetim" sözü işitildiği gibi, kıyâmette herkes kendi nefsinin derdine düştüğünde, o yine "Ümmetim" diyerek onların saâdetini düşünecektir. İşte öyle bir zât, elbette ki ümmetinin her bir ferdinden her zaman İlâhî dergâha yükselecek rahmet duâsına lâyıktır. Biz, salât ve selâm getirmekle, hem bütün kâinatın nâmına, hem de ümmeti sıfatıyla, ona rahmet duâsı etmiş, ona bağlılığımızı yenilemiş ve kıyâmet günü onun şefaatine hak kazanmış oluruz.

[349]. Âyette geçen emânet kelimesi insana verilen sorumluluk, İlâhî emir ve yasaklar, akıl ve idrâk gibi vecihlerle tefsir edilmiştir. Bu mânâlardan bir vechi de, Bediüzzaman Said Nursî'nin Sözler adlı tefsirinde ene, yani, benlik duygusu olarak açıklanmaktadır. Çünkü insan bu duygu vasıtasıyla ve bu duyguyu bir ölçü yaparak kâinat kitabını okur ve Rabbinin isimlerinin tecellîlerini anlayarak O'nu tanır. Meselâ kendi fiilleriyle kâinattaki muhteşem faaliyetleri mukayese eder. Kendi bilgisiyle kâinattaki sınırsız ilim ve hikmet tecellîlerini karşılaştırır. Kendi mâlikiyetini bir ölçü yaparak bütün kâinatı kudretinde tutan Rabbinin mâlikiyetinin sınırsızlığını anlar. Eğer elinde böyle ölçüler bulunmazsa, kâinat kitabını okuyacak ve Rabbinin isimlerini tanıyacak bir vasıtadan mahrum kalmış olurdu. Fakat insan bu benlik duygusunun mâhiyetini bilmez ve câhillik ederek onu bir ölçü değil de kendi başına bir varlık ve kudret sahibi farz ederse, şirke düşer ve her şeyi kendisine kıyas ederek Allah'ın mülkünü kâinattaki varlıklara ve tabiat gibi şuursuz mefhumlara taksim eder. Şirk ise, Lokman Sûresinin 13'üncü âyetinde ve Nisâ Sûresinin 48'inci âyetinin açıklamasında geçtiği gibi, en büyük zulümdür.

[350]. Önceki âyet-i kerimelerde zikredilen mûcizelerle ilgili olarak Enbiyâ Sûresinin 82’nci âyetindeki açıklamaya bakınız.

[351]. Hazret-i Süleyman asâsına dayanarak uzun zaman ibâdet ederdi. Vefat ettiğinde yine asâsına dayanmış bulunuyordu. Bu sırada cinler Beyt-i Mukaddesin inşaatında çalışıp duruyorlardı. Onun öldüğünü uzun müddet anlayamadılar; asâsına dayanmış, ibâdet ediyor sandılar ve çalışmaya devam ettiler. Nihâyet, ağaç kurdu asâyı kemirip de Hazret-i Süleyman'ın yere düşmesine sebep olunca, cinler onun öldüğünü anladılar. Böylece, cinlerin, iddiâ ettikleri gibi gaybı bilmedikleri ortaya çıktı.

[352]. Âyet-i kerimede zikredilen kasabanın Antakya şehri olduğu rivâyet edilmiştir. Buraya evvelâ Hazret-i Îsâ'nın iki havârisi gönderilmiş, daha sonra bir havâri daha gönderilerek sayıları üç olmuştu.

[353]. Şehrin uzak bir yerinden koşarak gelen zâtın Habib-i Neccar olduğu rivâyet edilmiştir. Kavmi, onun nasihatlerini dinlemedi ve kendisini taşlayarak şehid etti.

[354]. Ayın hilâl şekliyle beraber, Dünya etrafındaki dönüşü de âyet-i kerimenin tasviri içinde yer almaktadır. Çünkü Dünya Güneş etrafında dönerken, Ay da Dünya etrafındaki dönüşü sırasında onunla beraber hareket eder ve Dünyanın yörüngesi boyunca, kurumuş hurma dalının ince yaya benzer hâlini andıracak bir eğri çizer.

[355]. Arabistan’ın bazı bölgelerinde bulunan merh ve afar isimli iki cins ağaçtan kesilen budaklar birbirine sürtülünce ateş çıkmaktadır. Diğer yandan, ateş için gerekli oksijenin ağaçlar tarafından üretildiğine de âyet-i kerimede işaret vardır.

[356]. Hazret-i İbrahim’in kavmi ile münâkaşası, bir bayram vaktine rastlamıştı. Bu münâsebetle putlarının önüne yiyecekler koyarlar, sonra da bayram yerine giderlerdi. Onlar İbrahim Aleyhisselâmın da bayrama iştirak etmesini istiyorlardı; İbrahim Aleyhisselâm ise bu putperestlik merasimlerine katılmamakta kararlıydı. Onların putperestliğinden dolayı şiddetle rahatsız bulunan Hazret-i İbrahim hasta olduğunu bildirdi. Bunu yıldızlara bakarak söyleyince, yıldızlarla kehânette bulunan kavmi, onun bulaşıcı bir hastalığa tutulduğunu sanarak yanından kaçtı.

[357]. Yûnus Aleyhisselâm, kavminin kendisini yalanlamasından sonra onları terk ederek bir gemiye binmişti. Ancak gemi bir türlü hareket etmiyordu. “Gemide efendisinden kaçan bir köle var” denilince yolcular arasında kur’â çekildi ve kur’â Yûnus Aleyhisselâma çıktı. Yûnus Aleyhisselâm böylece denize atıldı ve balık tarafından yutuldu. Balığın karnındaki tevbe ve duâsı kabul olununca ıssız bir sahile atıldı; orada hem gölgesinden, hem de meyvesinden istifade ettiği bir ağaç altında bir müddet kalarak sıhhatine kavuştuktan sonra tekrar kavmine dönerek onları irşad etti. Kıssanın diğer kısımlarının tafsilâtı için Yûnus Sûresinin 98’inci âyetinin açıklaması ile Enbiyâ Sûresinin 87 ve 88’inci âyetlerine bakınız.

[358]. Hazret-i Ömer'in İslâmı kabul edişiyle Müslümanlar kuvvet bulduktan sonra müşrikler Ebû Tâlib'e gelerek Peygamberimizi (a.s.m.) şikâyet etmişler ve putlarına dil uzatmaktan onu vazgeçirmesini istemişlerdi. Peygamberimiz (a.s.m.), Ebû Tâlib'in huzurunda müşriklere, "Size öyle bir kelime söyleyeceğim ki, o kelimede bana uyarsanız size Araplar ve Acemler tâbi olacaktır" demiş, Ebû Cehil de "Bir değil, on tanesinde de sana uyarız; nedir o kelime?" diye sormuştu. Peygamberimiz (a.s.m.) ise o kelimenin "Tek bir ilâhtan başka ilâh yoktur" sözü olduğunu bildirince müşrikler "Bu âleme bir ilâh yeter mi? Bu ne acâip şey!" diyerek oradan kalkıp gittiler.

[359]. Dâvud Aleyhisselâmın yanına giren iki kişi, sûikast niyetiyle gelmişti. Duvardan atlayarak gizlice girdikleri halde etrafta başkalarını görünce hemen bir yalan uydurdular ve aralarındaki sahte dâvâdan bahsettiler. Hazret-i Dâvud da onları görür görmez bunu bir musibet ve imtihan olarak telâkki etmiş ve Allah’a yönelerek kendisini bağışlamasını ve korumasını istemiş; kurtulunca da şükür secdesine kapanmıştı. (Bu âyet secde âyetidir.)

[360]. Eyyub Aleyhisselâm kendisine vahyolunduğu üzere ayağını yere vurdu ve yerden fışkıran şifâlı sudan hem içti, hem yıkandı. Hastalığı sırasında bir sebepten gazap ettiği hanımına yüz değnek vuracağına yemin etmişti. İyileştikten sonra Cenâb-ı Hak ona yüz çubuklu küçük bir demetle bir defa vurmasını vahyederek hem Hazret-i Eyyub'un yeminini bozmayacak, hem de hanımını incitmeyecek bir yolu ona göstermiştir. Kıssanın diğer tafsilâtı için Enbiyâ Sûresinin 84'üncü âyetiyle ilgili açıklamaya bakınız.

[361]. En’âm Sûresinin 101’inci âyetiyle ilgili açıklamaya bakınız.

[362]. Âyette en’âm adıyla zikredilen ehlî hayvanlar deve, sığır, koyun ve keçi olmak üzere dört cinstir. Bu mübârek hayvanların eti, sütü, derisi, kılı, hattâ gübresi de dahil olmak üzere her şeylerinden istifade edildiği için, tepeden tırnağa birer nimet kesilmiş rahmet eseridirler ki, bu yüzden, nimet kelimesinden gelen en’âm ismiyle adlandırılmışlardır. Âyet-i kerime onların doğrudan doğruya rahmet hazinesinin birer hediyesi olduğunu ifade etmek üzere, bu mübârek hayvanların ihsân edilişini, âdetâ Cennetten indiriliyorlarmışçasına, “indirdik” kelimesiyle ifade etmiştir. Anne karnındaki üç karanlık tâbirini ise, embriyoloji uzmanları, (1) cenini çevreleyen amniyon zarı, (2) amniyon zarını çevreleyen koriyon zarı ve (3) bunları çevreleyen rahim duvarı şeklinde açıklamaktadırlar.

[363]. Tâğut, insanları Allah’a îmân ve ibâdet etmekten alıkoyan ve âdetâ birer mâbud gibi kıymet verilen şeylerin tamamına verilen umumî bir isimdir. Tarih boyunca devirlere ve cemiyetlere göre bu pek çok kılıklarda ortaya çıkmıştır ki, Allah’a îmân hakikati, bu gibi tâğutların hepsini birden reddetmekle vücut bulur. Yoksa, “Bir Allah var” dedikten sonra birtakım kimselerde, sebeplerde, hâdiselerde, varlıklarda ve tabiatta hakikî tesir aramak, Allah’ın mülkünü âdetâ onlara taksim edercesine onları merci tanımak ve Allah’ın ilim ve kudretini kısmen dahi olsa onlara isnâd etmek, “tâğuta kulluk etmek” târifi içine girecek davranışlardır. Allah’a îmân ise, O’na bütün isim ve sıfatlarıyla inanmak, zerreden yıldızlara kadar bütün kâinatın O’nun kudret ve tasarrufunda olduğunu bilmek ve ne mülkünde, ne sıfatlarında, ne de fiillerinde hiçbir ortağı ve benzeri bulunmadığını bilfiil tasdik etmek demektir.

[364]. İnsan dünyaya gözünü açmadan evvel cansız bir maddeden ibaret iken, Allah ona hayat verir, sonra tekrar öldürür ve kıyâmet günü yeniden diriltir. Bakara Sûresinin 28’inci âyetine bakınız.

[365]. Şu âyetlerde geçen ve 12'nci âyette de geçecek olan gün tâbiri, kâinatın yaratılışındaki safhaları ifade etmektedir. Dünyanın henüz mevcut olmadığı bir zamanda elbette ki dünya gününden bahsedilemez. Bu safhalar, bizim ölçülerimize göre çok uzun zaman dilimlerini ifade etmektedir ki, bu zaman dilimlerinin birbirine eşit olması da gerekmez. Âyet-i kerimede yeryüzünün iki vakitte yaratıldığı, iki vakitte de yaşanır hâle geldiği belirtilmekte, göklerin yaratılışının da iki vakitte tamamlandığı beyan buyurulmaktadır ki, böylece göklerin ve yerin yaratılışı toplam altı safhayı bulmaktadır. Muhtelif âyetlerde bu hakikate, altı gün tâbiriyle işaret edilmiştir.

[366]. Dünya atmosferi, gezegenimizi uzaydan gelen kozmik ışınlara, güneş ışığıyla beraber gelen zararlı ışınlara ve göktaşlarına karşı koruyucu bir kalkan teşkil edecek şekilde tanzim edilmiştir. Âyet-i kerimede dünya semâsının bu hikmetli yönüne de işaret edilmektedir.

[367]. Peygamber Efendimiz (a.s.m.) “Size iki şey bırakıyorum ki, onlara yapışırsanız kurtuluşa erersiniz. Bunlardan biri Allah’ın kitabı, diğeri de Ehl-i Beytimdir” buyurmuştur. Peygamberimizin (a.s.m.) Ehl-i Beytine bu ehemmiyetin verilmesine sebep, onun neslinin, Sünnet-i Seniyeye sahip çıkmak ve korumak hususunda ifâ edeceği vazife itibârıyladır. Gerçekten de tarih boyunca İslâm âlemini nurlandıran ve Müslümanlara rehberlik eden büyük zâtlar ekseriyet itibarıyla Peygamberimizin (a.s.m.) Âl-i Beytinden çıkmışlardır.

[368]. A’râf Sûresinin 133’üncü âyetindeki açıklamaya bakınız.

[369]. Allah’a ortak koşanların, taptıkları ile beraber Cehenneme atılacaklarını bildiren Enbiyâ Sûresinin 98’inci âyeti nâzil olunca müşrikler “Öyleyse Hıristiyanlar Îsâ ile, Yahudiler Üzeyir ile, meleklere tapanlar da meleklerle beraber Cehenneme atılacak demektir. Biz de onlarla beraber bulunmaya râzıyız” diyerek sevinçten bağrışıp çağrışmaya başlamışlardı. Buna cevap olarak ise, Enbiyâ Sûresinin 101’inci âyetinde “Kendileri için tarafımızdan ebedî saâdet takdir edilmiş olanlara gelince, onlar Cehennemden uzak tutulmuşlardır” buyurulmuştur.

[370]. Hazret-i Îsâ’nın babasız doğması ve onun eliyle ölülerin hayat bulması öldükten sonra dirilmeye bir delil teşkil ettiği gibi, onun semâdan yeryüzüne inmesi de kıyâmetin yaklaştığını gösteren alâmetlerdendir.

[371]. Tübba’, Yemen Meliklerinden olan mü’min bir hükümdardı. Kavmi ise kâfirdi.

[372]. Hudeybiye seferine katılmayanların Hayber seferine katılmaları ve ganimete iştirak etmeleri yasaklanmıştı. Hudeybiye seferinden geri kalan bedevîler ise ganimete ortak olmak için Hayber seferine iştirak etmek istediler. Yukarıdaki âyet-i kerimede, Allah'ın bu husustaki takdirinin değişmeyeceği beyan buyurulmuştur.

[373]. Resulullah (a.s.m.), Ashâbı ile birlikte umre yapmak maksadıyla Mekke'ye doğru yola çıkmıştı. Hudeybiye'ye vardıklarında, umre için geldiklerini bildirmek üzere Hazret-i Osman'ı Mekke'ye gönderdi. Onlar Hazret-i Osman'ı alıkoydular. Bu arada onun öldürüldüğü yolunda haberler çıkınca, Peygamber Efendimiz (a.s.m.), müşriklerle savaşmak üzere kendisiyle beraber geleceklerine dâir Ashâbından bîat aldı. Daha sonra Hazret-i Osman'ın öldürülmediği ortaya çıktı ve harp hazırlığını duyan müşrikler de korkuya düşerek onu serbest bıraktılar. Ashâb-ı Kirâmın ölünceye kadar Resulullaha bağlı kalacaklarına dâir söz verdikleri bîat hâdisesi, bir ağaç altında cereyan etmişti.

[374]. Müslümanlar Hudeybiye’de bekledikleri sırada müşriklerden bir topluluk onlara saldırmak istemiş, ancak mağlûp düşmüşlerdi.

[375]. Hudeybiye barışından önce Peygamber Efendimiz (a.s.m.) rüyasında Ashâbıyla birlikte emin olarak Mekke'ye girdiğini görmüştü. Âyet-i kerime yakın bir gelecekte bu İlâhî vaadin gerçekleşeceğini teyid buyurmakta, ayrıca bundan evvel de mü'minlere Hayber fethini müjdelemekte; bu arada, Mekke'nin fethinin geciktirilmesindeki hikmetleri ancak Allah'ın bildiğine dikkati çekerek Hudeybiye barışı vesilesiyle İslâm hakikatinin pek çok gönüllere girme fırsatı bulacağına ve bu barışın da mânevî bir fetih olduğuna işaret etmektedir. Nitekim Hâlid bin Velid ve Amr bin Âs gibi harp meydanlarında mağlûp olmayan kahramanlar, Hudeybiye'nin sulh zemininde hak dine teslim olmuşlardır.

[376]. Âyette yasaklanan zan, bir mü'min hakkında hakikate aykırı olarak ve açık bir delile dayanmaksızın kötü bir zan beslemektir ki, "sû-i zan" olarak adlandırılır. Âyet-i kerimede mü'min kardeşinin ölü etini yemek gibi tiksindirici bir işe benzetilen gıybet ise, Peygamberimizin (a.s.m.) bir hadis-i şerifinde şöyle târif edilmiştir: "Gıybet, din kardeşini, onun hoşlanmayacağı bir şeyle anmandır. Eğer o şey kendisinde varsa onu gıybet etmiş, değilse ona iftirâ etmiş olursun."

[377]. İmân, hakkı kalben kabul ve tasdik etmek; İslâmiyet ise, hakka teslim olmak, ona taraftar olmak ve ona uymaktır. Bunlardan birincisi kalbe, ikincisi de hareketlere bakar. Kurtuluşa ermek için, ikisinin birden insanda mevcut bulunması gerekir. Ancak biz, insanların kalbine nüfuz ederek makbul bir îmâna sahip olup olmadıklarını bilemeyeceğimizden, hareketlerine bakarak hüküm veririz. Peygamberimize (a.s.m.) gelerek "Îmân ettik" diyen bedevîler, Müslümanlara karşı savaşmadıklarını söyleyerek Resulullahı minnet altında bırakmak ve kıtlık senelerinde sadaka alabilmek için mü'min gözüken kimselerdi. Bunlar âyet-i kerimede Müslüman olmaya, yani îmânlarının eserlerini hareketleriyle göstermeye dâvet olunmuşlardır ki, takip eden âyette de hakikî mü'minlerin vasıfları belirtilecektir.

[378]. Güneşin doğuşundan önceki tesbih sabah namazına, batışından önceki tesbih öğle ve ikindi namazlarına, gecenin bir kısmındaki tesbih de akşam ve yatsı namazlarına işaret etmektedir. Secdelerin arkasındaki tesbih ise, farz namazlardan sonra kılınan namazlar, vitir namazı ve namazlardan sonra yapılan tesbihattır.

[379]. Bütün galaksilerin birbirinden uzaklaşmakta olduğu, yirminci yüzyıl astronomisinin keşfettiği ilmî buluşlar arasındadır ki, bu gerçek, kâinatın yaratılışından bu yana devamlı bir genişleme içinde bulunduğunu göstermektedir.

[380]. Âyet-i kerimedeki “rızık” ve “doyurma” tâbirlerinin mânâları başlıca şu şekillerde tefsir edilmiştir: (1) Cenâb-ı Hak, Resulünü bizzat gönderdiğini ifade etmek üzere onu Kendisine nisbet etmekte ve “Resulüm, peygamberlik vazifesinin karşılığında sizden rızık istemez” buyurmaktadır. (2) Mahlûkatın Allah’a nisbet edilmesi hâlinde ise, “Allah’ın yarattıklarını doyurmak size âit bir iş değildir. Onun için, kendinizin ve âilenizin rızıklarını temin için çalışmanızı, ibâdeti terk etmek için bir bahâne yapmayın” mânâsı anlaşılır. (3) Âyet-i kerimede, rızka muhtaç olanların ilâh olamayacakları ve ibâdete lâyık olmadıkları ifade buyurularak şirk reddedilmektedir.

[381]. Müşriklerden Velid bin Mugîre, Kur’ân’ı dinlediğinde kalbinde İslâma karşı bir meyil uyanmıştı. Sonra müşriklerden bir başkası ona “Atalarının dinini terk mi ediyorsun?” deyince, “Onun haber verdiği azaptan korkuyorum” cevabını vermiş; o müşrik de “Bana şu kadar mal verirsen senin azâbını ben yüklenirim” cevabını vermiş ve Velid bunu kabul ederek müşrikliğinde kalmıştı. Fakat sonradan vaad ettiği maldan bir kısmını verdi, geri kalanını vermekten vazgeçti.

[382]. Şir’a Yıldızı Hımyer ve Huzâ’a Kabilelerinin taptığı bir yıldızın adıdır. Bu ifadeyle Allah’ın kâinatın yaratıcı ve hâkimi olduğu vurgulanmaktadır.

[383]. “İki doğu” ve “iki batı” tâbirleri Güneş’in ve Ay’ın doğuş ve batış yerleri; yazın ve kışın Güneş’in doğuş ve batış yerleri; Güneş gibi maddî ışık kaynakları ile akıl ve şuur gibi mânevî nurların doğuş ve batışları gibi çeşitli vecihlerle tefsir edilmiştir. Bunlarla, Allah’ın bütün varlıkların Rabbi olduğu ve bütün nimetleri tedbir ve tasarrufu altında tuttuğu kast edilmektedir.

[384]. “İki deniz” ile kast edilen mânâların da çok geniş şümulü vardır. Nil, Dicle, Fırat gibi büyük nehirlerle denizler, Kızıldeniz ile Akdeniz, Karadeniz ile Marmara Denizi, yer altındaki tuzlu ve tatlı su kaynakları, okyanuslar, görünen ve görünmeyen âlemler, dünya ve âhiret âlemleri gibi çeşitli mânâlar bu arada zikredilmiştir.

[385]. Ashâb-ı Meymene ile Ashâb-ı Meş’emenin târifleri için Beled Sûresinin 17-20’nci âyetlerine bakınız.

[386]. Cennet ehline hizmet eden çocukların, bülûğ çağından önce ölen kâfir çocukları olduğu belirtilmiştir. Hazret-i Ali’den rivâyet edilen bir hadis-i şerifte Peygamber Efendimiz (a.s.m.) “Kâfirlerin çocukları Cennet ehlinin hizmetçileridir” buyurmuştur. İnsan Sûresinin 19’uncu âyetine de bakınız.

[387]. Âyette hususî olarak kast edilen ağaç, Yâsin Sûresinin 80’inci âyetinin açıklamasında belirtilen iki cins ağaçtır ki, çölde yetişen bu ağaçlardan bilhassa yolcular istifade ederler. Bununla beraber, âyetin umumî olarak bütün ağaçlardan alınacak ibretlere şümulü vardır.

[388]. Demirin insan medeniyeti içinde büyük bir ehemmiyet taşıdığına işaret olmak ve onun Allah tarafından ihsan edilmiş bir nimet olduğunu ifade etmek üzere, âyet-i kerimede “demiri indirdik” buyurulmuştur. Ayrıca demir elementinin üretildiği yerde, Güneş Sisteminden önce gelip geçen yıldızlardır. Bu itibarla demirin gökten indirilişi, hem nimet cihetiyle, hem de geldiği yer itibarıyla hakikati pek veciz bir şekilde dile getirmektedir. Bu arada demirde kuvvet ve şiddet bulunduğunu ifade etmek suretiyle de, hakka ve adâlete riâyet edilmediği takdirde, demirin savaş âletleri olarak insanlığın başına açacağı felâketlere işaret buyurulmuştur.

[389]. Peygamber Efendimizle (a.s.m.) gizlice konuşmak isteyen pek çok kimse, bilhassa münâfıklar, lüzumlu lüzumsuz birçok şeyle onu meşgul ediyorlardı. Mü'minlerle münâfıkları ayırd etmek üzere bu âyet-i kerime inince, sadaka vermek münâfıklara ağır geldiğinden onunla gizlice konuşmak için müracaattan vazgeçtiler.

[390]. Âyet-i kerime, Yahudileri dost edinerek Müslümanların sırrını onlara taşıyan ve sonradan da böyle bir şey yapmadıklarına dâir yemin eden münâfıklar hakkında nâzil olmuştur.

[391]. Müslümanlar Benî Nadr kabilesini kuşattığında, onları perişan etmek ve kalblerine korku vermek için onların hurma ağaçlarını kesmeye başlamışlar, Yahudiler de buna karşılık Müslümanları yeryüzünde fesat çıkarmakla suçlamışlardı.

[392]. Âyet-i kerimede, düşmanlıkta aşırı gidilmemesi hususunda bir ikaz vardır. Nitekim bir müddet sonra Mekke’nin fethiyle ve bunu takip eden fetihlerle niceleri Müslüman olarak İslâm kardeşliği dairesine girdiler.

[393]. Şiddetli bir kıtlığın hüküm sürdüğü bir zamanda bir Cuma günü Peygamber Efendimiz (a.s.m.) hutbe okurken, Şam tarafından bir kervan gelmiş, kervanın gelişini haber veren def sesini duyan cemaat alışveriş için kervanın yanına koşmuş ve mescidde az sayıda kimse kalmıştı.

[394]. Benî Mustalık seferi sırasında münâfıkların başı Abdullah ibni Übeyy muhâcirleri ve Ashâb-ı Kirâmın fakirlerini kast ederek, “Resulullahın yanındakilere bağışta bulunmayın ki dağılıp gitsinler. Medine’ye döndüğümüzde de üstünlük ve şeref sahibi olanlar, hor ve hakir olanları oradan çıkaracaktır” demişti.

[395]. Kıyâmet gününün uzunluğunun, herkesin îmânına ve ameline göre değişeceği rivâyet edilmiştir. Bu âyetteki elli bin senelik miktar da, Secde Sûresinin 5'inci âyetinde geçen bin senelik uzunluk da kâfirler içindir. Bir hadis-i şerifte, mü'min için o günün farz namazından daha hafif olacağı bildirilmiştir.

[396]. Vedd, Süvâ, Yeğûs, Yeûk, Nesr, Nûh Kavminin taptığı putların adlarıdır.

[397]. Mü’minlerin bülûğ çağına ermeden vefat eden çocukları da anne ve babalarıyla Cennete girecekler; böylece dünyada iken evlâtlarını kaybetmiş olan anne ve babalar, sabretmelerinin karşılığı olarak, Cennette de çocuk sevgisini ebediyen tatmak suretiyle mükâfatlandırılacaklardır.

[398].**Bu âyet, secde âyetidir. (Bu âyeti okuyan ya da dinleyenin tilâvet secdesi yapması vaciptir.)**